

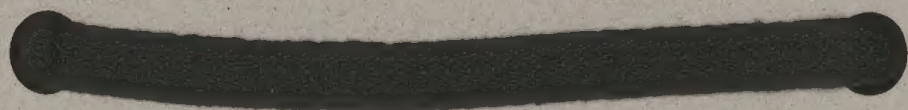
7304

f. 3

Bibl. Jag.

IV

1
St. Klemens Boghoski

Wawel w XVI wieku.

(Naprzem 1913-1914 r.
obecnie przedstawia - moze
Ktos zrobic z wytyczeniem
wskazujacy na 1913 r. i wyko-
palosc. St. Boghoski

Gdy Pan (firma) nie chce mimo upomnień zapłacić (resztując)
kwoty Kor. hl. przeto proszę przez wykazanego pod pełnomocnika

Światny c. k. Sąd raczy

Wniosek: 1) polecić pozwan by dostarczył do rozprawy oryginal faktur w jego (jej, ich) rękach się znajdując i po przeprowadzonej rozprawie

Ządanie: orzec: że pozwan Pan (firma)

obowiązany zapłacić mi (solidarnie) w dniach 14 pod rygorem egzekucyj i zaskarzoną kwotę Kor. hl. wraz z % od dnia (skargi)

tudzież wraz z kosztami sporu.

Koszta:

1)	Informacya dłuższa	Kor.	hl.
2)	List upominalny i porto	"	"
3)	Ułożenie skargi	"	"
4)	Kumulacya pretensyi	"	"
5)	Nadwyżka z powodu uczestnictwa	"	"
6)	Przepisanie krotnie i napis	"	"
7)	Odpis załączn	"	"
8)	Stemple	"	"
9)	Pełnomocnictwo ze stemplem	"	"
10)	Ekspedycya i porto	"	"
11)	Porto zwrotne	"	"

I.)

1.

2

- 1) Bogactwo literatury polskiej
do historii wojennej i politycznej
- 2) murej bogactwo do strony humanitarnej
i obywatelskiej
- 3) Książki o obraz obywatelskiej
Leciński Dawne życie polskie
ale tytuł młodszy, XVII; XVIII w
młodszy
"Książki Dawne XVIII w
gotyckie dawne; dwory, gny; zabawy
Marsjański Polska do XVII pod względem
obywatelskim
- 4) niedostatek tych prac, bo polskie
obadanie i aglomeracja wreszcie rządów
— powołanie prawnicze i historyczne i fan-
tazji stworzyli obywatelskie obrazy z
wzrostem epoki, ale często mylnie
- 5) w obecności Wawelskiej i wstępującej
na kultury i obywatelskie humanitarne
obadanie obrazu życia dawnej w Wawelskiej
6. Mamy historyę królestwa, a źródła aglo-
mowane dla tej powołania powołano, i
niektóre do życia codziennego.
7. Inne źródła: Chwałda źródła do historii
i upol. I I
Książki: Chwałda dawna Wawelskiej Książki
Książki: Wykaz unikatów (Wawelskiej)
Fuchs: Wskazówka do dawnej w Wawelskiej
Toussaint, Meier, do historii Książki
na dawne Książki
" Na dawne Książki, ost. jęz. polski
w Biblioteczce Państwowej
stare: — Książki i aglomeracje

11

1. The first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

2

2. The second of these is the fact that the
the second of these is the fact that the
the second of these is the fact that the

3

3. The third of these is the fact that the
the third of these is the fact that the
the third of these is the fact that the

4

4. The fourth of these is the fact that the
the fourth of these is the fact that the
the fourth of these is the fact that the

5

5. The fifth of these is the fact that the
the fifth of these is the fact that the
the fifth of these is the fact that the

6

6. The sixth of these is the fact that the
the sixth of these is the fact that the
the sixth of these is the fact that the

8. Wypowiedzenie ^{markowy} ~~markowy~~ ^{markowy} ~~markowy~~ Tawliwina o los,
wola powinnu nastąpić dzisiaj Tawliw
oraz wzbudzających abrah życia codziennego
mieszkaniów wawelski — a & pracy nad
tym przedmiotem podjęć
obecnie ułożone ujęty, bo całość zbyt
abstrakcyjna

II.

- 1) Roztoczenie mieszkani w pałacu
szczytówce
a) Książka b) Książka c) Książka
Książka d) Książka e) Książka
Książka
- 2) Obpisanie domu, cytata Tawliwina
- 3) Mieszkanie w domu
: Afryka, Rabaty
Pudrowy
Seminarium?
Podziemne Rybaki
Włóknisto
Lobrow Mieszkanie
Oryginalne w podziemi Kucie, Toż!
- 4) Charakterystyka : brak Postawio
wielkość Kucie Kucie Kucie
partyzani, własna produkcja
- 5) Dwoje Kucie
Kucie
Kucie
Kucie abstrakcyjnie
Kucie
Kucie
Kucie
Kucie

The following is a list of the
 names of the persons who
 were present at the
 meeting of the
 committee on
 the 1st of
 January 1871.

II.

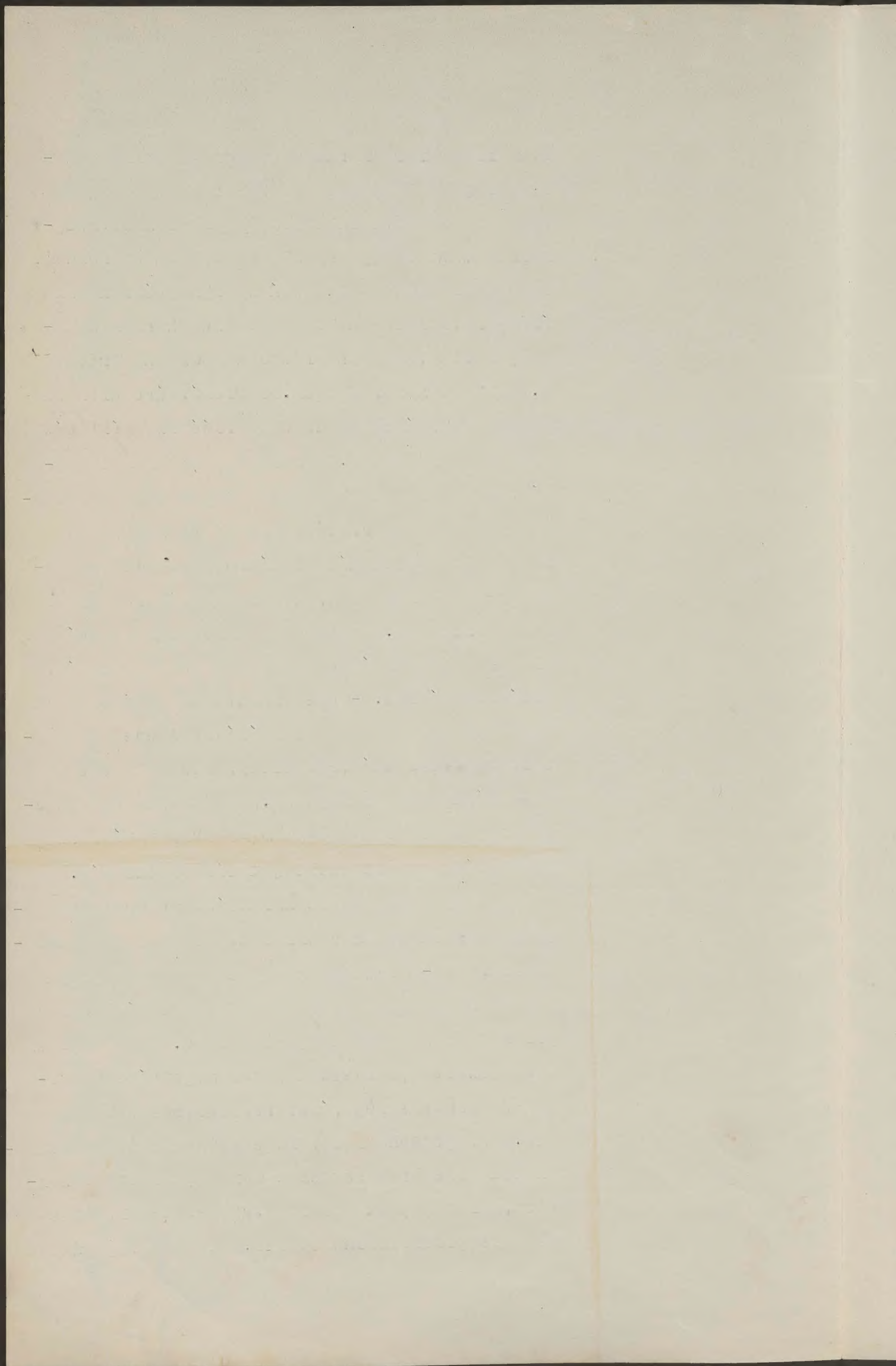
- 1/ Mr. J. C. Smith
- 2/ Mr. J. C. Smith
- 3/ Mr. J. C. Smith
- 4/ Mr. J. C. Smith
- 5/ Mr. J. C. Smith
- 6/ Mr. J. C. Smith
- 7/ Mr. J. C. Smith
- 8/ Mr. J. C. Smith
- 9/ Mr. J. C. Smith
- 10/ Mr. J. C. Smith
- 11/ Mr. J. C. Smith
- 12/ Mr. J. C. Smith
- 13/ Mr. J. C. Smith
- 14/ Mr. J. C. Smith
- 15/ Mr. J. C. Smith
- 16/ Mr. J. C. Smith
- 17/ Mr. J. C. Smith
- 18/ Mr. J. C. Smith
- 19/ Mr. J. C. Smith
- 20/ Mr. J. C. Smith
- 21/ Mr. J. C. Smith
- 22/ Mr. J. C. Smith
- 23/ Mr. J. C. Smith
- 24/ Mr. J. C. Smith
- 25/ Mr. J. C. Smith
- 26/ Mr. J. C. Smith
- 27/ Mr. J. C. Smith
- 28/ Mr. J. C. Smith
- 29/ Mr. J. C. Smith
- 30/ Mr. J. C. Smith
- 31/ Mr. J. C. Smith
- 32/ Mr. J. C. Smith
- 33/ Mr. J. C. Smith
- 34/ Mr. J. C. Smith
- 35/ Mr. J. C. Smith
- 36/ Mr. J. C. Smith
- 37/ Mr. J. C. Smith
- 38/ Mr. J. C. Smith
- 39/ Mr. J. C. Smith
- 40/ Mr. J. C. Smith
- 41/ Mr. J. C. Smith
- 42/ Mr. J. C. Smith
- 43/ Mr. J. C. Smith
- 44/ Mr. J. C. Smith
- 45/ Mr. J. C. Smith
- 46/ Mr. J. C. Smith
- 47/ Mr. J. C. Smith
- 48/ Mr. J. C. Smith
- 49/ Mr. J. C. Smith
- 50/ Mr. J. C. Smith
- 51/ Mr. J. C. Smith
- 52/ Mr. J. C. Smith
- 53/ Mr. J. C. Smith
- 54/ Mr. J. C. Smith
- 55/ Mr. J. C. Smith
- 56/ Mr. J. C. Smith
- 57/ Mr. J. C. Smith
- 58/ Mr. J. C. Smith
- 59/ Mr. J. C. Smith
- 60/ Mr. J. C. Smith
- 61/ Mr. J. C. Smith
- 62/ Mr. J. C. Smith
- 63/ Mr. J. C. Smith
- 64/ Mr. J. C. Smith
- 65/ Mr. J. C. Smith
- 66/ Mr. J. C. Smith
- 67/ Mr. J. C. Smith
- 68/ Mr. J. C. Smith
- 69/ Mr. J. C. Smith
- 70/ Mr. J. C. Smith
- 71/ Mr. J. C. Smith
- 72/ Mr. J. C. Smith
- 73/ Mr. J. C. Smith
- 74/ Mr. J. C. Smith
- 75/ Mr. J. C. Smith
- 76/ Mr. J. C. Smith
- 77/ Mr. J. C. Smith
- 78/ Mr. J. C. Smith
- 79/ Mr. J. C. Smith
- 80/ Mr. J. C. Smith
- 81/ Mr. J. C. Smith
- 82/ Mr. J. C. Smith
- 83/ Mr. J. C. Smith
- 84/ Mr. J. C. Smith
- 85/ Mr. J. C. Smith
- 86/ Mr. J. C. Smith
- 87/ Mr. J. C. Smith
- 88/ Mr. J. C. Smith
- 89/ Mr. J. C. Smith
- 90/ Mr. J. C. Smith
- 91/ Mr. J. C. Smith
- 92/ Mr. J. C. Smith
- 93/ Mr. J. C. Smith
- 94/ Mr. J. C. Smith
- 95/ Mr. J. C. Smith
- 96/ Mr. J. C. Smith
- 97/ Mr. J. C. Smith
- 98/ Mr. J. C. Smith
- 99/ Mr. J. C. Smith
- 100/ Mr. J. C. Smith

Staraniem grona konserwatorskiego Galicji Zachodniej a kosztem funduszu krajowego pojawiło się dzieło o 874 stronach Wawel Tom II, obejmujący „Materiały archiwalne do budowy zanku”, owoc gorliwych poszukiwań za rękopiśmiennymi źródłami, rozrzuconymi po archiwach niemal połowy Europy, skupiony i wydany mozolną pracą p. Adama Chmiela. Do wieków średnich udało się zebrać tylko drobną ilość ~~szczegółów~~ ^{szczegółów}, natomiast od XVI w. znalazł się ogrom materiałów, przedewszystkiem Rachunki Wielkorządowe, które nie tylko zawierają drobiazgowo szczegóły robót, wszelakich murarskich, kamiennarskich, stolarskich, ślusarskich, kowalskich itd. dostaw kamienia, cegły, dachówek, krat, kłodek, zamków, wszelakich mebli, sprzętów, ozdób, ubrań, itd. - ale ponadto są kopalnią dla historyka co do sposobu i źródeł dawnej produkcji, cen materiałów, robocizny, prac artystycznych rzemieślniczych i innych. Dalej następują „Rewizye i opisy” mimo obszerności swej nie dorównujące obfitej treści rachunków.

Przy objęciu wielkorządów, odbierał następcą zarząd spisując rewizyą tego, co po poprzedniku odbierał - niestety rewizye te nie obejmują inwentarza, opisu odebranych przedmiotów, lecz jedynie braki w nich spostrzeżone. Zdaje się, że wielkorządca po prostu posyłał majstrów, stolarskiego, szklarskiego, ślusarskiego, murarskiego itd. a ci przechodząc pokoje notowali tylko uszkodzenia, ile brak szybek w oknach, kluczy w zamkach, gdzie popsute zawiasy, rygle, klamki, gdzie zepsute piece, okiennice itd. a tylko przypadkiem

znajduje się notatka dotycząca namalowania i ornamentacji, np. brzozy, w pułapie, nadświetleniu obrazu w suficie. Stąd rustracye mimo swej skromności nie wiele przynosiła, a niestety brak ^{rewizyj} jeszcze na jej dowody. Najstarszą jest edycja z r. 1610, która ma być objaśnieniem fizyonomii zamku przed zrabowaniem przez Szwedów w r. 1609 i przed spaleniem przeważnej jego części w r. 1702; - zawiera tylko wykaz napraw podjętych przez wielkorządcę Jana Płazę z Mstyczowa dając mu świadectwo, że rzeczywiście wiele zdziałał dla konserwacji zamku, ale przynosi tylko drobne szczegóły co do stanu i topografii zamku.

Następna rustracya pochodzi już z r. 1609, a więc z czasów po rabunku Szwedów i daje obraz upadku - późniejsze podobnież mają małą wartość opisową, są jednak najwięcej jeszcze użyteczne dla oznaczenia dawnej topografii Wawelu, a tymczasem łącznie z innymi źródłami przyniosą drobne wyjaśnienia, zwykle nasuwające refleksyą na temat : sic transit gloria mundi ! -

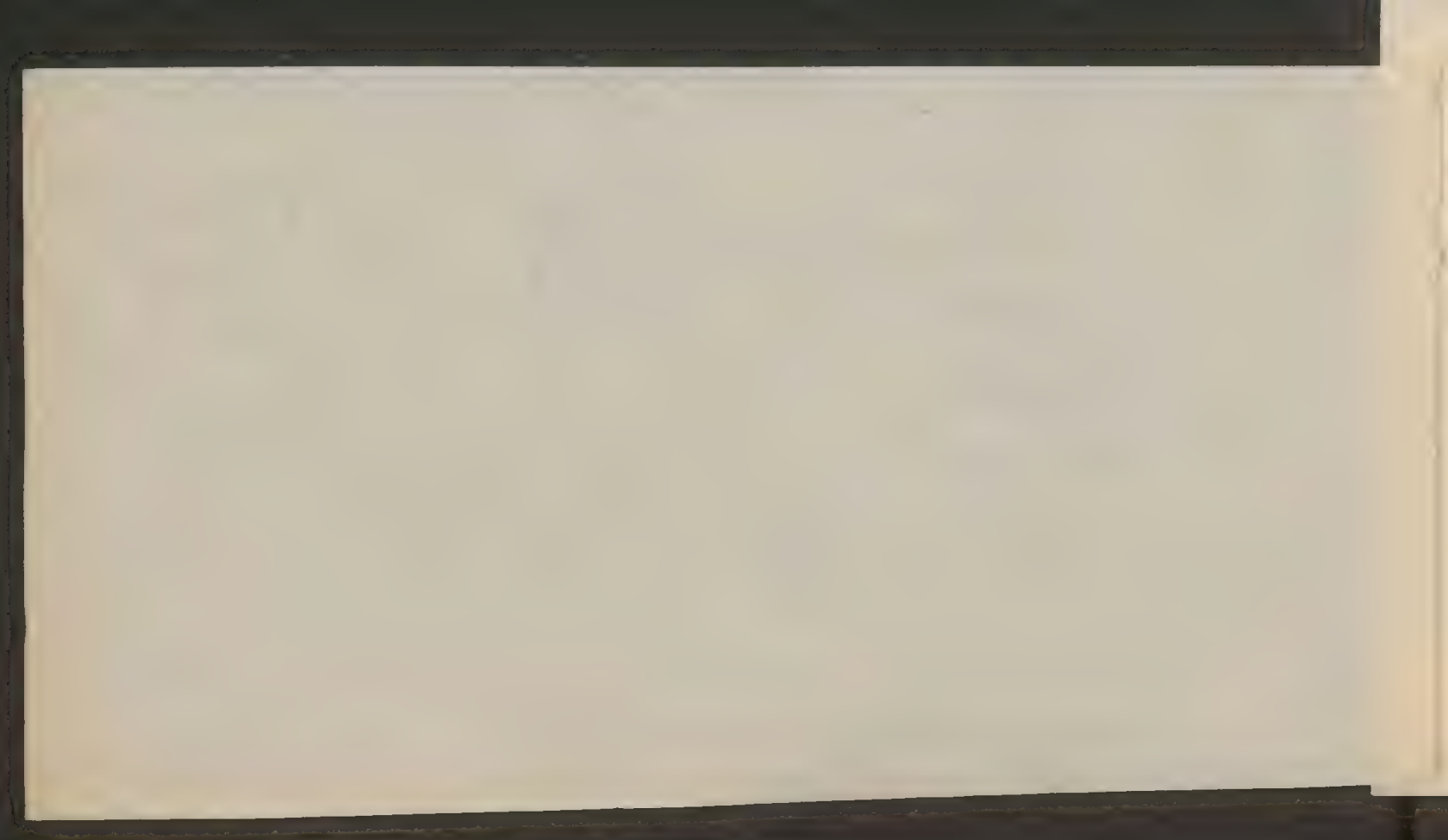

Wrocie w r. 1915. wydał Dr S. Tomliński
 „Materiały do historyi starożytnej kultury i
 religijnej w XVI w. na dworze Król. pol.
 szczy (wydawnictwo Księg. do badawienia
 list. rękopiśm. t. III.) pragnącemu cennie
 szeregaty do materijalnymu wyznaczeniu
 w tytule, a na podstawie tego kresła
 skreślił już Dr Tomliński w r. 1914
 specjalny artykuł: Na dworze Krolowisk
 dwor. asl. i rękopiśm. (w Przeglądzie pol.
 szczy, Maj Czerwiec 1914.)

Talk *intraducibile* *non metrico*

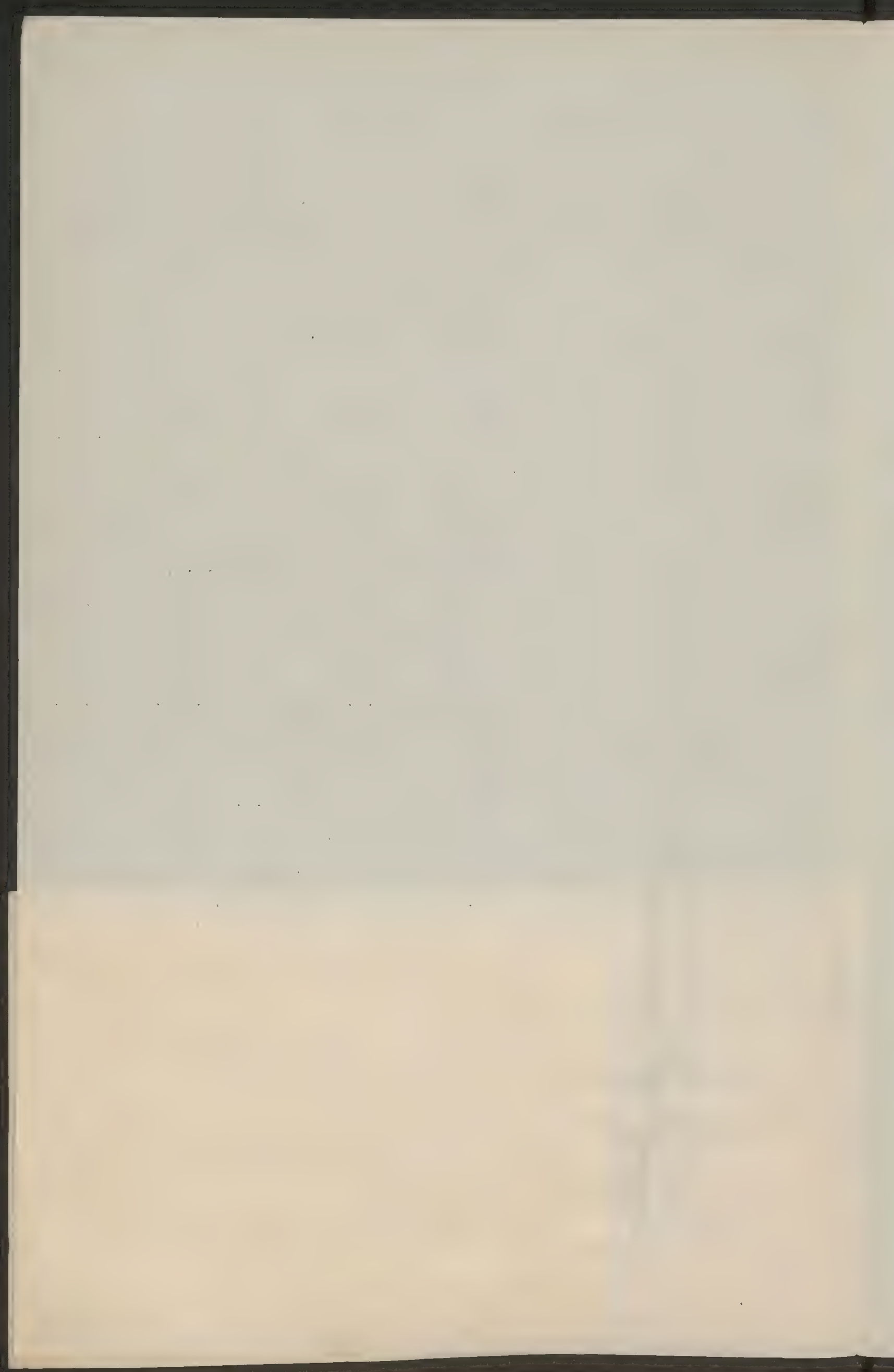
W tym celu należało przede wszystkim dobrać odpowiednie materiały, które miałyby służyć do poznania historii i rozwoju sztuki w Polsce. Najważniejszą rolę w tym celu odegrała literatura, która była źródłem wiedzy o przeszłości. W tym celu należało przede wszystkim dobrać odpowiednie materiały, które miałyby służyć do poznania historii i rozwoju sztuki w Polsce. Najważniejszą rolę w tym celu odegrała literatura, która była źródłem wiedzy o przeszłości.

Włochy, węgry, i tury
 walczy w Polsce z rządem
 Hordy, walczy z rządem
 (prof.)

Zająłem się wybraniem z powyższych ma-
teryałów tych szczegółów, które dotyczą d a w-
n e j f i z y o n o m i i zamku krakowskiego
w epoce jego świetności tj. w XVI wieku, aby roz-
rzucone drobiazgi fzebrać w pewną całość, któraby
dała obraz tej fizjonomii, zwłaszcza co do urzą-
dzenia wewnątrz, ~~życia i gospodarstwa~~
oraz zewnętrznego doły czujących daw-
nego sporobu życia i gospodar-
stwa na Krakowskim Zamku. —

Der Herr Kommerzienrath hat erfahren,
auch er ist in der That angekommen.

Wspaniała szata Zygmuntowskiego pałacu królewskiego przetrwała wprawdzie panowanie Jagiellończyków, ale niedługo po ich wygaśnięciu zaczęła zmieniać się, cierpieć, niszczeć. Pożar dwukrotny z r. 1595 zniszczył „część od Kurzej Nogę na tę stronę, która się na kościelnych chyli” pozabawiając całą tę partję ozdobnych pułapów kasetonowych Zygmunta I, pochłoniął część innych zabytków, ale Zygmunt III. miał jeszcze dość środków, aby naprawić szkody i dodać przedzielnie królewskiej sali zewnątrz i wewnątrz. Pokrył dachy nad spaloną częścią dziedzińca, dobudował narożną wieżę od strony ulicy Grodzkiej z pięknymi gabinetami, w których dotąd zachowały się ozdobne stiukowe rzeźby sklepień, prawdopodobnie taką samą wieżę rozpoczął stawiać symetrycznie po stronie katedry, wybudował czy zrekonstruował kaplicę z zakrystyjką i błoniarką przy sygnali, wprowadził marmurowe odrzwia i kolumniki, a sufity pokrył obrazami podobnie jak ścian. Jednak utrzymanie takiego gmachu stawiało się coraz kosztowniejszem dla coraz mniej zasobnego skarbu królewskiego, coraz częściej zanikały dachy, sufity, coraz mniej było na naprawy i ozdoby, więc z najdawniejszej dochoowanej lustracyi z r. 1615 widać już zbliżający się zwolna upadek świetności. Łatwo też wyobrazić sobie co mogło pozostać po rabunkowym pobycie Szwedów w r. 1655-1657. Wzięto przed nimi skarbiec i coś niecoś z kosztowniejszych ruchomych rzeczy - czego nie uwieziono, to Szwedzi bądź zabrali, bądź zniszczyli. Z lustracyj późniejszych widać, że powybijane zostały okna, powyrywane drzwi, pouszkadzane piece, powyrywane żelaza, - na opał poszły ławy, półki, przepierzenia,

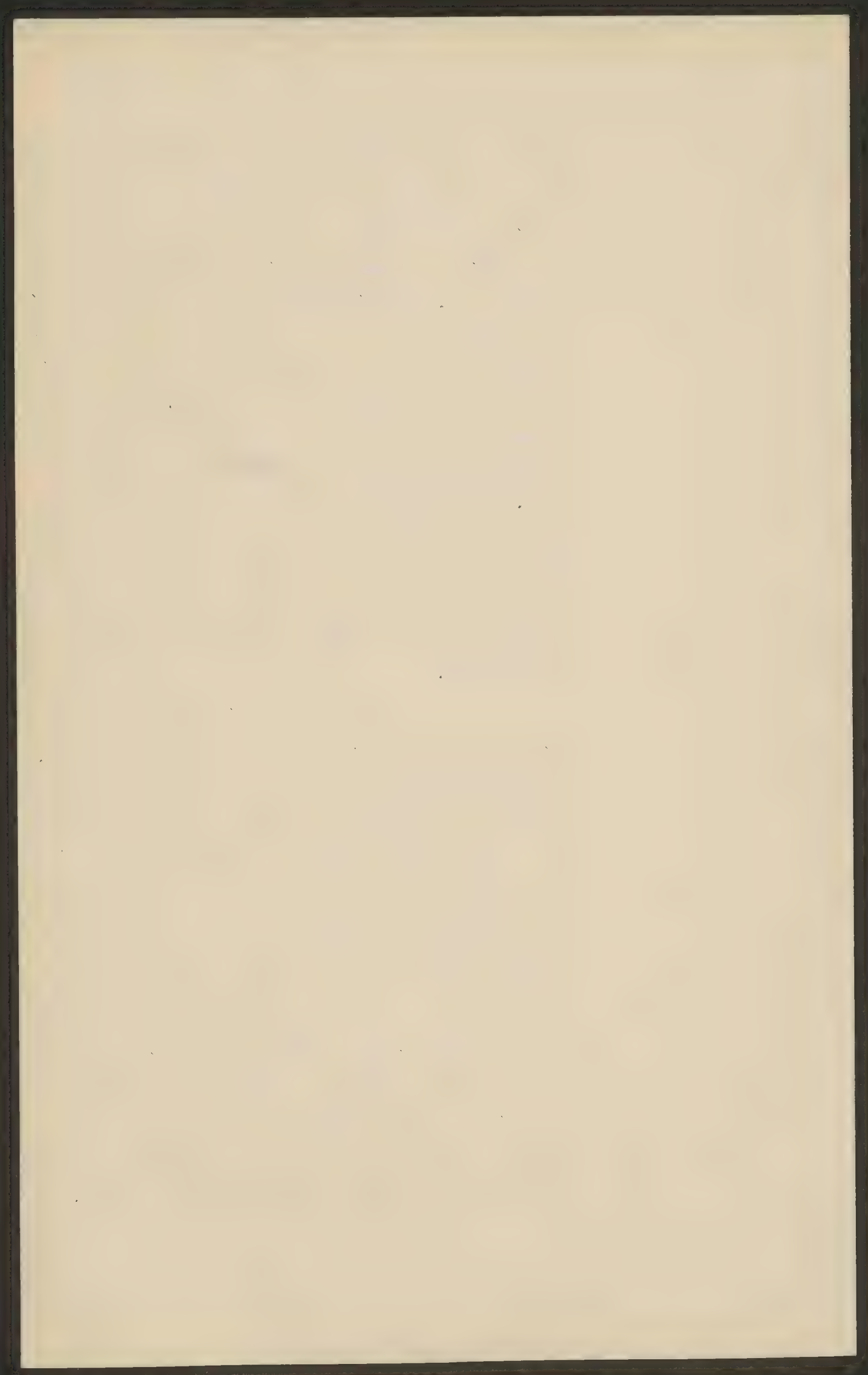
...

znikły w ogniu szafy, stoły, stoliki, pozostały tyl-
ko mury i sufity uszczadzone ! Ponaprawiano jako ta-
kom pałac, urządzone na nowo wnętrza II piętra,
ale ślady tej drugiej renowacji zginęły w dru-
gim najeździe szwedzkim, który prócz rabunku spo-
wodował w r. 1702 ośmiodniowy pożar pałacu, w któ-
rym spłonęła reszta Zygmuntowskich pałaców i za-
bytków po nich uratowanych, jedynie drobna część
od strony Bernardynów uszła ogniewi. Odtąd repa-
rowano tylko zamek, aby nie popadł w zupełną ru-
inę, ale wnętrza pozostały ~~ruiny~~ ^{próżną}, a gdy Austriacy
po r. 1796 przerobili pałac na koszary, powyrzucali
węgry okien, w obramienia wstawili małe fu-
tryny z kanalami, scięsali liczne rzeźby nad drzwia-
mi, powyrzucali koninki, i piece, i doprowadzili ~~xxx~~
wszystkie sale do jednolitych, pobielonych izb
kaszarowych!

Cheąc więc dać wyobrażenie, jak
mógł Wawel wyglądać w epoce swej świetności tj.
w XVI wieku, musimy dla braku wszelkich opisów
wyszukiwać szczytki wiadomości porozrzucane
tu i owdzie oraz zestawiać drobne wiadomości
w rachunkach wydatków zapisane, aby je złączyć
w całość, któraby objaśniła dawną topografię
Wawelu, fizjonomię, zewnętrzną i wewnętrzną
pałacu i życia w nim - sam budynek, tak jak do-
trwał odarty z wszelkiej prawie ozdoby sam przez
się nie przyniósłby wyjaśnienia, ale ślady ja-
kie w murach pozostawił objaśniają zapiski ra-
chunków, a te na odwrót pozwalają objaśnić hi-
storyę martwych murów i z pewnem prawdopodobień-
stwem wskrzesić ich dawną historję i wygląd.

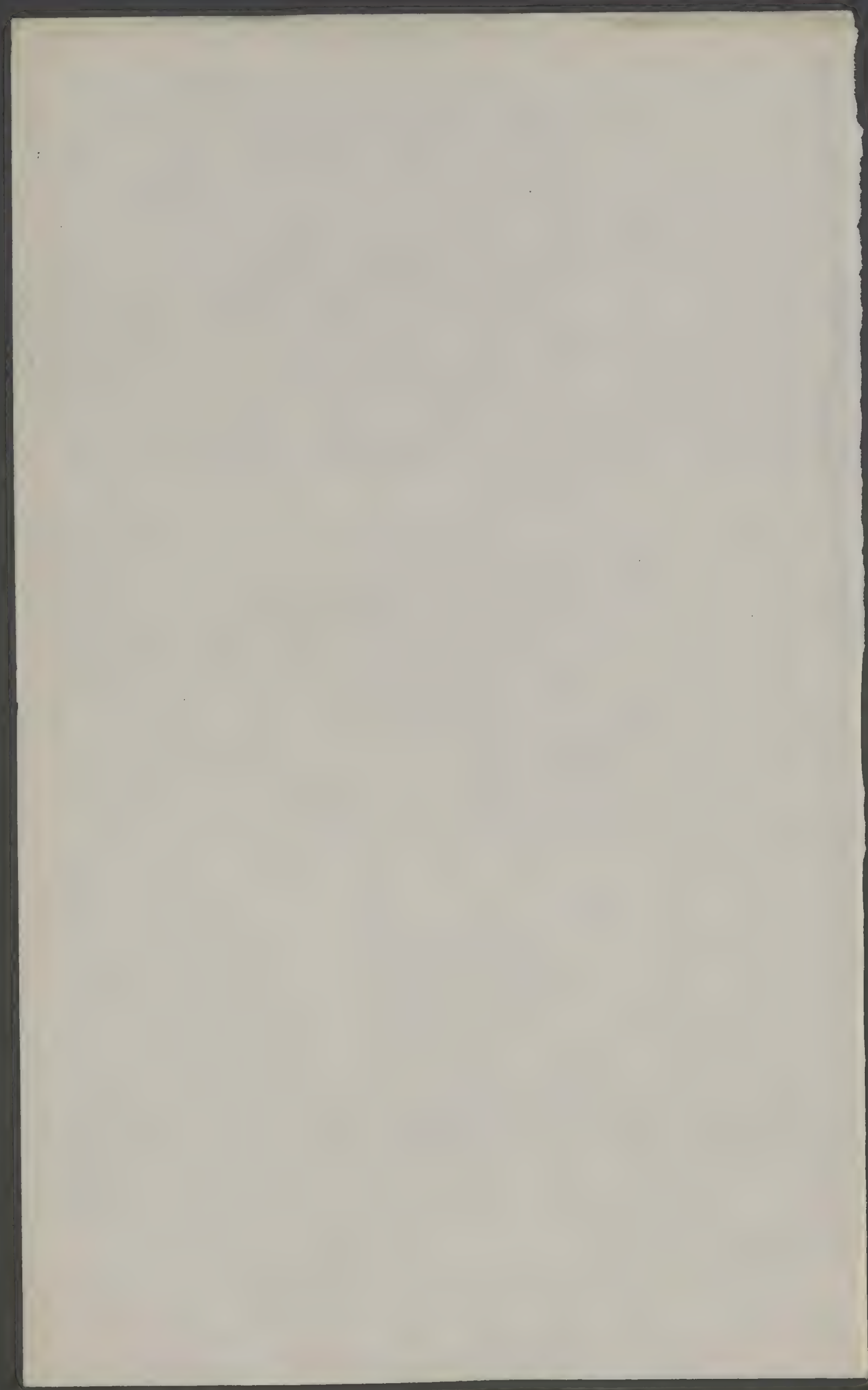

Z tekstu rachunków wieje wysokie poważanie dla króla i jego rodziny.- Jagiellonowie - Batory i Zygmunt III., nim powaga jego po rokoszu Zebrzydowskiego zmalakła, przedstawili majestat powagi i poszanowania.- We wszystkich zapisach wydatków nigdzie nie opuśczone przy wspomnieniu króla lub jego rodziny tytułu cesarza majestas, serenissima reginalis maj.sarmissimus rex junior, ser.reginula, czy to była reparaacja stołka czy pomalowanie skrzyni, natycie świecznika, wprawienie szyby, zawsze dodano: do izby najjaśniejszej królowej - dla najjaśniejszego młodego króla, dla naj. królowej.-

Dalej widać czasem z rachunków osobistą ingerencyę króla n.p. z rozkazu, z polecenia naj.króla królowej, królewicza; ciągły prawie wpływ wielkorządów: na polecenie p.wielkorządcy; wreszcie gdy król się postarzał, opiekę jego żony, która maże robić dla niego nowe łóżko i jakiś chodnik do kaplicy.-

Kor. hl.

II. Wraz z rzeczonymi towarami odebrał ..... i przyjął ..... Pan ..... (firma)

bez zarzutu powołan ..... wyżej faktur ..... zawierając ..... dodatek, że cena kupna płatna jest

w

a nadto dodatek, że ta cena kupna jest także w ..... zaskarżalną.

B) (Załączoną pod B umową poddał ..... się Pan ..... (firma)

odnośnie do powyższego interesu orzecznictwu

c. k. Sądu

jako właściwego).

III. Na poczet powyższej ceny kupna (nie jeszcze nie) został ..... upłacon ..... dopiero kwota

Kor. hl.

Dowody: ad I. II. III. Faktur ..... któr ..... oryginal ..... znajduje się w ręku pozwana ..... , porządnie
prowadzone księgi handlowe a w szczególności wyciąg ..... z nich pod ..... załączon

przesłuchanie stron.

Do c. k. Sądu

Oddział

W

SKARGA

Pozwan

Powód

przez (do rąk)

o zapłacenie sumy Kor. .... hl. .... zpn

krotnie
napis

załączn ..... (..... oryg. odp.)

Stan faktyczny.

Pan ..... (Firma)

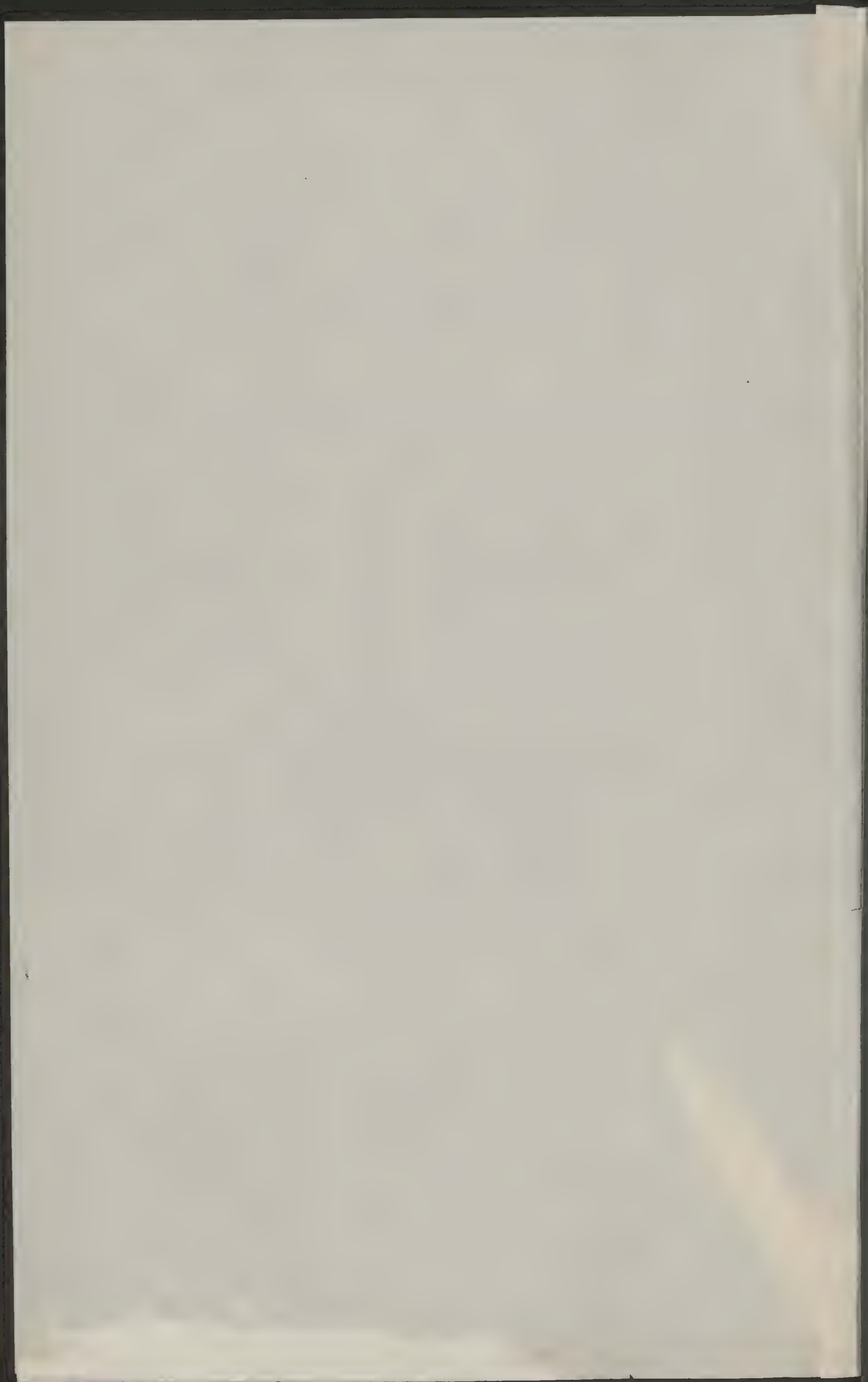
pobrał ..... i kupił ..... u mnie towary wyszcze-
gólnione we faktur ..... pod ..... / załączon .....
po zgodnie umówionych i w tejże (w tychże)
faktur ..... podanych cenach za łączną kwotę

~~Wick~~

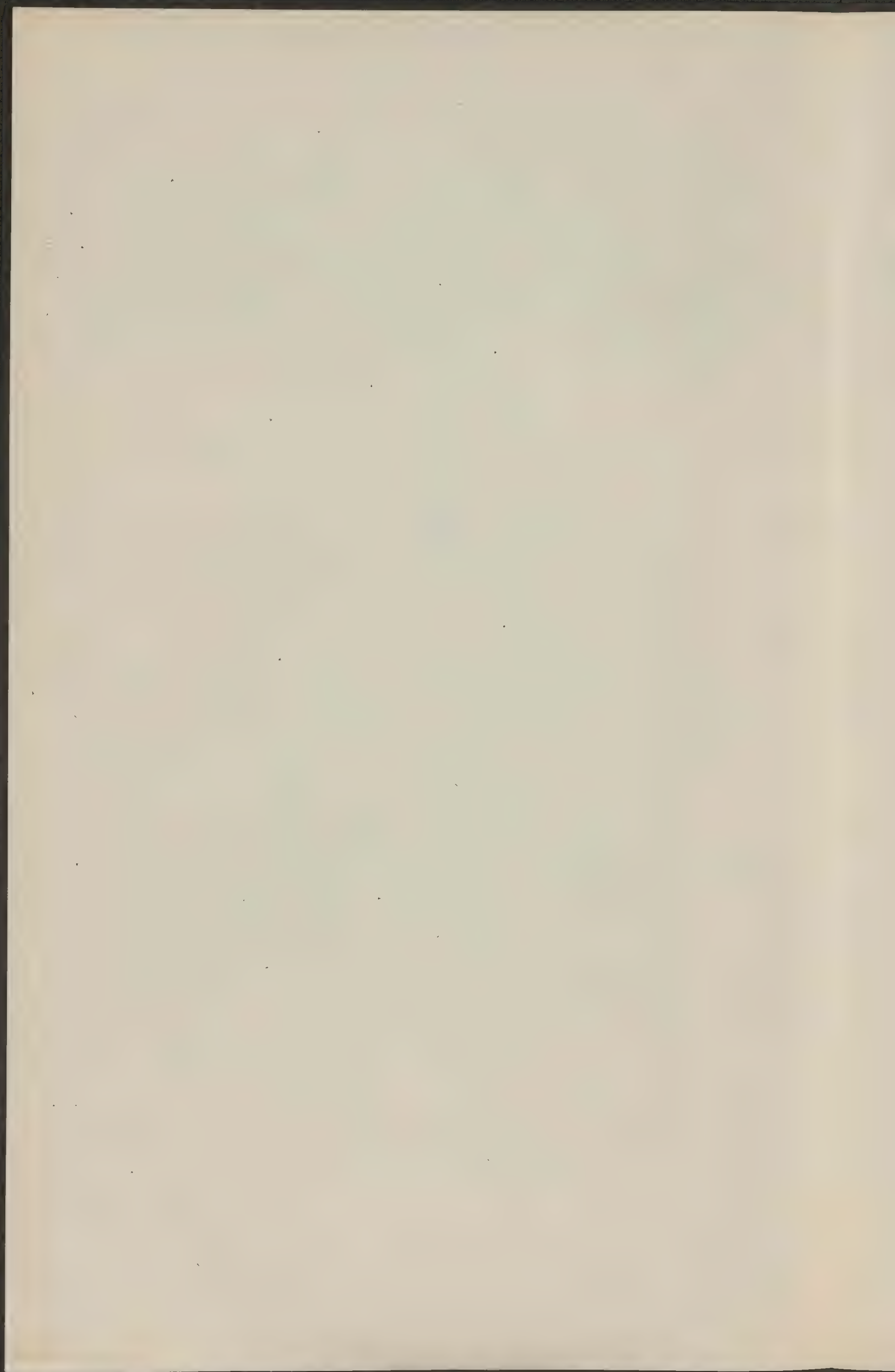
Wassal Island

Atenee

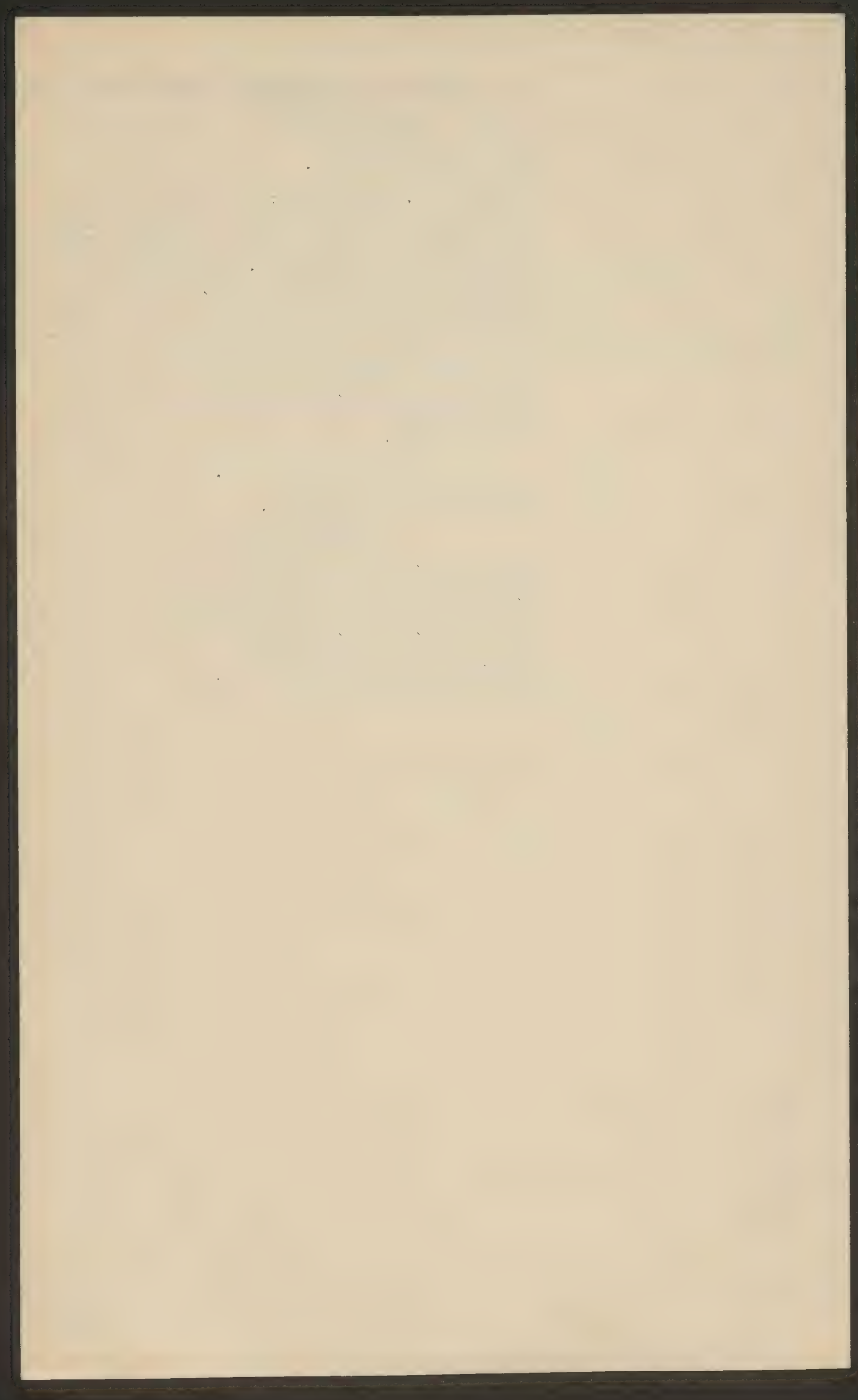

(az mihai exki po stoku gory sta chroscem drogi.)
Furtki te
na furtki, które ~~jeżeli~~ od czasu do czasu po
rewizyi zamurowywano.

Rewizya z r. 1684 pisze : „tam, gdzie wycieczka
jest teraz ku Stradoniu, znak jest, gdzie ~~insza~~
przedtem była wycieczka”. Dalej wymienia wy-
cieczkę ku Wiśle i trzecią, którą kantor zam-
kowy privata auctoritate zrobił w murze zam-
kowym wedle bramy grodzkiej ku Bernardynom,
za tąż furtką ogródek między murem zamkowym
a palisadami”.

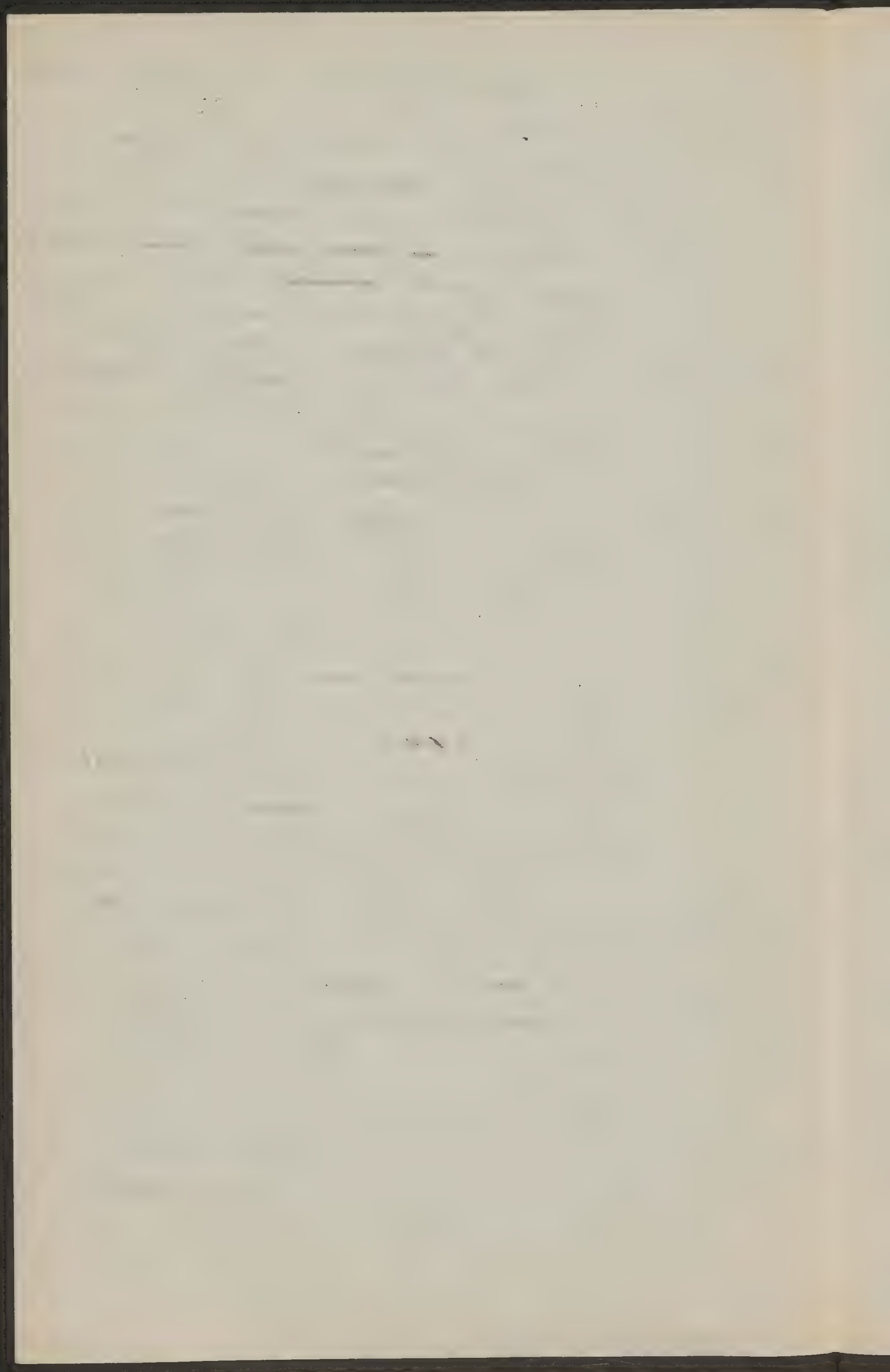
Inwentarz 1711 r. wspomina wyciecz-
kę pod wieżą, złodziejską.

Tenże inwentarz opisuje znisz-
czenie wałów i palisad zbudowanych u spodu
góry, wspomina i w nich „wycieczki” na zewnątrz
a z zapisków widać, że miały murowane odrzwia,
w które były drzwi wprawione.

Janusz Wawel miał być jedyną
 drogą od potłocz, przeto chcieli się do
 niego dostać nunciat się najprzód
 przejechał brzozy jedyną z brami
 męszkuch i przez murasto dążyć do
 zamku. ~~to przez ulicę Kanoników,~~
 gdyż wyrzucił ~~notatę~~ wzmianki
 widząc się pociągającą ręką, że w XVII w.
 nie było przejazdu z ulicą grodzką
 pod Kosciółcem św. Łazarza ku Wisłę,
 że więc droga prowadząca z ulicą grodzką
 krzyż na Kanoników, a z ulicą Kanoników
 na ku zamkowi i ku Wisłę. Oport
 zamkowy dotykał jakiejś ręką bez
 pośrednio patach archiepiskopu,
 skłaniał się pod ręką do gro-
 du, Korintu Krolewicz naprowadzono
 skłonił w patach archiepiskopu,
 dawano władze nową ręką. Zatem nie
 jest prawnie podobnem, aby między gro-
 dem tym a ~~placem~~ archyb. przedkier-
 ta droga. Zwrócić na państwie XIX w.
 na ulicę Kanoników była stała dach
 ordozmy portal kanoników, przez który
 przebiegało się na drogę do zamku.
 Łapienie państwa na męszkę daw-
 nę, który prowadził do grodu
 Król. ~~pod~~ na obwarach męszki patach
 a drimem archiepiskopu na stoku pa-
 gorka i na dole. Gdy zamek leżał,
 obwarowywał się za czoł, nową w kamie
XVII w. w czasie zabiegów archiepiskopa
 Małkymila o oddzielenie Kralowa,
 murowano długi czoł grodu ~~skłaniał~~
 mał pod nasepy ręką obwarowanie
 dachre stoku ręką, a odłam grodu ~~grani~~
 czał się do stoku pagorka ~~murów~~
 (obwarowywał ręką)

sevanam putam a zewngtury,
ni' Alenaravauam.

~~Das Buch ist nicht mehr
in der Bibliothek, ist
verloren~~

WIEŻE.

Główną część wieży (średnicy około 10 m) wznosi się na 10 m, a na jej szczycie znajduje się wieżyczka (średnicy 2 m). Wnętrze wieży jest puste, a na jej ścianach znajdują się liczne napisy. W wieży tej znajdowały się również liczne przedmioty, które zostały tu wrzucone. W wieży tej znajdowały się również liczne przedmioty, które zostały tu wrzucone.

Kościół ten (średnicy 10 m) wznosi się na 10 m, a na jej szczycie znajduje się wieżyczka (średnicy 2 m). Wnętrze kościoła jest puste, a na jego ścianach znajdują się liczne napisy. W kościele tym znajdowały się również liczne przedmioty, które zostały tu wrzucone. W kościele tym znajdowały się również liczne przedmioty, które zostały tu wrzucone.

Dziś ten kościół (średnicy 10 m) wznosi się na 10 m, a na jej szczycie znajduje się wieżyczka (średnicy 2 m). Wnętrze kościoła jest puste, a na jego ścianach znajdują się liczne napisy. W kościele tym znajdowały się również liczne przedmioty, które zostały tu wrzucone. W kościele tym znajdowały się również liczne przedmioty, które zostały tu wrzucone.

Wieża bramna

Ta wieża (średnicy 10 m) wznosi się na 10 m, a na jej szczycie znajduje się wieżyczka (średnicy 2 m). Wnętrze wieży jest puste, a na jej ścianach znajdują się liczne napisy. W wieży tej znajdowały się również liczne przedmioty, które zostały tu wrzucone. W wieży tej znajdowały się również liczne przedmioty, które zostały tu wrzucone.

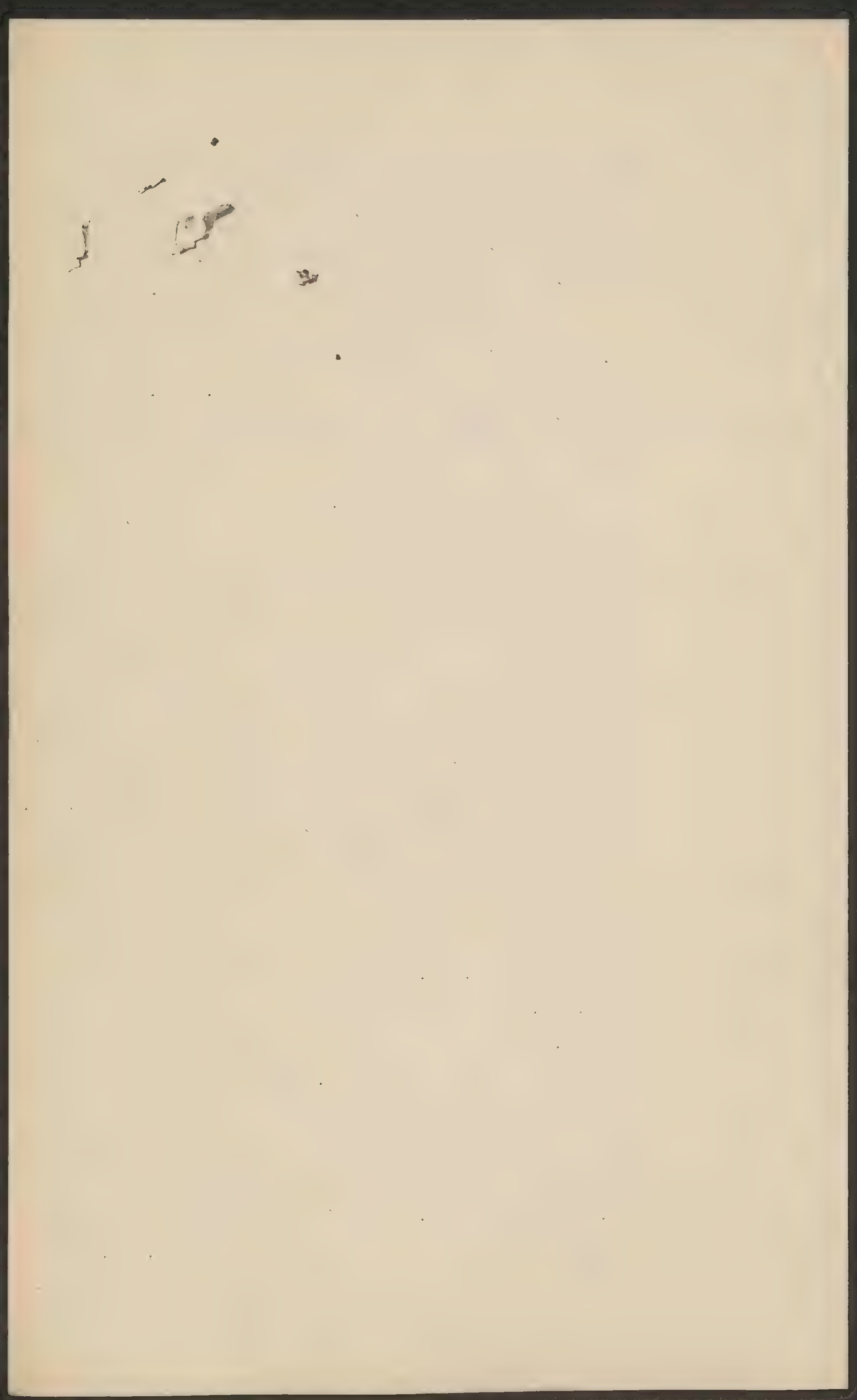
Około 10 m (średnicy 10 m) wznosi się na 10 m, a na jej szczycie znajduje się wieżyczka (średnicy 2 m). Wnętrze kościoła jest puste, a na jego ścianach znajdują się liczne napisy. W kościele tym znajdowały się również liczne przedmioty, które zostały tu wrzucone. W kościele tym znajdowały się również liczne przedmioty, które zostały tu wrzucone.

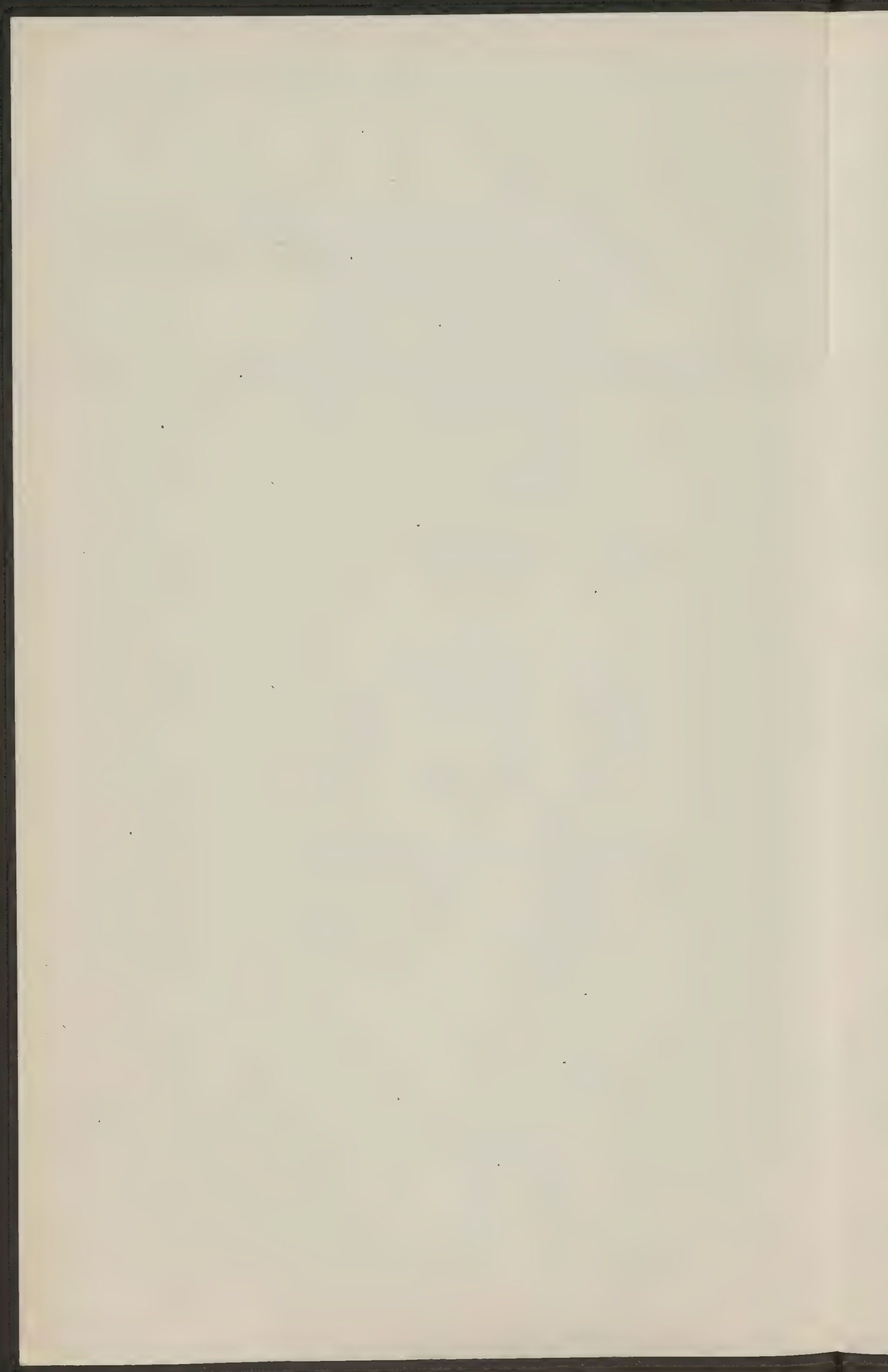
Kurzą, Stupką i pod Lubranką, zewnątrz murów...
bastiony ziemne, na których stały armaty, które mogły...
dalszy dystans odpędzać ewentualnych...
...z którejby mógł szkodzić zamkowi.

W rachunkach najstarszą wzmiankę znajdujemy
w r. 1461, w którym pokrywano „wieżę nad pierwszą bramą”,
gdy znowu wiecher ją ogołocił (z dachu)? W r. 1529 kapita-
łem 100 grzywien mistrzowi Benedyktowi z...
paracyę i tynkowanie murów od warsztatu Włochów (m-
... i rzeźbiarzy pracujących dla kaplicy Zygmun-
... i pałacu) aż do połowy domu sejmowego (Zygmun-
... włączając wieżę niższą przed bramą, Lubanką,
i dalszego muru zaczynając od Kurzej Nogę aż do wieży
wyższej po lewej stronie bramy; na pokrycie jednej z
tych wież sprowadzono 4000 dachówek „okrągłych” (cy-
siorowych) i 1000 na pokrycie muru od dzwonnicy (Zyg-
muntowskiej) od „wieży starej zwalonej przed zamkiem”.
Ta wieża była dość długo zwalona, gdyż spotykamy pote-
m kilka razy wzmianki o niej, póki jej nie naprawiono w r.
1538. Po naprawie dano jakieś ozdobne wieżyczki, co
w rachunkach zapisano 69 blach okowanych na pokrycie
wieżeczek, które dorobiono na wieży okrągłej przed zam-
kiem i 5 gałek miedzianych na nie, połączonych...
Sebaida. W r. 1538 naprawiali murarze...
wieże. W r. 1541 odwołano ziemię z pod tych wież na inne
miejsce; - widocznie porządkowano teren, bo równocześnie
budowano drogę na zamek. W r. 1564 podobnie za-
płacono 4 groszy chłopu od usunięcia gruzu i zapiata-
nia muru bramy, niższej zamkowej, „wieże stuki urwaki”
(widocznie tę wieżę zwano jeszcze „urwaką” choć ją już
w r. 1538 naprawiono.) i cieślem od roboty „aby napra-
wić... alias bastię koło bramy niższej”. W r. 1584
w 1585 zapłacono za tę bastię... w niej p-...

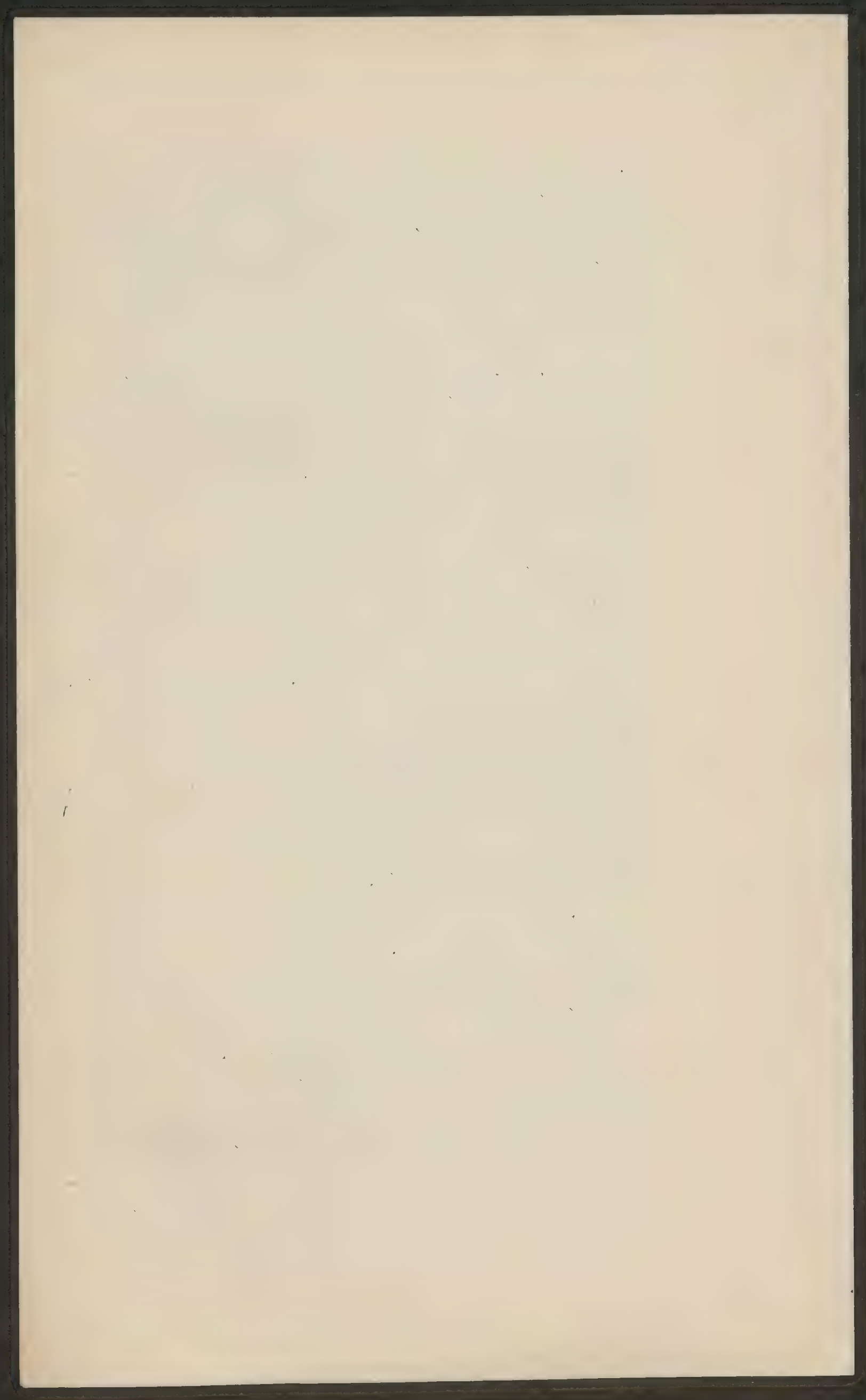

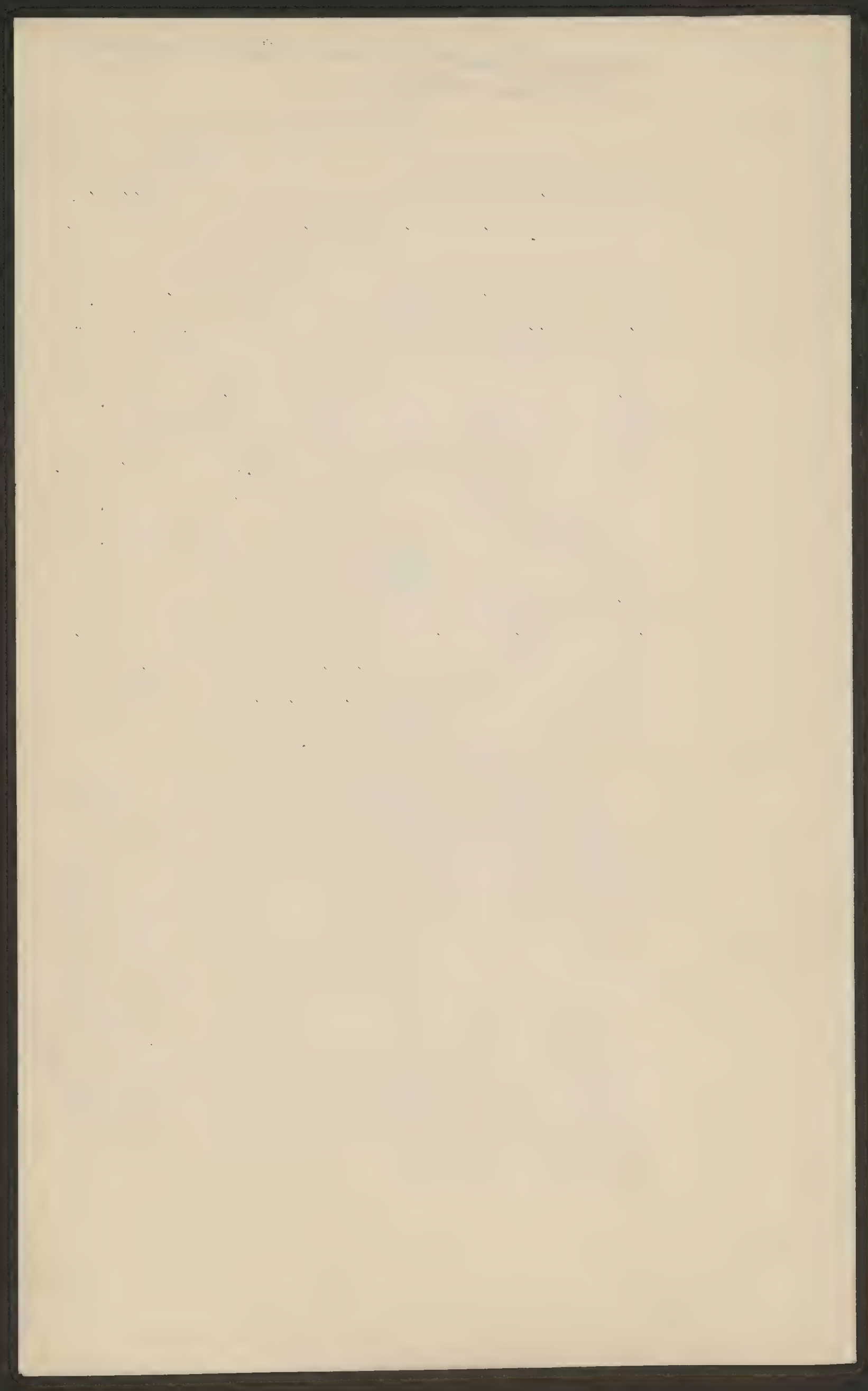

42

W ... ..

B

Nazwa: „Lubranka” należała od najdawniejszych
czasów wieży zwanej obecnie Senatorską. Notaty, jakie mamy o
zamku w rachunkach lub rewizjach, spisywane były przez pod-
rzędných pisarzy, którzy nie byli należycie poinformowani, ani
nie przywiązywali wagi do nazw i opisów, jak to wynika np.
z nazywania Snopka Wazów herbem Jagiellońskim, herbu kró-
lowej Bany wężem, z niedołącznych opisów i z nazywania jednej
i tej samej wieży rozmaitemi nazwami. Stąd w XVI wieku spoty-
kamy dla tej wieży naprzemian dodawaną nazwę Lubranki lub
Jordanki. ~~Nazywać ją będziemy „stara wieża”, zachowując~~
~~nazwę „Lubranki”, dla Senatorskiej, która dopiero w XVII w.~~
~~ta druga nazwa dostaje.~~

24
9

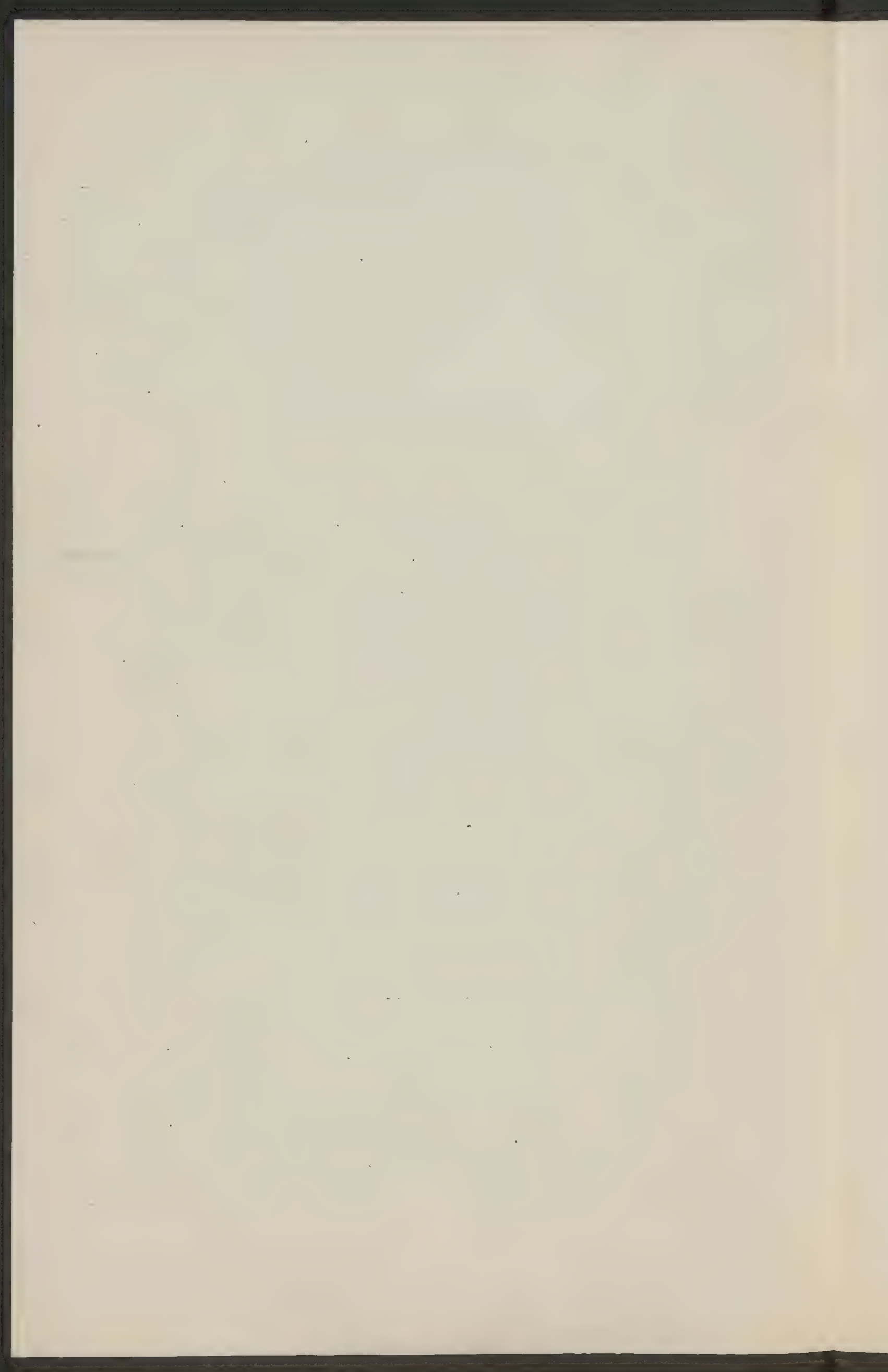
Wieża Lubrancka
Baszta
Wieża Senatorska.

najwyższa z baszt zankowych od strony Stradomia, nosi tę nazwę dopiero od XVII wieku. Najdawniejsza zapiska z r. 1505, że piorun uderzył „w najwyższą wieżę zankową Lubrankę” dowodzi, że wieżę tę pierwiej Lubranką nazywano, nazwa jej potem do wieży wschodniej się przyczepiła ~~przez spotykane dawniej często niedokładność piszących~~. Być może że późno stosunkowo zapisana w inwentarzu 1709 r. nazwa „Olbronka” lub „Wolbromska” była pierwotną nazwą tej wieży i przez podobieństwo nazwy z Lubranką się pomieszała. W rewizji z r. 1679 nazwano ją „skarbową”^{1/}. Architektura baszty dowodzi, że powstała w XV w. zwłaszcza kamienne odrzwia na piętrach klatki schodowej mieszczącej się między tą wieżą a południowym ramieniem galeryi. Zbudowana nad spadziłą górą, mogła służyć do obrony i do kontrolowania okolicy z wysokości, wewnątrz jednak zbudowane było, jak się zdaje, jako więzienie dla znaczniejszych osób i zakładników^{2/} wojennych.

Tylko dolna część czworoboczna była „fundum” tj. lochem do spuszczenia więźnia na powrozie przez otwór w sklepieniu I piętra, izby zaś na piętrach są zaopatrzone w dość duże okna, przy

---

1/ Miasteczko Wolbrom w powiecie Olkuskim należało do dóbr stołowych. Może kiedy dochód z Wolbroma posłużył do pokrycia kosztów tej wieży i stąd nazwę Wolbromskiej spowodował.
2/ W r. 1432 zakładnik Rumpolt z Witowa wypuszczony za poręceniem Świdrygiełły przez Jagiełłę dla załatwienia interesów, przyrzeka powrócić

19

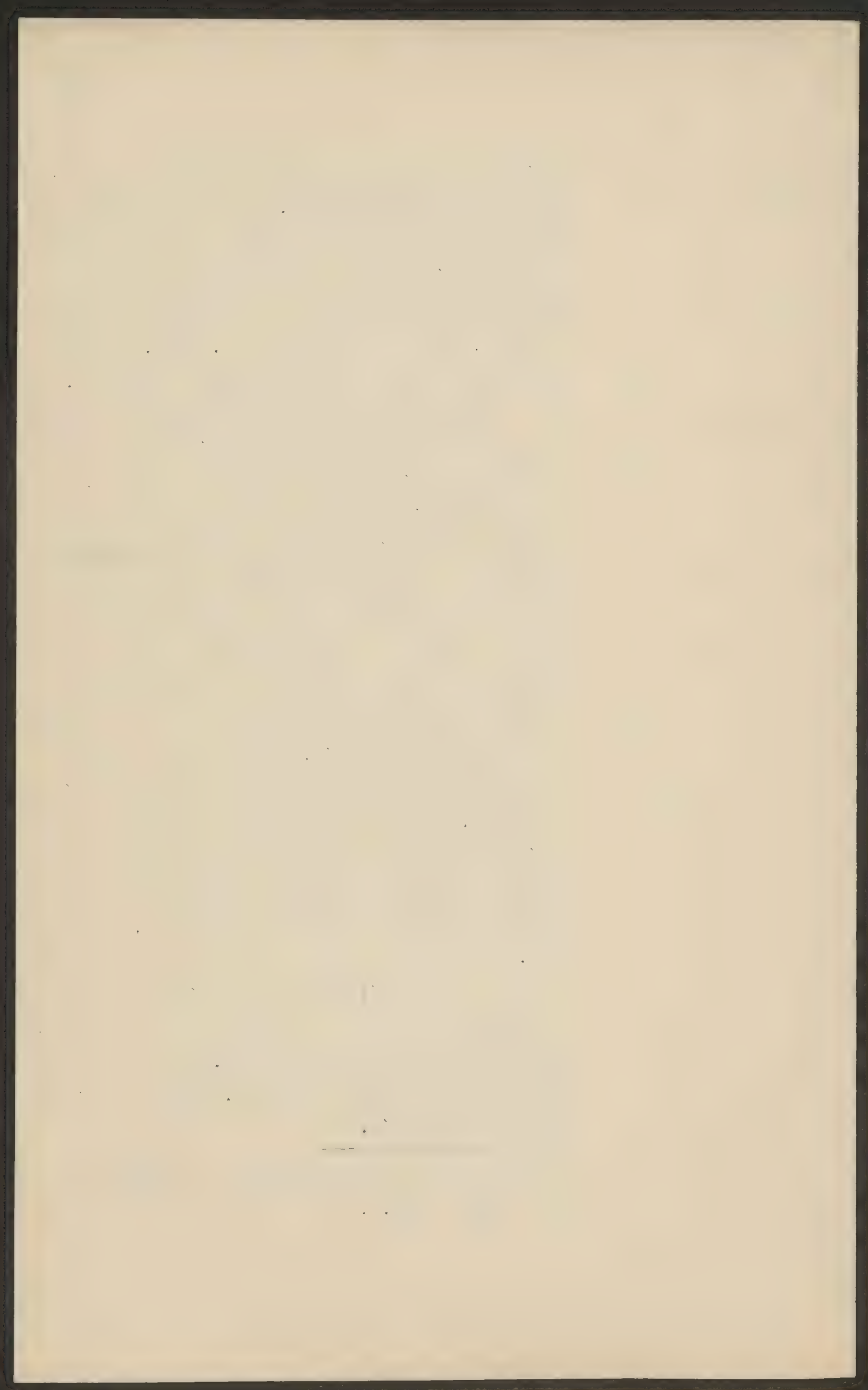
których są kamienne ławy, umieszczone w głębokich framugach okiennych. Na I piętrze obszerna izba zasklepiona jest krzyżowo z lunetami, stopy sklepień wsparte na konsolach kamiennych renesansowych, sklepienie to pochodzi więc już z XVI w. zapewne po pożarze z r. 1549. Do piątr wyższych dostaje się po kamiennych schodach.

Baszta stała pierwotnie zdaje się odosobniona, w murach zamkowych, gdy zaś o mur ten oparto kuchnie królewskie i zapewne inne budynki, w miejscach, których wystawiono południowe ramię galeryi dziedzińcowej, zmurowano bezpośrednie połączenie baszty z sąsiednim budynkiem, które przedstawia się jako izba trapezowego kształtu, między galeryą a każdym piętrem baszty, tak, że wejście prowadzi najprzód z galeryi do izby, jakby do przedsionka, a z tego do izb w basztach i do kręconych schodów. Z powodu tego dostępu z galeryi pałacowej straciła baszta z pewnością od XVI w. charakter więzienny, bo trudno przypuścić, aby więźni: prowadzono przez królewskie schody i ganki do turmy, a natomiast znajdujemy zapiski, że była tam szatnia królewska.

W r. 1549 zgorzała razem z całym południowym ramieniem zabudowań (oficyny, dom królewien, Rabsztyn) i zapewne sklepienie I piętra pochodzi z restauracyi po tym pożarze podjętej. Do wieży tej nie znajdujemy w rachunkach XVI w. żadnych wyjaśniających szczegółów.

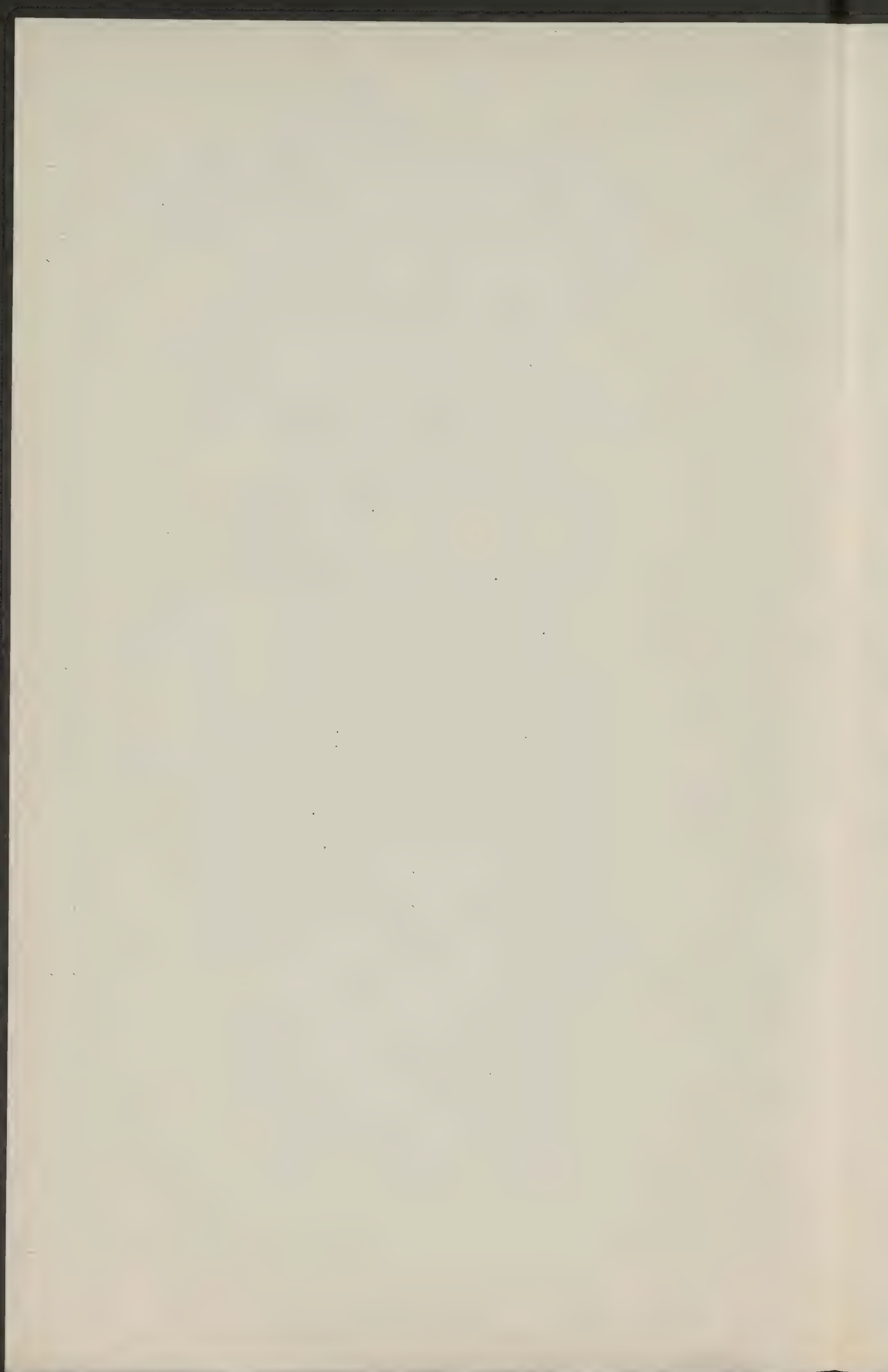
---

w oznaczonym terminie datując to zobowiązanie „in castro Crae.”.

Od baszty tej biegł mur obronny ku wschodowi i północy aż do wieży Lubrańki zamykając zabudowanie parkowe od strony Stradonia. Gdy Zygmunt I w 1524-1530 przedłożył wschodnią ramię pałacu ku południowi, zburzył ten mur, wznosząc górę i przystąpił do budowy - jak o tam wyżej mówiono - Lubrańki w muru pałacu, a następnie, nie mając dość miejsca od południa, aby tam przystąpić do budowy pałacowej, zamieszkał je niejako starając się wzbudzić galerię i zamykając w ten sposób przestrzeń starą przystającą do niego. Wówczas wzniesiono boczny boczny mur, galerię. Wiele Sen. przeszło z tamtego czasu zwrócić uwagę zwrócić, i musiano przybudować do niego z galerii. Część góry od strony zachodniej musiała być dawno podmurowana jako strona nad Rudawą i Lubrańką, natomiast połączenie tego muru z wieżą Sen. przeszło, a także na wyżej na spójność góry od południa, na której znajdował się ogród królewski i boczny. Dawne widoki z najbliższych czasów nie wyrażają murów z tej strony, lecz okryły i podzieliły od domu. Poza to królewski rozszerzyła się w XVI w. p. z średniowiecznej mury zarówno od północy jak od południa przez stworzenie ogrodu na zboczach góry, które od północy podmurowane ze względu na Rami, Rudawy, od południa zaś tylko cokołami i murami - wśród ogrodu stały jednak pod Kurzą Stoją, ^{Starą} Lubrańką i od Stradonia podmurowane nadgrypy (bastiony), na których ustawiono działa. Dostęp do ogrodu był przez drzwi z portalu skrzydła wschodniego lub kręconych schodów przy Lubrańce i przez furtek, południową kolo wieży szlacheckiej, a prawdopodobnie i przez bramę w południowym ramieniu galerii dotąd istniejącą, niewiedomo kiedy prze-

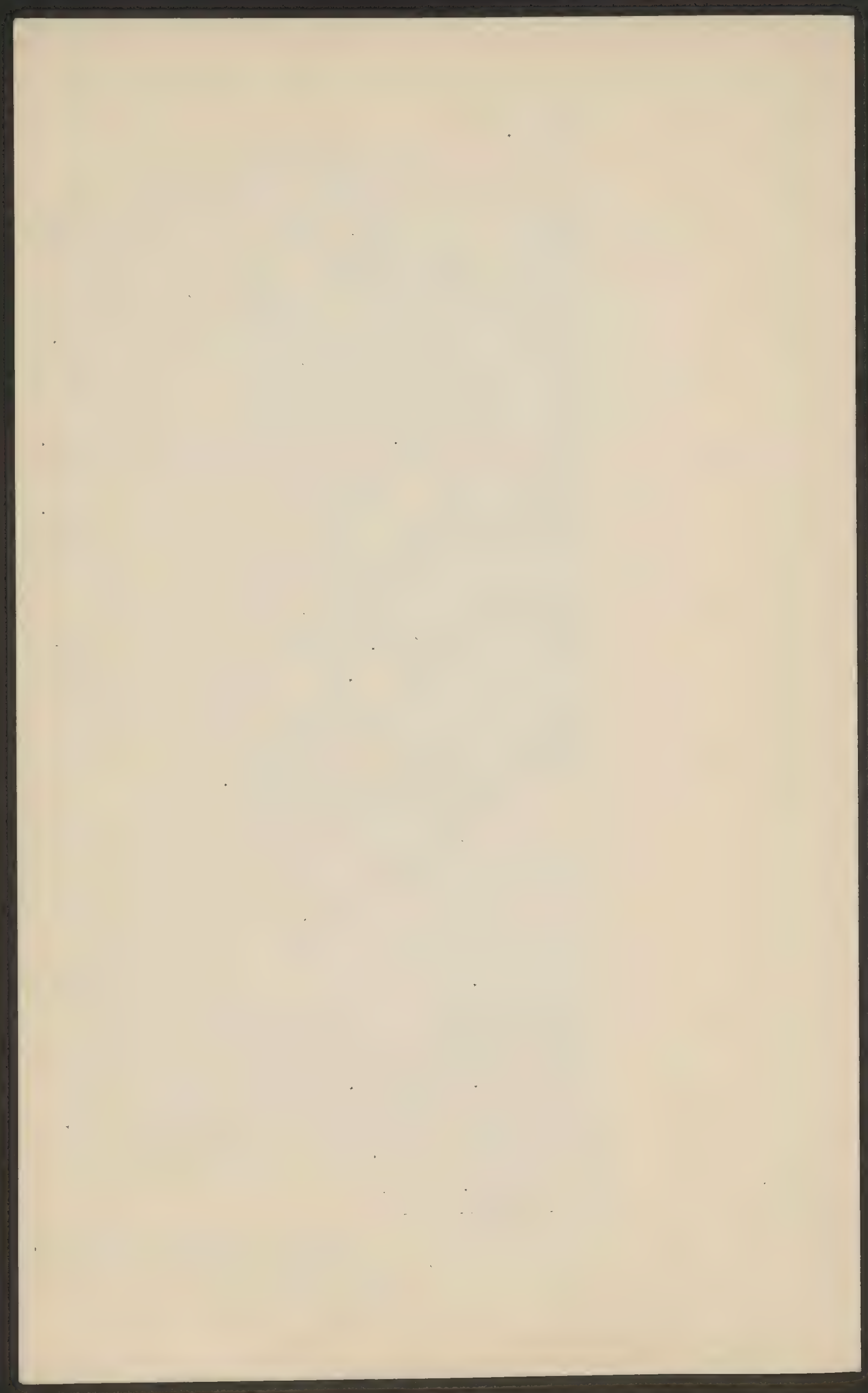
robioną.

Baszta Senatorska wznosiła się na wysokim cyplu południowego ogrodu, obok niej był nasyp-jak o tem niżej- z gankiem do przypatrywania się i innym bestyom za kratami w oknach wy-
karczanych w starym murze obronnym, który po dawnemu biegł od baszty Senatorskiej na zachód ku Wiśle. Mur ten dotrwał dotąd częściowo w dolnych partyach budynku Austriackiego zbudowanego na resztkach dawnego Rabsztyna. W przeważnej części został w r. 1854 zburzony, a w części najbliższej wieży Sandomierskiej użyty za fundament budynku szpitalnego. W murze tym prawie w równych odstępach były jeszcze trzy baszty: najbliższa Senatorskiej zwana basztą Tęczyńskich, następnie : Szlachecka, potem Kobięca lub Panińska. Wszystkie pochodziły z średniowiecza, bo w XVI w. już istnieją jako dawne, ~~z~~ od tego czasu nie buduje się już baszt nowych, prawdopodobnie jednak nie z jednego czasu, bo zbudowane były nie według jednego planu.

Baszta Tęczyńskich
Baszta Tęczyńskich występowała jakby trzema bokami ośmioboku do południa a dostęp do niej był z dworu Tęczyńskich, przybudowanego do muru zamkowego, zwanego Rabsztynem. Z opisów późniejszych już czasów widać, że służyła w dolnej części za „sklep”, tj. mniej więcej za izbę piwniczną. Rabsztynowi-piętro było prawdopodobnie puste, któreby na wypadek potrzeby wojennej oddano do obsadzenia strzelcami. -Od XVII w. puszczano Rabsztyn razem z tą wieżą w dożywocie z obowiązkiem reparacji. Istniała już w XV w., bo o istnieniu jej wspomina już Długosz.^{1/}

1/ Dotrwała ona w ruinie do ostatnich czasów, w r. 1830 była na pół zwalona-a znikła przy rekonstruk-

Baszta Szlachecka i Panieńska.

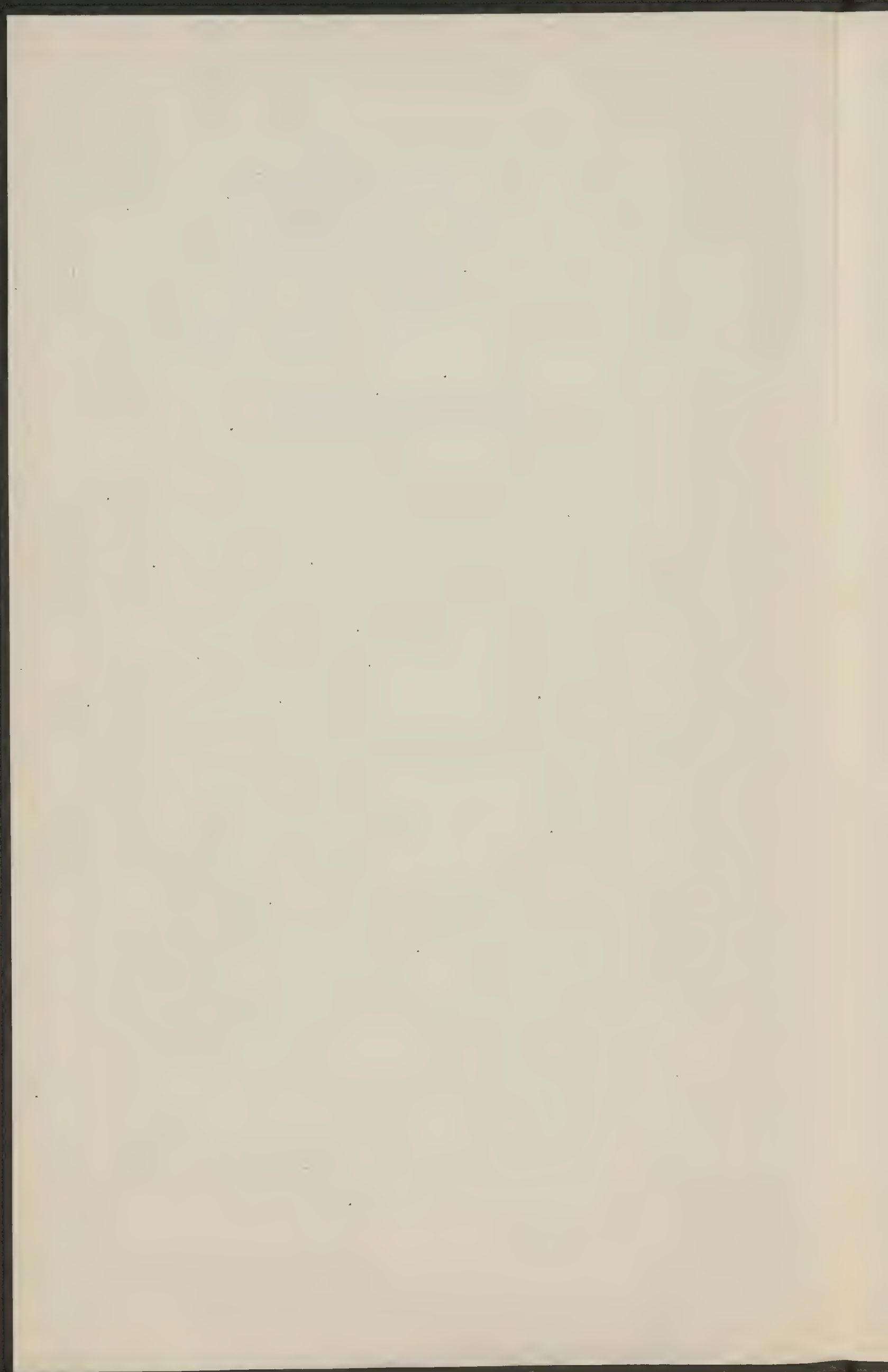
Baszta Szlachecka występowała z murów ku południowi na podstawie prostokąta - dalsza Panieńska lub Kobieca była od zewnątrz półokrągła. Te baszty w potrzebie wojenne, w pokoju służyły stale za więzienia - „turris ubi nobiles incarcerationantur” (1564). Przed Szlachecką od wnętrza zanku zaznaczone jest małe zabudowanie, prawdopodobnie domek klucznika więziennego.

W r. 1564 naprawiano drzwi wieży, „ubi nobiles incarcerationantur” w r. 1575 „na szlacheckiej wieże, gdzie Generał mieszka, garncarz przekładał piec wprawił nowych kachli 50”, w r. 1583 ślusarz oproważył drzwi w szlacheckiej wieży, a murarze naprawiali ją. Inwentarz z r. 1615 wspomina „wież dwu szlacheckich nieboszczyk pan wielki rzadca dał poprawić. Wieża szlachecka od wylewania plugastw psuje się. Na tego zakazać pan administrator, aby się to nie działo”. Lustracja 1665 r. wspomina już o murach południowych koło wieży Szlacheckiej, że ganki (blankowanie) nie dobre, wiązania z dachówki i poręcze się wala, i mury się psują.

BASZTA SANDOLIERSKA.

wspomniana w r. 1461 jako nova i angulo versus Vistam, dokładnie jest w tym zdaniu określona jako w rogu na podwyższonym skrócie góry wzniesiona, prawie równie jak Senatorska wysoka, podobnież o siedmiu kondygnacyach z prostokąta wyrastająca.

cyi południowego muru przez zarząd wojskowy austriacki koło roku 1854 - fundament zapewne dotąd w ziemi istnieje.

Parter i dwa piętra sklepienie. Dawniej miała jeszcze ósme piętro występujące nieco na konsolach, z dachem na dawnych widokach płaskim, potem lejkowatym, w r. 1854 nową, zębata, attyką, zasłoniętą, obecnie przywróconą do pierwotnego kształtu. Od zachodu na dwie latryny na konsolach, jakby erkery. Mury bardzo grube ceglane, obramienia kamienne.

W rachunkach XVI w. nie spotykamy o niej żadnej wzmianki, a nazwa datuje się dopiero od XVIII w. Widocznie była w dobrym stanie, nie renowowano jej, a więc i nie wspomniano o niej.

Od tej baszty biegł znowu mur kamienny do następnej, złodziejskiej, o której zachowało się nieco zapisek z XVI wieku.

BASZTA ZŁODZIEJSKA.

po stronie zachodniej od strony Wisły świadczy swą architekturą o pochodzeniu również z XV wieku. Czworokątna, dość dobrze dochowana. Najwyższe czwarte piętro wystaje na konsolach, z którego została tylko dolna część muru, użyta na attykę ząbioną, z erkerami na narożnikach, zasłaniającą płaski obecnie dach. Dawniej dach był namiotowy. Mury grube ceglane, obramienia kamienne.

W rachunkach 1526 r. zanotowano wydatek na powrót do wieży, w której więźniowie są więzieni.

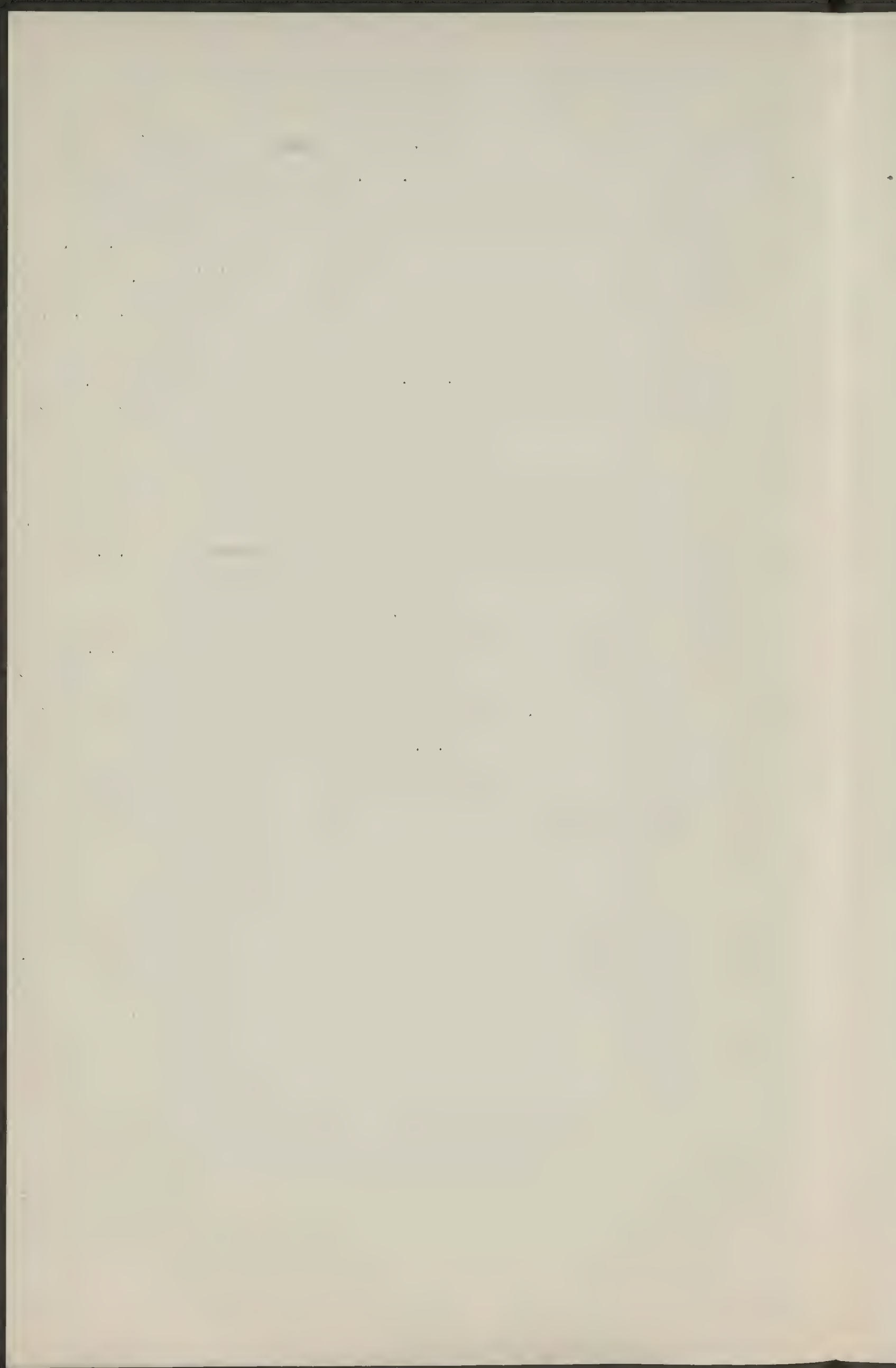
Zapiska ta odnosi się może nie koniecznie do wieży złodziejskiej, bo i w innych wieżach zamykano więźniów - podobnież inne zapiski z r. 1530 o gałce nad wieżą winnych (noxii) o okuciu dzbiela nad tą wieżą, z r. 1536 o wprawieniu okna do wieży, gdzie zabójców zamykają, z r. 1542 2 kłanry do wieży więźniów, z r. 1543 o 2 hakach do drzwi tak samo nazwa-

nej wieży z r.1551,moga się odnosić do której z innych wież.W r.1551 zapisano wydatek na kuny do wieży facinorum,którąto zapiskę do wieży złodziejskiej pewnie już odnieść można.W r.1564 naprawa dachu na wieży złoczyńców,w r.1565 trzy zanki do tejże i tramy na piętro tamże.W r.1572 wspomniano roboty koło nowej studni pod złodziejską wieżą.W r.1582 zapisano dnia 13 lipca:„Gdy zapalił piorun wieżę złodziejską,4 cieślen,którzy,gdy już prawie ogień gwałtowny opanował,ważyli się tego,doszli w górę po łątkach w ogień i odsiekli z ogniem i zalali z wielkiem niebezpieczeństwem szczyt wieży,(dano im fl.4. Ludziom,co bronili pięter,dano ~~dzia~~ za półtory beczki piwa fl.2,Bernardynom za beczkę piwa,co wodę nosili dla zalewania wieży dano fl.1.puszczenkarzom trzem,co rozbijali tę wieżę tłumiąc^{ten} ogień fl.2,innym ludziom ubogim,co wodę nosili ogień zalewać fl.1.Zwieziono 2 wozy żelaza na hankry i 7 szyn do wieży złodziejskiej,następują wydatki na cieśli i murarzy reparaujących wieżę,w nich wydatek na świece do murowania,widocznie więc robiono także in fundo w dole wieży,naprawiono blanki na sąsiednich wieżach,które potłukły gruzy odpadające z palącej się wieży złodziejskiej.

Przed murem łączącym niegdyś wieżę Sandomierską ze Złodziejską,spadała na dół góra ku Wiśle,a w tej spadzistości był otwór do jaskini zwanej Smoczą Jamą,którą wielkorzady wzdzierzały na szynk,- i August IV umocnił zamek z tej strony ,nadsypał redutę pod armaty,podmurowano gwiazdzisto według zasad ówczesnej sztuki wojennej na zewnątrz występujące,przez co zasypano wejście do Smoczej jamy,górę podmurowano wysoko

31

tak, że przybył tu rodzaj placu między dawnym murem (zburzonym dla postawienia szpitala wojskowego) a nowym dotąd istniejącym, zębami w r. 1854 ubranym. Na tym placu pod basztą Złodziejską zrobiono z góry wejście do Smoczey Jamy.

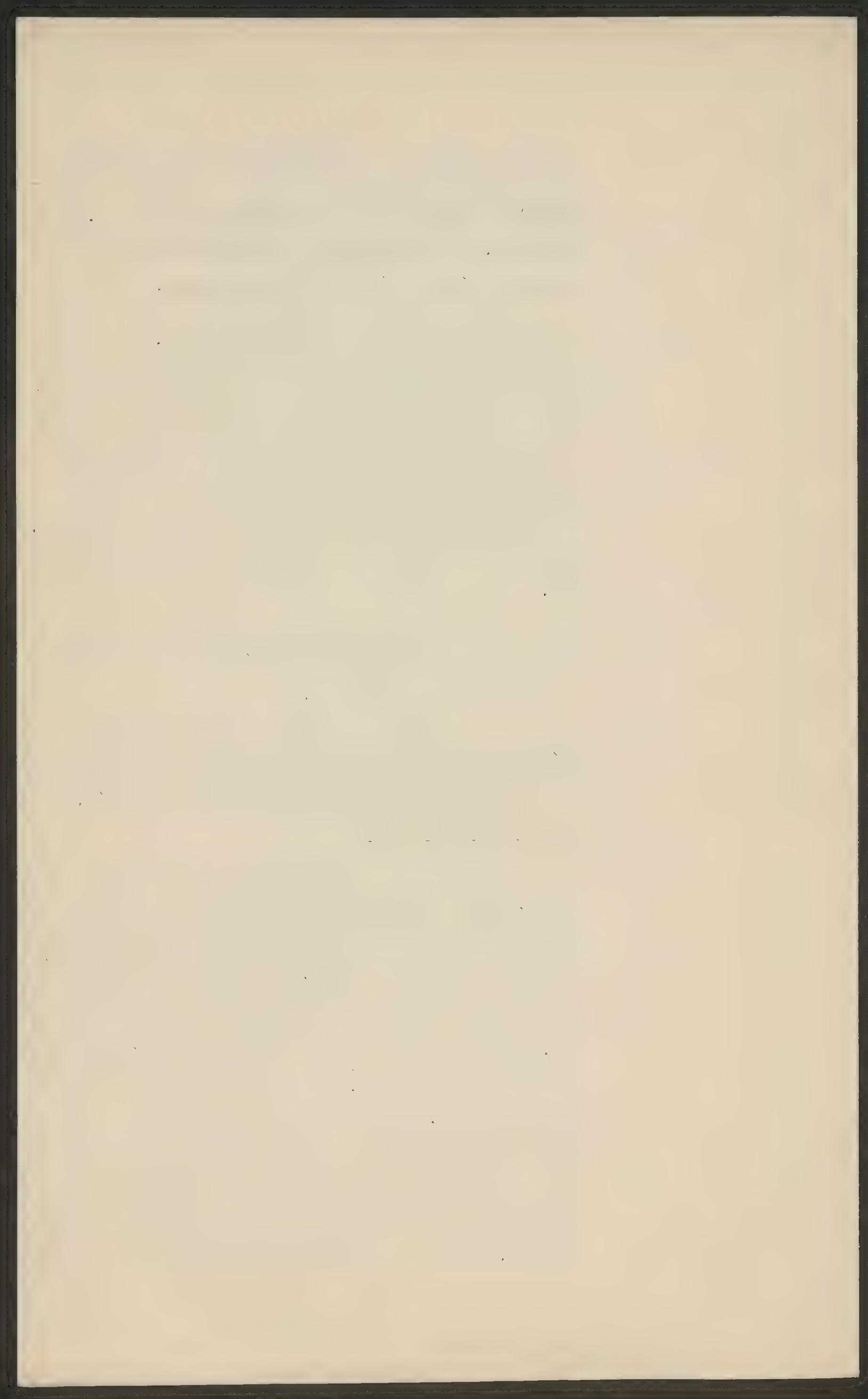
Od baszty Złodziejskiej biegł mur obronny aż ku Katedrze, a do niego przynależały już w XV wieku domy, pierwszy zwany Pińczew, (nauk którego miejscowi zbudowali Austriacy szpital rekonwalescentów) dalej budynek, który nieścisł Seminarjum, potem domy kapitułne, ostatni naprzeciw katedry narażony dom „sejny” odstawiony w XVIII w. kapitule i odnowiony obecnie na muzeum dycecezjalne.

Od bramy biegł mur przed katedrą ku pałacowi, a dzwonnica była niegdyś basztą obronną, w tym murze umieszczona.^{1/}

Dwie wieże dekoracyjne po rogach północnego skrzydła pałacu, jedna od strony skarbcza katedralnego, druga od strony kościoła Św. Idzie

---

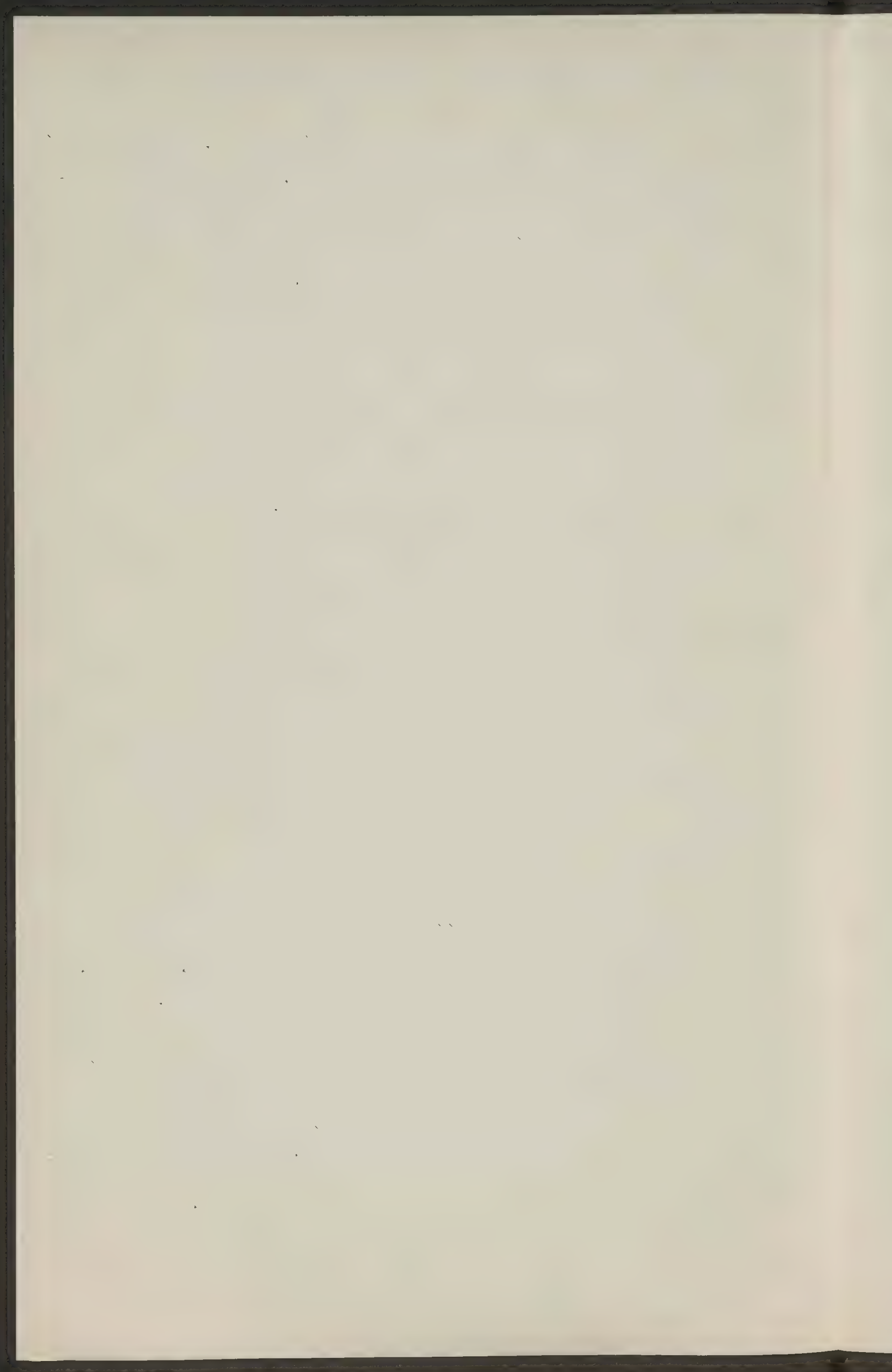
1/ O urządzeniu osobnej dzwonnicy pierwszą wiadomość mamy w Długoszowym Katalogu biskupów krakowskich, pod Wojciechem Jastrzębcem (1412-1423), można by więc stąd wnosić, że dopiero Jagiełło ustąpił wieżę i przyległe mury kościołowi do użytku. Niedługo potem sprawił Zbigniew Oleśnicki dwa dzwony do tej wieży. Aż do tej pory miała tylko jedno piętro. Dopiero w szesnastym wieku, kiedy król Zygmunt I. sprawił trzeci dzwon, największy jego nazwiskiem nazwany, zbudował piętro drugie o wielkiem szerokiem oknie na pomieszczenie „Zygmunta”. Wieża ta była kiedyś góspieszenie zbudowana.

go, powstały w samym końcu XVI w. Wschodnią ukończył Zygmunt III już w r. 1602, ^(kato Katedry) zachodnią, zachodnią, według tego samego planu, zdaje się nie skończył. ~~i dopiero król Sobieski dostroił ją do tego samego kształtu.~~ W r. 1665 narzyna, *ja ja narzyna, wieża*

na nie dość głęboko zafundamentowaną, skutkiem czego często się rysowała, jak w r. 1614, w r. 1664 i 1668 skutkiem odsuwania się ziemi. Wtedy „Król chciał, aby ją była kapituła oprawiała; czego się oni zbraniali, aż że im na koniec pogroził, żeć wam dzwan zdejmę, bo od cholebania dzwonu muszą się też i tury rozcholebać; czem postraszeni kanonicy wnet się do zgody udali. Opasał tedy onym przyburkiem niskim u spodu ona górę pan Bonar, aby się na wierzchu nie rysowała.”

Wieża Duńska

W rachunkach 1524 spotykamy wydatek 44 gr. na rynnę między wieżą Duńską a „nowym domem”. W latach 1521-1524 budowano wschodnią część pałacu i włączano w nią stary gotycki budynek zwany Kurzą Nogą, więc ów „nowy dom” to część wschodniej skrzydła przy Kurzej nodze. W r. 1525 tynkowane i pokrywane gładzią w tejże wieży a taką samą robotę prowadzono równocześnie i w Kurzej nodze i w apartamencie Jordanki - oczywiście więc nazwa Duńskiej wieży odnosić się musiała do wieży czy jakiegś wystającego ryzalitu we wschodniej części pałacu.

W tymże roku 1529 zapisano: raly okienne 3 łokcie szerokie, długości półtora łokcia do sklepu przed wielką izbą pana wielkorządcy w wieży Duńskiej. Mieszka nie wielki rzader mieściło się w połowie XVI w. w skrzydle wschodniem koło Kurzej nogi, a nawet do niego należała parterowa izba Kurzej nogi.

Dalej znowu zapisano 600 szybek do dwóch okien „w nowym sklepie w Duńskiej wieży” (1529).

W r. 1530 zapisano przywóz kamieni do budowy altany na wieży Dunyska, antaby, haki i zawiasy do drewnianych drzwi w sklepie tej wieży, przybicie 100 blach z 7 blachami miedzianymi „in circuita sacelli Regiae Maestatis in altana super turri Donyska ibidem et super turri Jordanka”.

Ostatnia wzmianka o Dunyskiej wieży pochodzi z r. 1547, w którym wypłacono królewskiemu kamieniarzowi znaczną kwotę 280 flor. za „ganek i schody kamienne, przez które noszą króla pod Duńską wieżą przez ogródki do jego łaźni.”

7
gr
a
1

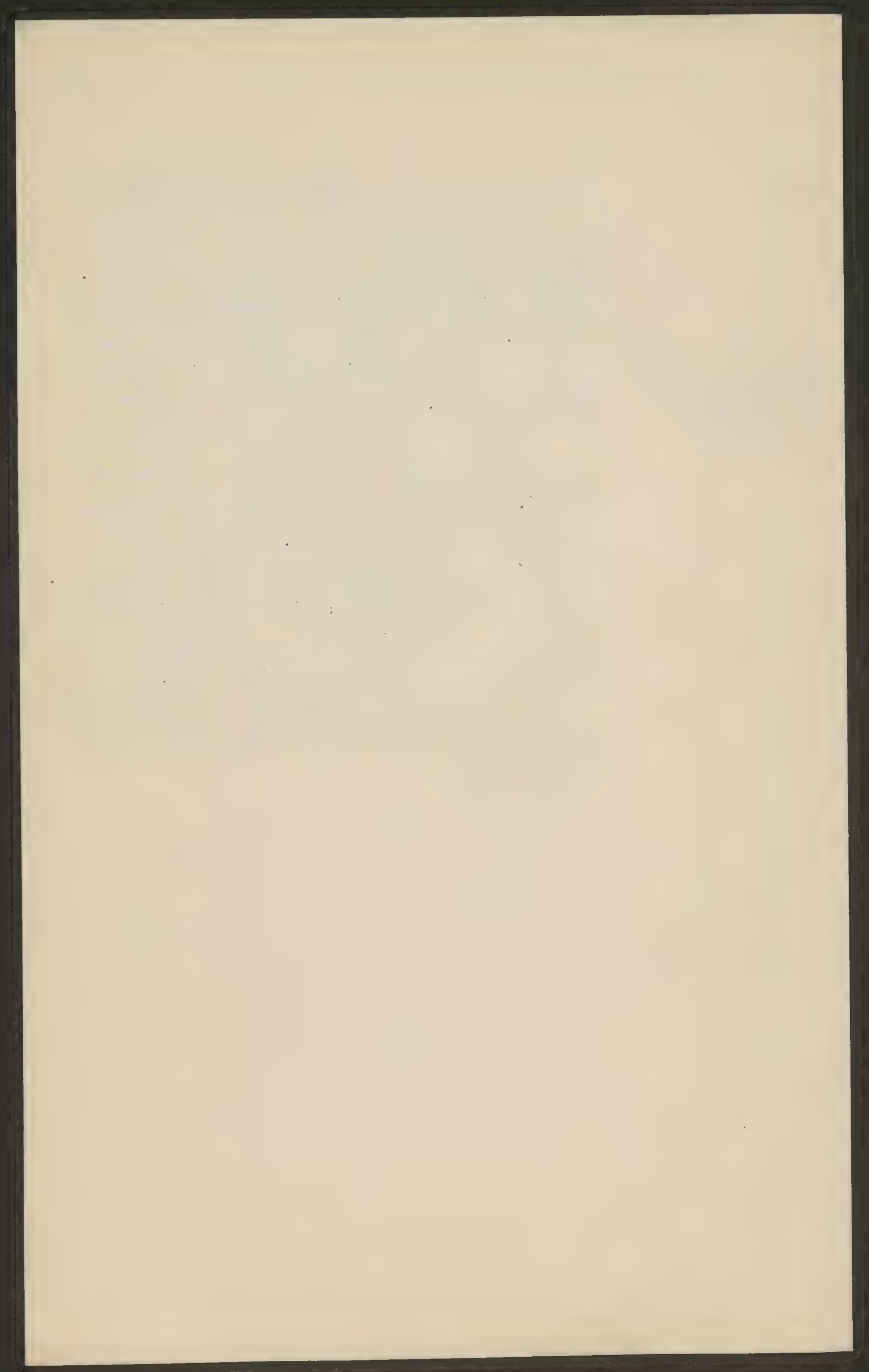
(tęż niegdyż zwano)

Z powyższych wzmianek wynika, że podobnie jak Lubranek, ~~nazywano~~^a czasem Jordanką., tak samo Kurzą nogę nazywano w pierwszej połowie XVI w. czasem Duńską wieżę, która to nazwa znikła po roku 1547. Być może, że pawilon zwany Kurzą nogą miał na szczycie jakąś wieżyczkę, której dano nazwę Duńskiej, a która zmieniła się w *Wawel*.

*Tworzenie na Dnie,
gran pęstrie
allany w r.
1530.*

Dociekanie początku tej nazwy może być tylko przypuszczeniem nie dającym się niczem udowodnić. Budynek ten gotycki stał już za Kazimierza Wielkiego, u którego w r. 1363 bawił na uroczystościach weselnych wnuczki jego z Karolem IV. Waldemar IV król Duński: być może, że król Duński mieszkał w tej części zamku i wspomnienie o tem przyczepiono do wieży tej części zamku. W r. 1424 w czasie wesela Króla Jagiellończyka z Królową Szwedką, bawił znowu król duński Eryk na Wawelu.

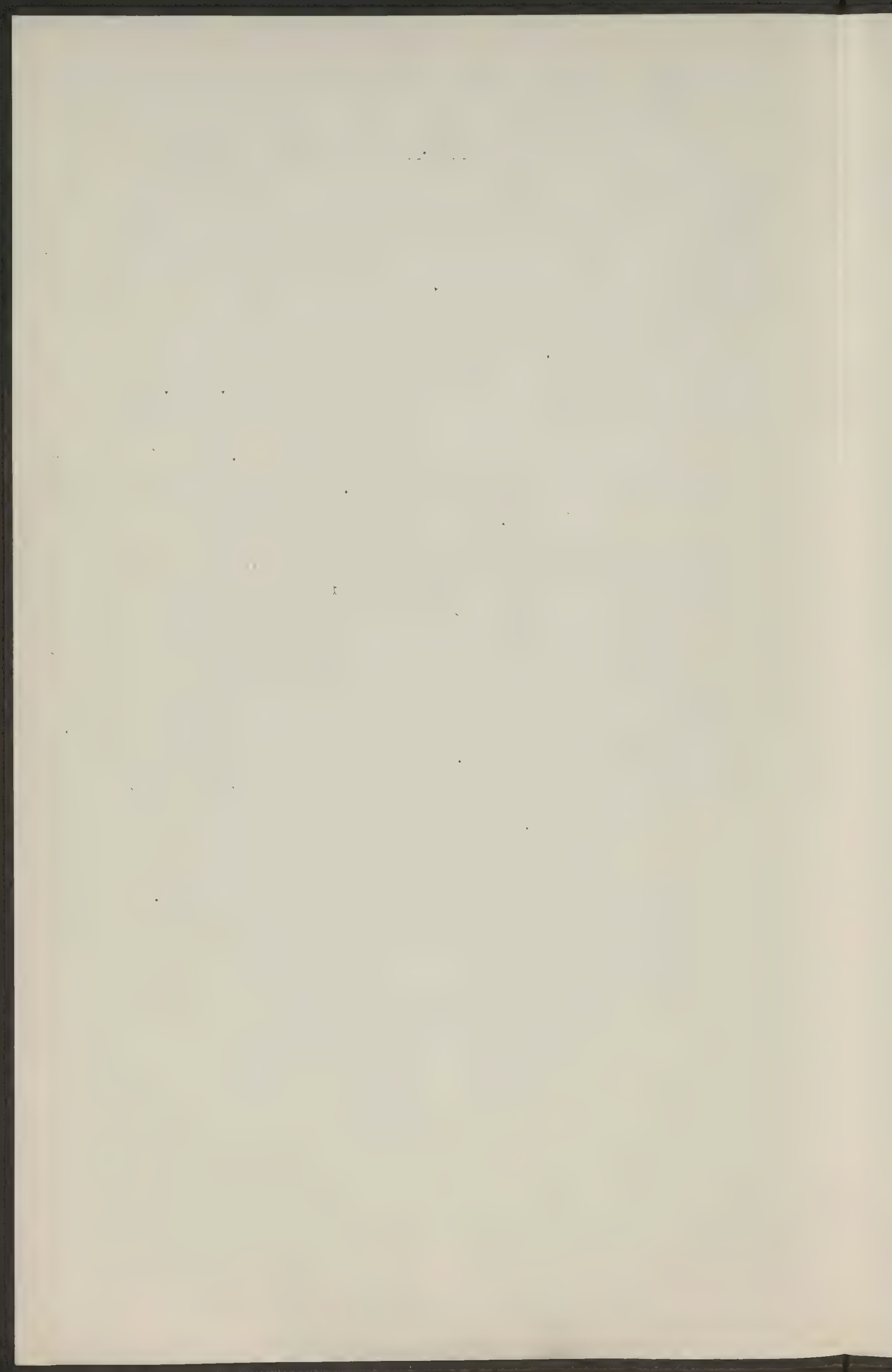

DOROTKA.

W 1511 roku zamek przetrwał, porzucając wieżę i obwiąza-
nie z nazwą Dorotki, nie brakło jej więc i na Kra-
kowski zamek.

Najdawniejsza wzmianka pochodzi
z r. 1532 „za ciej do farby, co genty farbowano,
gdy Dorotkę wieżę pobijano 10 gr.” W r. 1533 „ślu-
sarzowi od oprawienia drzwi u wieży Dorotki
i od zawias i od 2 klucza 20 gr. za gwoździe gón-
tose na Dorotkę 10 gr. Przy odbieraniu wielkorszą-
dów w r. 1545 zanotowano, że „wedle tranzitu przy
wieży Lubrance (Seniorskiej) dał wielkorsządec
(Jan Płaza z Mstycewa) nową wieżę miasto Dorot-
ki wybudować i drzwi żelazne do niej, i z wieży
Dorotki dał trzy sklepy sklepiaste nowe wynurować,
jeden na drugie z żelaznymi drzwiami i z zamki,
węgary nowe w cina wprawił i odrzwiu nowe dał”.
Rewizya z r. 1555 wspomina „z Komory drzwi do
więzienia zwanego Dorotką, do którego wehód dREW-
NIANY. Do samego więzienia drzwi doje z obu stron
żelazne na trójgu zawiasach, przy jednych drzwiach
antaba, w samym sklepie okienko w murze.”

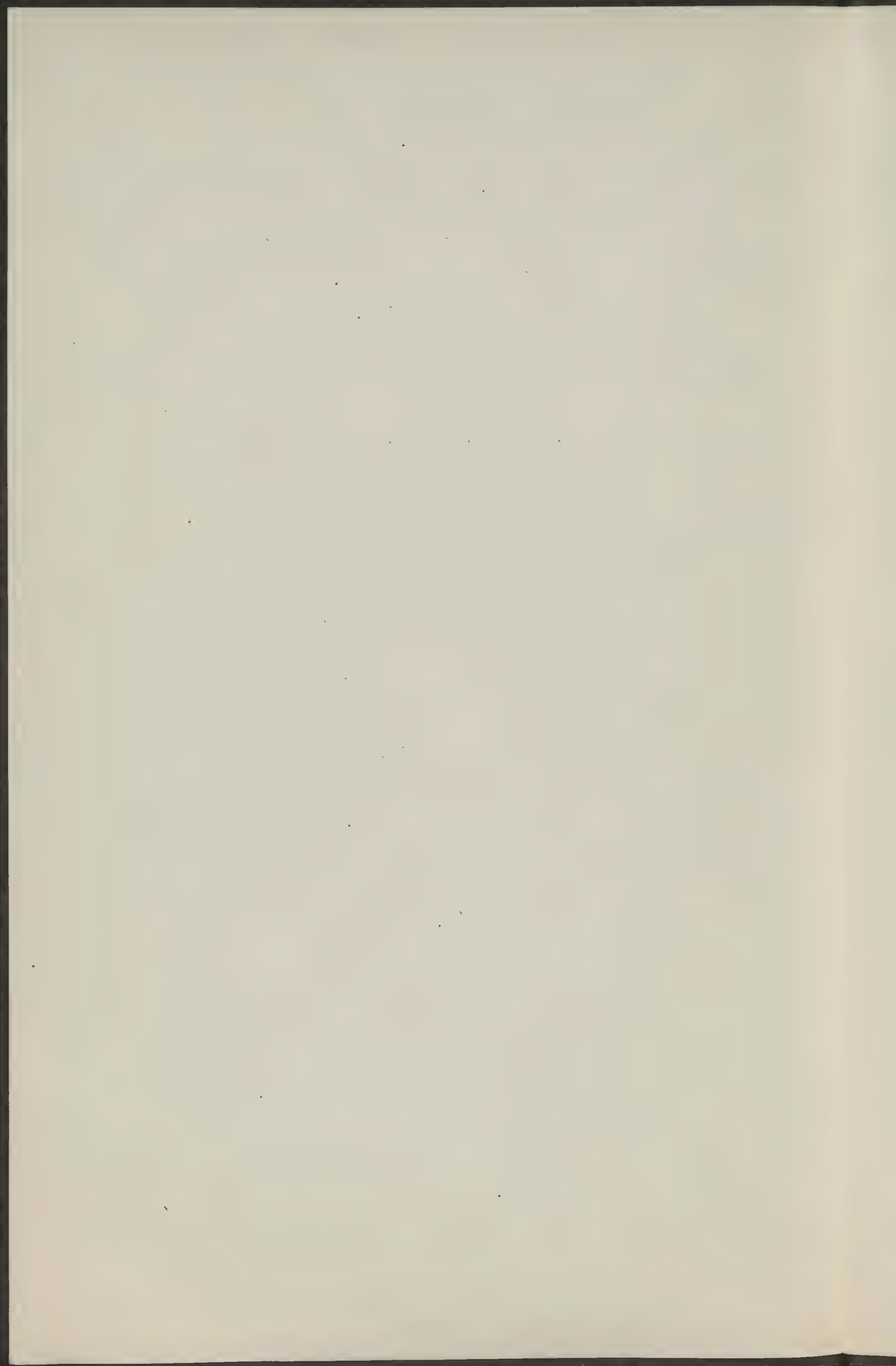

czona rurami i łaźniami, do których spływała woda. Nadto pod kościołem Św. Mikołaja tj. na środku wzgórza była szczytnia cbita na wodę, do której także woda rurami dochodziła. (1525), z której to szczytni czerpano naczyniami wodę na potrzeby, (do picia używano wody ze studzien, o których osobno). W r. 1535 zdarzyło się, że woda z powodu mrozu przestała płynąć na zamek, zaczęła przez cały miesiąc dostawać wodę. Rurmus został zniszczony przez Szwedów; wedle inwentarza z r. 1679 zostało z niego „2 sztuki spiżowe po 4 rury mające w okół cprawy, jedna rufami zelaznymi cbita, w dziedzińcu złożone.”

Za waleczagiem na południe biegł mur od bramy grodzkiej ku zamkowi, w którym był zakratowany otwór przepuszczający wodę Rudawy ku Strademiowi. Mur ten, sądząc po rysunkach i planach, choć z późniejszych czasów pochodzących, szedł ku górze w tym samym miejscu ku ^{Stacji} ~~wieży Lubrańce~~, gdzie dziś podmurowanie stoku pod tą wieżą.

Różne stoki Wawelu od strony Rudawy były podmurowane, aby ich woda nie podmywała. Na Rudawie był za ulicą Kanoniczą murewany ~~mostek~~, przez który przebywszy skręcało się na prawo do drogi pod podmurowanym stokiem ku katedrze - na lewo do ogrodu Królowej.

W r. 1616 zapisano, że „sklepienie nad Rudawą, przebiegające od kamienicy X. Kłodzińskiego pod Kanoniczą, ulicą do rurmusu dał wielkherzadea poprawić”

1/ W tym miejscu była do początku XIX w. brama murewana w stylu barokowym (portal) - ~~czy przedtem~~

*tak zawała: poboczna, nigdy do
miejścia Stągowa a zamurowana*

wie i Rudawę okantować?

Ogrody.

Przez cały czas panowania Zygmunta I. król bardzo wiele na ogrody na stokach Wawelu, zwłazno ziemię z Czarnej Wsi dla użyźnienia, wyrównania i rozszerzenia terenu, sadzone drzewa, budowane altany, ławki, oranżerye- z wszystkich tej pracy pozostały ślady tylko w zapiskach rachunkowych.

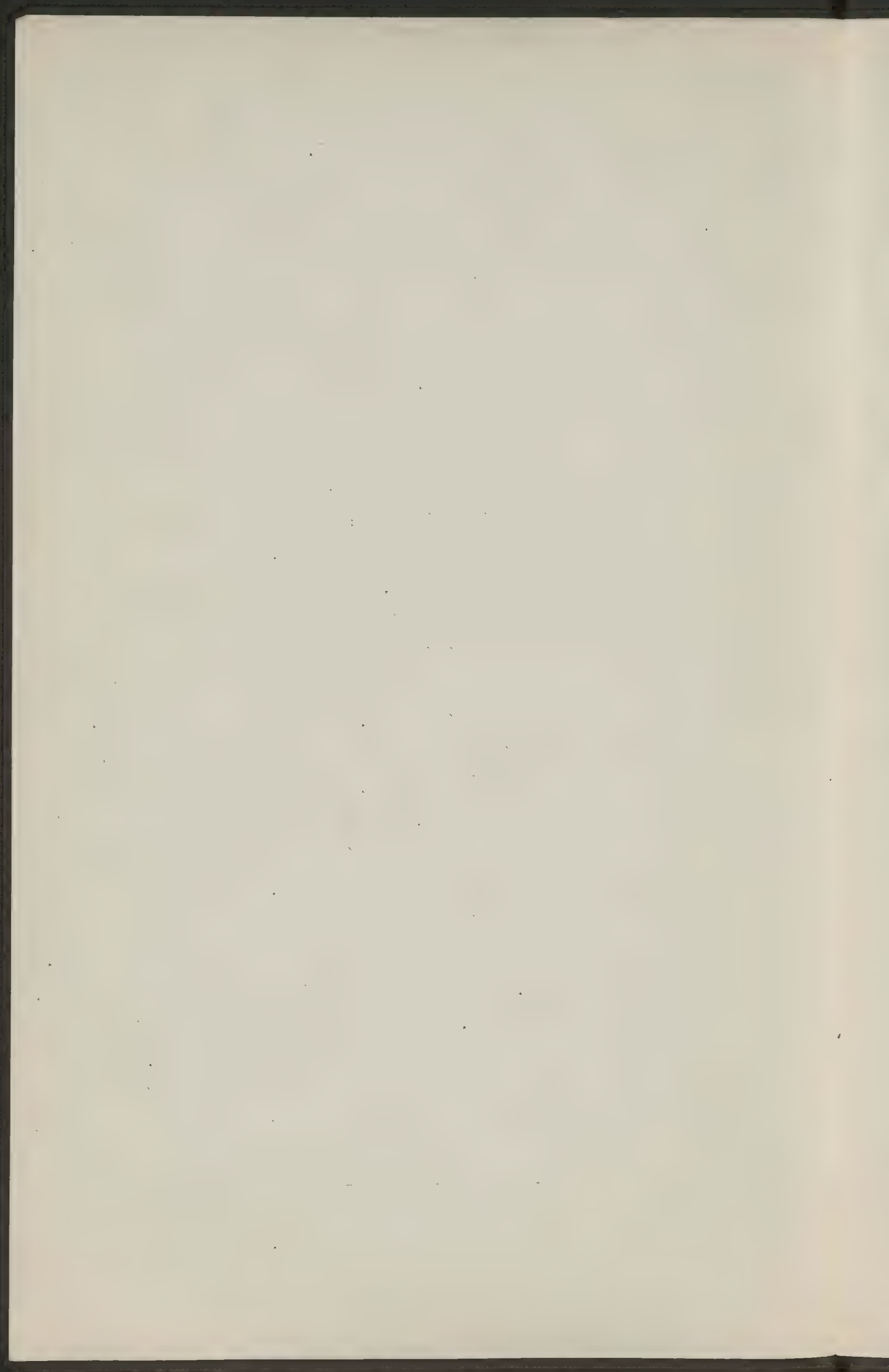
Zdaje się, że królowa Bona za królową była w ogrodach, bo w rachunkach spotyka się ciągłą dbałość o nie. Dwa ogrody noszą miano „ogrodów królowej”: między Kurzą Noga a ulicą Kanoniczą, i „in ferali” tj. na Groblach w sąsiedztwie Zwierzynieca, a nawet ^(tam) królowa Bona zbudować sobie dom- właściwie pałac: jak można sądzić ze szczegółów zapisanych wydatków, bo z pałapani zdobnymi, z miedzianymi galkami nad dachówkowym dachem, kolumnami itd. Zaczęła się budowa w r. 1520, w którym zapisał wielkiarzadca Jan Boner :

„na polecenie Naj. Pani kazałem budować dom pod zamkiem król. na placu, gdzie był dom, który królowa kupiła od cieśli zamkowego Bartłomieja, co kosztuje 970 florenów, w r. 1520 wydałem na budowę domu królowej pod zamkiem zwłaszcza na stajnie, ścianę od strony Wisły i inne budowanie 90 fl. w r. 1527 na kuchnię królowej pod zamkiem 37 fl.”

W r. 1533 zapisano wydatek na oków do zrobienia fontanny w ogrodzie królowej. Ogród pod Kurzą Noga sięgał bardzo daleko na dół, bo do ogrodu tego i ^(do) pałacyku królowej stale brano wodę z domu arcybiskupiego ^{1/} i kanoników, i z tego

---

1/ Na rogu ulicy Grodzkiej i Podzamcza zamieniony na koszary wojskowe.

44

tytułu wielkorządy ponosiły wydatki na utrzymanie tych studzien, być więc może, że nawet cała przestrzeń między domem arcybiskupa a zamkiem ^{ten} była zajęta pod ogród, czyli, że nie było wcale dzisiejszej drogi z ulicy Grodzkiej ku Wiśle pod katedrą.

W r. 1542 wspomniano „klatki na ptaki w ogródku pod Kurzą Nogą”. W r. 1542 kamienne stoły w altanie, i skrzynie z roślinami. O ogródkach te dbano tak długo, póki królestwo rzeczywiście na zamku mieszkali i upadły dopiero po przeniesieniu stolicy do Warszawy. W oranżeryi chodowano figi (figarnia); była ogrzewana sztucznie jak ^{to} można wnosić z wydatków na ramy, szkło, pręty żelazne, szyby i piece (1564).

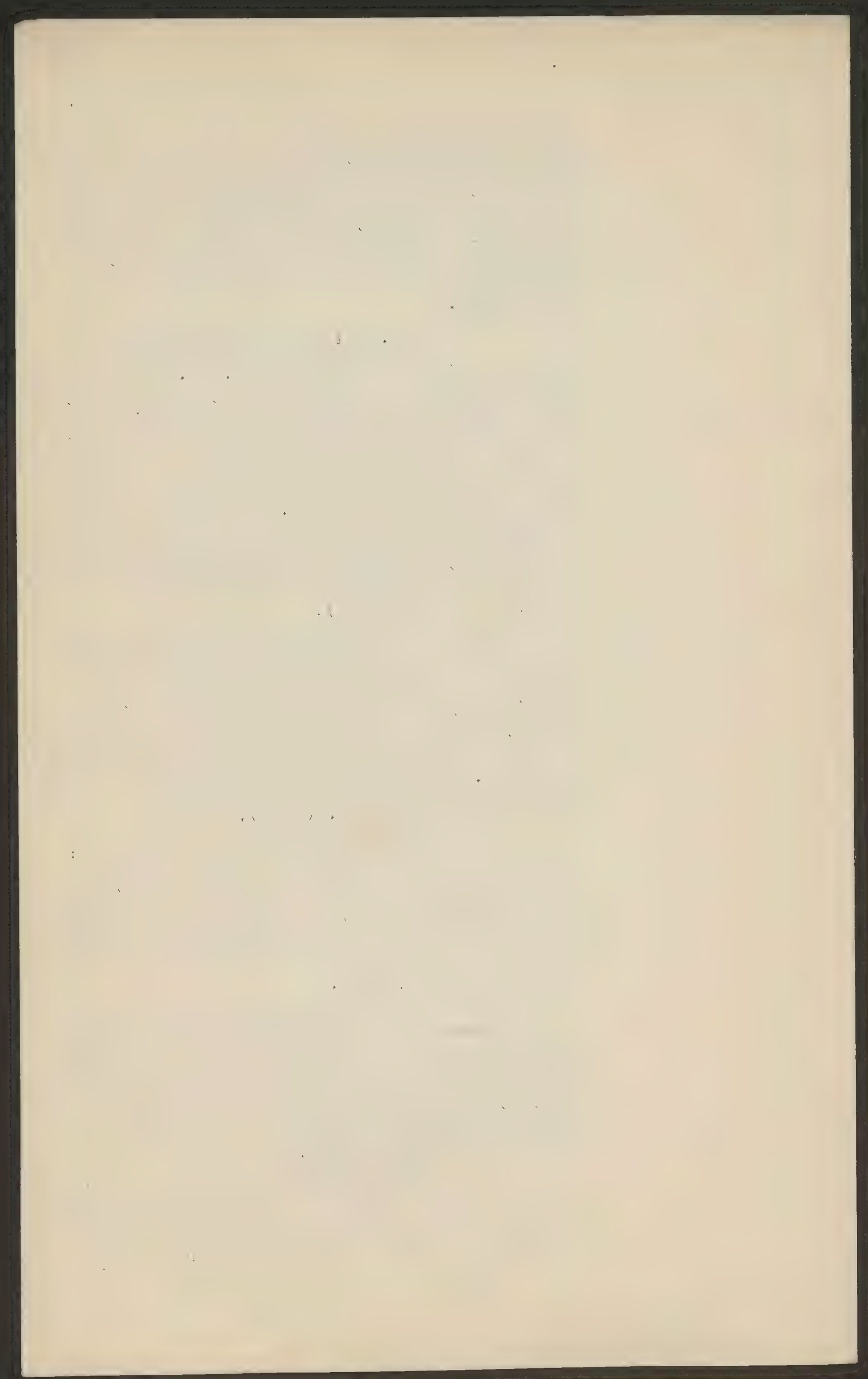
„Od farbowania dachu gontowego w ogródkach (na altanie czy oranżeryi) kiedy pierwszej skorupiany (dachówkowy) dach bywał, który każdą zimą śnieg z dachów lecąc psował i potłukał i dlatego gonty go pobito. Dano temu malarzowi od farbowania czerwonego tego dachu 4 fl.” (1572).

Było zdaje się w ogródku i akwarium: „skrzynia na ryby z rurką i kurkiem” (1564), „powietrznik (chorągiewka) z orłem nad skrzynią wodną gdzie ryby chowają a nad skrzynią wieżyczka blachą pobijana” (1584).

Do ogródka ^{przez} północnego chodzono z pałacu ^{starej} drzwi wschodniego skrzydła koło wieży ~~Lubrański~~, a dalej z pod Kurzej Nogi prowadziła na dół ścieżka, (przerobiona na boczną drogę wojskową ku ulicy Kanoniczej.)

Pod Kurzą Nogą oddzielono ogródek górny od dolnego murem, bo urządzono tu bastyon na armaty, a w murze zrobiono bramkę (porta sub
(1547.)

F "Jeszcze nie wiadomo co oświadczył kamieniarz
 ościwiłi pod Kurzą nogą, były do state
 wstawione (1547) 7

Kurzą Nogą). Między Kurzą nogą, a bokiem północnego skrzydła pałacu znajdował się obszerny kąt, który Zygmunt III zabudował kapliczką, zakrystijką, i korytarzem do wieży nowej narożnej- tu prawdopodobnie był ów bastyon na armaty. W r. 1579 zanotowano „schody kryte dachem do dolnych ogrodów zamkowych”.

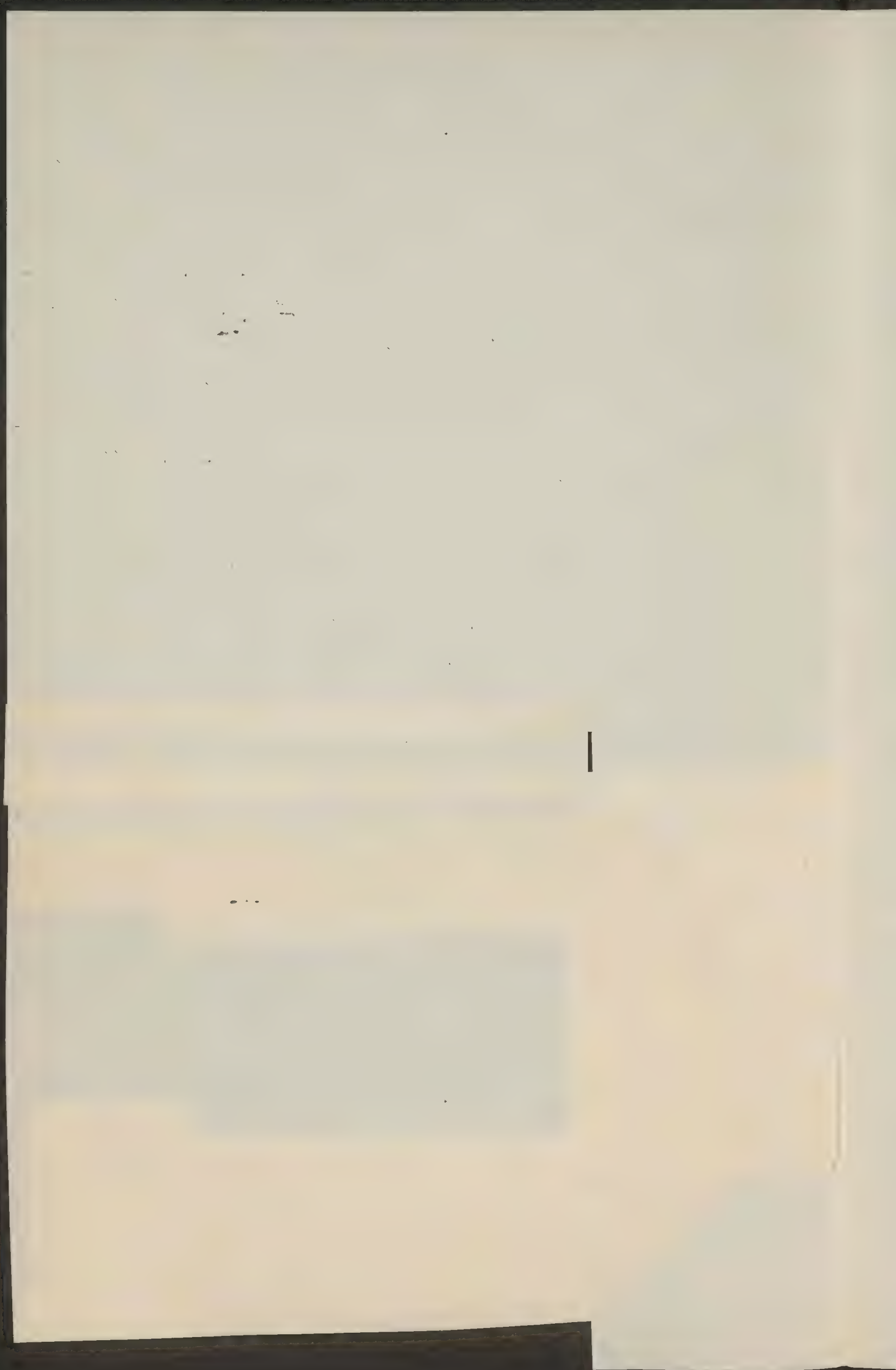
~~Stary wieża~~ Zejście z pałacu ku ogródkom pod Lubrajką, gdzie pozostał jedynie ślad kamiennego muru, były śladem niekiedy kamiennej partykii, bo budowę tę zapisano w r. 1547 dość szczegółowo:

„Zapłaciłem kamieniarzowi królewskiemu za robotę, kamienie i piły stare (pro patris vivis griseis) z ułożeniem na ganku i schodach, po których noszą Naj. Pana pod Duńską wieżą przez ogródki do kaźni tj. za bazy, balasy, posadzki, stopnie, holiki, architrawy i inne określone stare kamienie fl. 200.”

Od południa stok góry jest obszerniejszy i więcej na słońce wystawiony, ale szeregów bliźszych trudno do tego ogrodu wyszukać, widny, że była to winnica i figarnia, od dołu nie było mura tylko wał i palisady.

Za wojen szwedzkich. zniknęły te ogrody a na ich miejscu wysypanowały i wały, które nie wiele naprawiane zsypywały się, zarastały a tylko od strony Wisły podmurowane je za Augusta II.,

.Z wszystkich zapisów i innych wiadomości, że bliższy pałacu ogród od wschodu pod Kurzą Nogą i od północy z widzeniem na miasto, były przedmiotem największej pieczy i ulubionym miejscem w XVI w. 7

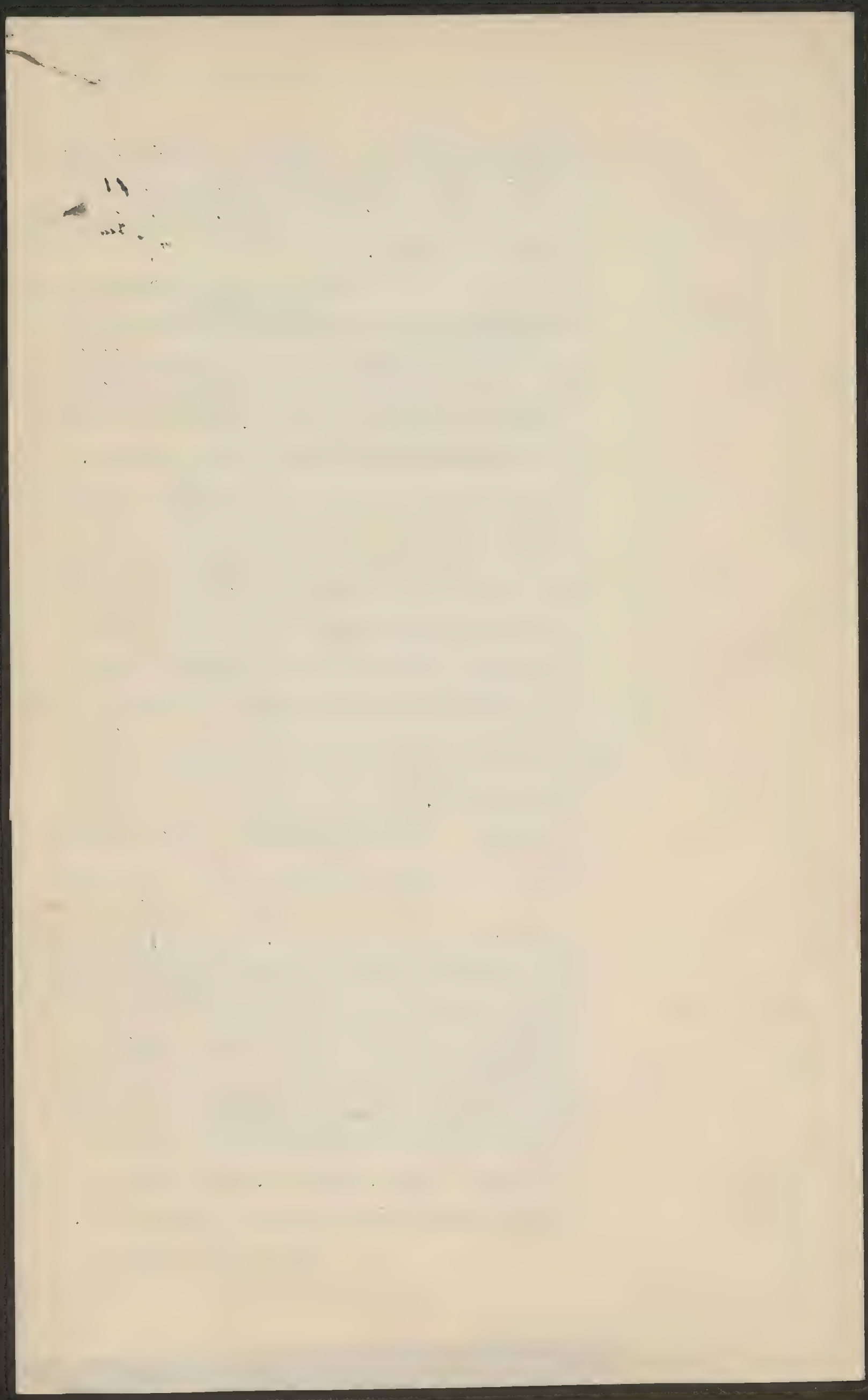

gnął się w górę aż do bramy pierwszej pod katedrą- zdaje się, że na tym samym fundamencie stoi azylisjsze północne podmurowanie góry przy drodze do katedry.

Pod tym murem i parkanem znajdowała się (mniej więcej) ^(na końcu) ~~naprzeciw~~ ^{naprzeciw} dzisiejszej ulicy Straszewskiego) obszerna posiadłość ściśle z rezydencją złączona, obejmująca część dzisiejszego Podzamcza i Grobli, *ogród królowej z parkanem*. Wszystkie ryciny od XVII w. wyobrażające widok Krakowa od zachodu zawierają obraz zabudowań powyższej przestrzeni aż po Wisłę i Zwierzyniec, niestety widoki te redukują się właściwie do jednego, z którego kopiowano kilkadziesiąt następnych, a obraz ten chcey dokładnie uwidocznić nawet to, czego z daleka nie widać, powiększa niestosunkowo budynki w głębi, a nie mogąc przez to dokładnie ponieść ciekawości na malej przestrzeni ryciny, staje się niedokładnym. Widzimy tu więc dom arcybiskupi posunięty zanadto ku Wawelowi a Wiśle, od niego, zamiast pod nim, biegnie droga do Wisły, przy drodze od strony stonów szereg budynków z napisem: „stajnia Regine Maj.” (stajnie) potem ozdobny budynek niski z gotyckim szczytem złączoney z większym piętrowym, ozdobionym attyką - naprzeciw, po drugiej stronie drogi ku Wiśle zabudowania w czworobok, których część wychodziła na pałac arcybiskupi wyższą, między temi zabudowaniami a wyżej wspomnianym małym gotyckim budynkiem napis: Lateranea. Między zabudowaniami w czworobok, a ujściem Rudawy do Wisły staw.

Obraz ten okazuje się

w ogólności dość nierny w stosunku do szczegółów, jakie można wydebyć z rachunków wieloletnich.

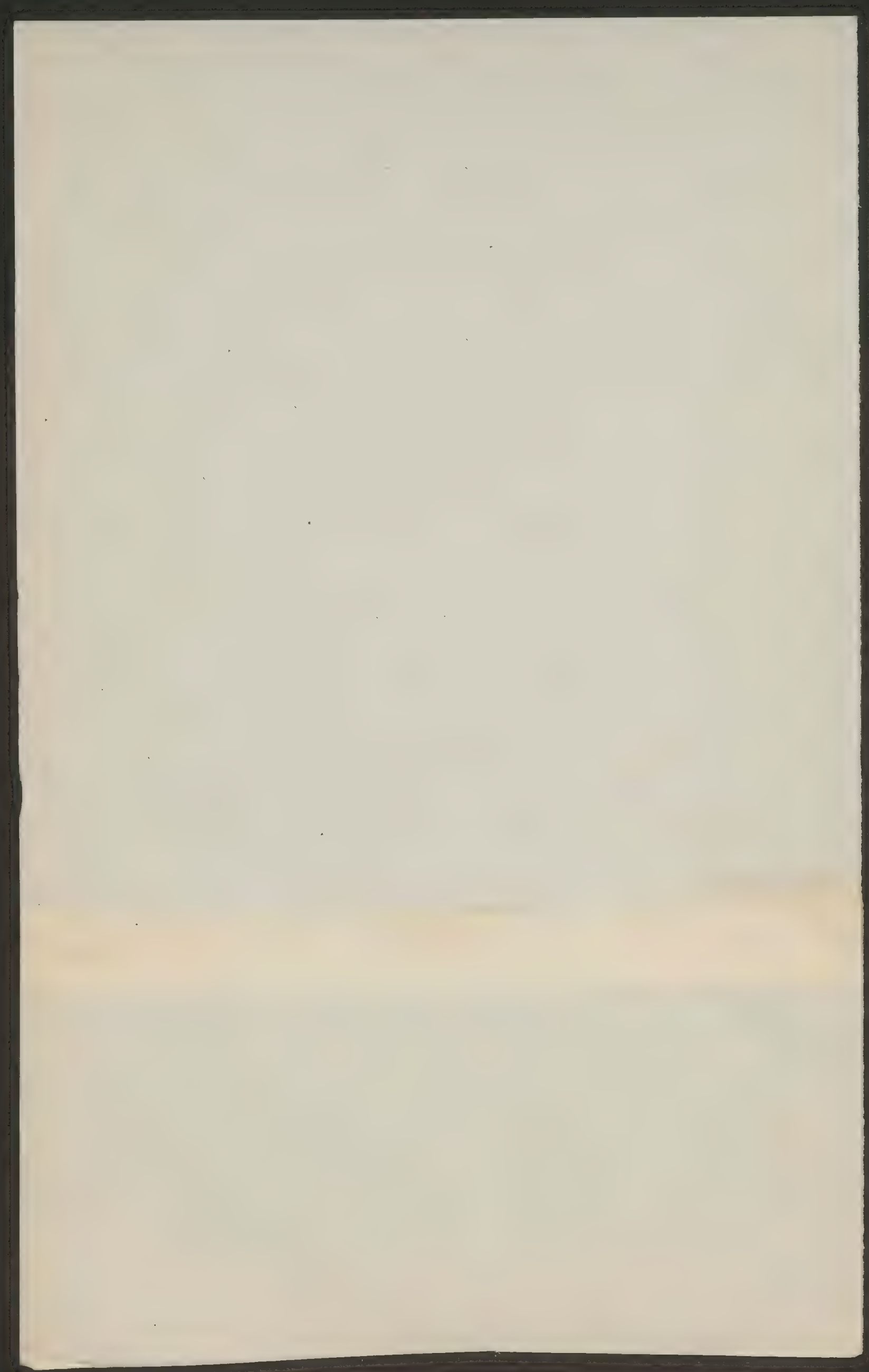
Stajnie, maksymalnie dworskie *od strony Wisły*

Szeroki budynek na samym stoku to najpierw mieszkania służ zamkowych i stałych rzemieślników, prosi, wzniesiony w r. 1565 miał tu mieszkanie i podzięczy, dalej stajnie bardzo obszerne. W jednej próbowano nawet turnieju. Dom z attyką i zabudowania w czworobok po drugiej stronie drogi, to dwór królewski Bony z ogrodem wczworoboku. Ogródek między tym zabudowaniem a pałacem ^{Arcy} biskupim, zamknięty na trzech białych - a sytuacja miejscowa wymaga, że ogródek północny pod domem arcybiskupa, miał być kończyć na trawie wyżej wspomnianej, prowadzącej na drogę do katedry, bo ta część ulicy Kanoniczej i duża przestrzeń między domem narożnym (Długosza) a staniem Gory załadowe wystarczała na pomieszczenie ramienia Rudawy i drogi do Wisły.

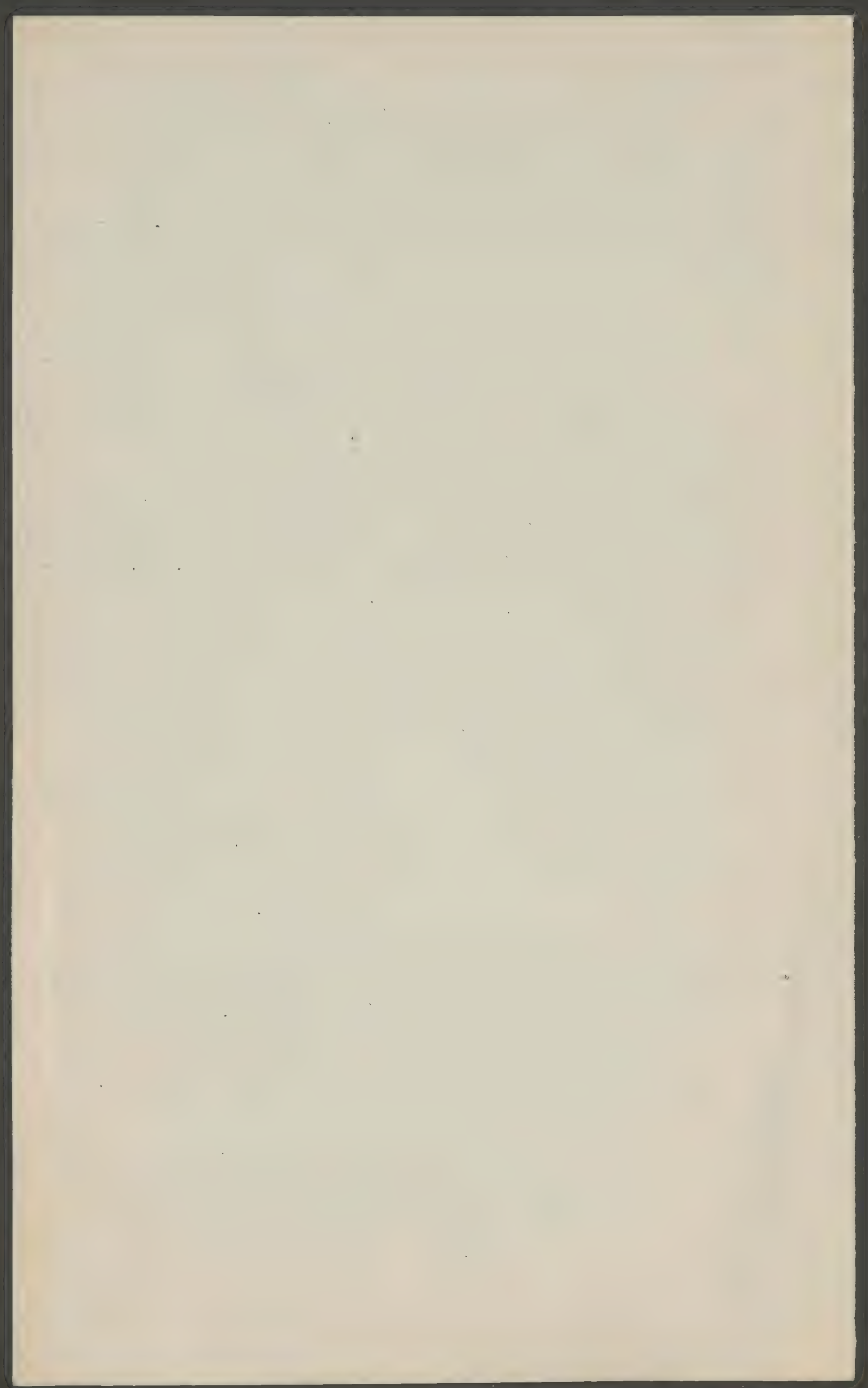
F. stajnie zamkowe i

Dalej od strony Wisły stany pod Wawelem dwórni / drobne szlacheckie, które spracowały ^{mało} ~~drobne~~ czynsze ziemne do wielkorządów - jeszcze dalej nad samą Wisłą domy rybackie.

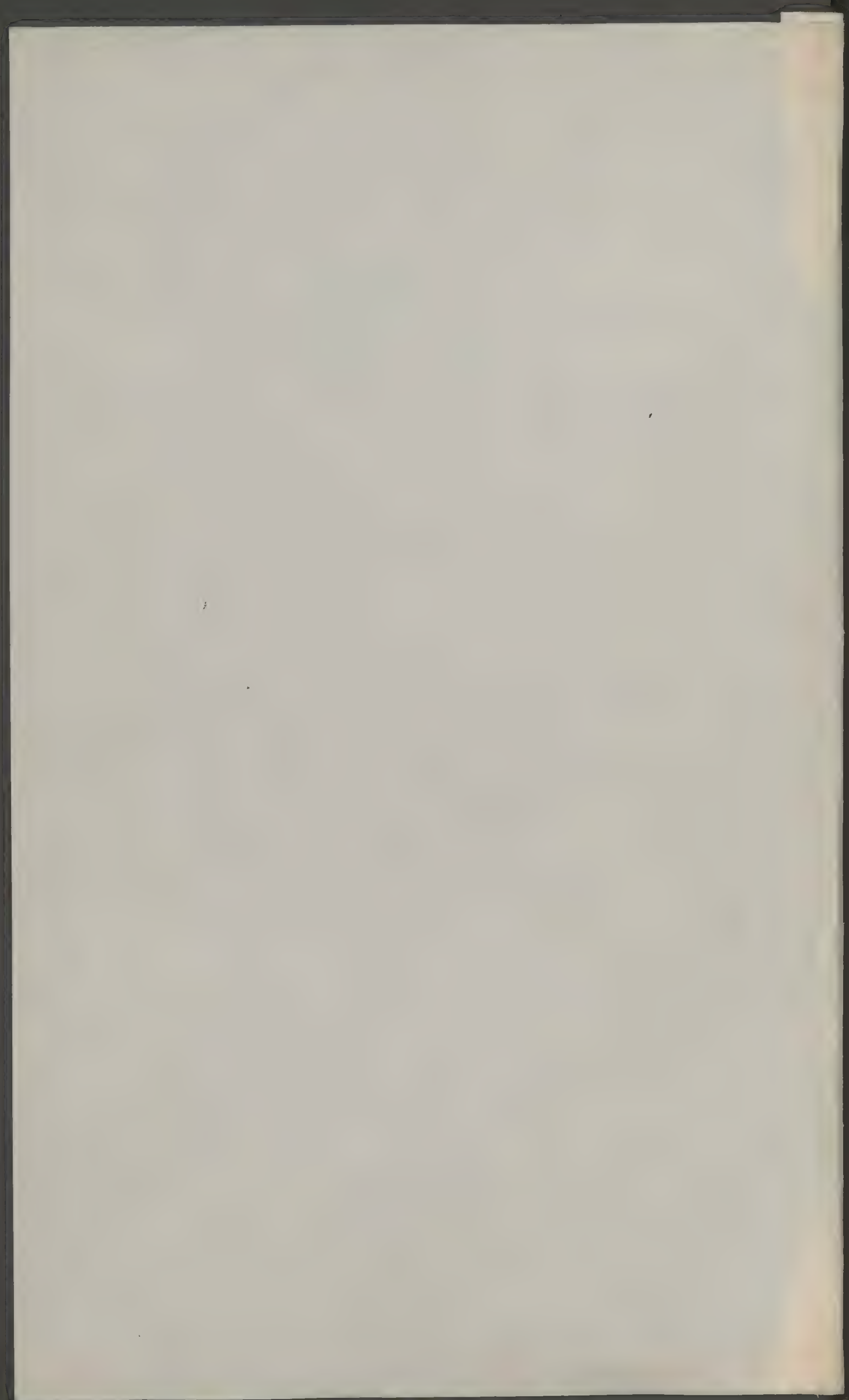

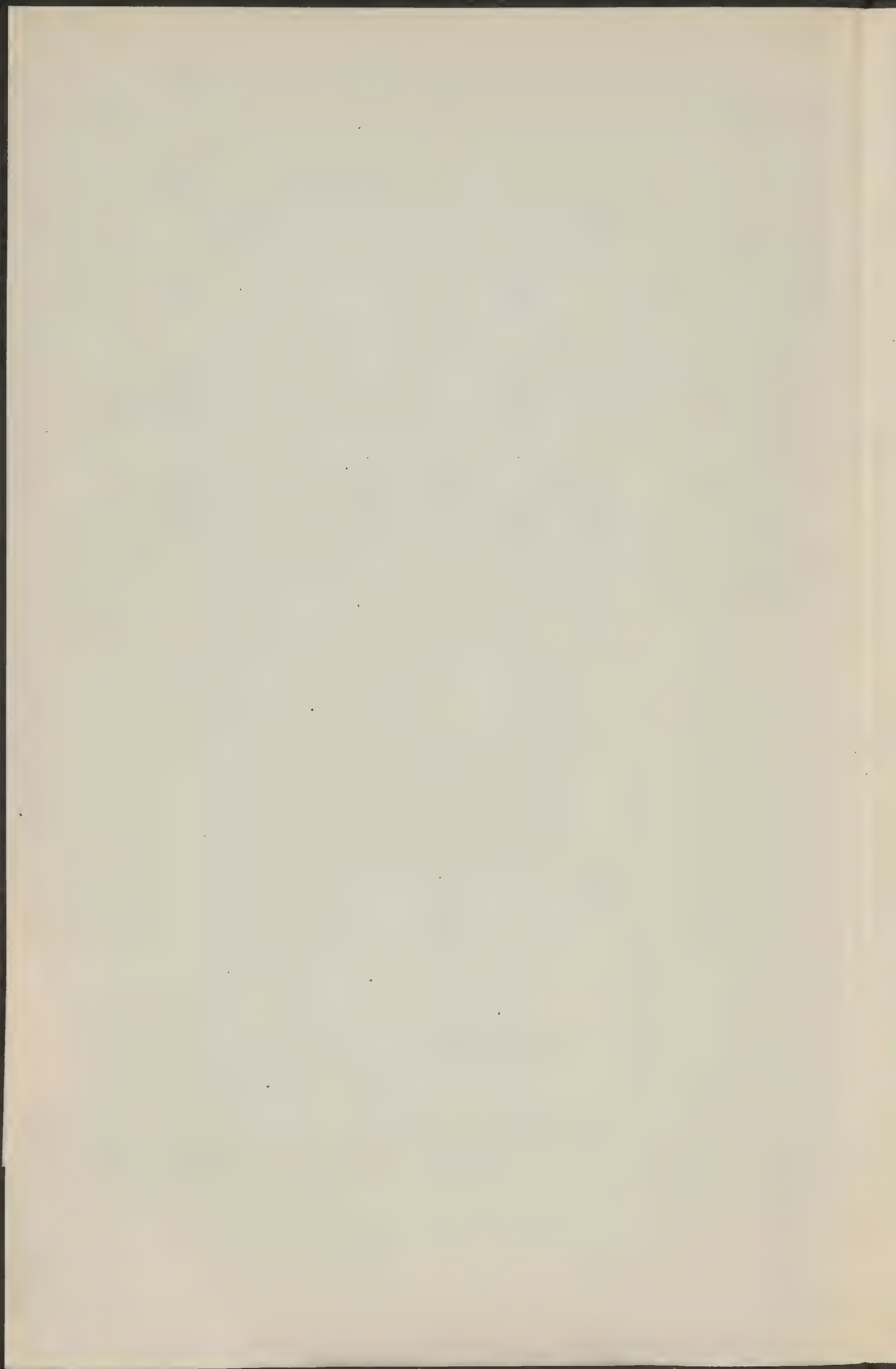
BUDOWA.

Ułożenie rachunków dotyczących budowy, wyposilenia i utrzymania pałacu na Wawelu, przyczynia się nie tylko do zaspokojenia potrzebności poznania dzieł sztuki państwowej rezydencji, ale przyczynia się do wyjaśnienia stosunków gospodarczych wogóle, cen towarów i robocizny, sposobów prowadzenia budowy, rodzaju przedsięwzięcia, dostaw, przesłaniań i robotników.

Nie tylko wówczas przedsiębiorca, któryby zajął się budową albo nawet dostawą i wykończeniem potrzebnych materiałów, lecz sam budowniczy tj. architekt lub inżynier z zespołem architektów zamieszkałym, sprzedającym i wykończającym cegły, kamień, drewno, beloki, deski, nawet narzędzia itd. powinien być rejestrowany i wykończony publicznie, a także ściśle nadzorowany i kontrolowany w ludzi, materiałach i budowie, kontrolowanie budowy i rachunków, dawanie wskazówek itd. wymagające olbrzymiej racjonalności pracy i obrotowości.

Również nie było wyjątkiem na wielką skalę, tak, że materiały potrzebne w wielkiej ilości, np. cegły, kamień, drewno, beloki itd. były wyceniane o kilka (a) i więcej razy drożej niż w rzeczywistości w rzeczywistości. Budowy i rachunków, np. cegły dostarczali cegielnie w Dąbie, wjeżdżali Krakowskich w Dąbniach, Leonarda Fagelwalera, Kapłanów, Flakowicz, Kosielskich i innych, w Złoczynie, w Przemyśle, Ciesielniczych w Dąbniach itd.

48

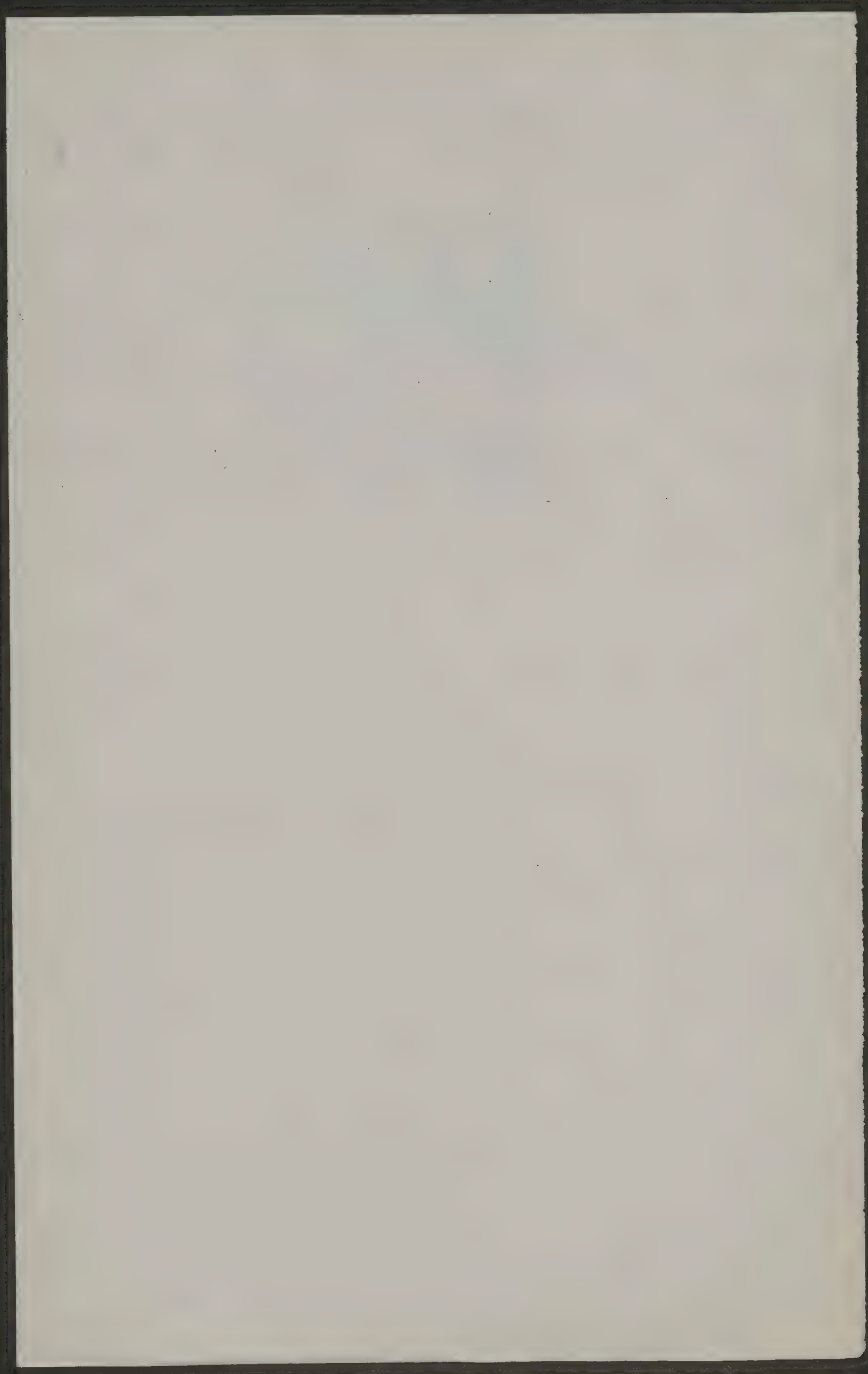
Budowa i urządzenie wewnętrzne połączonych z tymi celami, były więc obfitem źródłem zarobku szczególnie dla dostawców i rzemieślników w Krakowie i okolicy, oraz dla włościan z okolicznych, którzy dostarczali nie tylko robotników, lecz, jak widzimy z rachunków, wielu z tych chłopów było dostawcami kamienia, gliny, drzewa i oni byli głównymi spedytorami i przewoźnikami dla wszystkich materiałów sprowadzonych z bliższej i dalszej okolicy. Wiele z budowniczych i robotników zarobkowych (zwanym w Krakowie „rusticami”) do zarobku, które „rustici” figurują bardzo często w rachunkach, zwożą ziemię urodzajną do ogródków królewskich, wywożą runowiska, czyszczą i zmiatają ścieki, plewią w ogródkach, zrzucają śnieg z dachów, czyszczą ściany z pajęczyn, kurzu, kopią fundamenty, wywożą zmarłych tatarów, dowożą cegłę, drzewo, kamienie, kłodówki, posadzki, przychodzą i do posług chwilowych na zamek np. znoszą skrzynie z tatarami, odnoszą do rzemieślników meble do naprawy itd. - słowem spełniają grubsze roboty nie wymagające kwalifikacji rzemieślniczych.

Podobne grubsze roboty przy budowie murów, usuwania runowiska, kopania fundamentów, znoszeniu ciężarów wykonują jedni tatarzy przez cały XVI wiek.

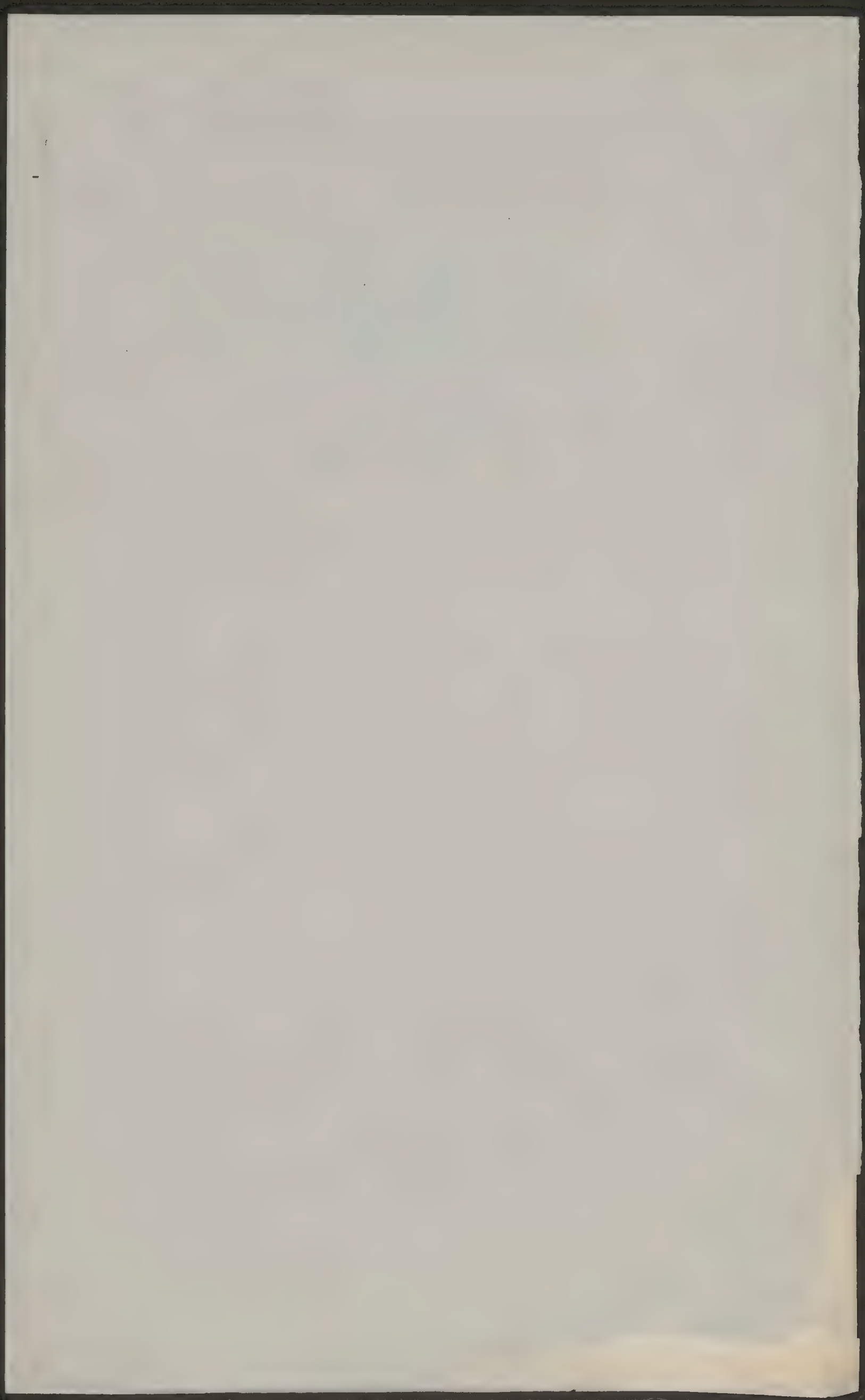

oświadczenie o tym, że... na ludność, ozdobięcie i na-
 prawę... do... w latach... się
 z 1870. rokiem... 1883. pisane są...
 nie, od r. 1881... rachunki, od r. 1884.
 ... - Wino... flo-
 ... /.../ w r. 1886. ...
 ... ale... na
 ... od r. 1886. ...
 ... od r. 1888
 ... - ...
 z r. 1888 - ... r. 1888. -

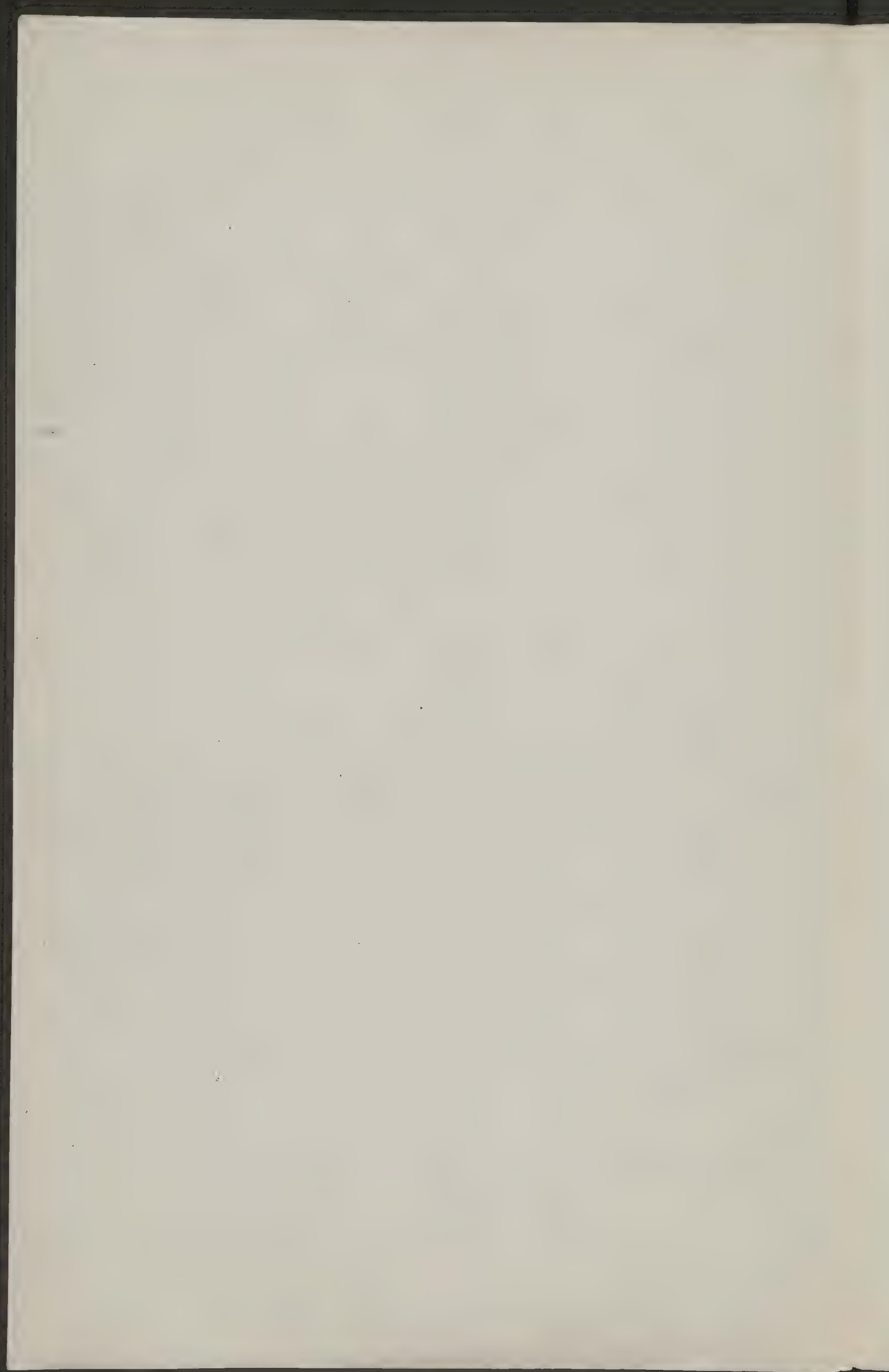

Pierwszy budowniczy pobierał ryczałtowe kwoty dla siebie i na robotników 40 grzywien na potrzeby przebudowy zamku, 20 grzywien na wapno, murarzy i cieśli, 18 grzywien na łamaczy kamieni w kamieniołomie, 60 grz. na dalsze potrzeby, i t.d. Był nim budowniczy Franciszek Włoch. / 1507/. Dalej 40 grzywien na budowę sali królewskiej /1508/ etc. Nieco później zaczął wielkorządcą względnie jego zastępcą wypłacać także wprost woznicom, murarzem, stolarzom, malarzom, ale pozostały większe rozróżne ryczałtowe i dla Franciszka. W tymże roku Michał malarz ugodzony został z pięciu pomocnikami do roboty malarzkiej w pokojach zamkowych nowo wybudowanych po 2 fl. tygodniowo a towarzyszem po 1 21 groszy, każdemu na farby, ozłotkę etc. wypłacano im odrębnie potrzebne dość znaczne kwoty.

W r. 1511, podobnie, brał tygodniowo z kasy po 100 grzywien na wypłatę robotników rzemieślników i dostawców.

W r. 1521 w kasa się ryczałty na budowę po 100 grzywien co 2 tygodnie na ręce podrocznego. W r. 1524 wypłaca się osobno kierownikowi budowy Benedyktowi / z Łandomierza / po 1 grzywnie 12 gr. tygodniowo, a osobno robotnikom.

Podobnież Berceci i Castiglione pobierali wynagrodzenie własne i otrzymywali albo ryczałty na wypłatę robotników, albo wykazywali, robotnikom a podległym im wydatki wprost. Pierwsi przeświadczeni liściejmi roboty za ugodzoną z królem kwotą do wykonania byli Włochi, i oni jednako w tej epoce i jeszcze w wieku następnym.

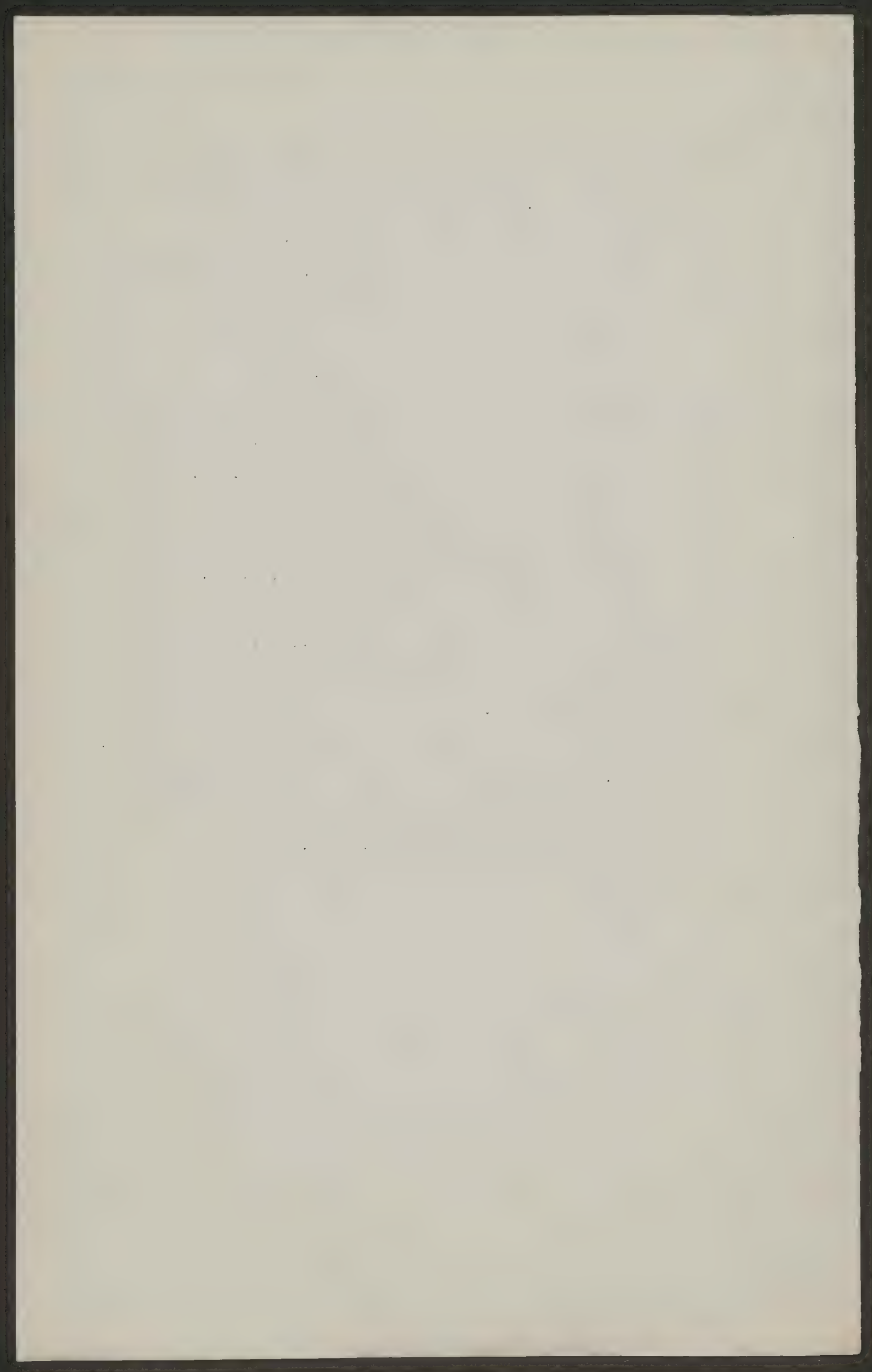
Przed budową przygotowywano plany zwane abrysem, wizerunkiem, n. w r. 1517 przedstawił Berecci królowi abrys mającej się przy Katedrze wybudować kaplicy. -

Kiedy Kapituła przygotowywała w r. 1529 zakończenie i hełm wieży dzwonnej Katedralnej, posłano biskupowi Tomickiemu

Exempla seu formam depictam, qua construi et exornari debeat summitas et vertex turris ".

W r. 1558 pisze Zygmunt August do Bonera, " Dom Królewski wiecde wizerunka, ktorys nam poskali, ale ktorysmy My Wiernosci Waszej poskali, Konaj i buduj ; .itd. Niestety nie dochował się żaden plan i nie wiemy, jak go rozpoznano. Zdaje się, że były bardzo dokładne, skoro niekiedy wymagalno nawet modelu drewnianego budowy, np. w r. 1525 robił stolarz 3 modele czyli plany (vel defineamenta) na dwa domy mające się budować dla króla., w r. 1526 znowu model według którego dom na zamku miał się budować dla sekretarza Ludwika ". >

owniez malowanie było z gory ~~omawiane~~ i planowane, np. w r. 1531 zapisak Boner, że zrobił układ z Janem Durerem o pomalowanie kasetonow w pułapie " według zrobionej i okazanej Maj, Panu proby "tj. wzoru.

SKRZYDŁO ZACHODNIE.

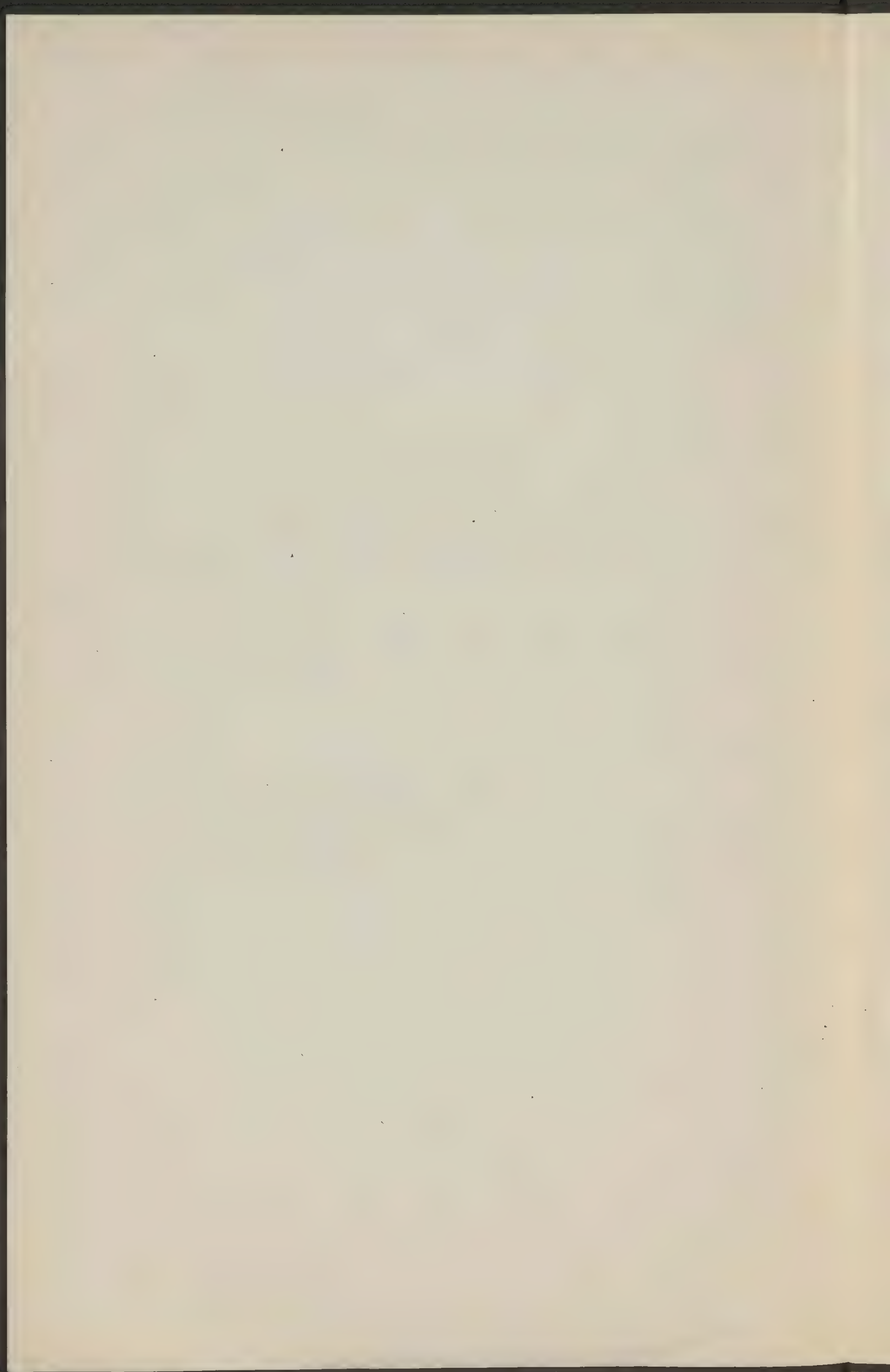
Frontowa ściana zachodniego skrzydła, położona od strony katedry została już odrestaurowana, przyczem z piętrowych kolumn wzniesionych pozostałości ubiegłych wieków, tak, że patrząc na nią czyta się historię tego budynku:

Portał w części bliźszej bramy wbudowany z krótkiego kolumniada wieniec ścianowy, w których wysokości widzą się tylko dwa wiele prostokątne wyznaczniki kolumn, a w ścianach pod niektórymi oknami. Pozostałość to najstarsza, nad którą widać naddany budynek.

Około ścianek renowacyjnych ścian Zygmunt I widział w tej ścianie ślady znacznego wiejskiego przystanku w innych wymiarach, wzniesionych okien - na kolumnach portali w budownictwie w średniowieczu. Wzniesienie także dwukondygnacyjny, lecz niższy budynek, a budynek Zygmunt I jest już późniejszą przebudową i nadbudową, przy której skrzydło to przedłużono na północ i południe.

Od strony zachodniej do ścianki, przesłoniętej ścianą, widać w murze ścianki z dwoma wiekami gotyckimi białymi kolumnami, zamocowanymi w przebudowie w XVI w. we wnętrzu tego skrzydła na pierwszem piętrze znaleziono się pod tynkiem ślady żebrowania gotyckiego.

Z tych śladów widzieć można, że już w średniowieczu stał tu budynek dwukondygnacyjny, a później dwupiętrowy. W tym budyńku Zygmunt I użył z tylko w głównych murach i piętrowych, przebudowując zupełnie wnętrze,

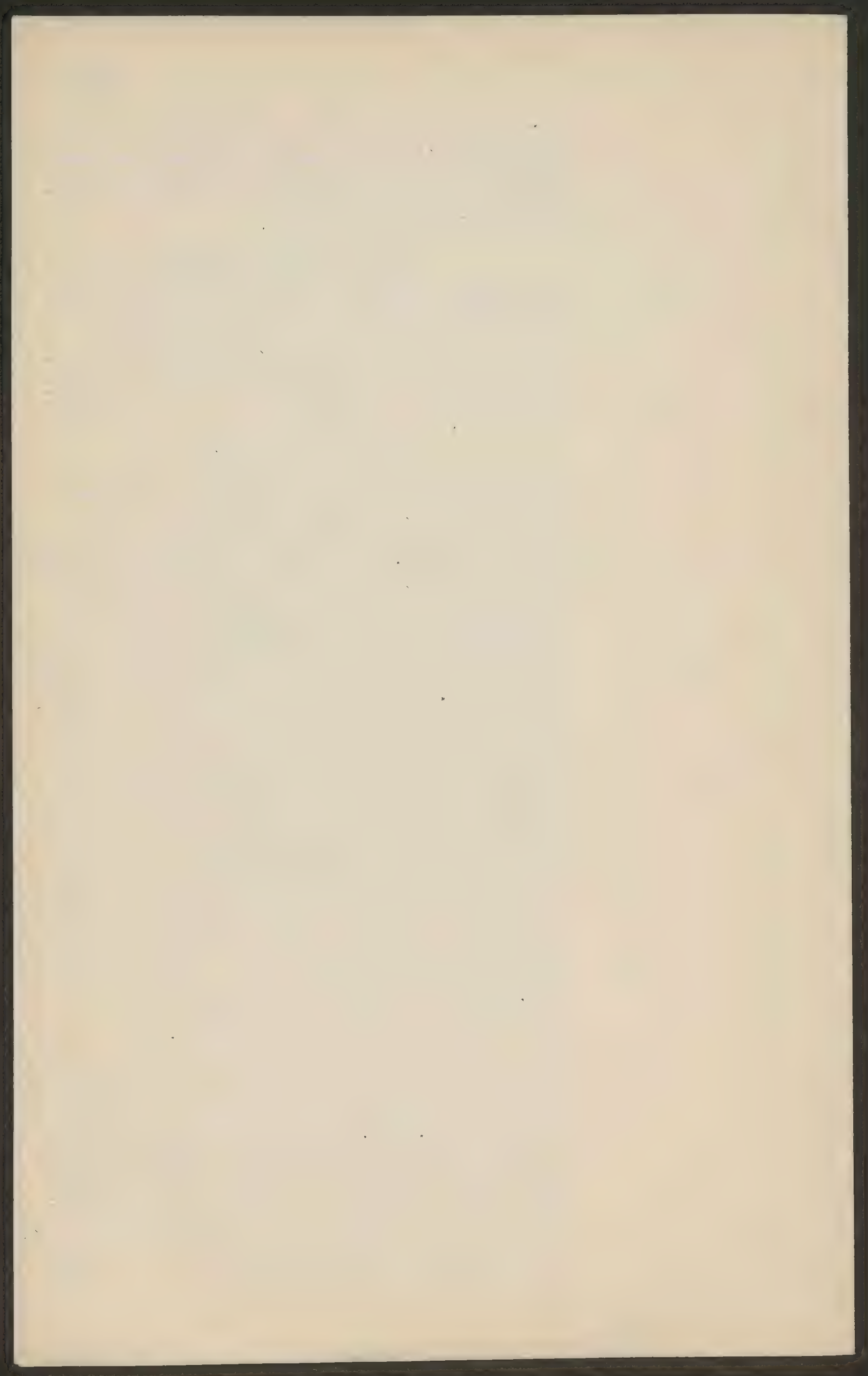
tj. uniósł dawne pułapy i sklepienie i podwyższył wysokość izb od parteru począwszy, wprowadzając wysokie i obszerne sale oświetlone wielkimi trójdzielnymi oknami.

Opis Decyusza, że Zygmunt I „od fundamentu” zbudował to skrzydło, ma więc tylko to znaczenie, że go od fundamentu przerobił, ale sam fundament, a nawet ściany nad nim pozostały dawne do wysokości prawie całego drugiego piętra.

Od strony dziedzińca widać na drugim piętrze utopiony w galerii erker, noszący herb królowej Elżbiety Austriackiej zmarłej 1505 r. Erker powstał przed zbudowaniem arkad, bo widać pod nimi kamienne kroksztyny podtrzymujące erker, ~~prawdopodobnie~~ (więc) zbudowano tę część pałacu przed objęciem tronu przez Zygmunta I. Badania o pierwszych dziełach renesansu w Krakowie (grobowiec Olbraхта, łuk bramy wjazdnej do dziedzińca) wskazują jednak, że Zygmunt I jeszcze przed objęciem tronu wywierał wpływ artystyczny, on jest wymieniony jako współfundator grobowca Olbraхта (1501), jego prawdopodobnie architekt, Franciszek Włoch, rozpoczął nowoczesną przebudowę pałacu, Wawelskiego zaczynając od skrzydła zachodniego i skończył je już w r. 1507, bo w tym roku zapłacono za gałki „nad nowo fundowany dom zanku krak.”

Zygmunt I jednak, wstąpiwszy na tron, (1507) prowadził dalej budowę w tym skrzydle jeszcze do r. 1510. Zdaje się, że część z erkerem pozostała tak, jak ją koło 1507 skończono, przybyły tylko galerie arkadowe, pierwszej nie planowane, bo zakryły erker; z tej epoki pochodzą rzeźbione drzwi i nadproża, urządzenia wewnętrzne,

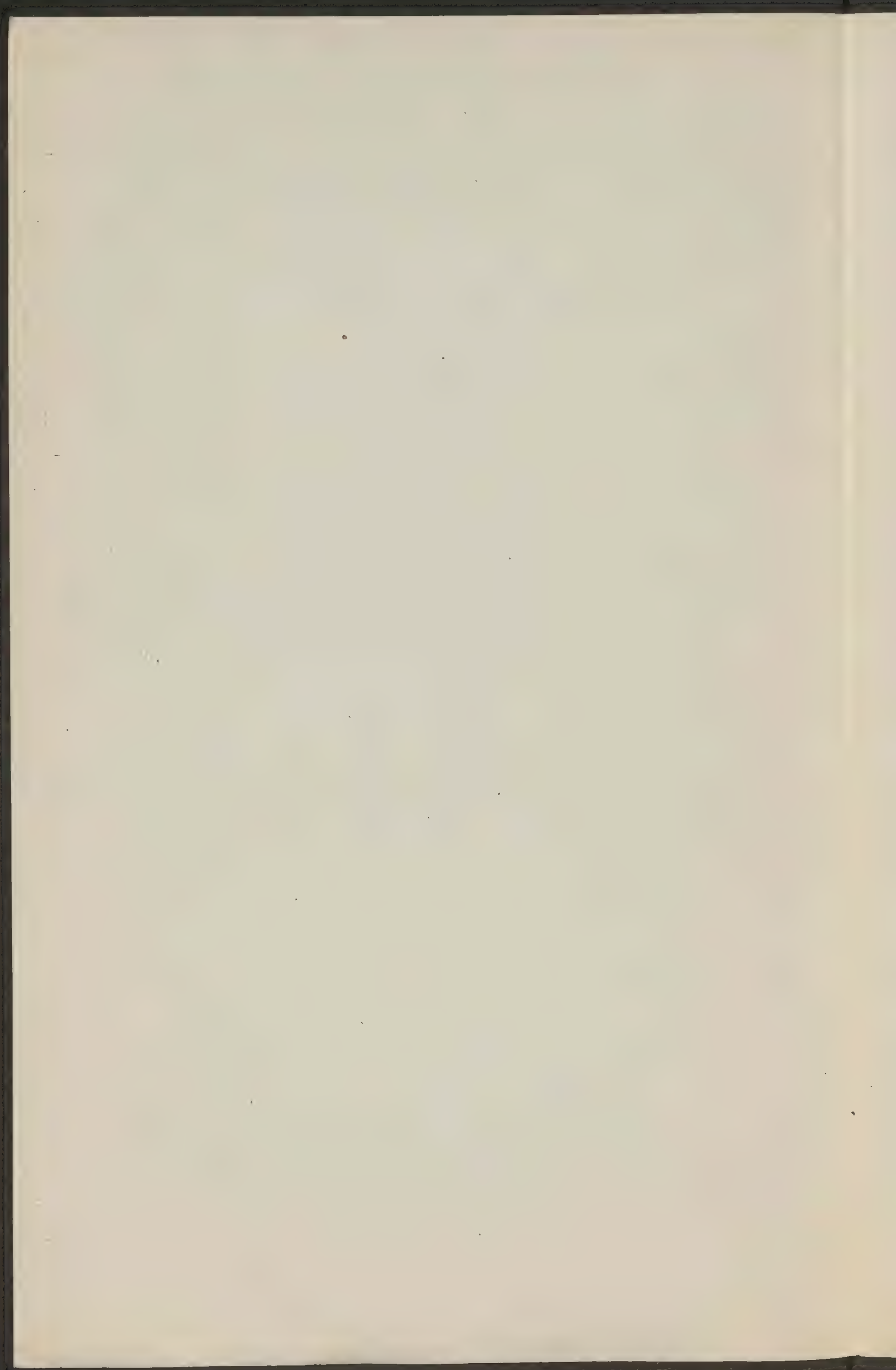

nie główny, budowany w 1507-1510 objął się już
się zdaje połączenie tego budynku ze skrzyd-
łem północnym i wprowadzenie klatki schodowej.

W brzośnie wjeżdżając schodząc do dzied-
zińca widzimy z drugiej strony, że technika
muru sieni brzośnej pod zachodnią skrzydłą,
jest inną niż technika ścian połowej i innych czę-
ści muru. Śledząc powstanie skrzydła do
nie współczesnymi budynkami. Prawdepodobnie
starszym jest budynek na lewo (kościół katedry)-
przeciwległy jest ten, który Olbracht zbudowa-
wał dla królowej Elżbiety, dom zwany potem do-
mem królewskim. Przedstawienie budynku na lewo
tj. skrzydła kościoła katedry ku domowi królewskiemu,
stworzyło na pierwszym piętrze apartament nad
sienią, zwany „nad bramą” (przedłużony później
do zachodu i katedrale literę L.) Przez
wybieg drzwi w tym apartamencie stworzono
połączenie bezpośrednie z domem królewskim.
Ta część budynku nad bramą, była zdaje się
w r. 1507 starożytną, a renesansowy kształt z rzeź-
biennymi reliefami w holistach brzośny jest jed-
nym z najstarszych okazów stylu renesansowe-
go w pałacu Wawelskim.

Wydatki zapisane w 1508 wskazują, że
wykonano wewnętrzne urządzenie tego skrzy-
dła, z kupywa, farby i przędzy, pracowali o-
bce murarzy cieśle i stolarze, sprowadzono
kamienie z Głogowa i Myślenic, zapewne na
obramienia drzwi i schody.

Malarski Michał ułamek na zarządkę, je-
go robotnikom daje kupiec Kościelecki 2 grzyw-
ny, aby nie byli zbyt marudni i przy robocie zo-
stali. Michał uproszony był do malowania w pa-

32

kojach zaku król. nowi wybudowanych z porce-
nikami za 2 fl. tygodniowo i po 21 groszy na
każdego porcenika. W r. 1510 zakupiono 10050
sztyb do szkieł, 12 kłoci firanki, 12 kłoci raj-
ki, ścieczki, grzyfy miedziane do krzesel
królewskich.

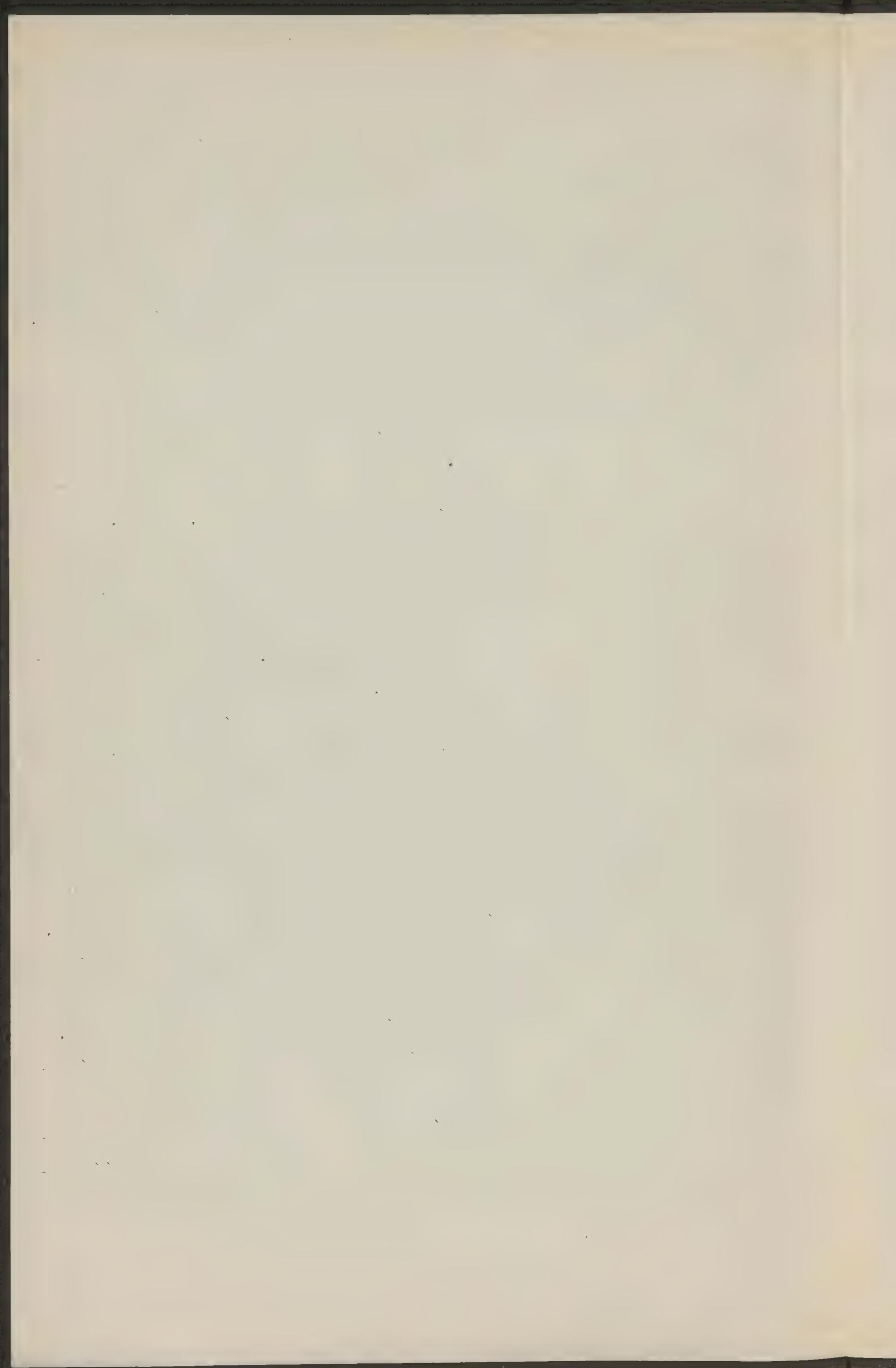
Budynek dostał widocznie rzezyt
od północy, bo znów płacono za dwie gałki
płacone na szczyt domu; -wtedy niezawodnie
tak musiano już skończyć główną klatkę sch-
dową -inaczej nie byłoby dostępu do tego
schrzydka.

W czasie budowy skrzydła zachod-
niego, mieszkał dwór mieścić się w północnej
i w części wschodniej koło Kurzej Nogi tj.
w niej i budynku, który przy niej w średnio-
wieczu istniał. Z r. 1502 zapisano w rachunkach
30 florenów na malowanie w Kurzej Nodze za-
jętym w celu odświeżenia jej dla dworu
zszupłonego przez roboty podjęte w skrzy-
dle zachodnim i zmuszając go do przebywania
w ciśnieńszym obrębie reszty budynków.

Ściany parteru tej części północnej od strony dziedzińca z kamienia i cegły pochodzą z najdawniejszej epoki, za czem prócz techniki przemawiają małe wąskie a wysokie w kamiennem skromnem obramieniu okna, wskazujące, że liczone się z obronnością budowy. Potem zrobione wielkie łuki prostokątne z profilowanemi obramieniami, na jednym miejscu znać zamurowane okno ostrołukowe jeszcze późniejsze a na zamurowaniu opiera się konsola przybudowanej galerii. Są to relikty średnio-wiecznej budowy. W XV w. była w tej świątyni między innemi wielka sala bo Diogenes wspomina, że na zewnątrz przed j-
dłw ku się kurtyana sala z wstąpi na dół kolumnad, w której Chr. 1431 odbyła się publiczna dysputa. Świątynia ta składa się niewątpliwie z dwóch nierównych wysoczyzn budynków, gdyż poziom I piętra w części wschodniej, gdzie na parterze i I piętrze są izby z filarami w środku, jest wyższy; gdyby poziom był jednaki w całej północnej świątyni nie byłoby potrzeby robienia schodków, które prowadzi z jednego poziomu do drugiego. Świątynia ta była prawdopodobnie już w średnio-wieczu dwupiętrowa, niewątpliwie przynajmniej w części znajdującej się Kuria N. 14. W tej części w parterze posiadał dotąd średnio-wieczna ostrołukowa zachowana izba, nad nią pięć podłogi wsparty na jednym filarze gotycki ze sklepieniem jedną późniejszą, a nad tą jeszcze znajdującą się, gdzie

fragmenty białego marmuru. Zauważa się więc, że i ta izba na drugim piętrze była gotycko zasklepiona ze słupami w środku, podobnie, jak izby pod nią się znajdujące i że Zygmunt chcąc mieć salę jaśniejszą, zburzył sklepienie a przykrył pokój płaskim sufitem.

~~Skrytka ta była zupełnie skryta~~
~~czoną~~ Zygmunt skrył ją pro-
 chówkę tego skrytka miał w
 niewystawionym urządzeniu do 1578,
 niechcąc nie zakłócić rachunku.
 Książę dotychczas tej epoki bud-
 wy.

Do roku 1518 ukończone było i skrzydło północne.

Decyusz opisując wesela Zygmunta I z Boną wspomina o pałacu następujące szczegóły:

D.18 kwietnia zasiedli do królewskiej uczty w sali po pierwszych schodach (na I p.), która była złotym brokatem ~~złoty~~ ubrana a przy wejściu był kredens, błyszczący wielo srebrnemi i złotemi naczyniami.....D.19 kwietnia była uczta w drugiej sali, która jak królewska jest ~~podobna~~ ^{podobna}. A to nie było podobieństwo zmysłności króla, (industria) który tu przewyższył przedników. Zamek ten zaczął budować się w 1510 roku. W 1510 roku w latach 1510-1512 w pałacu (skrzydło zachodnie i północne) do fundamentu ^{przebudował} ~~zbudował~~. Po zbudowaniu całego pałacu wino umieszczał na równi sklepieniach, które Włosi wolte nazywają różne porządkami przeznaczone, przedewszystkiem na Starb królewski i strażników, a obok dla wielkorządcy krak. Te (budowy) otoczone są pięknymi ~~na~~ wysokich kolumnach kamiennych łukowym obejściem, z którego przez pierwsze schody idzie się do pokoju a z tego do sali, gdzie była uczta ¹⁾ i do drugiego obejścia (ganku I p.) ~~po-~~ tem przez drugie od ziemi schody (II piętro) mieszkanie króla i pałac królowej, siedem ubikacyj, każda o szczególnej ozdobie, zwyczajem włoskim rozetami ubrana z kolumnami u góry, wszędzie rozrzuconymi (na pułapach), a trzecie obejście (ganku II p.) z wysokimi kolumnami, także złotymi rozetami ubrane. Tak oba skrzydła obej-

1) Z tego określenia możnaby wnosić, że mowa o sali, którą potem srebrną nazwano.

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY
JOHN HUTCHINGS
OF THE BOSTON BAR
IN TWO VOLUMES
VOL. II.
BOSTON: PUBLISHED BY
J. B. ALLEN, 1825.

muja do kawy zamku razem z oficynami kuchennymi, które wybudowano od fundamentu z rozkazu Królewskiej Wysekości w ten sposób, aby wystarczyły na dwa sarkofagi mające się dobudować, aby mógł doprowadzić zamek do czwórkątnego krztaftu... Wracając do uozty-dodaj: Decyusz - tańczono o tem zwyczajem - kaskim, niemiecim i naszym, potem udano się do sygnali... I tak właśnie był najwykwintniej zrobiony, a ściany z kamienia rozetami przykryte (balustrady) nie na gładko nie były, tylko miejscami sztuką malarszą zewsząd ozdobione, ścianami z kamienia i kamienne. Posadzka zrobiona z szarego kamienia, wszędzie była czarna, surowa, pokryta."

Jako architekta sarkofag zachodniego i północnego podaje Decyusz Franciszek Włoch, zmarłego 1810 r. *Souvenir d'un voyage en France* Franciszek della Lara, ~~zmarł w r. 1809~~, ~~zmarł w r. 1816~~ - dwóch więc Franciszków Włochów prowadziła budowę; pierwszy, który zmarł w r. 1809 w starożytnym zachodnim, autor pierwszych renesansowych planów w roku brannym i osterze II planu - i drugi od r. 1809 della Lara, który kierował budową sarkofagu północnego ^{1/} i wprowadził już urządzenie, które następnie budowniczy nie konsekwentnie potem dokończył dziełami kontynuacji.

1/ J. Tomkowicz - Wawet T.

SKRZYDŁO WSCHODNIE.

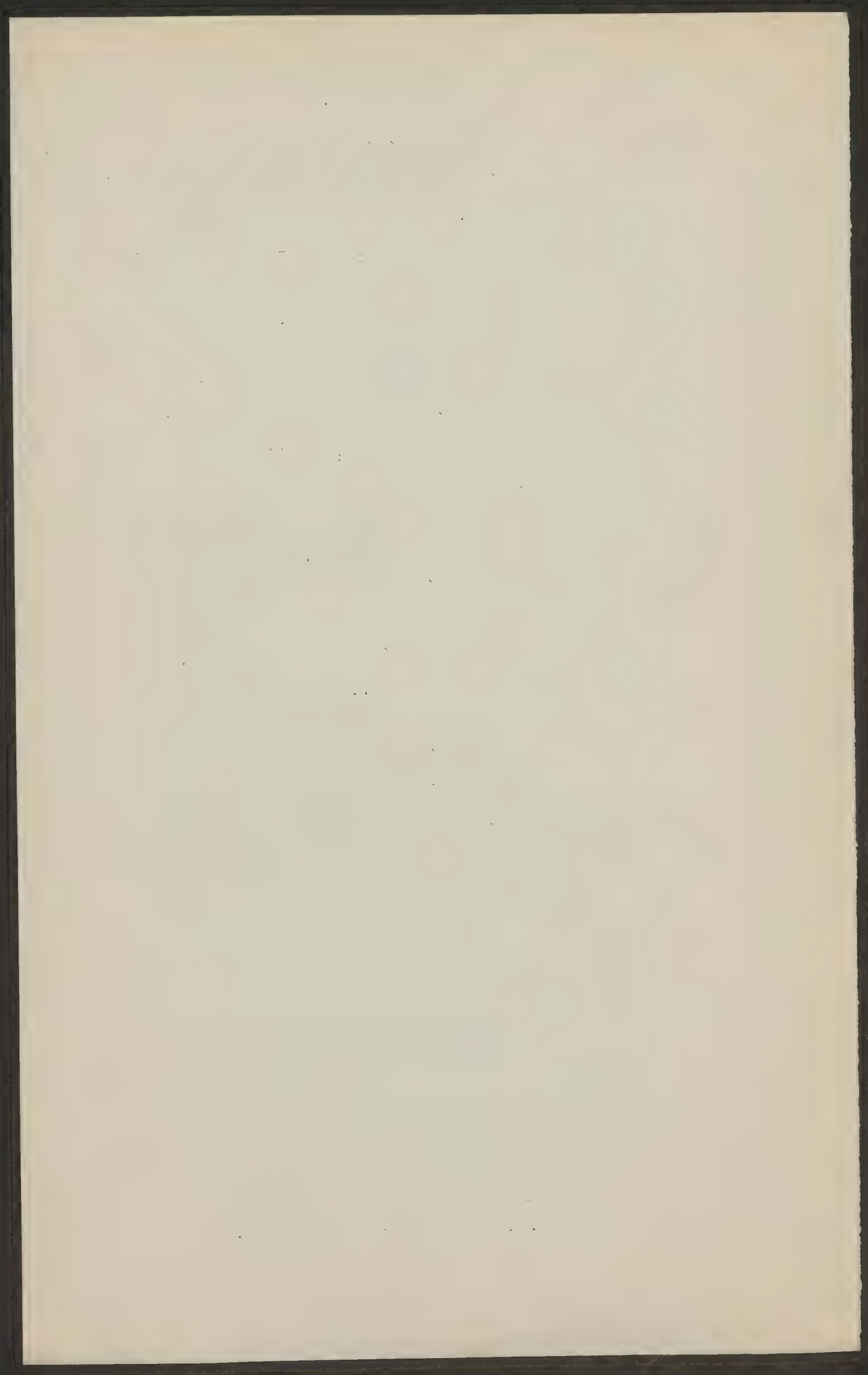
Najwcześniejsze plany i lat 2 historyi budowy pa-
laco królewskiego dochodzi się do części
wielkiej. Należą do lat 1527-1528- i 1535-

Budowę tego skrzydła przeprowadzono nie
całkowicie, przez ławę partii, gdy partia jedna sta-
nęła pod ławą, powstawała się do ławki i do
dawnej części, wybudowanej równocześnie
całkowicie część pod ławą, w ten sposób budowa
skrzydła krzyż skłasy : części pod Katedrą N. M.
w latach 1519-1524, następnie do niej w latach
1525-1529 - ostatnia część pod Bernar-
dyką w latach 1530-1536.

Część pod Katedrą N. M. ^{Starej}
budowała się w latach 1519-1524, w latach 1525-1529
do niej w latach 1525-1529 - ostatnia część pod Bernar-
dyką w latach 1530-1536. ^{1/} . Roboty z-
akończono 1 maja 1519.

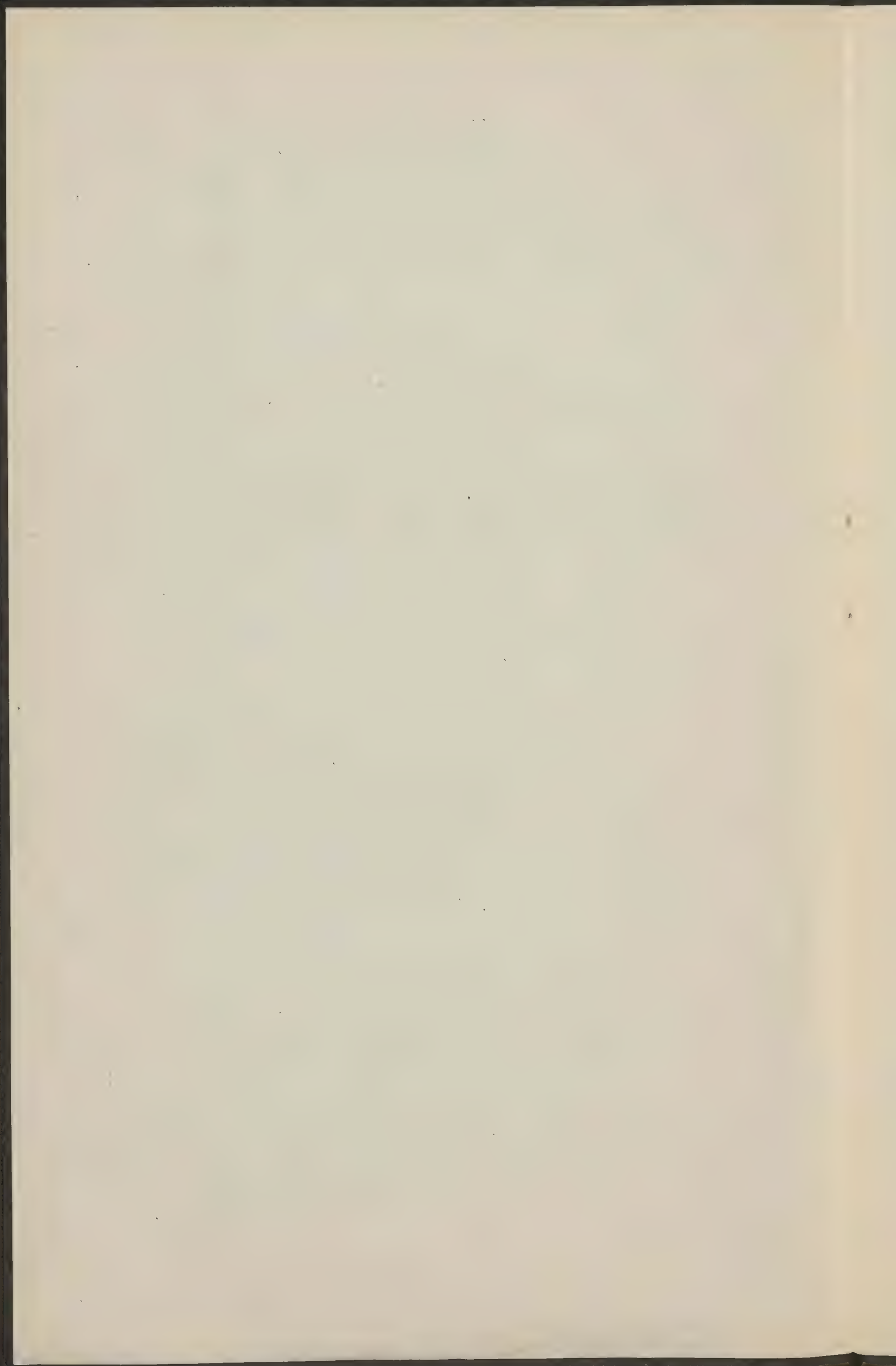
Z lat 1519-1523 nie dochodzi się do
chłopi królewskiego, lecz tylko do królewskiego test-
amentu z lat 1519-1523, 16 października 1523, które
mówi :

1/ Dr. S. T. ... : Wawel I 252.

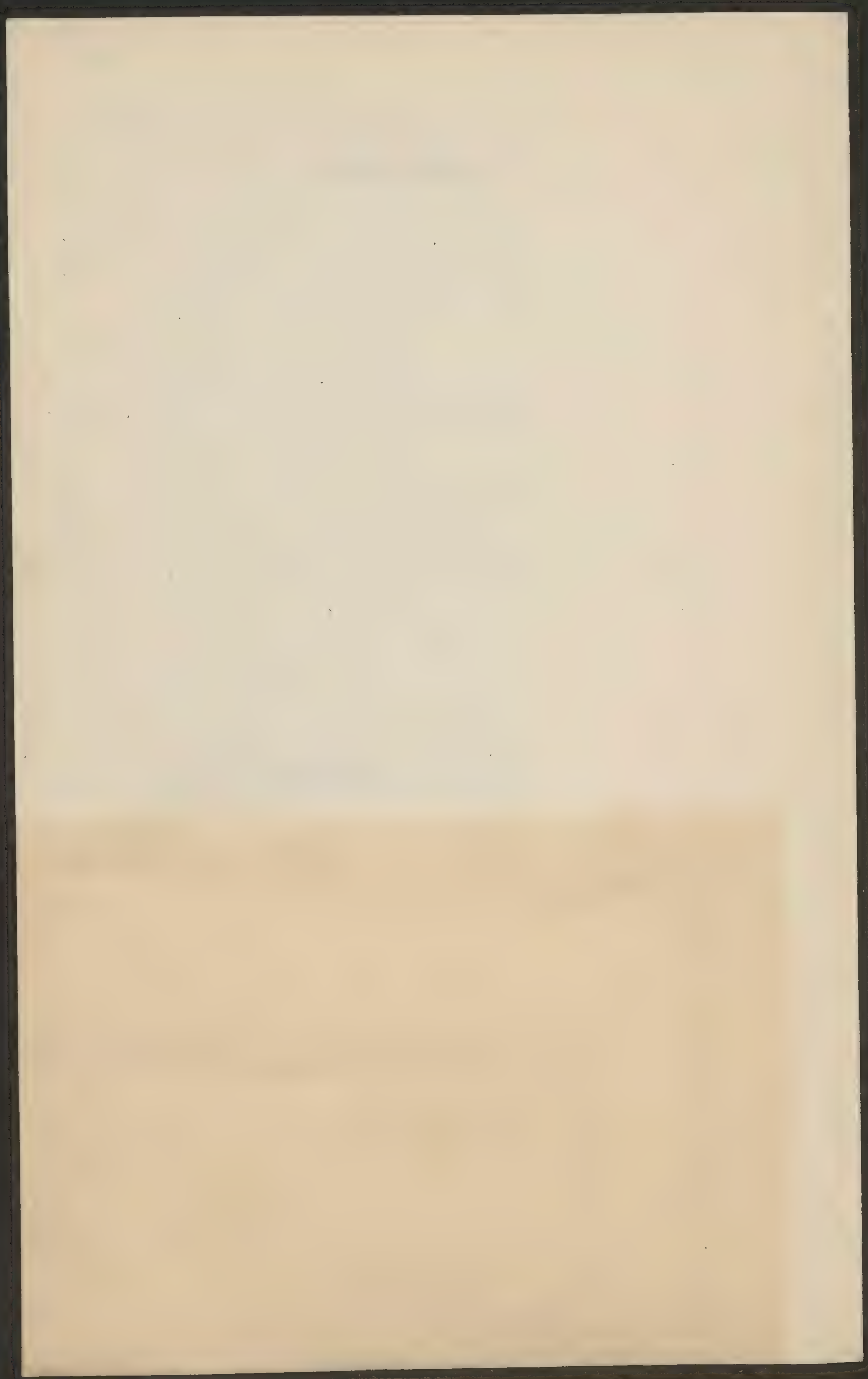
45

Ze w czasie budowy w latach 1519-1529
zostawiono ten pałac jeden piętrowy, bo
w ~~1529-1530~~ ¹⁵²⁴⁻¹⁵³⁰ ~~zburzono~~ zbudowano na
drugiem piętrze ozdobny mały apartament
z werandą otwartą ku ulicy Grodzkiej, któ-
ry to apartament zwano altaną, a o któ-
rym niżej będzie jeszcze mowa.

Budowa tego skrzydła rozpoczęła
się z wiosną 1519. Starą gotycką budowę Ku-
rzej Nogi miano włączyć w budynek. Zapisa-
no więc przedewszystkiem wydatki na narzę-
dzia żelazne do burzenia murów, wywóz rumu,
obrabianie kamieni, liny rusztowania, ~~ankry~~,
na co wydano 145 grzywien - zostawiono wysta-
jącą jak pawilon laskowaną część kamienną
gotycką, a na części zburzonej od strony wne-
trza, którą pierwiej musiała zajmować klatka
schodowa i boczne ubikacye Kurzej Nogi, sta-
wiano nowe skrzydło prostopadłe do północne-
go. Budowa tej części stanęła pod dachem w r.
1524, w którym ^{zob. wane Działowski i} zapisano wydatek na złocone
banie na szczytach „nowego domu”. Wydatki na
surową budowę 1519-1523 wynosiły 2316 grzy-
wien, w tem na sanych murarzy 752 grz., na cie-
śli kwotę 707 grz., za cegły, kamienie, woźni-
ców, deski itd. 611 grz. na instrumenty żelazne
do łamania starych murów i drewniane do usu-
nięcia rumu, ciosania kamieni, kłanry, kafary
itd. 101 grz. inne wydatki 145 grz.

Rachunek ten sumaryczny nie
wyczerpuje wszystkiego, bo register z r.
1521 ⁽¹⁵²³⁾ ~~(1521)~~ prowadzony przez Jana Bonera wymie-
nia wydatki tygodniowe na roboty zankowe
po 160 grz. przeciętnie, do grudnia 1523
razem 7249 grz.

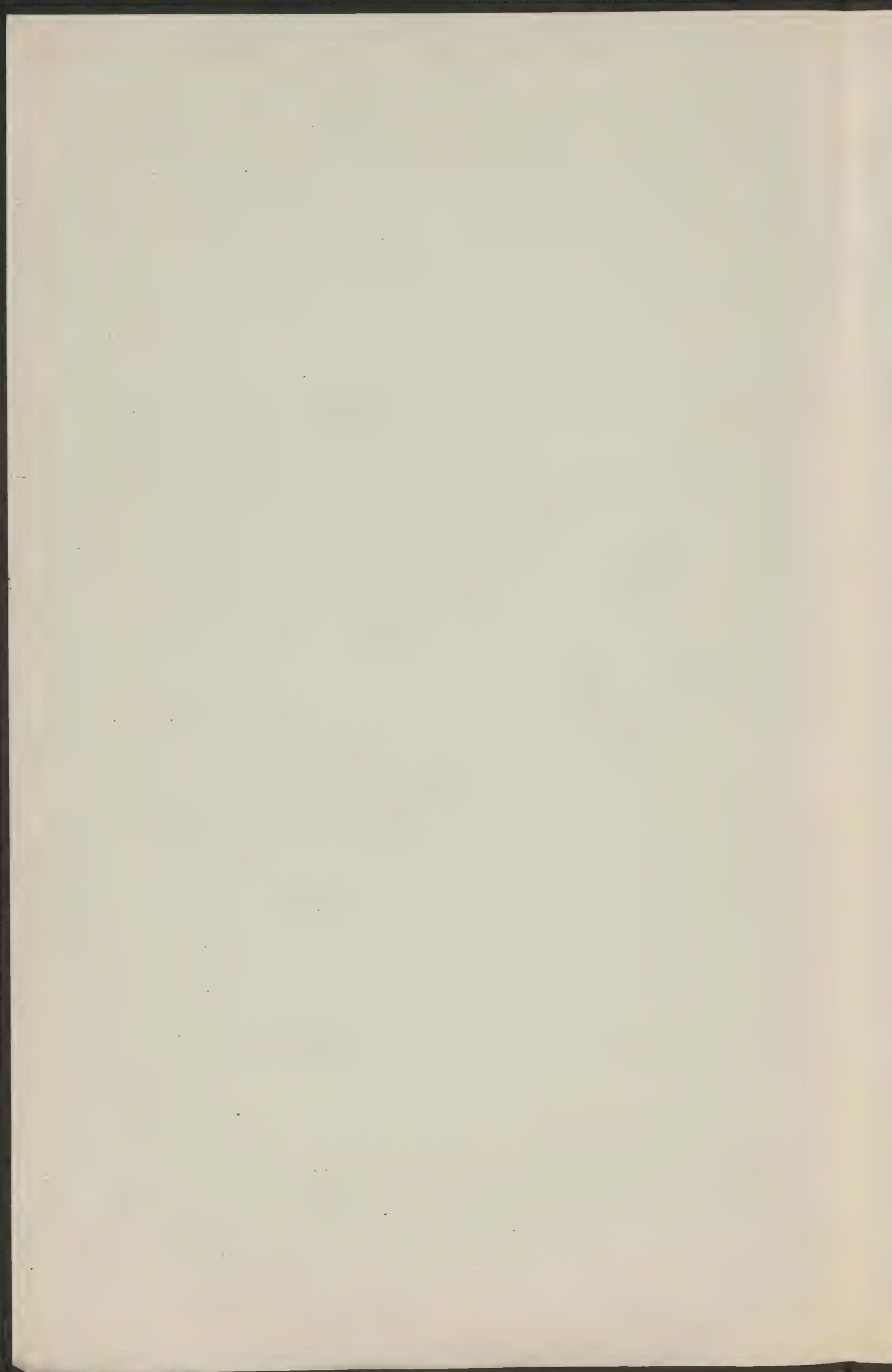

Dalej miały to być dalsze roboty ślusarskie
(zależne z zetałowania robotami). W tych : ^{na 202 gr.} gładzie-
niem 4 galek na dach, dźwuta, Stanisławowi ar-
chitekci 11 grz. za obicie niedźw. rylen, okucie
forn na cegły do kuchen, naprawa starej rymy
na rymnej na d. galek, 2 wielkie okry, 4 holowni-
ce, 6 dzieł ~~na 202 grzywien~~ - na dachówce
północnej 1 okry 397 flar.^{1/} wreszcie należałoby
doliczyć to jakąś kwotę z sumy 2032 gr. wypłaconej
w tym czasie karmienia: w swoim pracującym
przy budowie kaplicy Zygmuntowskiej, którzy nie tylko
płacił im, byli do końca pięknymi ludźmi i nad-
przy zdobyczych części pałacu w czasie będącej.

Z urzędowych i niesystematycznych
tych rachunków nie można wyznaczyć podać stan-
owej cyfry wydatków, można jednak z wielkiem praw-
dopodobieństwem przyjąć około 11000 grzywien ja-
ko wydatków na budowę tej części do r. 1524. Pomi-
wał w tym czasie płacił na 10 grzywien za piec ce-
gieł i kuchen 14000 sztuk, a jeśli przesłownie
płacił się za 1000 cegieł 36 Karan - przeto w str-
sunko do ceny cegły przynajmniej przedstawiała wówczas
wartość około 33 Karan czyli cegły wydatków na gura-
wą ludową tej części wynosiłaby około 418,000
Karan - przeto jednak uwzględniając należy o wiele
większą wówczas wartość pieniądza.

Rachunki przydatki Benedykt z San-
donierza prawdopodobnie nie bez względu na to
osobnik Bartłomiej Bereciego, budującego rów-
nocześnie kaplicę Zygmuntowską. Budowa była kon-
sekwentnem prowadzeniem dalszej budynku i galerij
wedle gotowych już części, wykonaniem planu Fran-
ciszka della Lora.

1/ Przyjmować należy s 10 florenów na 10 grzywien.

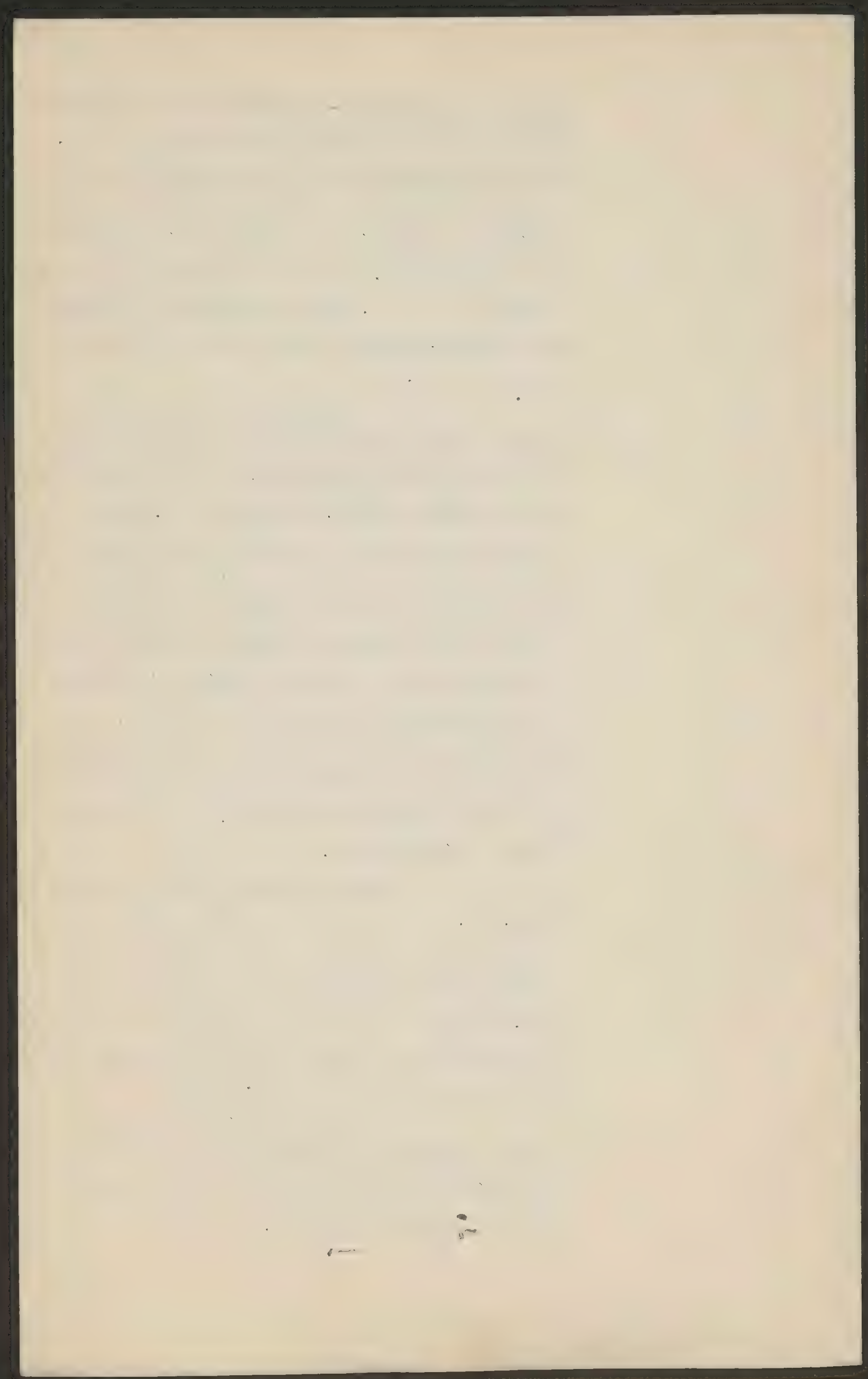
47 67

Budowa w latach 1525-1530; Wewnętrzne urządzenie i dekoracja partii pokrytej dachówką już w r. 1524- przeciągnęła się właściwie do 1530, gdy ciagle ozdabiano ją i uzupełniano, ale w miarę ukończenia pojedynczych apartamentów, zajmowano je na mieszkania. Do parteru wprowadził się wielki urząd już w r. 1525, przynajmniej do pewnej jego części. W Kurzej Nodze zamieszkał podkomorz Ożarówski.

Tymczasem ciągnięto dalej szybko budowę murów następnej partii pałacu, obejmującej klatkę schodową, -prace trwały 15 do 30 murarzy, 12-25 cieśli. Na zimą 1526 r. pokryła tę część dachem, bo już w tym roku dostarczyli Kapłaniec dachówek polewanych a których dostawę w roku następnym, mianowicie 39930 sztuk, w tym zielonych 15940 - żółtych 13930- niebieskich 7800 a białych 4920 - za 200 florenów, pościelił i składował, dawanych mu osobno do wyrobu-; w roku następnym robili kamieniarze przy oknach, bramach i przy schodach stopnie i poręcze „w nowych pokojach z łóżkami” z starego kamienia nysienickiego.

Budowę prowadzi także s. Benedykt. W r. 1526 do marca na szczyśle potem do grudnia do 23 murarzy i kamieniarzy, 14 do 20 cieśli, cegły sprzedano tylko jednak za 135 grz. widocznie więc robi się głównie wewnątrz nowej skończonej partii budynku, uprawiają się kamienne posadzki z ciwych kamieni.

Brak rachunków z lat 1527 i 1528 uniemożliwia niestety podanie bliższych szczegółów postępu tej budowy w tym czasie, jej wykończenia i kosztów.

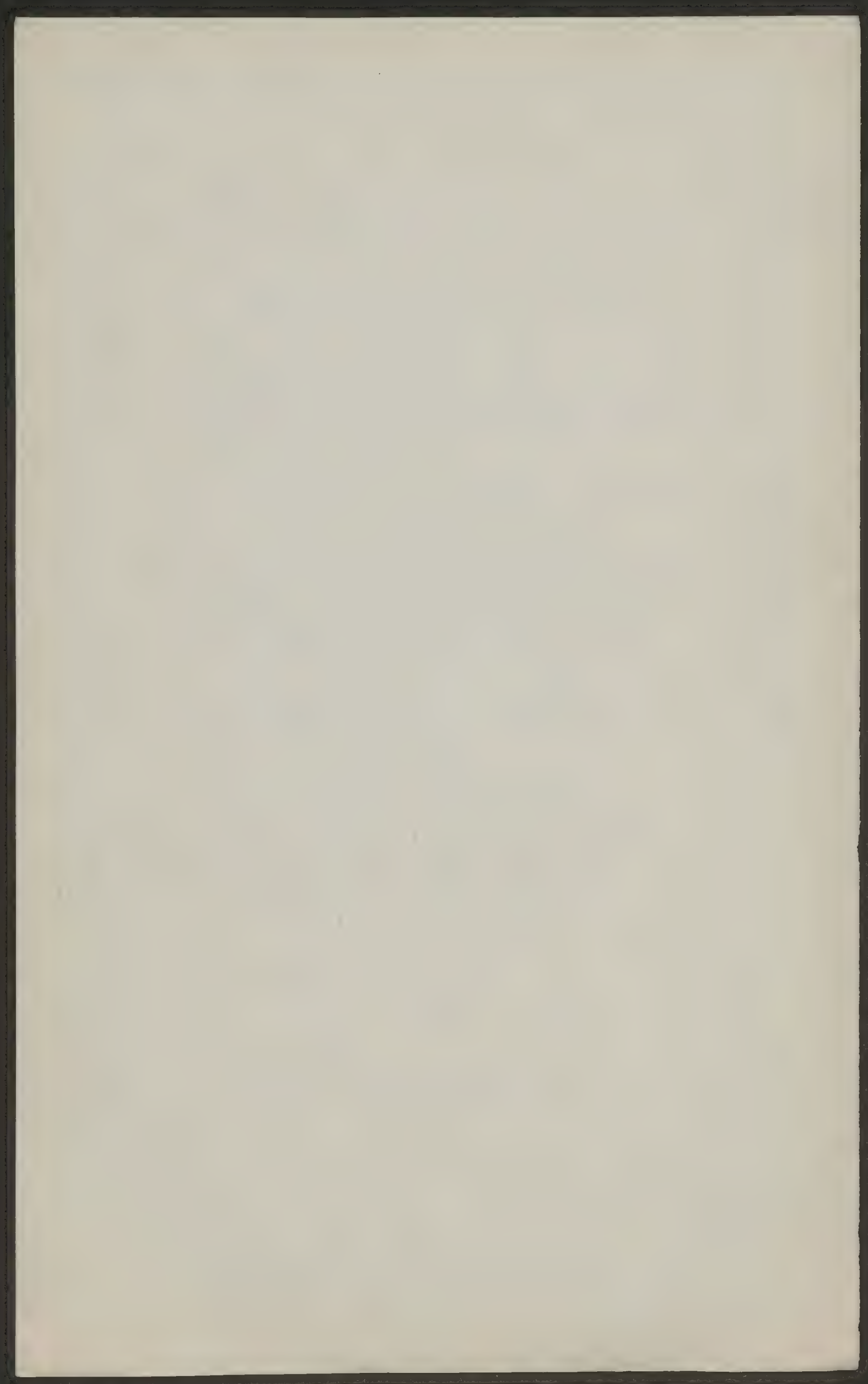
Schody w skrzydle wschodniem nie były tak ~~stronne~~
 jak szkielety, gdyż nie biegły wprost aż do piętra, ~~lecz~~
~~jak~~ jak widać z pozostałych resztek kamiennych
 w murach, miały w połowie podest, z którego, jak na
 schodach przynajmniej, skręcało się w bok i znów
 wracało na drugą stronę, na ~~drugim~~ stopniu. Podobnie
 szły z pierwszego piętra na drugie. Wejście na
 schody nie prowadziło, jak dziś, wprost z przedzi-
 ci, lecz z podziemi było, schodki boczne podobnie
 jak przed kustosiem i przed skarbcem od północnej
 strony, a dopiero z tego podwyższenia schodziło się
 do sali i kładek schodowej. Schody te ~~bie-
 gły w kierunku boku, przednia~~ ozdobne i zachowały
 w murach reszty poręczy, balasów i kolumny ~~drzew-
 janej~~ rzeźbione schodów.

Do zniesienia zanku przez pobyt wiedeń
 w r. 650 odrestaurowano drugie piętro w r. 1847
 1860 „zakusano” te schody, „aby nimi do gór-
 nych pokojów nie schodzono”.

Pierwsze główne schody za katedrą
 mają portal z orszaku Zygmuntów III, na
 schodach kładek schodowej ślady ^{techniki} rzeźby
 stiukowej z typie cypki. Łdaję się, że
 powyższe główne były potem poruczone
 r. 1600 Karłowiczom królewskim, które
 stały się schodami wchodzącymi, schody zaś
 w schodzie ^w schodów, dziś
 tak respektowne pancerzami antypan-
 kreni, prowadzą do aparłamentar-
 króla, sali audyencyjnej (po-
 schodowej.

Do renowacji kamienicy było
 siedem schodów królewskich w grubości muru,
 z których pierwszy był w schodzie.

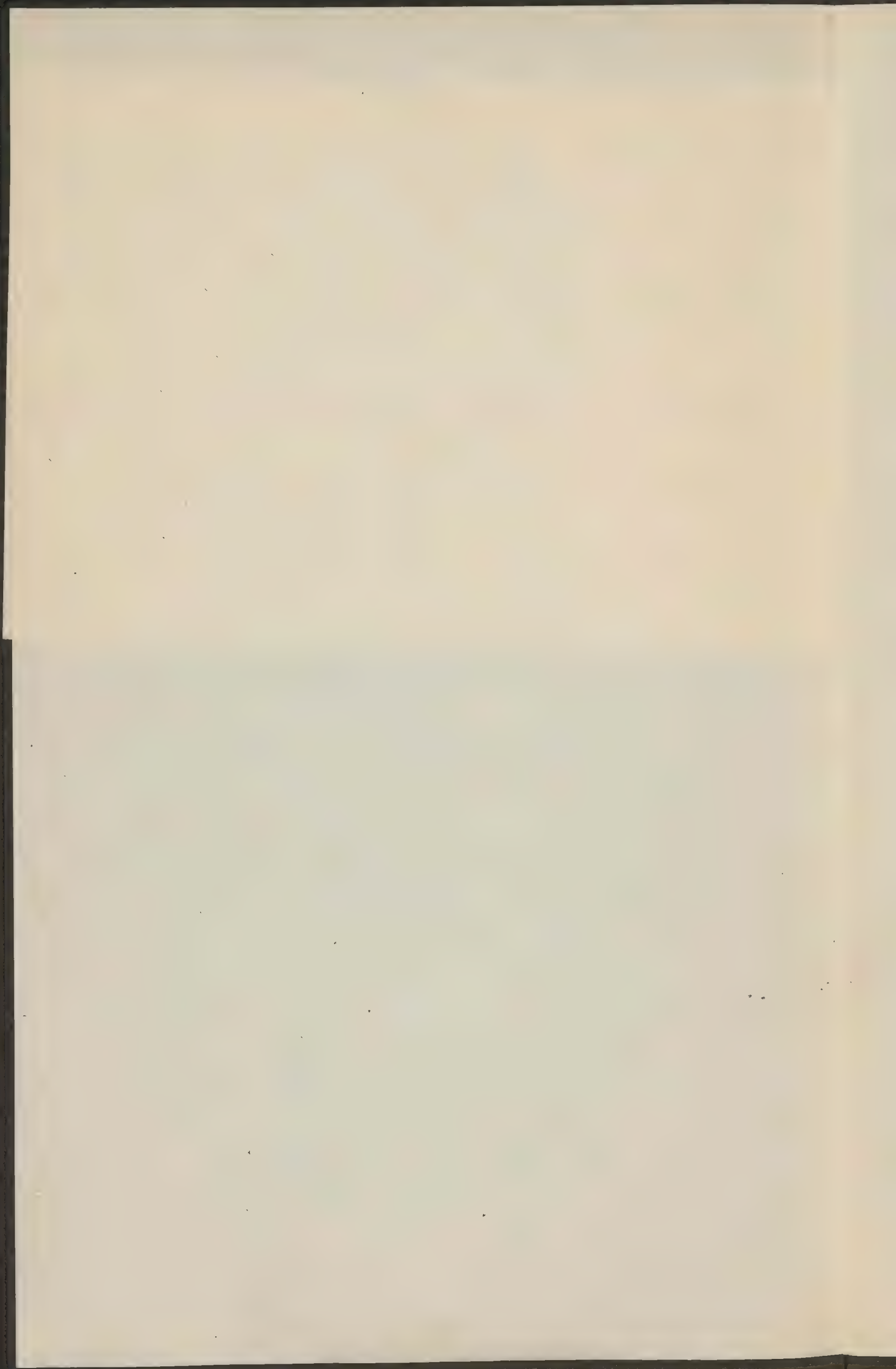
49
W r. 1523 pracoje na murach nawet w zimowych mie-
siącach po 20-26 murarzy i 5 do 8 cieśli, ce-
gli kosztuje 100 grn., roboty prowadzi się przy
murach i kasetach ziemnych, na Rabsztynie,
w ofleymach i innych cegielniach, karczówce prze-
mieszczone na miary i wleis.

Koszt robót ziemnych wynosił w r. 1523
grz. 1401,- w r. 1526 grz. 1520,- w r. 1529 grz. 2007.
Przyjmując, że w latach 1527 i 1528, z których
brak rachunków, wydano przeciętnie po 1500 grn.
zatem razem w latach 1525-1528 na drogę, parady
strządań, wóch dniego i inne roboty ziemne wy-
dano 8478 grn.- co licząc je poprzednio przyw-
nę na 53 Karen wynosiłoby łącznie 325,000 Karen.

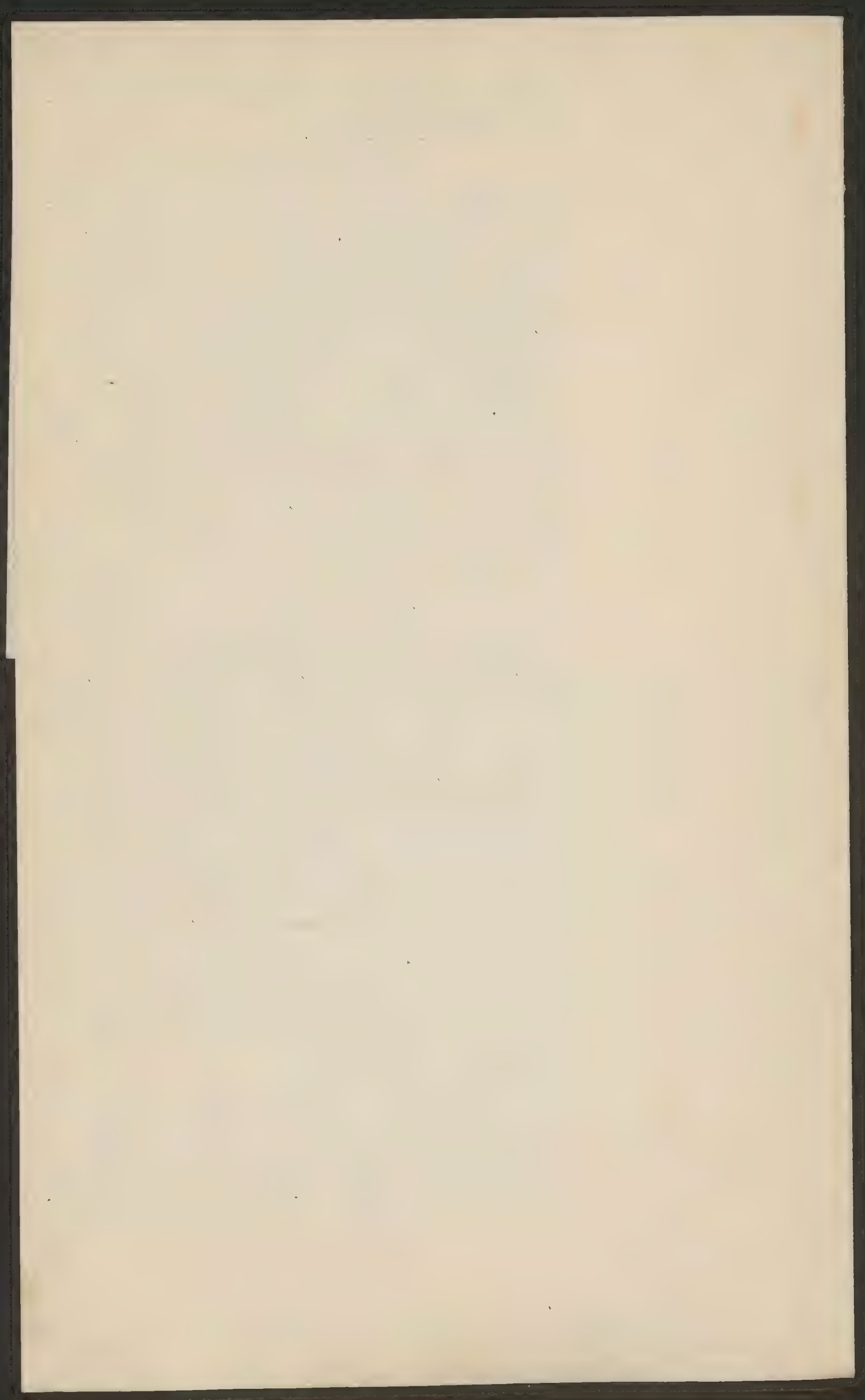

wybr. na pochówale do altany na miejscu poka-
zu „laet viventi” 1/.

W tymle roku kryje się niedzia-
Korzy, Naga i stawały się na niej jakież zbro-
ne z „czestnikami”, dalej napisano przecz-
dzieć kłopotliwie zrobienie altany na wieś
Dąbysz, (którą już wylej lisów, to jest
równocześnie z Korzy Nagą) zakupić beluszek
kłosek, większych i mniejszych do altany.

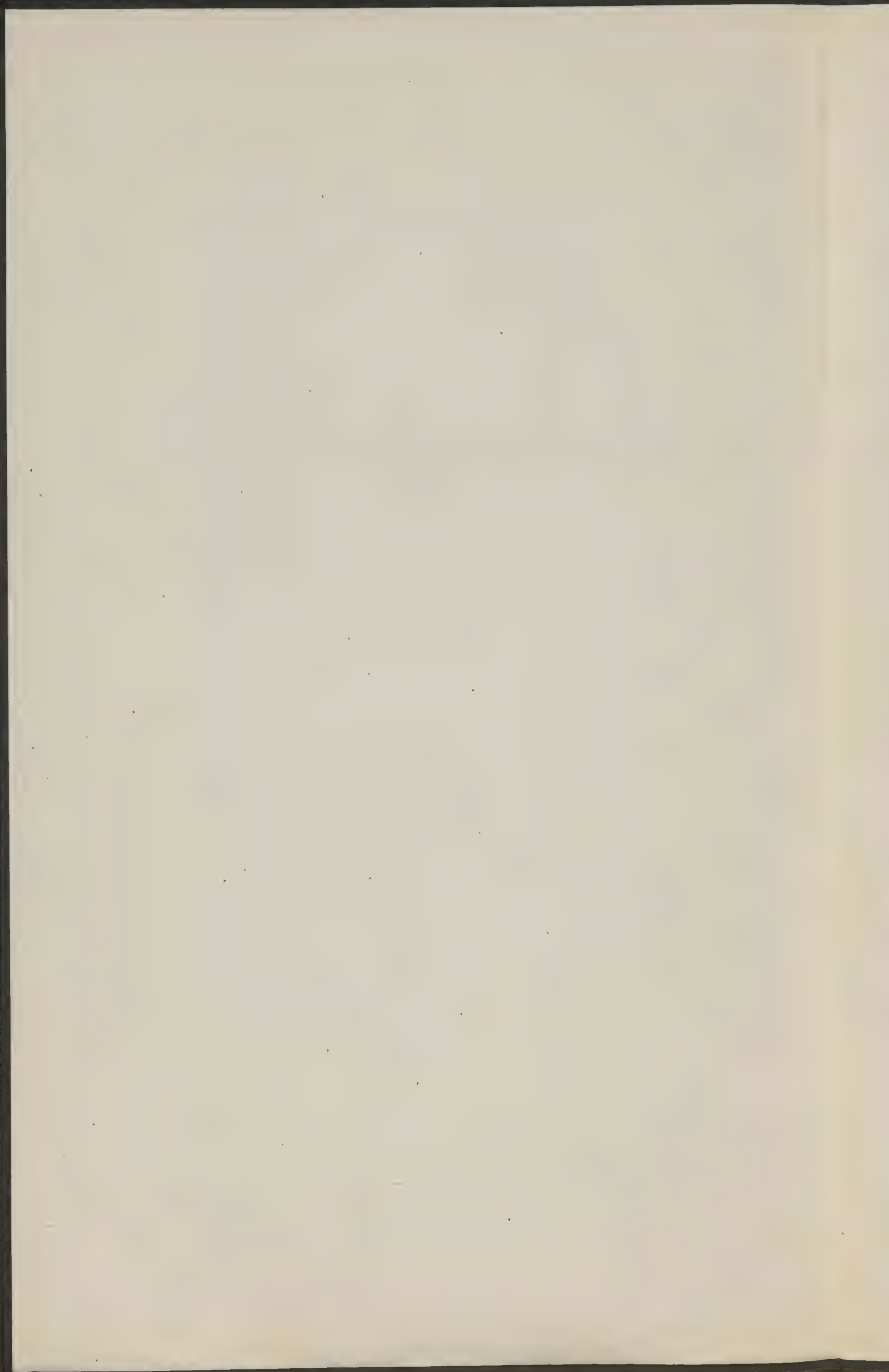
W r. 1531 napisano : listy pod dach w alt-
nie- 2 kłamy do belusku, 20 rozmiar do belusku
większych i mniejszych tnie-18 par rozmiar
z przodu ; wieblami i kłami do okien w alt-
nie i przed altaną i haki pokielane do przysli-
cia futryn - dalej 2 pary rozmiar i 2 rozmiar,
kłami do dachów dachów, jednych przed altaną, dru-
gich idąc z altany na górze - 6 kóp długich
goździ do przysliścia górnej połaci, na których
są rozmiar w sili przed altaną - drzewi dwu-
dzielne (istnie dzielne, dwuskrzydłowe) do
altany, które mają brzo okite 12-cho żelazna -
drzewi fi drzewne po obu stronach idąc z wy-
stępu górnego na sili przed altaną - duże wielkie
rozmiar kłom do sili przed altaną - Janowi D ů-
r e r i w i rozmiar do rozmiar rozmiar nad
altaną 21 prz. - skrzynia sili rozmiar do
okien sili przed Korzy Nagą i przed altaną -
J a n o w i i synomowi ze 30 rozmiar rozmiar

1/ Ze powyższych napisów to rozmiar nie posiada-
ją, lecz dalsze napisy z rozmiar rozmiar
do przysliścia rozmiar dachowych w altanie pod
dachami przednie, tj. pod wielkimi dachami.

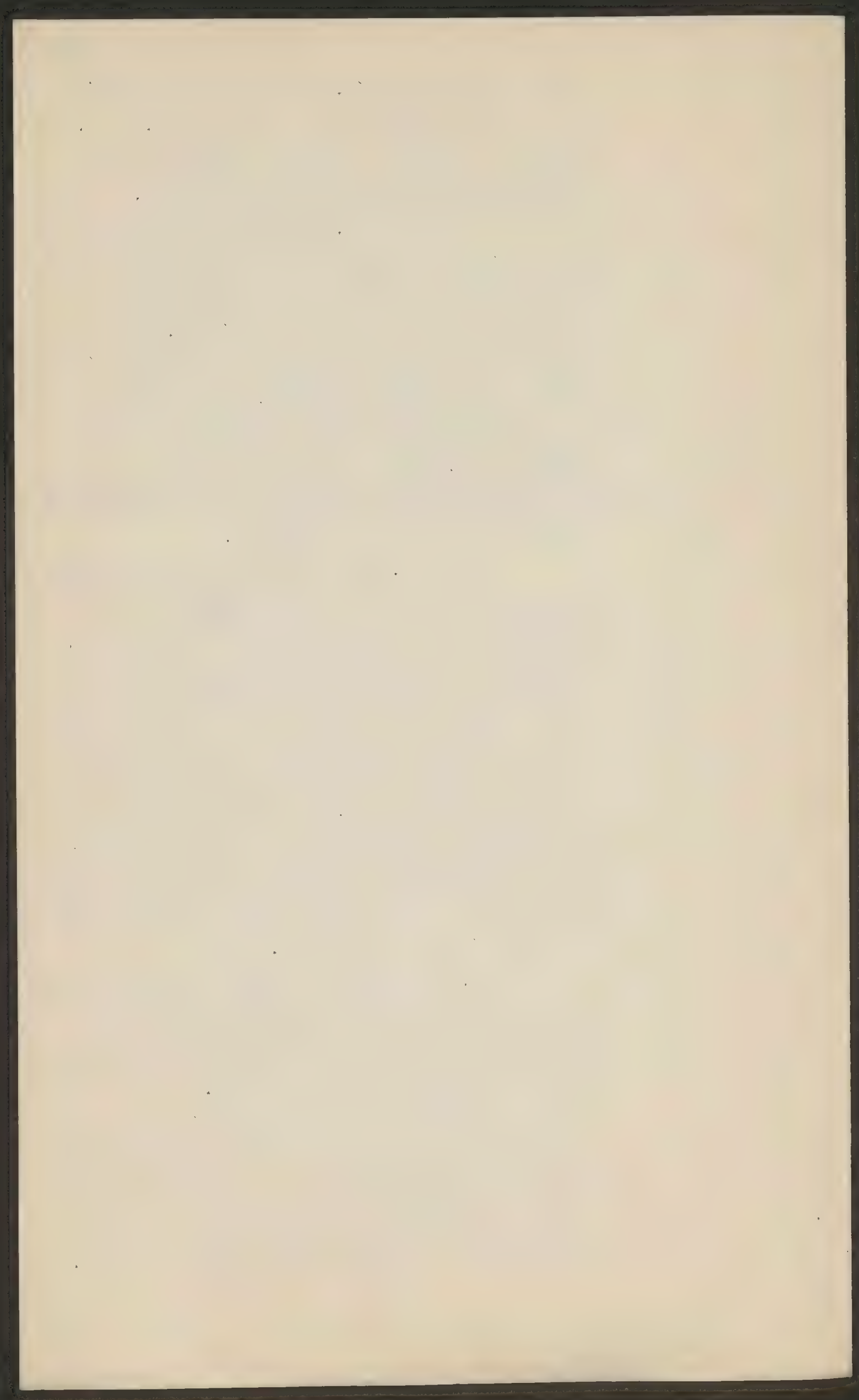

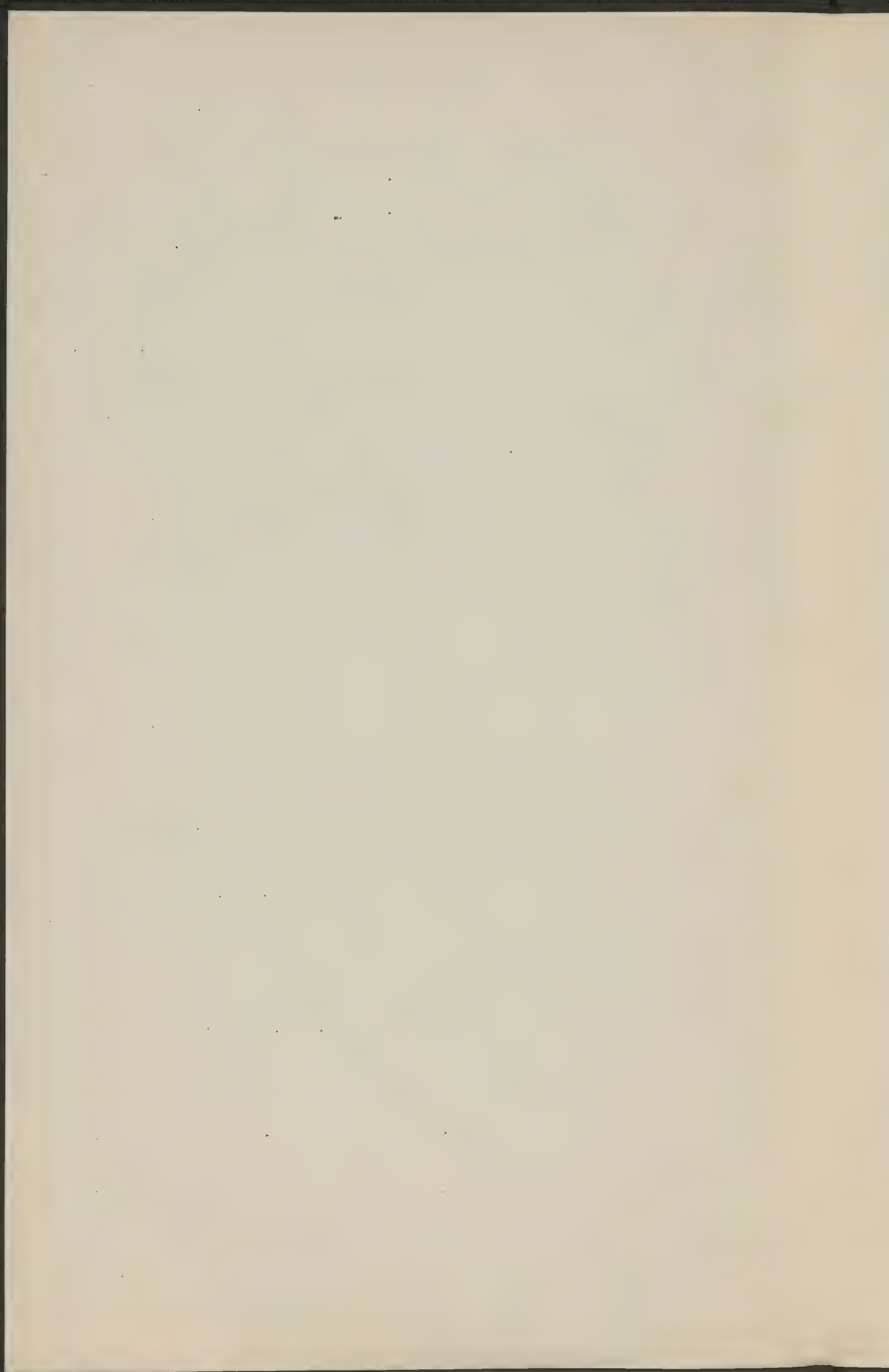

77

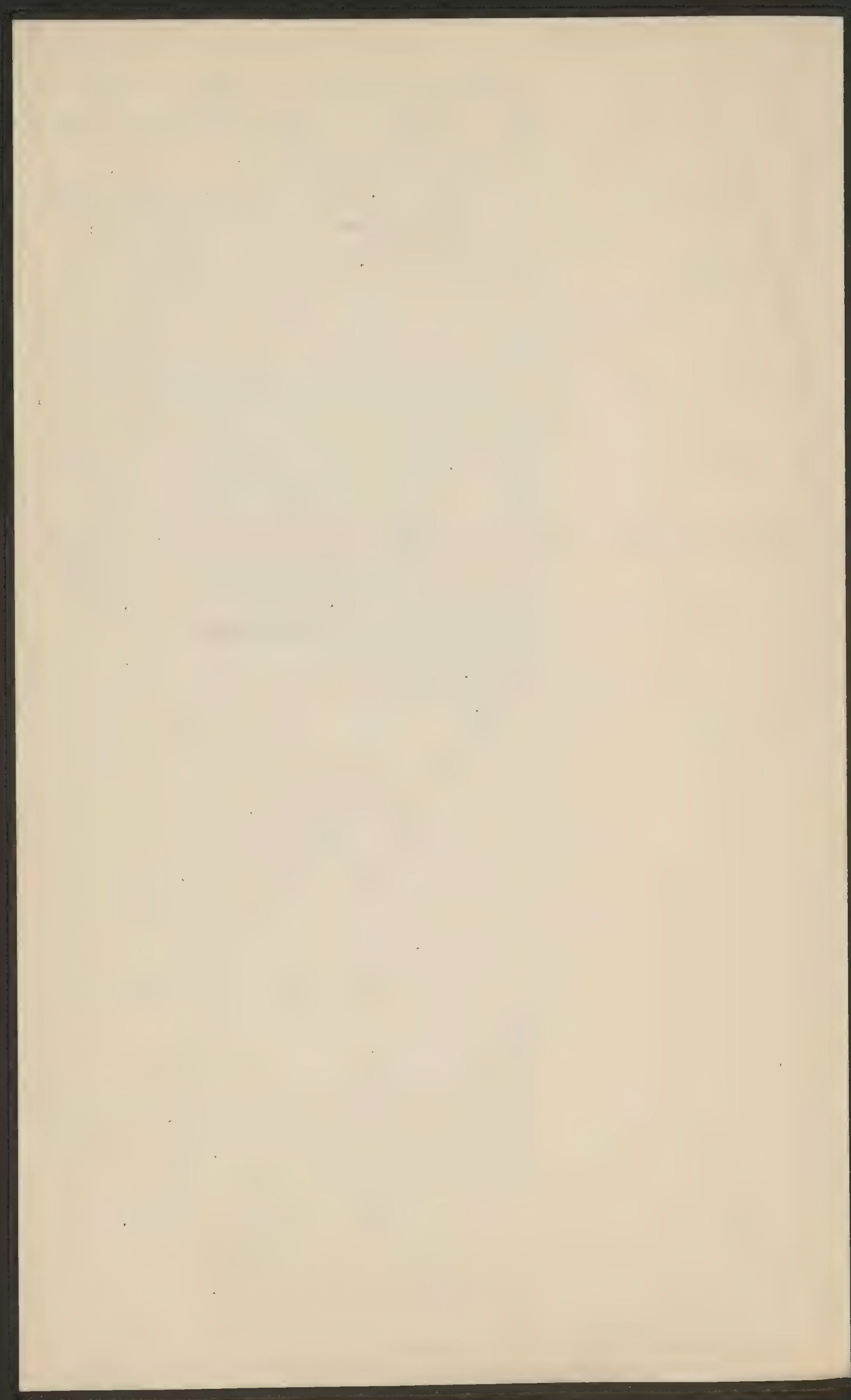
W skrzyńcach pułápu wprawił w r.1543 Joachim
66 rełot za 46 grzywien, a Sebastyan 100 za
31 grzywien, w r.1549 dano nowe miedziane rynn-
ny nad altaną. Nie wiadomo dlaczego zniszczył
dach miedziany tak prędko, bo w r.1579 czytamy
o zakupie beczki gwoździ gontowych do pobija-
nia dachu nad altaną, która od dźwów przenosiła
i kamienie z filarów z niej spadały". W r.
1584 robiono rusztowanie przy filarze pod al-
tana - widocznie budynek się zarządził.
W r.1595 dwa razy, w styczniu i czerwcu, znisz-
czył pożar narożnik zamku od Kurzej Nogi do
zuru działowego sarżydła północnego. Zygmunt III
zajął się zaraz jednak restauracją i przy tej
sposobności przeróbką i dobudowaniami: na
rogu zbudował wieżę dekoracyjną, od Kurzej Nogi
i kręconych schodów przy tejże podłogał koryta-
rą, a do tej wieży a w m. na drągach piętrze um-
lokował nową kaplicę i zakrystyjkę. Altanę znisz-
czoną, naprawił na nowo - całą przed nią podsie-
lił już wtedy jak się zdaje - na sw. piły, jak
wyobrażają z późniejszych ilustracji. Dach nad budyn-
kami tej części nie miał, a nad nim jedyną dach
taka płaski dach gontowy. W r.1602: Prawdopodobnie
wówczas na całej przed altaną, a przed nią
a altana nad dach, który w przeszłości na dachu
nie miał dachu, a nad nim dach nad al-
tana i korytarzami. W r.1603: Mówiąc o al-
tanie, o kaplicy i zakrystyce i o korytarzach
wówczas, a dach nad dachem i nad dachem i nad
dachem. W ilustracji z r.1615 napisano: „Dach
altany nad dachem (niektórzy mówią, że
dach nad dachem i nad dachem i nad dachem,
jedyną dachem, a nad dachem i nad dachem
i nad dachem, a nad dachem i nad dachem. W tychle

27
półkach na ścianie dla psów, kotów, a także
z drzewa stolarstwa robota, komin nowy mu-
rowany, piece dla kuchenek".

W roku 1883 zbudowano w tym domu przed-
miot (dla psów i kotów) i ścianę występującą:
„W tej chwili w r. 1880 wzięto w drzewo, a
także w stolarską robotę, i na ścianach tej ka-
mienki już były i w innych miejscach ścianach,
także w innych ścianach i w innych (dla e-
nich tych ścian zaczęły się robić), piece w tym
domu wzniesione i na ten sposób było po-
stawione. W tym roku zakończono zakończono
jedną z dwóch ścianach, a drugą, w której ja-
koś miał kuchenkę, piece, ten piece. Z tego po-
wstał w tym domu, a także i w innych ścianach
dla psów i kotów. Z tego roku i w innych
domach (na przykład) ścianach i w innych ścianach
dla psów. W tym roku i w innych ścianach i w innych
domach. Przy końcu i w innych ścianach i w innych
domach. Z której znowu i w innych ścianach i w innych
domach i w innych ścianach i w innych ścianach
i w innych ścianach i w innych ścianach. W tym roku, a także
i w innych ścianach i w innych ścianach i w innych ścianach
i w innych ścianach i w innych ścianach. Ochrony dla
ścianach i w innych ścianach i w innych ścianach, także i w innych
domach jest. Z tego roku i w innych ścianach i w innych ścianach
dla psów i kotów. W tym roku i w innych ścianach i w innych ścianach
i w innych ścianach i w innych ścianach, także i w innych ścianach,
stał ścianach."

W tej chwili okien i ścianach i w innych ścianach
i w innych ścianach i w innych ścianach. Różnice
i w innych ścianach i w innych ścianach. W tych ścianach
i w innych ścianach i w innych ścianach, także i w innych ścianach
i w innych ścianach i w innych ścianach. Z tego
roku i w innych ścianach i w innych ścianach i w innych ścianach
i w innych ścianach i w innych ścianach. W ścianach

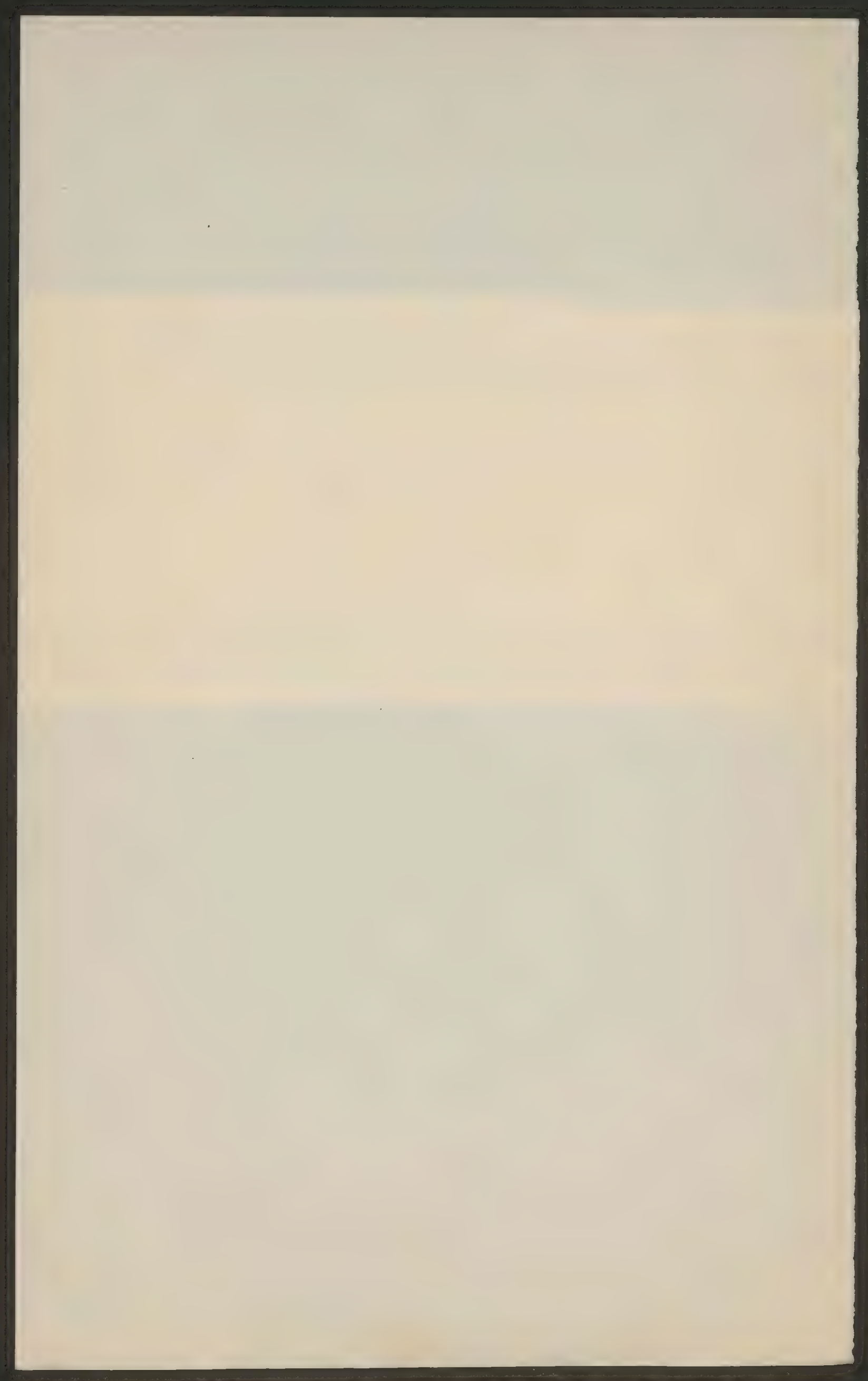

the 2nd day, jordan sailing 6 hours, 300 miles.

Z podaniem w sprawie, że do czasu z-
wrotu powyższej sprawy do właściwego
zastępcy prokuratora, który ma być po-
stawiony przed sądem.

BUDOWA W LATACH 1530-1536.

Rocznik Świętokrzyski zajął pod datą 21 lipca 1830 r., że król rozkazał aby się fundament bu-
dowy od strony południowej ku kościelnemu Bern rdy-
nowy między ścianą Łukarską a ścianą wschodnią,
a więc i fundament pod
~~murowem tuż przy ścianie (fundament) dekoracyjnej kruc-~~
~~zynki - ale budowane wówczas nie tylko tam, ale~~
~~i fundament pod południową partią skrzydła wschod-~~
~~niego ku Bernardynom, na której kończy się to~~
~~skrzydło~~

BUDOWA 1530 - 1534 .

Z rachunków 1530 widzimy, że przy robotach zamkowych jest do 60 ludzi kopiących i kłó-
piących ziemie, których stare mury, a na-
stąpiło do 30 murarzy. Również Świętokrzyski za-
pisał, że wójt dla dokonania zamku znowu kłó-
pił fundamenty od strony południowej ku ścianie
ś. Bernardyna, a także najgłębszą część zamku Lu-
brawki i ścieżkę prowadzącą wschodnią zamek pod
kierunkiem Bartłomieja Florentczyka (Boreckiego),
który widać w murach budowy kopii „Zyg-
muntowej”. Według tegoż rocznika budowa w murach
wówczas, została w r. 1533. Sama budowa zbud-
niem. Nie było to jednakże w tym czasie dla
króla tak długo, nie kosztowało tyle, ile
pochodzi z tych lat wskazują, - lecz prowadzono
także tego rodzaju dokonanie ostatniej trze-
ciej części świątyni wschodniej w kierunku po-
łudniowym, do Bernardyna. Wiele zginęło mury,
które się wschodnią ścianą i ~~Łubawki~~ (Se-
natorską), przez którą w ten sposób zamknięty
został nowy murek pałac, jak do dziś widzi-
my, stał się uciążliwym dla gród pałacowe .

Dziś wki sprawowane wixtów w r. 1530 na 31 gr
w r. 1531 za 71, w r. 1532 za 104, w r. 1533 za 74,
zobaczmy więc nową część stojącą w murach
kościoła z jedyną część. Wydatki na kopie-
ry, cieśli, cejły i drzewa, są więc więcej niż
w tych latach - a to jest furmani w r. 1530
tytuł 125 gr. Podnoszą się w latach następnych
kolej do jednej czwartej części i więcej, a nota-
cznie widać, że wydatki na kopie, cieśli, cejły
i drzewa, są więc więcej niż w poprzednich

ogółem i dekrety nowych pokoi .
Wydatki w latach tych 1530-1534 włącznie wy-
noszą około 5000 grzywien tj. około 342.000 Koron.
Cóż jeszcze w tym czasie stało się już w ca-
łości - wiadomości wewnętrzne tegoż i ozdobienie
całej partii lat następnych sądząc po wydatkach,
jeżeli już w r. 1536 było całe skrzydło zamie-
skane, a o ile w której partyi coś przerabiano
lub dobudowano, nie wiadomo.

w r. 1536.

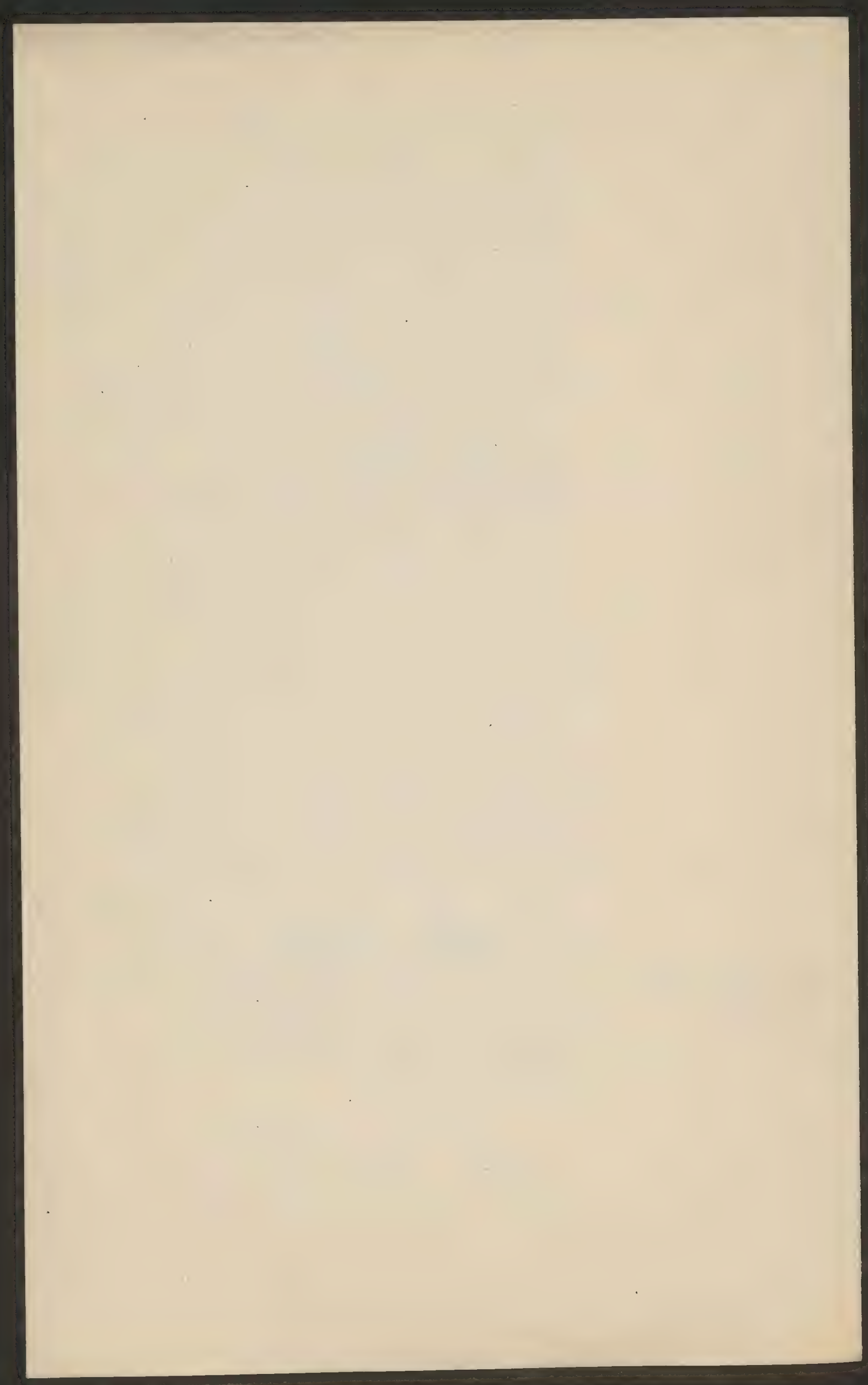
tem
Lata 1535-1536 pałacu dołki (dołki) (dołki),
w tym czasie wybudowano skrzydło wschodnie
w tym czasie roku
w roku 1536 dnia 18 października 1536 roku o po-
łudniu w pałacu naprzeciw sypialni królewskiej
i schronu sypialni (II piętro) z pułapani
Krzysztof Nogi, poczynszy od *też*
na dołki naprzeciw, naprzeciw bramy pojedynczej-
nej, w której wznosiła się wieża wyższa od innych
innych z pałacu - i w tym czasie S. (S. -
krzyż). Z treści tej zapiski nie wiadomo, czy
wznosiła się w tym czasie pałacu i pałacu
wznosiła się pałacu - aż po wieżę zwaną dąb
Seniarski - czy też była częścią pałacu
pałacu naprzeciw bramy pojedynczej
wznosiła się pałacu dołki.

xvans później

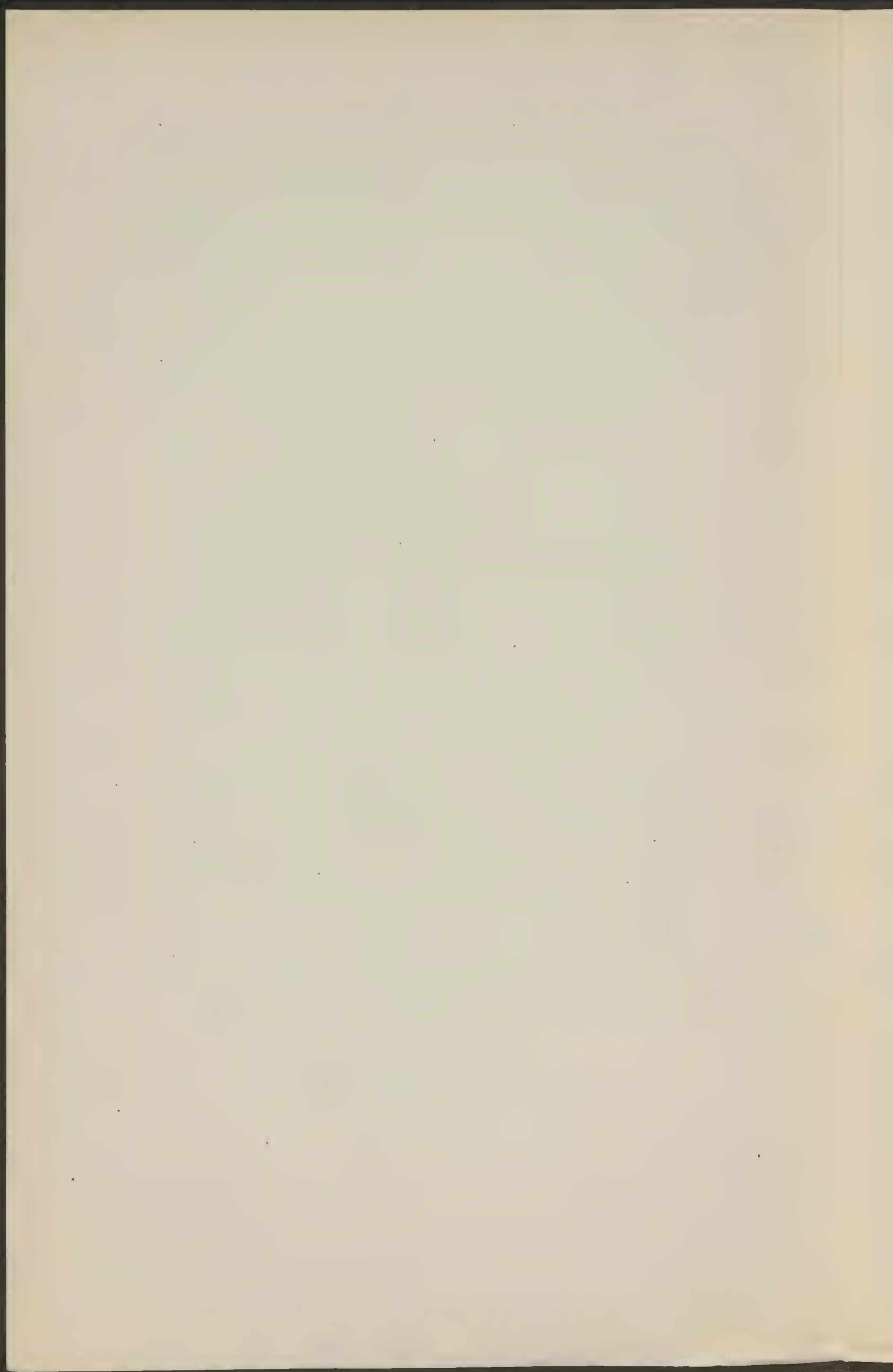
Zapiski te, że pałacu dołki
zupracie
ruinie Z roz-
kładu pałacu restauracyjnego (G. -
w tym czasie, część pałacu
pałacu i wznosiła się pałacu
pałacu i wznosiła się pałacu

*F. które przez lat
trwały*

Należy więc zobaczyć, jak ciężko dotknę-
ła była ta ciężarówka zniszczenie jego ulu-
kowego dołki, i ostatecznie ukończenia pracy.
Zapiski te C. budowniczym pałacu, Berecciego,

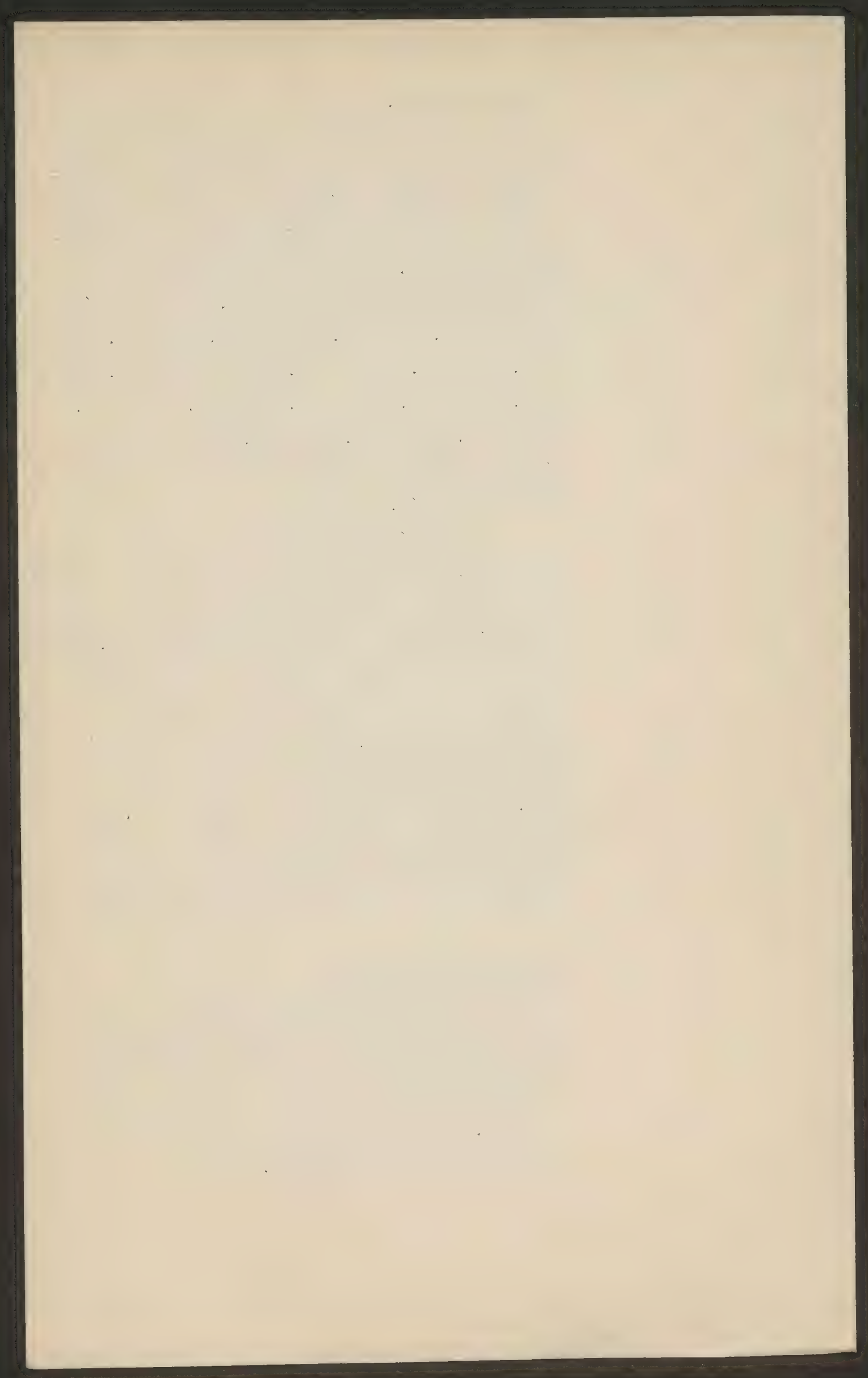

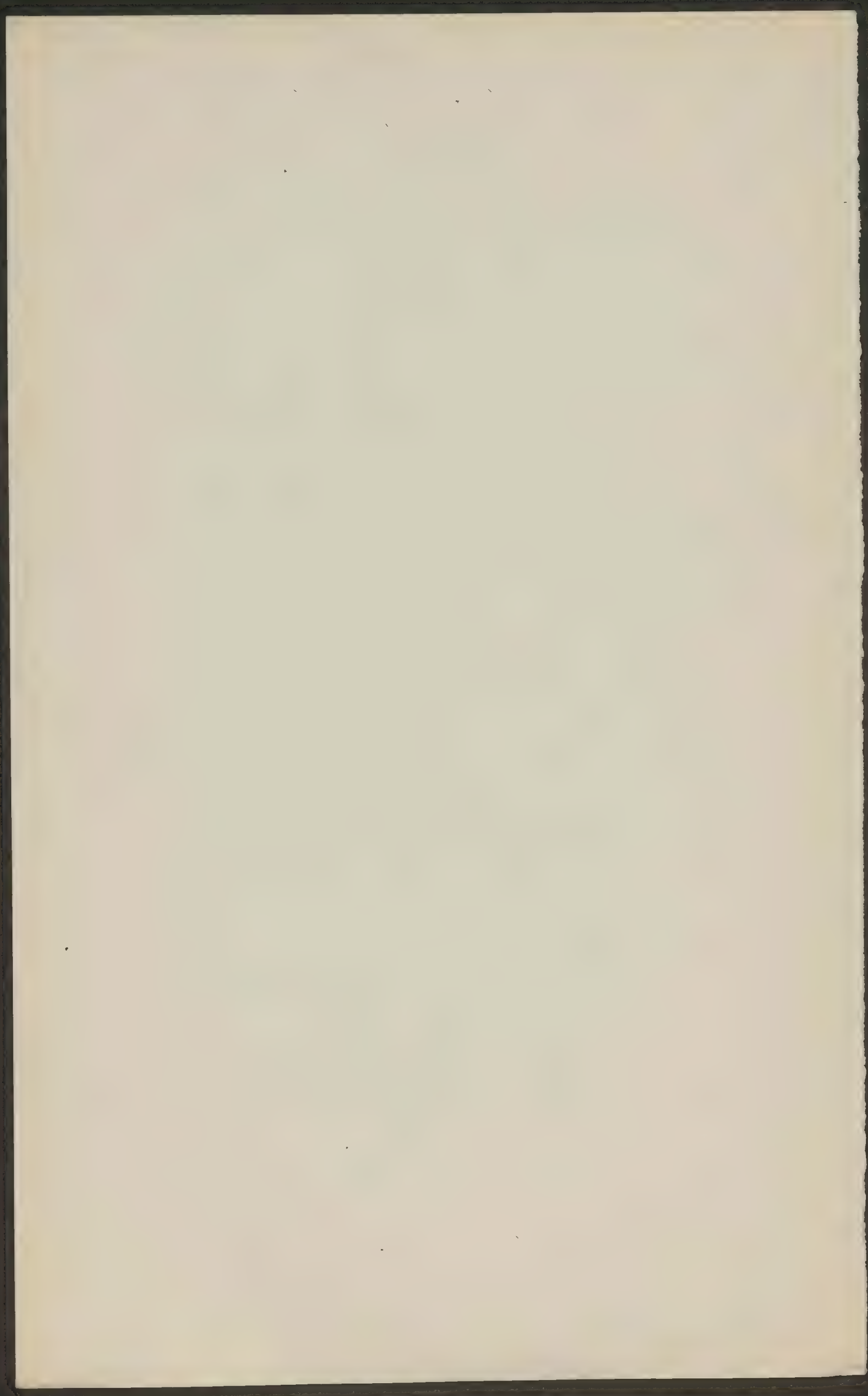

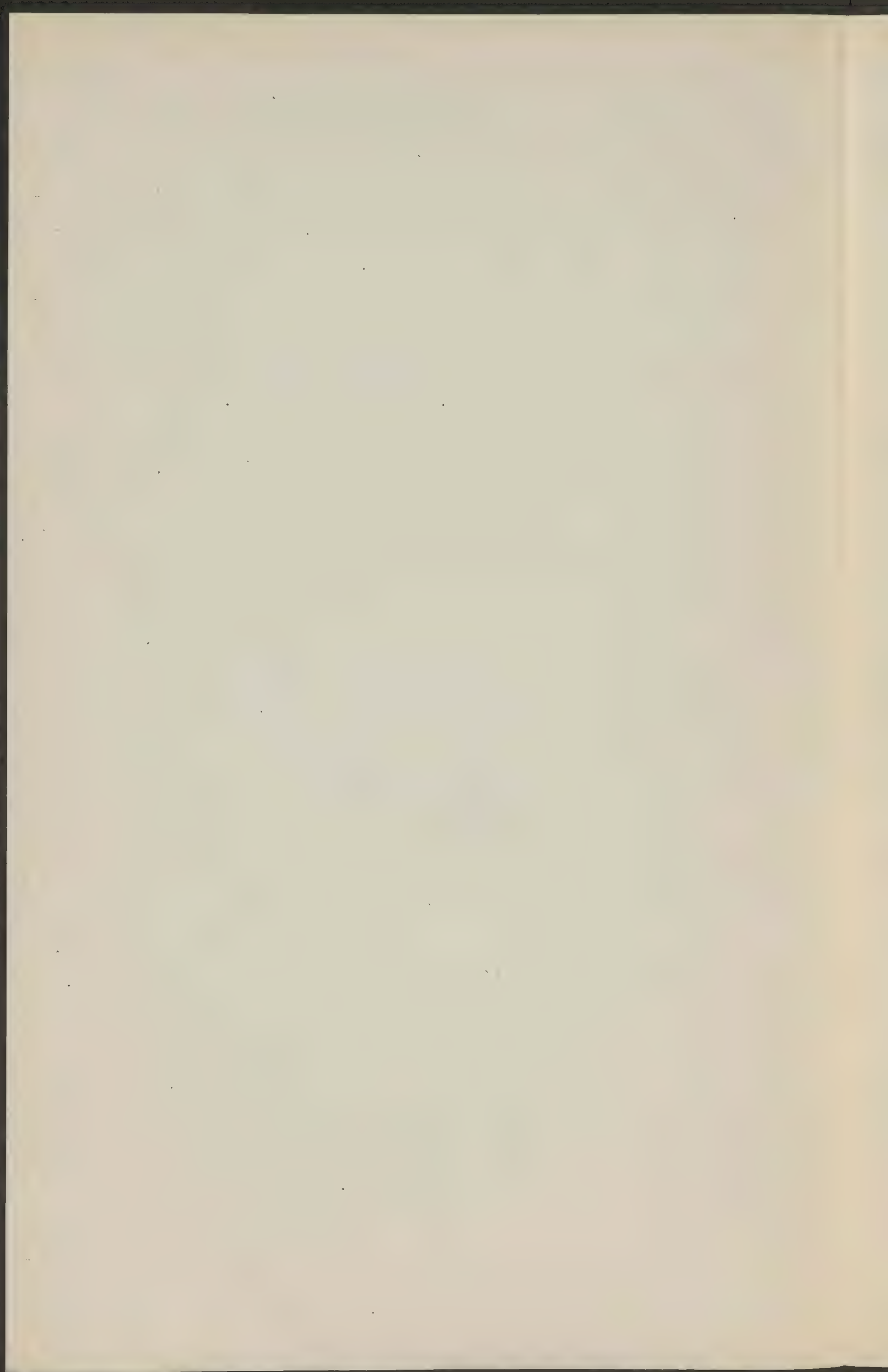

...został, ...został...

Budynek ...
według Niechowity przez Olbrachta dla mat-
ki, a potem przez króla Aleksandra darowany
księżniczce Elżbiecie, potem stał „domem kró-
lewskim” zwany, - był przebudowany przez Olbrach-
ta, a nie zbudowany. Remanenty i wykopaliska
... dowodzą, że częściowo ...
... stare budynki, na znacznych ...
... zbudowane, częścią ...

... nową budowę.

około 1505 r.

Przy przebudowie ~~r. 1508 i w latach następ-~~
~~nych~~, połączono piętra ...
... przez ...
... nad sienią pokoje zwane „nad bramą”,
przez wybitcie drzwi łączące się z domem kró-
lewskim. Zwano także pokojami „nad bramą” po-
... w całym tym skrzydle zachodnim, zajęte

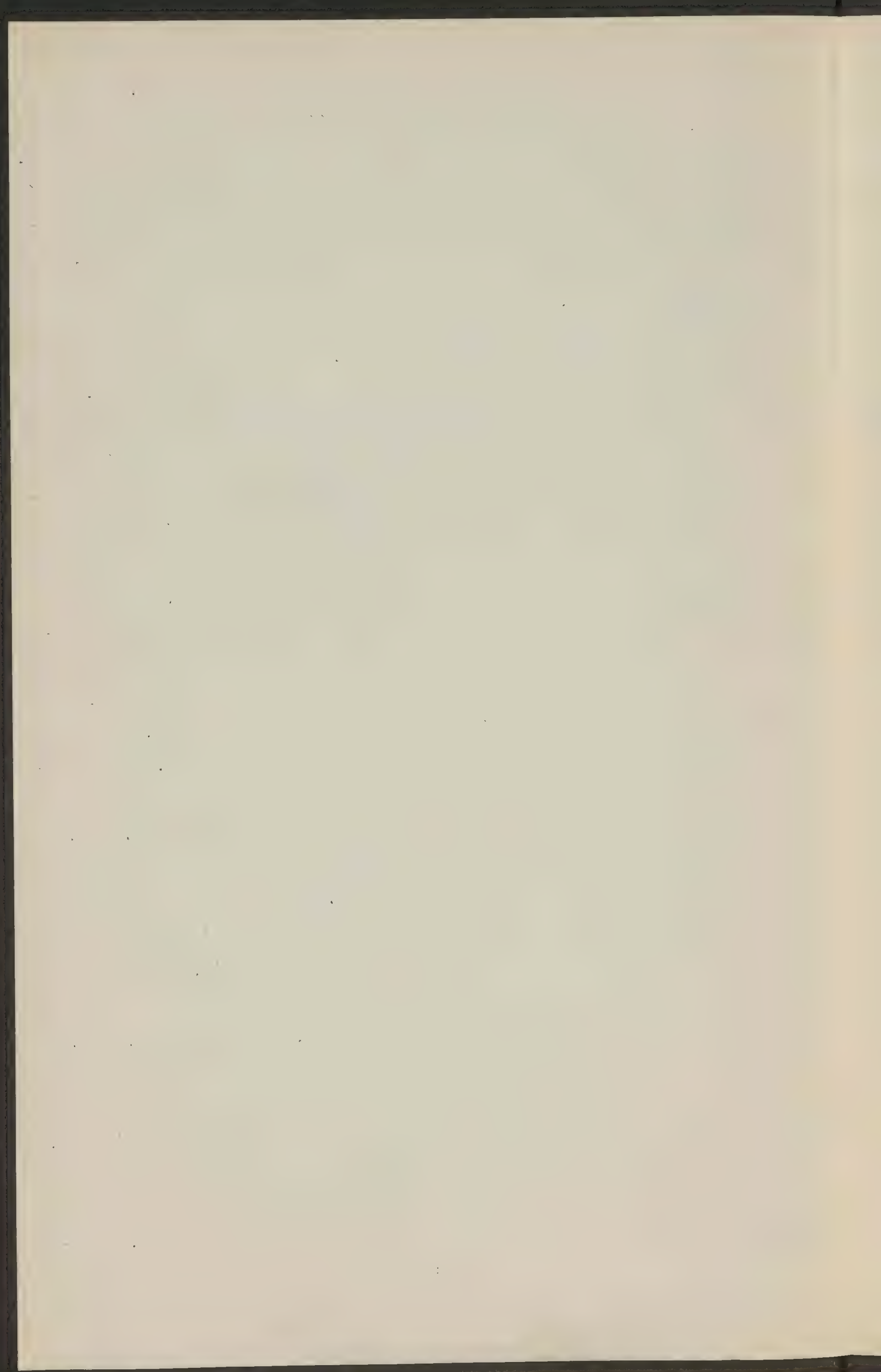
około r. 1520 przez królową Bonę. Ciasno było w tym
... Zygmunt I. Najprawdopodobniej
Jadwigę ...
... pokoje nad bramą pokojami królowej Jadwi-
gi, później z zatarciem się w pamięci szcze-
... „świętej Jadwigi”.

Wspaniałemu dworowi Zygmunta i Bony
... w pałacu, równoległe więc
... do
... i starego zachodniego przez do-
budowanie nowych pokoi w ten sposób, że między
... a domem królewskim przedłożono sieni
... przeszczerzo na pięt-
... wielki portyk arkadowy przedzielony
... z oknami ku zachodowi. W rogu izby
... od strony katedry pozosta-
... -

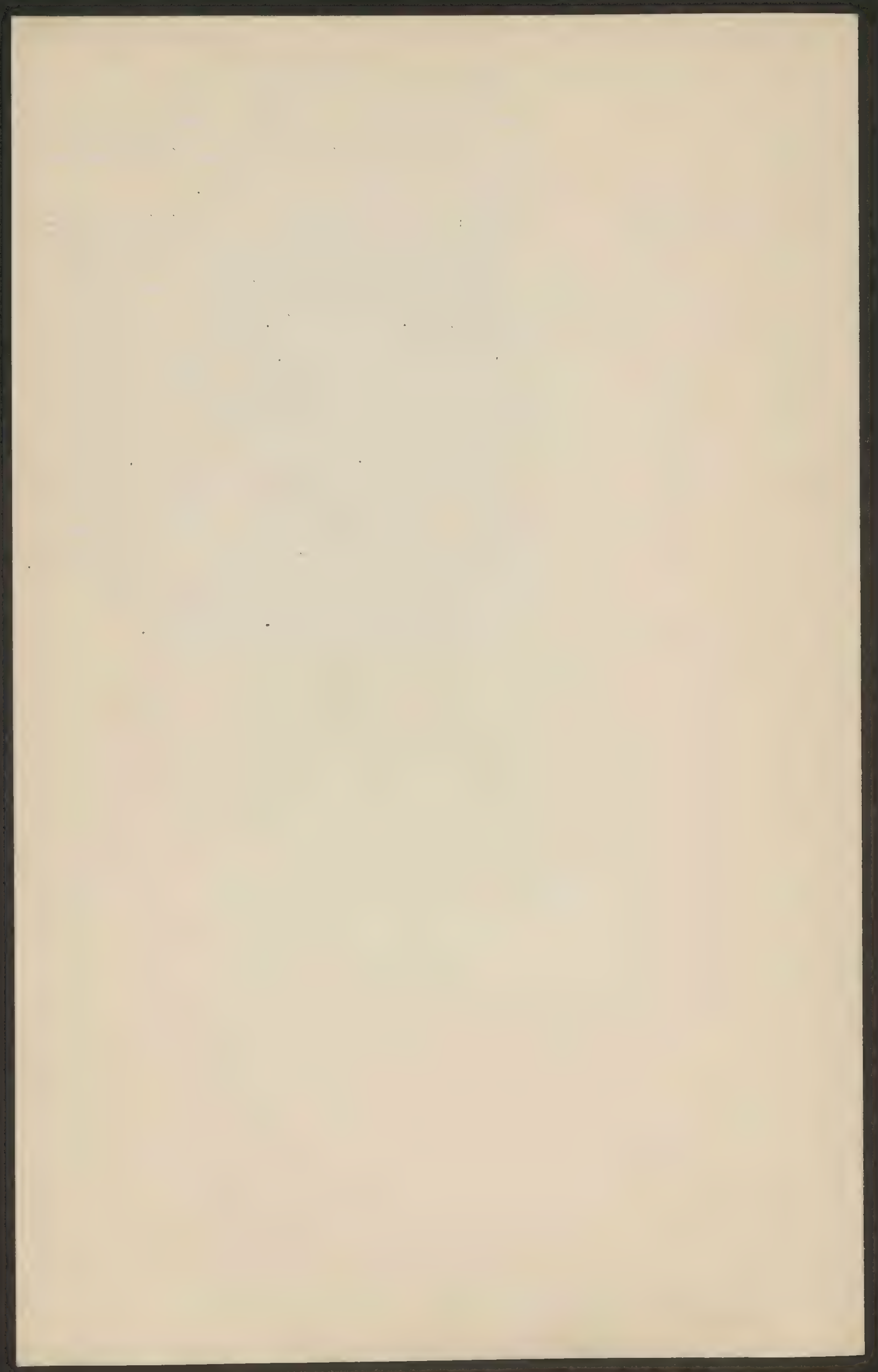

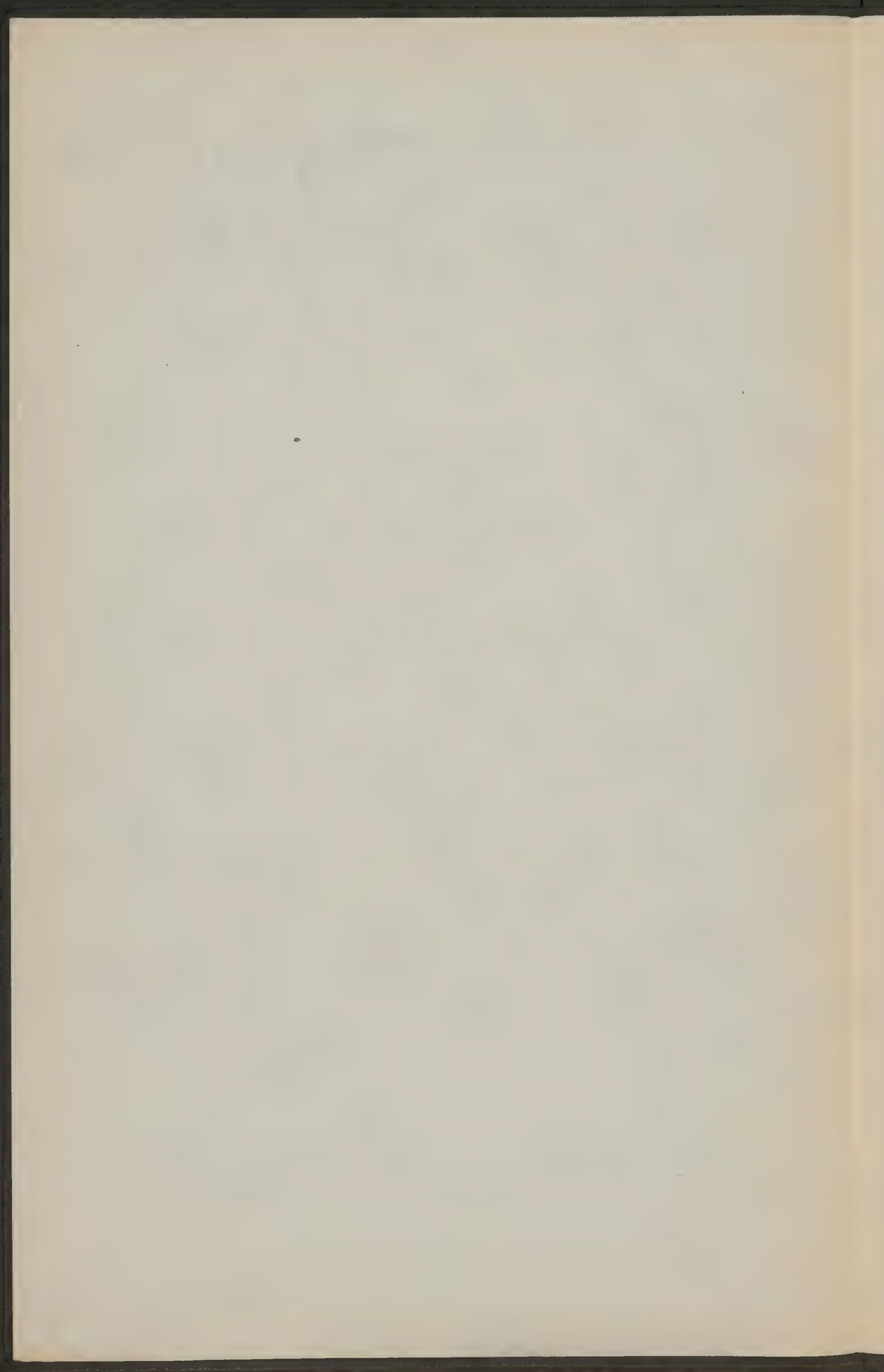

50

F
Pravoslavna robota, dokrotoie:
kato 1525 r. i. dnij 1530 a 1534.
Byi more, ze jny prarocet ludov
shudovano, jedno pietro tyllis nad
jnyshuvaco, ku zachovu brannu,
a jny dnij, dlanu nad uscu
dnij

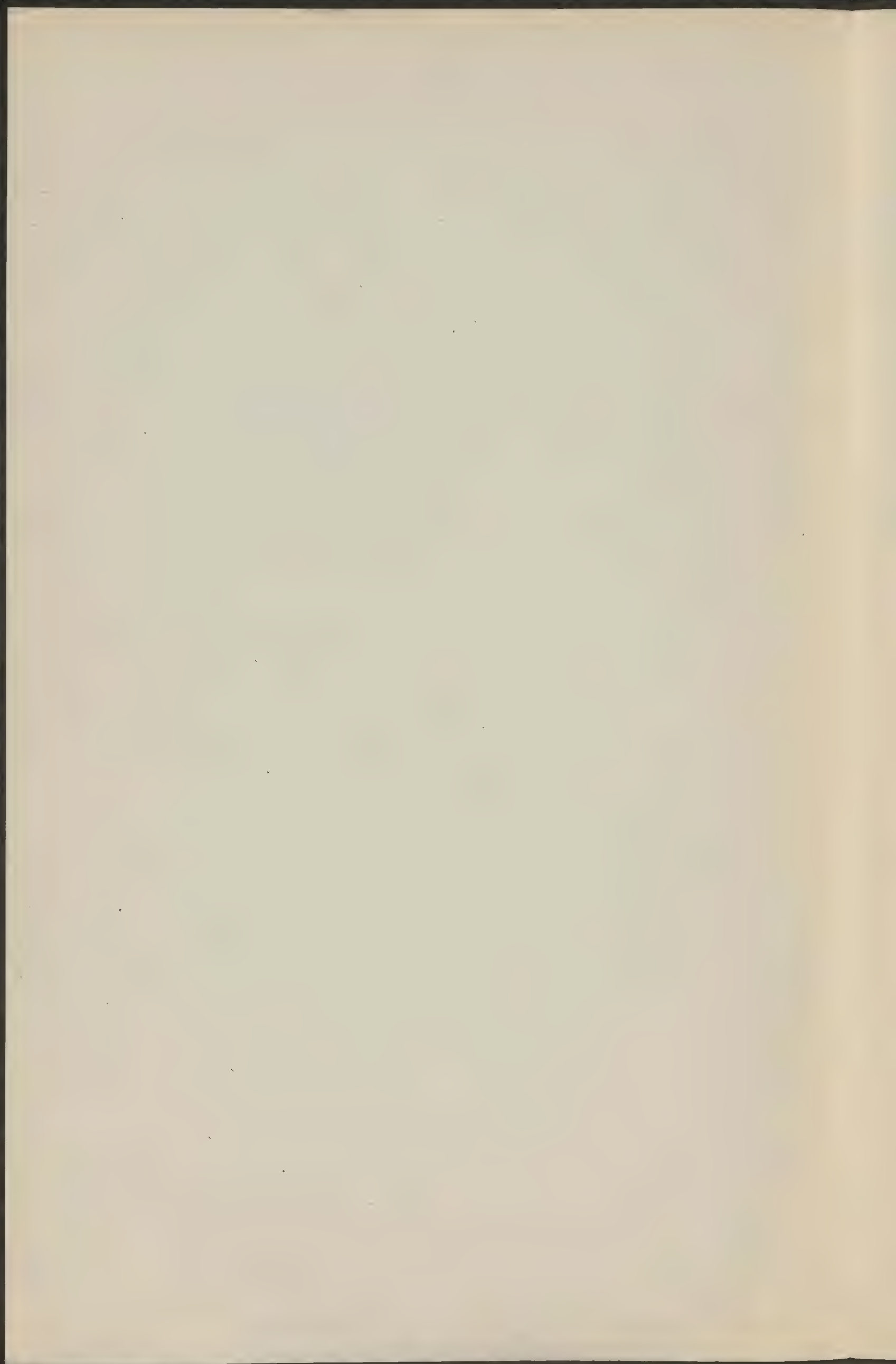

Oficyny.

Oficyny kompleksu budynków między bramą, wjeżdżną do dziedzińca przedowego, aż do baszty Sentineliowej, którego zabudowania powierzone były różnym służbom pałacowi królewskiemu, jest kompleksem z nowo powstałych i starych budynków, których z najstarszych należy oczekiwać. Część ta zabudowań nazywana była oficynami, co może odzwierciedlać stan jej w epokę upadku od połowy XVII wieku, nie odzwierciedla zaś stanu dawałego.

Rzecz częste w wschodniej części tych budynków przeszkolenie pod postacią wykazywania pod postacią, że już przed wojną zburzone to już było ścianą średniowieczną, na niższym terenie pałacu, ze ścianami, i już ścianami, które okazywały się pod okapami na ścianach za, byłby to budynek, który, zbudowany w. Feliksa i Adama. Ta! nowego budynek.

Z rekonstrukcji danych zapisów i planów, które dopiero pochodziły z XVII i XVIII wieku, w porównaniu z bliższymi stanami wynika, że Austriacy przeobrażając w r. 1780 cały kompleks domów między bramą wjeżdżną, a południowym murem pałacowym (dom królewien, starsztwo czyli gród, domy między domem królewien a kuchnią, wazami i Rebrzytym) i jeszcze te domy w nowe całości, posunęli nieco ścianę wschodnią do dziedzińca i wyprostowali od dziedzińca i do muru pałacowego od bramy wjeżdżnej aż do południowego skrajka ścian dziedzińcowych, że wyburzili ściany działowe i wprawiłi całość w nowy rozkład

67

izb w całym kompleksie powyższych budyn-
ków oraz postawii drugie piętro.

Tak więc przetrwały austry-
ackie zatarły ślady przeróbek, jakie bu-
dynki te doznały z XIV w. przechodząc, niegdy
już w XV wieku i później.

Przechodząc dzieje tych budyn-
ków zaczynamy od strony południowej, któ-
rą zwano Rabsztynem.

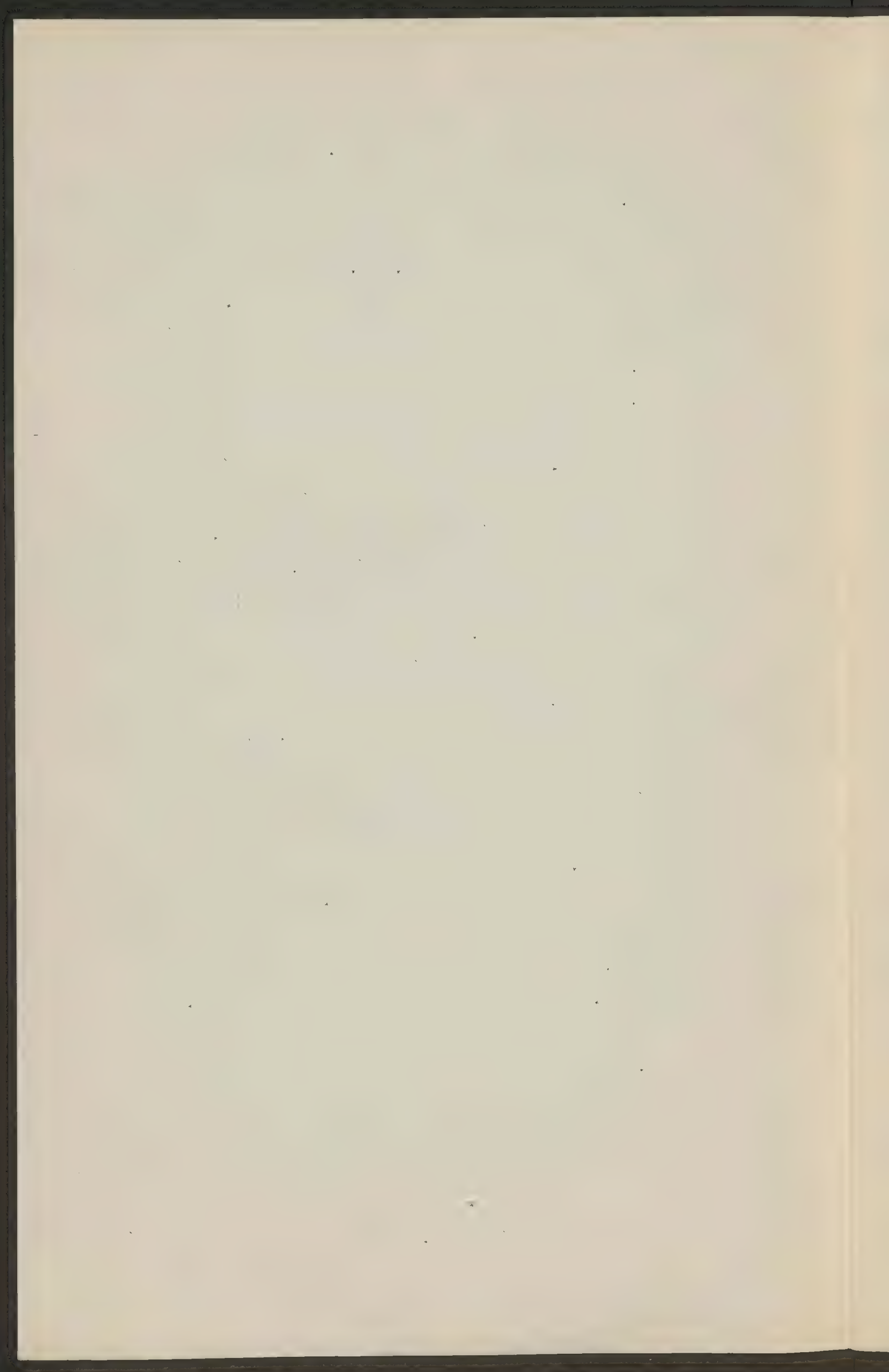

R A B S Z T Y N .

Od r.1525 pojawił się nazwa Rabsztyn dla pełnej grupy domów i placów na Wschodzie na zachód od kościoła pod górnym kościołem. W r.1525 widać zapisano wydatki wielkocerkwne na przyniesienie kamieni, a r.1529 dostawę 300 piaszczystych i 500 zwykłych szarych drabników, dalej w r.1537 sprzedanie domu dla izby latarni na Rabsztynie, a r.1543 napisano skierować do Rabsztyn 300 szarych zwykłych i 100 szarych, 2 razy więcej, 6 kóp gołębki, 6 łosi, a r. 1548 budowę izby dla drabników na Rabsztynie, a r.1549 wybudowanie 12 izb na Rabsztynie i napisano także placów „z placu przyniesienia N.Pana”, nowy wielki plac - izba drabników, a r.1560. 31 kóp węgla (tłuszcz) dla przyniesienia (pracy) pod przyniesienie domu Rabsztyn, a r.1564 wybudowanie w celu wybudowania nowych izb dla drabników także, a r.1565 napisano plac w domu wielkim na Rabsztynie, i w budowie izby na izbie, a r.1572 wybudowanie izby dla potrzeby szarych, napisano izba, napisano izba, a r.1573 napisano na Rabsztynie izba dla drabników dla przyniesienia kościoła Jael i „plac na przyniesienie drabników” a r.1573 napisano izba szary dla izba, napisano 174 szarych w izbach drabników.

Widoczne z powyższego, że w Rabsztyn był w pełnym XVI w. w posiadaniu królewskim, przez wielkocerkwne zarządzanie. Tymczasem w r.1564 napisano „Kupno Rabsztyna Jaelu na znak kr. przez kościoła Jael” w zawierającym jednak kontraktu kupna izba, w tym izba jako Rabsztyn. Napisano przyniesienie i izba izba izba z izba, a r.1572 napisano przyniesienie 28 izba izba izba 18 izba dla drabników a r.1573 napisano, a r.1573. Słuch (z domu Tęczyńskiego, r.1558) napisano przyniesienie kościoła na

19.

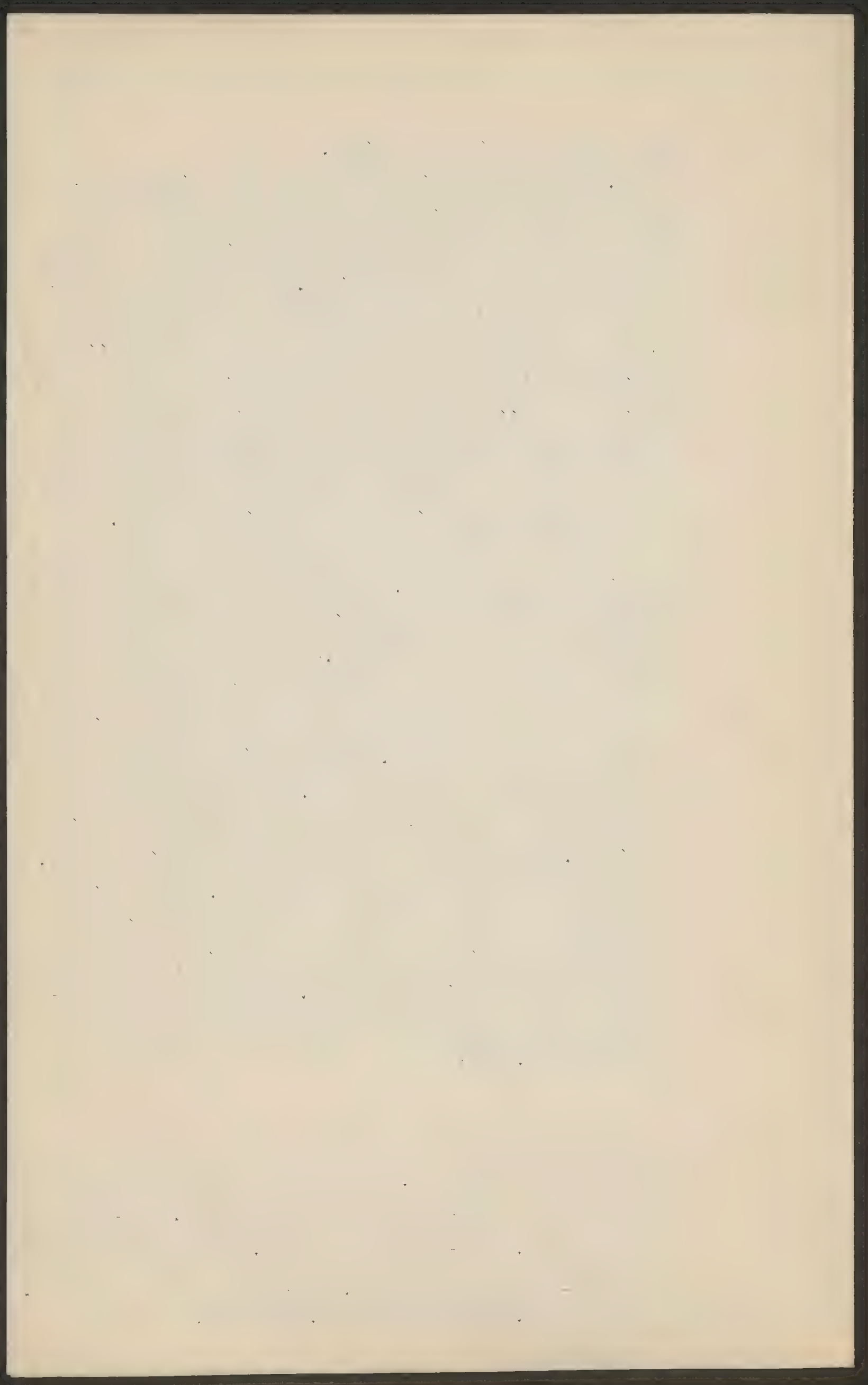
szły przez rękę króla Rabsztynów.

O r. 1460 jeden z najwspanialszych ród Tęczyńskich, przybrał nazwę Rabsztynów, od grodu tej nazwy, który posiadał Ołkasz, który otrzymał jeden z Tęczyńskich w dziedziczenie za Jolimą, Mołotyńską. Należała ona do jednej z najwspanialszych Tęczyńskich, której właściciel przy niej „Rabsztyn”, wspaniałe państwo, które zapewniona za tę posiadłość przez króla Tęczyńskich - dowodzą, że rzeczywiście była to najwspanialsza posiadłość Tęczyńskich, których ród, wywodzący się od Siemowita, wojewody Włodysława Hermana, przebiegał przez rękę, piastował urzędy wojewody lub kasztelana królewskich, najwspanialszej szlacheckiej rodziny w Polsce. ^{1/}

Jako wojewoda i kasztelan, Andrzej Tęczyński w XIII i XIV w. dowodził, a jego siedzibę na Wawelu, po tym, gdy ją dalej, choć król Wawel przeszedł z ręki kasztelana do innego ręki. - Czy z domu panującego, czy z nasilaniem wojen, które w tym czasie dostrzegano na Wawelu przy okolicznych wojach, przy królach, którzy nazywano ich wojownikami. W Rękopisie Święt Krzysztofa zapisano, że Zygmunt I przejął w r. 1517 całe królestwo „z ręki wojewody” - a po tym, jak potem wiadomo, że ów król tj. Rabsztyn jest z posiadłości króla królewskiego.

Z tego powodu przypuszczamy, że w r. 1564 Andrzej Zygmunt August widocznie wyprzedził jednego z domów Tęczyńskich do swojej posiadłości, która już od dawna posiadała król królewski. W akcie tym, gdzie opisywany jest ten wyjątek, przed jego królestwem zapisano, że w r. 1549:

1/ Andrzej, wojewoda kr. 1349-1363, Jan kasztelan 1398-1405, Jan wojewoda 1439-1458, Jan kasztelan nadw. 1502-1505, Andrzej woj. 1527-1532 potem kaszt. do 1536, Andrzej kaszt. do 1561, 1562, Stanisław woj. 1556-1561, znany Andrzej woj. potem kaszt. 1583-1589, Jan woj. 1620-1637.

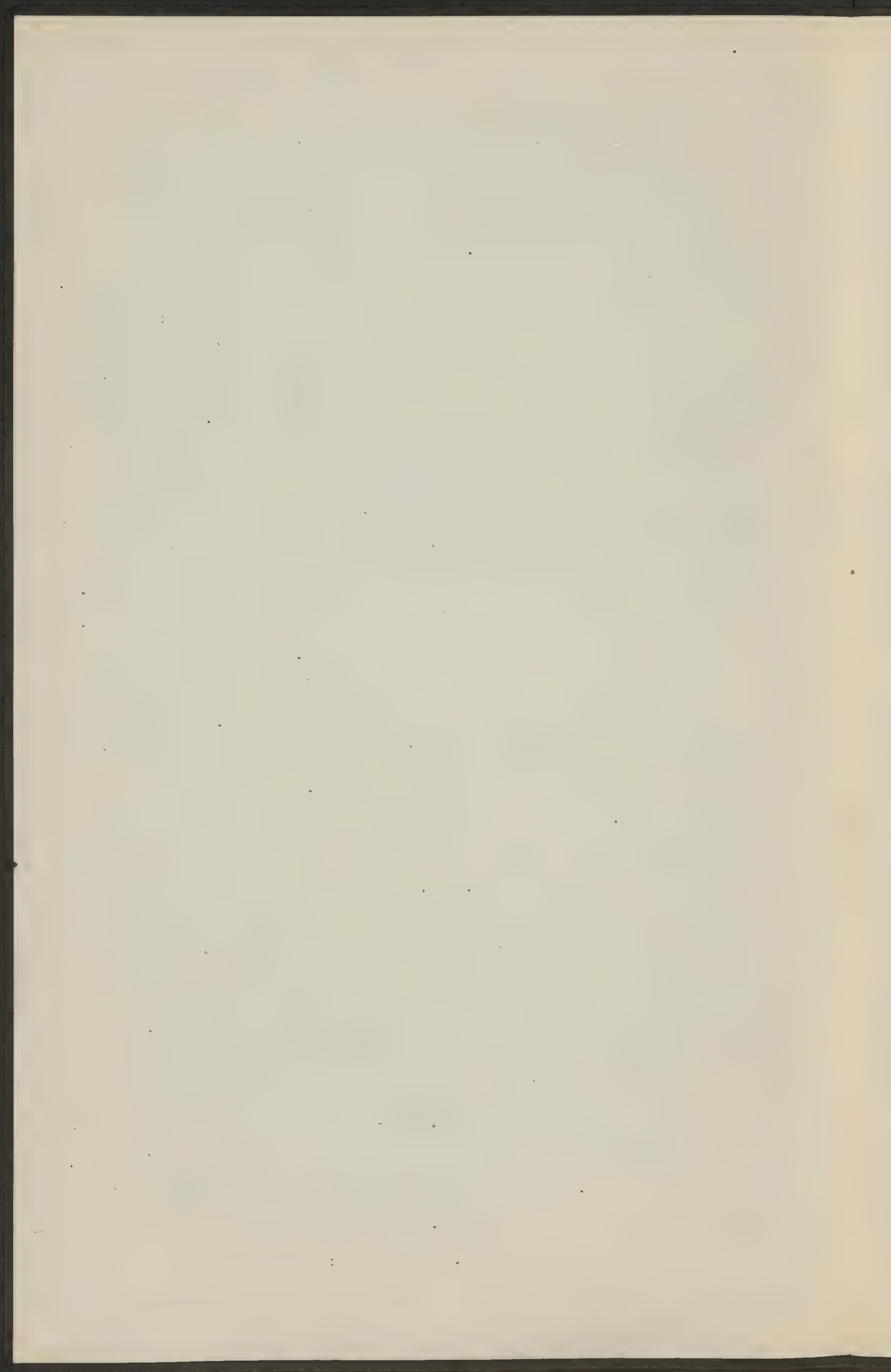

// Nagrońda podwórca i z płotem, na którym kamienie dokoła jest
złożone, którego szerokość od muru tylnego z kamienicy, aż
do wrót kłoci 75½ a szerokość 59, które kamienie już po
kamieniu są zgrubione. ^(1549.) Jedna kamienica przy murze zbudowana,
której od węgla do węgla wzdłuż kłoci 47½ a szerokość 18½.
W tej kamienicy na dnie są teraz takie gachy: a jedyna
rogu kłoci izba wielka, podle izby sieni, a tej sieni
słup pod wielką izbą, podle tej sieni słup, a między
kuchnią były z tego słupki izba na rogu. A na górze
tedy po przegraniu pustą wszystkie gachy od ścian do ścia-
ny, bo ściany murów były, albo drewniane były, albo po
skniech były, i z jedną kuchnią była izba z niej kłoci-
ra, która z drugą końcem i między izbami sieni a tej
sieni słup na ścianie dolnej a tej ścianie kłoci węgla.-
Druga kamienica u wrót, wzdłuż kłoci 18½ a szerokość 12.
W tym domu na dnie sieni z kamieniem. Z tej sieni izdeba
słupista a wychód z niej, a na górze izba na sieni, a na
izdebce kamień z wychodem na wychódzie. Teraz po przegr-
nieniu zbudowana z podwórca przy murze dla drabantów
szerokość 28 a na kamienicy szerokość 18. "

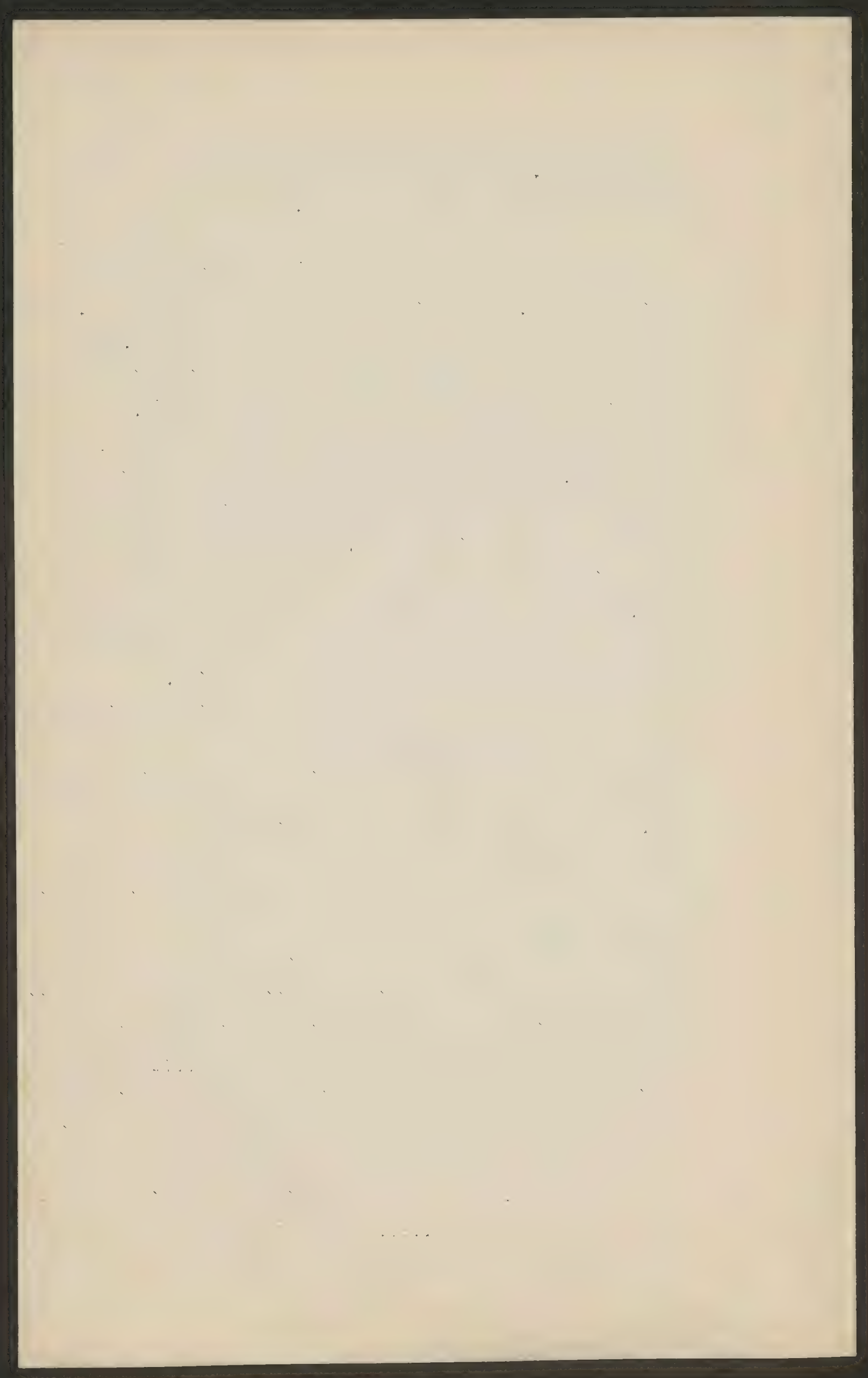
W r. 1583 oddaje król Batary don Rabsztyn w dożywocie
Janowi Zamajskiemu, który dom ten zniszczony w r. 1549 r.
władzą królewską. W r. 1585 oddał do Batary w dożywocie
także dom naprzeciw kościoła Padniewskiego i Zygmun-
towski, niegdyś przez królową ^(Jadwigę) Jadwigę, a potem Zygmunta I
kucharskiego, który także Zamajski odnosił. Dom ten na-
leżał już wówczas do ciytłomani starosty, ale w r. 1585 wrzucił
go Zamajski starostwa na rzecz Michała Zohrzydowskiego,
zatrzymując do czasu dożywocie przez królewską przysięgę
króla Batary w r. 1585 - przed podaniem zbudował Za-
majski i kościół między Rabsztynem a domem królewskim.

W r. 1602 mieszkali na Rabsztynie starosta królewski
i dworzanie królewscy. Dotychczas znany jest tylko naj-
bliższy rewizja z r. 1615 przez:

Stacy has been in the 15 group.

Najmiejscowa krowa, która z niechęcią przychodziła
tu na zewnątrz błądzeń, nim chlewy zbudowano dla wypuszczenia
2 skrzyń dane 2 II.10 gr.

Niedź ledzion na prędcie na chleb 6 gr.

„učím jednání, co je následovník chránit, gly je přežezcu-
no do nových hemócytů 10 g.?”

W 7.1582 pregnancy 14th day of menses date in the
 menses 3 21.15 s. m. 14th day: 2 very pronounced and well-
 defined, golden in color, drug in therapy.

W r.1585 cegła wywózka bud. wsiadłowa.

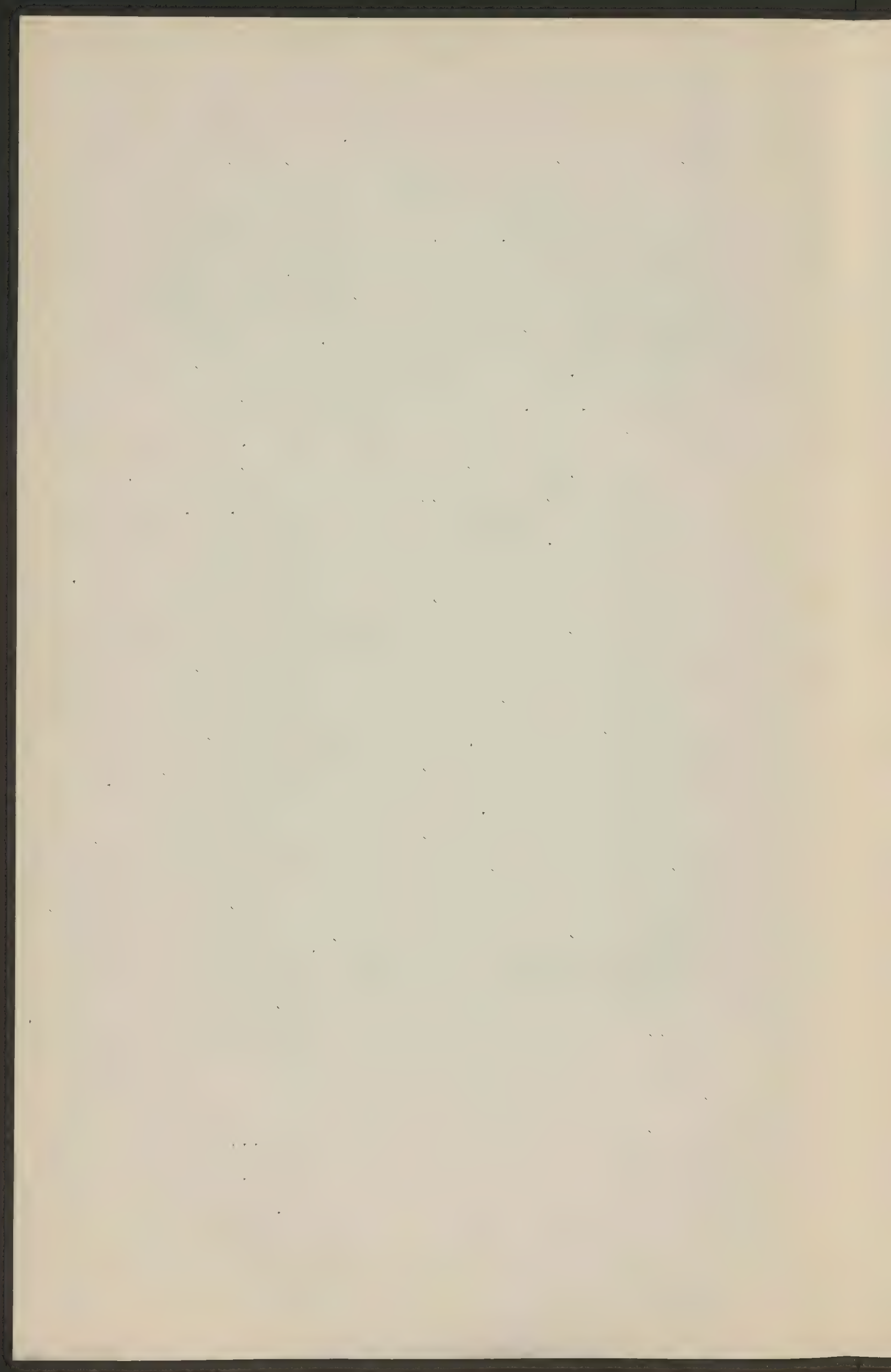
Uteropneustic larva type 2 of *Squalius*, p. 1572 no scale -
Male 363 mm.

[illegible]

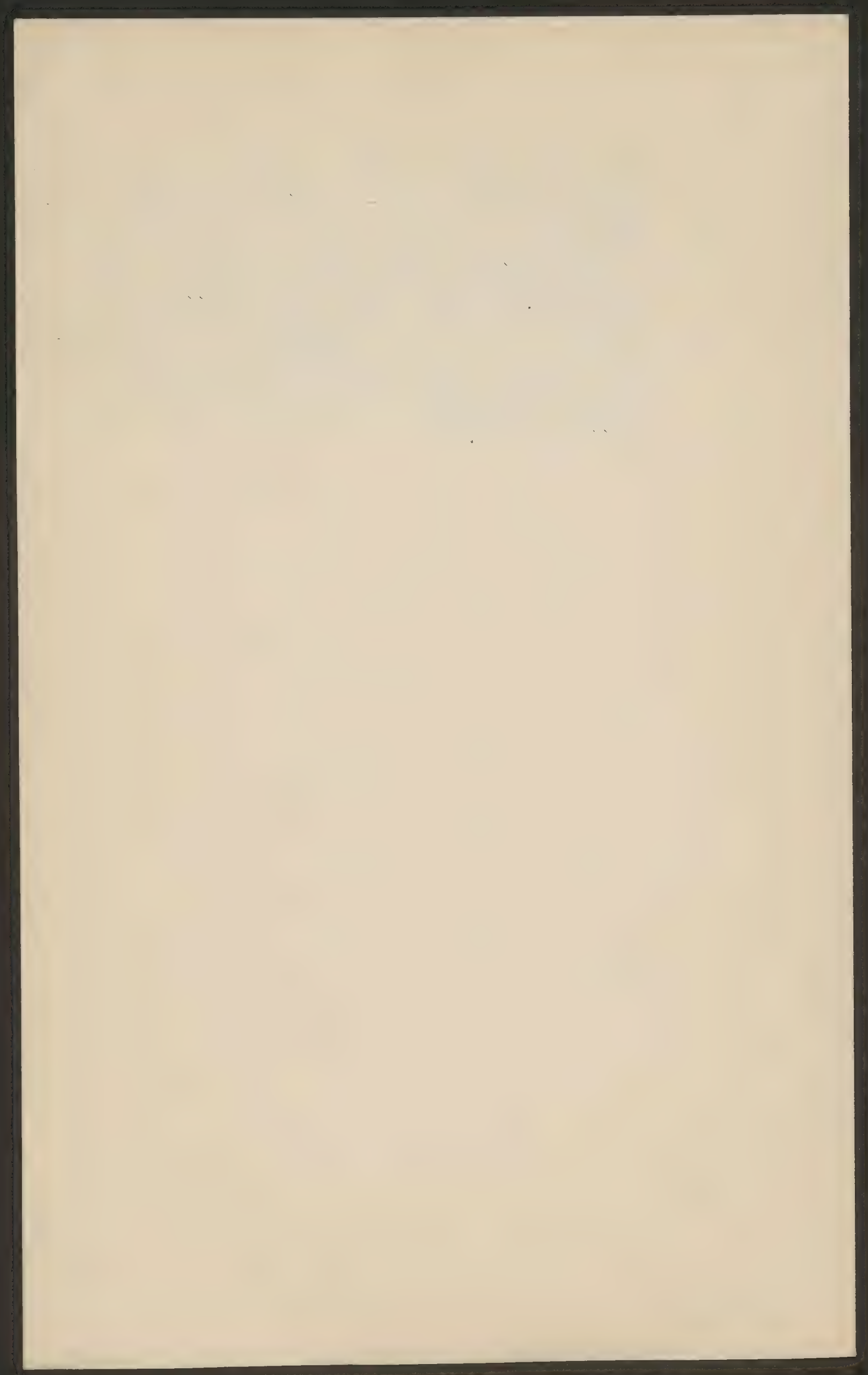
Ogłoszenie miało ten charakter: Bernatynów wi-
dując, że do nich jest ścieżka, zaczęli walczyć, w nim wystrzeli-
li, nie od razu, ale po chwili, przez których kłopot (nie
był to żaden) zagładę ich.

Wobec powyższych rozważań i Właściwy ap-
pel skierować należy do Trybunału, do którego należał Robertyn.
Czyżby jednakże, iżby można pociągnąć o odpowiedzialność

Silny, l'vry vobly, chy by zshyngta p'statsy...
 Vapry, l'vry ju shynam vshyngta chypren...Racy, l'vry Wasy
 Majostai p'statsy...Racy, l'vry p'statsy." (List Florentyny-
 Nov do Król Jagailly z 23 maja 1406 r.)

sądownym, ich odwrót i przesłanie do Berlina z obowiązkami reparacji domu - na miejscu przez budowniczo-
wstwo, który ma polecić zamieszkać i być garnizon, który
na miejscu, które w czasie wojen wieloletnich do reszty
rozgrzeszyły. P. zajęło przez Austrię, część południową
Rakusów od strony wielkiej Szlachy i baronów, a po-
stąpił pociąg z przedmiotami wojennymi, podniesione na
drogę jeszcze piętro i w tej chwili istnieje dotąd
część Rakusów.

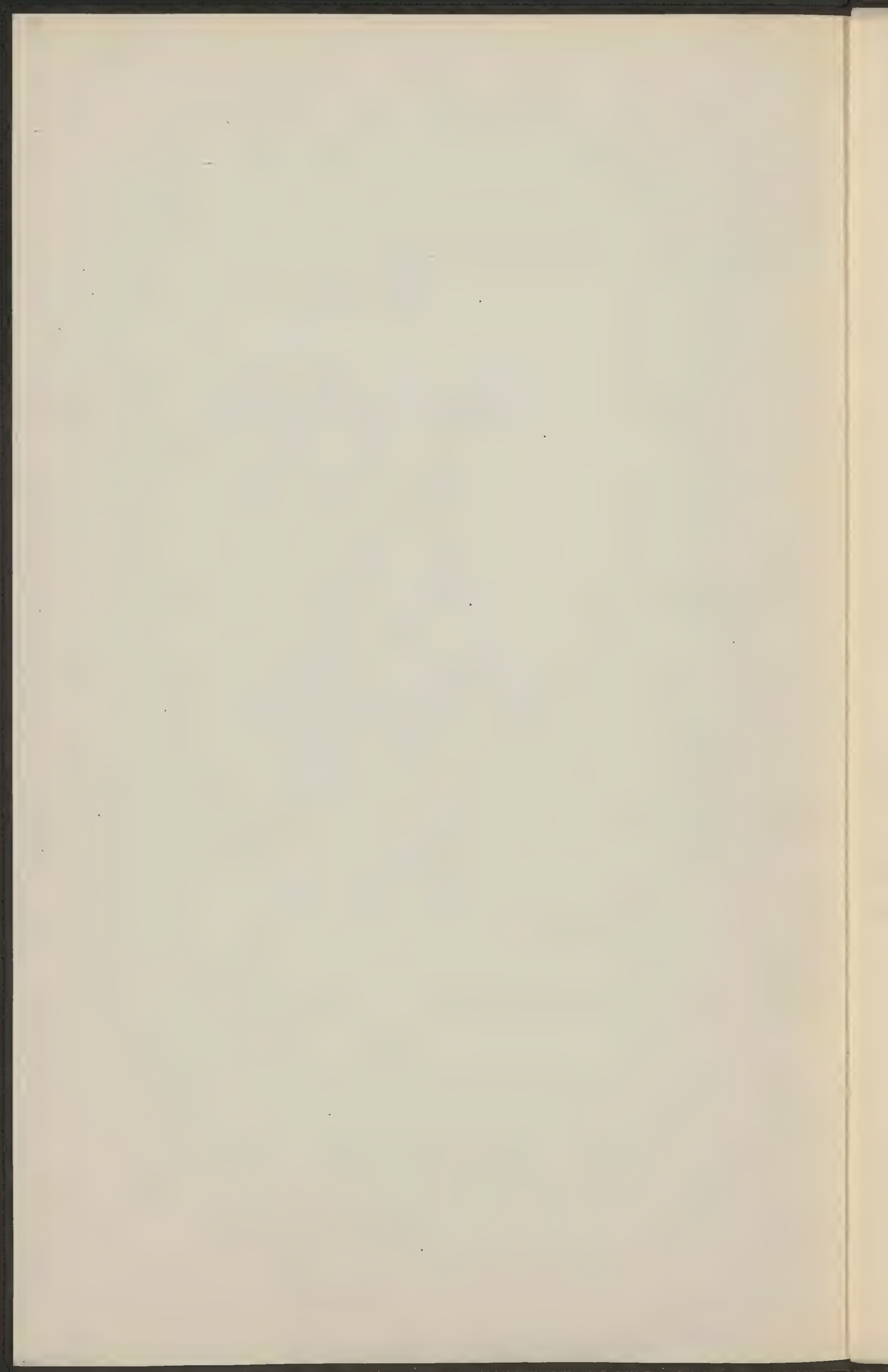

Wspomina Miechowita, że król Olbracht zbudował dla królewskiej Elżbiety († 1505) wdowy po Kazimierzu Jagiellończyku, dom mieszkalny naprzeciw południowej bramy katedry abba Józefów i domu Wawaryuszów katedralnych. W r. 1505 król Aleksander dał królewskiej Elżbiecie na wdanie jej dostrze swej królewskiej Elżbiety. Dom ten po prawej stronie bramy prowadzącej na dziedziniec, (z którego po przeróżnych przestankach i odnowieniach) po przebudowie i ochrzenie otrzymał imię za katedrą i został Zygantem I. Zygant, włączenie z tem świątynią przez wybudowanie i bramę, zainicjowany był przez córki Zyganta I, i stał przetrwał do dnia królewien.

Co do tego domu, oddzieleny tytułowski, zbudowany od niego, stał naprzeciw katedry dom, który od początku XVI w. zwany stał się *domem królewskim*, (właścienie domu królewskiego) abba domu królewskiej Elżbiety wspomniany, stał się świątynią, niż w końcu XVI w. zginął w przebudowanym kompleksie tych domów.

Królowy nie przebywały stale w zamku, więc w ich braku przebywał król dom królewien według potrzeby na rezydencjach najbliższych do dworu; i tak w r. 1505 król Zygant August o wielkim królu, aby dom królowien oddał kancelarzowi Janowi Ociechowskiemu „wielki biskup, aby przebywał na zamku niż „dla królowien”, w r. 1505 oddaje Batory dom ten oddany w użyczenie kancelarzowi Janowi Zygantowskiemu, który odnowił już w tym czasie Ratusz i zalewne zrobił zabezpieczenie z domem królewien.

7 W r. 1572 zapisał
no wydalek: mu-
ratem od zamku
wawia drzwi w domu
w karyjskim, co
na króla i Mei wzięto
juszczu Kasiatowi.

Obej domu królewskiego stała oficyna, o której w r. 1537 zapisak wielki książę Seweryn Boner w wydatkach:

„ Zapłacił Bartłomiejowi rzeźbiarzowi (Berecciemu) za dom piekarni i infirmary służby Naj. Królowej od fundamentu nowo wybudowany i za 10 okien kamiennych, 5 bram, schód kręconych, nową wielką bramą, która się wchodzi do domu Naj. Królowej Jadwigi, za mur nowy także ku kościołowi za zamek (?) i ganek z bramą do domu tejże z infirmary i za posadzki tegoż domu, za kolumny wyciągnięte nad mury, za mur podniesiony w stronę domu starościńskiego, za pokrycie tego dachu płaską dachówką, wreszcie za całą robotę i za cały materiał jego kosztów dany, wytykowanie zewnątrz i wewnątrz i za duże okna do domu starościńskiego, z powodu zburzenia innych okien w tym domu przez powyższą budowę 500 florenów.

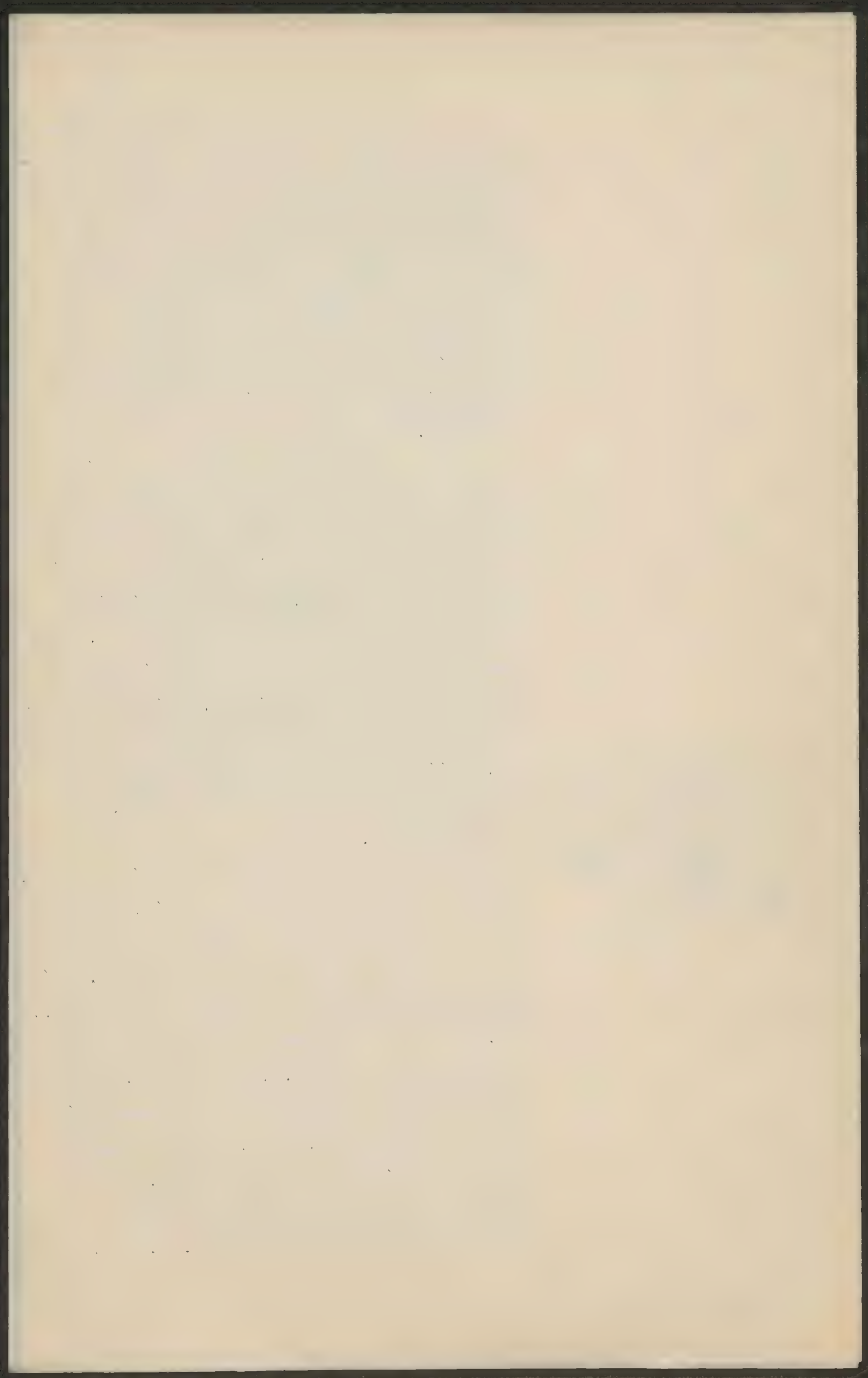

16

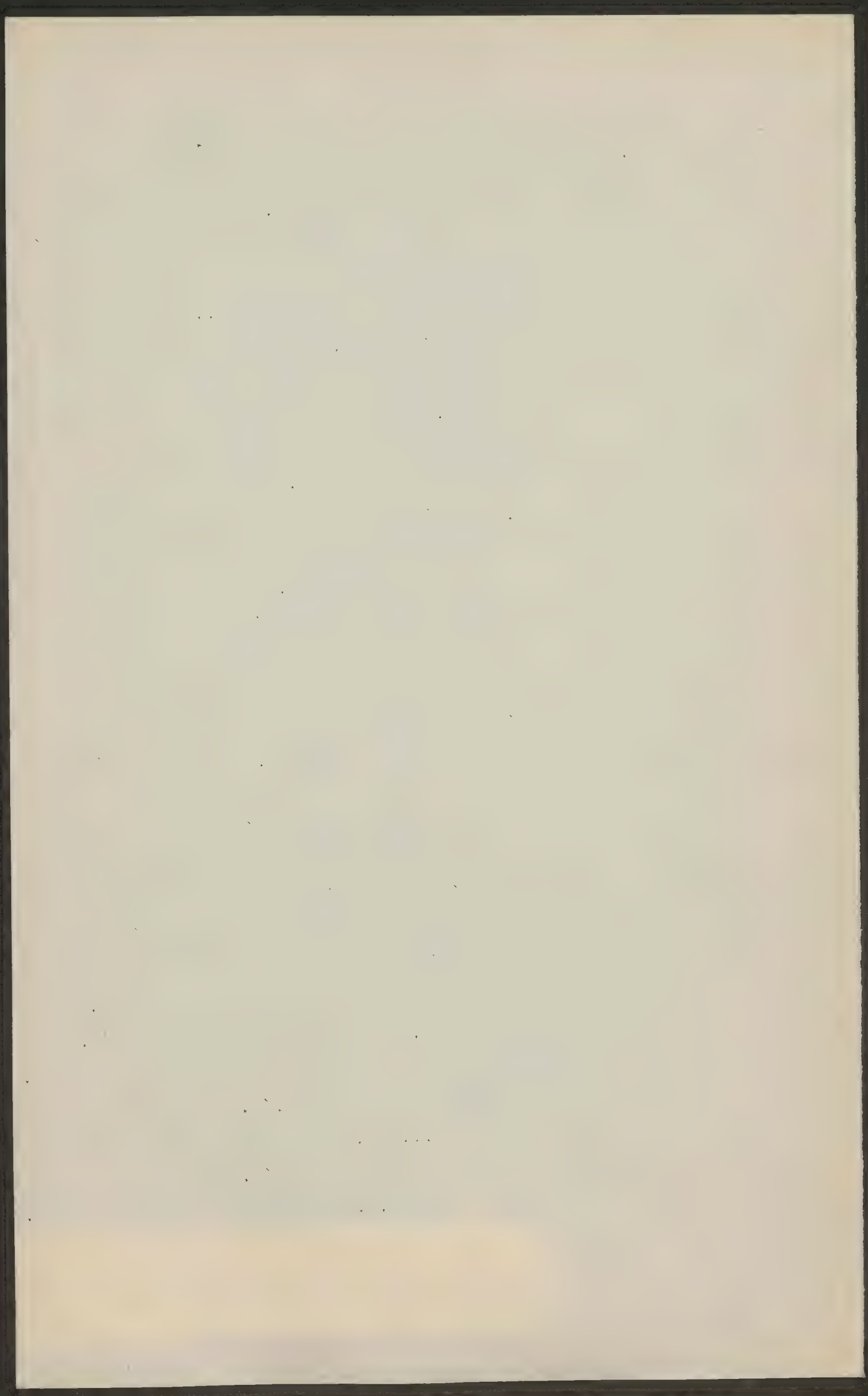
Z przeniesienia stolicy do Warszawy ten plan już nie służył celowi, a przeobrażono go na użytek władz rządowych i kancelaryj, wreszcie Austriacy przeobrażili go na użytek wojskowy przykładałszy niecałkowicie do równej linii z budynkami wczesnymi, czyli z budowlami zbieżną między domem królewskim a domem starościńskim (grodem), który to dom starościński zburzony zupełnie.

Gdybyśmy ten budynek dziś na prawo od wschodu do pałacu królewskiego przykładać w linii na zachód, to zajęlibyśmy ten przedłużenie prostokątny plac, na którym stało Starostwo. Budynek starościński wzniesiony jest już na początku XVI w. a zapewne powstał na miejscu jeszcze dawniejszego budynku duchowieństwa. Mieścił on najpierw mieszkanie starosty, na dnie urząd grodzki. Z późniejszej epoki dość dokładne opisy co do urządzenia wewnętrznego grodu. 1/ Lastr. cy. z r. 1733 :
 Kamienica murwana na przelisku Kościeliska i t. p. ogólnie wzniesiona się pałacem króla. (nie dotyczy bezpośrednio, że w planach jest mała uliczka między tym domem i pałacem, tj. częścią pałacu zwaną dawniej domem królewskim)...
 1/. Na zewnątrz grodu jest mieszkanie grodowe i rezydencja dla J.M.C. Starosty tj. kamienica przy zjeździe króla J.M.Ci ex opposito Kościeliska katedrałnego..... Bardzo nadaje się także ta górna część, gdzie J.M.C. Starosta sądzi kurdyki i mieszka jakoteż i gdzie urząd grodzki na dnie zacięty. (r. 1733.)

F Potoczny był gan.
 Rótem z domem "Króla"
 "Krocień" ganek z do-
 mu wojewody na sta-
 rostwo "1615. 7

odrzwie z cięsanego kamienia. Idąc do sądowej izby jest przedsionek, do którego wchodzi się 4 stopnie kamienne. Wchodząc do sądowej izby nad tą izbą urządzenie porządkowe, stół dębowy do siedzenia na podwyższonych ławkach, białe żelazne balaski ... Ławy do siedzenia przed ścianami. Z tej izby idąc do recepcyjnej nad drzwiami jest figura na krzyżu Chrystusa P., przed którą duża lampa wisząca na drucie żelaznym, na przeciwko w murze jest obraz Matki Naj. Piastującej Chrystusa P. na płótnie olejnym, - stały dwa z, ław 4 prostych płyt marm. framugi pod oknem dla wygody siedzących. Porter przedzielnik kamienny brukowany, przez który przechodzi się do bocznych skrzyżowanych ubikacyj oraz na schody, z tych wyszedłszy jest się przed sądową izbą górną, w której posadzka z cięsanego kwadratowego kamienia brukowana. Wchodząc do górnej sądowej izby w tej izbie ściana b, pięć kafelek w 3 szeregach, nowy stół na podwyższonej podłodze wąsko białymi otwieszony, ław wąsko ściana c, na ścianie c drugiej strony Effigies Ukrzyżowanego Chrystusa, starego żelaza, przed którą duża lampa wisząca na sznurku wisząca ex opposito na drugiej stronie obraz M. B. Biskup na płótnie. Nad drzwiami obraz święty św. Jana Nepomucyna nad drugimi drzwiami portret Naj. Augusta III, portret JW. śp. Franciszka Wielkopolskiego .... JW. Karola Guzłowski Myślenickiego, margrabi Pinczowskiego śp. Pana Żydowskiego, sędziego krak. W. Michałowski sędziego krak. Obok tej izby sądowej były 3 pokoje z posadzi kafełkowymi, drzwi dębowe, odzwia z cięsanego kamienia.

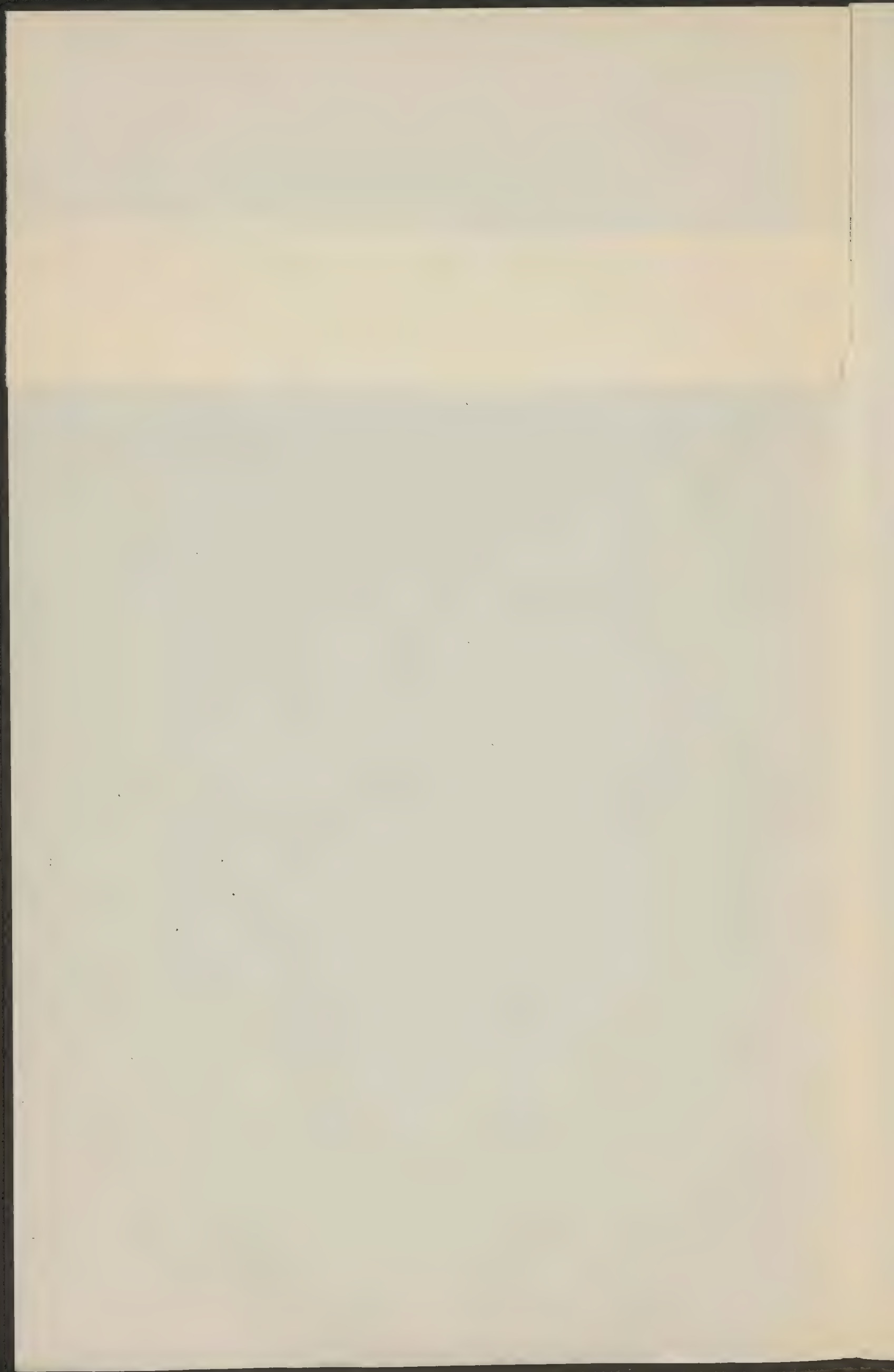

OFICYNY .

Między kuchnią a domem królewskim, były jeszcze jakieś budynki pochodzące ze średnio-wiecza. Z wizji pójaru w r. 1549 zapisano, że w pień „pochłonię 3 budynki znaczne i inne domy, mianowicie Rabsztyn, Szafraniec, Ligenza, podniebienie i inne przy murze od strony południowej, zaczynając od bramy zamkowej aż do wieży zwanej Lubrzną”.

Szafraniec i Ligenza musiały znajdować się dalej na zachód od Rabsztynu, w którego opisie nie jest wymienione, jako wieża szlacheckiej - natomiast słowa „trzy budynki znaczne”, chcąc do nich dołączyć dom królewski i starosty, przedstawiają w tej okolicy jeszcze trzech juków budynków. Co do tego znajdujemy wyjaśnienie pewne w liście króla Zygmunta Augusta z r. 1557 do Beneta: „Jest w zamku naszym król. między domem starościństwa a naszymi kuchniami, izba szlachecka gdzie zwykli przechowywać nasze srebra starożytna, bardzo wysoka, tak, że jej szczyt zdaje się być na równi z piętrami mieszkalnymi starościństwa, tak, iż, jak mówią, da się przedzielić w połowę (wysokości) i z jednej strony dostać się do niej uczynić. Polecamy Wierności Waszejabyś podzielił w środku ten sklep i postarał się o zrobienie dwóch z jednego, a dający zachować na przechowanie naszego srebra, wyłoży nasz oddał Janowi Ocieś-

189
79
kieru kancelarii i naszego królestwa, któremu
„zobowiązywać się do wejścia z jego pokoi.”
Jeżeli zaś było, że dwa izby ślicznie dawa się
podzielić na parterem i pierwszego piętra,
tak, że pierwsze izba dawa się pokazać z po-
kojem starosty na I piętrze, czyli, że izba ta
przed podzieleniem zajmowała na wysoki par-
ter i pierwsze piętro - to w istocie jest to
jakiś remanent średnio-wiekowej sali wysokiej.

*Obecnie wiemy, że ta koryncka
w Felchach i koryncka XIV w. istnia-
ła na Wawelu. Być może, że obecnie po prostu
nie ma już tej korynckiej, gdyż dalsze objaś-
nienie.*

Na planach z XVII i XVIII w. znajduje-
my też mur oschodni całego kompleksu domów
od bramy wjazdnej ku baszcie Senatorskiej nie
prosty, jak obecnie po przeróbce austriackiej,
lecz zakamiony nieregularnie, a części bliżej bramy
jest podparta szkarpią - bo dopiero w
r. 1796 powstał ten cały zwały kamienia dawa-
w jedną basztę, któraś z kamienicy, a korynckiej
i zakamioną, rozebrano grube ściany wewnątrz
murów wskazywa, że nieścisła, się tu resztki
różnych epok budowy.

Decretem opisanego roku król z rozkazu
1518 rozkazał, że król zamierzył doprowadzić
zamek do czystego kształtu. Do tego za-
miaru miał być służyć podstawa w starych budyn-
kach, które w których remanentach i przez
ciąg swego planowania ukazywały trzy czwarte
zamiaru nowego zamku. Nie było już przebudowy
wylej z istniejącego kompleksu - nastąpił jego
Zygmunt August nie kontynuował jego dzieła,
a tak pozostały w tej części dawne budynki
adaptowane tylko na potrzeby rezydencji.

162
Fo

KUCHNIE.

Od początku tego kompleksu, o na wschód od posiadłości Rabsztyn, zbudował Zygmunt I król 1515 roku budynek zwany kuchnią.

Na początku XVI w. kuchnie były gdzie indziej bo w r. 1508 jest przykazanie króla dla kucharzy pracujących na zamku przed kuchnią królewską, a że wtedy rabinom na służbie kuchennej było brzy, więc w r. 1508 kuchnia była gdzieś koło bramy wjazdowej.

W r. 1516 pisze król do Benara aby kazał kuchnię zbudować, a w r. 1517, aby kuchnie przed zimą były gotowe, a gdyby to było niemożliwe, aby przynajmniej mieć trochę kuchenek i kuchenek.

Według późniejszych opisów i planów oraz rozstrzygnięć o kuchni z oddzielnych tynków, był to budynek obok, przedzielony ścianą od wschodu na zachód, od południa z ścianą wybitą w murze z oknami do Stajni, były dwie kuchnie, a na drugiej stronie ściany drugie dwie, z których większa miała 3 łokcie na dziedzińcu arcybiskupim, a mniejsza jedna okno na zachód do stajni i wozowni. W każdej kuchni były cztery filary w środku, które dźwigały łuk czy sklepienie przez co przestrzeń kuchni dzieliła się niejako na 9 kwadratów. W środku znajdowała się kamienna podstawa pieca, ognisko, z blachami nad nim, i z kuchenką góry. Stan ten przedstawia do końca RZPtej a nawet jeszcze na planie z r. 1803 jest widoczny. Budynek użytkowy nie przedstawia się ani Szwedom ani Rosjanom. Jak było, więc uszczelnienie i zamknięcie. Inwentarz z r. 1787 zał. 12 stan podłogi

F
cre
F
sh
by
na
ier
sta
Hu
[15]

Kuchmistrz, Kuchare i Kucharki na,
 bręli do stałego etatu i dostawali rocz,
 na remuneracyę głównie w ubraństach
 i utrzymaniu, przy szczególnych okazyach
^{pryma piewano pomocników}
~~dostawali nagrody~~ (np. w r. 1546 zapła-
 towano 6 grozy pomocy kam co poma,
 gali w kuchni Krotowej gdy była za-
 mar poma Tartanova.

jar w w.XVI :

„Z dziedzińca głównego od zachodu brama wjeżdżna do sieni kuchennej, sklepionej - z niej na prawo kuchnia pierwsza, od dziedzińca 3 okna na lewo kuchnia druga z 2 oknami na wały, sklepiona, z tej drzwi na galerię. Z sieni idąc ku podwórku stojenne u na lewo była trzecia kuchnia piekarniana, z 2 oknami na wały a trzeciemu na podwórko, sklepiona, na prawo naprzeciwko kuchnia czwarta do podwórka, o 1 oknie, pod nią zlew sklepiona, z tej schodzi się do izby z 1 oknem na schowanie niepożywni.”

W kuchniach były oczywiście grane piece z czerściami i wylkami (rosztami) w kształcie jak (rolen). Podłoga była kamienista (1529) na niej cebra do solenia mięsa, szafliki na ryby, kłodzie, cebrałki, putnie itd., których od roku 1527 rosła liczba w wież w wielkiej ilości. Dokoła na ścianach biegły 30 kłoci listew (z białymi) (1530), na których wisiały niedzielnia naczynia kuchenne (1527). Stoły z tego samego drzewa (1529). Kucharze, kuchni i służba pracowali pod kierunkiem kuchmistrza (magister coquine), który był ubrany - nie białe, jakby sądzić można - lecz w czarny adamaszek (1524). W r. 1532 wspomniano kuchnię, w której były się srebrne talerze królewskie. W r. 1585 zapisano 25 groszy na piłę do rzeźbienia drzewa do kuchni króla, bo się król Jan. Józef, gdy drzewo siekierami rabano! -

Kuchnie były nad sobą przed-
~~ad budnie od podwórka piętro pierwsze - jasz-~~

F miedziarz (stępa) i tłu-
ciek zelaruy do urzędu (1543)
~~F kociar do wycięcia drzew,~~
~~szkolenie w kłociach ry-~~
by porcelanowyg i sz (1546.)
nad kuchmistrzem jakiś
złodziei, raprowo do wie-
szano na wież narodzi
kuchennych lub szcerek
(1546)

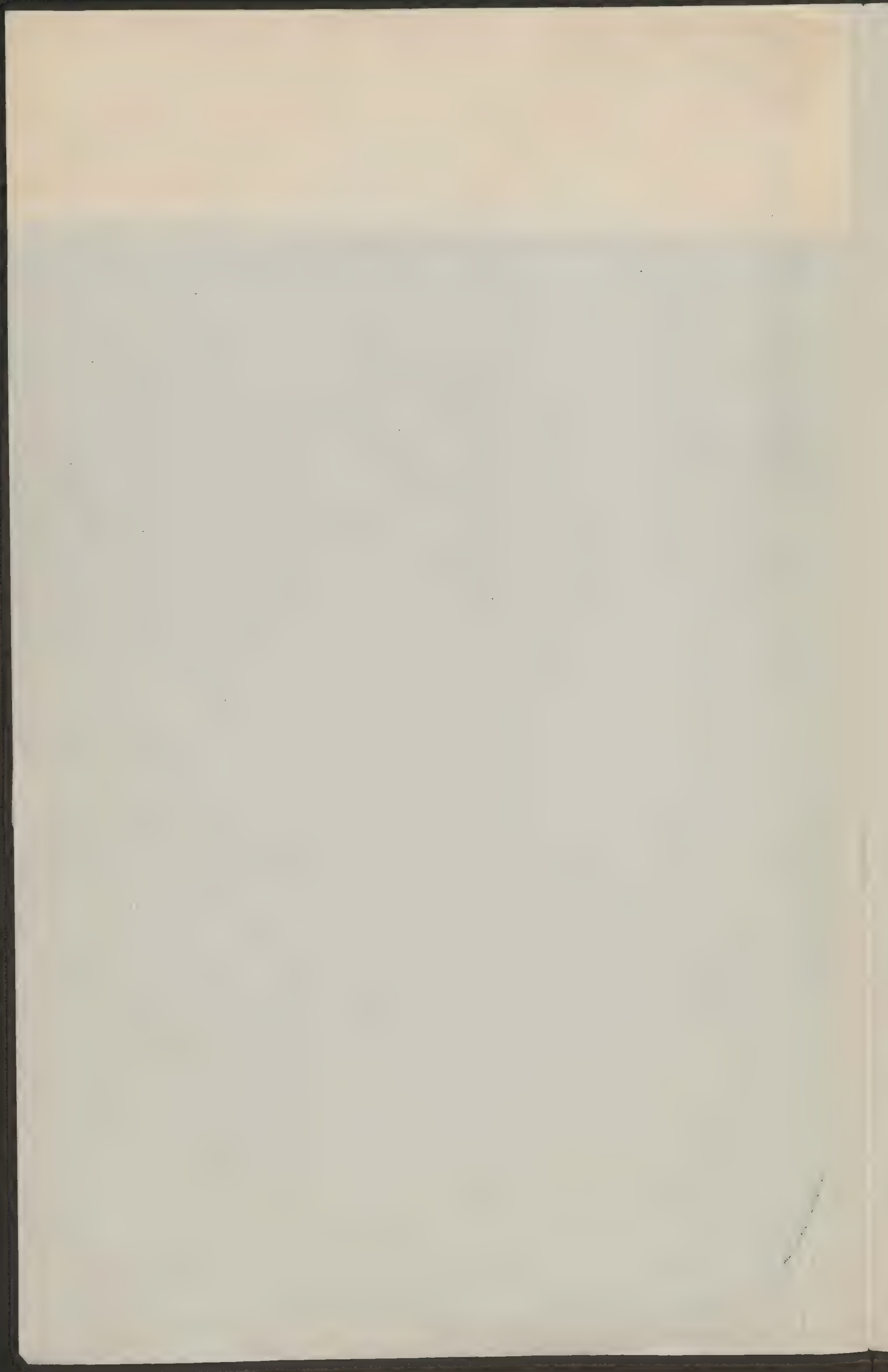
105 52

Według dokładnego zestawienia rocznego królowej Katarzyny, z roku około 1800.

„słomka i specjalności" rocznik za 1961
fl. w co wliczone : pieprz, szafran, cynamon,
ryż, cukier, czarny i biały, migdały i orzechy,
oliwa, figi, karmel i cytryny, rośniny, pomarań-
cze i różne pokładnie o owoc.

dan mäsno :

1/ Określenie ilości tych wyrazów lokalnych
wzrostek nie zawsze może być wierno. -

83

z karpionów, łososi, łosoś, lub inne ptas-
two, większe, jaźnia, proszuto, kaszket z ro-
maiteni przyprawami. Pieczyste: wołowa pod-
różona karpionem, zając, goś, ptaki różne, pul-
pety. Leguminy: polenta, tort, makaron, placki.
kaszy.

Wieczera jak obiad.

Dla panien towarzyszy: ujęć: mięsa wołowego 18
porcyj, 2 karpiony, 2 gęsi, albo baran, lub cięte
z przypraw, pieprzu, szafranem, lub innym a-
romatem, leguminy, pieczeń wołowa, lub kury, na
wieczernią zupę, coś z jaj i mleka, 4 gęsi, pod-
jagnięcia i pieczeń.

Na dni ostne :

Na zupę z szafranem lub aromatami:

szezupak wielki lub 3 małe, 2 turboty, - wię-
ksze lub 6 mniejszych, ile trzeba ryb mniej-
szych, strug, wj a 5 liber. Do czarnej zupy su-
my, 5 karpów, 4 cięteł op pieczenia it.d. z so-
są: szezupaki, białe ryby, karpie, łosoś, kiełbki
inne ryby do sosu ile potrzeba, raki, o ile są
jaja, preparowane, rydze świeże, lub solne, jaj
ja pieczone, placki rozmaite, śliwki gotowane,
lub smażone, gruszki, jabłka gotowane, 'kon/-
gratki pieczone, leguminy.

Dla panien zaś:

Podobnież ryb, wszelakiego gatunku.

Do sa wieczernią /drugie /śniadanie/ podwie-
czerek : ryby, jaja, pierniki, faska masła, kon-
pety z miodu, suszone gruszki, śliwki, ryż, ko-
rzenie młode.

Na wieczernią: podobnie jak wyżej, oraz
należy nie młoda do kaszy.

.. Jednak nie można codziennie dać tyle dać,

jak wyżej napisano, ponieważ nie zawsze można

THE
HISTORY
OF
THE
CITY
OF
NEW-YORK
FROM
THE
FIRST
SETTLEMENT
TO
THE
PRESENT
TIME
BY
JACOB
KNEELAND
1807

107
84

kuć na rynku tyle i tak różnorodnych rzecz
należy jednak codzień do stołu królowej mieć
23 do 24 potraw tak mięsnych jak rybnych.
Do wieczery zaś tyleż a 16 do 18 najmniej
gdźby szafar nie mógł czego dostać".

Rzecz podawanie tak wszelkiej liczby dań
dać nie należy rozumieć, aby każdy przy stole
jadł wszystko danie, gdyż ilość dań właściwie
oznaczała półmiski, z których każdy z o-
sobna nie wystarczył dla każdego tj. dla ca-
łego stołu... bo nie zawsze można było do-
stać tyle", i właśnie dla tego podawano kil-
kasetcie półmisek do wyboru z rozmaitemi po-
trawami, aby dla wszystkich wystarczyły.

Wedle wyżej cytowanego źródła podobnie
czynną była piekarnia.

Co tydzień dawano do niej: piętnej maki prze-
niecznej 3 korce, z których piecze się co-
dziennie 30 bułek, z tych daje się królowej
do stołu jej 14, ochmistrzowi 4, podczaszemu
3, kuchmistrzowi 1 a praecisori 1.

Maki zaś żytniej korey 3, z których
pieką się bułki, z tych 8 na stół król wej,
reszta wyżej wymienionym.

Codziennie do obiadu i wieczery wy-
daje się bochenków żytnich 8 dla panien
19 dla młodszych, do spiżarni, do potraw 12,
dla paziów 19, podczaszemu 4, służącemu 1.
Lukowskiej 2, razem codzień 62, a 10 na ta-
lerze, tygodniowo 434, na talerze 70, rocznie
22,568, na talerze 3,640.

Wa
m
h
m
+
cr

Na Cukiermistrzów w r. 1524
początek roku dla królowej,
księżniczki i księżniczki 18 flo,
renow - więc bardzo niewiele
- zdaje się, że zasypywano
cukier miodem.

102
SF

Chleb biały po 2 denary dziennie, dla
panien 24, dla młodszych 34, dla paziów 24,
do spiżarni 15.- codziennie 95, tygodniowo
665, rocznie 34,580 sztuk.

Dla zaopatrzenia kuchni i piekarni
w potrzebne zboże, mąkę, kaszę itd. był skład-
nicą dom septy /domus frumentaria/ po prawej
stronie bramy pod Katedrą, który potem prze-
szedł na własność duchowną, obecnie przerobio-
ny został na muzeum dycezyjne. Tu także
był skład owsa, siana, i słomy dla stajni kró-
lewskiej. Dom ten nie wystarczał na wszel-
kie potrzeby pałacowe, resztę mieszczono więc
na podzamczu od strony Wisły, gdzie obok sta-
ły główne stajnie wozownia i masutarnia kró-
lewskie.-

Co do kosztów kuchni to w r.
1546 wyniosły one początek
roczny ~~dla króla~~ dla kuchni
króla 6797 flor. dla królo-
wej 1149. fl.

1870

1. The first part of the book is devoted to a general history of the world, from the beginning of time to the present day. It is written in a simple and plain style, and is intended for the use of the young.

2. The second part of the book is devoted to a history of the United States, from the first settlement to the present day. It is written in a simple and plain style, and is intended for the use of the young.

3. The third part of the book is devoted to a history of the world, from the beginning of time to the present day. It is written in a simple and plain style, and is intended for the use of the young.

4. The fourth part of the book is devoted to a history of the United States, from the first settlement to the present day. It is written in a simple and plain style, and is intended for the use of the young.

5. The fifth part of the book is devoted to a history of the world, from the beginning of time to the present day. It is written in a simple and plain style, and is intended for the use of the young.

6. The sixth part of the book is devoted to a history of the United States, from the first settlement to the present day. It is written in a simple and plain style, and is intended for the use of the young.

7. The seventh part of the book is devoted to a history of the world, from the beginning of time to the present day. It is written in a simple and plain style, and is intended for the use of the young.

8. The eighth part of the book is devoted to a history of the United States, from the first settlement to the present day. It is written in a simple and plain style, and is intended for the use of the young.

9. The ninth part of the book is devoted to a history of the world, from the beginning of time to the present day. It is written in a simple and plain style, and is intended for the use of the young.

10. The tenth part of the book is devoted to a history of the United States, from the first settlement to the present day. It is written in a simple and plain style, and is intended for the use of the young.

STAJNIE I WOZOWNIE KRÓLEWSKIE.

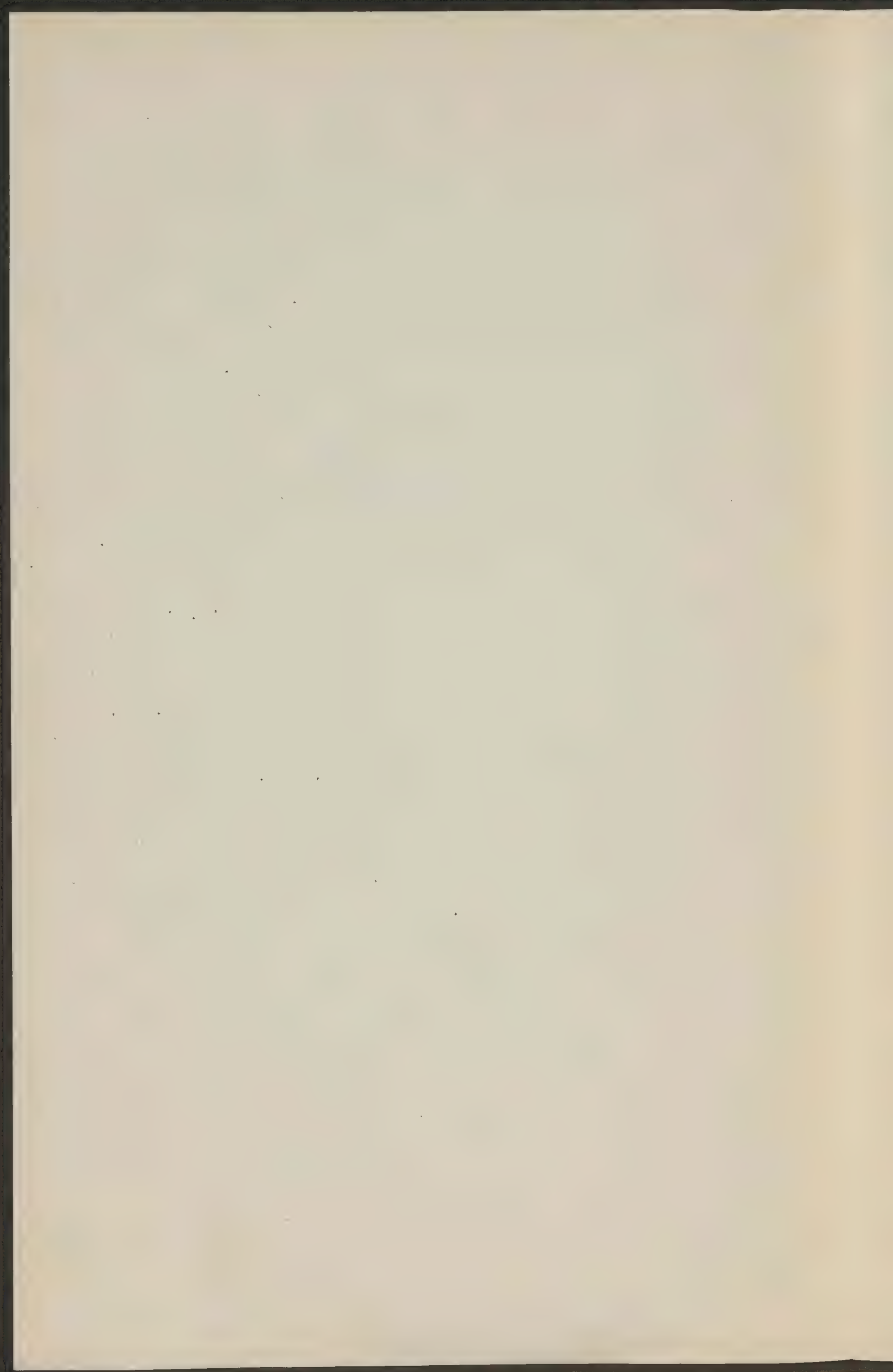
Przez sien między kuchniami prowadził dojście do stajni i wozowni zbudowanych na planach nieregularnych. W ten sposób do Robertu zaliczanych. W ten sposób stajnie dotąd przeobrażone na dworskie białe. Była to stajnia tylko podziemna, gdyż wlościła, ogrzewana, stała na Podziemiu blisko Wisły.

Z sześciu wozowni w rachunkach, te były budowane (1525), które były kryte dachem z kłosa napuszczanego terentym, które były z kłosa napuszczanego terentym.

W wozowniach stajni, senie królewskie i królewskie. W r. 1530 wspomniana królewka, królewka i królewskie, w r. 1528, dwa królewskie były królewskie (1543). W tym roku wymienione królewskie królewskie, królewskie i królewskie. W r. 1556 zapisz Deceusz w rachunkach dworskich wydatki na 30 sztuk złota, które były królewskie (na królewskie) królewskie. (Pamięć ten adresat do Lublina).

Na potrzeby królewskie królewskie, 1560 r. stajnie w stajni 60 konie i 3 wozny. Woznie były tak dobrane, że były dwa zaprzęgi po 4 konie /wieloznacznie jednej wozni/ pięć zaprzęgi po 6 koni, innych wozni po 8 koni i 11 koni.

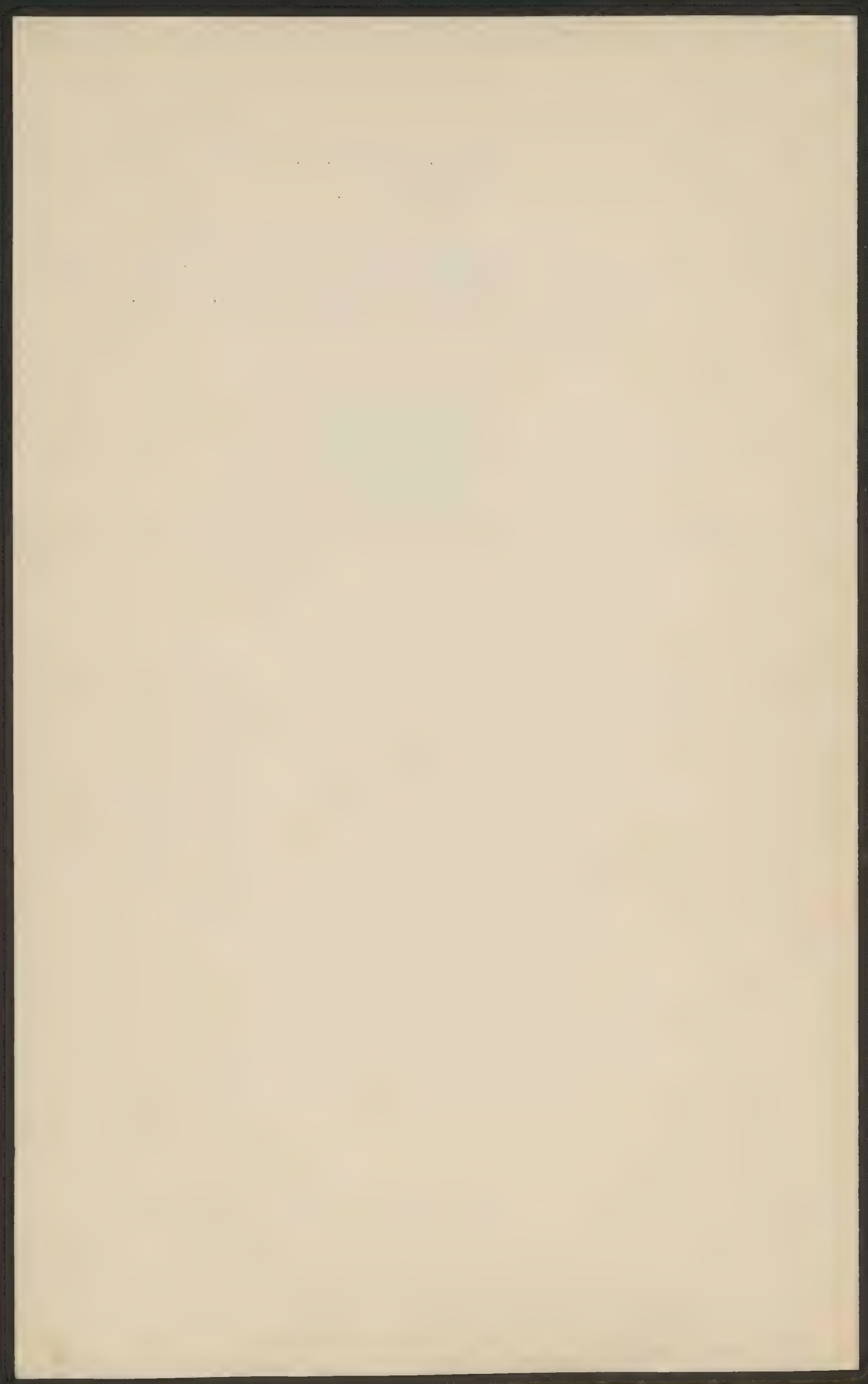
Woznie dla nich codziennie po 100 koni, w r. 1530 konie - w roku 1530 po 3 grzywnie, razem 1133 fl. - w r. 1530, w r. 1530

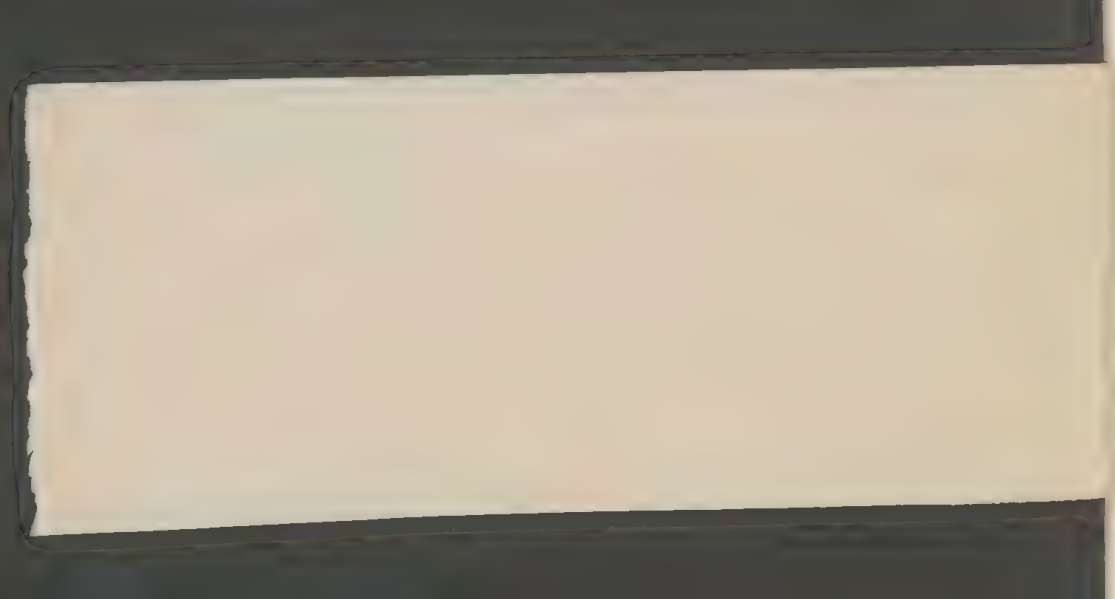

10. 6 fl.razem 500.7. - skom 40 stob 1 ro
 2 fl.razem 7 fl.

12 inne potrawy: jow: piskwa, ciasto,
 garusze, upieczki, chleb 500 fl. razem liro-
 no v, sathl na stajnie 1003 fl. rocznie. -

Podmurawica arkań zgrubione, na
lewo od wejścia i w północnem skrypcie
pochofu z czołw Zygmunt III jako
wzmocnienie sklepiu galeryi które się
zarysowały

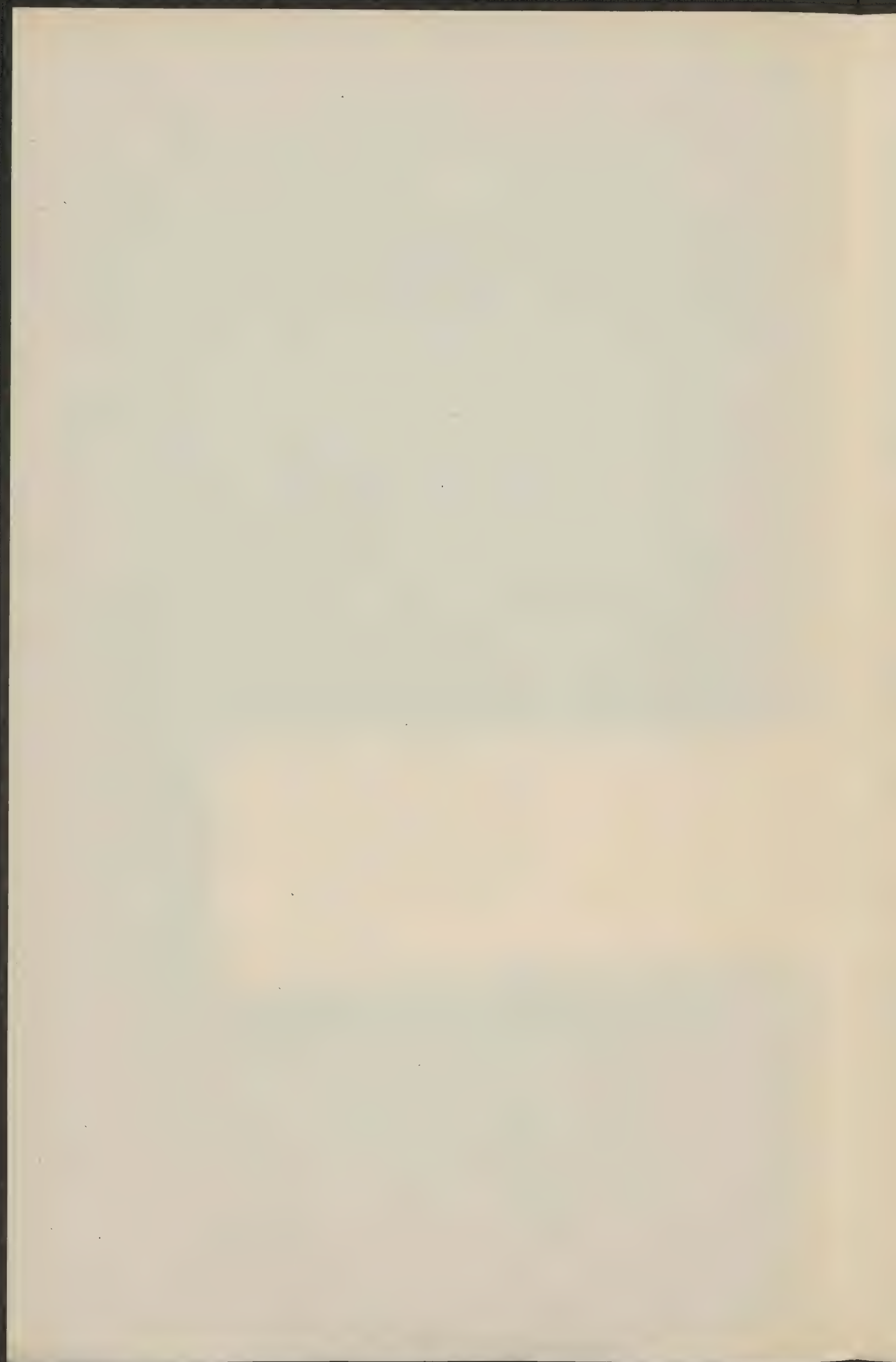

DZIEDZINIEC.

112

Przebiegłszy w murach i fundamentach ślady wskazy-
 wają, że pierwotnie dziedziniec miał silny
 związek ze Stradonem i kształt większej części
 byłby, być może symetryczny względem starej
 ścieżki do Łobanów czyli Senatorskiej kolumn-
 ny od strony do tej strony pod napisem Ayle-
 lander zbudowaną warty starej budowlanej, która
 zajmowała część południową wschodnią dzied-
 ziny, - również najstarszy fundament pod
 Kolumną Nigdy nieznany, na kolumnie do wlewy
 Łobanów. Zyskunt i rozszerzył dziedziniec
 murów i, co do południa i południowego wscho-
 du z zewnątrz, przedtęczył ścianę do
 Kolumny Nigdy nieznanej i południowej po-
 łowy mur, a ścianę jego dziedziniec wzdłuż
 ścian i murów i murów stworzył regularny,
 w architektonicznie wspierany, szereg słupów
 dziedziniec. Budowa zakończona była w 1510
 i 1536 roku i z tymi murami wzniesionymi
 do tej chwili, ślady przetrwały w części per-
 imetrowej, które zostały bieżące wiele
 z części budowlanej.

Na galerii drugiej piętra wsi-
 adły w murach rzeźby, a ściśle oprócz na-
 we w drzwiach w sieniach, ale nie wprowadzone
 polichromii ani rzeźb, nie mając ich autentycz-
 nego wzoru. Co do części tej drugiego piętra
 zachował się ślad autorów i cen w rachunkach
 1543 następujących: za malarstwem w galerii górnej
 Kolumny Nigdy nie 138 florenów 345 florenów
 Jachinowi stolarzowi, od ich przetrwania Dys-
 nizerów z dodatkiem (rzeźbami) 276 flor. rzeź-
 bami i 133 florenów 207 mniejszych

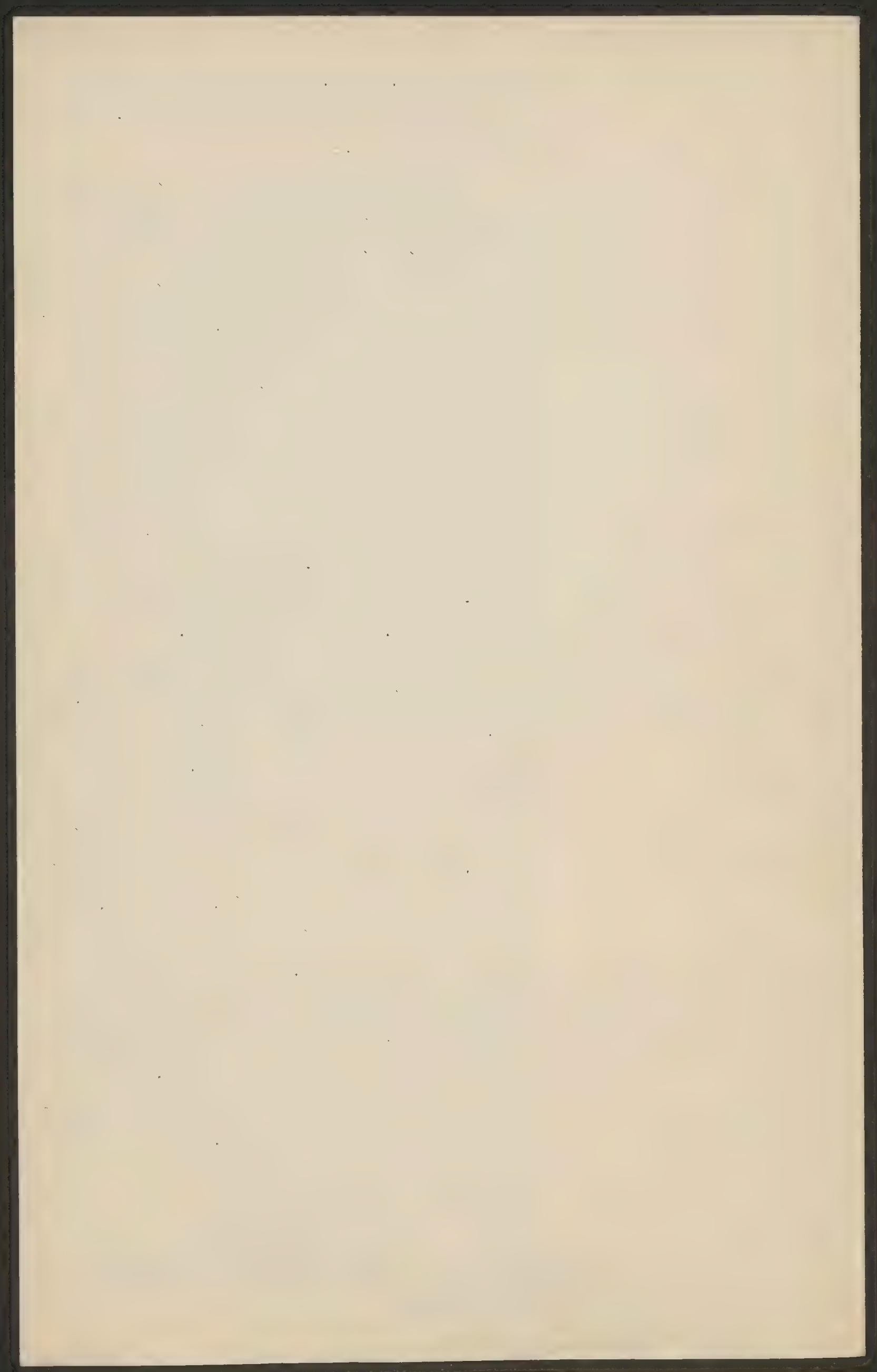

razem 82 fl.24 gr., natomiast Stanisławski
za wyłączenie tych 138 rozet 621 fl. - za
mniej 207 fl.-

Pod tym pułapem biegł po ścianach malar-
ny fryz, który pod pobiałką wapienną, ser-
wował w części ściany wschodniej i południowej
budynku i został obecnie szczęśliwie od-
restaurowany i zakonserwowany. Około 2½ metra
szerokość ma się on z pasa podzielonego
kolumnadą, w ten sposób, iż między umieszc-
zonymi w tym prostokątnym niszczącym
fryzalne sceny, rzeźbą się wielkie per-
folicjony trzymane po bokach przez figury,
w środku medalionów zaś piersia. Cesarz
i ich żon. Pod spodem fryzów rzeź-
bione. Autorem fryzu był Dyonizy Stuba,
który w r. 1536 florenów 276.

Pożar w kościele w 1540 r. spowodował uszkodzenia w części wschodniej i południowej. W r. 1540 zrobiono nowy w części koło K. i N. i zapisano wydatek 50 fl. na naprawę Benedykta za pokłócenie 50 marek większych i 75 mniejszych w pułapie ganku tej części kościoła. Luki w rachunkach powodują niepełność podania dalszych szczegółów. Pożar z r. 1595 spowodował uszkodzenie pułapu koło K. i N. i go naprawiono. Podczas pożaru spadały rozety, a w 1702 r. przez S. spowodował uszkodzenie reszty pięknego dzieła. Przy renowacji pułapu z belek i desek. Dalsze uszkodzenia spowodowały jeszcze większe uszkodzenia i otworami otworami drzwi i okien - był dawniej w kościele, a teraz jest w ruinie.

1 Naturhistor. Lutha jail to orientalist
Dr. Tammkaiser

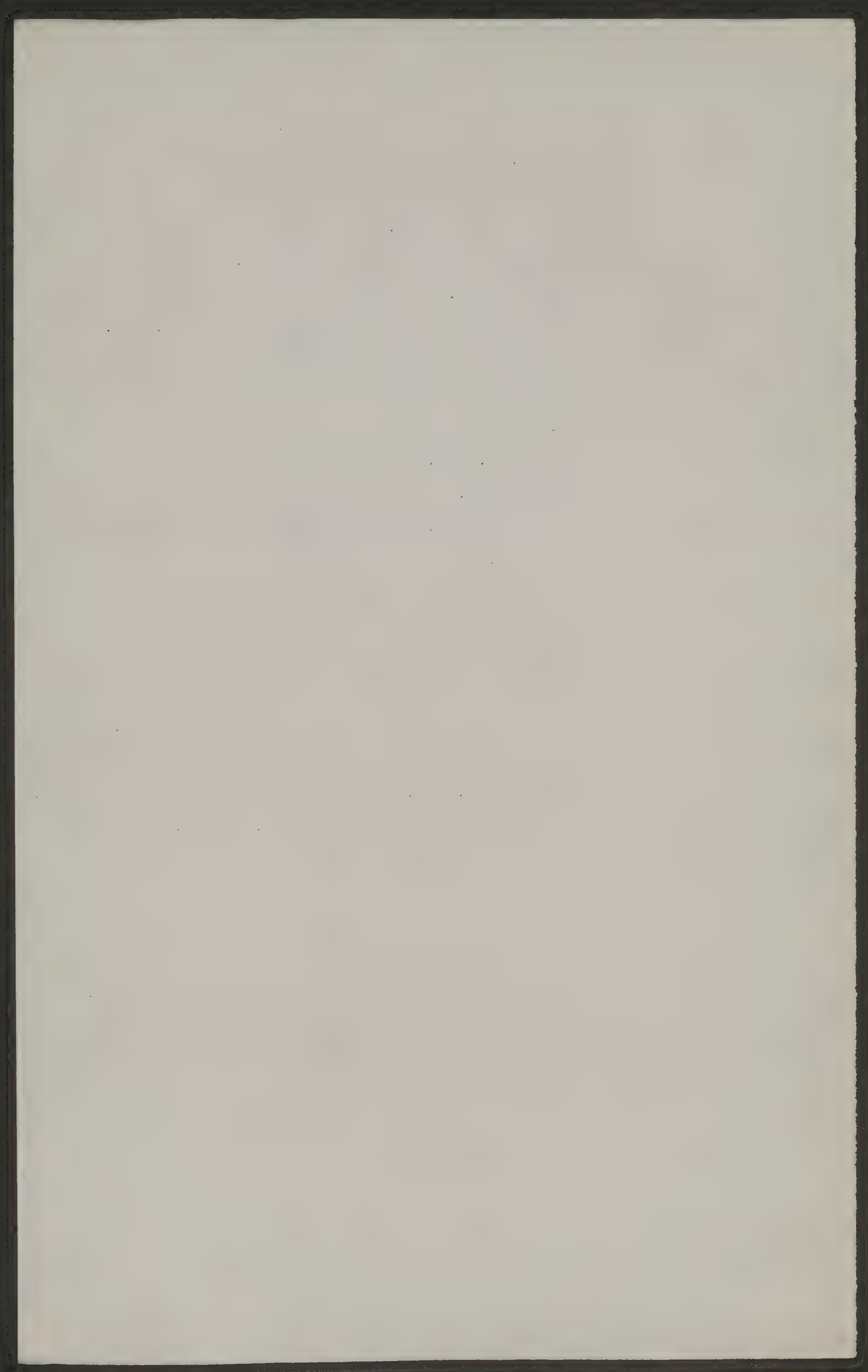

Wino wydawane na miary do srebrnych naczyń
dla pani, która siedzi przy stole królowej,
na obiad 3 miary, na wieczerzę 6, dla panien
królowej 24, dla młodszych panien 74, dla sto-
ku panów 30, a gdy jedzą w swej sypialni, 10,
kucharzom 20, podczaszemu 4, służącemu p. Lu-
berskiej 2, odwiez. nomu 6, do kuchni 5, i ty-
godniowe 12, dla królowej w pokoju 2. Codziennie
134 miary, tygodniowe 1308, rocznie 67,060.
Ile jeszcze miała mierzaka, trudno wiedzieć.

Także wydawano z piwnic wino na

drabany /ollu/:

dla królowej codziennie jeden *Jehan* wino
reńskiego liczące po 16 groszy, i wino węgier-
skie na stół - dalej dla pań starych po jed-
nej miarce, razem razem 12 miary, do kuchni
1. Do naszy dawano tygodniowe 1 *chabona*. Do
naszy dla gości 4 barłki w roku, oraz jedną
malwarę i /Malvasier/ za 16 fl.- jedną muska-
telli za 16 fl. Cetu dawano codziennie po miarce
do kuchni, naszy 26 w roku na całą potrze-
bę. Razem za wino i oset liczone *kolout 568 ro,*

mu 937 fl.-

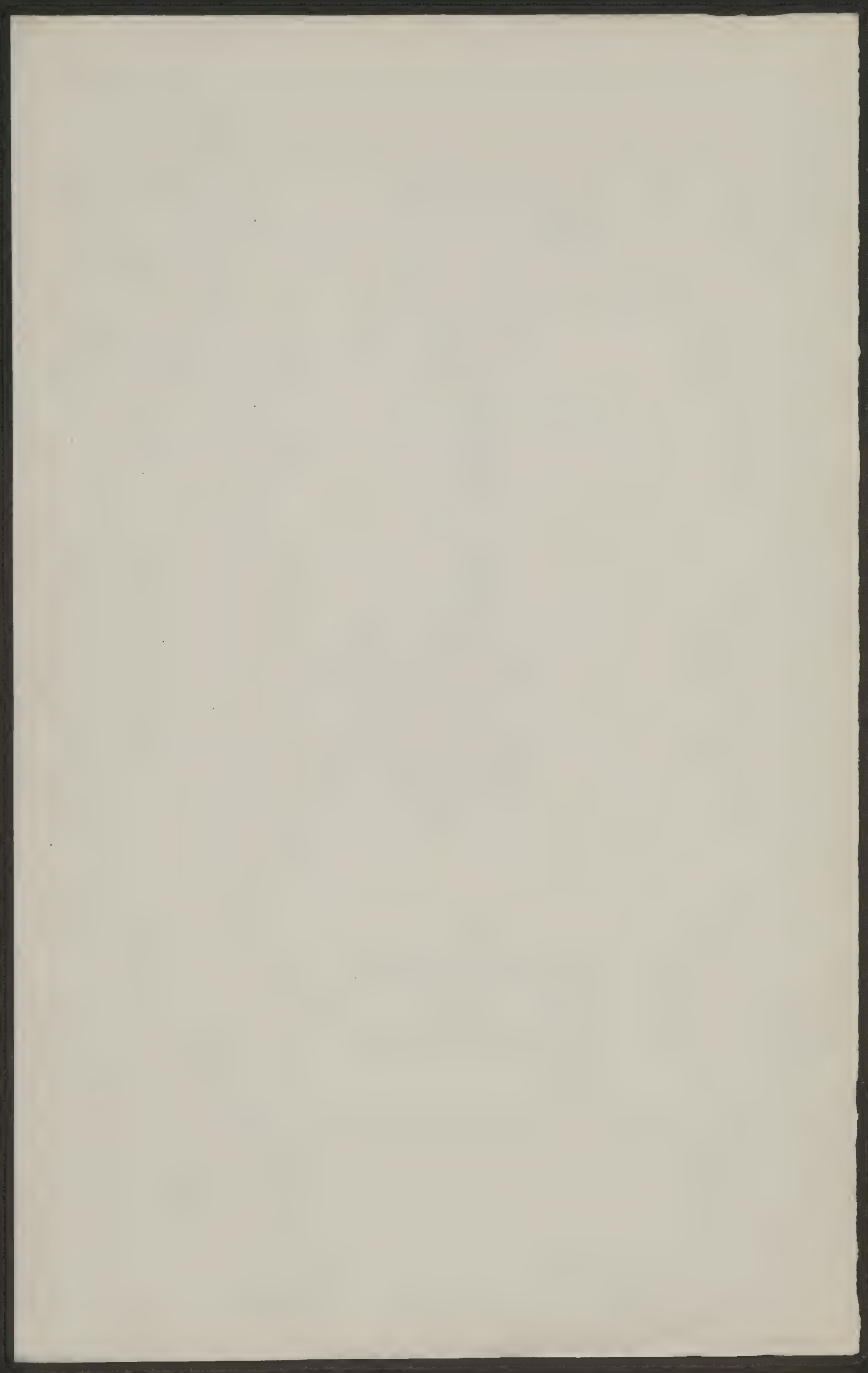

Studnie.

Dla wytrzymałości oblężonego zamku niezbędnym warunkiem była woda - musiała więc być studnia od najdawniejszych czasów. W obrębie najstarszej części budowli na Wawelu są dwie studnie. Jedna zasypana w piwnicy Kurzej Nogi. Być może, że łączyła się z rurmusem za kościołem św. Idziego stojącym i służyła do pomieszczenia rur, którym pompowano wodę z rurmusu na zamek. Druga mieści się obok bocznych schodów w skrzydle wschodniem i dotąd jest czynną. W r. 1529 zapłacono Mikołajowi Włochowi za wykucie kranca kamiennego do studni 5 grzywem. W r. 1540 wspomniano miedziane koło nad studnią, łańcuch do niej 32 kociole długi, w r. 1530 hak „qua raptur catena dum incidit in fontem”, w r. 1545 kratka drewniana koło studni zamykana na klucz.

W r. 1564 wymieniona nowa studnia mурована, w r. 1573 bliżej określona jako nowa studnia w zamku przed książymi domkami pod zło-dziejską wieżą.-

9 2/6

Oresto spotyka się z wujem, że wódz
 brans ze studni z dnu a wybrakuję,
 go pod zamkiem, a w 1545 wyprawiono
 poprawiono je kourtem wellkoradwym,
 w r. 1546 wyprawiono je również na
 kour z zamku motywując to tem, że
 stał cieplej, wody dla kucha i kochawej.
 Wiedząc była woda ciepła tu, więc nie
 dźwignąć rękawic - byli też może
 że ogród rękawic ze stolarz góry się.
 gab ar' do palaca palacu awybrakuję.
 przego i dla tego brans st. Tu wódz
 dla zbierania ogrodników rękawic.

Mówiąc o rumuńskich pod zamkiem
 kreć klony przed ~~ceją~~ wody na
 górze wspaniałe, że wódz też je,
 dawa do kadr' us stajęcy wyproszę,
 dawa do Tarui, a następnie i na
 plac rękawic ~~z kadr~~ między kadr
 a kosciołem w. Michała pod kadr,
 tym była skrynia z wodą:

1529 Ciesli Balthazarowi Boemowski
 klony były napędy do zrobienia
 skryni zmy wazniele dw. Micha.
 Ta na zamku, ^{oddzia} do ^{drog} klony woda
 słyła rumuń 5 gr.

Handwritten text, likely a letter or document, covering the upper portion of the page. The text is faint and illegible due to the quality of the scan.

— 10 —

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

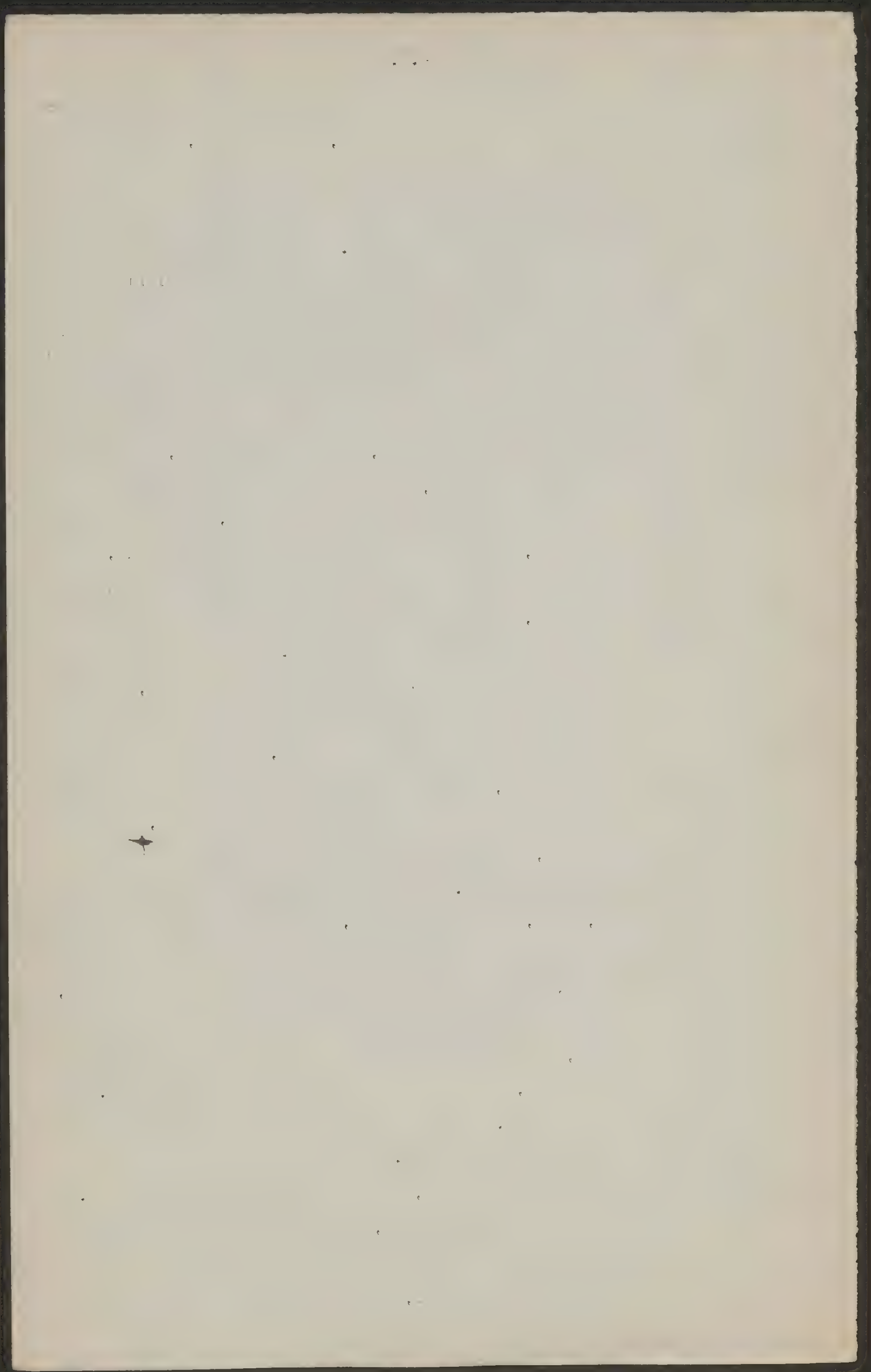
46

47

48

W r. 1525, po pożarze zanotowano wydatek 100, na malowanie kamieni w kamieniokach na schody w nowym domu zamkowym, zrobionej na tych schodach przez Wrochów i zapłacony za oków do spajania kamieni na tych schodach, kłamry żelazne, dwie ankry, pomalowanie cynobrem tychże anker.

W r. 1529, po pożarze zanotowano wydatek 100, na malowanie kamieni w kamieniokach na schody w nowym domu zamkowym, zrobionej na tych schodach przez Wrochów i zapłacony za oków do spajania kamieni na tych schodach, kłamry żelazne, dwie ankry, pomalowanie cynobrem tychże anker.

W r. 1542, po pożarze zanotowano wydatek 100, na malowanie kamieni w kamieniokach na schody w nowym domu zamkowym, zrobionej na tych schodach przez Wrochów i zapłacony za oków do spajania kamieni na tych schodach, kłamry żelazne, dwie ankry, pomalowanie cynobrem tychże anker.

W r. 1548, po pożarze zanotowano wydatek 100, na malowanie kamieni w kamieniokach na schody w nowym domu zamkowym, zrobionej na tych schodach przez Wrochów i zapłacony za oków do spajania kamieni na tych schodach, kłamry żelazne, dwie ankry, pomalowanie cynobrem tychże anker.

W r. 1602, po pożarze zanotowano wydatek 100, na malowanie kamieni w kamieniokach na schody w nowym domu zamkowym, zrobionej na tych schodach przez Wrochów i zapłacony za oków do spajania kamieni na tych schodach, kłamry żelazne, dwie ankry, pomalowanie cynobrem tychże anker.

W r. 1665, po pożarze zanotowano wydatek 100, na malowanie kamieni w kamieniokach na schody w nowym domu zamkowym, zrobionej na tych schodach przez Wrochów i zapłacony za oków do spajania kamieni na tych schodach, kłamry żelazne, dwie ankry, pomalowanie cynobrem tychże anker.

W r. 1692, po pożarze zanotowano wydatek 100, na malowanie kamieni w kamieniokach na schody w nowym domu zamkowym, zrobionej na tych schodach przez Wrochów i zapłacony za oków do spajania kamieni na tych schodach, kłamry żelazne, dwie ankry, pomalowanie cynobrem tychże anker.

O budowie schodów nowych tj. wschodnich między 1525- a 1530 rokiem oraz w późniejszych inwentarzach znajdujemy następujące drobniejsze wiadomości :

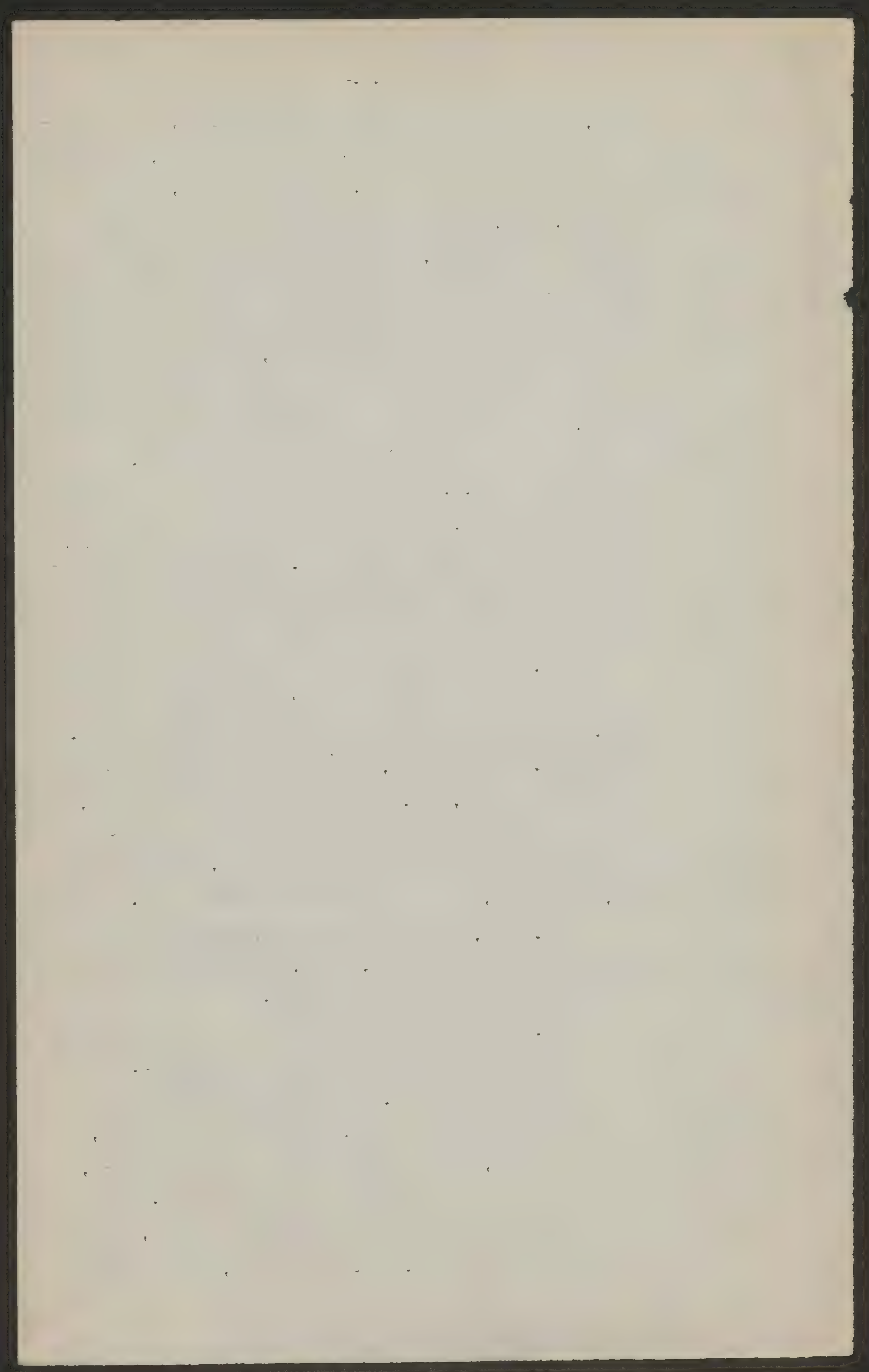
W r. 1525 zapłacono wydatek dla Berecciego na kamienie kamieni w kamieniokach na schody w nowym domu zamkowym /tj. w budującym się nowym skrzydle wschodnim pałacu /.

W r. 1526 wzmianka, że schody te zrobiono z kamienia Myslenickiego, w r. 1529 wzmianka o nowej kolumnie, zrobionej na tych schodach przez Wrochów i zapłacony za oków do spajania kamieni na tych schodach, kłamry żelazne, dwie ankry, pomalowanie cynobrem tychże anker.

W r. 1542, po pożarze zanotowano wydatek na polerowanie kamieni na te schody. - w r. 1548 na pomalowanie żelaznych drzwi przy nowych schodach.

W r. 1602 zaprawiano tarcicami schody nowe "aby szlachta nie psowała w rok ziemskie krakowskie"-.

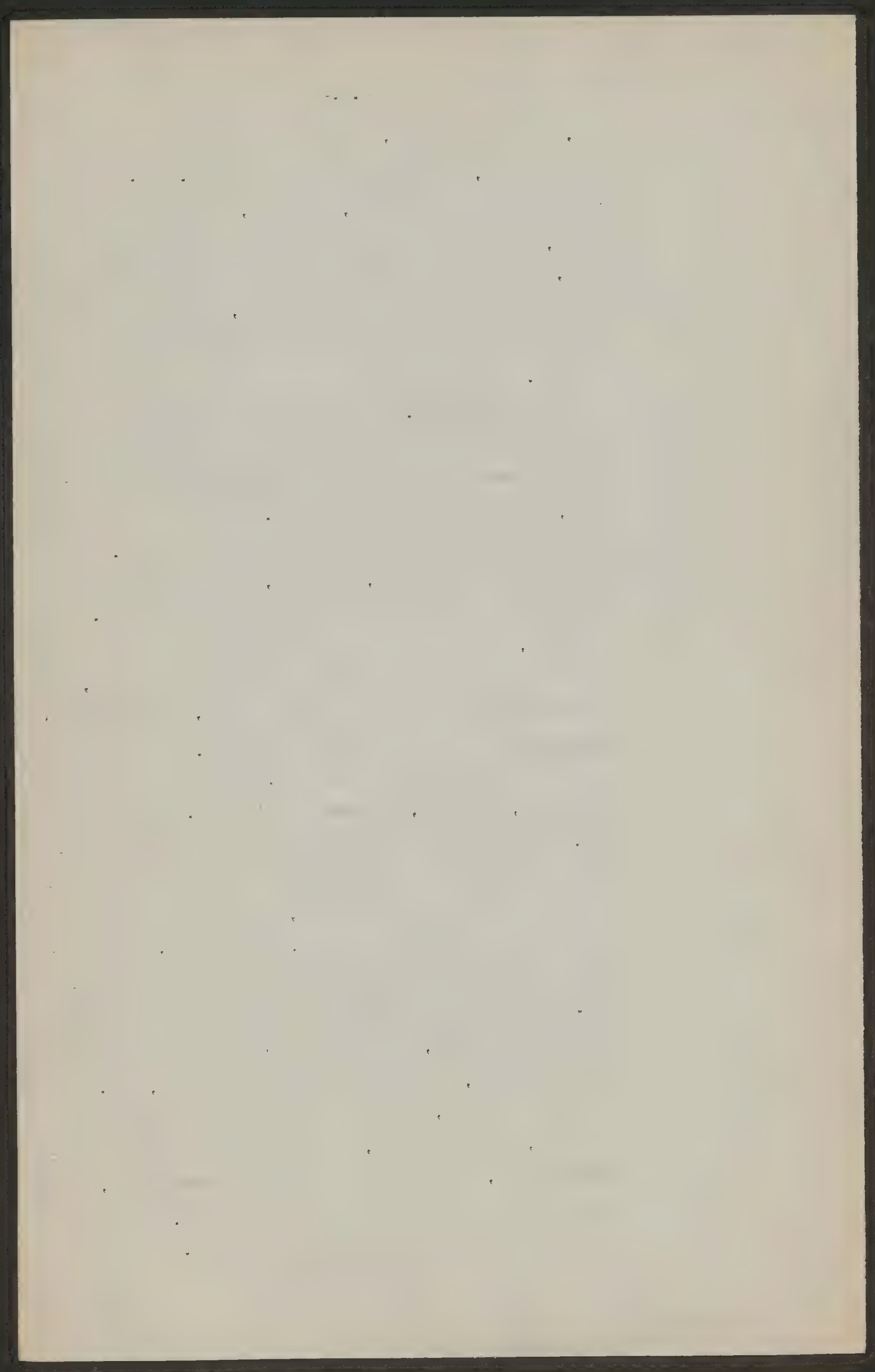
Przy lustrowaniu z r. 1665 zanotowano o tych schodach : kamień kamienisty stary, którym chodzą na pokoje, ale zabudowany, drzwi na tym wchoźcie krakowskie żelazne, w tych jednej czwartej części kraty nie dostaje. Po bok tych drzwi na wchoźcie najniższym kraty żelazne, przetyknięte w niej czternaście. W r. 1692 dodano, że schody tej

zły, balasów nie masz, a żeby nim nie chodzono do gór-
nych okoiów, zabudowany jest/zamurowany/. W r. 1736 :
: schody szerokie wielkie, kamienne, we dwa załamki
dobre, tylko sześć gradusów brzegami trochę wykruszo-
nych, około których schodów przy pierwszym załamku
a po obydwu stronach poręcza żelazne, na sześciu prę-
tach także żelaznych w też schody w ołów wsadzonych
stojące.

Po pożarze w r. 1536 w umowie z Bereocim o odbudo-
wanie jest wzmianka "co się zrujnowało lub popsuło przez
ruinę galeryi i upadek koło podwójnych schodów kamien-
nych, także ma naprawić i odnowić."

Co do schodów głównych jest przy opisie w r. 1666
wzmianka : wschód stary, kamienny, z poręczem kamien-
nem i balasami między którymi jest jeden drewniany. Z te-
go widać, że klatka schodowa nie miała prawdopodobnie tak
zwanego szpińdla tj. mury dzielącego ramiona stopni, lecz
za prawdopodobnie kolumny dźwisały piętro, a ~~wyżej były~~
kolumnami zaś były balasy ~~na~~ boku stopni. Nad drzwiami
żelazem obite mi herbami koronne i W. Księstwa litewskiego
miedziane, złociste, z koroną na wierzchu. W lustracyi
z r. 1679 zanotowano : wchodząc pod dach z schodu wiel-
kiego zaraz nad tym samym schodem odkrywa się sufit sto-
larską robotą z złotem malowany, upadkiem blizkim grota-
cy i na wielu miejscach pogniły. Rewolucja z r. 1692 wspo-
mina jeszcze kraty żelazne w oknach klatki schodowej -
z r. 1709 "schody kamienne na których balasy z poręczem
i ~~złoty~~ kamieniami, nad wschodami panek /podest?/ z ta-
kiemi balasami, gdzie były starymi wschodami, z r. 1736
"schody marmurowe, z których trzy gradusy potrocho wy-
kruszone, inne zaś dobre, po których wszedłszy na nier-
wazny ~~złoty~~ mek, jest na nim posadzka marmurowa dobra, przed
klatką okien po dwa gradusy marmurowe dobre. Przy tychże
oknach są po dwa węgary na krzyż kamienne".

Starostwo wawelskie

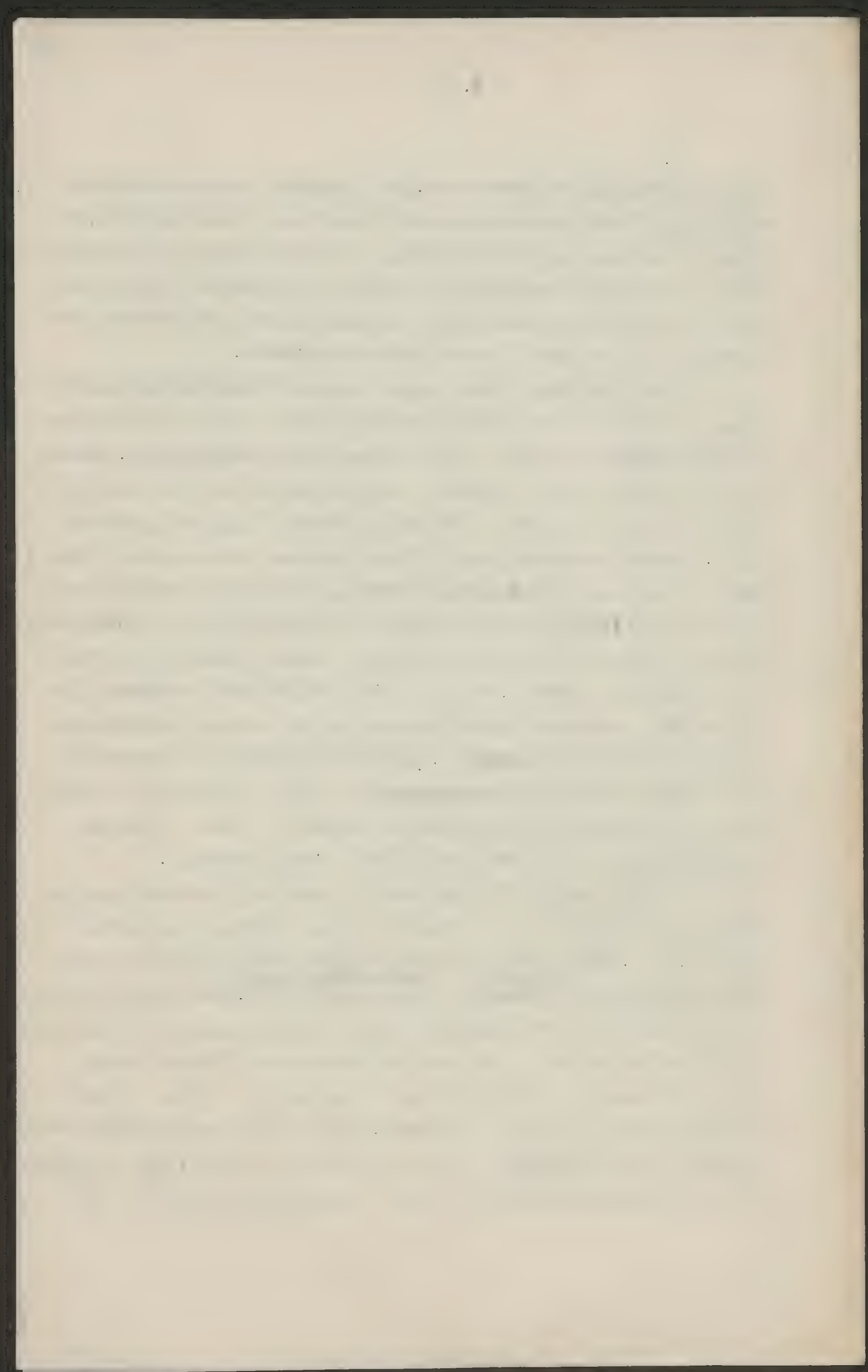
Pierwotnie należał zarząd wojskowy i gospodarczy Wawelu do kasztelana, który miał do pomocy wojskiego, włodarza i sędziego. W. XIII. w. i następnym starostom zajmujące stanowiska polityczne jako doradcy króla, a straż zamku przeszła na burgrabiów, którzy zaniedbywali swe obowiązki i byli raczej na synchurze. Mieli mieszkanie przy bramie wjazdowej pod Katedrą, Starosta, który to urządnik od końca XIV w. był głównym urzędnikiem grodów, miał wyraznie siedzibę na Wawelu, nie był głównym właścicielem ziem i dóbr grodu Wawelskiego, miał tylko tytułowny nadzór nad burgrabiąmi. Faktycznie jednak nad zamkiem sprawował od końca XIV w. w. r. Wielki starosta Krak. (Magnus prior castri) który objął zarząd występnymi dóbr królewskich w ziemi Krak. i powiatu wawelskiego i na ten sposób pozostał aż do końca RZPTEJ. Póki Kraków był stolicą, Wielkorządca i Królewski utrzymywał świetność Wawelu. Wiek XVI był dobą największego znaczenia i największych zasług wielkorządców, którzy pod okiem królewskim budowali pałac, meblowali, zdobili i utrzymywali. Z przeniesieniem stolicy do Warszawy, zmniejszyły się sumy, któryby można było poświęcić na konserwację tak wielkich budynków, a tem samem wielkorządca ograniczał się do koniecznych napraw, coraz skromniejszych i tańszych, a sejm, który powinien był dbać o Wawel, jako o fortecę, wyznaczał w późniejszych wiekach tylko drobne sumy na poprawy murów. Wielkorządca pozostał jednak nadal gospodarzem^w tych smutnych czasach upadku, do niego należała utrzymywanie pałacu z zabudowaniami pomocniczymi - w czem mu pomagał podrzęczy. Wielkorządca sprawował też sądownictwo w drugiej instancji dla kilku miast. Stanowisko wielkorządców Krakowskich, jako bezpośrednio z królem się stykających i dostarczających mu znacznych dochodów, było bardzo wysokie i zajmowali je wpływowi panowie jak Mikołaj z Zakliczyna Jordan (1502), Andrzej Kościelecki (1510), Mikołaj Jordan (1515). Najwięcej pracy w budowę i ozdobę pałacu włożyła rodzina Bonerów z mieszczan wyrosła. Jan Boner

Stanowisko Jana Bonera objął bratanek Seweryn, tem wpływowsze, że doszedł do publicznych tytułów, a jako wielkorządca krakowski (1523-1549) prowadził dalej budowę pałacu Wawelskiego. Zachowane w większej ilości rachunki jego, dotyczące tej budowy, przyniosła najwięcej wiadomości o fizyonomii Wawelu w epoce Zygmuntowskiej. Trzeci Boner, Jan zajął również miejsce Wielkorządcy (1541 - 1560) po nim Maciej Błęszyński (1565), Jost Decyusz (1573), Michał Kuleczkowski (1588), Franciszek Ryłski (1600), Jan Płaza z Mstyczewa (1608), ostatni, który większe naprawy w zamku przeprowadził, Stanisław Witowski (1615). Pomijam późniejszych, gdyż od ~~końca~~ początku XVII w. znaczenie wielkorządcy malało w miarę zmniejszania się dochodów wielkorządów. Wielkorządcy nie tylko sprawowali gospodarkę powierzonych ~~powierzonym~~ im dóbr i dochodów, ale także osobiste sprawunki królom, przez co zostawali z nimi w ciągłym zetknięciu, mieli więc ~~sw~~ mieszkanie w pałacu zamkowym.

Odpowiednio do wpływowego stanowiska wielkorządcy, mie-
 szkanie jego było małym dworem, miał swoją służbę, pokojowców,
 kuchnię. W r. 1518 zajmuje portier, wójt, qvzadnik Decjusza, w pół-
 nogąym szczyście, b ^{wójt} ~~portier~~ ^{był także portier} ~~był także portier~~. (W r. 1530 zajmuje skrzy-
 dło wsch. dnie i ma tam najprzód izbę pod Kurzą nogą, do której spra-
 wia 5 prętów żelaznych nad okna na zawieszenie firanek, każdy
 pręt z kolcem, oraz czarne płótno do zaciemnienia (jak story),
 zielone sukno na obicie i portyery. L. 1529 fl. 1529 ~~1529~~ 1529
 szlaczane rozety (1542) i 4 gałki tokarskiej roboty; dwa żelazne,
 malowane kaganki, (1528), dwie ławy z oparciem, stół, który się

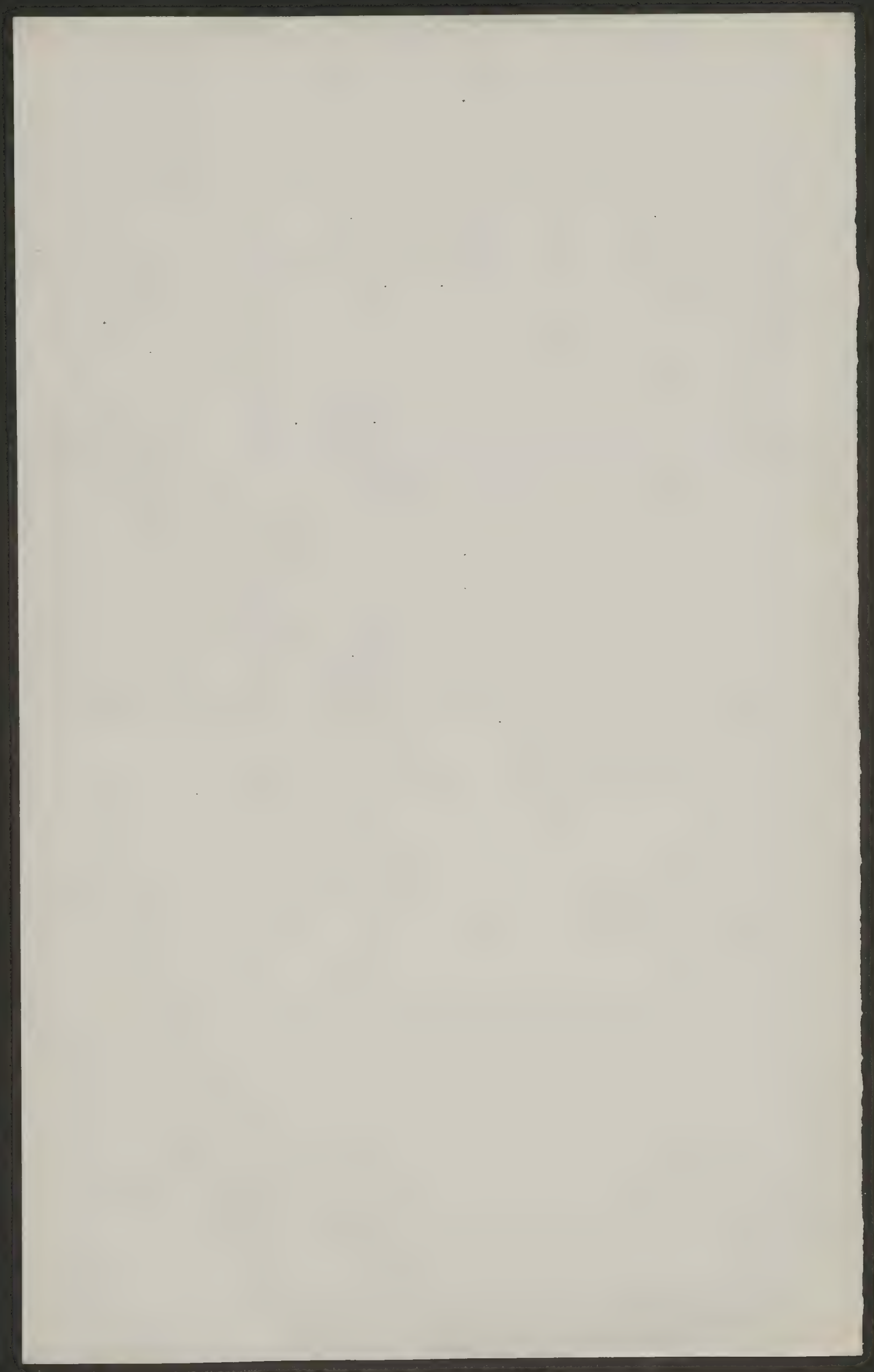
3.

obraca na wszystkie strony", wielka szafa wstawiana w mur (we framudze), kandelaber brązowy (1531).

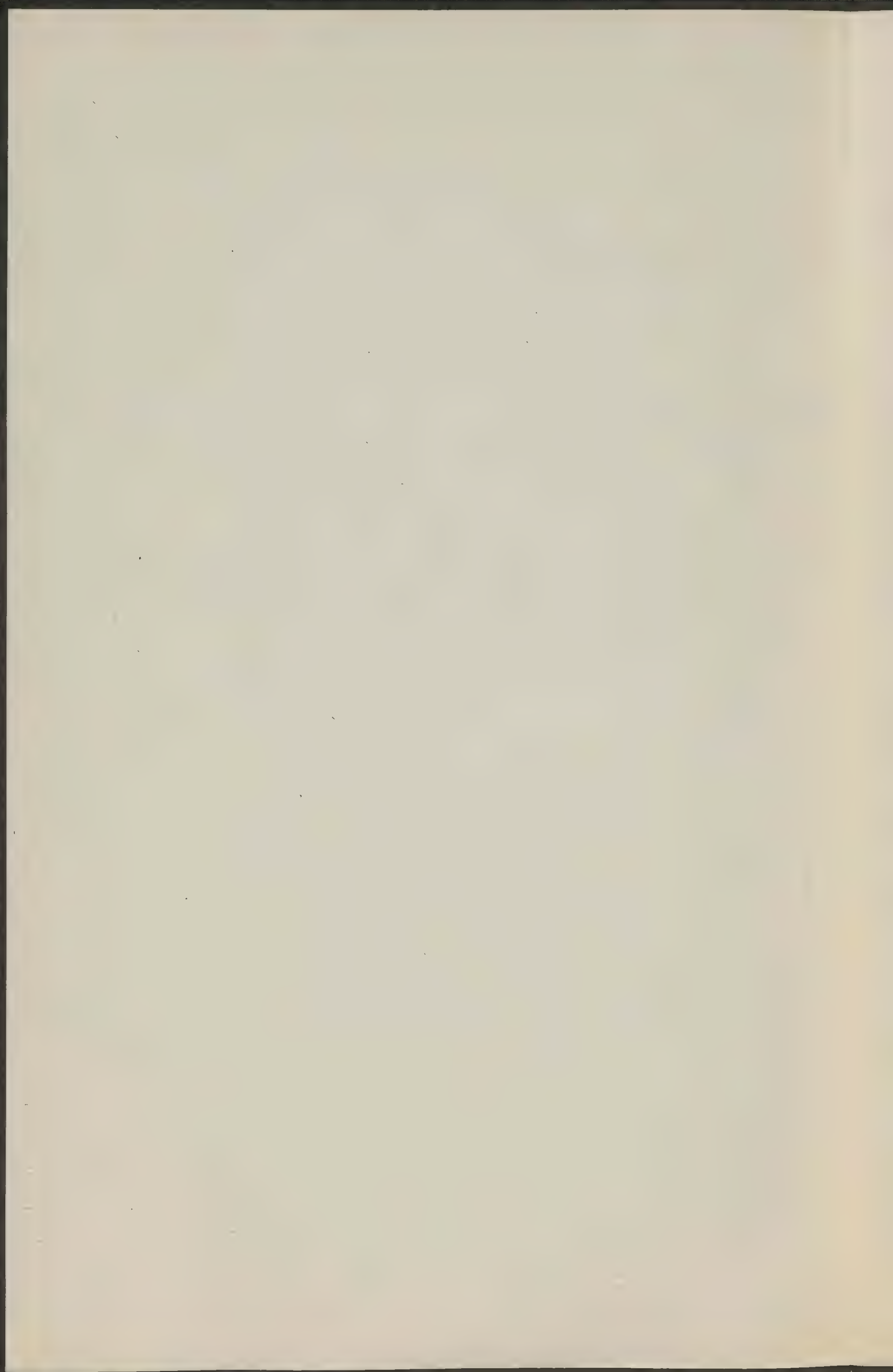
Dalej na pierwszym rzędzie jest „wielka izba, w której naradzali się posłowie ziemscy" w r. 1540. Jest to ~~zapewne~~ ^{że} sala jadalna, o której gdzieindziej są wzmianki, w niej wisieć wiszącyA
Z innych mebli tego rzędu wyliczyć się mogą: „stół flandryjski, drugi dębowy długi, z szafkami (1529), szafa, w której się chował wielki murek, telerze itd. (1546); dalej szafa ze zwykłego drewna z szafkami (1529), duże skrzynki z st. k. (1530), stół kamienny (1529), kłosa. W śieni czy przed izbą wielorzędy wielkie latarnie z blachy miedzianej, wiszące na wieszakach (1530). We wszystkich izbach wisieć na ścianach obrazów (1530).

Obok gładkiej ściany służby, a nim „czarna, w której się znajdował rzędy szafki" (1540) tzw. szliffbank) - dalej kuchnia, dalej kuchnia (1534) druszlak, (1540) itd. oraz 16 cebra w kuchni (1532) *młyn (torebulum) alias wierzchni mak (1543)*

Przed wejściem do sali wielkiej, wielki kandelaber pod górną stół, cztery kłosa drewniane (1540) dla czerniej. cych.

wielkorządowi i starościeńscy.

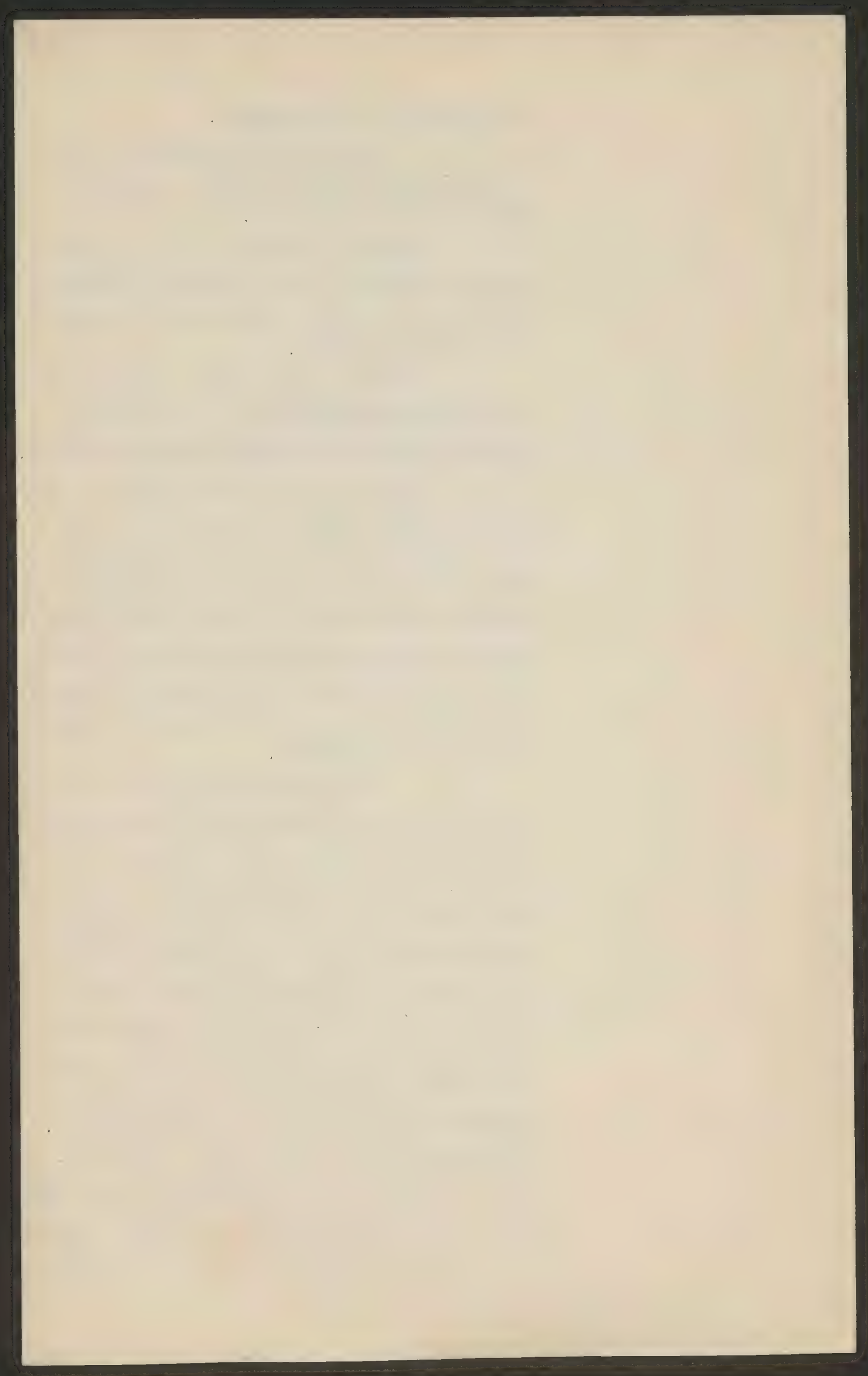
Ponadto musieli gdzieś blisko mieszkać podkomorzowie, osobiści sekretarze królewscy, marszałek dworu.

Podrzęczy mieścił się koło wielkorządcy, w końcu XVI w. nad kuchniami, Burgrabowie mieli mieszkania w osobnych ubikacyach przy branie pierwszej.

Blisko pałacu musieli być ulokowani lekarze, nauczyciele dzieci królewskich, skarbnik, podczasz, stolnik, srebrowie, piwniecy.

Za kuchniami na zachód w zawiłym kompleksie oficyn obejmujących stajnie, wozownie i budynki Rabsztynu musiała się mieścić służba najpotrzebniejsza dla tych działów gospodarstwa: kuchmistrz, kuchci, piekarz, pasztetnik, eukiernik, szafarz, koniuszy, masztalerz, woźnice, stajenni, praczki, pomywaczki, posługaczki, służebne, przystaw tatarski, ogrodnik i opatrzyciel lwów menażeryi.

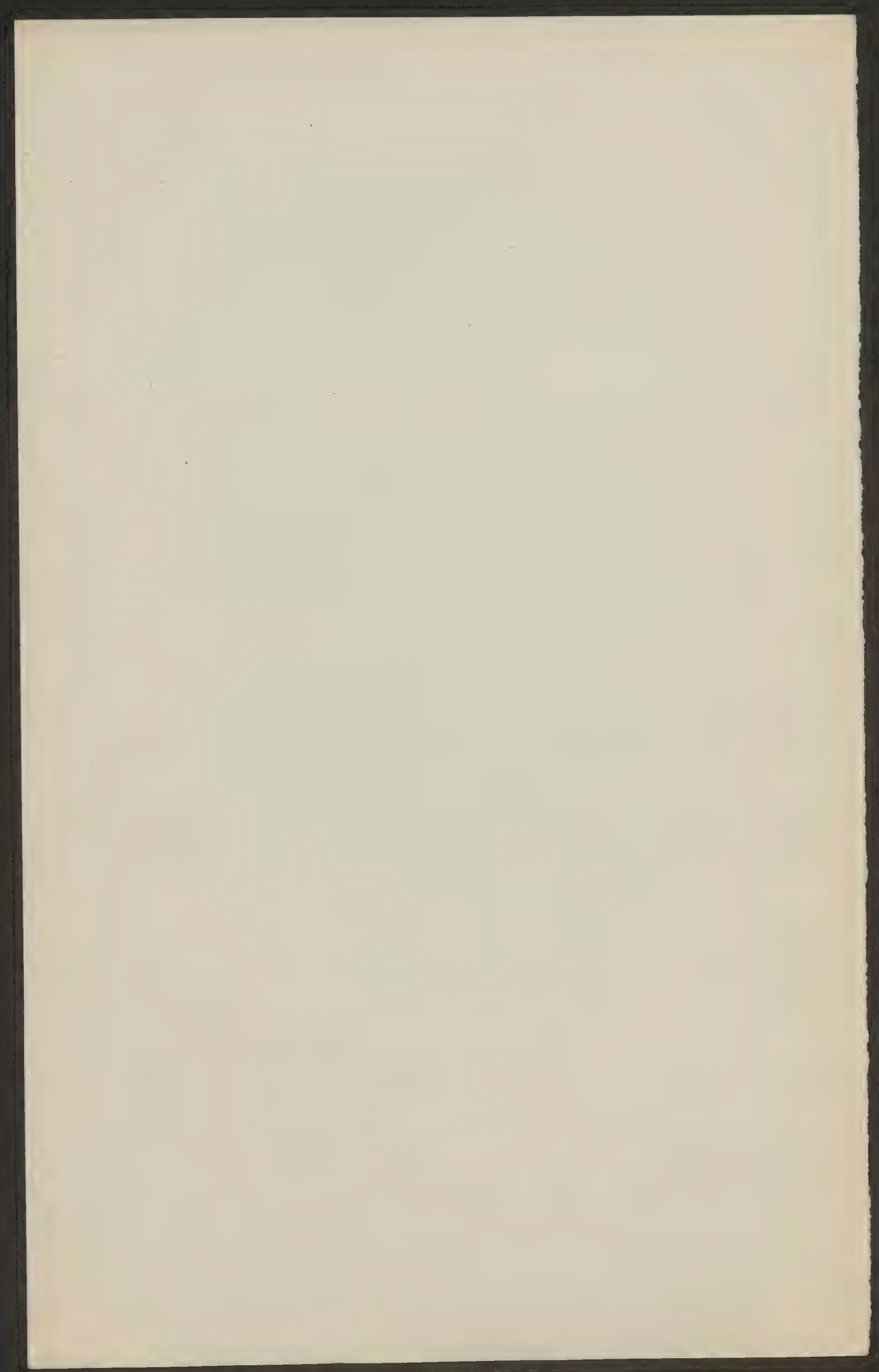
Dla pokojowców, pacholąt, panien dworskich, kapelanów, musiano przeznaczać pewne izby w parterze pałacu i w domu królewien; było też jakieś przybudowanie w okolicy wieży Senatorskiej, nie dające się dokładnie określić, a niejasno w lustracyach wyliczające szeregi pokoiów, tam więc musiała się mieścić część dworu. Ale i to nie byłoby zbyt wiele, bo jeszcze całe szeregi dworzan: muzykanci, aptekarz, szatny, balwierz, błazen, karłowie, musieli gdzieś na zamku mieć mieszkanie. Prawdopodobnie mieli dworzanie w XVI w. mieszkanie także w domu zwanym później Seminarjum od strony Wisły, w dworzech Szafraniec i Ligęza koło wieży szlacheckiej i w dworcu Pińczew

111
pod Złotniejską wieżą.

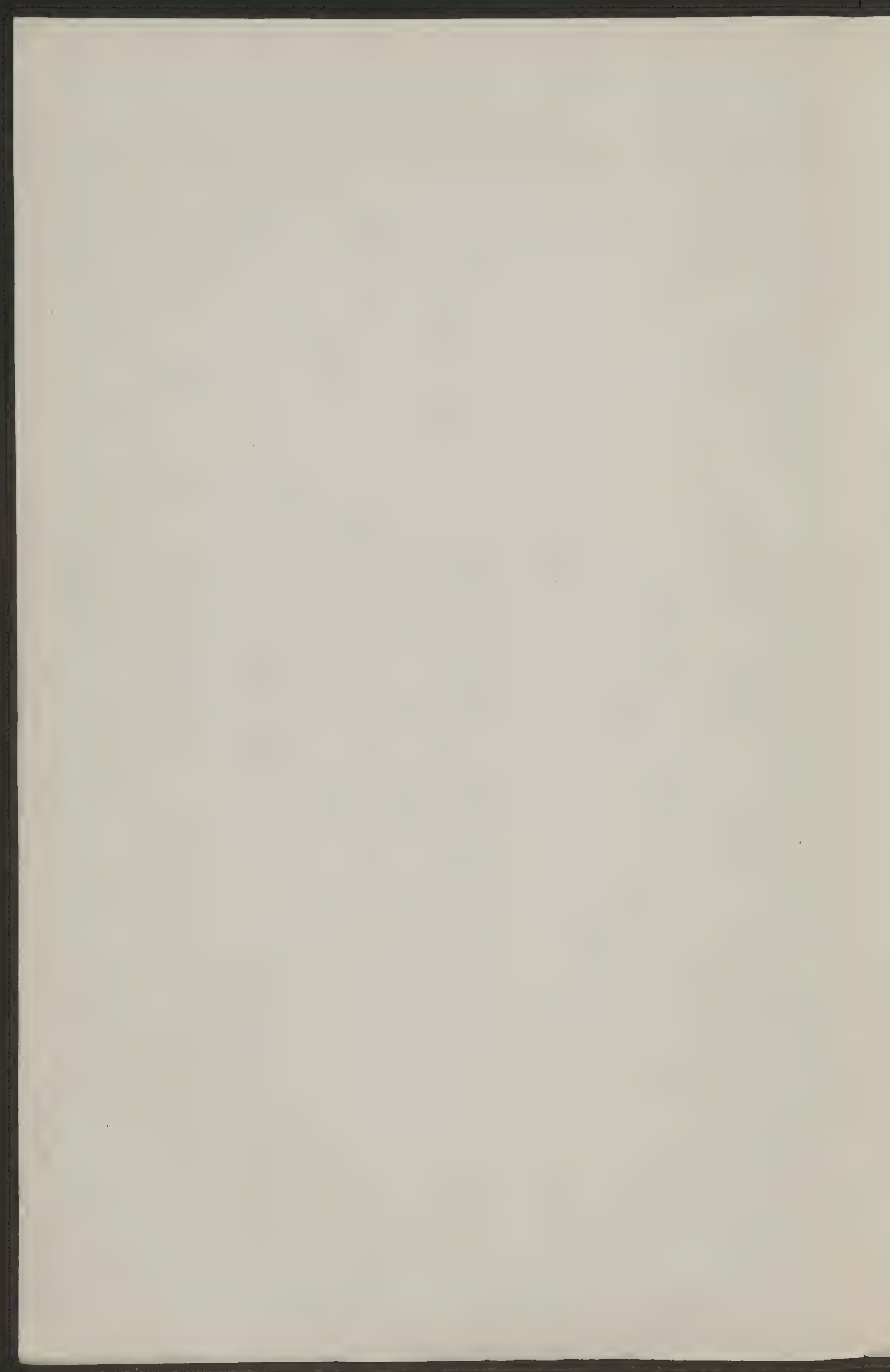
Nadto miał dwór stale potrzebnych rzemieślników : murarza, krawców, szewców, ślusarza, kowala, kołodzieja, siodlarza, rymarza, cieślę, zegarmistrza i innych, którzy mieszkali w domkach na stoku Wawelu i w bliskości pod Wawelem.

Drabanci mieli też izb na Rabszynie od połowy XVI w. Klucznicy i stróże mieszkali na parterze domu królewien, przy pierwszej bramie i przy łaźni koło katedry.

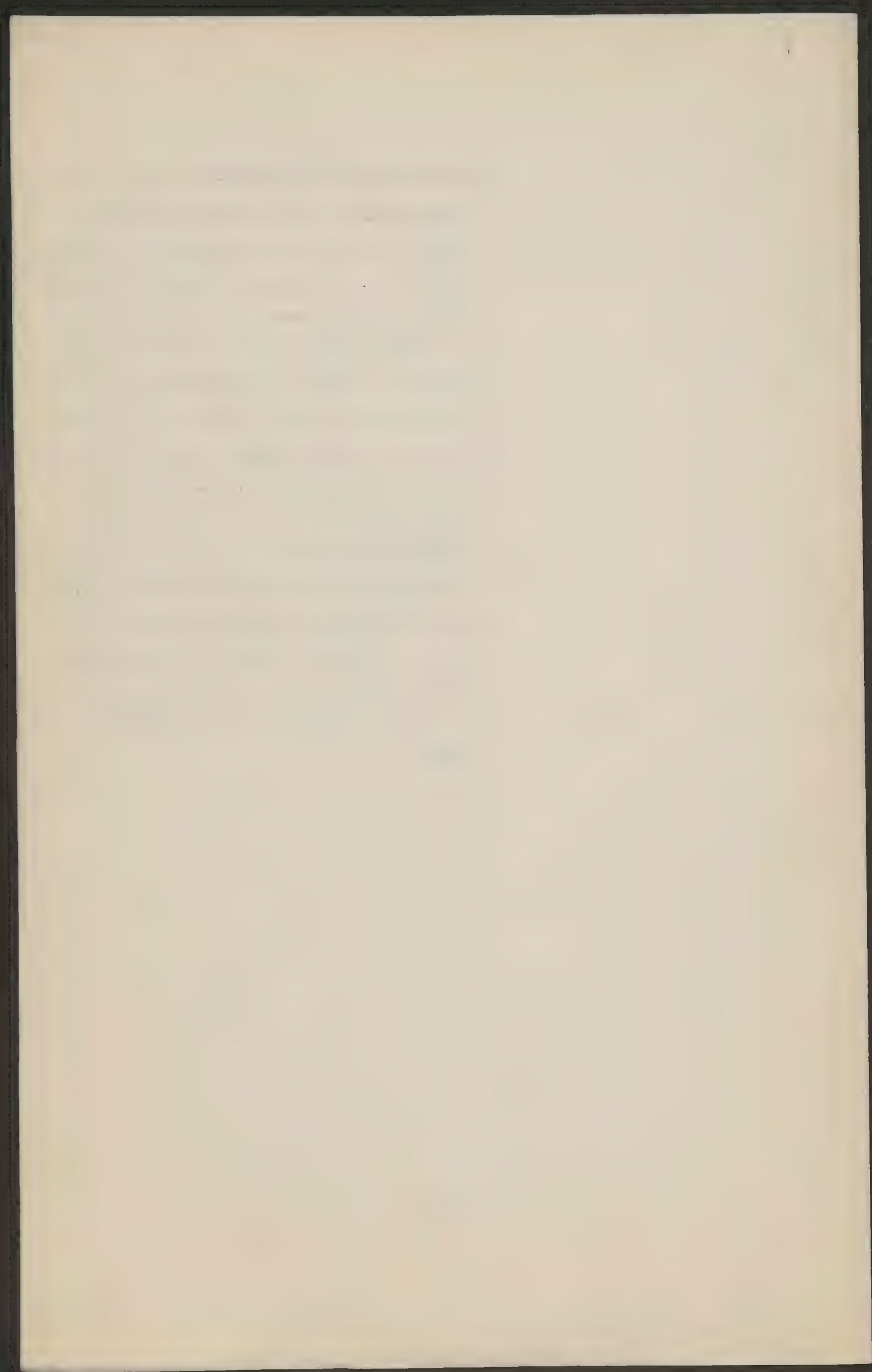

Lakonia

Do

c. k. Sądu

jako handlowego

w _____

Oddział _____

Powod

Pozwan

przez

o wydanie nakazu zapłaty sumy wekslowej

K   h zpn.

krotnie

1 rubryka

załącznik

Stemple za

dołączone

Na zasadzie weksła z daty

dnia

A

pod A w oryginale,

pod

w odpis   dołączo-

B nego, protestu pod *B* w oryginale, pod   w odpis   rewersu notyfi-

C kacyjnego pod *C* w oryginale, pod   w odpis

uprasza

właściciel   weksła

D przez wykazanego pod *D* pełnomocnika:

Wysoki Sąd

raczy polecić dłużni   wekslow

aby   sumę wekslową   *K*   *h*

z procentem 6% od dnia   z kosztami

protestu w kwocie   z prowizją $\frac{1}{3}\%$ z kosztami notyfikacyi

w ilości

wreszcie z kosztami niżej policzonymi przyznać się mającymi, właściciel

weksła

w ciągu dni trzech pod rygorem egzekucyi

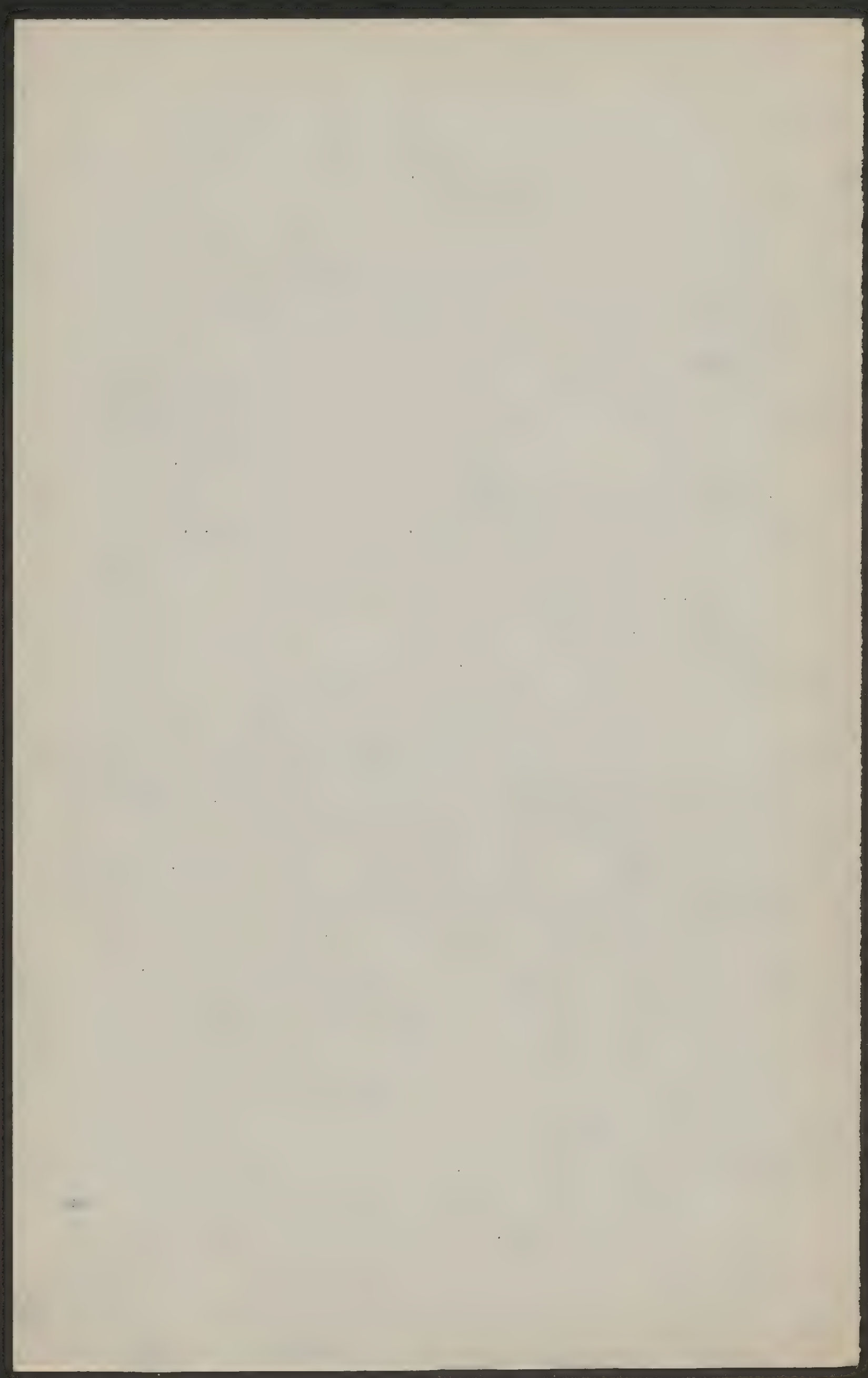
zapłacił

O zwrot oryg. alleg. uprasza się.

I A Z A I A.
=====

Pałac Zygmuntowski kończy się naprzeciw katedry narożnikiem podpartym zewnątrz od ulicy Kanoniczej grubą ~~skar~~skarpią z dzikiego kamienia, od strony zaś skarbcza katedralnego murem ceglany wielokrotnie później przerabianym. Pod izbami parterowymi tego narożnika znaleziono w r. 1914. relikwenty dwóch absyd romańskich, przed jedną z nich mense ostawioną, kolumny połamane z bazami i głowicami romańskimi, wykopalisko to nie jest ukończone jeszcze i czeka na zbadanie. To można dziś powiedzieć, że zburzenie tych dawnych kaplic czy kościółków romańskich, nastąpiło przed Zygmuntem I. gdzieś w połowie XV. w. kiedy przebudowywano i przedłużano ku północy skrzydło zachodnie pałacu, które około 1500. r. znowu przebudowano tak, jak je dziś jeszcze w głównym zrębie widzimy tj. narożnik w murze będący stoi równolegle do ściany wschodniej skarbcza katedralnego. Między pałacem a skarbcem i katedrą pozostaje dość wąski malowniczy dziedziniec, zamknięty od ulicy Kanoniczej resztą pierwotnego muru obronnego zamku, w którego grubości zachował się na wysokości pierwszego piętra ganek straży, czyli bardzo wąski korytarzyk z małymi okienkami na zewnątrz na obie strony. Z narożnego pokoju pierwszego piętra są zamurowane drzwi które prowadziły do tego korytarzyka, który mógł służyć za schowek lub miejsce sekretne. Z tego korytarzyka wchodzi się do pokoiku na pierwszym piętrze wieży dobudowanej około skarbcza katedralnego, nazwanej w r. 1665, nową, później przez króla Jana Sobieskiego ukończoną i miedzianym hełmem przykrytą. Dostęp ten na pierwszym piętrze, przez wąski korytarzyk, którym trudno przecisnąć się można po schodkach raz w górę, raz naddół, dowodzi, że pokój na pierwszym piętrze w wieży powyższej nie był pałacowym, lecz służył na skład lub chyba na mieszkanie służby. Natomiast parter tej wieży łatwiej, dostał dostęp przez wybite do niego drzwi na prost przez mur od strony dziedzińca za katedrą.

Północna część tego dziedzińca przy tym murze, między skarbcem a pałacem, została już w XVI. wieku zajęta przez budynek łaźni królewskiej. Daty budowy na pewno podać nie można, gdyż zapiski wydatków na

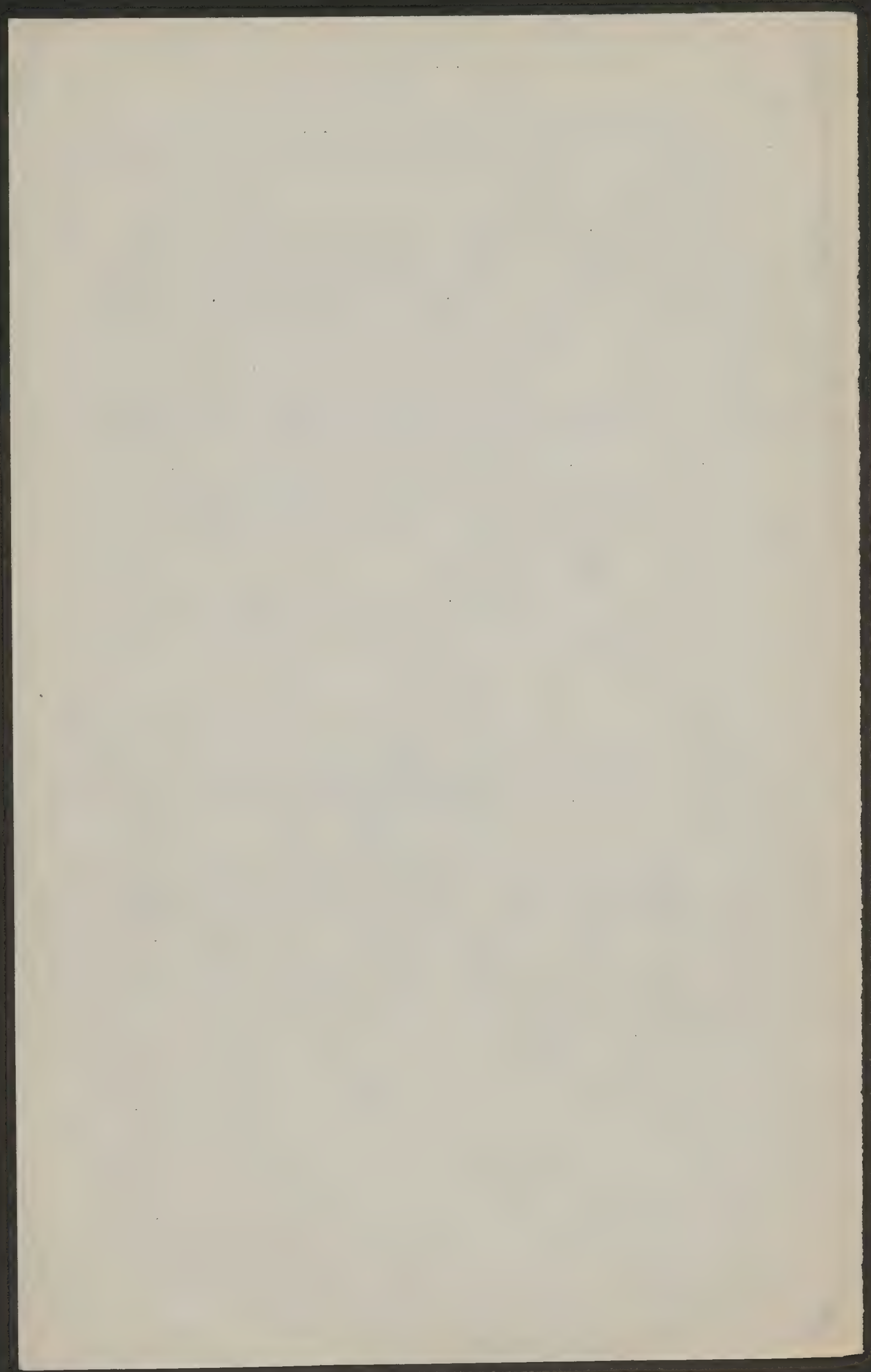
Łazienię spotyka się wprawdzie od początku XVI.w.ale tych łazni było kilka,niewiadomo więc,który z tych wydatków odnieśćby można do tej właśnie łazni przy katedrze.

W r.1530.zapisane są wydatki drobne na różne naprawy do części pałacu nad bramą,a wśród nich na kotlarza za naprawę wanny, być więc może że już koło 1530.r.była łaznia za katedrą.Potem wielokrotnie przebudowywano łaznie króla i królowej,z których jedna znajdowała się na pierwszym piętrze części gotyckiej tj. w Kurzej Stopie, potem wspomnianą jest łaznia pod Kurzą Nogą,zdaje się, że zbudowano drugą łaznie nową na parterze,bo na pierwszym piętrze istniała ona dalej. r.1547. i 1602. ponownie wydatki na przebudowy łazien.

W r.1565.zapisano nieśno wydatek bednarzowi za robotę do łazni króla "inter portam arcis" ,dopiero w roku 1579.wyraźnie wymieniono łazienę przy kościele .-

Wedle re wizji z 1615.r.wielkorządca Jan Płaza "łazienę króla JMci.ochędożyć dał,tarcicami opierzyć koło ściany,pod tarcicami płazę dał kamienną i ławy nowe.Wodę do łazni przywiódł i śróbę dał mosiączową. Łazne piec,kocioł,okna nowe.Pod łaznią rynsztok dał wymurować,który idzie przez wał aż na drogę /: a więc w stronę ulicy Kanoniczej :/ Domek przed łaznią,gdzie odźwierny straży mieszkiwał,znowu dał naprawić i dachem nowym pobić.Wannę z której wodę na strych rurami ciągną,dał kamienną."

Komunikację piętr z łaznią parterową przy katedrze tworzyły schodki kręcone umieszczone w wieżyczce,która stała przyczepiona do ściany pałacowej,zaznaczona jeszcze na planach z początku XIX.w. Na pierwszym piętrze w sieni między oknami na katedrę,pozostał dotąd otwór z pięknem gotyckiem nadprożem,przez który wchodziło się do schodów kręconych. /: Tędy także prowadziła droga do katedry,mianowicie ze schodków tych wchodziło się do sionki małej a z tej ^{do} sionki przerzuconego arkadą od szkarpy pałacowej do kaplicy tylnej katedry :/.Trudno przypuścić,aby schodki od parteru do drugiego piętra,a nawet na strych sięgające,budowano tylko dla łazni,albowiem schodki te należą organicznie do budowy pałacu : pokoje były przecięte dwoma klatkami schodowymi i dwiema sieniami /: przed Kurzą Stopą i za katedrą // i wzdłuż tych sienisk były kręcone schody dla wewnętrznej ko-

munikacyi między piętami przez przechodzenia przez sienie, a więc aż trzy schody w okolicę Kurzej Stopy, dwoje kręconych, jedno w głębokości muru dalej przy Lubrance, dalej znowu między pierwszym a drugim piętrem nad bramą i jedno przy ścianie za katedrą tj. te przez które schodzono i do łaźni. Prawdopodobniejsze jest więc, że schodki kręcone za katedrą wybudowano przy ~~przy~~ przebudowie tego skrzydła około 1500. r. - tem bardziej, że dostęp z nich do ganku katedralnego /: zbudowanego w r. 1530. :/ i do łaźni późniejszej był bardzo niedogodny, bo stopnie i skrzęty nie przypadają na właściwej wysokości wchodów do łaźni i do ganku katedralnego, a skutkiem tego musiano ze drzwi z tych schodów skręcać drugie schodki do łaźni i łączyć je sionką ze schodkami ku gankowi katedralnemu.

Istnienie tych schodków poddało myśl wyzyskania małego placu między pałacem a skarbcem katedralnym pod łaźnią - /potem zbudowano i na piętrach nad tą łaźnią pokoje/.

O urządzeniach łaźni znajdujemy jeszcze szczegóły w spisach wydatków i późniejszych revizjach: r. 1665.: Drzwi do łaźni dębowe z żelaznych zawiasach z hakami, kluczem, hantabą. Za temi drzwiami izdebka przy murze, okna trzy, wszystkie naprawy potrzebują. Stąd dalej za kaplicą /: ku kaplicy?/: są ex opozito drzwi do sieni łaźiennej na zawiasach żelaznych z hantabą, klamką, z której sieni drzwi do łaźni które na żelaznych zawiasach z hantabą i klamką. W łaźni samej piec kaflowy w którym kocioł miedziany podługowaty wisi na dwóch prętach żelaznych, wanien miedzianych dwie, okno o sześciu kwaterach, zwierzchnie albo raczej ław trzy z tarcie robionych /: zdaje się że była tu i łaźniaⁿⁱ parowa :/. Z tej łaźienki drzwi do sionki przed sklepem na zawiasach z skoblem bez zamku, antabą z wrzeciądżem.

Z sionki drzwi do sklepu . . . w nim okno z kratą żelazną wielkie o 4 kwaterach, drugie okno nad drzwiami z okienicą żelazną, okna oboje w oków wpobione. Szafy trzy proste drzewiane hakami przybite.

Z tego sklepu są drzwi do izdebki, w tej izdebce okien dwie o 4 kwaterach, każde w oków oprawne, z kratami żelaznemi, piec kaflowy z blaszką żelazną, którą się zawiera.

Przed łaźnią wyżej umieszczoną jest do rozbierania izdebka, w tej izbie piec kaflowy malowany, okno jedno o 2 kwaterach w oków opira-

vne, z tej izdebki drzwi do kręconego schodu, stół flodrowany stary.
W tejże łaziennej izdebce zostaje przy piwnicy na podwórku przed łaznią wanna kamienna, do której woda rurami chodzika, ale to zepsowane jako i wanna.

R.1692.: " z sieni / I.p./ na kręcony schód ku łazni drzwi żelazne.....w łazni nie masz pieca ani kotła, łazni teraz nie masz, a obrócił ją sobie p.Mazurkiewicz klucznik na swoją wygodę. Przed łaznią wystawił sobie p.Mazurkiewicz izdebkę do muru i po prawej ręce kominek dwie drewniane do muru przysadzone jedna pole drugiej.....

w r.1709.: stan podobny z dodatkiem, że łaznia opustoszała i powała kijami alias stęplami postępowana, w niej p.Klucznik! ma schowanie, naprzeciwko jest przegroda z tarcie w tej za kluczem p.Klucznika są trzy wanny miedziane, dwie do kompania się, trzecia do grzania wody, kotłem nazwana, wszystkie z uchami żelaznymi.

w r.1709.: okno puste bez kwater.....posadzka kamienna stara, cegłą dawno naprawiona, kominek szafiasty z gzemsem kamiennym.....izdebka anliqnitus do rozebrania przeznaczona, bez żadnego zamknięcia. piec z kafli zielonych we trzy skrzynie, na fundamencie murywanym.

w r.1707.:.....wyszedszy schodami kręconymi na dół jest łaznia anliqnitus zwana do której w drzwiach kamiennych drzwi drewniane pojedyncze ..... okno jedno posadzka kamienna. Dalej drzwi do sieni ..... z tej do pierwszej izby, powała i sklepienie dawne /dół wieżę nowej / za nią izba o 2 oknach na wały /: ku Kanoniczej ulicy, / do tych okien grada, trzy murywane, podłoga z tarcie stara, sklepienie dawne, piec w framudze z kafli pstro malowany na fundamencie murywanym. Wyszedszy z tych izb do sionki ex opposito drugiej sieni jest izba.....w tej jedno okno w drobne szyby, piec z kafli zielonych we dwie skrzynie na fundamencie murywanym. Przepierzenie z tarcie z półkami na schowanie, przy oknie drzwi zamurowane na schody, powała ze strugarzami stara, podłoga z tarcie zła. Przepierzenie ku podwórkowi z tarcie.

za rządów późniejszych austriackich przerobiono powyższe izdebki na areszt wojskowy.-

Druga łaznia, nazwana w inwentarzu z r.1709. Zyguntowska, w spi-

-
.
-

-
in
o

.

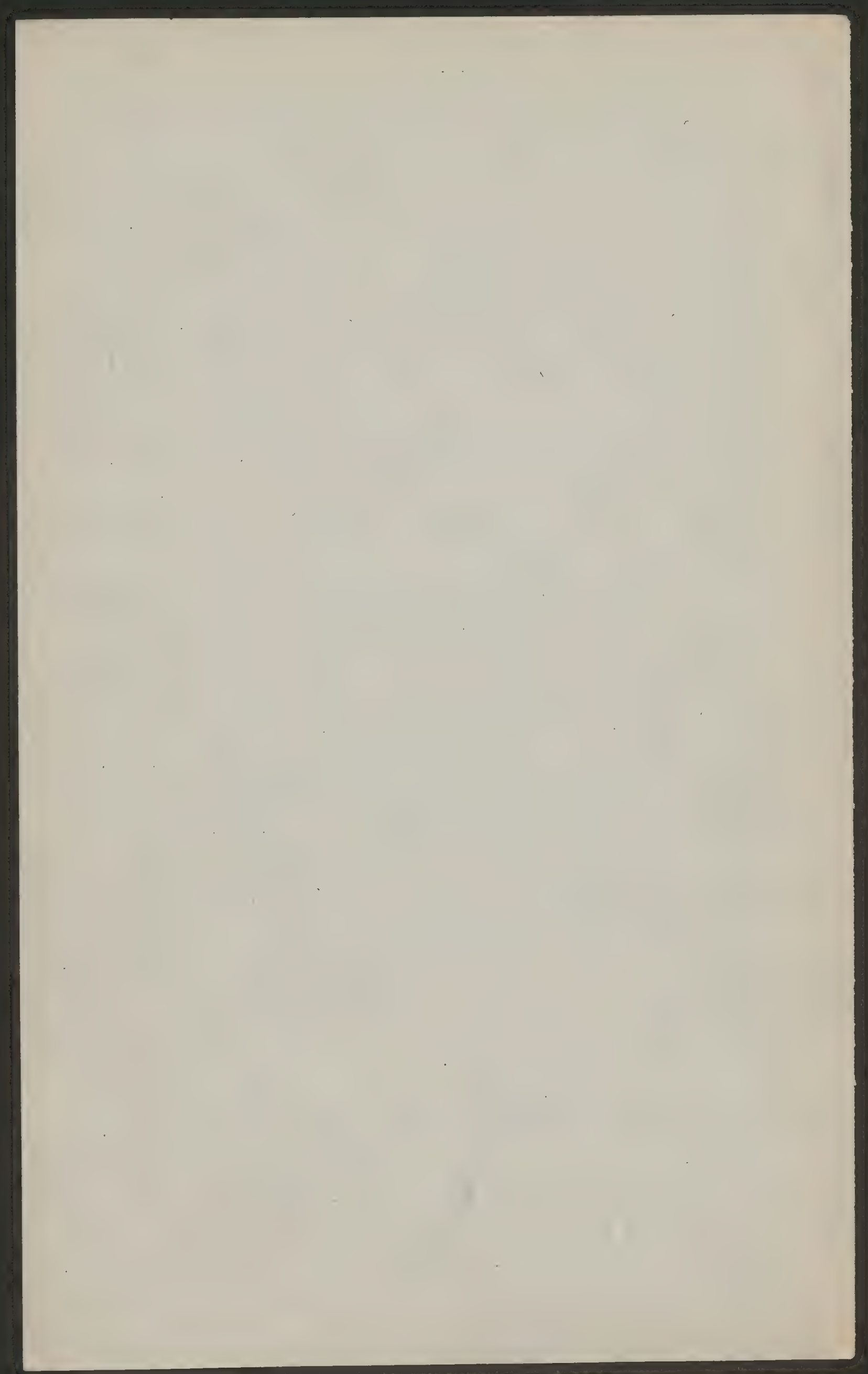
-iq3

sach wydatków z XVI.w.zwana łaźnią królowej, mieściła się na pierwszym piętrze gotyckiego pawilonu, zwanego Kurzą Stopą.

W pawilonie tym na parterze znajduje się izba gotycka z herbem królowej Jadwigi, nienaruszona przez przebudowy Zygmunta I., obok izba beczkowa zasklepiona, która od VI.w. była kuchnią wielkorządcy obok mieszkającego - na I piętrze znajdują się dotąd trzy pokoiki, których tylko zewnętrzne ściany pochodzą z czasów Kazimierza W. wewnątrz zaś zdobną bogate okramienia drzwi z nadprożami rzeźbionymi z epoki Zygmuntowskiej. Pierwszy od strony północnej stanowił gabinet mieszkalny - dwa pokoiki obok stanowiły ubikacje rozbieralnię i łaźnię, sionka za niemi mieściła piec i kotły. W jednym z tych pokoi malował za Zygmunta I. mur w łaźni Dionizy Stuba, autor fryzu dochowanego nad galerią II.p. dzieła, na którym to murze łaźni były wymalowane trzy oracje / "charitates 1544." /.

W roku 1525. zapłacono 3 grzywny szklarzowi za nowe okna w łaźni królowej - w r.1530. wannę - w r.1531. miedzianą przykrywą do wanny. W r.1529. płacono Bereccemu 4. grzywny 28.gr.za drzewo do łaźni królowej, dalej kupowano 66 haków którymi "przymocowany jest mur do łaźni królowej", malowano piec tamże, w r.1530.nowa naprawa w łaźni królowej i płacono żelaza do sprowadzania wody pod tą łaźnią. W r.1540. prowadzono gruntowne naprawy w całym pawilonie gotyckim uszkodzonym przez pożar z r.1536., podparto go szkarpą od północy, w r.1541.pokryto pawilon nad łaźnią królowej 600 blachami miedzianymi i sprawiono pobielańską wannę miedzianą, która kosztowała więcej, niż dach, po 14 grzywien, gdy blachy na dach kosztowały 13 grzywien. W r.1545.nowe naprawy w łaźni, ramy do okien, kraty przed niemi oraz dwie nowe wanny za 24 grzywny. W r. 1546.obliczył się wielkorządca z mistrzem murarskim na 87 grzywien za siwe kamienie / posadzki / do łaźni królowej i za kamienie do okien, drzwi, schodów, kanału. Zygmunt III.

Zygmunt III.budując narożną wieżę i dostęp do niej korytarzem z pawilonu gotyckiego, przerobił tę łaźnię i odtąd stała się nową. W r.1602.zapisano: dziwić się szkła żywieckiego na okno do nowej łaźni króla JMci przed Kurzą Nogą w r.1603.murarzowi za 4 dni co w sklepie przed Kurzą Nogą około okna mu kanał dla stawiania wannę płacąc za każdą dzień po 1000, 10.1000. murarzom, co w łaźni robili i 2.

piecyki mrowali 4 fl.

Co do wewnętrznego urządzenia łaźni, to była on w połączeniu z rurmusem stojącym nad Rudawką między Kurzą Mogą a kościołem Św. Idziego, z którego pędzono wodę do kadzi na strychu pałacu, a z niej do łaźni. W r. 1500 zapisano dwie wanny drewniane i cebrę /1524/ dla króla i królowej. W r. 1541. wanna miedziana pobielana w łaźni królowej za 14 grz. a w r. 1603. w kuli górniczy z Brzazowic za 12 florenów wannę kamienią na 4 łokcie wzdłuż, 2 łokcie wszerz, a 1 łokieć w zwierzch. Dalej wymieniają rachunki: instrument miedziany, którym płynie ciepła woda do łaźni królowej /1542/ - star. miedziany piec w łaźni ważący 20 cetnarów. /1546/ miedziana pokrywa na piecu łaźni /1552/ naczynie miedziane /1551/, komin zielony /1529/, świecznik o dwóch rurkach /1530/.

Przy łaźni wspomniana jest w r. 1533. skrzynia smołowana na wodę połączona z rurmusem, przed łaźnią ławki kamienne, malowane olejno na marmur /1540/.

Była jeszcze w tej okolicy, pałacu trzecia łaźnia, zapewne dla dworu, jak dowodzą w spisach wydatków wzmianki: w r. 1540. malowanie drzwi przed łaźnią pod Kurzą Mogą na czerwono, - w r. 1546. : dwa wiadra miedziane do studni króla w zamku tam gdzie się idzie do łaźni, - w r. 1547. za nową ścianę, gdzie się idzie nowymi schodami do łaźni.

Niestety, nie ma bliższych szczegółów co do tej trzeciej łaźni.

Późniejsze rewizje wspominają o łaźni królowej jak następuje :

w r. 1665 : Wychodząc z alchymii drzwi dwoiste do sionki, z tej są drzwi do łazienki, okienka w niej szklane. W łazience okno jedno nad drzwiami drugie, pobok ław trzy, piecyk kaflowy, ale kociołka nie ma.

w r. 1700: od kurzej stopy do sieni idąc prosto, ex opposito są drzwi do sklepu dębowe.....podle pieca są drzwi dwoiste do łazienki. Do łazienki Zygmuntowskiej samej drzwi nie masz, w niej piecyk kaflowy, okienko w szkle okrągłe.

w r. 1759: W odrzwiach kamiennych z gżemsem kamieniarską robotą pod którym per mordum gałęzie z gipsu wyrobione^{I/}, drzwi lipowe stare, za temi drzwiami jest łazienka, do której drzwi jodłowe

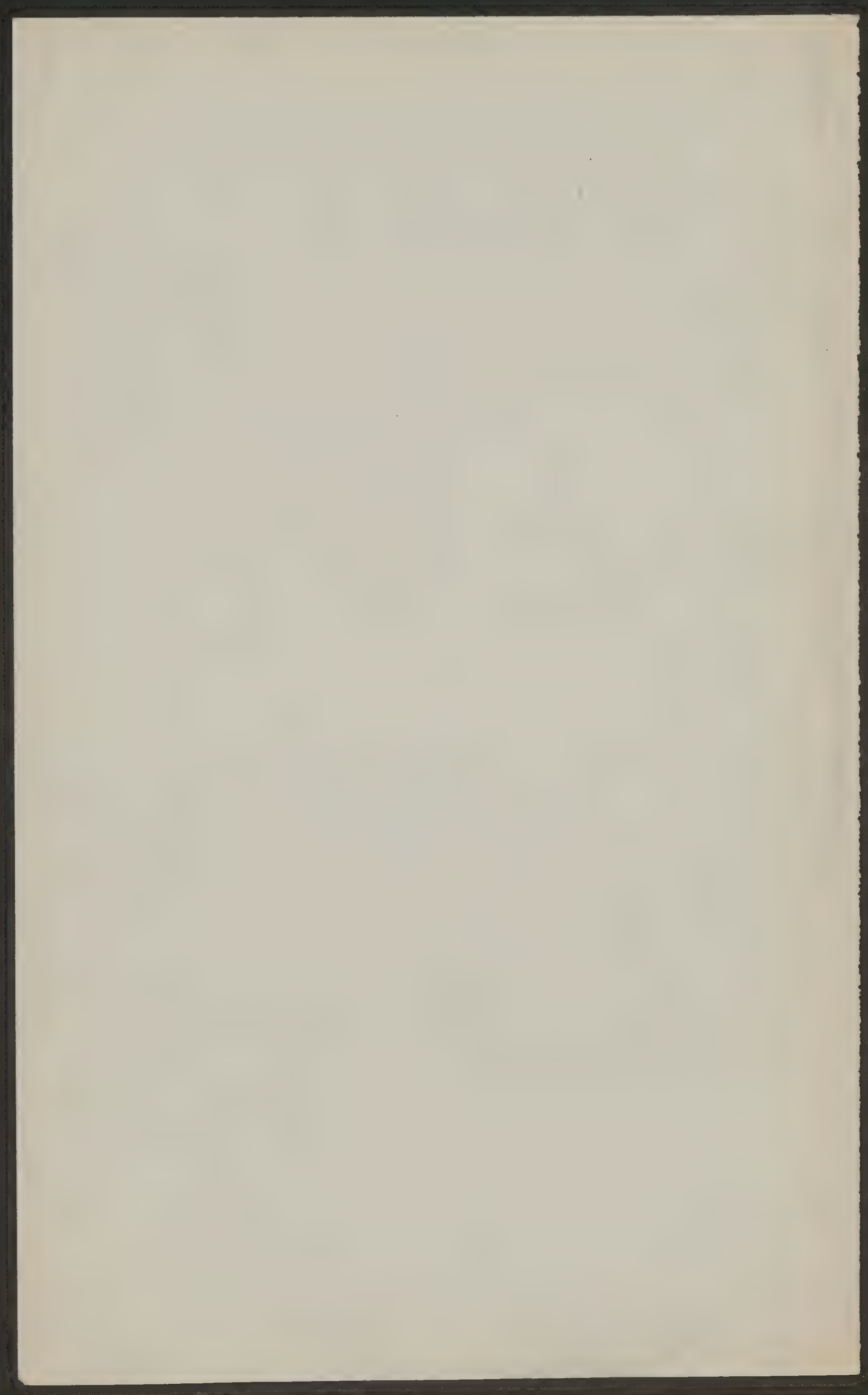
2/. I. J. laskowanie gotyckie w kamieniu z napisem Tendit in ardua virtus.

- .7. -

над drzwiami okno stare, w łazience podłoga z tarcie, ławki jodłowe dwie, pieca nie masz tylko fundament murowany, okienko bez rany, szkła i kraty.

w r. 1787: garderoba - bez śladu z łaźni.-

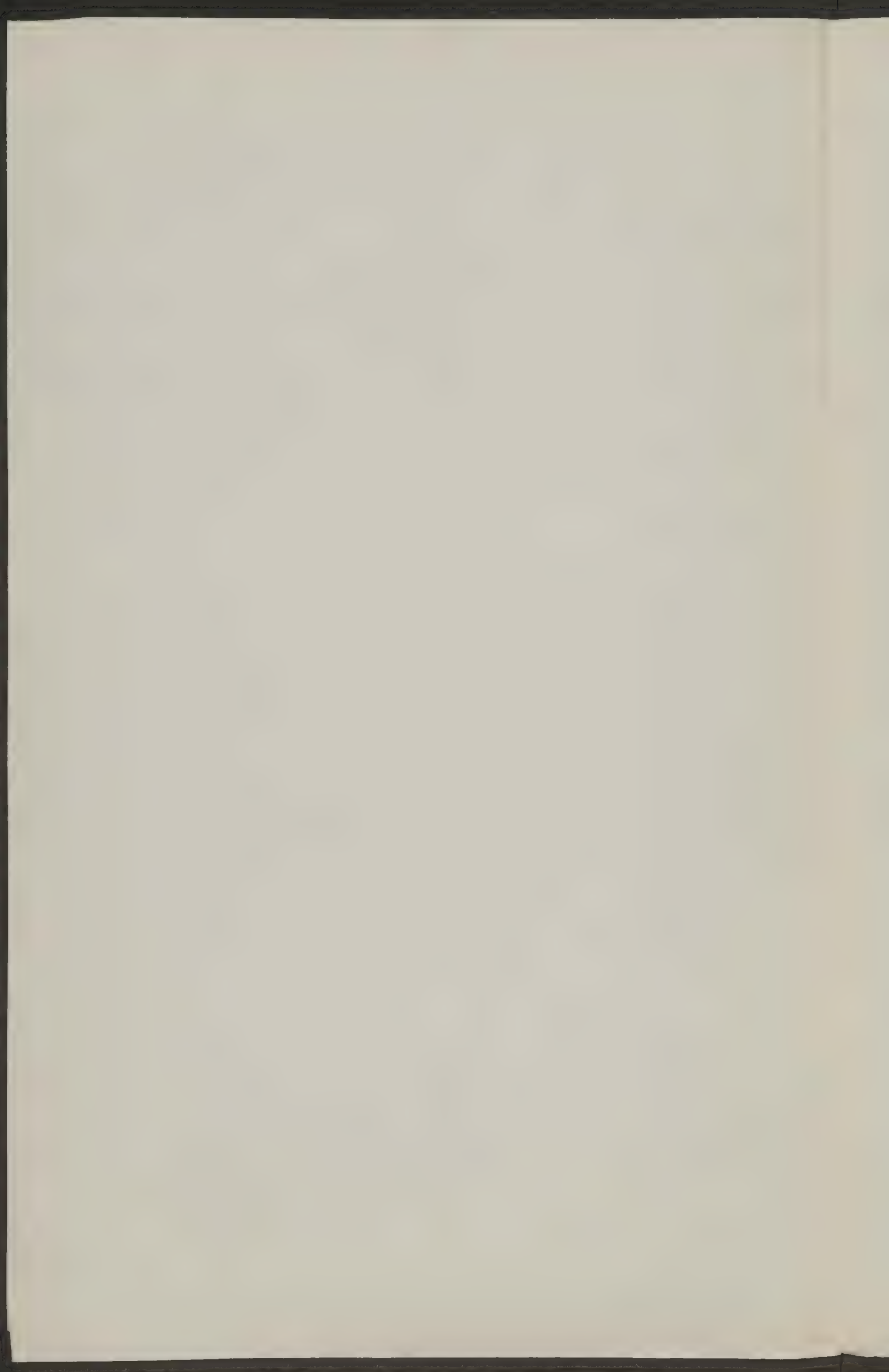
140

Łaznie królewskie.

Było ich kilka: jedna na parterze w sąsiedztwie skarbcza katedralnego, która zapisywano tam była w inwentarzach zamkowych aż do końca XVIII w., drugą kazię królowa wymieniają rachunki XVI w. w której podano na pierwszym pięttrze - nadto L. k. w. XVI ostatni budynek zwany nową łaznią na stołw sęry pod kurzą łogą. W r. 1547 zapisano pokrycie tej kazi koksą ogródka da-robioną; w r. 1633 zapisano „nową łaznię prze kurzą łogą”.

Sejgmunta I. malował mur w łazni Dyonizja Kuba, autor fryzu dochowanego nad pale-ryą II. p. zię zięca, na którymto murze łazni by-ły wmalowane „3 charitates” /1544/.

Co do nowego, trzeciego urządzenia łazni, to była ona w pokroju i rozmiarach odpowiadająca budówką między kurzą łogą a oficyną dw. iedziego, z którego pędzono wodę do kazi na strzachu pokonu, a z niej do łazni. W r. 1533 zapisano drewniany drewniane i cegły /1544/ dla króla i królowej. W r. 1541 wana miedziana robiona w łazni królowej za 14 grz. 45 de-karów a w r. 1636 w kuli górniczej z Brzazowie za 12 florenów wana kamienną na 4 kociole w zółcu, a kociole wszere, a 12 kociole w zwierzech. Dalej wymieniają rachunki: instrument miedziany, którym płynie ciepła woda do łazni królowej /1544/ starą miedzianą piec w łazni ważący

28 centnarów /1546/ miedzianą pokrywę na pie-
cu łaźni /1532/ naczynie miedziane /1531/
kominek zielony/ 1529 /,świecznik o dwóch rur.
żacz /1533/.

Przy łaźni wspomniana jest w r.1533
sążnia smołowana na wodę połączona z rumu-
sem, przed łaźnią ławki kamienne, malowane olej-
no na marmur /1540/.

Koszta:

1) List upominalny do dłużnik..... i porto	K	h
2) Ułożenie skargi	„	„
3) Nadwyżka z powodu uczestników	„	„
4) . . . . krotne przepisanie skargi	„	„
5) . . . krotny odpis weksla	„	„
6) . . krotny „ protestu	„	„
7) . . krotny „ rewersu	„	„
8) Stemple do skargi i załączników	„	„
9) . „ do nakazu i duplikatu	„	„
10) Pełnomocnictwo ze stemplem	„	„
11) Ekspedycja i porto skargi	„	„
12) Porto zwrotne	„	„

W każdym podaniu należy powołać
następującą liczbę czynności.

Liczba czynności   Cw
1

Weksłowy nakaz zapłaty.

Na podstawie weksl   niewykupion   , przedłożon   w pierwopisie, z dnia

— protest   z dnia

rachunk   zwrotn

nakazuje się

jako akceptant   , oraz

aby zaskarżon   sum   wekslow

wraz z procentami po 6 od sta od

kosztami protestu

prowizyą w wysokości $\frac{1}{100}$, kosztami intymacyi — notyfikacyi —

wreszcie z narosłymi dotąd kosztami sądowymi z włączeniem — z wyłączeniem — należytości prawnej

od orzeczenia na   oznaczonymi, do niepodzielnej ręki —

w nieodraczalnym terminie trzech dni

pod rygorem egzekucyi zapłacił   lub w tym samym terminie swe zarzuty przeciw wekslowemu

nakazowi zapłaty do Sądu poniżej wymienionego podał

Od wydania wekslowego nakazu zapłaty niema rekursu, wolno jednak wnieść rekurs.

przeciw zawartemu w tym nakazie zapłaty orzeczeniu o kosztach sądowych.

C. k. Sąd   w

Oddział

dnia

Do wiadomości! Zarzuty przeciw wekslowemu nakazowi zapłaty mają być wniesione na piśmie.
Pismo musi być podpisane przez adwokata.

Do
c. k. Sądu jako handlowego

Ganek

w _____

Oddział _____

Powód Pozwan
do Rakeady.
przez

o wydanie nakazu zapłaty sumy wekslowej

K h zpn.

krotnie

1 rubryka

załącznik

Stemple za

dołączone

Na zasadzie weksla z daty .

dnia

A

pod A w oryginale,

pod

w odpis . . . . . dołączo-

B nego, protestu pod *B* w oryginale, pod   w odpis   rewersu notyfi-

C kacyjnego pod *C* w oryginale, pod   w odpis

uprasza

właściciel   weksła

D przez wykazanego pod *D* pełnomocnika:

Wysoki Sąd

raczy polecić dłużni   wekslow

aby   sumę wekslową   K   h

z procentem 6°/_o od dnia   z kosztami

protestu w kwocie   z prowizją $\frac{1}{8}$ ^o/_o z kosztami notyfikacji

w ilości

wreszcie z kosztami niżej policzonymi przyznać się mającymi, właściciel

weksła

w ciągu dni trzech pod rygorem egzekucyi

zapłacił

O zwrot oryg. alleg. uprasza się.

114

G A N E K   D O   K A T E D R Y .
=====

W czasie kilkakrotnych przeróbek apartamentów nad bramą, wybudowano w r. 1530. także przejście z tego zachodniego skrzydła pałacu z pierwszego piętra krytym gankiem do katedry, a właściwie do kaplicy za katedrą. Spieszono z tą budową tak, że zapisano wydatek na polepszenie zapłaty murarzom bo "za zwyczajnymi godzinami pracowali nad budową schodów z pokojów królowej do katedry".

Z przejścia tego pozostała połowa przy kaplicy Batorego, drugą połowę, /: jakby przęsto mostu :/ zburzono na początku XIX. w. a połączenie z pałacem zamurowano.

Na planie Poppelmann'a z końca XVII. w. jest ganek do kościoła wrysowany wyraźnie jako prostopadły do narożnika kaplicy Batorego, przy nim, przy murze pałacowym pod kątem prostym przybudówka, a dalej przy niej ku łaźni kręcone schodki.

Jeszcze na planie z r. 1803. jest ten ganek tak samo wrysowany.

Przejście było dość niewygodne, bo wąskie i trzeba było dostać się do niego ze schodków kręconych prowadzących do łaźni, z tych przez sionkę znowu po schodkach w górę i tu nagle skręcać pod prostym kątem ku katedrze

Rewizja z r. 1665. opisuje to przejście następująco: z tej sieni drzwi żelazne na wschód kręcone na dół i do góry idący, na zawiasach i hakach z hantabą. Z tego kręconego schodu wyżej trochę /: po schodkach? :/ drzwi idące na ganek to jest do kaplicy Stefanowskiej, w tym ganku okienek ośm, z tego drzwi stare żelazne na krzyż blachą obite, na 3 zawiasach żelaznych, z wrzeciądzami i z skoblami, zamku nie masz, jednak jedna kłódka jest. Taki sam stan : rewizji z r. 1692. - przy następnych zapisano: w r. 1709.: ganek pokryty nowym dachem, drzwi blachą żelazną obite, za drzwiami wschodki kamienne kręcone na dół i do góry. Tymi schodkami schodzi się na dół, drzwi drewniane na pomienione ganki kościelne..... W r. 1739. : schodki kamienne kręcone, z których sześć z tych, i inne ponapadane do łaźni na dole, z których na prawej ręce drzwi jodłowe stare stolarską robotą jeszcze nie złe do sionki na ganek, którym do kościoła królestwo chodzą idące.

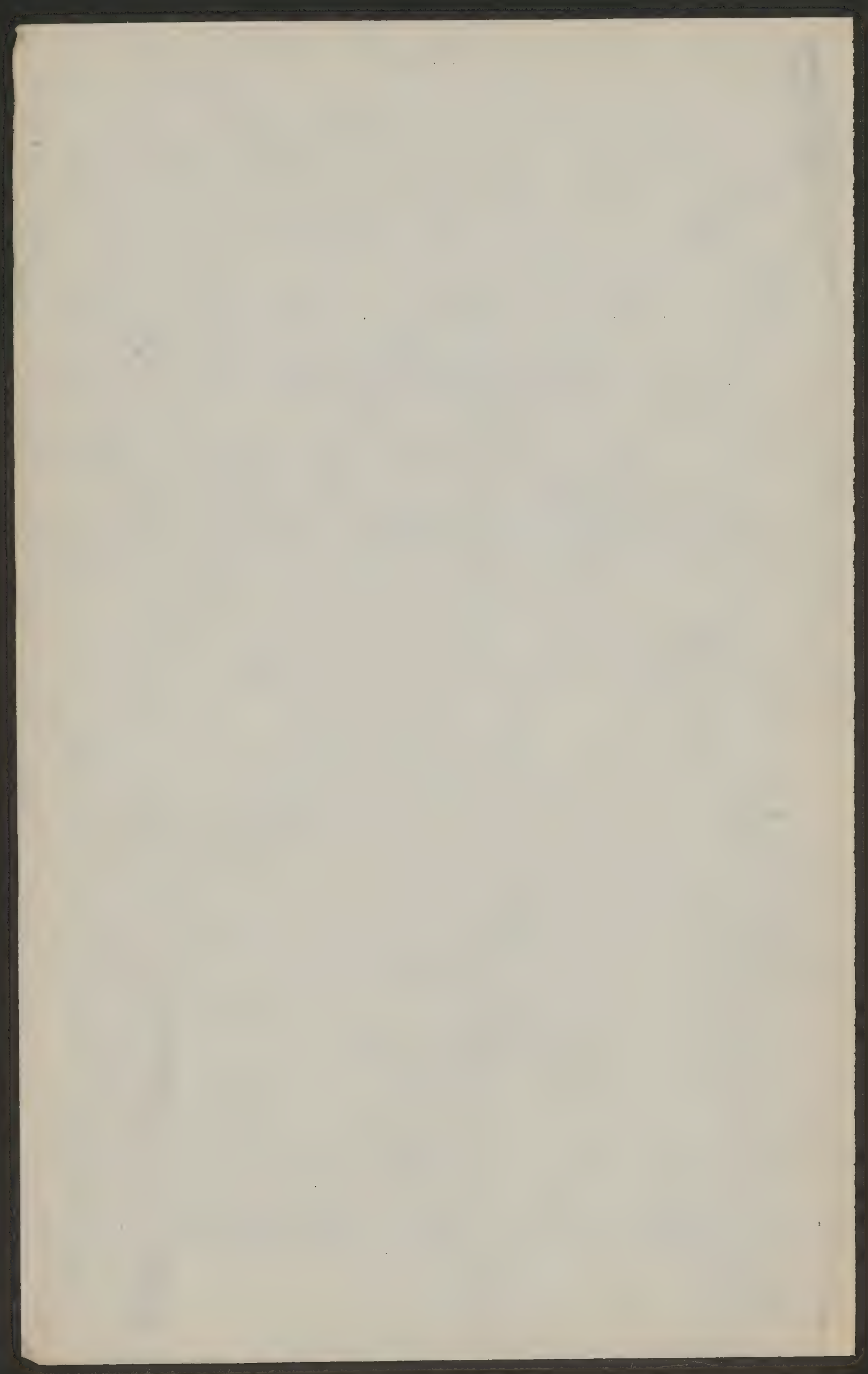
Tu bałamutnie opisuje rewizya jak raz 9 schodków do góry idzie, potem schodzi na dół dwa razy po 4 schodki do ganku do kościoła, w którym to ganku posadzka ceglana dobra sklepienie także dobre, okienek w oków oprawnych ośm, do samego kościoła drzwi drewniane blachą żelazną obite i pasami żelaznymi na krzyż ujęte, z antabą bez zamknięcia, nad gankiem dachówka z cegły dobra.

W r. 1787.: nad drzwiami w sieni I. piętra na ganek do kościoła idący okienko o 4 kwaterach w szyby drobne w oków oprawne, drzwi na ganek idący do loży królewskiej stare, pomalowane, za którymi schodki kamienne cztery pod ganek /sic!/, na tymże ganku okienek po obydwu stronach ośm, posadzka z cegły, drugie drzwi do cyborjum żelazne z zamkiem starym zreparowanym francuskim. Powróciwszy tym gankiem gankiem do sieni są drzwi trzecie na schody do góry pierwszego piętra i na dół na podwórko okrągłe, kamienne. Zeszedłszy tymi schodkami na podwórko ku kościołowi jest łaźnia....

Zygmunt August miał zamiar zbudować wygodniejsze przejście, a projekt ten podaje "Nauka około budowania w zamku krak. od Jego Aról. Miłości z r. 1570": "na ganek, gdzie królowa JMć. mszy słuchała, od drzwi, gdzie nań z izby wychodzą, zrobić wchód łamany kamienny, item z izby dolnej, gdzie panny mieszkają, uczynić wchodzenie tymże wschodem do kościoła, item przez sklep nad grób króla Kazimierza przełomić mur, a tam pod sklepem /?/ uczynić ganek kamienny ku słuchaniu mszy z balastw^{em}, a uczynić serż, aby dobrze do chóru widzieć ku kazalnicy i wielkiemu ołtarzowi, item ganek który jest z kaplicy, ten uczynić murowany na bódze z balastw^{em}, item wszystko grzebić u ganków znieść, a z murowu uczynić."

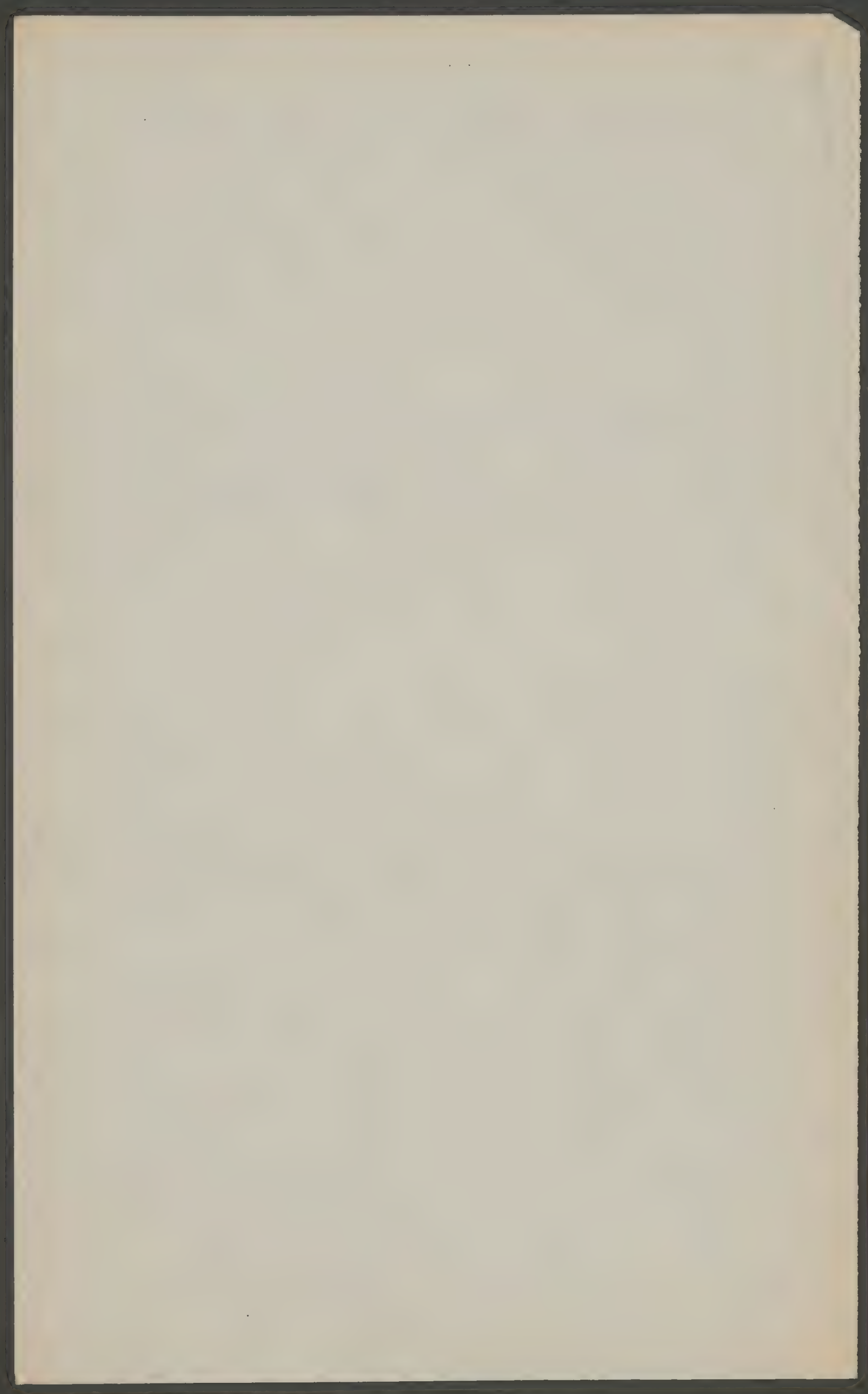
Trzeba sobie uprzytomnić, że wówczas nawy boczne katedry nie były jeszcze podwyższone, projekt powyższy więc miał widocznie zamiar zbudować lożę dworską nad sklepieniem które się wznosiło tuż nad grobowcem Kazimierza Wielkiego, czyli na strychu nawy bocznej, nad którymby dach odpowiednio podniesiono, a pod nim wybudowano "sklep" czyli "sklepienie" na piętrze a pod murem "ganek" ku presbiterjum. Projekt nie doszedł do skutku.

Oprócz tego przejścia gankiem, zrobiono od południowej strony kaplicy Batorego wejście do niej z parteru, obecnie zamurowane, a charakter marmurowych drzwi ukazuje na czasy Zygmunta III. Rewizya z 1665. r. pisze o tem wejściu: na tyłach katedry: "drzwi z kościoła żelazne z odzwiami z czarnego marmuru, na zawiasach i hakach. Pasy przez nie żelazne gwoździa-

mi pikoanymi prajbite, z zamkiem, kluczem, wrzeciądzem i hantabę".

12/2

Koszta:

1) List upominalny do dłużnik..... i porto	K	h
2) Ułożenie skargi	„	„
3) Nadwyżka z powodu uczestników	„	„
4) . . . . . krotnie przepisanie skargi	„	„
5) . . . . . krotny odpis weksła	„	„
6) . . . . . krotny „ protestu	„	„
7) . . . . . krotny „ rewersu	„	„
8) Stemple do skargi i załączników	„	„
9) „ do nakazu i duplikatu	„	„
10) Pełnomocnictwo ze stemplem	„	„
11) Ekspedycja i porto skargi	„	„
12) Porto zwrotne	„	„

W każdym podaniu należy powołać
następującą liczbę czynności.

Liczba czynności

Cw
I

Weksłowy nakaz zapłaty.

Na podstawie weksl   niewykupion   , przedłożon   w pierwopisie, z dnia

— protest   z dnia

rachunk   zwrotn

nakazuje się

jako akceptant   , oraz

aby zaskarżon   sum   weksłow

wraz z procentami po 6 od sta od

kosztami protestu

provizją w wysokości   ‰, kosztami intymacyi — notyfikacyi —

wreszcie z narosłymi dotąd kosztami sądowymi z włączeniem — z wyłączeniem — należytości prawnej

od orzeczenia na   oznaczonymi, do niepodzielnej ręki —

w nieodraczalnym terminie trzech dni

pod rygorem egzekucyi zapłacił   lub w tym samym terminie swe zarzuty przeciw weksłowemu
nakazowi zapłaty do Sądu poniżej wymienionego podał

Od wydania weksłowego nakazu zapłaty niema rekursu, wolno jednak wnieść rekurs
przeciw zawartemu w tym nakazie zapłaty orzeczeniu o kosztach sądowych.

C. k. Sąd

W

Oddział

dnia

Do wiadomości! Zarzuty przeciw weksłowemu nakazowi zapłaty mają być wniesione na piśmie.
Pismo musi być podpisane przez adwokata.

Konservacja

Do

c. k. Sądu

jako handlowego

w _____

Oddział _____

Powod

Pozwan

przez

o wydanie nakazu zapłaty sumy wekslowej

K h zpn.

krotnie

1 rubryka

załącznik

Stemple za

dołączone

Na zasadzie weksla z daty

dnia

A

pod A w oryginale,

pod

w odpis ... .. dołączo-

B nego, protestu pod *B* w oryginale, pod . w odpis   rewersu notyfi-
C kacyjnego pod *C* w oryginale, pod   w odpis
uprasza

właściciel   weksła

D przez wykazanego pod *D* pełnomocnika:

Wysoki Sąd

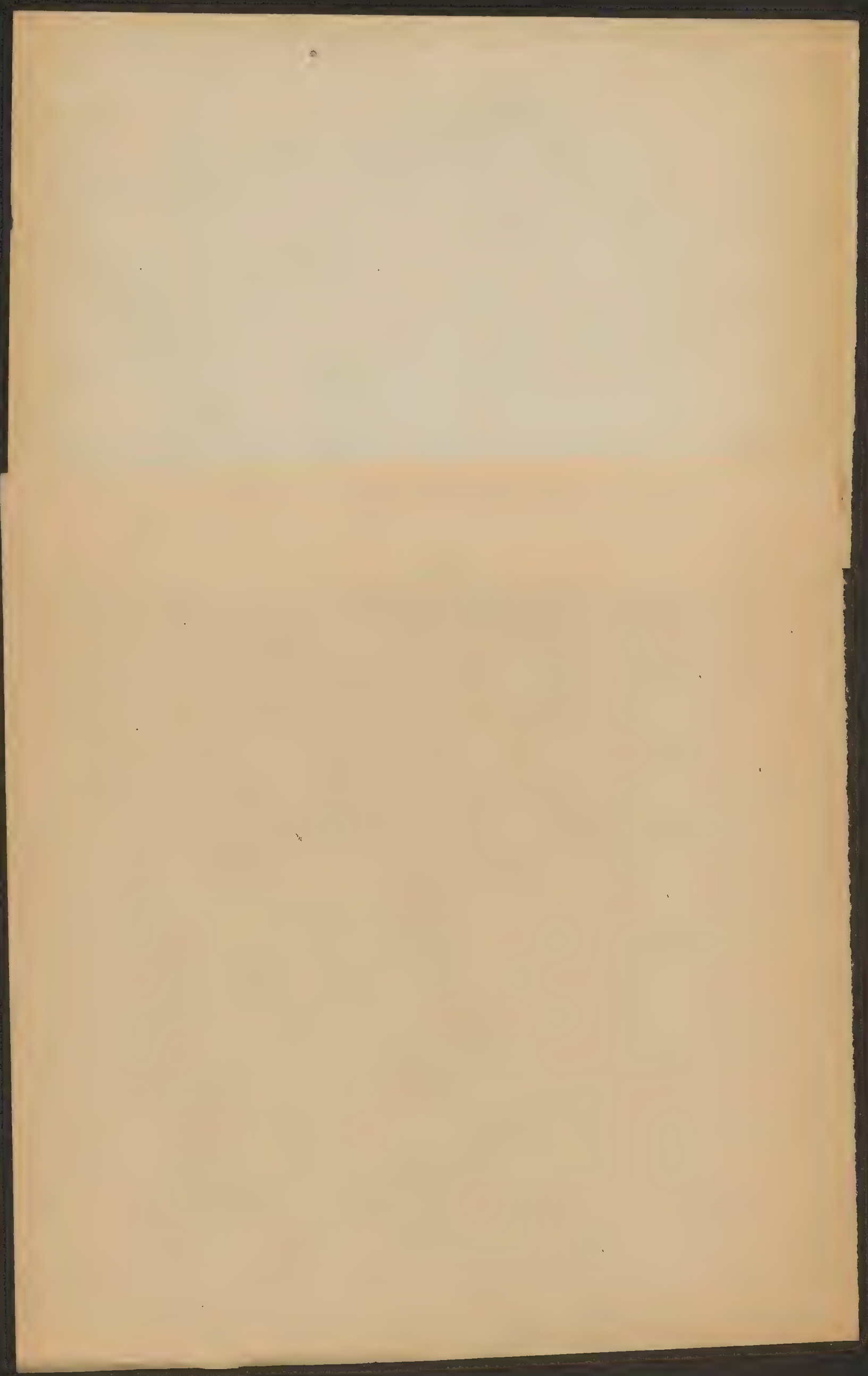
raczy polecić dłużni.   weksłów

aby .   sumę wekslową   *K*   *h*
z procentem 6% od dnia   z kosztami
protestu w kwocie   z prowizją $\frac{1}{8}\%$ z kosztami notyfikacyi
w ilości
wreszcie z kosztami niżej policzonymi przyznać się mającymi, właściciel
weksła
w ciągu dni trzech pod rygorem egzekucyi
zapłacił

O zwrot oryg. alleg. uprasza się.

F Pot Dacheu
stato 14 cebrau
do Tapania wody
gdy zduie zarogeto
ciec puer dachow,
1.2 (1540)

Itto Dłwicij w pokupach zanchowych pnie,
bywat, faworyta zamwaryst wyse wroctow
w Kaurinach, bregrecie kwaterokremowych
i doblowy eliot zima minio opalaciu.
Ten stan rzeczy powodowat ogramne wys
datti na Kaurinoway, dachow, ryneu,
Kaurinow, paccow i okren. ~~To redempt~~
Spolykamy rise w naciunkach stule i por,
tarczajace wydatki na puryne ruspa i
wy: co zolu uprawa ci tyzice dobluych
szybek, ~~zarynki Kaurinow, paccow~~
~~Kaurinow i paccow~~ popynaw ryneu, da u
eliotow, blacky, popynaw, stojone puer
wchlo galii i dwoggiowli z wiez, pobyriet
(i paccow)
Naprawy paccow i Kaurinow powtaraly
sie barzycysto a po naprawie ich doko,
nawaz up. portocenie dwoch paccow
na drugiem postore 20 gryneu (1541)
pomalowanien kolorem tym i owym
i ty. Ldajecis, ze zaprawadzano eta,
wacnie paccow we wtanym zarywie
ber pacynowaciu majita z urasta,
bo w r. 1734 zanolowada lustranow
wzrost galii zanchowych 42 form
dremowanych do wytwarania kapti
i korauki na piece ruyerska robota.
Naprawa paccow paccowata zarywie
pymalowanien seras, co jednak nie
byto wielkim wydatkiem, gupci seras
miate zarywie tyko Kaurinow paccow pod
sufitem ozdoby, ktory porostowat nie
nawarow, a wty seras byta na,
lowana puryu kolorem, noz zarywan
gohelowanien thaurinow i abwaranien.

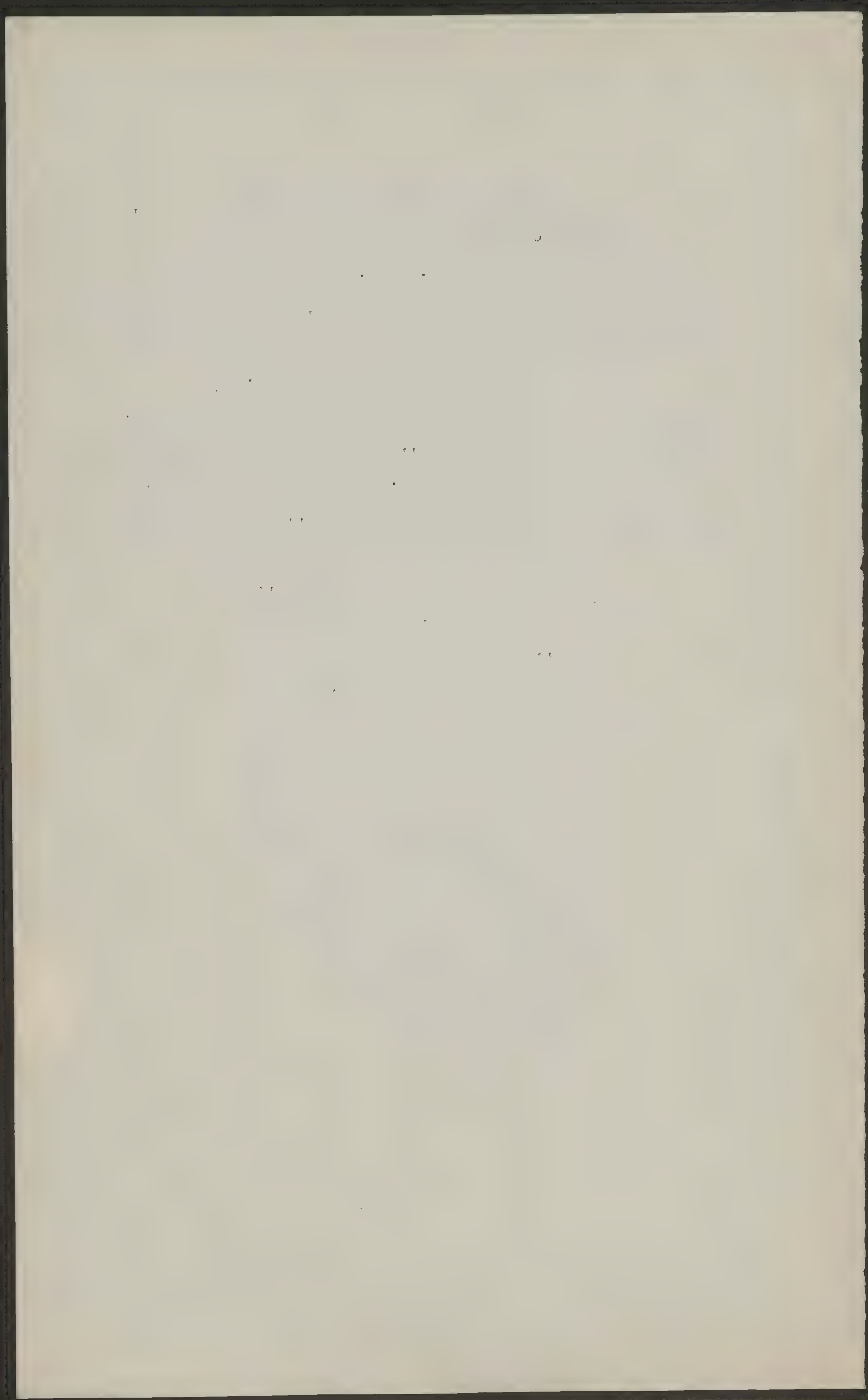
w r. 1543

~~Od czasu do czasu jednolita wolawca~~
wyprawy wojenne z porywami puer 12 dni
i naprawy dróg w ciemności porabianych
już wbyć się gwardzi. 1543.

Nawet kamienne balustrady gale-
ryj protokubaty, napraw z powodu wie-
kości kamienia a w r. 1603 napra-
wiano je na drugie pastore z tego po-
wodu że... je wielka masa i wiel-
kość ciżbie wyprawy! bradeno, że
złachta męstnie pchała się do
ciżby sal sejmowych i że nie
brakło sporów o męstwo, wdozwie
w r. 1603 potraw sejm, który się
odbywał do marca w Kralowic od-
prawoat, złachta pchała się do
złby poselskiej nadzwyczajna powro-
kamienne galeryi. Rada puchła
karat Tygument III nowo puchła
puchła celoty pokrył Tarciański
złby jej złachta nie puchła w
robi ziemskie - wdozwie nowo,
lip na odbywaniu raka w sali se-
mistrzów lub poselskiej.

[illegible][illegible]

Roboty, wszelkie spełniali Tatarzy jency, w r.
1544 w mieście Tatarów najęto pomoc,
nichu który wytknie cegły i caki,
gi tatarów na zamku obryli po
6 gron tygodniowo.

Aprócz tego przynajmowiano chłopów
tj. zbranałych z tejże wsi ołowianych
mieszanek i robotników z przedmieść
do przerw nie wymagających kwalifikacji
płacenij mierzonych ^{pracy} uprządków
~~do wyprawiania wody do cebrów pod dach~~
~~do wyprawiania wody do cebrów pod dach~~
niemalym dwa
złotych malowane wody na zamku
(1542) siedmiu ochotczych uprządków
kierując do piekarni (1542) chłob,
po mierzonych kolebkach do mierzbrania
Towali i stół (1543) ominię chłobu
do wyprawiania wody do cebrów pod dach
chłob na zamku (1543) i t.p.
Robotom myjącym Towali i stół po
połopach 15 gron i 15 denarów, chłopom
oryzującym wianę 6 gr. 12 d. datę
myjącym chłob, oryzującym papawę
st.p. (1543) ~~Prac~~ Szwarcu i brzożow
dawano do odrywania mierzbranych
(1543)

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Main body of handwritten text, appearing to be a letter or document. The text is heavily faded and mostly illegible. There are several horizontal lines that appear to be underlines or section dividers.

talares & mutuum pro
dano in un oleo & pro.

Wnoszą o przywrócenie im praw i przywrócenie im ich majątków i ich w XVI w. 50 do 60 lat. -

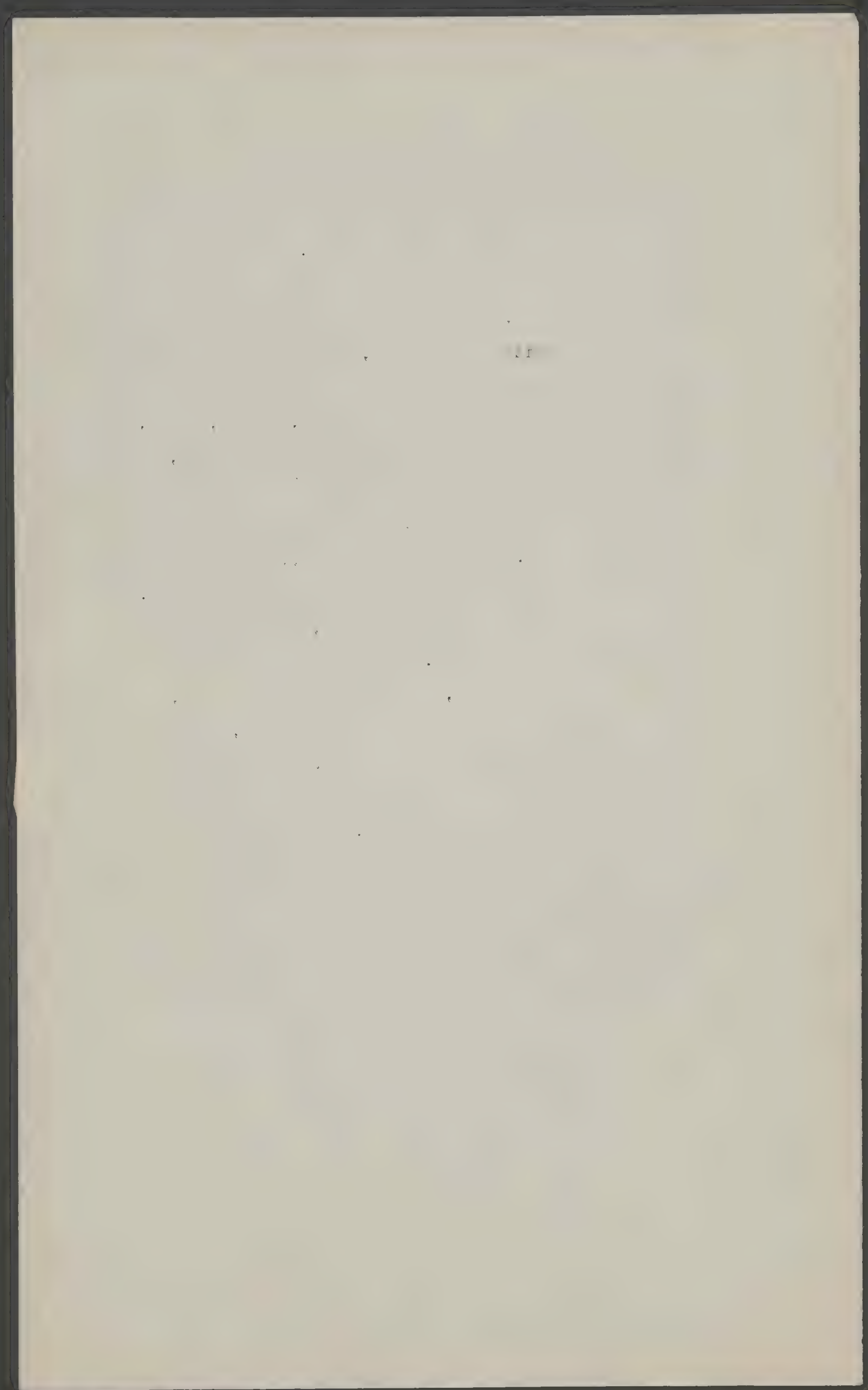
W r. 1546 nowo wybudowano wylotki dla tatarów, w r. 1547, w r. 1548 przybito 16 nowych bitych i naprawiono te które dla nowego przysyłanych tatarów. W r. 1582 kupują się 14 nowych bitych dla tatarów, w r. 1583 kupują się nowe dla tatarów. W r. 1602 postawiono drewniane dla umieszczenia koni wielkich z domem pod Kurzą Nogą i z Kurzej Nogi na dół.

"Chit...
...
...
...
... 18 ...".(1543)

F. 6 r. 1582a 110 Tokci pšatna Taboru
 co je novo propisano, na karte i
 Poruče, i karte po Stoljnu. Dne 28 ventura prava letina. Dvoje
 tataru i kumkum puz padoa pumakova, iz tca dnevni uje pade,
 slavo in na otce i s pravy.

) .

Koszta:

1) List upominalny do dłużnik..... i porto . . .	K	h
2) Ułożenie skargi	"	"
3) Nadwyżka z powodu uczestników	"	"
4) . . . . . krotnie przepisanie skargi	"	"
5) . . . . . krotny odpis weksla	"	"
6) . . . . . krotny „ protestu	"	"
7) . . . . . krotny „ rewersu	"	"
8) Stemple do skargi i załączników	"	"
9) „ do nakazu i duplikatu	"	"
10) Pełnomocnictwo ze stemplem	"	"
11) Ekspedycja i porto skargi	"	"
12) Porto zwrotne	"	"

W każdym podaniu należy powołać
następującą liczbę czynności.

Liczba czynności   Cw
I

Weksłowy nakaz zapłaty.

Na podstawie weksl   niewykupion   , przedłożon   w pierwopisie, z dnia

— protest   z dnia

rachunk   zwrotn

nakazuje się

jako akceptant   , oraz

aby zaskarżon   sum   wekslow

wraz z procentami po 6 od sta od

kosztami protestu

prowizyą w wysokości $\frac{\text{...}}{100}$, kosztami intymacyi — notyfikacyi —

wreszcie z narosłymi dotąd kosztami sądowymi z włączeniem — z wyłączeniem — należytości prawnej

od orzeczenia na   oznaczonymi, do niepodzielnej ręki —

w nieodraczalnym terminie trzech dni

pod rygorem egzekucyi zapłacił   lub w tym samym terminie swe zarzuty przeciw wekslowemu
nakazowi zapłaty do Sądu poniżej wymienionego podał

Od wydania wekslowego nakazu zapłaty niema rekursu, wolno jednak wnieść rekurs
przeciw zawartemu w tym nakazie zapłaty orzeczeniu o kosztach sądowych.

C. k. Sąd   w

Oddział

dnia

Do wiadomości! Zarzuty przeciw wekslowemu nakazowi zapłaty mają być wniesione na piśmie.
Pismo musi być podpisane przez adwokata.

[illegible]

Kontrakt zaminowy

Smirna stol. Koł. miata Krakowa przez
Brygenty i podtrzymanych przez Radców miasteczka na pod
stawie uchwały Komisyi wodociągowej z dnia 15 czerwca 1907 r.
integracji z tego kontraktu stanowiącego przedmiot
stomy - a pp. Jan i Janina z Janiną i Janiną
gry stomy pod trzymanym w zaminowaniu wstąpi
Al. I) za zaminowaniem gruntu dla stomy. Katarzyna
nej zaminowania got. Smirna stol. Koł. miata Krakowa zaminowana
komu na zaminowaniu zaminowania zaminowania zaminowania
Koch: 343 obg. - co według gruntu dla stomy
Katarzyna i Janina zaminowania zaminowania zaminowania
Wojciecha na podtrzymanie zaminowania zaminowania
li zaminowania zaminowania zaminowania Koch: 258 obg.
Koch: 343 obg. got. Smirna stol. Koł. miata Krakowa
zaminowania zaminowania zaminowania zaminowania
1058/3 w obg. zaminowania zaminowania zaminowania
na zaminowania zaminowania zaminowania zaminowania
zaminowania zaminowania zaminowania zaminowania
Koch: 258 obg. zaminowania zaminowania zaminowania
1058/1 zaminowania zaminowania zaminowania
na zaminowania zaminowania zaminowania zaminowania

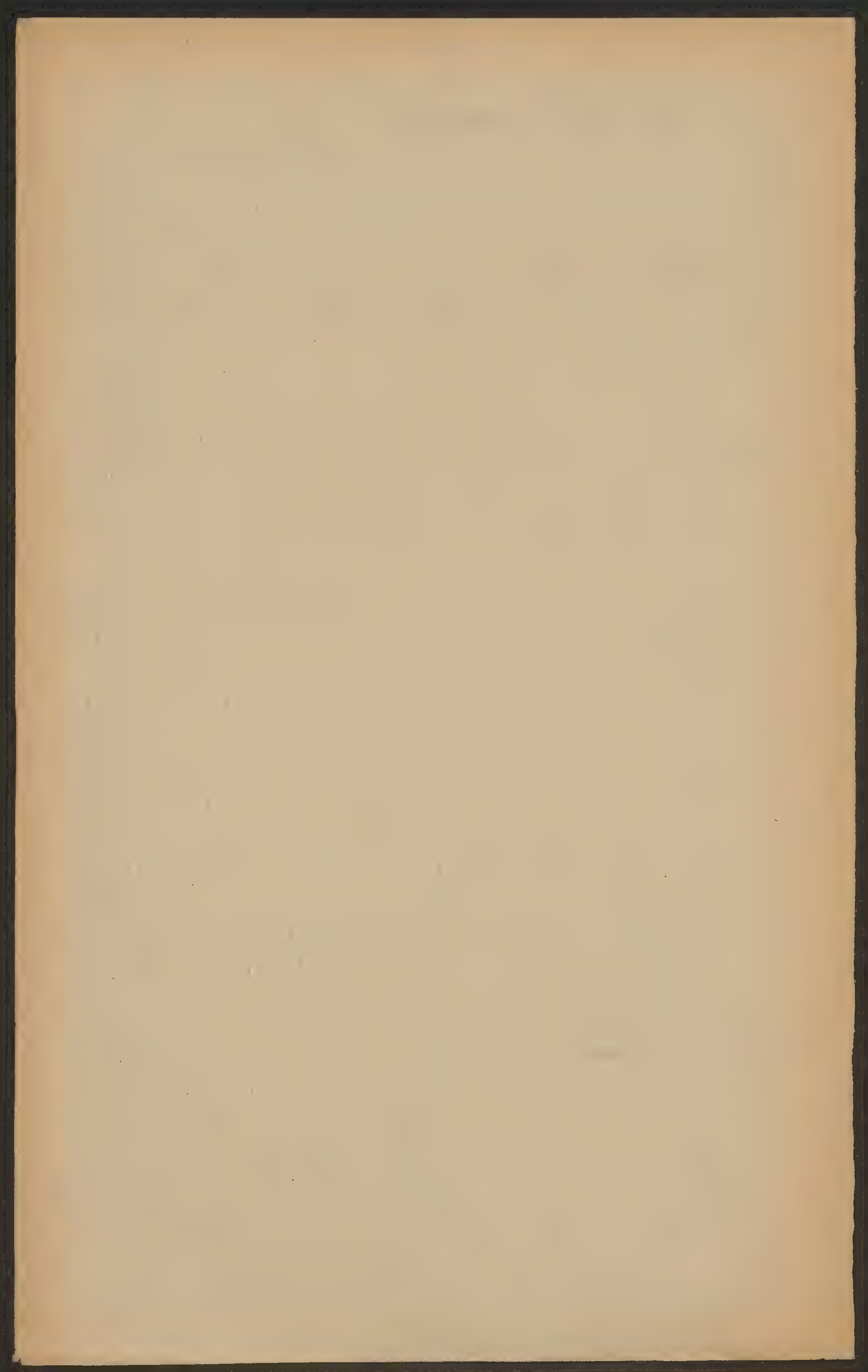

Jak Pałac na Wawelu oświetlano.

Ostatni inwentarz Zanku Krakowskiego 1787 wymienia 6 kagańców żelaznych wiszących w dziedzińcu, inwentarz dawniejszy z 1739 r. wymienia " przy pilistrach w ganku będących jest kagańców żelaznych na kroksztynach także żelaznych z łańcuszkami sześć " Było więc właściwie ciemno na wspaniałym dziedzińcu, podobnie jak na ulicach miasta, ale pomagało oświetlenie wędrowne, bo służba konna lub piesza świeciła pochodniami przed powozem, lektyką lub pieszo idącym.

Sienie i schody miały latarnie i lampy - inwentarz z 1787 r. wspomina 29 latarni blaszanych ze szkłem i 200 lamp prostych szklanych. Lewiąż z r. 1739 wśród gratów znalazła latarnię szklaną, czworograniastą w ramach jodłowych w oków oprawą w której sztyb stłuczono, co pomyślnie ta latarnia bywała quondam na schodach przyocy-palnych.

Pokoje królewskie oświetlano świecami woskowymi, a w tym celu istniało mnóstwo żyrandoli i kandelabrow stojących, pajaków wiszących, rurk czyli kinkietów przy ścianach itp. ale było także wiele latarni, które niewiele musiały dawać światła. W rachunkach z r. 1543 zapisano że stolarz robi latarnię z blach pobielanych do pokoju króla, widocznie części blaszane łączone były drewnianymi. Wśród wspomnianych świeczników figurują brązowe, żelazne, drewniane, rogowe, a pojedyncze wzmianki o nich i ceny na nie wydawane świadczą, że były to dzieła sztuki, rozmaicie zdobione: malowany mały świecznik królewny rok 1542 świecznik drewniany na siedm świec przed pitarzyk, gdzie król mazy słuchał 1526 r. tokarzowi 30 groszy za gałki nad brązowy świecznik królowej / 1543/, świecznik z kaganikiem u królowej / 1546/, kandelaber z jelenich rogów przyśrubowany na żelaznym pręcie w izbie królowej / 1530/, wielki świecznik królowej z rurkami na świece / 1530/, w łaźni dwa świeczniki p dwóch rurkach / 1530/, świecznik brązowy wielki wiszący w izbie nowej panien królowej za 16 florenów / 1543/, dwa malowane żelazne świeczniki stokowe u wielkorządcy / 1527/, poztoczenie wieszadeł nad świecznikami w nowych pokojach średnich / I. p. / 1535/ " świecznik brązowy z rogami jelenimi ", z łańcuchami / 1536/ poztoczenie gałek alias wieszadła do świecznika brązowego / 1543/ gałki od tokarza do trzech świeczników, które będą wisieć w średnich pokojach M. rena / 1533/.

kandelaber ozdobiony malowaną dziewczyną / 1550/.

Szczególniej podobał się pajak, nazywany Meluzyną w pokojach na II od strony katedry. Najdawniejsza dochowana lustracja z r. 1665 opisuje tu świecznik: " w pośrodku tej izby Meluzyna na trzech zawieszach żelaznych u stropu przybita, przy której nakształt skrzydeł dwa rożki danielowe, ogony przy niej dwa złociste ". W r. 1582 " rotgissarz czynił kilka rurek i aniołków do lichtarza wielkiego u panny ". Okół, w którym wisiał ten świecznik zwano " pod Meluzyną " lub " pod panną ", " gdzie panna na lichtarzu ".

Lustracja z r. 1692 pisze: w pośrodku tego pokoju Meluzyna złocista na czterech łańcuchach wisząca, u wierzchu przybita do stropu, przy której nakształt skrzydeł dwa rożki danielowe, ogony, ogony przy niej złociste snycerskiej roboty. Lustracja z r. 1739 znalazła w sklepie w sąsiedztwie skarbcza katedralnego rozmaite graty z ruin zebrane jak haki, zawiasy, zamki, kraty, blachy, itd. a wreszcie, " głowa jelenia drewniana, snycerską robotą robiona, wyślaczana, z gałką i dwa prawdziwe rogi jelenie ". - były to prawdopodobnie resztki świetnego niegdyś pajaka.

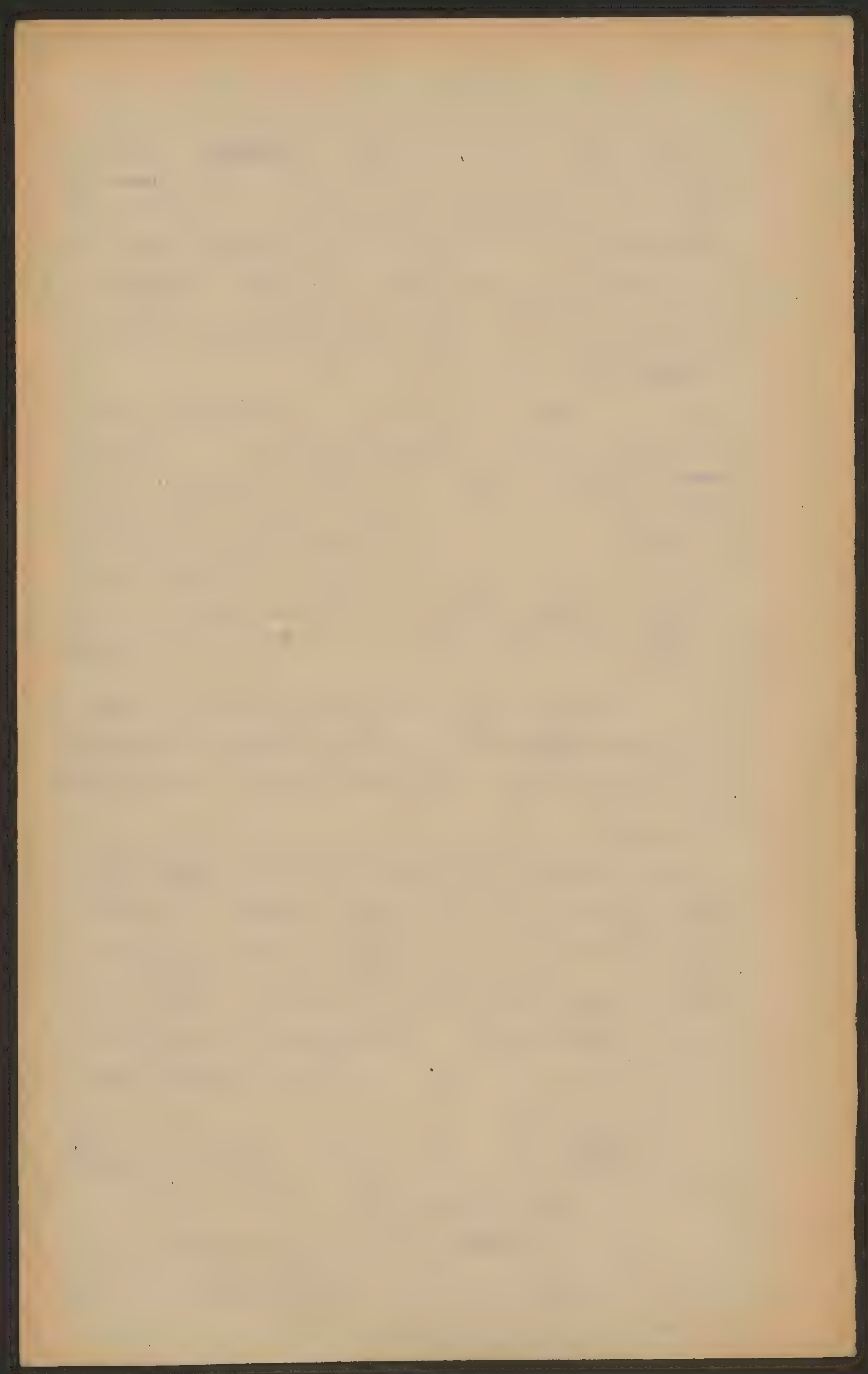
W izbie " pod głowami " poselskiej / narożnik II p. od Stradomia, ze środka sufitu ozdobionego w tem miejscu herbami rzeźbionymi, zwisał pajak bronzowy, na którym lew trzymał herby: koronny i litewski.

Świeczników wszelkiego rodzaju było bardzo wiele, co często spotyka się wzmianki o czyszczeniu i naprawie ich, w r. 1549 zakupiono osobną drabinkę do czyszczenia pajaków, w r. 1602 do zawieszania świec. Na wszelkie uroczystości, gdy setki osób zasiadało w pokojach do uczty, nie wystarczało zwykłe oświetlenie świecowe w r. 1542 zamówiono więc " cztery łokci rurek między rozetami izby wielkiej, gdzie król zwykł jadać ", były to prawdopodobnie listy, które zawieszano pod rozetami pukapu na prętach lub łańcuszkach i zaświeconą świecę w rurkach na listwie umieszczonych.

Aby z galeryi nie zaglądano przez okna do świeconych pokoi, miały okna od zewnątrz okiennice malowane jedne na zielono, inne na szaro, inne w sposób naśladowający szyby.

Na oświecenie pokoi wychodziły krocie świec rocznie, a laniem ich zajmowała się służba. W spisie sreber stołowych z r. 1574 wymieniano tworzydło do lania świec / formy/. Jeden z dworzan używał nad

dostarczeniem i rodzeniem świec, służba nad zapaleniem. W rachunkach wydatków królowej Katarzyny, żony Zygmunta Augusta wyliczano na jej dwór 73 świece dziennie, na tydzień 814, na rok 42,328 sztuk. Na lanie świec wydawano co tydzień 2 kamienie wosku po 3 flor. - rocznie kosztował wosk 312 flor. W szczegółowym wyliczeniu podano, że dawano codziennie: odzwiernym przed pokojem królowej świec 12, - do domu ze srebrami 10 - do kredensu 2, - dla towarzyszek królowej przy wieczerzy 7, - Jakiemuś Barthomiejowi 2, - Pawłowi 2, - do srebra 2, - do odniesienia sreber 1 i paziom do stołu 4, - do spóznalni 4, - do kuchni na czas wydawania potraw 4, - praczkom dworu 4, - piwniczemu 6, - do piekarni 2, Kąpielanowi 3, - Baltazarowi Niemcowi 1, - paziom na noc co tydzień 24, - Michałowi przy piwnicznym tygodniowo 37, - do łaźni raz w tygodniu 7, - wóźnikom dla 20 osób tygodniowo 70, - stażennym tygodniowo 39, - P. Kozwadowskiemu do stażni codziennie 1, - pannom dworu pierwszym i drugim / *primis et posterioribus* / z innymi paniami 2 kopy świec - służącej t. chże pań, pomywaczce zastawy stołowej co tydzień 7 ".

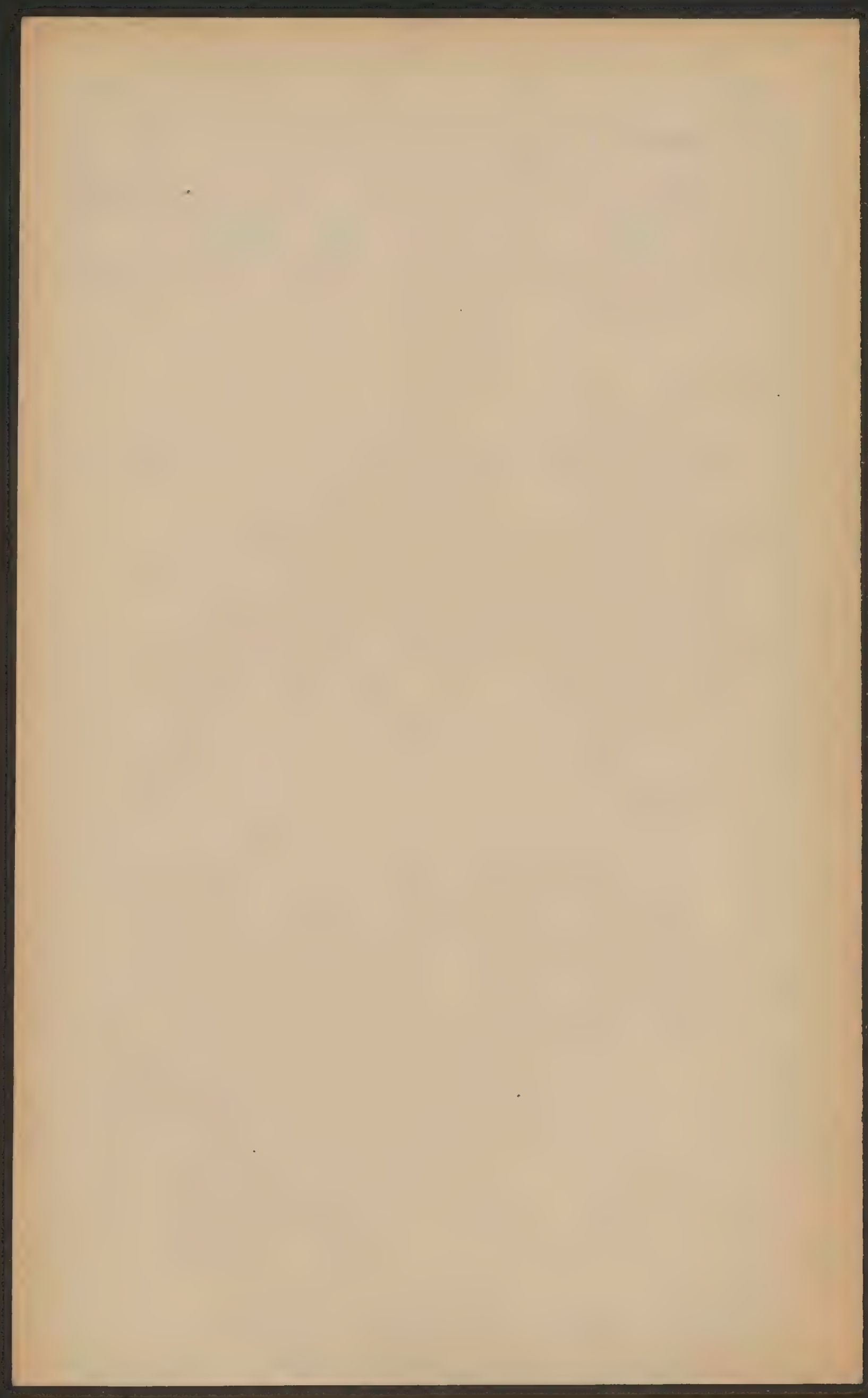
Jeżeli dwór królowej zużywał 42.328 świec rocznie, to nierównie więcej musiał ich zużywać liczniejszy dwór króla, dalej dwory królewien lub królewioz, nadzwyczajne przyjęcia dworskie dygnitarzy, posłów, książąt, dwór wielkorządcy marszałka, ¹ podkomorzego - tak konsumpcją roczną na Wawelu można przyjąć na 250,000 do 300,000 świec co by przedstawiało wydatek na wosk około 1600 do 2,000 ówczesnych florenów. W XVI wieku nastąpiło gwałtowne podniesienie cen, skutkiem zniżenia się wartości złota i srebra obficie z Ameryki dobywanego, a siła kupna florena według T. Czackiego była taka, że np. w r. 1520 baran kosztował 2 r¹ 8 gr¹ 8 groszy, w r. 1561 doszedł do ceny 3 flor. 22 gr. / floren dzielił się na 30 groszy / - w stosunku więc takim, wydatek 2000 fl. na oświetlenie przedstawiałby wartość blisko sześćset do tysiąca baranów - albo porównując z ceną cegły, która około roku 1560 kosztowała dwa floreny za tysiąc, wydatek na oświetlenie równałby się wartości około miliona cegieł, który dziś reprezentuje wartość około 15,000,000 marek. . .

Wstatni raz oświetlano pałac Wawelski w czasie pobytu Stanisła wa Augusta w r. 1787.

Według inwentarza z tegoż roku, było wtedy jak wyżej wspomniano na dziedzińcu 6 kagańców, po schodach i sieniach 59 latarni i 200 prostych lamp. w pokojach 38 " bra " czyli luster snycerską robotą

rzniętych i wylakanych na ściany i 2 pary " żyrandobli " na stolikach w rogach pokoju, 46 tarcz z cyframi i lichtarzykami blaszanymi / kinkietów/ 60 tarcz gładkich z drutami do lamp, w sali poselskiej 7 tarczy z lichtarzykami. Zapewne jestto opis tego co po odjeździe króla zostało na miejscu, bo niewątpliwie kazał on z Warszawy przywieźć wiele mebli i świeczników.-

*świec w świecznikach rzeźbionych, stojących
(kandelabrach) wierzonych (wyszlaski) w
Do oświetlenia używano latarni, kandelabry, świec.*

Są wiadomości, że w sieniach, w dziedzińcu, w przedpokojach były latarnie bądź na pręcie żelaznym postawione w ścianie umocowane (na kr. K. Łętnie) bądź na wiszący pręcie lub łańcuchu: latarnia szklana na łańcuchu wisząca w przedpokojach przed królową królowej (1530) przed izbą wielkiej kancelaryi wielkiej latarnia z blachy (1530). Także w pokojach były latarnie, a zgięście najdroższe: latarnie blaszane w sieniach (1540), w r. 1543 robił stolarz latarnię z blachy pocielanych do pokoju króla, widocznie części blaszane łączne były stolarzowi robota.

Dalej wymienione są w pokojach różne przedmioty, kandelabry, świeczniki, lichtarze, brązowe, żelazne, drewniane, z rogów jelenich itd. rozliczne zdobiące: złoty wielki świecznik królowych (1542) świecznik drewniany na siedmiu świec przed aktorzyką, gdzie król uszy słucha (1526), talizman 30 groszy ze złotem nad brązowy świecznik królowej (1543), świecznik z żelaznika królowej (1546), kandelaber z jelenich rogów przystawiony na żelazny pręcie w izbie królowej (1530), wielki świecznik królowej z rurkami na świece (1530), w łazni dwa świeczniki z dwóch rurek (1530), świecznik brązowy wielki wiszący w izbie rządy pałacu królowej za 16 florenów (1543), dwa malowane żelazne świeczniki stojące w wielkiej kancelaryi (1527).

„Kandelaber z wielkiej izbie króla” (1526), „wielki świecznik brązowy w izbach wyższych” (II p.) (1534), „rozłożenie wierszów nad świecznikami w nowych pokojach średnich” (I p.) (1535), „wielki kandelaber z rogów jelenich”, „świecznik brązowy z łańcuchami” (1536), „rozłożenie galei alias wie-

u
d
d
u
t
f

F W i k i e n s p o d g t a n a m i " p o "
 s e l a r e j (n a r o d n i k II p. o d s t a n o w i e n i a , z e s r o d k a s a p t e k o t o g o d o b r a n e g o w t e m m e s i e c u k o r b a i n i r e z e b r a n y n i , z w i e d p a i s e k b r o n z o w y , n a k l o n y m l e w t r y m a t n e t k y : k o r o n a i l o s e w e k i .

4.56h

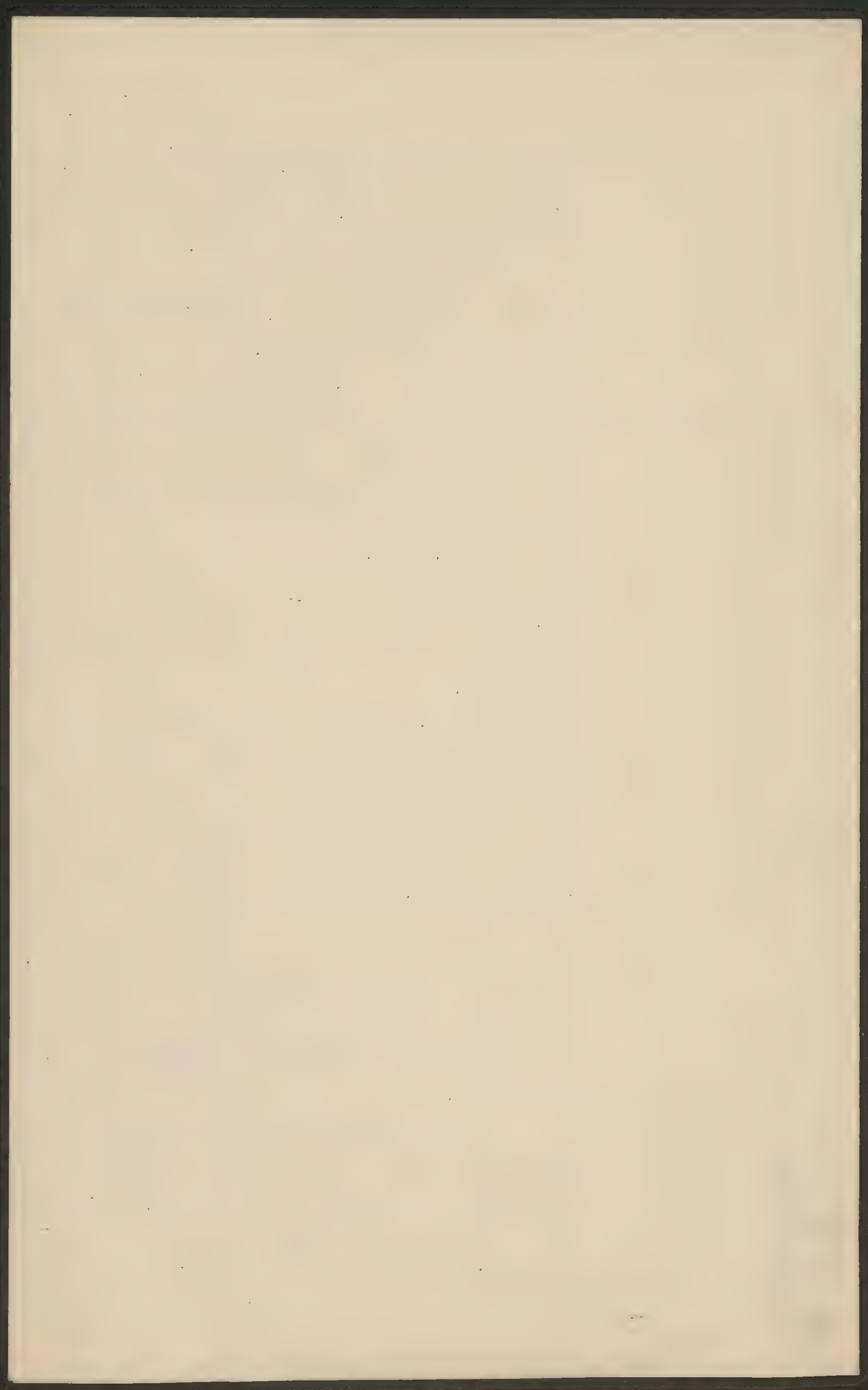
4.64

0.08

4.64
0.08
4.72

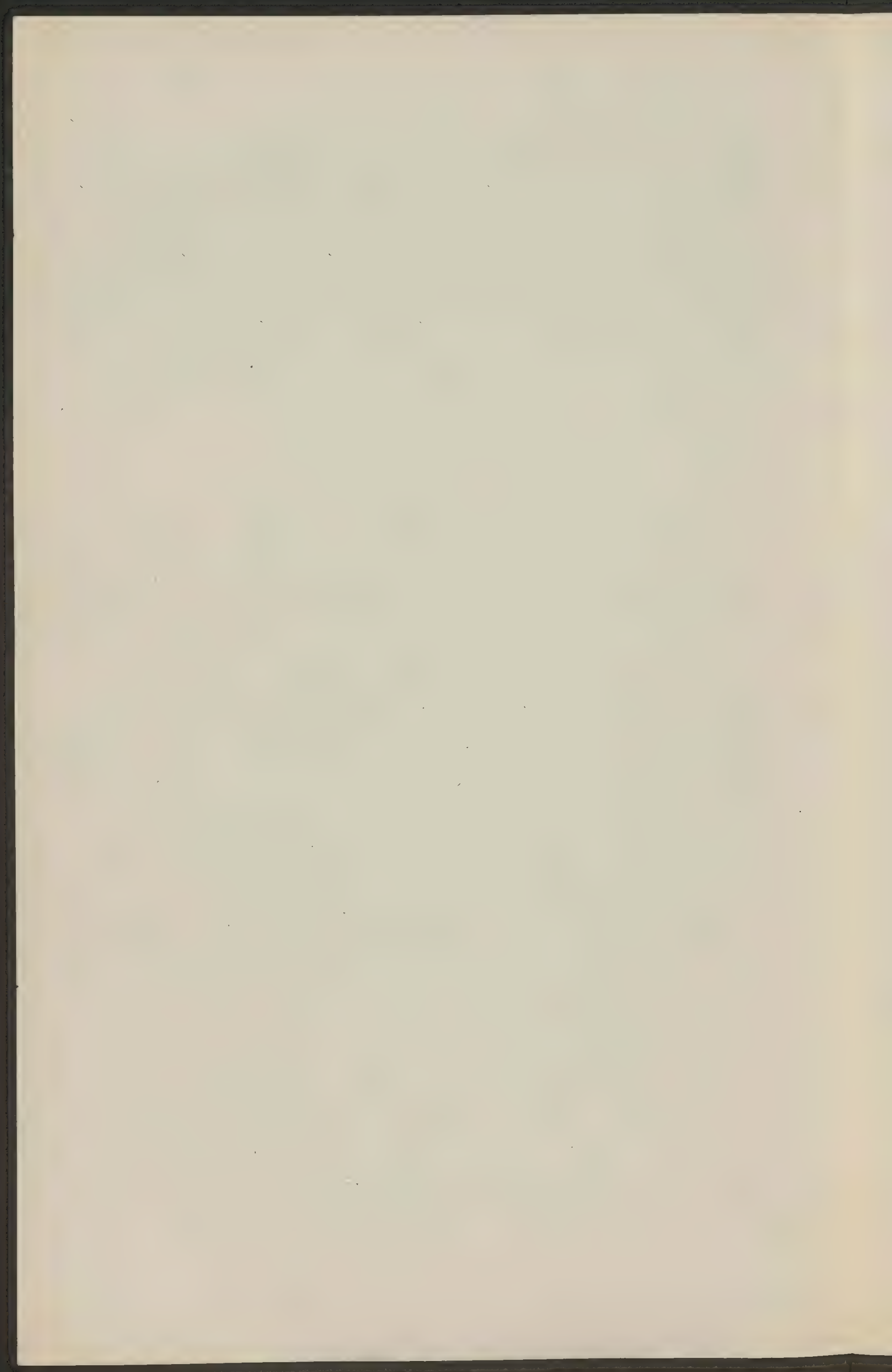

Na szafach urządził się set i set b
zasilających i jakichś sety, nie wystarzało
zwykle oświetlenie świecowe, ~~złoty set, se z zwi-~~
no w r. 1542, „złoty z kół rary niędy rary i
izby i kół, gdzie król zył i jadł” były in-
strowe, które zawieszano pod rary i kół na
półkach lub kółkach i zasilano świecami rary-
kach na kółkach i kółkach.

Na oświetlenie pokoi wychodziły krole świec rocznie,
a laniem ich zajmowała się służba. W spisie sreber
stolowych z r. 1874 wymieniano tworząco do lania
swiec(; formy"). Dwa dzielili się na krolewski, krole-
woj, krolewien, krolewski. W każdym Jeden z dworzan
czekał nad dostarczeniem i rozdaniem świec, służba
nad regulacją. W ~~zobaczajmy w tej sprawie rachunki~~ *Koch*
wydziału
na krolewoj katarzyny, krolewoj Zygmunta Augusta wymieniano
na jej dwor 73 świece dziennie, na tygodnie 814, na
rok 42,328 sztuk. Na lanie świec wydano co tydzień
2 kamienie wosku po 3 flor. - rocznie kosztował wosk
312 flor. W szczegółowym wyliczeniu podano, że dawano o-
dziennie: odziewającym przed porankiem krolewoj świec
12,- do domu ze srebrami 10,- do kredensu 2,- dla
towarzyszek krolewoj przy wieczerzy 7,- jakubowi Bar-
tłomiejowi 2,- krolewoj 2,- do srebra 7,- do odnie-
sienia sreber 1,- pałom do stołu 4,- do spiżarni 4,-
do kuchni na czas wydawania potraw 4,- przez kom dworu
4,- piwnicznemu 6,- do piekarni 2,- kapłanowi 3,-
Baltazarowi Kienowi 1,- pałom na noc co tydzień 24,-
Michałowi przy piwnicznym tygodniowo 37,- do kuchi
raz w tygodniu 7,- wozniom dla 20 osób tygodniowo
70,- stajennym tygodniowo 30,- 1. lożniom dziennie
do stajni podzielnice 1,- pałom dworu pierwszym i
drugim (primis et posterioribus) z innymi pałami

2 kopy świec - służącej tychże pan, pomysłowe
zestawienie sterowej do tygodnia 7."

Jezeli dwor królowej zużywał 48,328 świec
rocznie, to niewątpliwie w tej musiał ich zużywać
liczniej, niż dwor króla, królewskie dwory królewien lub
królewicza, nadzwyczajne przyjęcia dworskie dygni-
tarzy, posłów, kandydatów, ~~oraz~~ dwor wielkorządcy
marszałka i podkomorzego - tak konsumpcja roczna
na Wawelu mogła przyjąć na 250,000 do 300,000 świec
aby przedstawiło wydatek na wosk około 1600 do
2,000 ówczesnych florenów. W XVI wieku nastąpiło
gwałtowne podniesienie cen, skutkiem czego ~~zni-~~
żenie się wartości złota i srebra obficie z Ame-
ryki dobytą, a siła kupna florena według T.
Oznaczono była taka, że np. w r. 1540 baran kosztowa-
wał 2 flor. 8 groszy, w r. 1561 doszedł do ceny 3 fl.
12 gr. (flor. dzielił się na 36 groszy.) - w sto-
sunku więc takim, wydatek 2000 fl. na oświetlenie
przedstawiłby wartość blisko sześćset do tysiąca
baranów - albo porównując z ceną cegły, która oko-
ło roku 1560 kosztowała dwa floreny na tysiąc,
wydatek na oświetlenie równałby się wartości oko-
ło miliona cegieł, któryś zaś reprezentowałby wartość
około ~~35,000 koren~~ 17,000,000 - ~~...~~

Elektrownia miejska
w Krakowie.

C
Naszkic

[illegible]

Magdalen
Weston

10 184

$$\frac{181.32}{12} = 15.11$$

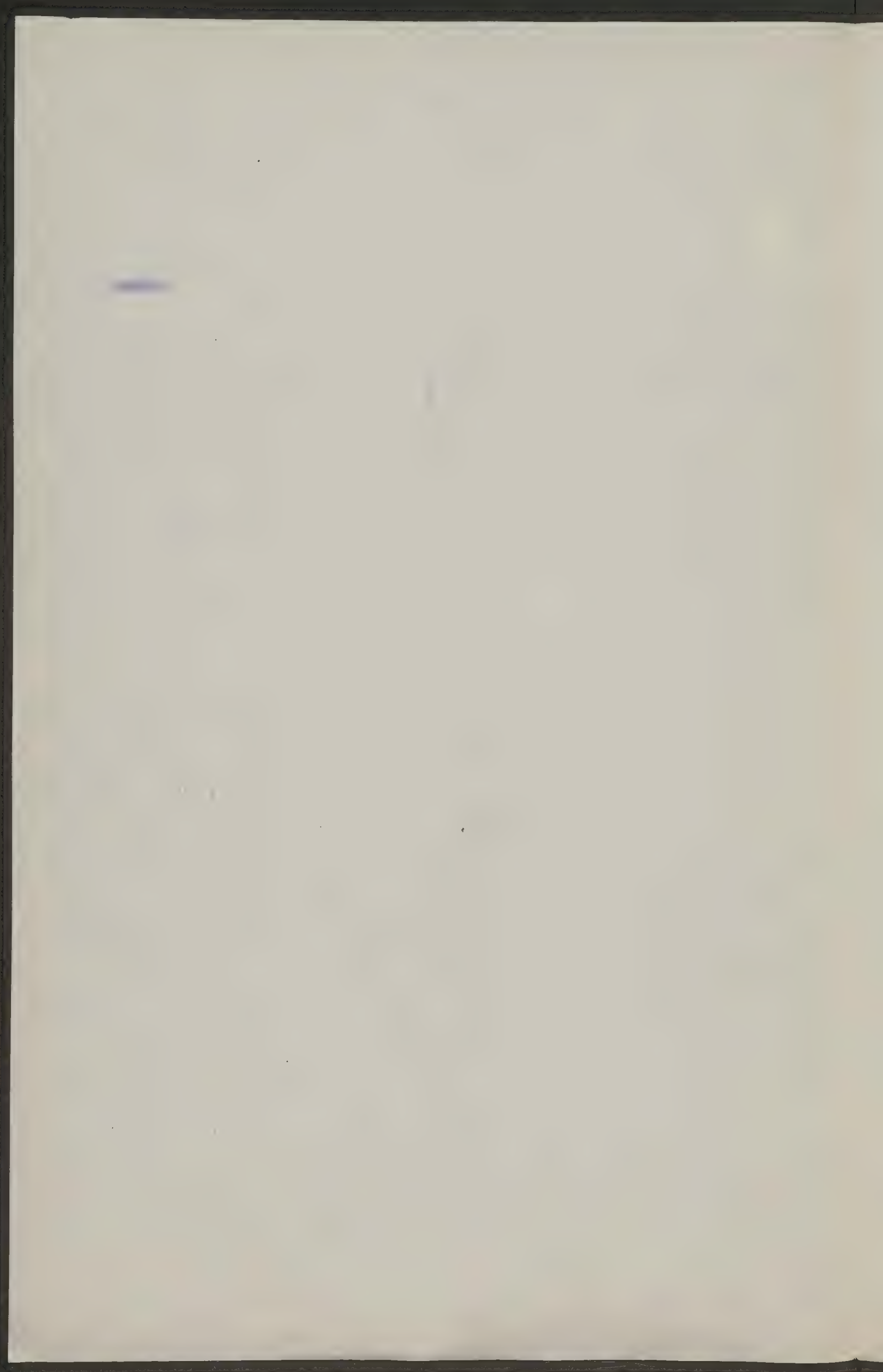
400

300

100
60
40
20

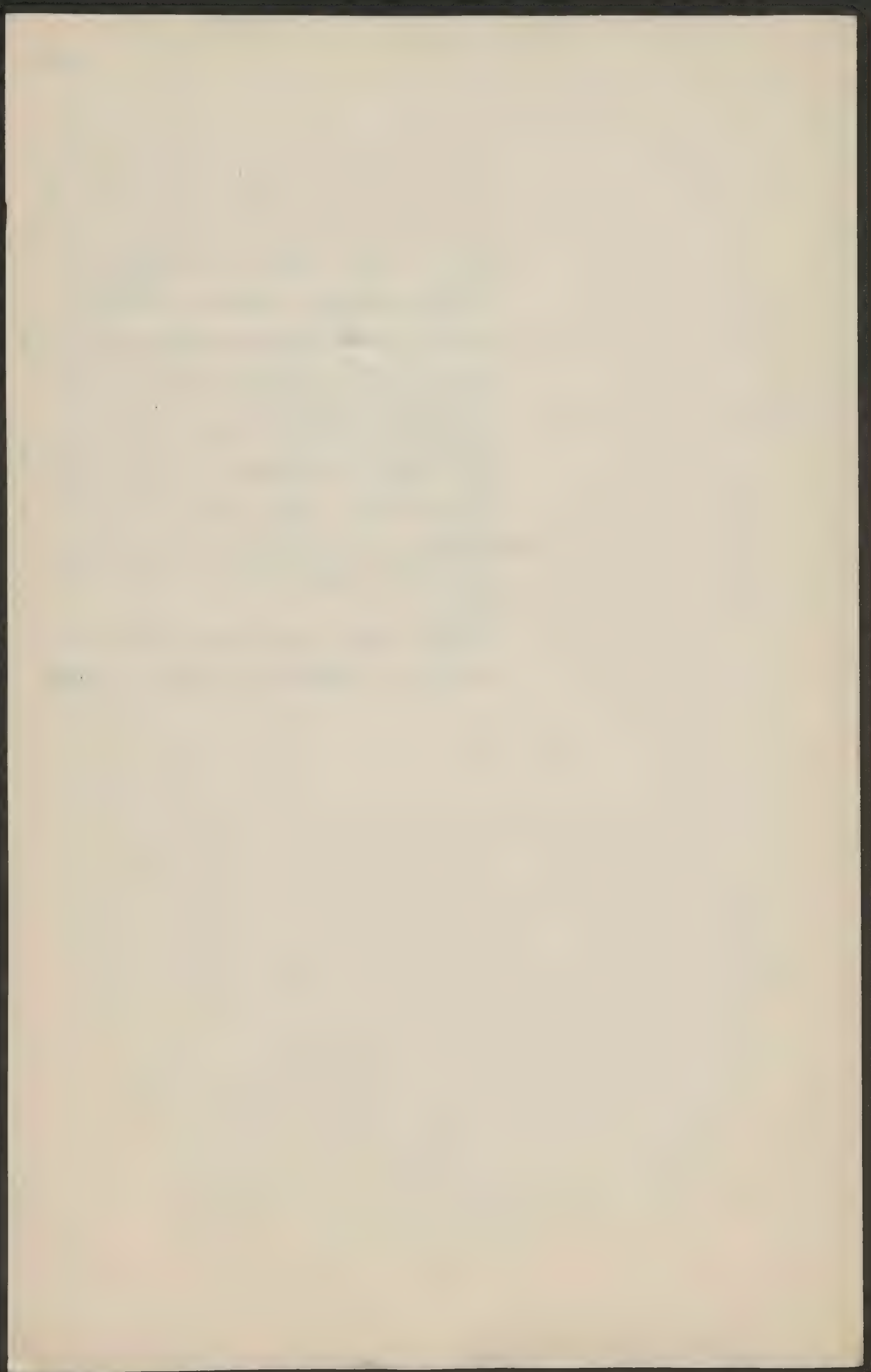
100

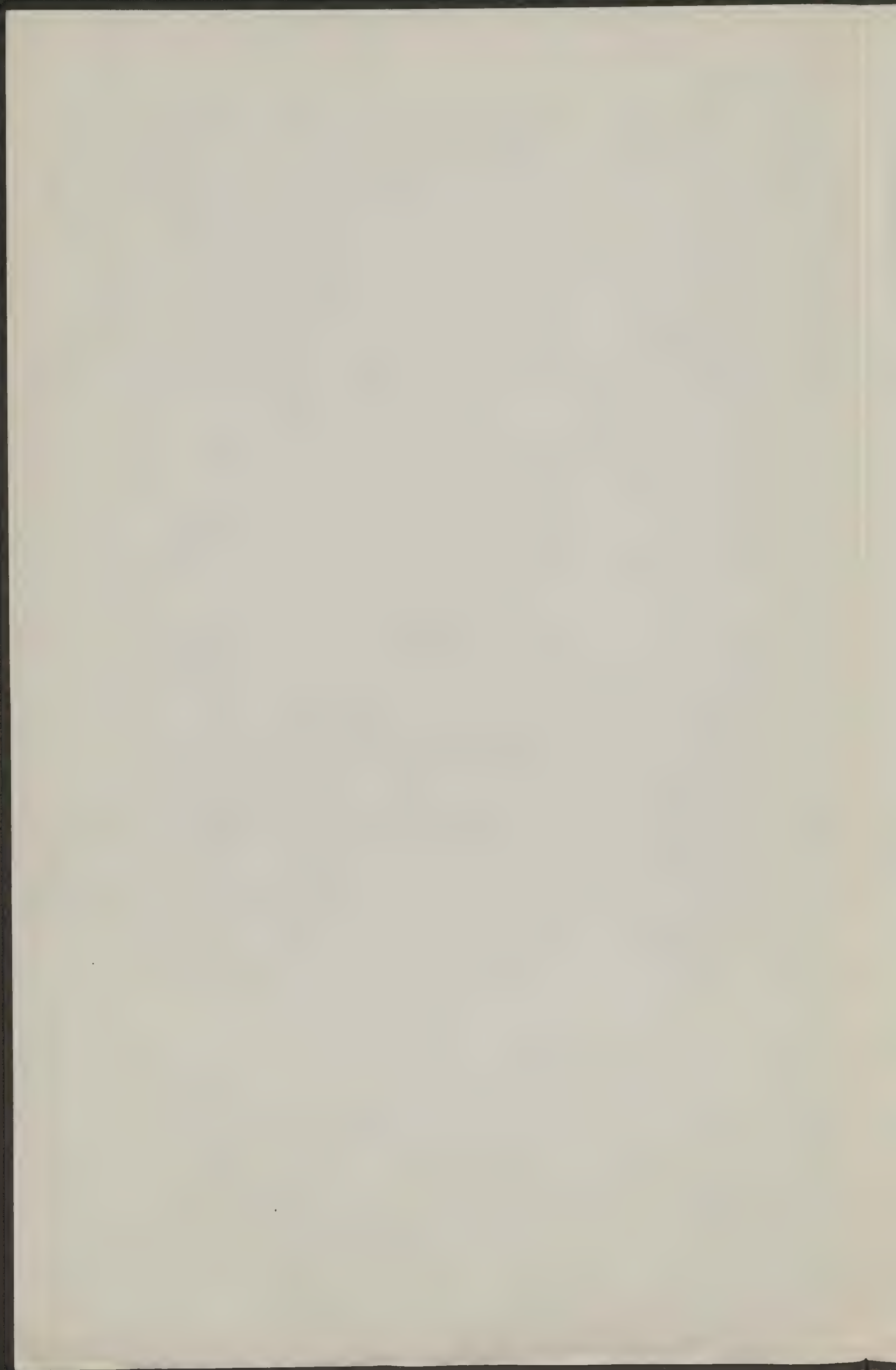

Śmierć Zygmunta I, który lat przeszło 40 pa-
nował i miliony włożył w budowę zanku -zosta-
wała takie wspomnienie, że pokój, w którym
zmarł, jeszcze przez kilkudziesięciu laty ^{potem} na-
zywano pokojem „w którym stary król umarł”,
i tak w r.1564 zapisują w rachunkach „za na-
prawę stołu fiadrowego w izbie, gdzie stary
król umarł, 40 gr? - w r.1572 podobnie określo-
no miejsce wprawienia szyb- i dalej, że „w iz-
bie pod głowami, w sieni gdzie schód, w izbie
gdzie stary król umarł szyb 33, hawtów 12? -
w r.1575 „od oprawienia pieców gdzie stary
król umarł” i „w gmachach średnich, -(tj. na
pierwszem piętrze)- gdzie stary król umarł
szyb 69? - Z tych określeń da się dokładnie
podać, że Zygmunt I zmarł na pierwszym piętrze
w izbie ^(tj. na) wejścia do kręconych schodów
przy wieży zwanej obecnie Lubranka, w skrzydle
wschodniem, w którym na drugim piętrze mieś-
~~ciła się~~ ^{zwała się} izba pod głowami, tj. poseszka; -
„...przyjawszy pańskie świętości w święto
chwalebne Wielkanocene Zmartwychwstania Pań-
skiego z światem się rozdzielił, z wielką skru-
chą a pokorą, na zanku krakowskim, którego
śmierć nie tylko obywatele tej ziemi, ale i
postronne ludzie zasmuciła. Urody był to pan
kraśnej i siły wielkiej, tak, iż powrozy targał,
podkowy łamał: nie wiele rad mówił, ale z baeze-
niem, był trochę gniewliwy, ale jednak gniew
umiał w sobie tajić: był trzeźwy, mierny: w czep-
cu z młodu chadzał, włosy długie nosił, brodę
postrzygał, lecie w wieńcu różanym rad chadzał
bez czapki: na walkę nie był skwapliwy, przeto z
od wielu postronnych królów miał wielką przy-
jaźń, i na nieprzyjaciela się nie ruszył, aż

za wielką krzywdą i przeto mu Pan Bóg da-
wał szczęście. Miał wieku swego lat 82.
Był na królestwie lat 41."(Bielski).

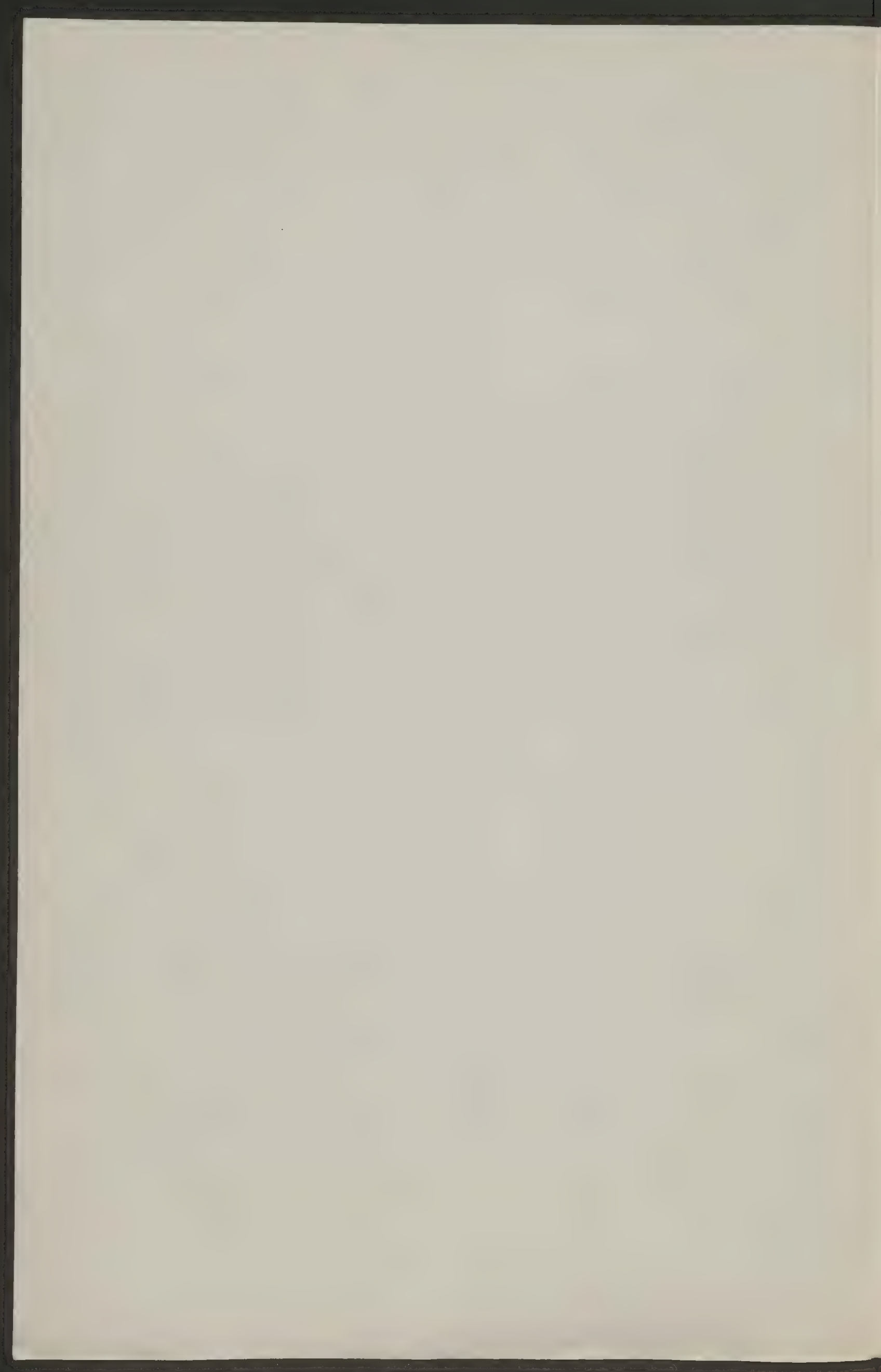
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1100 EAST 58TH STREET

CHICAGO, ILL. 60637

- 1537 zrobiono kresło, w którym Król ma być
 noszony, pokryte szkarłatem z zieloną
 kłapką, wyszlache
- 1547 Inagi na Klonie Króla noszą

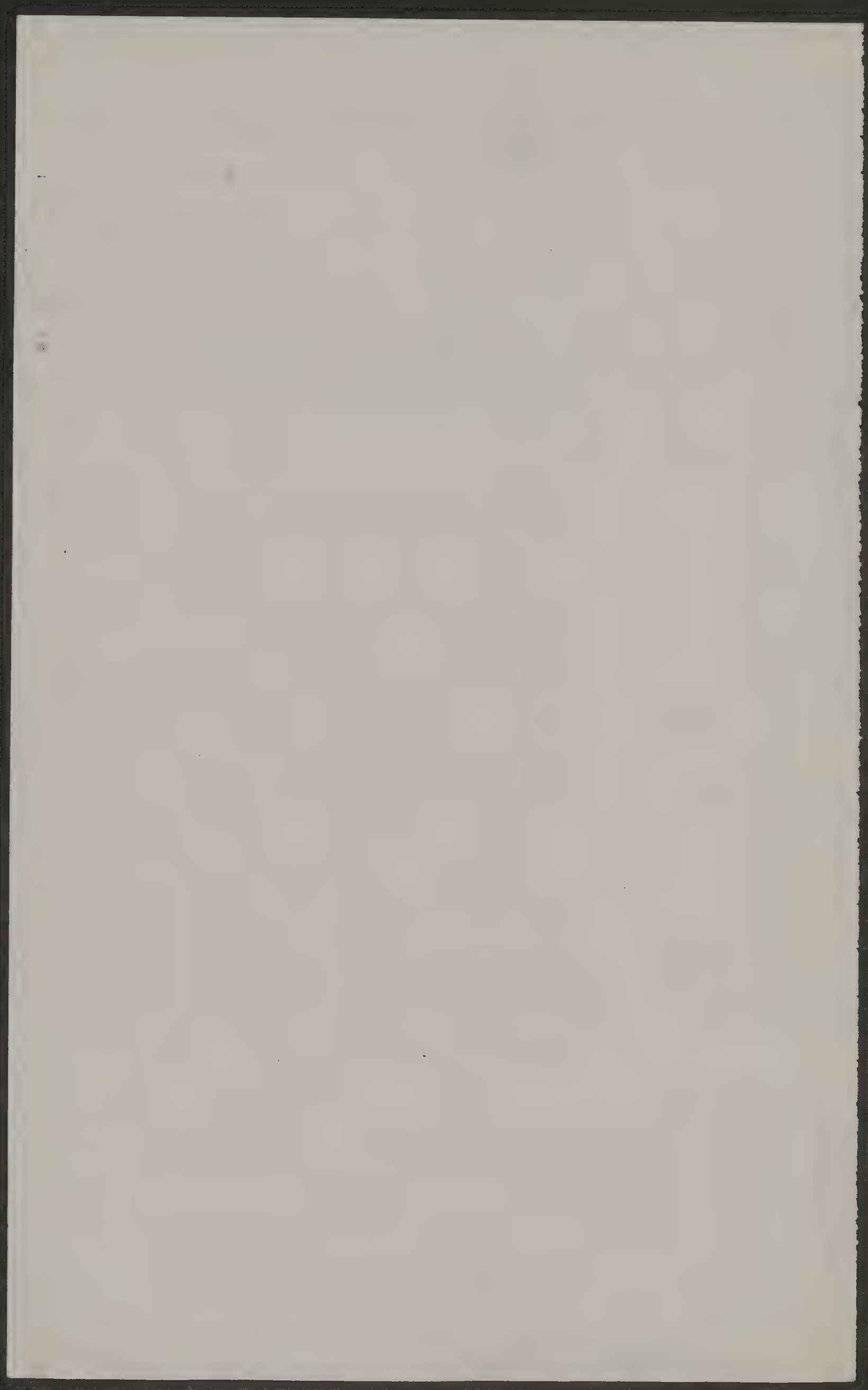
- Ork Dyploma szlacheckie macie.. to będzie coś znaczyć...
- Mich Postaramy się o indygenat. Na koszt nam nie braknie.
- Ork To wiem , to wiem.
- Mich Na list Borskiego de ~~Gr~~aniciebus odpiszę oględnie i poproszę waszmość, abyś sam go oddał i rozpoczął rzecz nasamprzód z daleka medyatyżując spór, sine obligatione. Syn także jeszcze nie przygotowany do tego-w każdym razie wie już waszmość do czego mamy powoli zmierzać.
- Ork Rozumię i wezmę się do tego okolicznościami. Nasamprzód rozpoczniemy rem de nobilitate waszmości- ante omnia jak waszmość czuje się dotknięty ~~in~~ puncto nobilitatis..
- Mich Otóżto, otóżto! Aby mię nie intytułował tylko sławetnym! Powie waszmość może, że nie ściagam intytulacy~~ej~~ jego listu do circumspekcy~~ej~~ jego osoby, ale do oso~~by~~by jego manualisty, który był może gdzie czeladnikiem lub szyprem i mniemał, że pisze do byle jakiego łyczka, lub rzemieślnika!
- Ork Bardzo dobrze! optime! To mu da większą imaginacyją o godności waszej, potem wtrącimy rzecz de bonis et pecuniis.
- Mich Niechże więc waszmość przygotowuje się do jazdy jutro, po jutrze...
- Ork Ergo oczekuję epistoły waszmości i jestem paratus.

Stach

- (wchodzi drzwiami z prawej z papierami
Chowając rusznicę za plecy)
- Stach Tu te noty poprzepisywane..
- Mich nWypeknij hauptbuch według strazzy, a nie rób błędów i nie mi nie skrobaj! (Wychodzi na prawo)
- Stach (oglądając rusznicę) Zapomniałem spytać Jaśka, jak tam w tych Włoszech z myśliwstwem. Patrz cie panie Mikołaju, zmechanikowałem przystawkę do hupki na sprężynce~~tak~~, że jeno przycisnę, a hupka na panewce i bęc!
- Ork Pokańo! a prawda! trem brem! ledwo wyceli, a już wypali!
- NO-^{ale} (bywaj, zdrów Stachu! Muszę teraz gardło zakropić, bo ~~teraz~~)

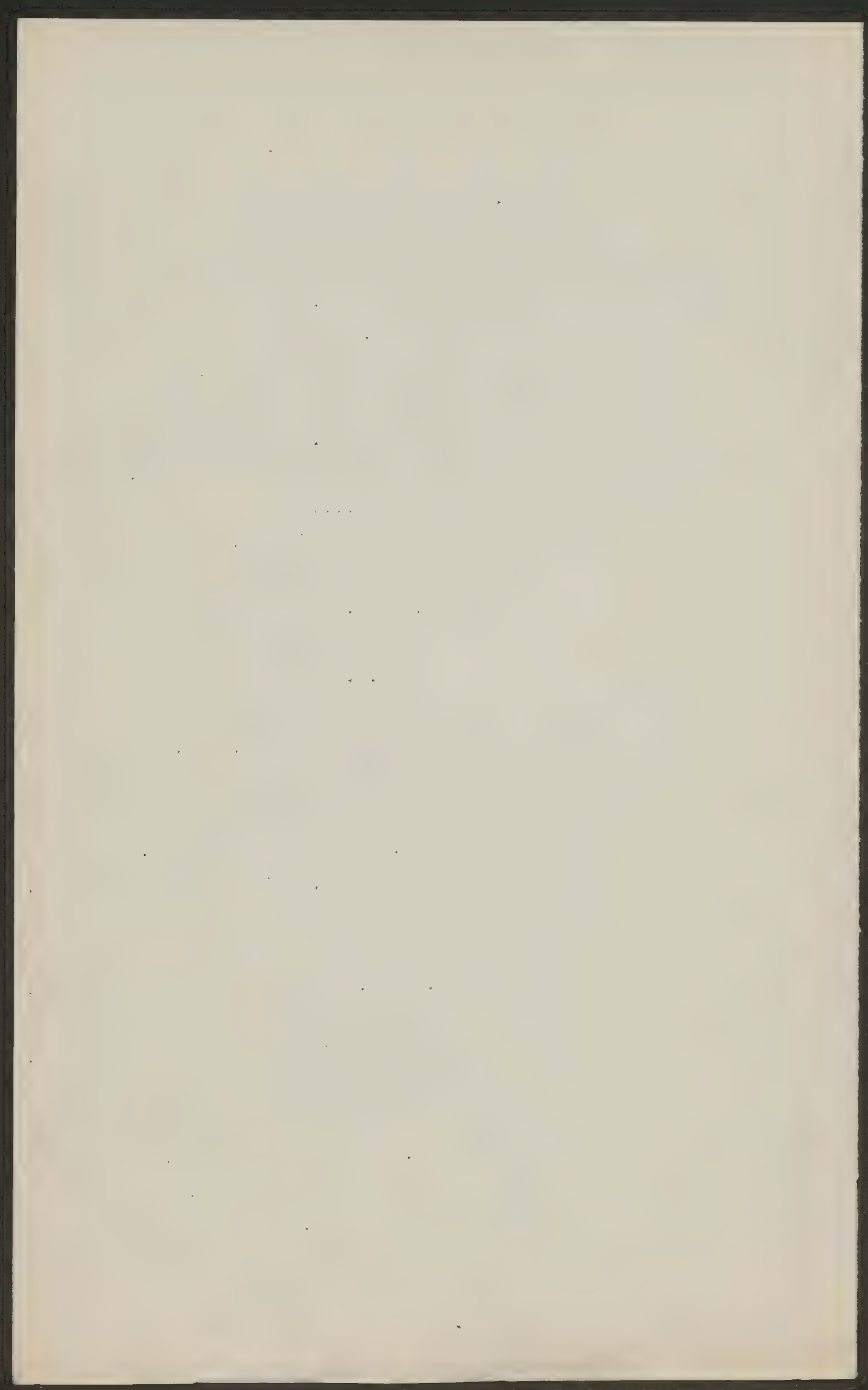

B I B L I O T E K A.

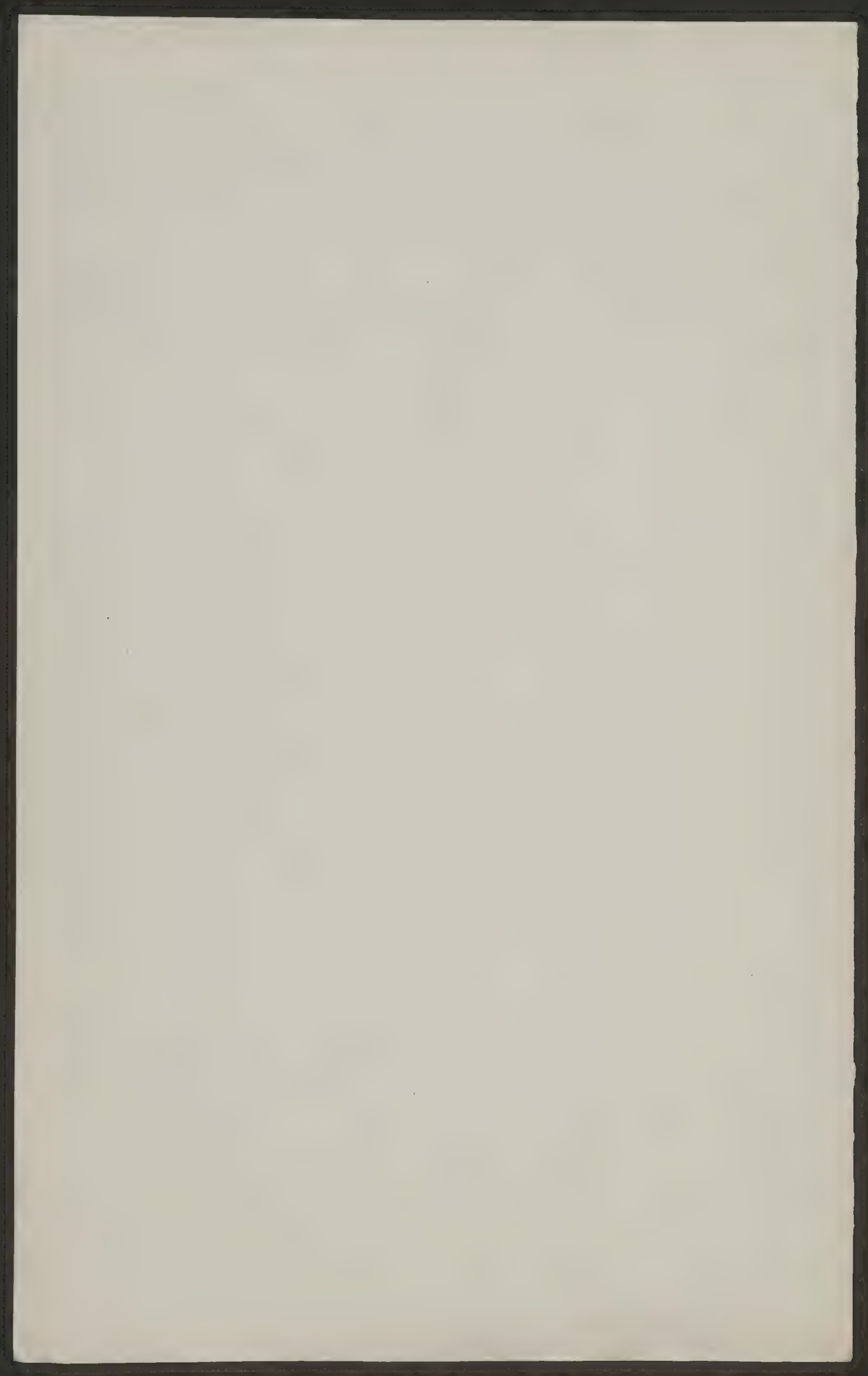
W r.1529 zapisano naprawę 8 zamków, które się otwarto na polecenie pana żupnika (wielkorządcy Bonera) gdy szukano niektórych książek, po które pisała Naj. Królowa z Litwy.

Pod rokiem 1547 zapisał Decyusz w rachunkach swych : „w czerwcu raczył Naj. Pan polecić, aby Andrzej Trycezyusz zakupywał na użytek i do biblioteki Naj. Pana książki wszelkiego rodzaju, a ja zaś abym z pieniędzy N. Pana pokrywał wydatek..... dałem Kilianowi rycownikowi od wyrzycia herbów Naj. Pana mających się wygniść na książkach mniejszych (na okładkach) 6 fl. 28 gr. Janowi złotnikowi od wyrzycia herbów większych, do wyciskania na większych książkach 4 fl. R. 1547, 20 październik dostarczył mi Trycezyusz starszy książek większych i mniejszych 112 za 145 fl. 5 gr. Te przesłałem do Wina z innymi wówczas posyłanymi rzeczami zapłaciwszy za oprawę Dawidowi introligatorowi 15 gr. Potem z polecenia Naj. Pana przyjąłem książki po śp. Jakóbie lekarzu za 15 fl. Po śmierci Andrzeja Trycezyusza, syn tegoż dostarczył mi 120 tomów od Nr 112 do Nr 232 za 153 fl. 17½ gr. Te wszystkie za bytności Naj. Pana tu w Krakowie na zamek są przyniesione i tu przechowane, póki dalsze nie będą gotowe.. W latach następnych zapisuje Decyusz dalsze nabytki za znaczne bardzo sumy, a numery biblioteki w r. 1552 wzrastają do Nr. 1273 - niestety wysłane zostały do Wina. Z tytułów ksiąg wymienione w r. 1557 „Castrametatione dell' antiqui Romani” w r. 1548: *Chronica, Specu, lrum Saxorum, Biblia, Liber de anatomia, riel. nith*, w r. 1566 z Padwy sprowadzono: *Gerolami Maggi della fortificatione della citta na rz. daniie króla.*

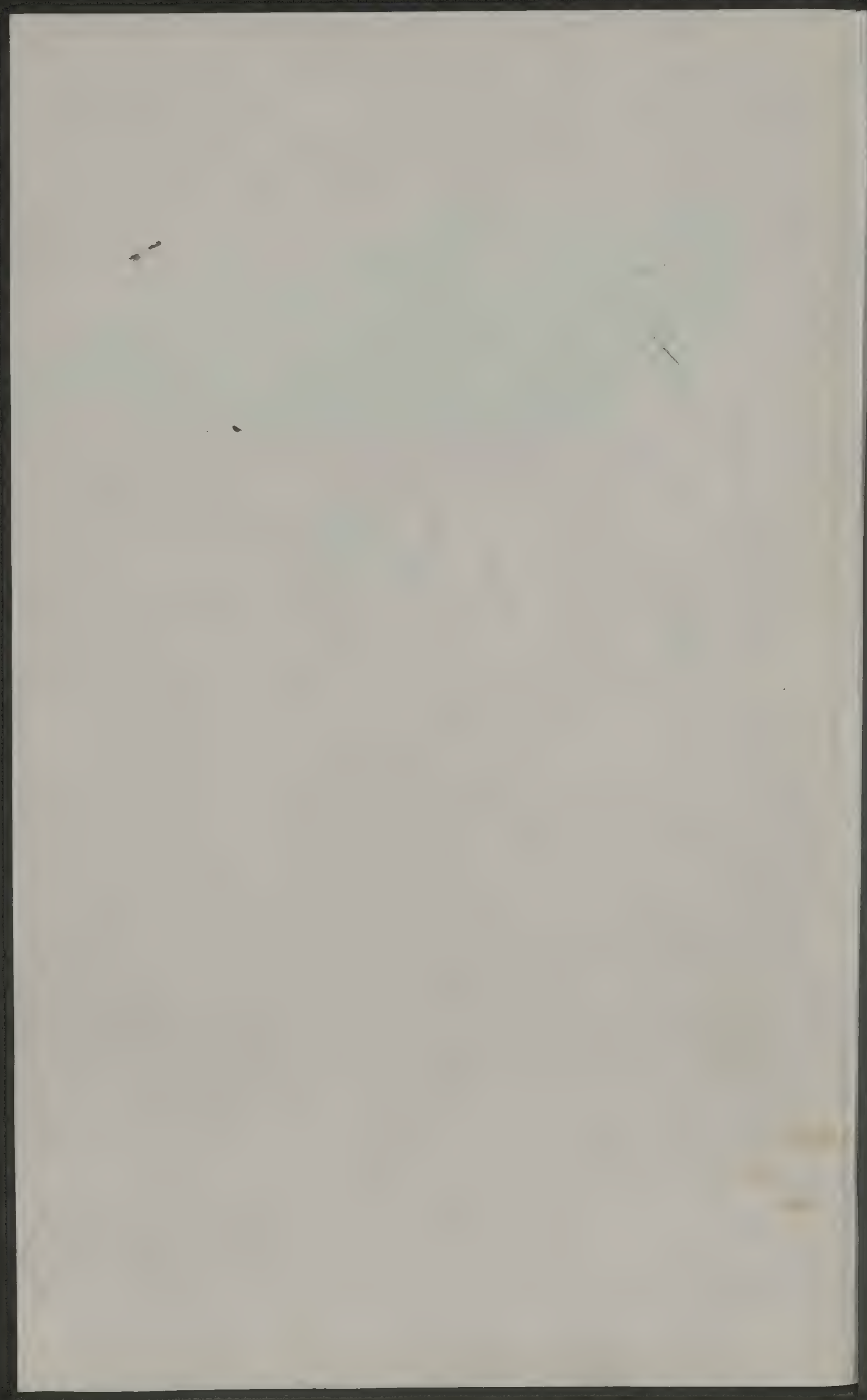

Walden

Open meadow ~~Walden~~

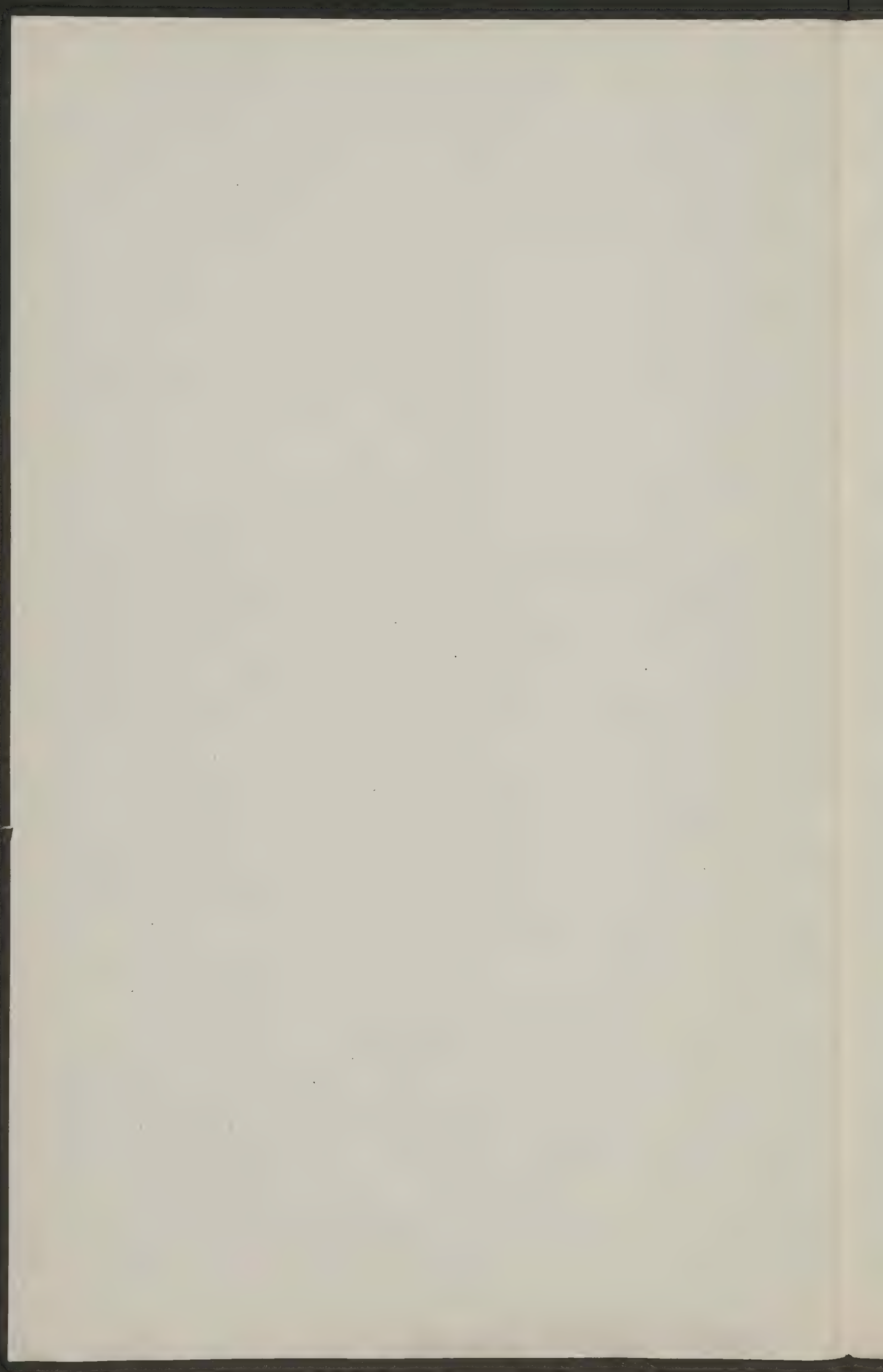
Lycopodium Krole

Egyptus

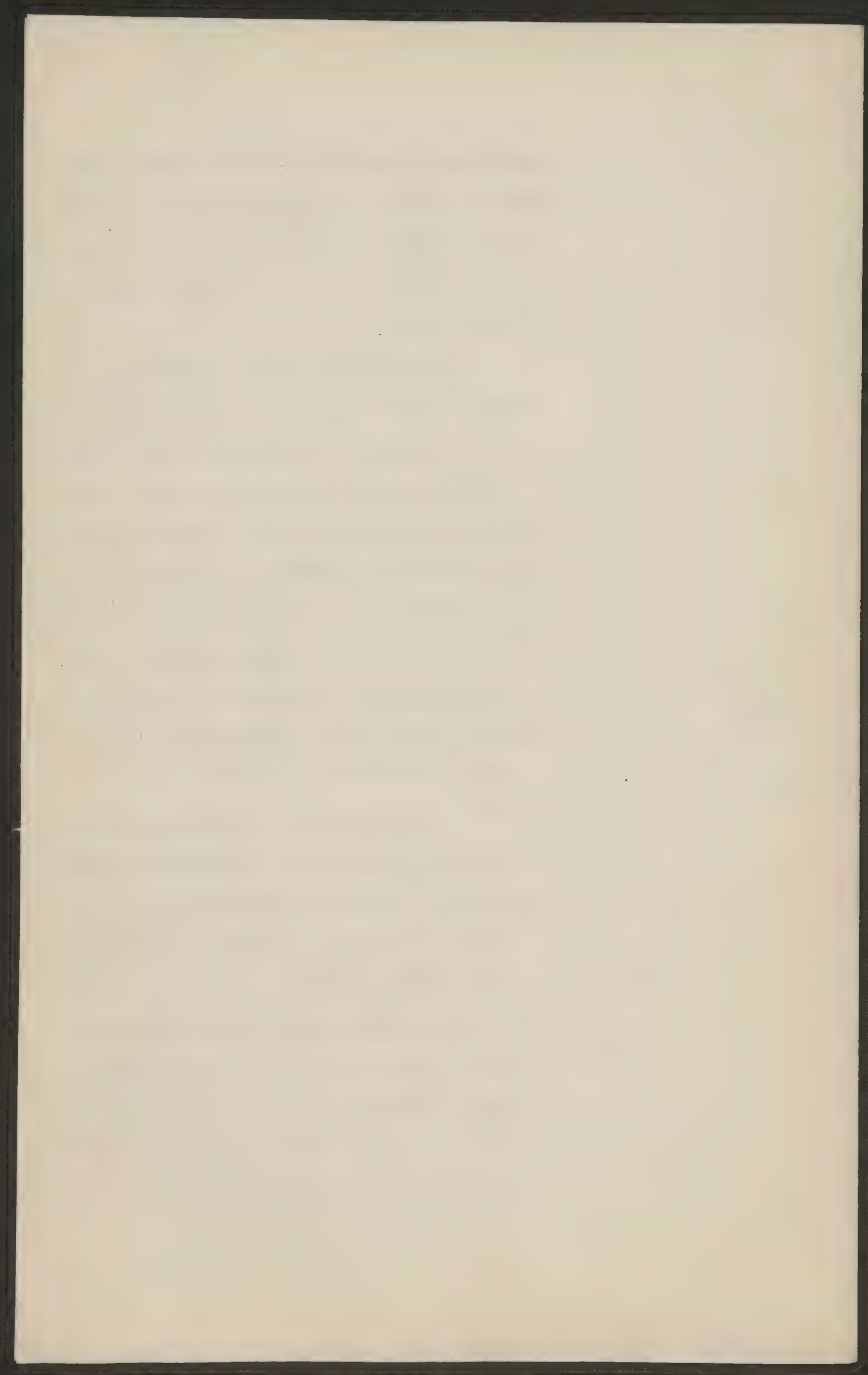

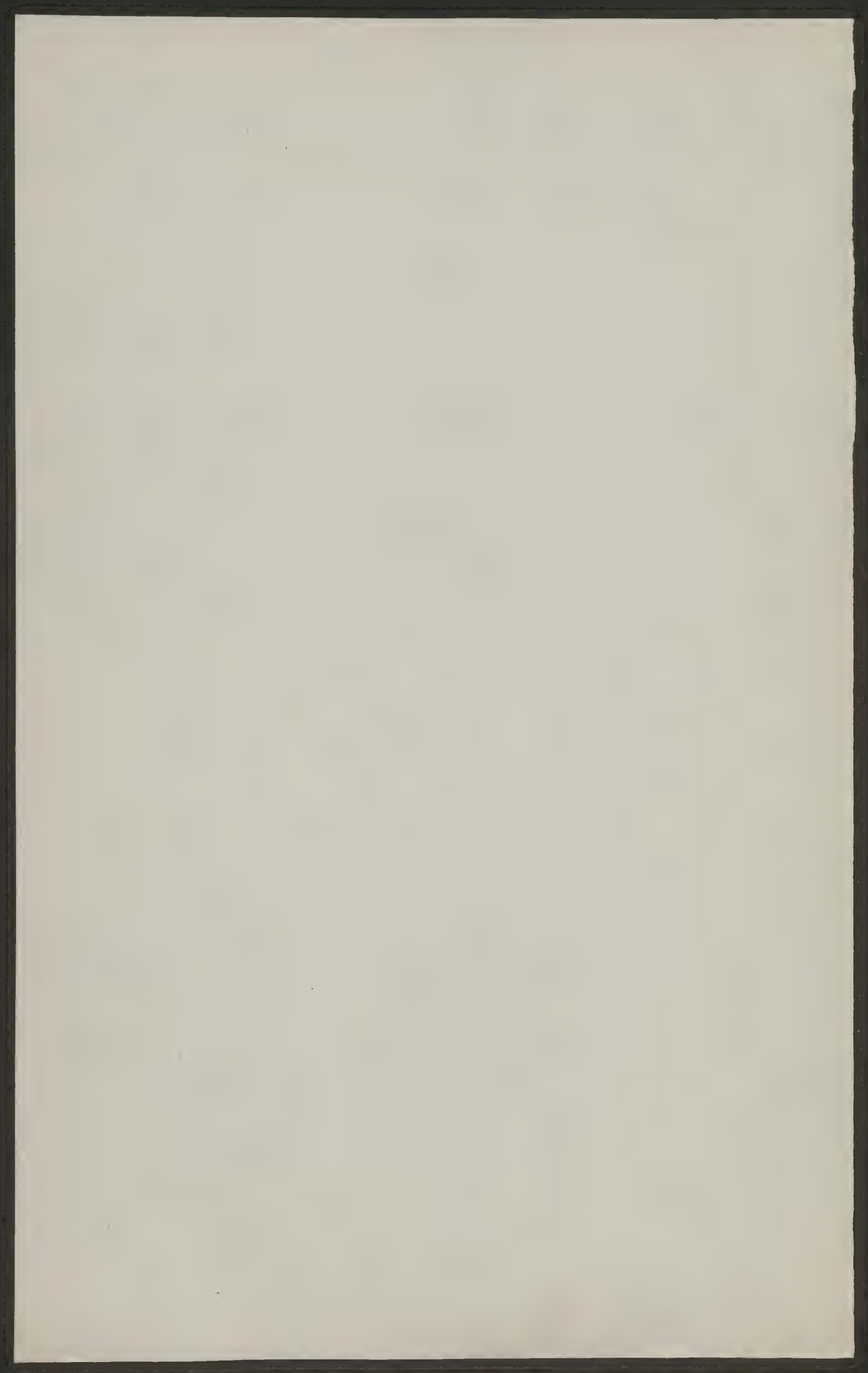

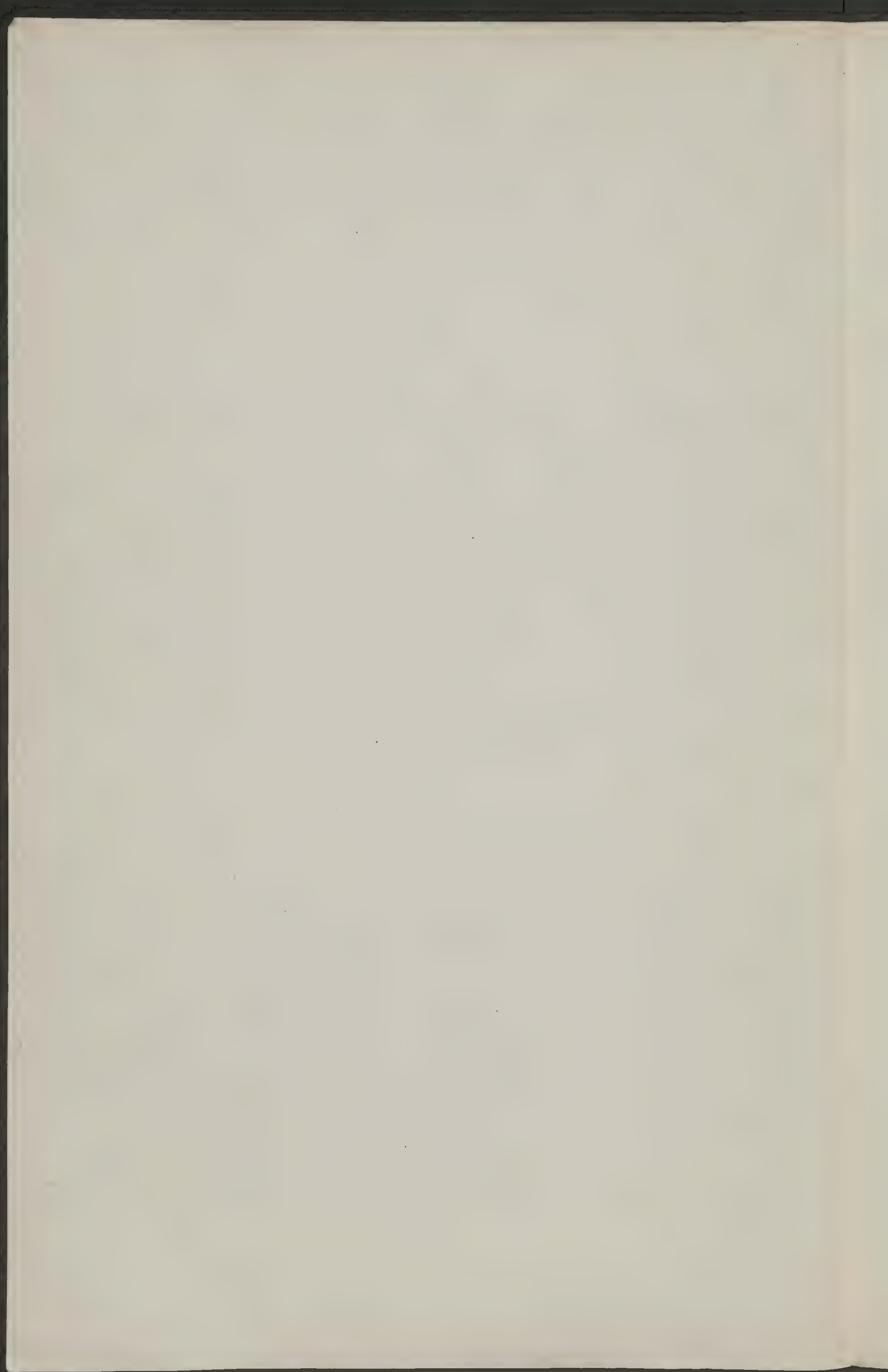
[illegible]

Shirley, the beautiful, friendly state bird -
 Iowa. *Shirley*

Skrzydło północne, po wyłączeniu wschod-
niego, obejmowało głównie apartamenty recepcyjne,
na pierwszym piętrem izbę stołową /srebrna sala/
z salą wstępną, z pokojami srebrnych obok - dalsze
pokoje ku Kurzej Nodze należały do prywatnego mie-
szkania króla..

Zygmunt III miał tu swoją pracownię zko-
tniczą /alchimię/. Na drugim pięttrze mie-
ściła się izba senatorska, największa w zamku, służąca na
bale i uroczystości dworskie, dalej izba sądowa
i pokoje prywatne króla. W ostatnim urzędził Zy-
gmunt III sypialnia królewska, komunikująca bezpo-
średnio z kaplicą i z gabinetem narożnym w wie-
ży. W grubości muru umieszczone są drzwi zew-
neczne, otwierające te pierwsze i drugie piętra.

Wielka sie' przed gotycką kurną łogą na
pierwszem i drugim piętrze, służący zdaje się na
czekalnię. W XVI. mieszkają „w kurnej łodzie”
podkomorz, królów. Piłonoje zdaje się zmieniać,
bo kurną łogą nazywano całą tę część pałacu

wschodnio-północną. W gotyckiej części na I piętrze
była kuznia królewska, obok jak się zdaje francuskiej.
Na II piętrze zaś nad kuznią była nakryta altana
z wieżyczką na całą całość, zbudowana z wielkim
sumptem, zapewne więc na bezpośrednie użytek króla
i królowej.

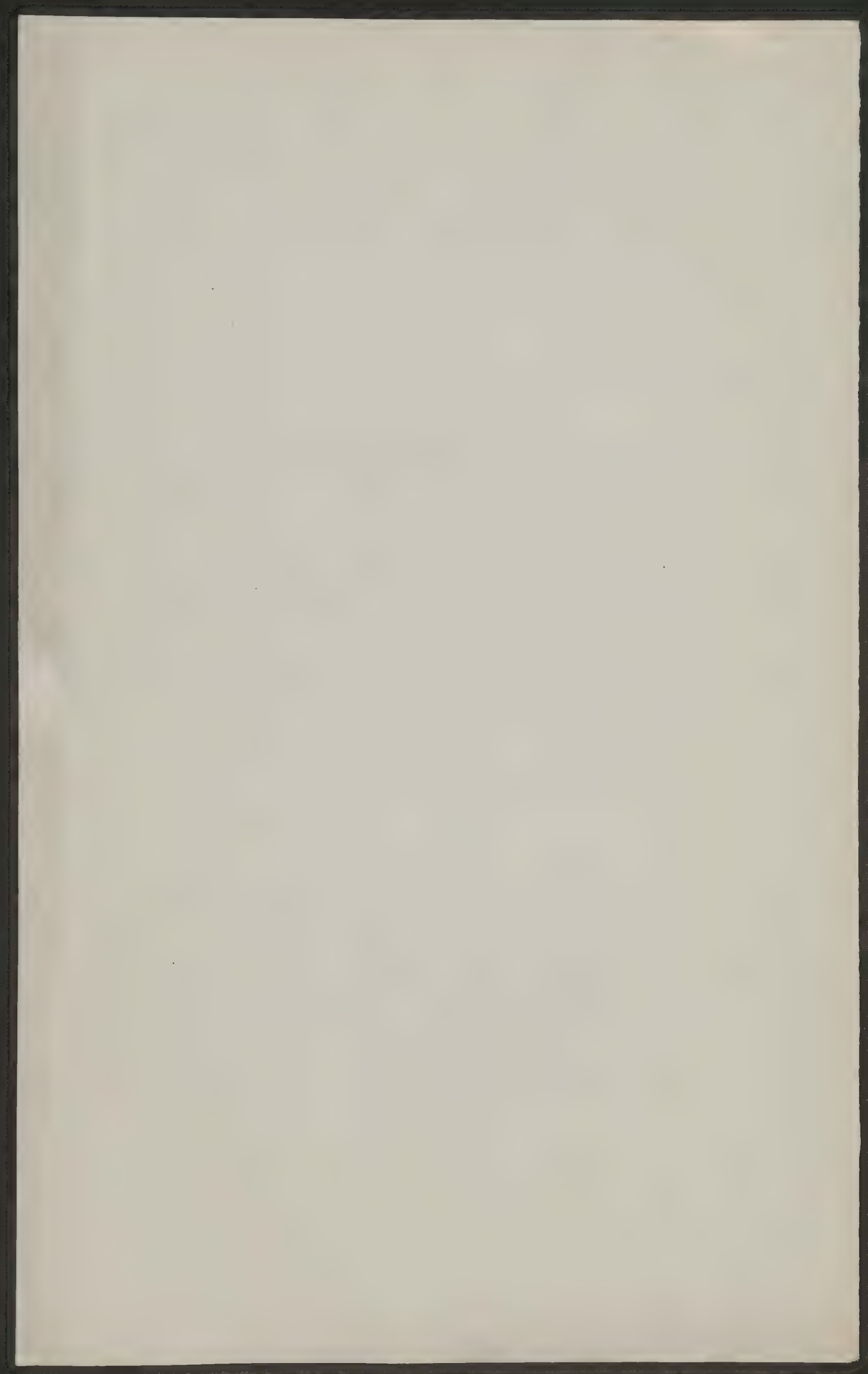
Wszystko skrajnie stonowane obejmowało na
oba piętra pokoje prywatne króla - izba zwana po-
słanną, sędziowska, salkowiec oraz kabinety, zresztą służy-
ła na inne potrzeby.

Przed rokiem 1870 sądzono, że król stał
wtedy na fragmencie płaszczyzny w miejscu, gdzie stał
tędy iście paleniskowy, albo też pożar z tego roku
wybuchł w tej salkowieckiej, a kapelana ks. Janochie-
go. Wówczas w tedy nie było jeszcze ustalonych mi-
erów pokoi, przeto nie rozpisano ich izba, z której wy-
buchł pożar, oczywiście - w rozumieniu historycznym
wypadku.

W 1871 roku z wielką wyprawą zwrócił się
„z całej, gdzie najprędza zaczął się zamek pałac”
CC pięć stawać się, tam się, a jednocześnie ubijają
paleniskowy na tej izbie - a więc wyprawę już pałac,
II: Wówczas 1871 sprowadził się król przed pałac tam-
że do izby wielkiej drugiego piętra /salkowieckiej/.
Widocznie zatem ta izba salkowiecka po pożarze, zatem
izba, a salkowieckiej paleniskowej, była w salkowieckiej
wówczas, a więc lub salkowieckiej izba paleniskowa.
Wówczas 1871 sprowadził się król do salkowieckiej
na ośmiu salkowieckiej izba paleniskowa i izba, gdzie się
wówczas 1871 - zwrócił salkowieckiej izba paleniskowa
salkowieckiej.

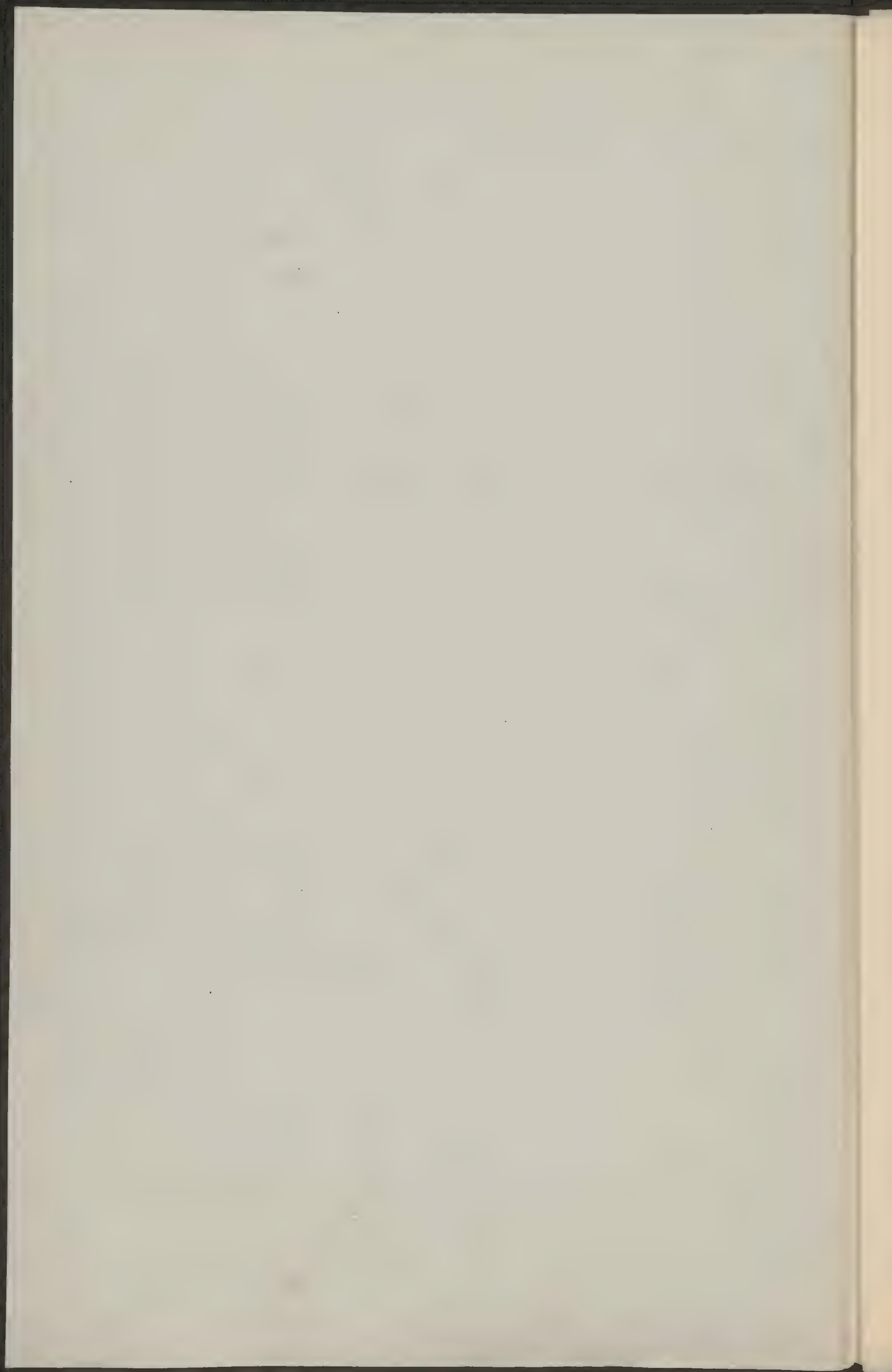

W r. 1510 w pałacu królewskim:
Izba na parterze / infel / mieszcząca
pokojowi królowej / 1528 / Izba iszkowlec
gdzie / 1530 / Wielka izba
na parterze i sklepioną / 1531 / gdzie damy kró-
lowej mieszkały / 1532 / pokój nad kuchnią, gdzie
mieszkała pani / sześcioro / królowej
/ 1533-1538 /, izba panien królowej „za wieża-
mą broniową wielką wiszącą w izbie nowej pa-
ni królowej” / 1539 /, kazi przy drzwi
u panien do zamieszkania surowa / 1540 /, pokój
dziewiczy / 1541 / W r. 1545 w dziedzińcu sklepie
chowały szaty królewskie. Izba na rzeciw ko-
ściółka, gdzie mieszały pisarze królowej / 1542 /
Izba podkomorzich młodzie o króla koło katedry
/ 1543 / Izba szafarza królewien / 1544 / Izba po-
krojowa królowej przed skarbcem króla / 1545 /
i izba panien uboru królowej Jadwigi / 1546 /
Izba służby królowej „w niej firanki z płótna
/ 1547 / Izba skarbnika królewskiego nad kuch-
nią / 1548 / Izba gdzie pokojowi królowej jadają
/ 1549 / Izba gdzie armatury króla / 1550 / Izba
młodzie króla, gdzie broń przechowują / 1551 /
Izba wydziały panów za mąż. / 1552 /

117

Obiad i wieczerze dworu majmować musiły po kilka osób obok siebie, jak to wynika z dokładnego zestawienia rocznego królowej Katarzyny z r. 1560 posiadającego nie tylko koszt, ale i cały domowy porządek gospodarski.

Przy stole pierwszym wymienione są :
panie, które siedzą obok królowej :

pani starsza Lukowicz, Biechowska.

Panny : Samuilowiczówna, Czerniejska, Straszówna, dwie Wielkopolskie, Dziubakowska, Kosińska, Rochnówna.

Księżniczki : Elżbieta, Zofia i Janina trzecia.

Razem 13 osób.

Przy stole drugim :

Młodzieńcy /pazurki / z innymi, którzy używają potraw, które odnozą ze stołu królowej :
Michał starszy, białorucki Andrzej, Janusz Bieszczan, Piotr Czerniejski ze służącejmi - Czernikowski, Theophilocher, Oniewski, Leńkowski. Tym wszystkim posługuje chłopi iec Książ. Razem 14 osób z służącejmi.

Przy stole trzecim :

Panny młodsze /posteriores/ przy jednym stole
pani Trembecka, panny : Garna, Równa, Zofia, Czechówna, Winańska, Brachowska, Bogusławska, Zagorska, posługuje Meliks od pani starej.

Przy stole czwartym :

Panny : Martyna, Helena, Katarzyna, Franciszka -
Karłowicz Zolthosz gr. 15 / ? / Paweł
Jerzy Barongartner, w pałacu. Razem 16 osób.

Całym siedzi do stołu osób 49.-

THE
HISTORY OF THE
CITY OF
NEW-YORK
FROM
THE
FIRST
SETTLEMENT
TO
THE
PRESENT
TIME

BY
JACOB LEITCH KETCHUM
JUNIOR
OF
THE
NEW-YORK
HISTORICAL SOCIETY
AND
OF
THE
NEW-YORK
PUBLIC LIBRARY

NEW-YORK
PUBLISHED BY
J. LEITCH KETCHUM, JR.
100 NASSAU ST.
NEW-YORK
1898

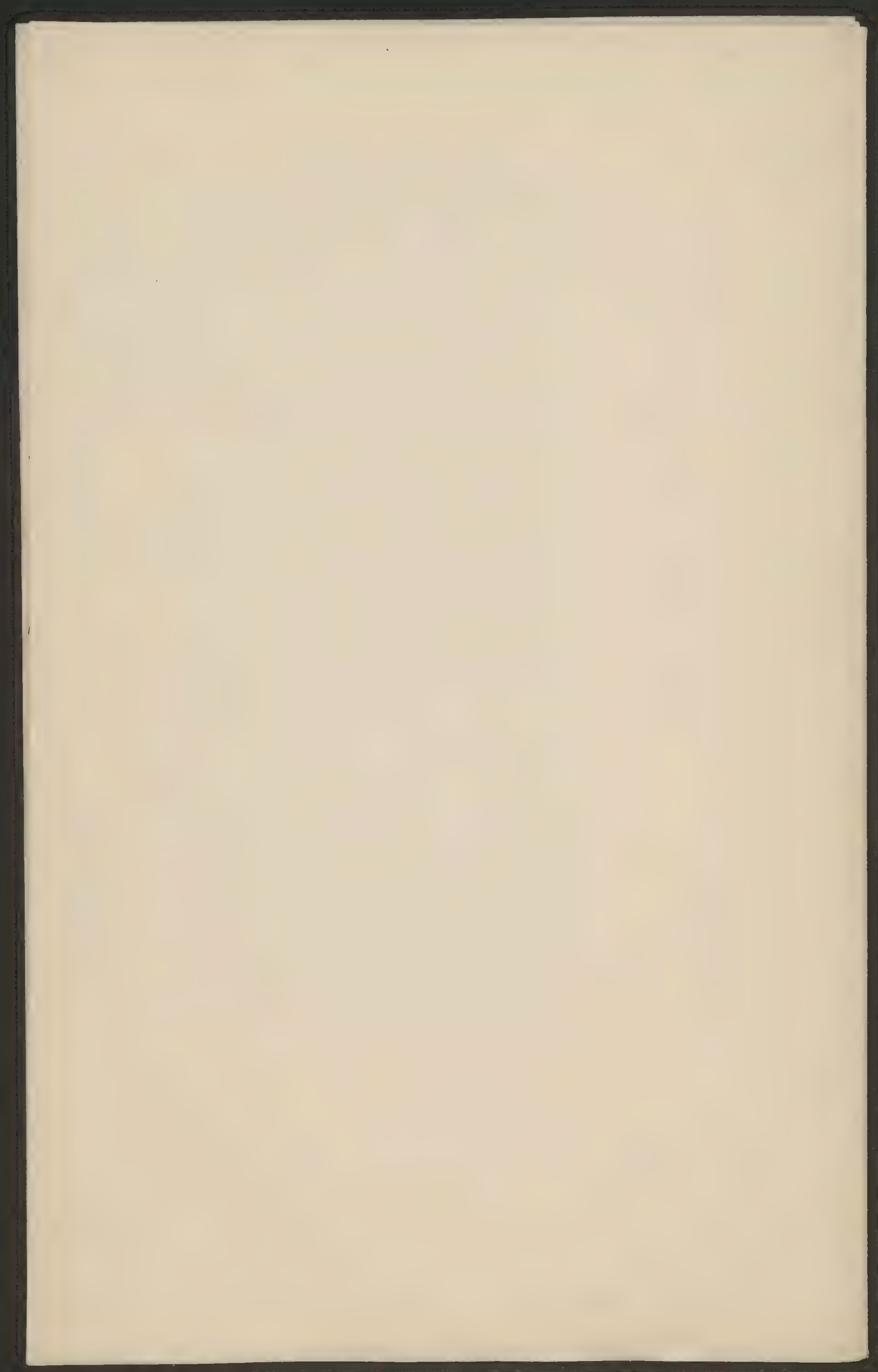
THE
NEW-YORK
HISTORICAL SOCIETY
HAS
THE
HONOR
TO
PRESENT
THIS
VOLUME
TO
THE
NEW-YORK
PUBLIC LIBRARY

Poseł wenecki Contarini w przejeździe z Persyi
 zaproszony do Wroka przez Zennurtoewego ojca króla Ka-
 zimierza Jasiellofowicza /1474.r./ opisuje sposób obia-
 dowania królewskiego: "Poczem kazak ni król wtargić
 do innej sali, gdzie były już stoły nakryte, a miatem
 zawese liczne towarzystwo około siebie.- Po krótkiej
 chwili wszedł Jego król.Mość z synami przy odsłonie
 trąb i z wielką okazałości.- I usiadł sam przy jednym
 stole, a przy nim po prawej ręce siedzieli porienieni
 synowie Jego, po lewej zaś najpierw z Jego biskupów,
 a ja tuż za nim, niedaleko Jego król.Mości.- I panowie,
 których było tam wielu, siedzieli także przy stole, ale
 nieco opodal, a blisko wszystkich, jak sądzię około czter-
 dzieści osób.- Potem, przyniesiono na stół król coraz
 nowego odłosa trąb, na wielkich półkach i z wielką
 okazałości.- A do stołu służyli pacholce, jak u nas.-
 Siedzieliśmy tak przy stole tak se dwie godziny, w któ-
 rym to czasie Jego król.Mość zaledwie ni znowu wiele
 r, tak wględem nojej podróży, na co ja należycie odpo-
 wiadalem.- Po skończonej uczecie, gdy uprzątniono stoły,
 zabrakło się do posiedzenia Jego król.Mości i stojąc
 sam, takem, czy ja jeszcze co do rozkazu.- Natenczas
 król zlecił mi, abym prześwietną Signiorę /wenecką/
 poróżnił od Jego król.Mości, i wiele uprzejmich wyra-
 zów dodał, i kazak synom swoim, aby przetrwali do mnie
 w tenże sam sposób.- Zaczem oddawszy powinne uszano-
 wanie, pojechał król.Jasności i jego synów."

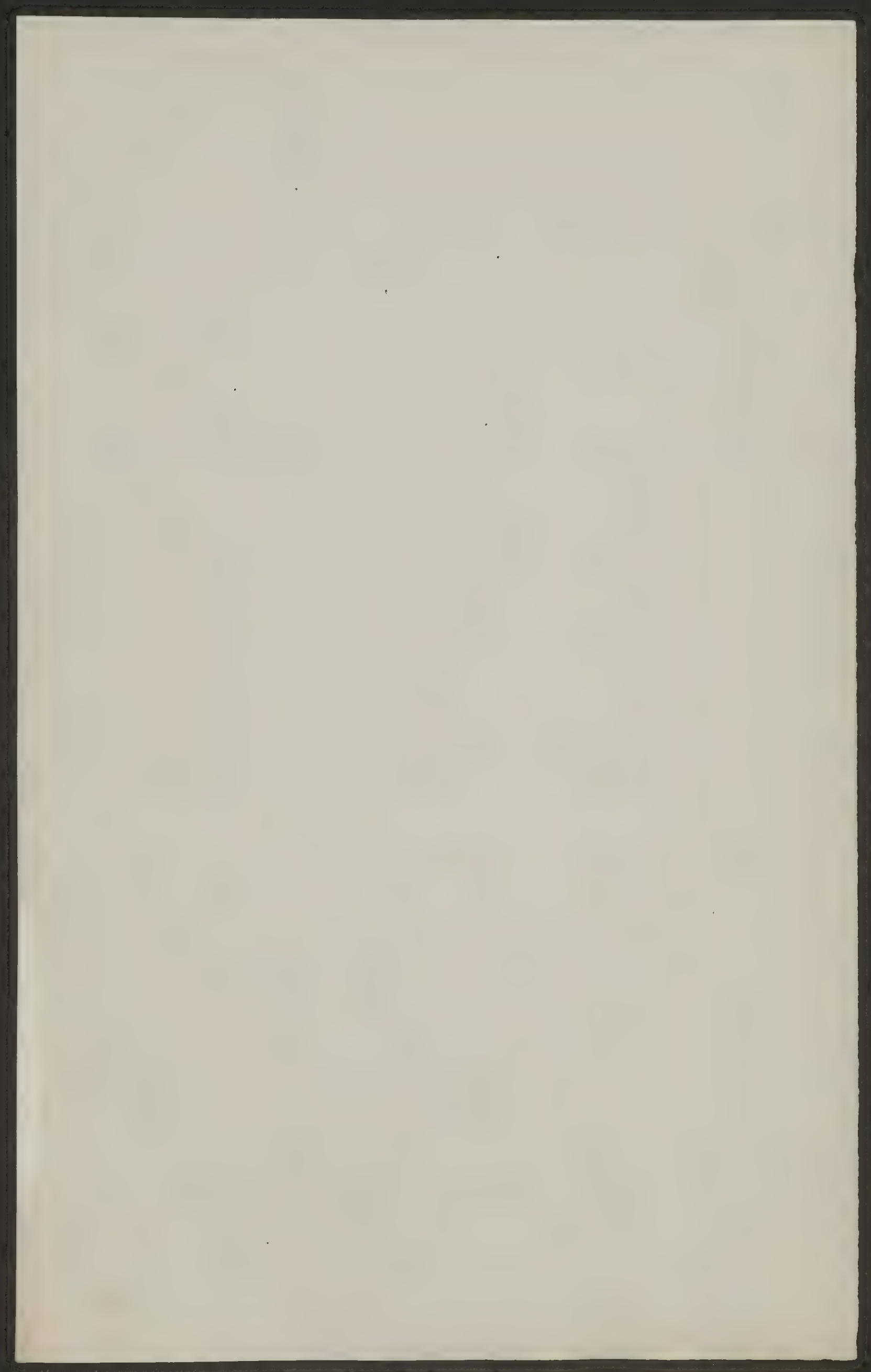

State Library B. 11-41.

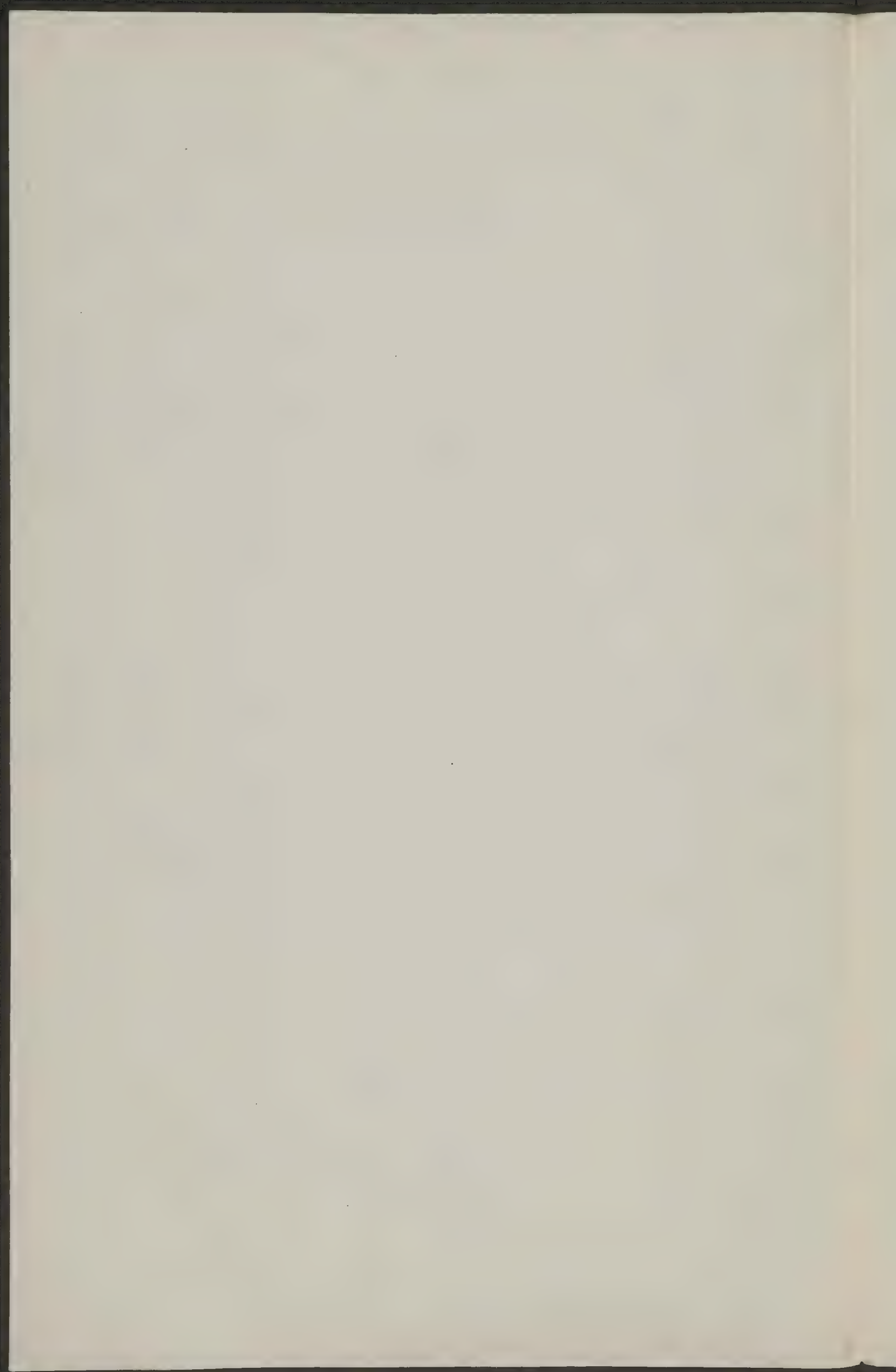
By. 1880 volume 1, page 100. 1880
 volume 2, page 100. 1880
 volume 3, page 100. 1880
 volume 4, page 100. 1880
 volume 5, page 100. 1880
 volume 6, page 100. 1880

By. 1880 volume 1, page 100. 1880
 volume 2, page 100. 1880
 volume 3, page 100. 1880
 volume 4, page 100. 1880
 volume 5, page 100. 1880
 volume 6, page 100. 1880

1880 volume 1, page 100. 1880
 volume 2, page 100. 1880
 volume 3, page 100. 1880
 volume 4, page 100. 1880
 volume 5, page 100. 1880
 volume 6, page 100. 1880

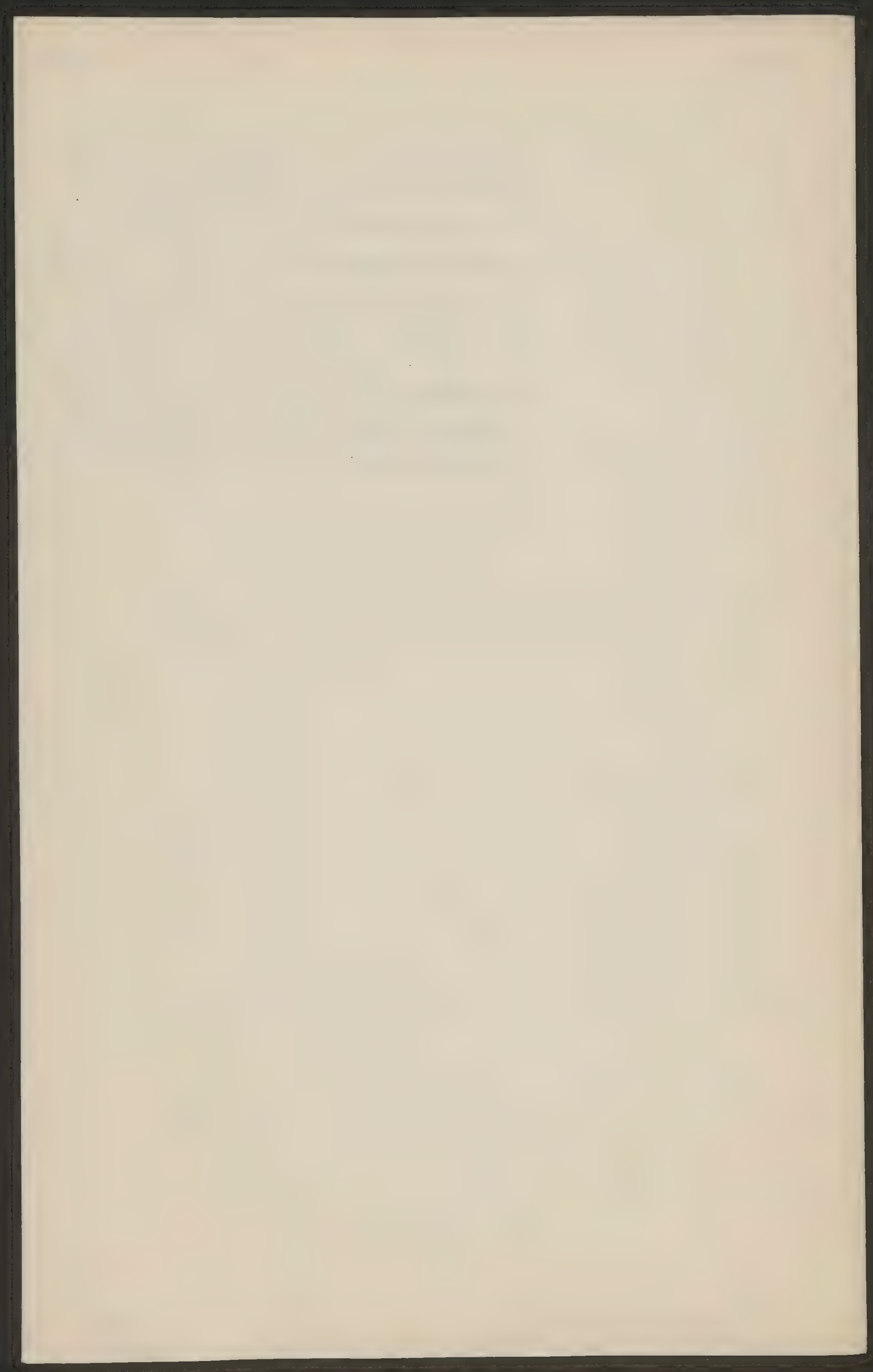

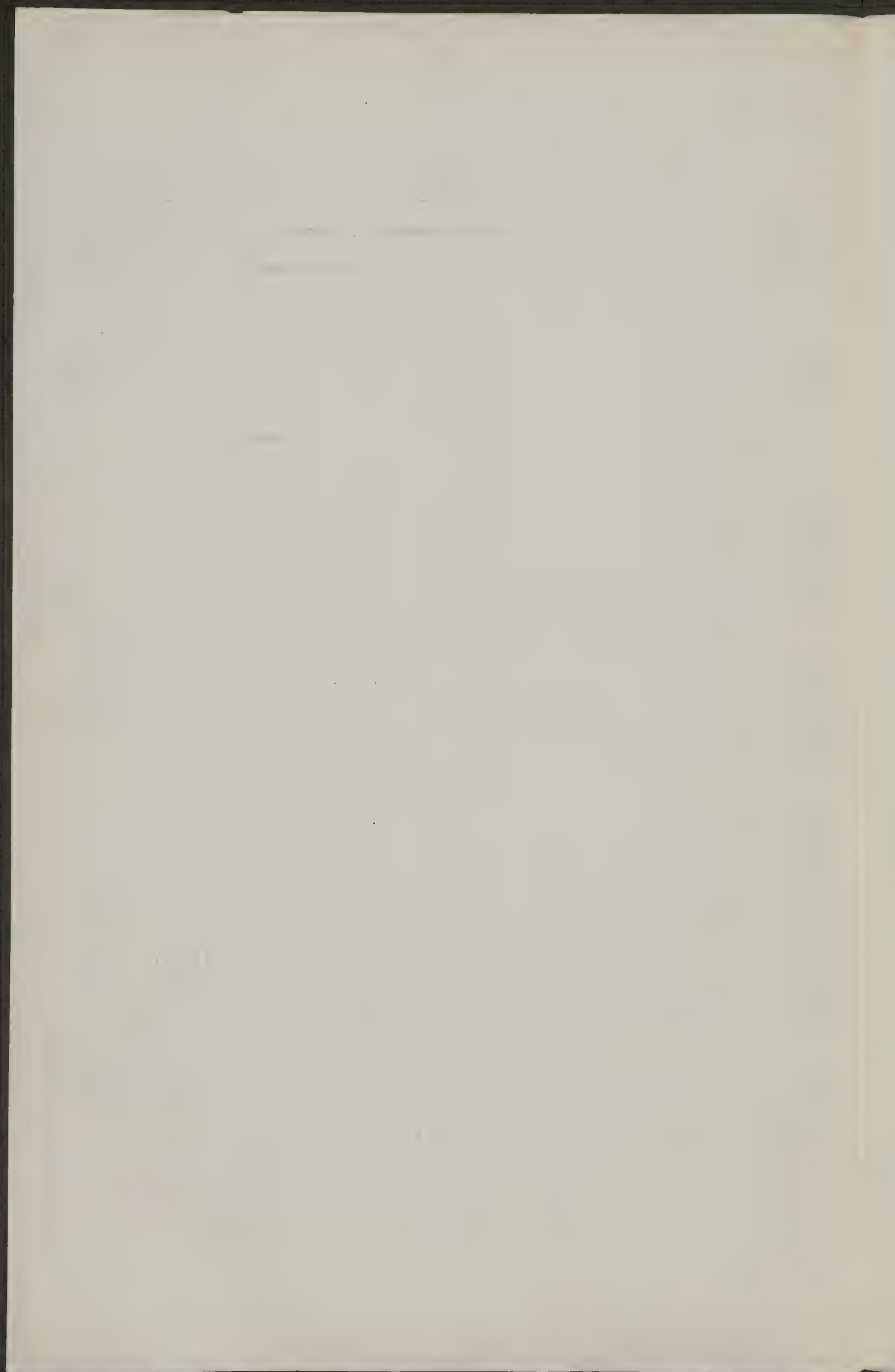

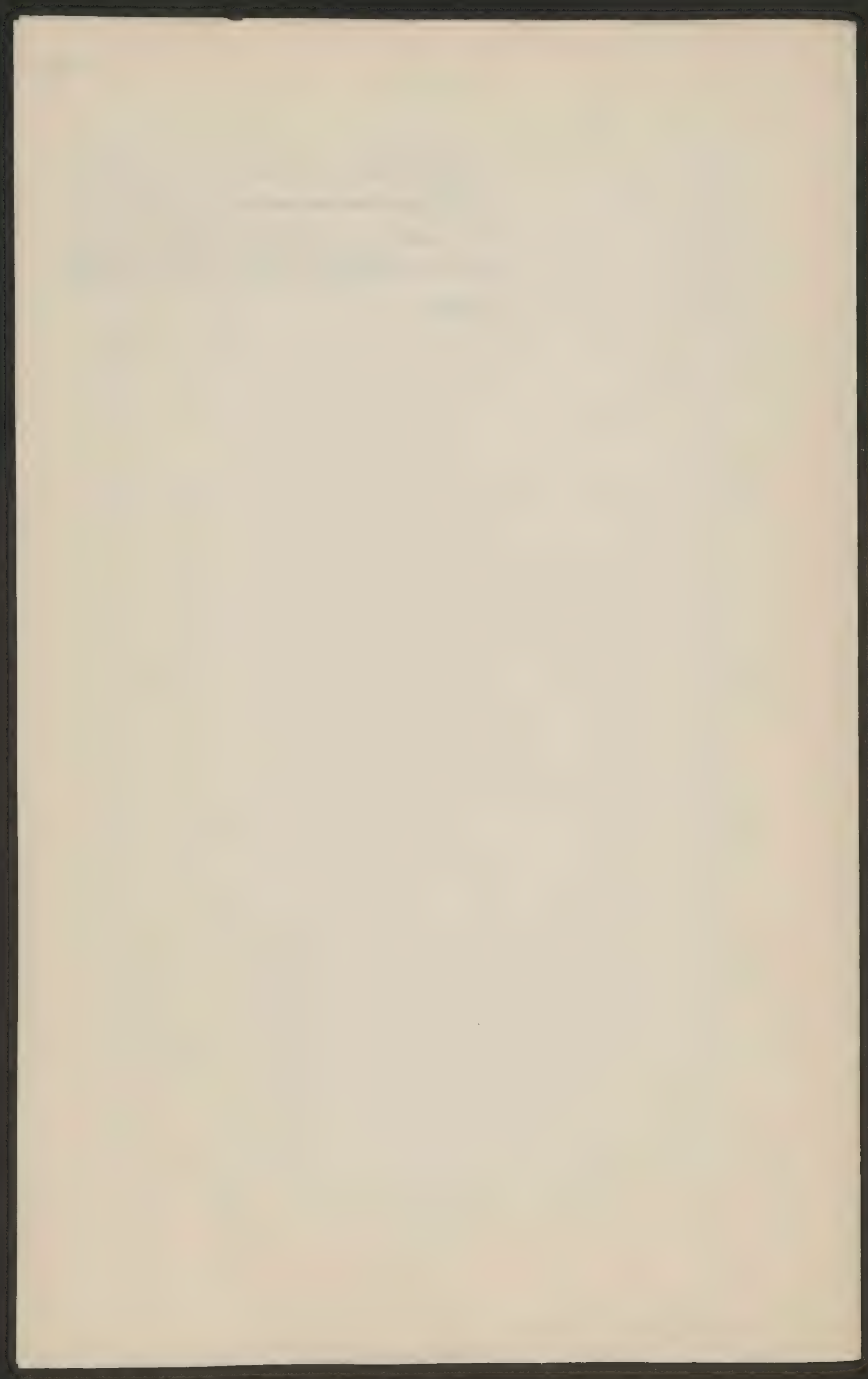

do wyszywania w kolorach / ad acupicturam /
/1530/ trzy krzesła włoskie, na których sia-
dają stare panie przyjęte u królowej /1543/
prasa /torculare, do bielizny ?/ dla królowej
/1547/. -

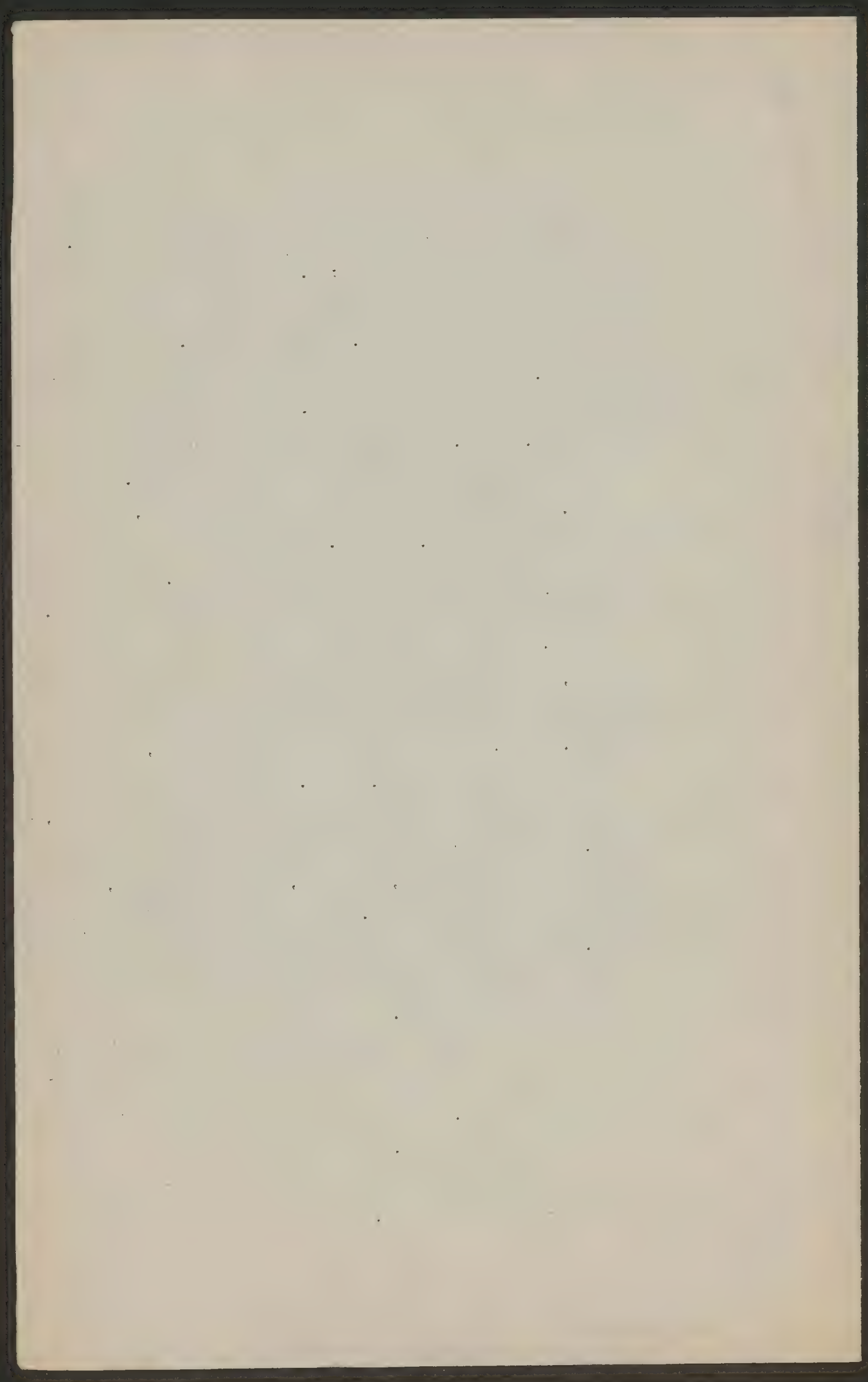
I have been thinking of writing you
 something lately, but I have been so
 busy that I have not had time to do so.
 I have been very busy lately, and I
 have not had time to write to you.
 I have been very busy lately, and I
 have not had time to write to you.

[illegible]

2-11-1944. The weather was very pleasant. The water was
very warm. The water was very warm. The water was very warm.

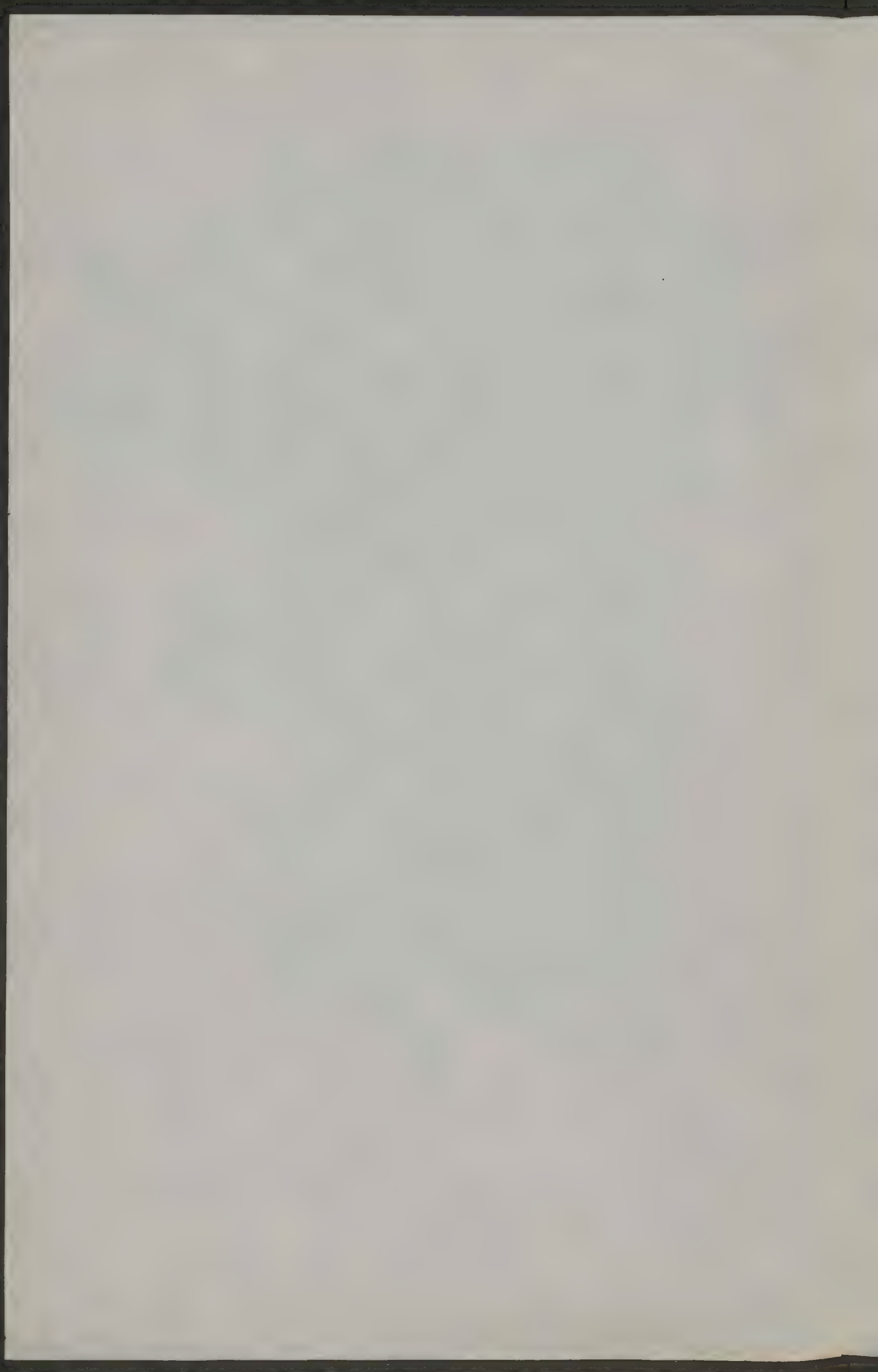
[illegible]

2 Swor

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is illegible due to extreme blurring.

Pokoje królewien.

W pokojach królewien wymieniano : drzwi fladowane do nowej izby królowny Jadwigi i ławki / 1529 / dziewięć wieszadeł u królowny Izabelli, sztaga do lampy u królowny, kandelaber królowny /1530/ szafa cztery łokcie wysoka i tyleż szeroka na srebro i stół długi sześć łokci a dwa szeroki u królowny Jadwigi /1533/ tabliczka owalna z kostkami do zabawy królewien za I grzywnę 12 groszy, szachy, puszka na szachy, puszka na perły, skrzyneczka połączona, /1542/ szachownica, i warcabnica dla królewien za I grz. 42 gr. za warcaby i szachy tyleż /1544/ puszka na szachy przywiezione z Włoch dla królewien, / 1542 / .-

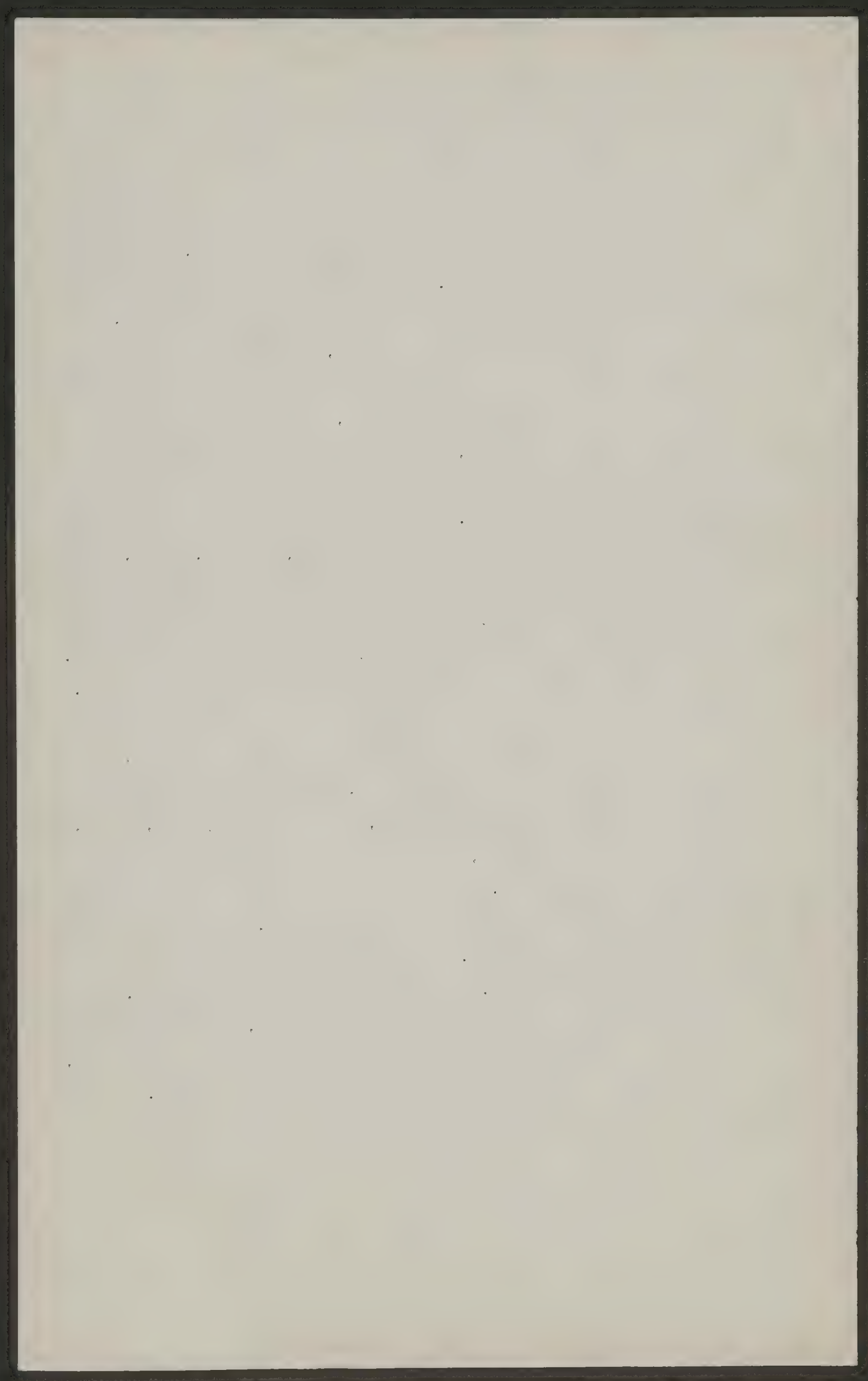

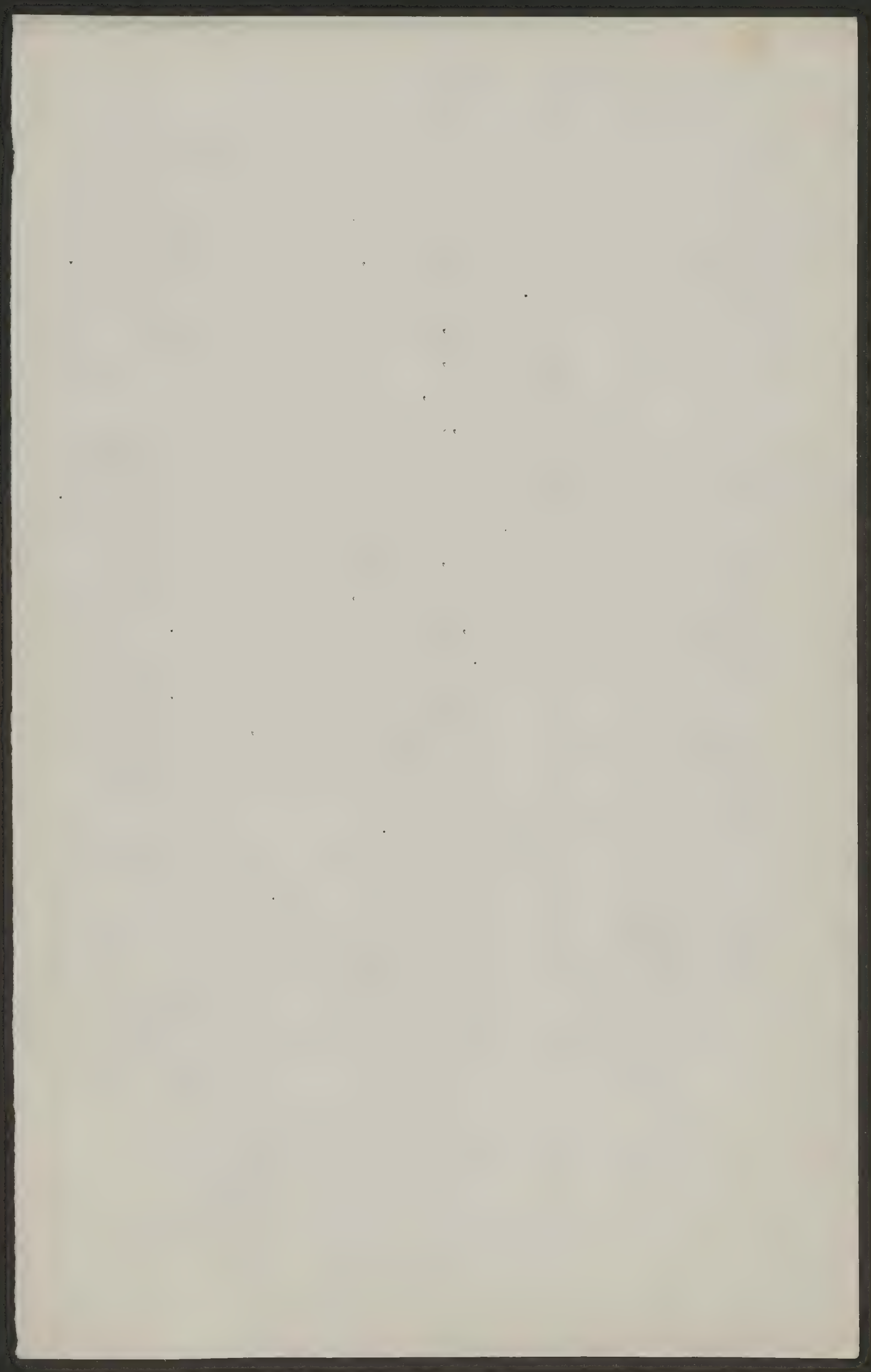

The first principle of the law of
 conservation of energy is that the
 total amount of energy in the universe
 is constant. This means that energy
 cannot be created or destroyed, only
 transformed from one form to another.
 For example, when a ball is thrown
 into the air, its kinetic energy is
 converted into potential energy as it
 rises. When it falls, the potential
 energy is converted back into kinetic
 energy. In a closed system, the total
 energy remains constant. This principle
 is fundamental to understanding the
 behavior of physical systems and is
 a cornerstone of modern physics.

zastawy stołowe. -

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

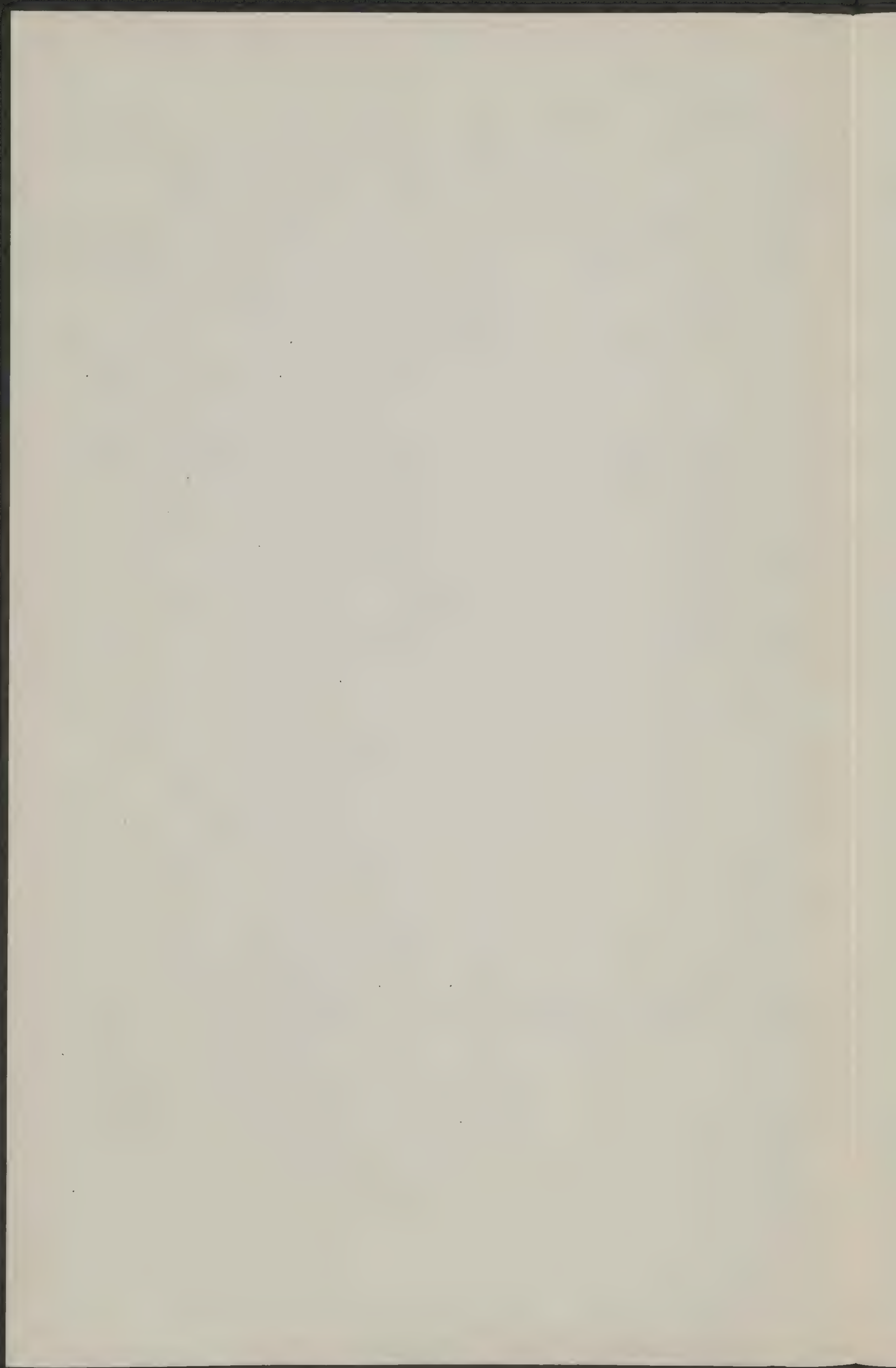

[illegible]

Drzwi z dziełai'ca i z galerii prowadzące do wnętrza jakich były wszędzie zewnętrznie obite żelazem i ciute w pasy, między którymi były rozety, orły lub herby z blaszki żelaznej wygniecione / dochowane oryginalnie w parterze skrzydła zachodniego / albo wbite w żelazne ornamenta „w kwiaty”. Wszędzie były malowane w jaskrawe kolory np. czerwone i zielone. Natomiast od wnętrza były te drzwi wykładane flettem stolarską robotą „fletrowane” „ze sztukarstwa”, albo malowane tak, że od wewnątrz nie robiły wrażenia tej warstwowości, ciężkości, jakie robiły od zewnątrz „słom drzwi fletrowanych ze sztukarstwem w nowym pokojuach przy wejściu z ganku” /1023/.

Drzwi wewnętrzne między pokojami były barwnie, szatowane. Irregularnie były one jednokolorowe niektóre dwukolorowe /podwoje/.

Czyżby ogólnych wzmiarów, jak: drzwi „ozdobione listwami” - „malowane” - „z flettu” - zwałem fletnowym” - „sztukarstwo” - „drzewem z obu stron wysadzone” - „w kwiaty malowane” - „starc'wiecką robotą w tafle” - „różnem drzewem wysadzone”: same ceny roboty wskazują na wyjątkowość roboty. W XVI w. dostarczek robót stolarskich stolarz artystyczny Sebastian Taurbauch, w rachunkach wydatkując między jego robotami w r. 1541 drzwi do izby poselskiej za 60 grzywien a w r. 1543 drzwi do pokoju panien królowej ze sztukarstwem i flettem .4 floreny - drzwi do sali przed altaną z flettem w owal 40 fl.

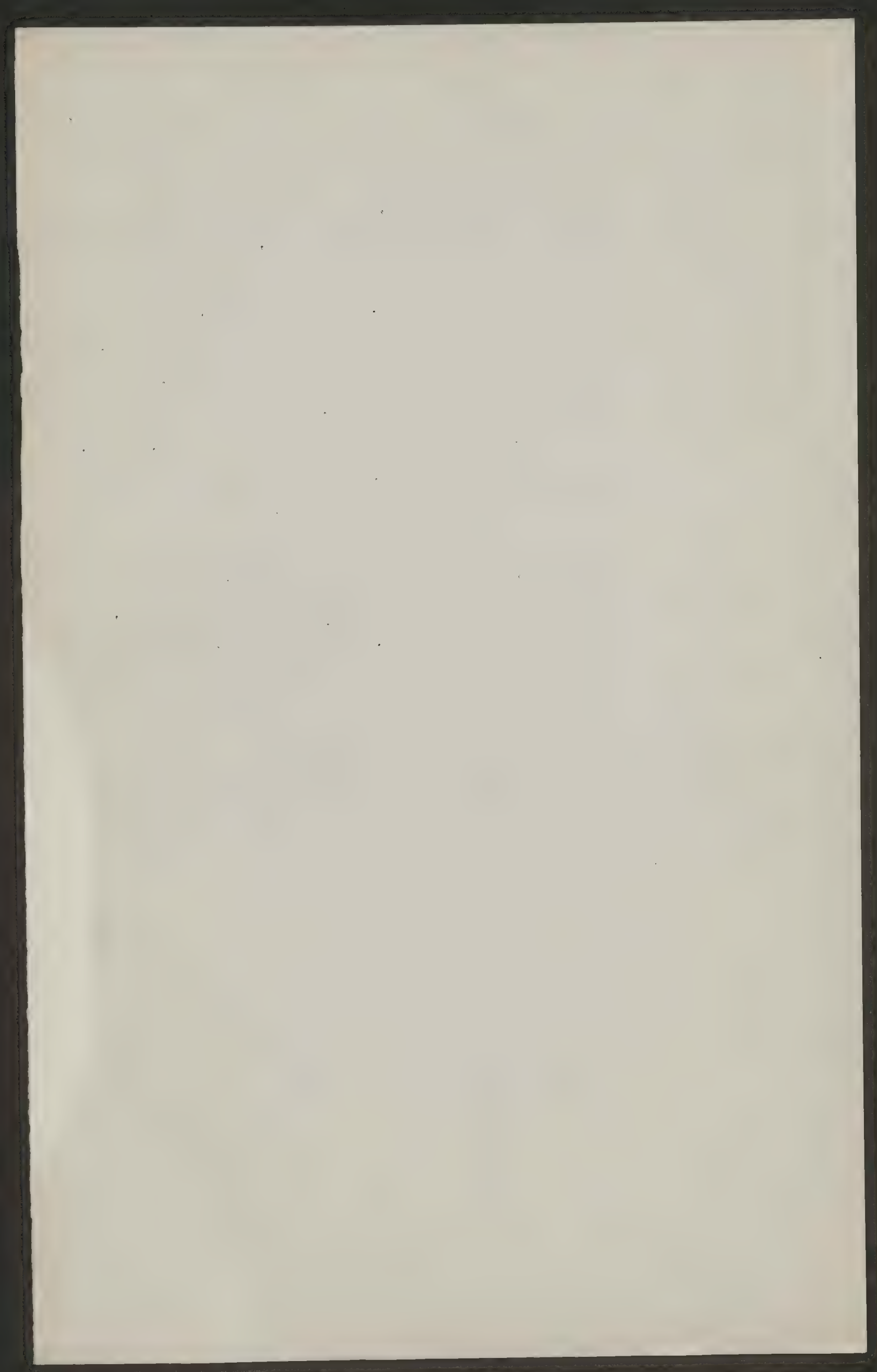
Drzwi do Izby Rycerskiej jeszcze w r.1733 były ,,sążone różnemi drzewami mistrznie z obydwu stron na klej, lecz już w tem naszpieniu u góry nadpisane ".

Drzwi do Kaplicy Zygmunta III zanotowano w r.1679 jako ,, ciarne hebanowe, drzewiste kołcis, stoniowe, i nasclą perłową, sążone, ale to powyższenie ".

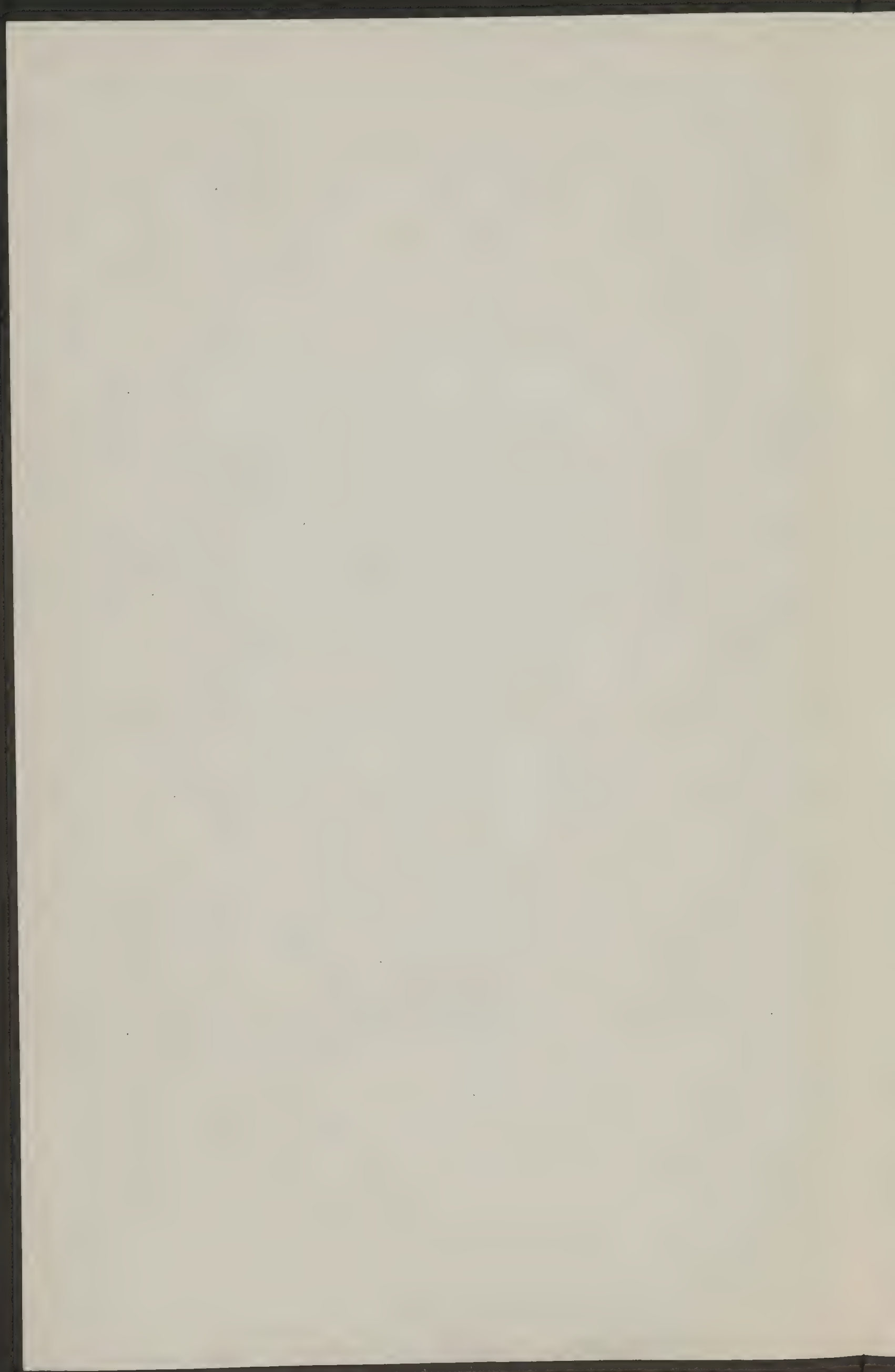
The first of these, and the most important, is the
fact that the rate of increase, which is usually
about 10% per annum, is not constant, but varies
considerably from year to year. In some years, the
rate of increase is as high as 15%, while in others
it is as low as 5%. This is due to a number of
factors, including changes in the rate of
inflation, changes in the rate of interest, and
changes in the rate of taxation. The rate of
increase is also affected by the rate of
growth of the economy as a whole. In years when
the economy is growing rapidly, the rate of
increase is usually higher than in years when
the economy is growing slowly.

The second of the factors mentioned above is the
fact that the rate of increase is not constant, but
varies considerably from year to year. This is due
to a number of factors, including changes in the
rate of inflation, changes in the rate of interest,
and changes in the rate of taxation. The rate of
increase is also affected by the rate of growth of
the economy as a whole. In years when the economy
is growing rapidly, the rate of increase is usually
higher than in years when the economy is growing
slowly.

Россия.

1893 - Комитетъ брѣжнего рыболовства,
созданъ въ 1893 году. Имѣетъ 1000 члѣ-
новъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ, въ числѣ ихъ
сѣбѣ 100 члѣнъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ.

Въ 1893 году Комитетъ брѣжнего рыболовства,
созданъ въ 1893 году. Имѣетъ 1000 члѣ-
новъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ.

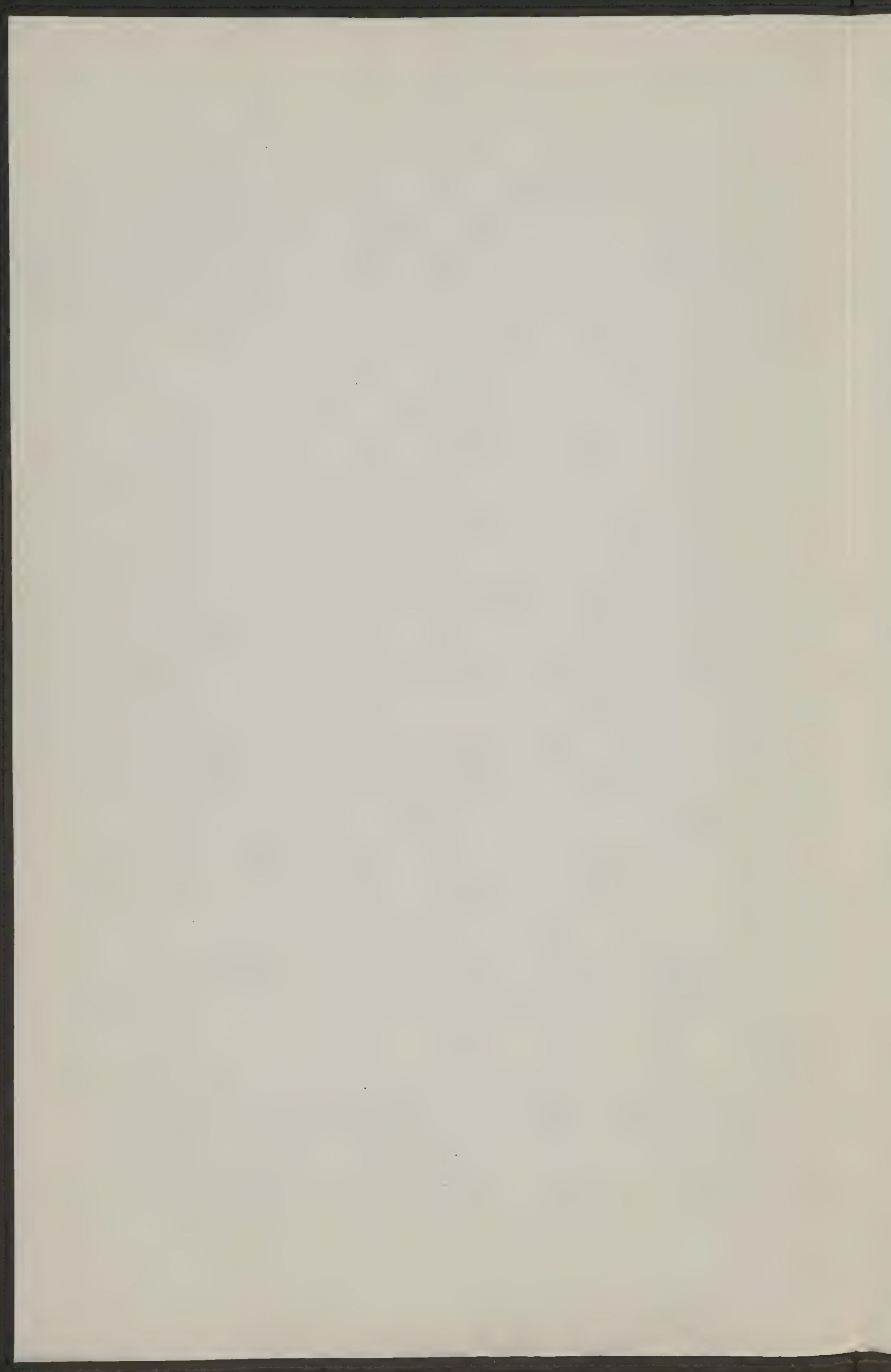
Въ 1893 году Комитетъ брѣжнего рыболовства,
созданъ въ 1893 году. Имѣетъ 1000 члѣ-
новъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ.

Въ 1893 году Комитетъ брѣжнего рыболовства,
созданъ въ 1893 году. Имѣетъ 1000 члѣ-
новъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ.

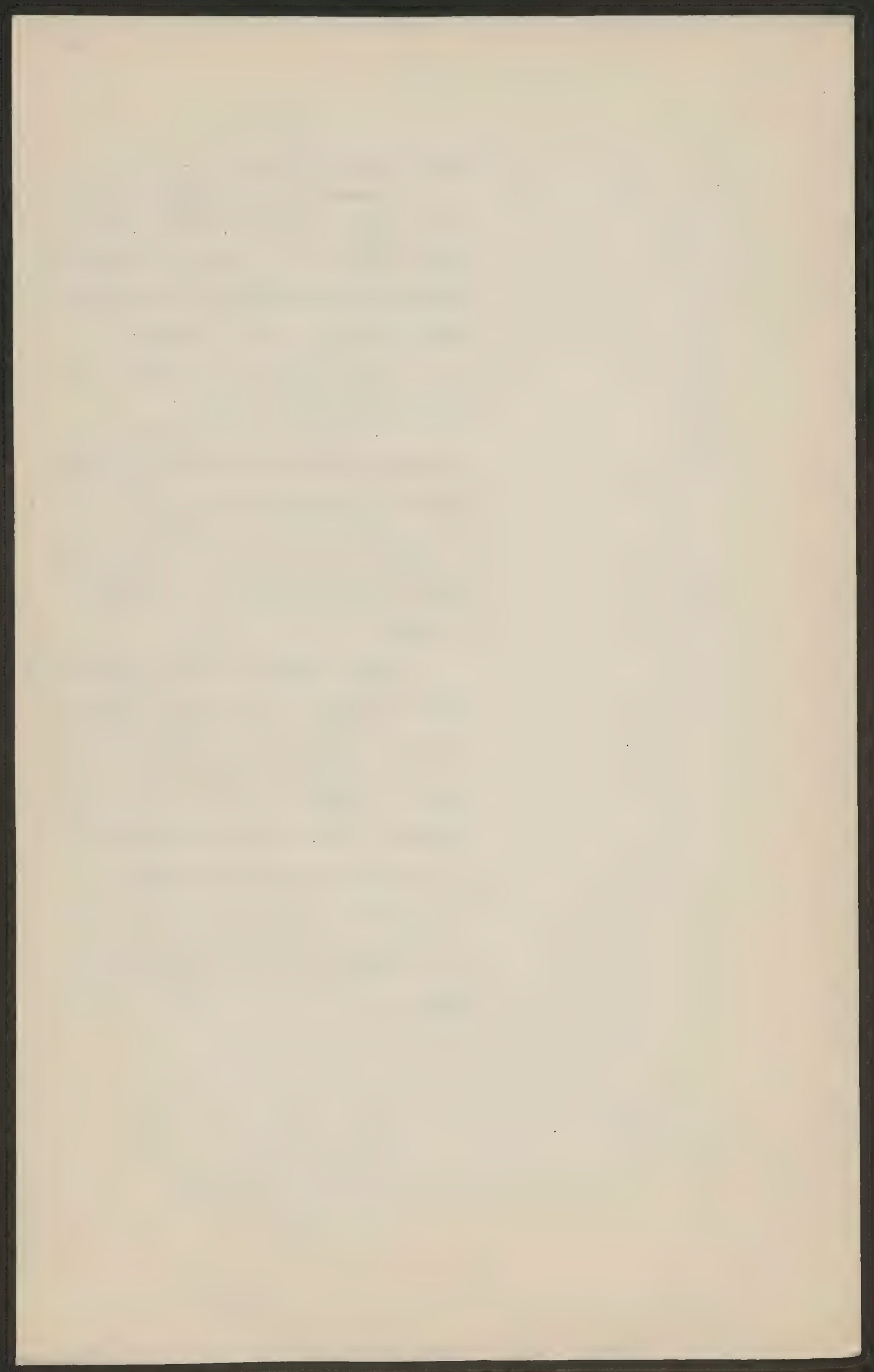
Въ 1893 году Комитетъ брѣжнего рыболовства,
созданъ въ 1893 году. Имѣетъ 1000 члѣ-
новъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ.

Въ 1893 году Комитетъ брѣжнего рыболовства,
созданъ въ 1893 году. Имѣетъ 1000 члѣ-
новъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ.

Въ 1893 году Комитетъ брѣжнего рыболовства,
созданъ въ 1893 году. Имѣетъ 1000 члѣ-
новъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ, въ числѣ ихъ 100 члѣнъ.

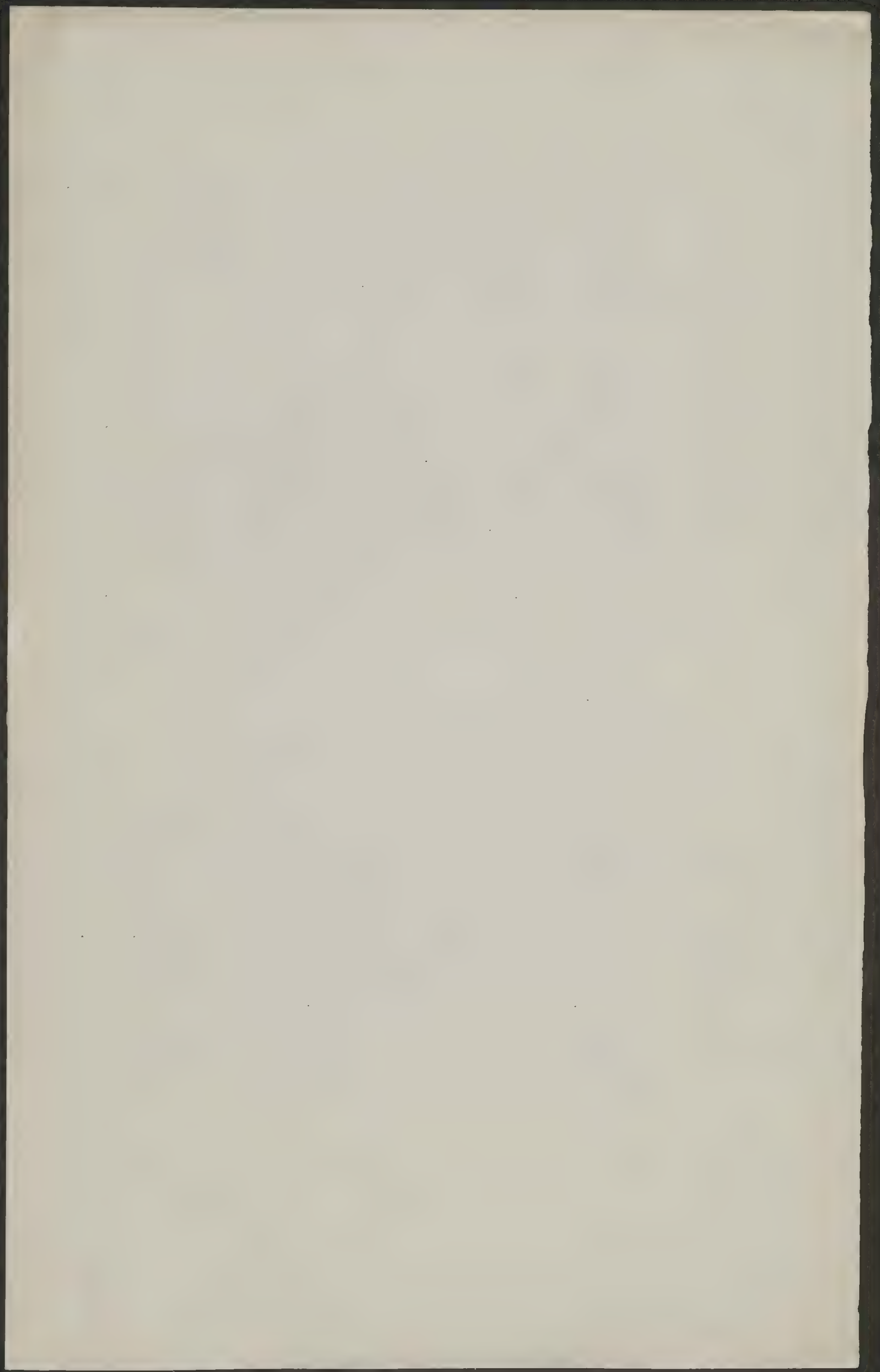

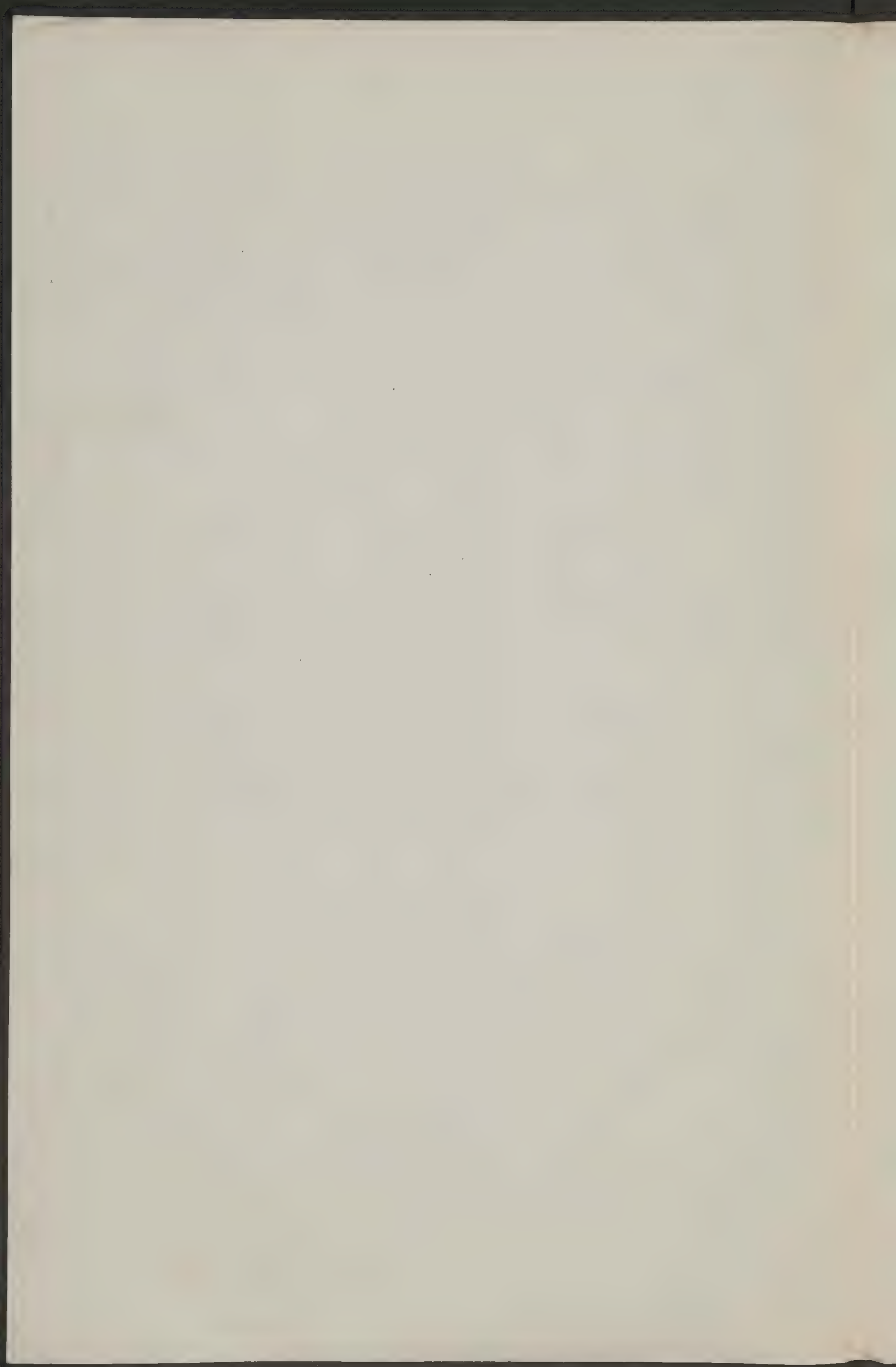

piece były przeważnie kaflowe, polewane w rozmaite kolory,
 oraz inne, zdaje się marmurowane, gdyż często są zapiski na ma-
 lowanie i złocenie pieców: dawano z nich sierśc do gliny
 i garnki (1530). W XVI wieku często przychodzą piece pozło-
 cane i to nawet "feingoldene": od pozłocenia i pomalowa-
 nia dwóch pieców w izbach wyższych zapłacono w 1542 aż
 20 grzywien. Dalej wymieniane są prace malowane cynobrem
 minią, oraz wszelkich innych kolorów: zielone, żółte,
 ciemnie, białe, pstre. Rewizje powyższe dodają do opisu:
 "piec we dwie (najczęściej trzy) skrzynie", "z koronką"
 ; w kwiaty "i, kosażli", "brunatno farbowany"; "bernardynski"
 tj, za pewne brunatny, "staroswiecki"; na postumencie
 marmurowym ". Co do wielkości, to według rachunku z r.
 1601 miał piec malowany pod Turzą nogą 4 kopy kafli i
 szczyt, w r. 1603 piec w nowej wieży miał 130 zielonych
 kafli. W r. 1600 wymieniony jest piec z kolorowanych ka-
 mieli w sypialni Krolewej. Kominków było znacznie mniej
 od pieców. W r. 1515 wspomniany kominek złocony w izbie
 krolewskiej; w murach dochowało się kilka resztek kominków,
 z tych jeden bardzo piękny w parterze od strony Bernar-
 dynów, z jednym bokiem sciosanym przez Austriaków, i ol-
 brzymi komin marmurowy w sypialni Krolewskiej Zygmunta
 III na drugim piętrze, dzieło Melchiora Mezi z r. 1603.
 W kominkach było holazo, na którym kładą drzewa alias
 wilk ". (1625) W rewizjach XVII w. wspomniane są kilka-
 krotnie komin, szafiaste i kapiaste ale bez bliższych
 szczegółów.

The following information was obtained from the records of the Bureau of Prisons, Washington, D.C., regarding the above-named individual:

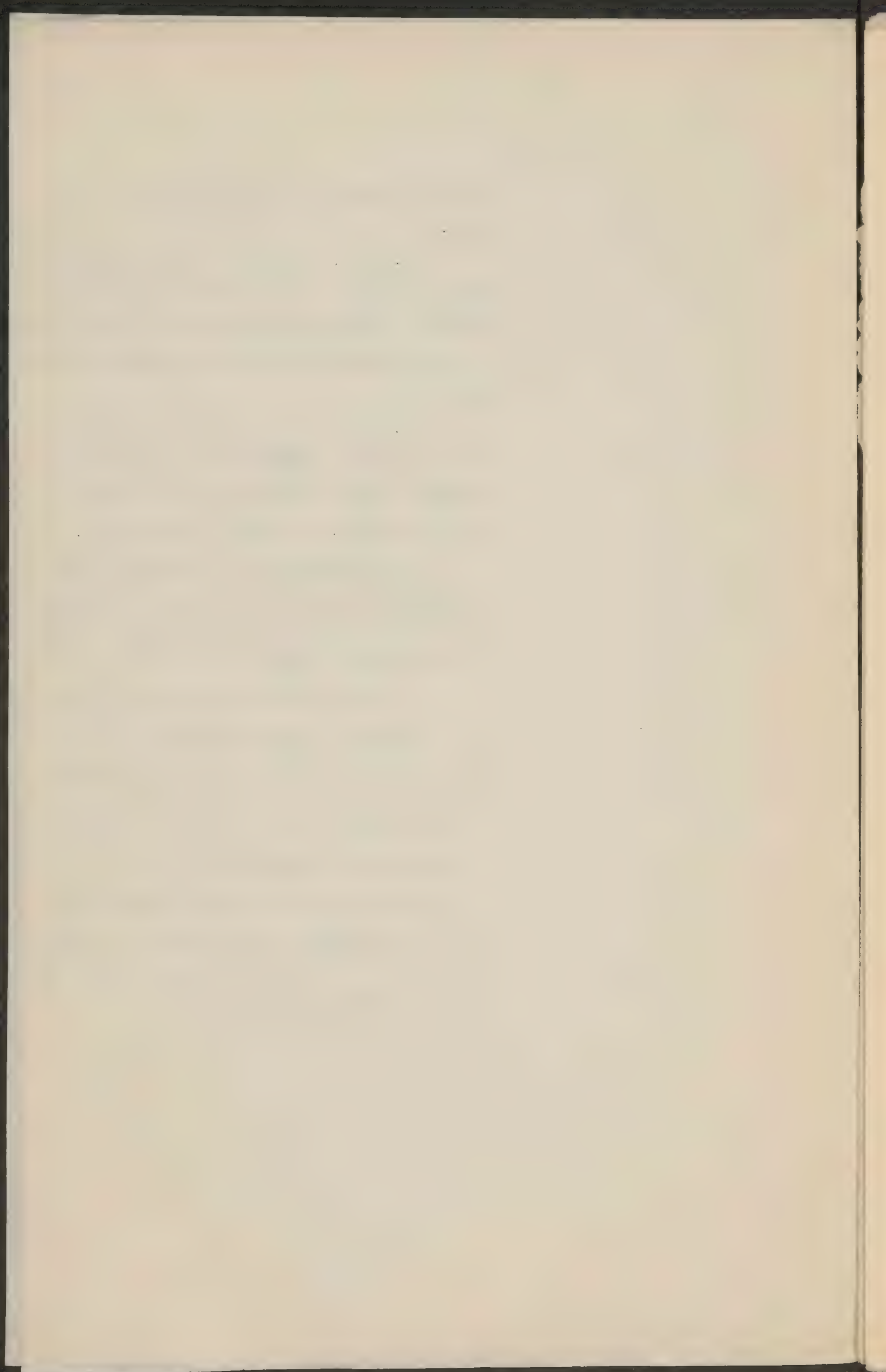
NAME: [REDACTED]
DATE OF BIRTH: [REDACTED]
PLACE OF BIRTH: [REDACTED]
RACE: [REDACTED]
RELIGION: [REDACTED]
EDUCATION: [REDACTED]
OCCUPATION: [REDACTED]
CRIMINAL RECORD: [REDACTED]

[REDACTED]

W 1.10.1978. 1.10.1978. 1.10.1978.
1.10.1978. 1.10.1978. 1.10.1978.
1.10.1978. 1.10.1978. 1.10.1978.
1.10.1978. 1.10.1978. 1.10.1978.

[illegible]

K. K. 1949-1950, 1951-1952, 1953-1954, 1955-1956, 1957-1958, 1959-1960, 1961-1962, 1963-1964, 1965-1966, 1967-1968, 1969-1970, 1971-1972, 1973-1974, 1975-1976, 1977-1978, 1979-1980, 1981-1982, 1983-1984, 1985-1986, 1987-1988, 1989-1990, 1991-1992, 1993-1994, 1995-1996, 1997-1998, 1999-2000, 2001-2002, 2003-2004, 2005-2006, 2007-2008, 2009-2010, 2011-2012, 2013-2014, 2015-2016, 2017-2018, 2019-2020, 2021-2022, 2023-2024, 2025-2026, 2027-2028, 2029-2030, 2031-2032, 2033-2034, 2035-2036, 2037-2038, 2039-2040, 2041-2042, 2043-2044, 2045-2046, 2047-2048, 2049-2050, 2051-2052, 2053-2054, 2055-2056, 2057-2058, 2059-2060, 2061-2062, 2063-2064, 2065-2066, 2067-2068, 2069-2070, 2071-2072, 2073-2074, 2075-2076, 2077-2078, 2079-2080, 2081-2082, 2083-2084, 2085-2086, 2087-2088, 2089-2090, 2091-2092, 2093-2094, 2095-2096, 2097-2098, 2099-2100, 2101-2102, 2103-2104, 2105-2106, 2107-2108, 2109-2110, 2111-2112, 2113-2114, 2115-2116, 2117-2118, 2119-2120, 2121-2122, 2123-2124, 2125-2126, 2127-2128, 2129-2130, 2131-2132, 2133-2134, 2135-2136, 2137-2138, 2139-2140, 2141-2142, 2143-2144, 2145-2146, 2147-2148, 2149-2150, 2151-2152, 2153-2154, 2155-2156, 2157-2158, 2159-2160, 2161-2162, 2163-2164, 2165-2166, 2167-2168, 2169-2170, 2171-2172, 2173-2174, 2175-2176, 2177-2178, 2179-2180, 2181-2182, 2183-2184, 2185-2186, 2187-2188, 2189-2190, 2191-2192, 2193-2194, 2195-2196, 2197-2198, 2199-2200, 2201-2202, 2203-2204, 2205-2206, 2207-2208, 2209-2210, 2211-2212, 2213-2214, 2215-2216, 2217-2218, 2219-2220, 2221-2222, 2223-2224, 2225-2226, 2227-2228, 2229-2230, 2231-2232, 2233-2234, 2235-2236, 2237-2238, 2239-2240, 2241-2242, 2243-2244, 2245-2246, 2247-2248, 2249-2250, 2251-2252, 2253-2254, 2255-2256, 2257-2258, 2259-2260, 2261-2262, 2263-2264, 2265-2266, 2267-2268, 2269-2270, 2271-2272, 2273-2274, 2275-2276, 2277-2278, 2279-2280, 2281-2282, 2283-2284, 2285-2286, 2287-2288, 2289-2290, 2291-2292, 2293-2294, 2295-2296, 2297-2298, 2299-2300, 2301-2302, 2303-2304, 2305-2306, 2307-2308, 2309-2310, 2311-2312, 2313-2314, 2315-2316, 2317-2318, 2319-2320, 2321-2322, 2323-2324, 2325-2326, 2327-2328, 2329-2330, 2331-2332, 2333-2334, 2335-2336, 2337-2338, 2339-2340, 2341-2342, 2343-2344, 2345-2346, 2347-2348, 2349-2350, 2351-2352, 2353-2354, 2355-2356, 2357-2358, 2359-2360, 2361-2362, 2363-2364, 2365-2366, 2367-2368, 2369-2370, 2371-2372, 2373-2374, 2375-2376, 2377-2378, 2379-2380, 2381-2382, 2383-2384, 2385-2386, 2387-2388, 2389-2390, 2391-2392, 2393-2394, 2395-2396, 2397-2398, 2399-2400, 2401-2402, 2403-2404, 2405-2406, 2407-2408, 2409-2410, 2411-2412, 2413-2414, 2415-2416, 2417-2418, 2419-2420, 2421-2422, 2423-2424, 2425-2426, 2427-2428, 2429-2430, 2431-2432, 2433-2434, 2435-2436, 2437-2438, 2439-2440, 2441-2442, 2443-2444, 2445-2446, 2447-2448, 2449-2450, 2451-2452, 2453-2454, 2455-2456, 2457-2458, 2459-2460, 2461-2462, 2463-2464, 2465-2466, 2467-2468, 2469-2470, 2471-2472, 2473-2474, 2475-2476, 2477-2478, 2479-2480, 2481-2482, 2483-2484, 2485-2486, 2487-2488, 2489-2490, 2491-2492, 2493-2494, 2495-2496, 2497-2498, 2499-2500, 2501-2502, 2503-2504, 2505-2506, 2507-2508, 2509-2510, 2511-2512, 2513-2514, 2515-2516, 2517-2518, 2519-2520, 2521-2522, 2523-2524, 2525-2526, 2527-2528, 2529-2530, 2531-2532, 2533-2534, 2535-2536, 2537-2538, 2539-2540, 2541-2542, 2543-2544, 2545-2546, 2547-2548, 2549-2550, 2551-2552, 2553-2554, 2555-2556, 2557-2558, 2559-2560, 2561-2562, 2563-2564, 2565-2566, 2567-2568, 2569-2570, 2571-2572, 2573-2574, 2575-2576, 2577-2578, 2579-2580, 2581-2582, 2583-2584, 2585-2586, 2587-2588, 2589-2590, 2591-2592, 2593-2594, 2595-2596, 2597-2598, 2599-2600, 2601-2602, 2603-2604, 2605-2606, 2607-2608, 2609-2610, 2611-2612, 2613-2614, 2615-2616, 2617-2618, 2619-2620, 2621-2622, 2623-2624, 2625-2626, 2627-2628, 2629-2630, 2631-2632, 2633-2634, 2635-2636, 2637-2638, 2639-2640, 2641-2642, 2643-2644, 2645-2646, 2647-2648, 2649-2650, 2651-2652, 2653-2654, 2655-2656, 2657-2658, 2659-2660, 2661-2662, 2663-2664, 2665-2666, 2667-2668, 2669-2670, 2671-2672, 2673-2674, 2675-2676, 2677-2678, 2679-2680, 2681-2682, 2683-2684, 2685-2686, 2687-2688, 2689-2690, 2691-2

Roboty malarzkie w r.1525.

Malowanie na czerwoną zawiąs w domu królowej, pięciu pieców, trzech wielkich pieców w domu królowej Jadwigi, na zielono trzech krat drewnianych w oknach pokojów królowej nad bramą i trzech żelaznych także w innym pokoju, malowanie drzwi żelaznych do izby nowego mieszkania wielkorządcy przy sioły (Lubrance).

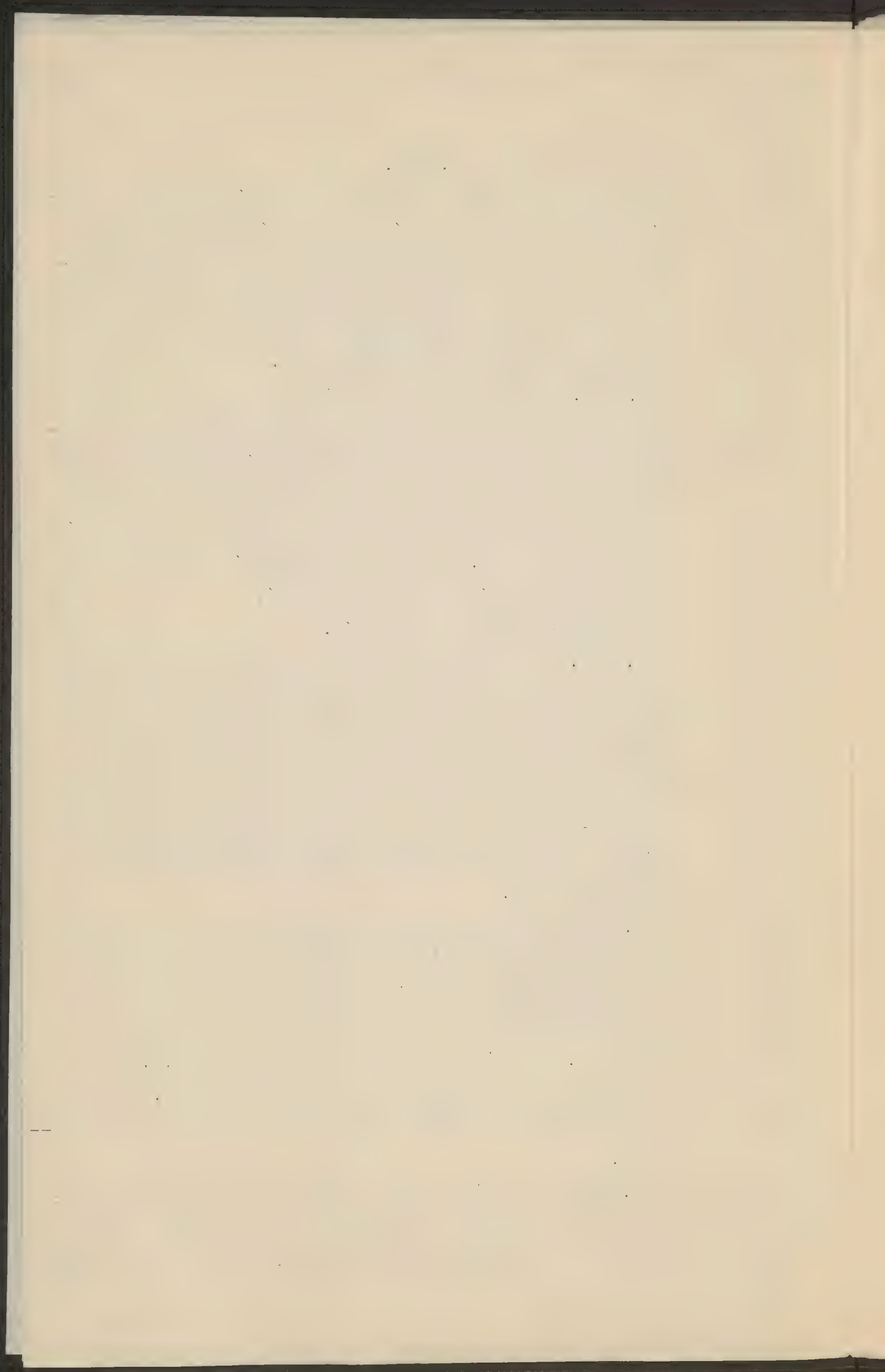
W r.1526.Malowanie łag u powozów cynobrem, krat i gałek u krat przed izbą, przez którą się wchodził do domu nad bramą, pozłocenie dzbieła, na którym umocowana jest bania na szczycie domu nad Kurzą Nogą, zrzuconego przez wiatr, malowanie 42 ram okiennych w nowych salach, pieców, zawiąs, drzwi, itd. Malowanie herbów, które potłukły się w izbie, gdzie król się zwykł ubierać.

Z lat 1527-1528 brak rachunków.

W r.1529.:malowane na zielono ramy czy okiennice (fenestralia) w Kurzej Nodze, drzwi, piece, odrzwia, kraty, cynobrem dwa wielkie żelazne na schodach, które zrobili wkłascy kamieniarze (paręże?) i drzwi kolorem marmurowym, gdzie się idzie z Kurzej Nogi do starożytnej izby sklepionej, -pracował malarz-a przedewszystkiem Hans Dürer, o którym widać ciągle rachunki następnego dziesiętka lat.

W r.1529 zakupuje się dla niego olej lniany do malowideł w Kurzej Nodze, różnych kolorów farby, zwane parnsput, bleiweiß, lehrgrün, softgrün, halbschwarz, cinober, feingold, (pazłtło), król, pod pozłótkę, firus (werniks?), lazur z Chęcin.Obecnie Dürer, zwanego stałe „malarz J.K.Mści”-pracuj.inni bez tego tytułu jak Sebald, Błażej.Stanisław Szezerba.Koszt malarzy w tym roku zapisano na 107 grzywn wien.

W r.1530 złoci Dürer herb królewski w Kurzej Nodze, znowu kupuje dla niego błękit, tens sigillare(?), cynober, purpur, arabski, s. dół, indygo, pozłótkę.Wydatek wynosi w tym

roku 1530 30 grz. Złaje się, że był to tylko wydatek na
kuchnię, a wynagrodzenie pracy szło ze skatki osobnej.

W r. 1531. Roboty malarskie przy kratkach, piecach, okiennicach, herb królewski na chorągiewce wieży, drzwi, trzy herby królewskie w nowych pokojach, sianie, Dürer dostaje 21 grzywien za malowanie pułapu nad altaną, 5 grz. za malowidła nad oknami. Kurzej Nalze, 30 grzywien za pomalowanie deski na regale królowej.

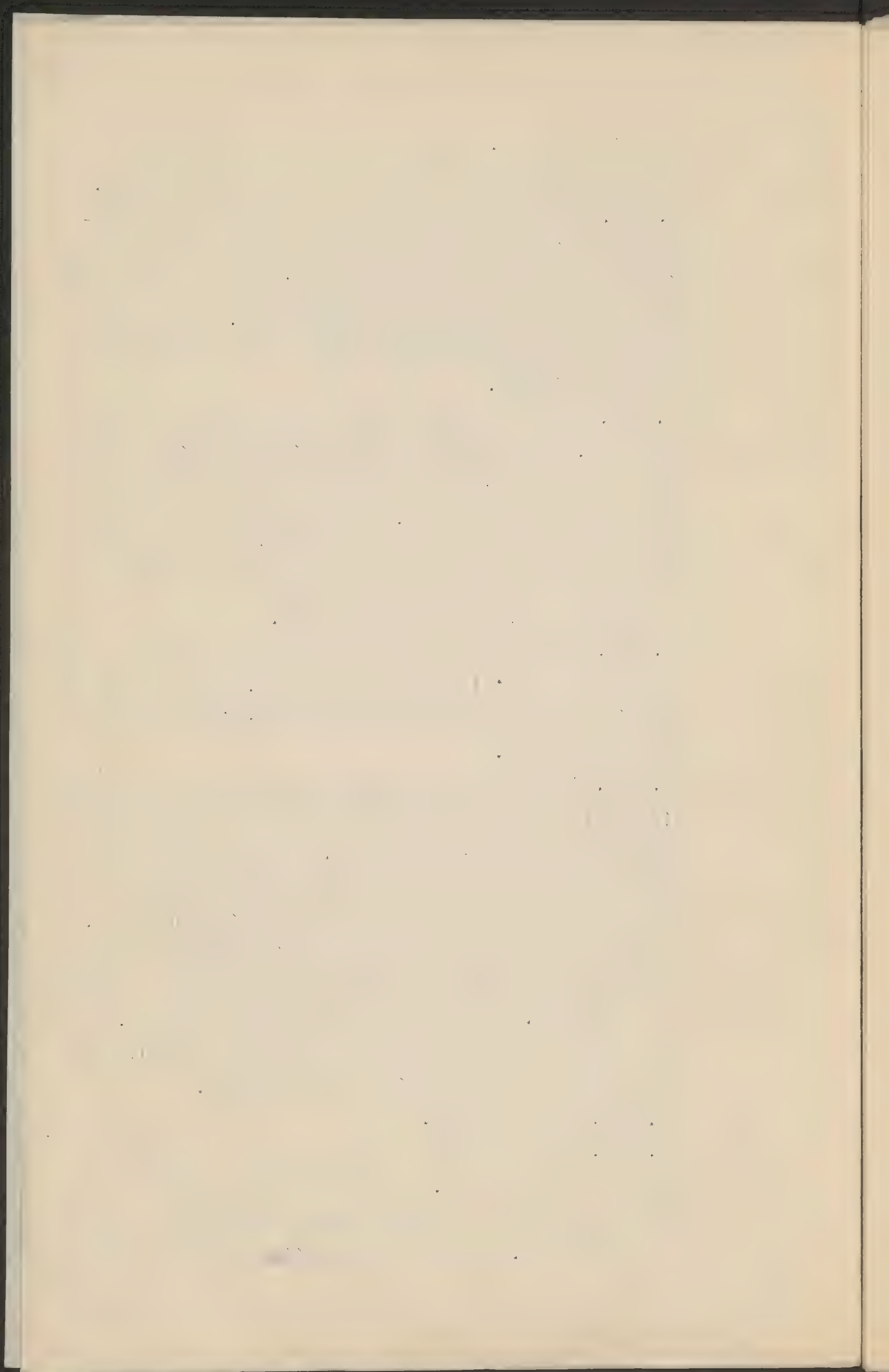
W r. 1532. roboty malarskie zwykłe przy drzwiach, piecach, oknach itd. dalej maluje się 80 herbów nad wejściem przed altaną, na ganku drugiego piętra, 100 podstawek drewnianych trzymających listwy na I p., 3 herby kamienne nad bramą wjazdową ze złoconiem, kolebka (powóz) - Dürer zapisany z kwotą 25 grzywien za malowanie przed altaną i 10 grzywien za malowanie wielkiej Jordanki (Lubranki).

W r. 1533. malarz Piotr maluje 4 okiennice nakrzątał okien w szybkach (w szybki) w wyższej sali królewskiej przy krześle królowej, powozy, piec, kraty, skrzynkę; Dürer w tym roku nie wspomniany.

W r. 1534. Dürer otrzymuje 21 grzywien za pomalowanie krańców (fryzów) w postaci głów na trzecim mieszkaniu (półkondygnacji) w piątym piętrze - 225 grzywien za pomalowanie 40 kasetonów w czwartym mieszkaniu (półkondygnacji) nad schodami i nad pozłocenia rozet w tych kasetonach (skrzyńcach) 21 grz. za pomalowanie krzyżów pod tymi skrzyńcami, 50 grz. za pomalowanie 40 skrzyńców na zielono bez rozet obok powyższych pokoi a 18 grz. od krańca pod niemi, wreszcie 50 grz. od pomalowania facyaty wchodowej zamku (koło katedry). W tym roku wykonali malarze roboty za 467 grzywien.

Z r. 1535. brak rachunków.

W r. 1536. strop w pułapie nad galeryami maluje Dyonizy Stab. koszt 276 flor., malarz Stanisław dostaje za pozłocenie 138 rozet większych a 207 mniejszych do tego pułapu 628 flor. zakupiono 10 obrazów malowanych za 68 flor.

do 3 pokoi nad łaźnią, Piotr malarz dostaje 18 flor. za pomalowanie dwóch stołów, a Antoni 10 fl. od trzeciego stołu-dalej Dyonizy 100 fl. za wyprawienie nad łóżkami wyższymi i niskimi drogiemi kolorami i bardzo (venuste) Benedykt 10 fl. za porządzenie 5 portretów do większej izby na II p.-zakupione za 35 fl. siedm. obrazów flandryjskich do pokojów młodszego króla.

Z r. 1537 brak rachunków, z r. 1538 jest tylko sumaryczny podający 46 grzyw. na malarzy, z r. 1539 brak, w r. 1540: są tylko drobne zwykłe roboty i poprawki w starych skrzydłach, bo ostatnie od strony Bernardynów dopiero pod dach dochodzi, jedyny większy wydatek 31 grzywien = 30 fl. dla malarza Benedykta za pozłocenie 50 rozet większych i 75 mniejszych w pułapie ganku przed łaźnią.

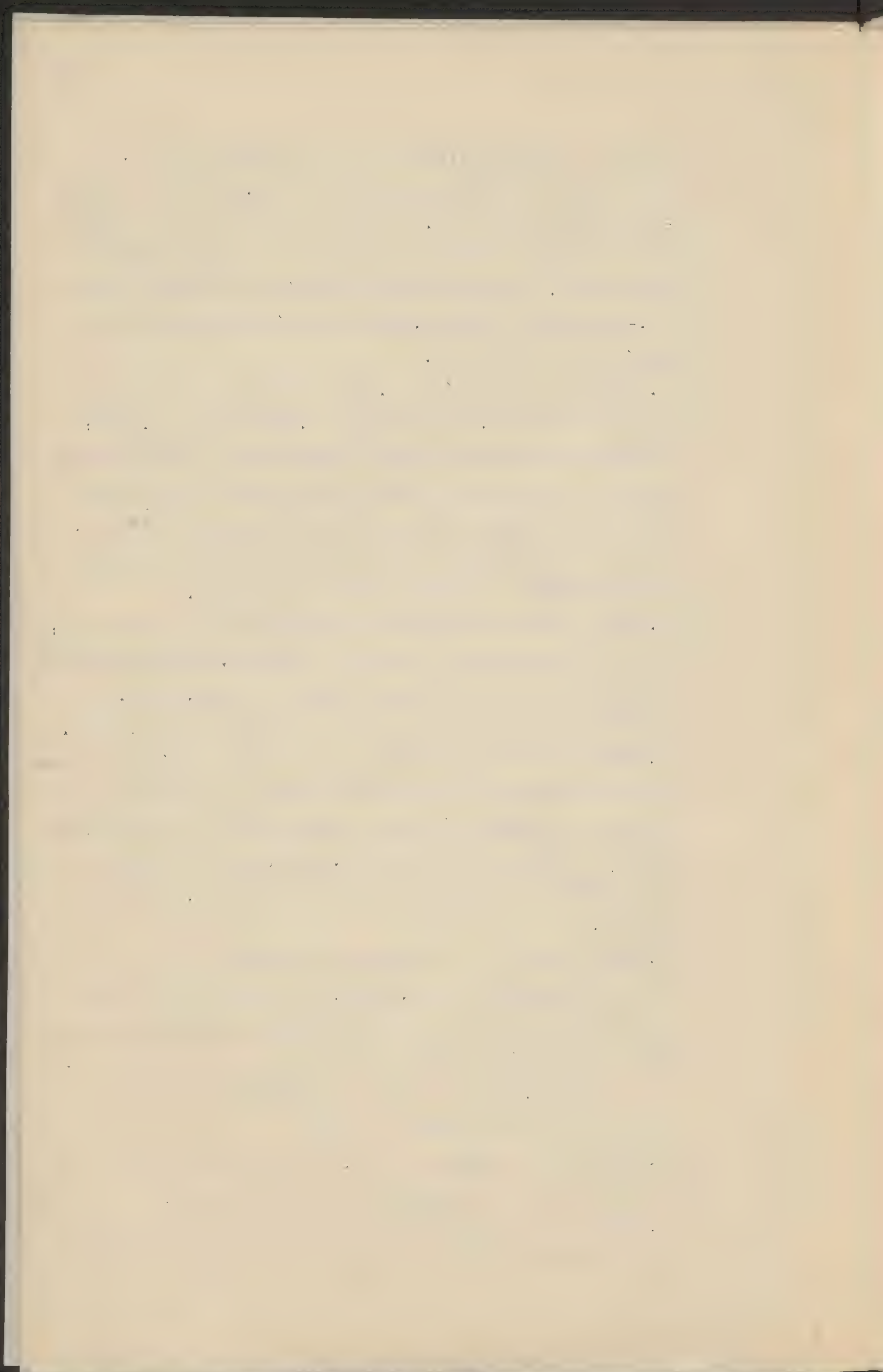
W r. 1541 ogółem 117 grzywien na malarzy-w tem ważniejsze: Piotrowi za pozłocenie rozet do 2 kółek p. zupnika (Boschera) i pomalowanie 4 szef w Kurzej Nodze 10 grzyw. 30 gr. i od pozłocenia 5 szczytowych belek nad dachem 15 grzyw. 30 gr. W r. 1542 malarz nad dach niedzianny nad łaźnią królowej na + + + zielono kosztem 36 florenów, 30 okiennic na poddaszu przy ślezy nad pokojami królowej w szybki, dwie podziebice (pułapy) nad łaźnią królowej 5 fl. pozłobono 112 gałek nad altaną łaźni królowej-nadto ogólnikowo 67 fl. malarzowi Piotrowi.

W r. 1543 Piotrowi za pozłocenie gałek czyli wieszadła nad niedzianym pajakiem 4 grzyw. 18 gr. oraz drobniejsze kwoty za pozłocenie 8 gałek u pieca królowej, pomalowanie na czerwono żelazne, świeczniki i na zielono te same kraty w oknach nad bramą. Dalej malowano okiennice, ramy okienne, piec, nogi stołu marmurowego pokostem.

W r. 1544 Dyonizemu Stubię 4 fl. od pomalowania muru w łaźni królewskiej za piecem, gdzie są 3 charitates.

W r. 1545 przez zaprzetych robotników Jan malarz stał ogólnie królewski elejn i mienikował kosztem 3 grzywien

w łaźni nowy mur 5 grz. Piotr w dwóch izbach królowej ściany i ornamenta szarym kolorem, pozłacał piece u króla, 10 grz. 5 ram obrazów na czarno, czyścił i werniksował obrazy królowej, krzesło królowej odmalował, dziecko Jezus, krzyżyk królewicza i odnowił obrazy w łaźni koło pieca.

W r. 1546 znowu zwykłe roboty malarskie przy drzwiach, oknach, pieców, ankier, krat, dwóch krzesła królowej i pomalowanie kolorem szarym jeszcze wielkiej izby.

W r. 1547 „strych” 3 piece cynobrem, jedno z nich w izbie poselskiej, od trzech obrazów w łaźni król. zapłacone 1 grzywnę, od naprawy królew. (fryzów) z pomalowaniem 1 grz.

W r. 1548 obok zwykłych drobiazgów zapłacone 7 grzywien za przkrojenie pieca w izbie poselskiej (poselskiej) i pomalowanie przy piecu, 14 dniennie na zielono i na strychu, gdzie pomalowano je w szyby.

W r. 1549 zapłacono 15 flor. Janowi malarzowi za pomalowanie na zielono krolenki alias schyłki w większej sali zamkowej, w której król zwykł jadać i na sądy zasiadać - malowanie na nie piece u królowej i 6 pieców w Rabstynie, dwa zielone na szaro na sposób kółek (in modum rotularum) 3 krzesła królowej, rary kalendariusz królewski na zielono.

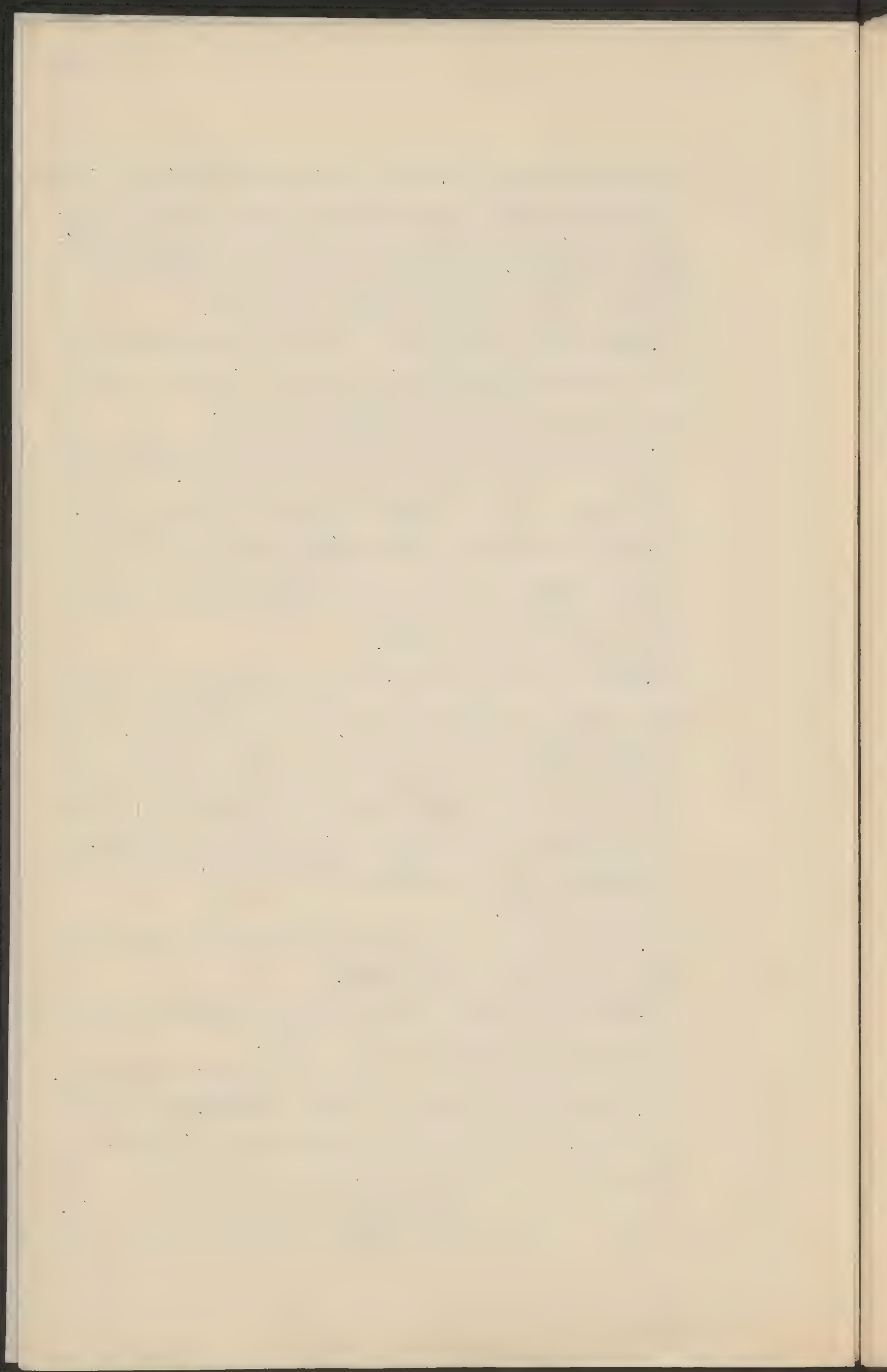
W następnych latach nie znalazł się rachunków prócz wyjątków szarych.

W r. 1560 wzniekanie o rusztowaniu do malowania brzozy i pozłocenie sułaka, (do upustu wody).

W r. 1565 pomalowano na szaro kółka przy ławie poselskiej, 17 dniennie na szaro w szyby.

Dopiero za Zygmunt III odżywa się czynność artystyczna.

W r. 1602 zapisują rachunki wydatek 10 flor. dla Tomasza Dabrowskiego, który obrazy do pokojów nowych króla JMC. maluje na płótnie i tych obrazów. Marcele przesiewaj. alabaster na ścianach i ornamenta, malanie pieców i pomalowanie król. i poselskiej w tym samym piecu, aby robota malarska przetrwała

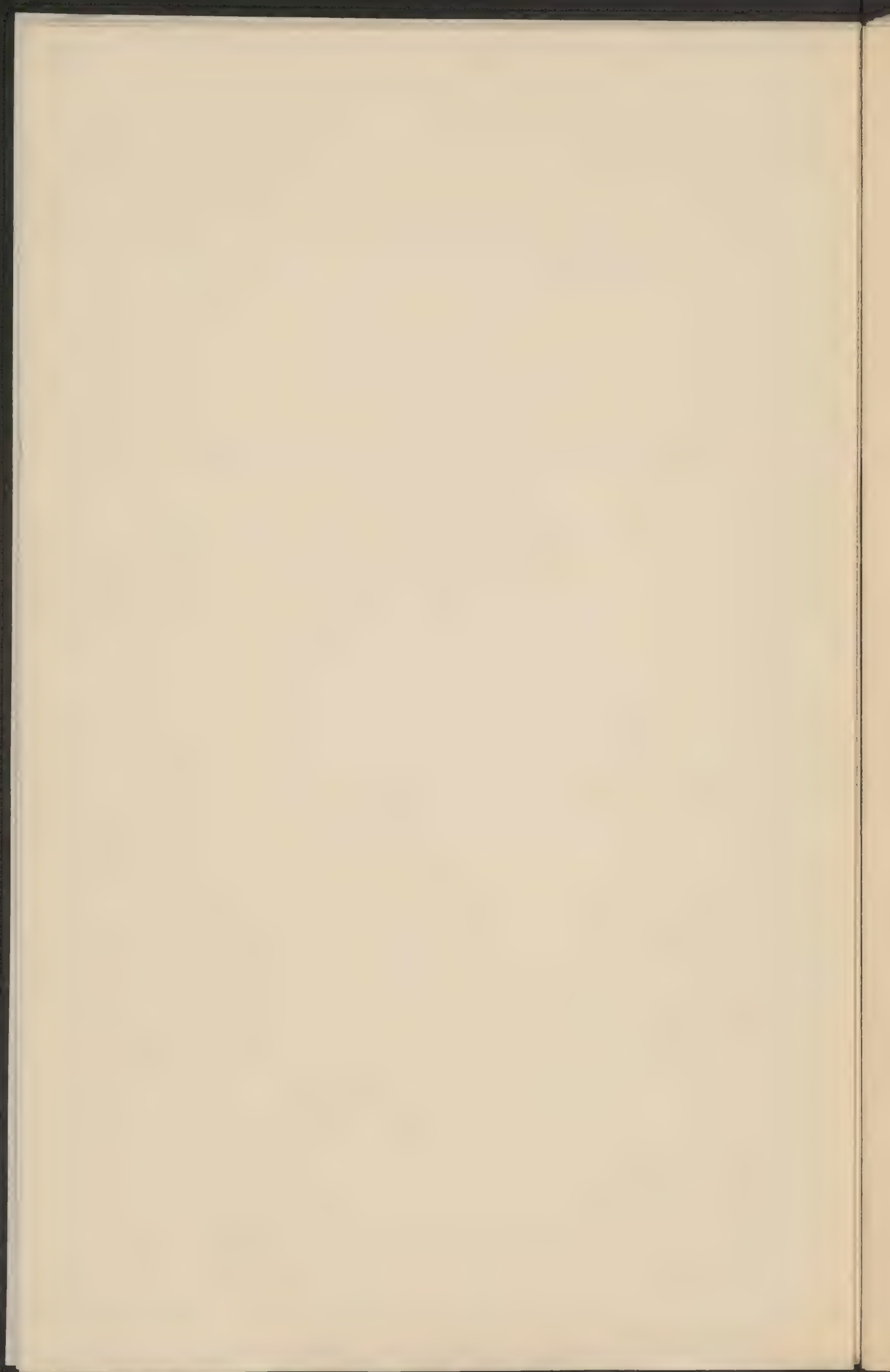

szła. Stolarze i snycerze otrzymali w tym roku 965 flo-
renów. Na zamek zatrudniali awtarze robiający opny, snycerz,
sztukatar, i malarsze. Niestety brak rachunków z późniejszych
lat, z którychby można wydedukować szczegóły robót.

THE
JOURNAL
OF
THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
OF GREAT BRITAIN AND IRELAND
VOLUME 18
PART 1
1888

CONTENTS

THE
JOURNAL
OF
THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
OF GREAT BRITAIN AND IRELAND
VOLUME 18
PART 2
1888

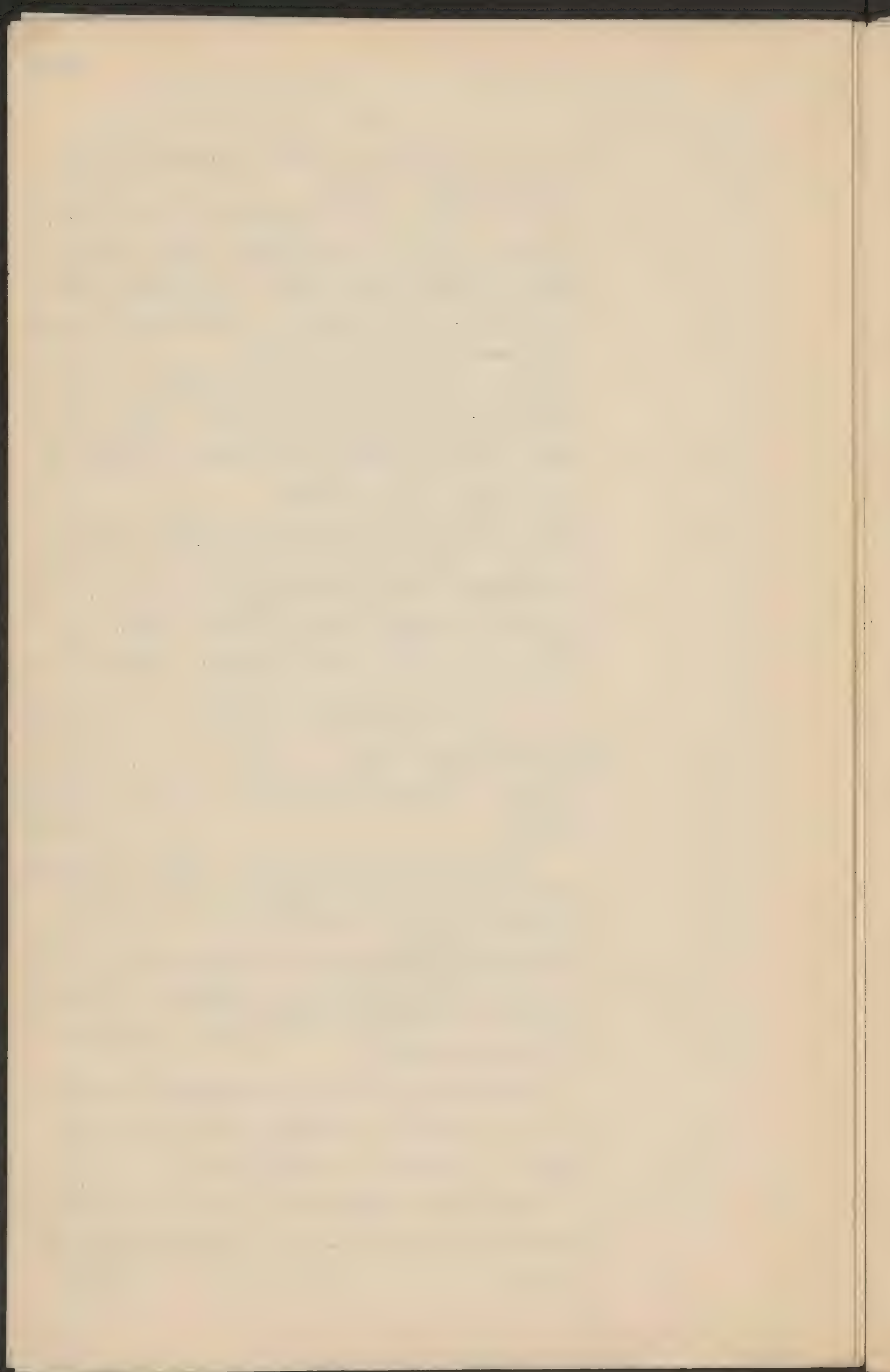
CONTENTS

THE
JOURNAL
OF
THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
OF GREAT BRITAIN AND IRELAND
VOLUME 18
PART 3
1888

CONTENTS

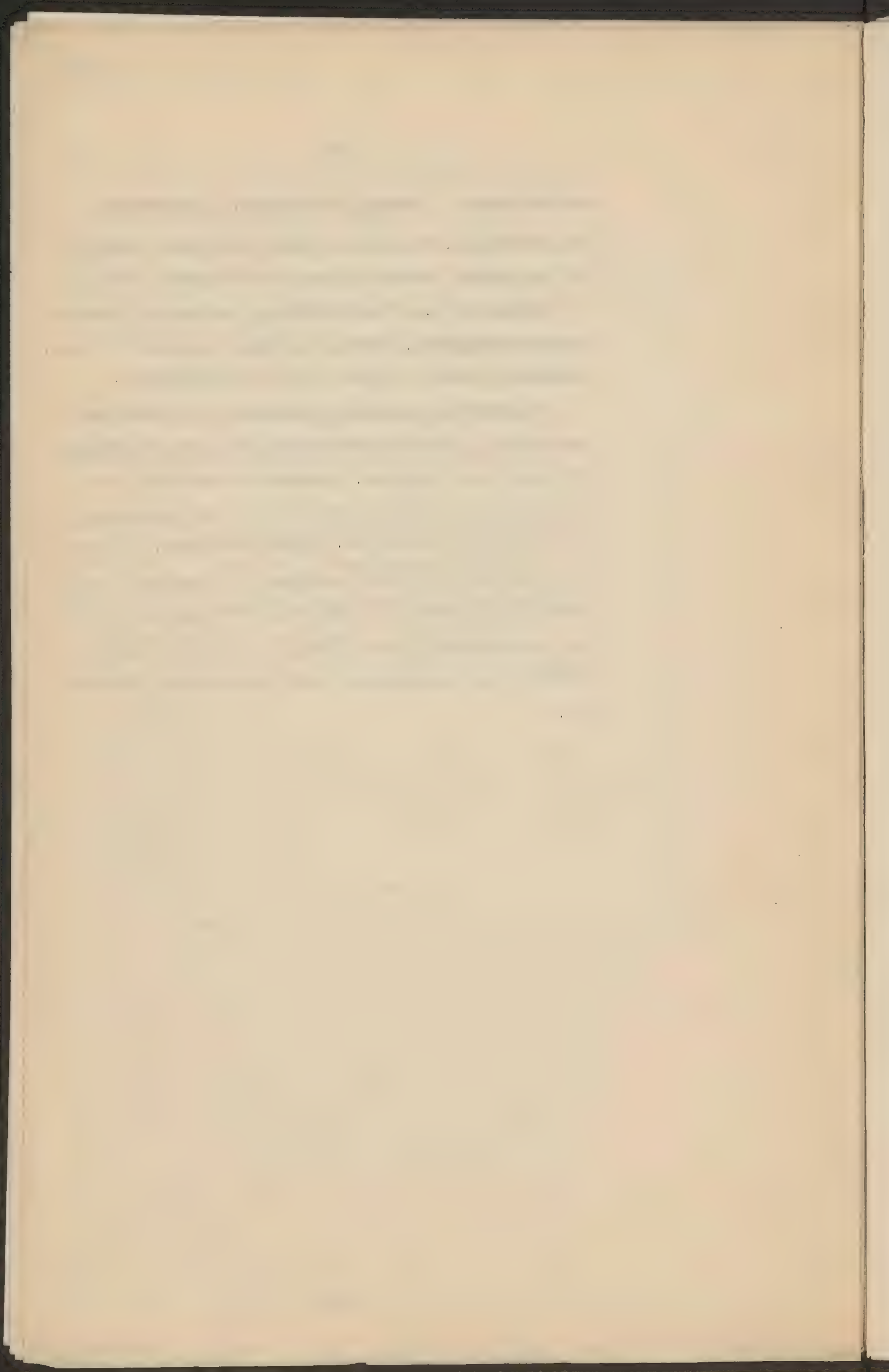

-4.-

stwierdził, że w starego testamencie, a mianowicie
księgi Rodzaju. Zakreślił tylko część scen odnoszącą
się do potopu, czemu zbiorowi nadał nazwę "potop".

Wskazał to ś.p. Biernicki, pierwszego przewod-
niczącego Kom. hist. sztuki, że wybrak istniał i że
ze zbioru "Potop" w śladach paku Gatozyskiego.

Na podstawie podanej wzmianki stwierdził na
zewno kłopot, że największą przynajmniej część "szkale-
rów potopu" nie zginiła. Reprodukując uwzględniając
niezgodności i słabości tak kompletu
jak i rysunków szczegółów. Wypić nie można, że
tak - tak jak opisywał walczyć. Do niego także
wskazywał w dodatku na ślad, że w tym był z kar-
tami historycznymi przez niego i wielkimi różnicami
wskazywał na niejednorodność opisu rozbitego dookoła-
nia.

Kobierce.

Urządzenie wewnętrzne pałacu wymagało wielkiej liczby kobierców, gdyż musiano nimi przykrywać zimne posadzki kamienne i ceglane oraz stoły do rywezo z tarcio na większe biesiady ad hoc robione i ławy dla licznych uczestników posiedzeń czy dla gości, tak, że zapas kobierców zwykle nie wystarczał przy liczniejszych zgromadzeniach i musiano zastępować je kolorowymi sukna-
ni.

W wyprawie królowej Katarzyny / 1582 / r
wymieniono :

30 kobierców żółtych tureckich, jeden wielki na stół, drugi wielki na ziemię lätewski sukno czerwone na ziemię do pokojów, 3 postawy sukna zielonego na ławy, 6 poduszek do powozów, stołeczek składany, do tegoż poduszczyka aksa-
mitna czerwona.-

*W r. 1602 robili na zamku
awtoce (kafeciane) kobierce
i dywany z rorkara Króla.*

There is a great deal of
work to be done in the
field of research. The
first step is to collect
the material. This is
done by going to the
source and getting the
original documents. The
next step is to transcribe
the material. This is
done by writing out the
original text in a
readable form. The
third step is to edit the
material. This is done
by removing the
unnecessary parts and
correcting the errors.

The fourth step is to
publish the material. This
is done by sending the
material to a publisher.
The publisher will then
print the material and
sell it to the public. The
fifth step is to
distribute the material.
This is done by sending
the material to the
libraries and other
institutions. The sixth
step is to make the
material available to the
public. This is done by
putting the material on
microfilm or microfiche.

The seventh step is to
make the material
available to the public.
This is done by putting
the material on
microfilm or microfiche.
The eighth step is to
make the material
available to the public.
This is done by putting
the material on
microfilm or microfiche.

Stoły

wymienione w rachunkach :

cztery stoły w wielkiej izbie, gdzie król biesiadował z gośćmi na koronacyi Zygmunta Augusta, / 1530 / - zawiasy do stołu królewskiego / 1531 / a więc stół składany, z kłapami - stół kamienny o drewnianych nogach z sztukwerktem i fladrem w Kurzej Nodze / 1530 / - stół okrągły / 1545 / piękny stół fladrowany do mieszkania nad łazienką z malowanym blatem / 1536 -/. W r. 1565 zapłacono pokazać kwotę 110 flor. za stół sztukwarkowy do pokoi na d. bramą - stół fladrowany długi z szufladą dębową dla wielkorządcy / 1529 / stół składany / mensa quae componitur / 1530 / czarnym kolorem malowany / 1541 / okrągły malowany / 1545 / niemiecki do sali wielkiej, gdzie królowa zwykła jadać / 1545 / .-

W późniejszych rewizjach wspomniane : stoliczek hebanowy kością słoniową sadzony - z nogami krzyżowymi - dwadratowy - snycerską robotą - pod zwierciadła. -

THE HISTORY OF THE CITY OF BOSTON

FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY
JOHN B. BOWEN
OF THE CITY OF BOSTON
IN TWO VOLUMES
VOL. I.
BOSTON: PUBLISHED BY
J. B. BOWEN, 10 N. BOSTON ST.
1845.

Krzesła, ławy :

Krzesła początkowo służyło tylko majestatowi królewskiemu i stało ~~się~~ na podniesieniu, gradusie. Później podawano krzesła także wysokim dygnitarzom, następnie „starym panom” towarzyszkom królowej. *W r. 1545 wymienciano 4 krzesła obrzędowe z oparciem do sali wielkiej, gdzie królawa zwykła jadać.* W zasadzie w XVI w. jeszcze służyły dla posiedzeń senatorskich, sejmowych, sądowych oraz do biesiad ławy, które pokrywano poduszkami i ko- biercami, oraz ozdobne skrzynie, służące do przechowywania szat, futer i d. również pokrywane dla siedzenia poduszkami.

W wydatkach spotykamy : ławki na kształt skrzyń do malowanego pokoju królowej /1534/, ławki z drzewa ciosowego /1531/, ławka z podporą w Kurzej Nodze /1530/, ławki ze sztukwerkiem, tam /1529/, ławki malowane w izbie p. Jarockiego /1534/, ławki „z podporami lub z pomocą do nowych pokoi” /1532/ „W wielkiej izbie, w której król zwykł obradować” były ławy stałe, bo gdy je ruszono z miejsca w r. 1529 z powodu kładzenia nowych posadzek, zapisano wydatek na osadzenie ław „na swoim miejscu” „Może były w kształcie form, jakie widzimy w kościołach - w r. 1524 wspomniano „formy drewniane”. W r. 1542 zapłacono 30 fl. za ławki 4, do wielkiej izby wyższej / na II p. /,-

W salach gromadzących wielu uczestników na biesiady, narady, sejmy, były ławy proste na łokcie u stolarzy robione, czasem w miarę

THE [illegible]

[The following text is extremely faint and illegible due to the quality of the scan. It appears to be a list or a series of entries, possibly a table of contents or a list of names and dates. The text is organized into columns, but the specific content cannot be discerned.]

potrzeby na kawałki przepiłowane i przenoszone, które pokrywano poduszkami i kobiercami.

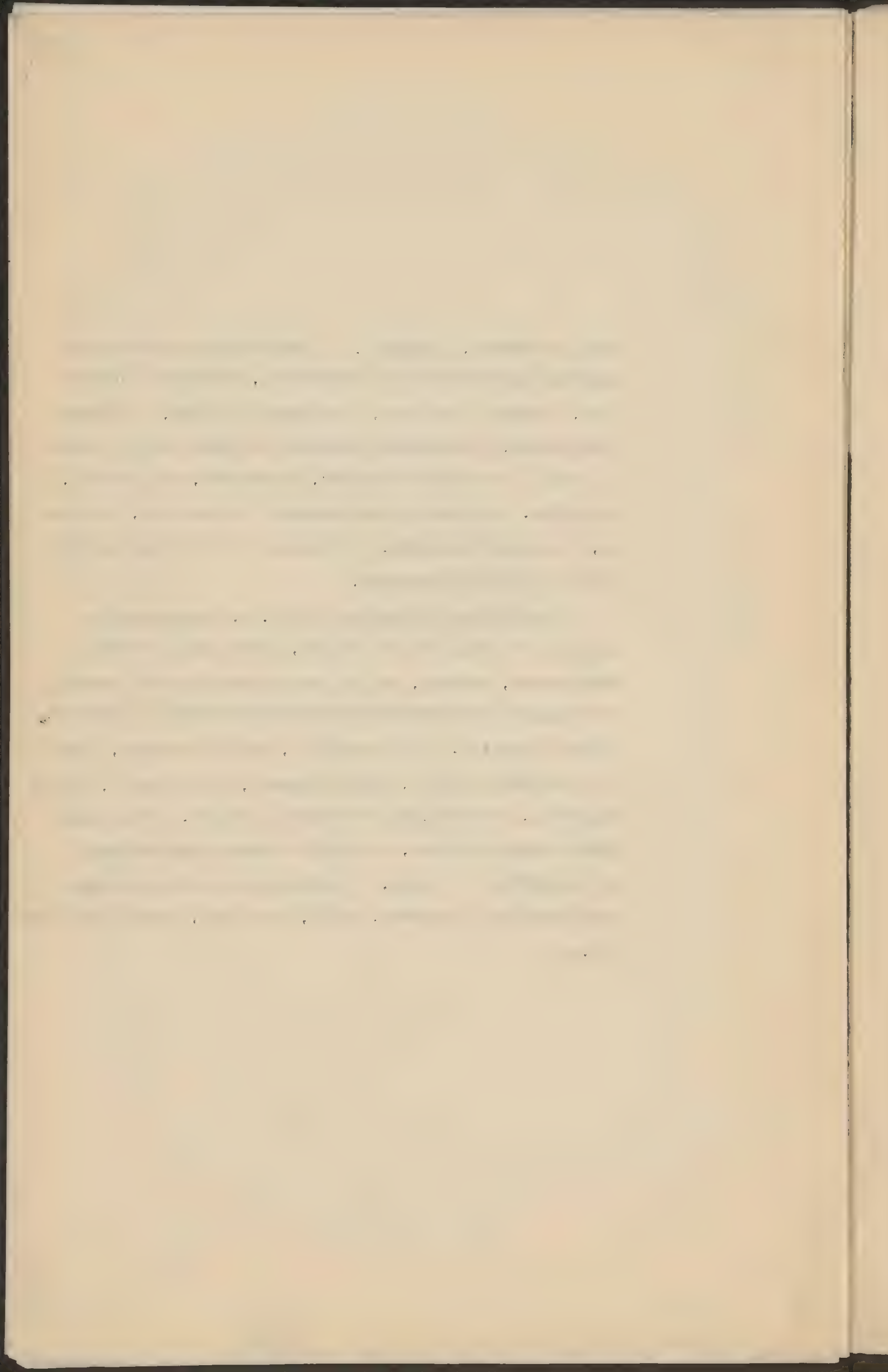
W r.1542 zapłacono 56 grzyw.12 gr.za 90 łokci ławek w izbie jadalnej N.Pana - w r.1564 za 80 ławek zb poręczami po 13 gr. W r.1603 robiono nowe ławy w około izby poselskiej i poręcza dla panów senatorów na sejm.

W r.1533 zapisano wydatek na żelaza, gałki, kółeczka, i groty do namiotów królowej i młodego króla - były to albo baldachimy nad łózkami lub krzesłami, albo może markizy na galeriach przed oknami lub w ogródku zamkowym nad krzesłami.

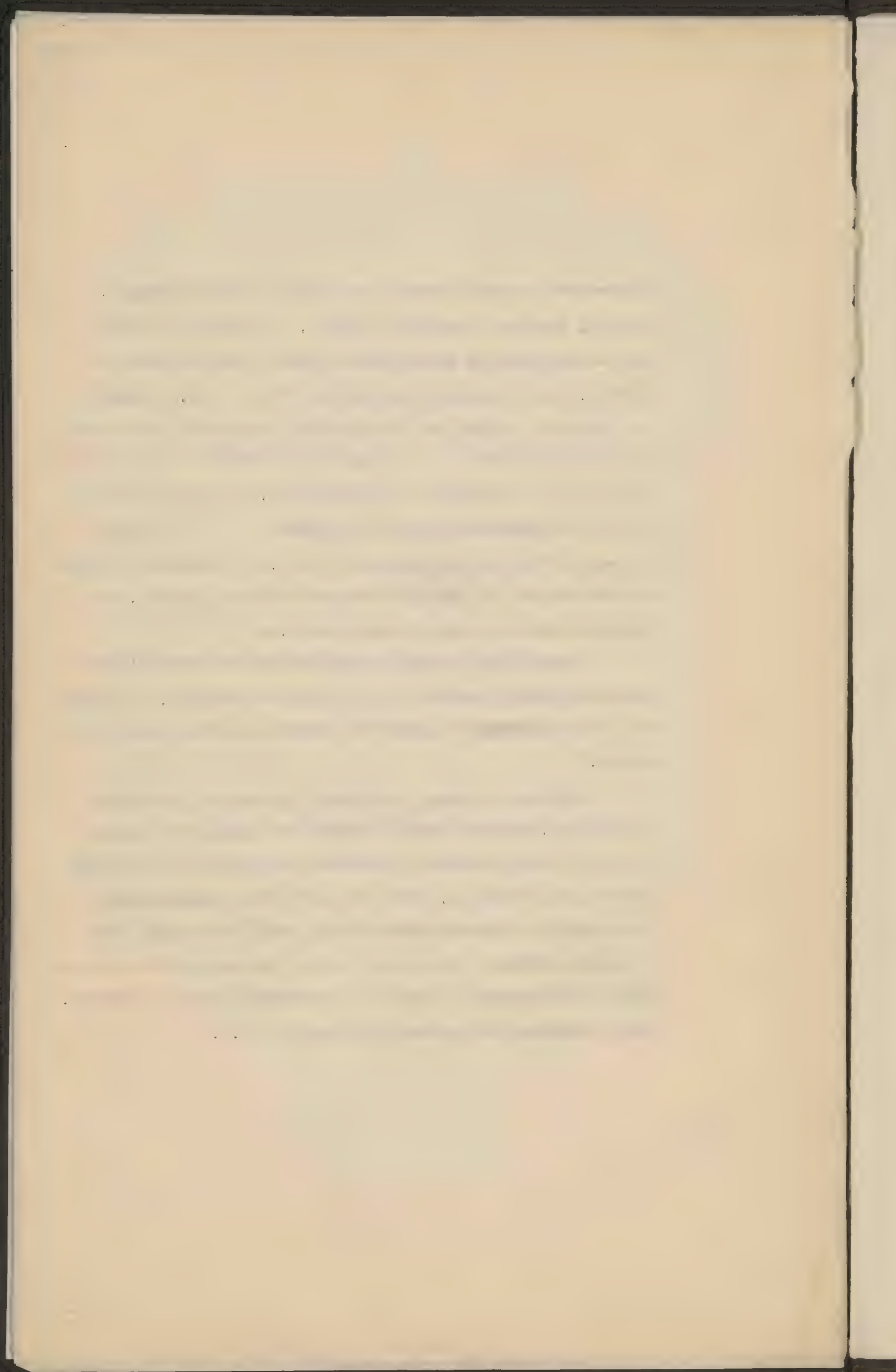
szafy - szafy, alergie, - wzmianki są tylko o fl-
nikomni określonych : z szafkami, malowane z drzew-
kami, ściśle flakowane, o czterech kątach, o białym
drzewach, z trójkątnymi szafkami - często według prze-
mierów : na 3 kątach trójkąt, szafki, na 4 kątach,
szafki. Drugi niektórych szafek : z kątami i, z firan-
ką, z przyciemnieniami, z marmurami - te ostatnie przewo-
dząco podobnie rozstrzyga kłopoty.

Z drugiej strony podobnych do XVI. w. zachowanych po
murowach i w szczególności szafek, gdzie szafki, szafki i
zniszczenia, widząc, że były one szafkami szafkami
pod wpływem architektonicznego wyobrażenia i rozstrzy-
gnięcia szafek. Były szafki, wielkie szafki, szaf-
ki szafki w górach, kolumnami, kolumnami, szafki
figuralne, szafki, lub szafki, szafki, szafki
szafki szafki, - niektóre szafki szafki szafki,
szafki szafki szafki, - szafki szafki szafki szafki
szafki szafki szafki, szafki, szafki szafki szafki
i t.p. -

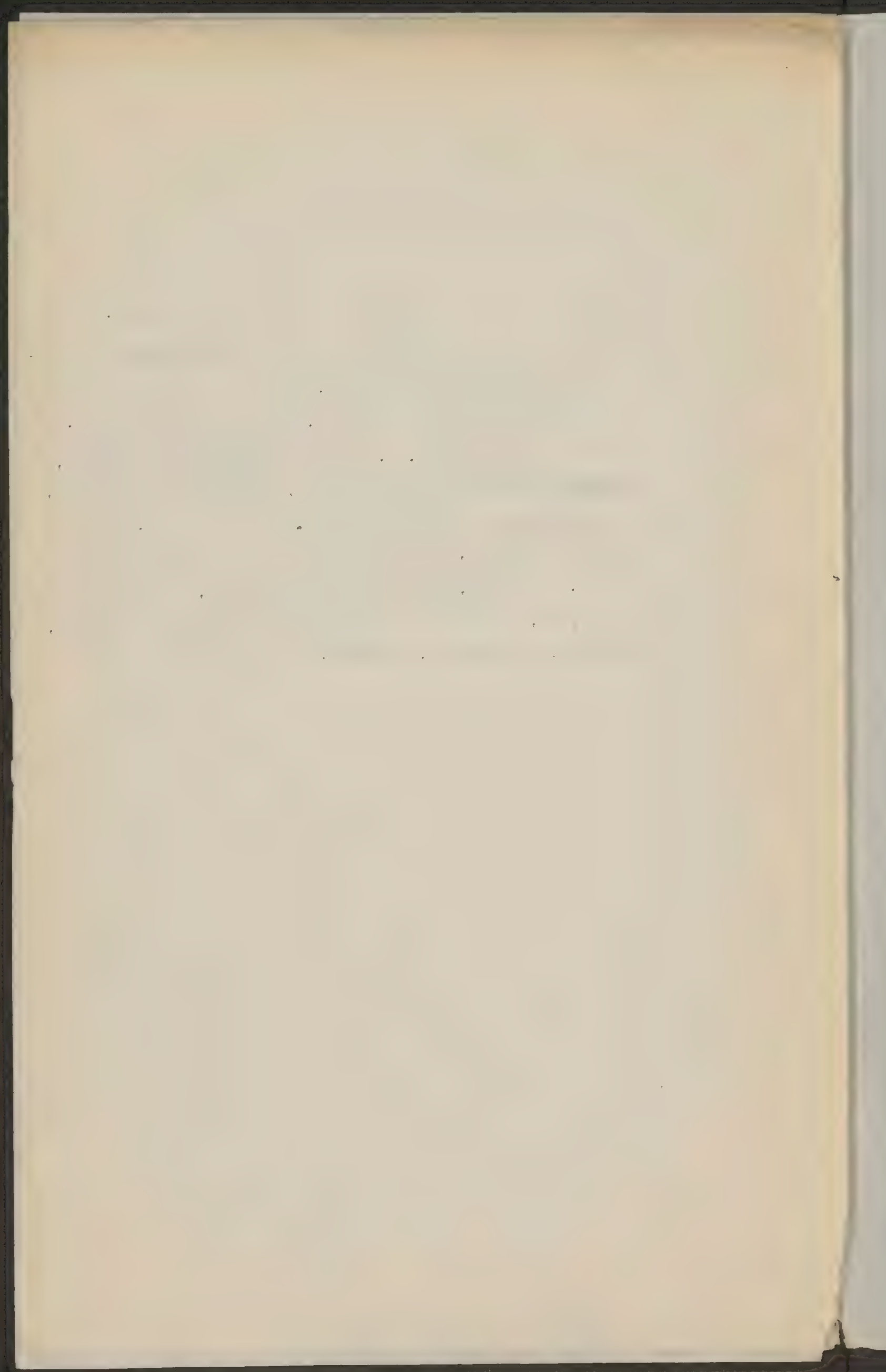

Ze z rąk młodszego króla wzięliście rachun-
ki : o przeniesieniu latarni, za którą stolarno-
wi, szlachetowi i malarzowi zapłacono 4 fl. 14 gr.
1531/ W pokojach na ścianach siedm flamandzkiej
obrazów malowanych za 35 fl. r. ram, do nich 1 fl.
1532/ Przy kolebie szafa i szafki, do cho-
wiania książek, stramentu i reszt, za 1 grzywną.
15 gr. Dalej stół o 4 nogi. Stół zwanym flettem
zobaczony z 3 szafkami, pod tym stołem /
szafką, / za 6 grzywn /1533/ Oba krzesła
trójnogie z 1533/ do 1534/ Oba krzesła o-
krągłe /1535/ Dalej przed stołem króla
młodszy, ale król przejechał. -- /1536/

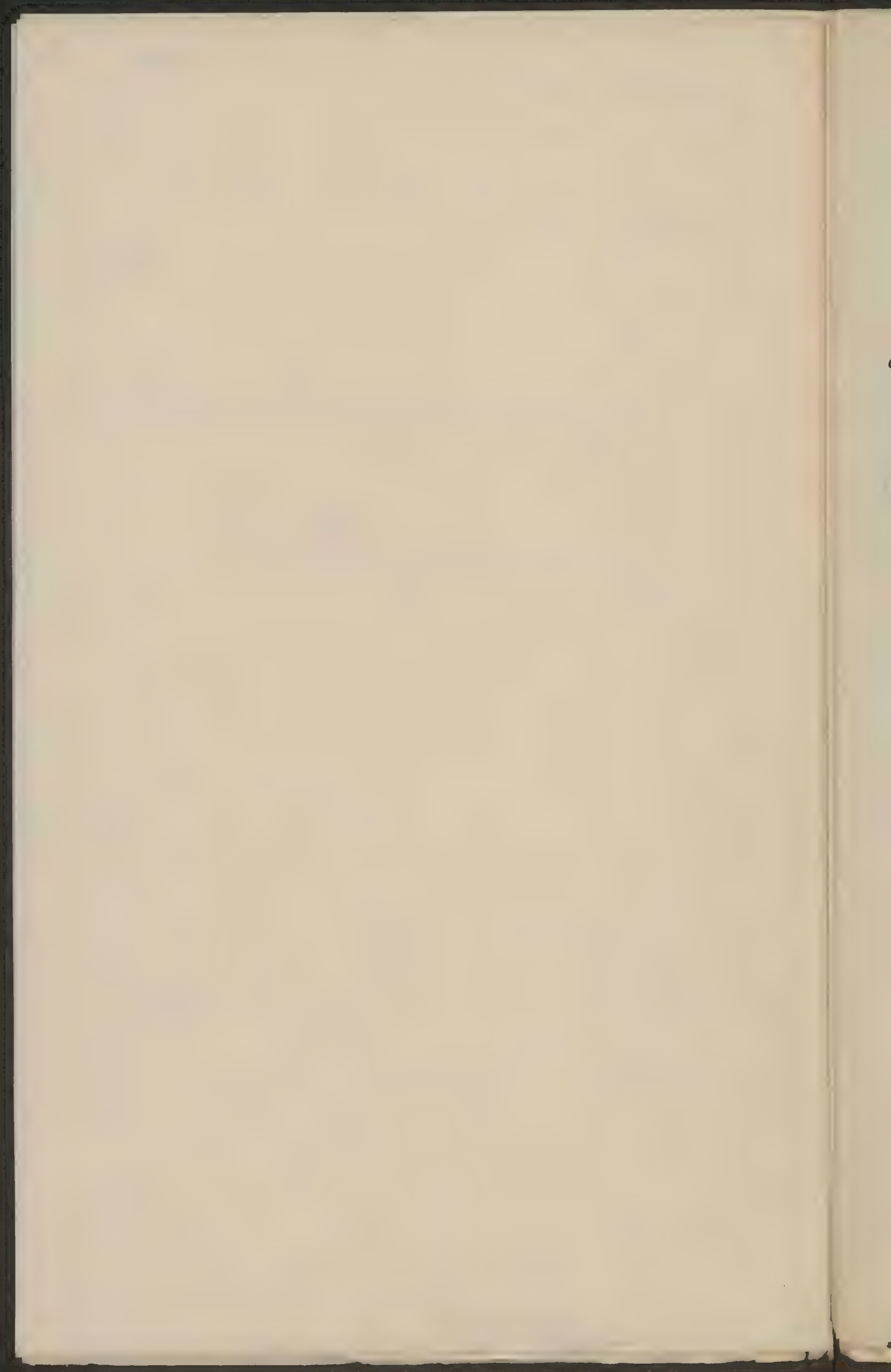

P. Trouessart

Jaka pmer wie Pierzydym na zasadzie § 53.
 Statutu mcepherego owe rechrystian Ch. Namiaty
 Galuzi 29. 10 grudnia d. 189/9 i 2 dnia 15 lipca
 1915. L. 16706/p. ^{Krakowu} ~~reparatura~~ nowoprecu
 Wiceprezydenta miasta Hr. P. Prof. Dra
 Fryderyka Lalla mcepherego do zastępowania
 Gmory al. hr. M. —
 przed Angolem Ch. Fryderykiem Admistratorem
~~cyjnym w urzędach sprawach przed tymi~~
~~Angolem w tym jak mcepherego do mcepherego~~
 mcepherego solnie ewentualnie substytutu
 do zastępowania w tytule sprawach
~~podwójnego~~
 w Krakowie dnia . . . . .
 La Gmory al. hr. M. — :

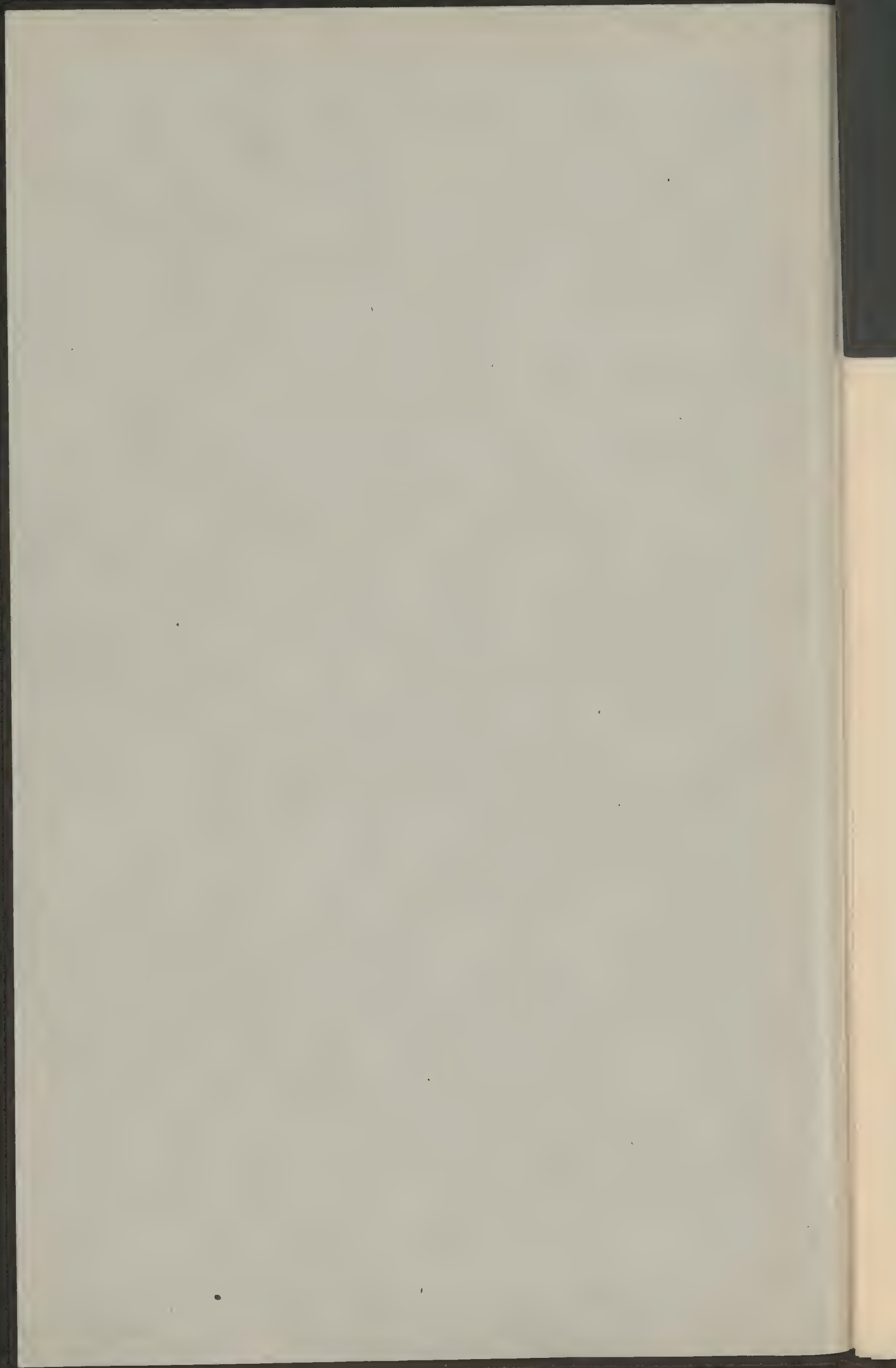
1860

My dear Mother
I received your letter of the 10th inst. and was
glad to hear from you. I am well and hope
these few lines will find you the same. I
am not at home much at present but will
write again soon. I am very affectionately
remembered to all. I am, dear Mother,
your affectionate son,
John Smith

Harriet

235

My dear mother
I have just received
your letter of the 10th
and was glad to hear
from you.

~~Stopę w ryzalicie najstarszej części pałacu, obejmując także izbę gotycką ze sklepieniem na jednym filarze.~~

Skarbiec składał się z dwóch części, jednej otwartej, drugiej otwartej i drugiej zamkniętej.

W skarbcu tym przechowywano insygnia królewskie, to jest korony, berło, jabłko, stroje koronacyjne, miecz Szczerbiec, kosztowne łańcuchy, pasy, pierścienie, zbroje i rozmaite kosztowności, oraz archiwum państwowe, a więc traktaty z państwami ościennymi, korespondencje z cesarzami, królami, carami, sułtanami, chanami, przysięgi hołdowników, transakcje graniczne, relacje posłów i t. d. — Najstarszy spis pochodzi z roku 1475, ostatni z roku 1792. W czasie niebezpieczeństwa, na przykład w czasie wojen szwedzkich, uwożono i ukrywano skarbiec, w szczególności insygnia i kosztowności.

Klucze do skarbcza były w ręku 7 senatorów. Gdy się wzbranił ich wydać Augustowi II, zwolennicy tegoż wybili dziurę w ścianie i przez nią dobyli insygnia na koronację. Po przeniesieniu stolicy do Warszawy, wywieziono po trochu całe archiwum tamże, gdzie dotąd się znajduje (Metryka koronna).

Bogaty początkowo skarbiec topniał powoli, bo z biegiem czasu sprzedawano i zastawiano kosztowności na potrzeby Rzeczy, w r. 1792 były tylko insygnia i trochę kosztowności.

Po spaleniu zamku przez Szwedów w r. 1702, dostał się deszcz na sklepienia, które zamokły i częściowo popękały tak, że w r. 1730 przeniesiono skarbiec do kustodii, a tymczasem przeprowadzano restaurację. Insygnia, które zamknięto w r. 1792, przepadły bez wieści. Jeden z pamiętnikarzy opowiada, że Prusacy, w czasie okupacji 1794—1796 wyłamali próg, dziurą dostali się do środka i zabrali insygnia — ale, zdaje się, że znaleźli skarbiec opróżniony. Gdy Austriacy w roku 1796 zajęli Kraków, wezwał generał komenderujący Foullon rajców do obecności przy otwarciu skarbcza. Ciż złożyli do aktów miejskich relację: „iż pierwsze drzwi zastali zapieczetowane i kłódką zamknięte nietykane, drugie drzwi otwarte, a w skrzyni żelaznej, w której kufer był z koronami, haki poupiłowywane i korony nie znajdują się“. Wobec wielkiej wagi, jaką przywiązywano do insygniów królewskich i przesadzonego wyobrażenia o ich wartości pieniężnej, trzeba przypuścić, że Kościuszko, Kołłątaj i ostatni kustosz koronny ksiądz Sebastian Siemakowski, w czasie rewolucji 1794 roku, nie zapomnieli

o skarbcu i nie zostawili go na ewentualny łup nieprzyjaciela, dlatego na większą wiarę zasługuje zapiska w kronice księży Kapucynów, że skarbiec wywieziono zawczasu dnia 25. maja 1794 roku i ukryto gdzieindziej — o czem krążą rozmaite legendy.

Między schodkami, prowadzącymi do skarbcza i kustodyi, znajdujących się na podwyższonym parterze, znajduje się sieni na zewnętrzną, północną stronę, ku murom zamku prowadząca, zrobiona w nowszych czasach przez wybicie ścian i zrobienia sieni z dawnej furtki. Tędy wtaczano w roku 1848 armaty na wał, z którego Kraków bombardowano.

Skrzydło wschodnie.

Wejście w rogu dziedzińca przez sieni do najbardziej interesującej części zamku. Na lewo w sieni wejście pierwotne ku północnemu skrzydłu do izby gotyckiej, (widoczne od jej wnętrza), zakryte grubym filarem, w sieni przed tą izbą później przybudowanym, a dźwigającym schodki komunikacyjne między piętrami, w grubości muru umieszczone. Dzisiejsze wejście nieco dalej na lewo za tym filarem ku tej izbie, a przez nią do narożnej wieży.

* Izba gotycka ze sklepieniem wspartem na jednym filarze miała pierwotnie ostrołukowe małe drzwi w środku południowej ściany a naprzeciw okno. Pierwotnie niższa, pułapem przykryta. Zasklepiona w XIV wieku sklepieniem z żebrami profilowanymi kamiennymi, z których północne oparto o zamurowane okno pierwotne, natomiast wybito obok dwa małe okna. Cztery zworniki sklepienia puste, prawdopodobnie były tylko malowane, lub miały herby na deszczułkach przymocowane; na lewo w rogu kominek dla umieszczenia którego żebro sklepienne wsparto na podmurowaniu, od którego w przedłużeniu ciągnęła się kapa nad kominem. Na prawo małe drzwi do *locus secretus*, drugie bliżej okna wybite o usunięciu stąd skarbcza, do narożnej wieży, trzecie w rogu (zamurowa-

Skarbce

Skarbce koranny mieszczą się na
podziemi gotyckiej części zamku.
w narożniku północno-wschodnim tj

22

o skarben i nie zostawili go na ewentualny łup nie
ciela, dlatego na większą wiarę zastawiają zapiska
nie księży Kapucynów, że skarbiec wywieziono za
dnia 23. maja 1794 roku i ukryto gdzieś indziej -

Miedzy schodkami, prowadzącymi do skarben
stodół, znajdujących się na podwyższonym parterze,
dojeżdża się sieni z zewnątrz, północną stronę, ku m
zamku prowadzącą, zrobioną w nowszych czasach
wybicie ścian i zrobienia sieni z dawnej furtki.
wtaczano w roku 1848 armaty na wał, z którego Ki
bombardowano.

Skrzydło wschodnie.

Wejście w rogu dziedzińca przez sieni do
bardziej interesującej części zamku. Na lewo w s
wejście pierwotne ku północnemu skrzydłu do i
tyckiej, twierdzące od tej wnętrza, zakryte
m filarem, w sieni przed tą izbą późniejszą przy
wanym, a dźwigającym schodki komunikacy
dziej piętrem, w grubości muru umieszczo
Słyszysz wejście nieco dalej na lewo za tym i
ku tej izbie, a przez nią do narożnej wieży

* Izba gotycka ze sklepieniem wspartem
m filarze miała pierwotnie ostrołukowe ma
w środku południowej ściany a naprzec
Pierwotnie niższa, pułapem przykryta. Z
oni w XIV wieku sklepieniem z żebkami pr
kamiennymi, z których północne opar
rowane okno pierwotne, natomiast wybi
wa małe okna. Cztery zworniki sklepieni
prawdopodobnie były tylko malowane, lu
erby na deszczułkach przymocowane, n
rogu kominek dla umieszczenia którego
lepienne wsparto na podmurowaniu, oc
przedłużeniu ciągnęła się kapa nad ko
ta prawo małe drzwi do *lucus secretus*
tej okna wybite o usunięciu od skarb-
północnej wieży, trz. 63 w 1864 (zn. rowa-

Handwritten text, possibly a title or date.

Handwritten text, possibly a list or description.

Skarbiec skarżąc nie tylko schowek insygnii i klejnotów państwowych i kosztowności królewskich, ale także serwisy podręczane mieszczące komtoenie i wartościowe rzeczy codziennego użytku całokształt rodziny królewskiej jak klejnoty do ubrania /pierscionki, surowce, brosze, kolce, i t.p./ płaszczki, suknie, kracie, dalej potrzebne dla rodziny liczniejszych ubrania, jakie jak opomy, dywany, szar, dla stołowe, misy, szklany, talerze, naczynia, kieliski i t. d., wreszcie gotowe pieniądze .- Takie podręczane skarbyce były w kolegiach najbliższych miejscach umieszczone, podzielen króla, królowej, królewien, królewiczów.- Klucze od skarbców, kluczy, skarbców, kluczy miał król, lub królowa, królowa - lecz na coż posiadają skarbców jeden z skarbców, a jeden posiadał skarbców z gotówką i wydatkami ; dręczane wydatki /skarbców/.-

Wskazywano podręczanych, jakoby i w skarbcach skarbców
skarbców i t.d.:

1. The first part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are written in a cursive hand, and the addresses are given in a more formal, printed style. The list is organized in a columnar fashion, with names in the first column and addresses in the second.

2. The second part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are written in a cursive hand, and the addresses are given in a more formal, printed style. The list is organized in a columnar fashion, with names in the first column and addresses in the second.

3. The third part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are written in a cursive hand, and the addresses are given in a more formal, printed style. The list is organized in a columnar fashion, with names in the first column and addresses in the second.

4. The fourth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are written in a cursive hand, and the addresses are given in a more formal, printed style. The list is organized in a columnar fashion, with names in the first column and addresses in the second.

5. The fifth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are written in a cursive hand, and the addresses are given in a more formal, printed style. The list is organized in a columnar fashion, with names in the first column and addresses in the second.

6. The sixth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are written in a cursive hand, and the addresses are given in a more formal, printed style. The list is organized in a columnar fashion, with names in the first column and addresses in the second.

7. The seventh part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are written in a cursive hand, and the addresses are given in a more formal, printed style. The list is organized in a columnar fashion, with names in the first column and addresses in the second.

8. The eighth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are written in a cursive hand, and the addresses are given in a more formal, printed style. The list is organized in a columnar fashion, with names in the first column and addresses in the second.

9. The ninth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are written in a cursive hand, and the addresses are given in a more formal, printed style. The list is organized in a columnar fashion, with names in the first column and addresses in the second.

10. The tenth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are written in a cursive hand, and the addresses are given in a more formal, printed style. The list is organized in a columnar fashion, with names in the first column and addresses in the second.

1871

1. The first of the year was a very cold day, with a heavy frost, and the wind from the north-east.

2. On the 2nd, the weather was much warmer, and the wind from the south-west.

3. On the 3rd, the weather was again cold, and the wind from the north-east.

4. On the 4th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

5. On the 5th, the weather was cold, and the wind from the north-east.

6. On the 6th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

7. On the 7th, the weather was cold, and the wind from the north-east.

8. On the 8th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

9. On the 9th, the weather was cold, and the wind from the north-east.

10. On the 10th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

11. On the 11th, the weather was cold, and the wind from the north-east.

12. On the 12th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

13. On the 13th, the weather was cold, and the wind from the north-east.

14. On the 14th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

15. On the 15th, the weather was cold, and the wind from the north-east.

16. On the 16th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

17. On the 17th, the weather was cold, and the wind from the north-east.

18. On the 18th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

19. On the 19th, the weather was cold, and the wind from the north-east.

20. On the 20th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

21. On the 21st, the weather was cold, and the wind from the north-east.

22. On the 22nd, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

23. On the 23rd, the weather was cold, and the wind from the north-east.

24. On the 24th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

25. On the 25th, the weather was cold, and the wind from the north-east.

26. On the 26th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

27. On the 27th, the weather was cold, and the wind from the north-east.

28. On the 28th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

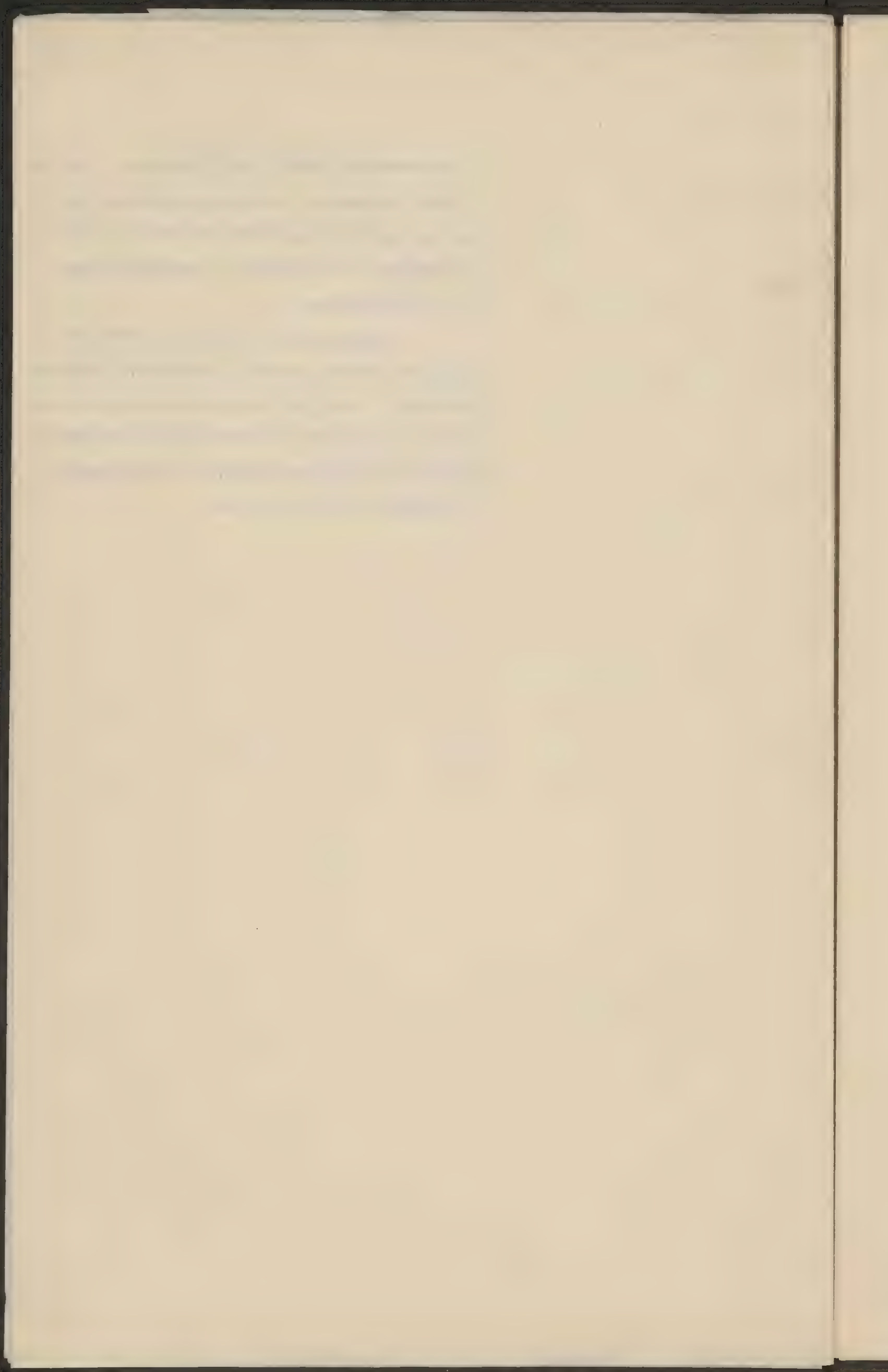
29. On the 29th, the weather was cold, and the wind from the north-east.

30. On the 30th, the weather was very warm, and the wind from the south-west.

31. On the 31st, the weather was cold, and the wind from the north-east.

1. *Agave americana* L. - 40 plants, 7 sold
2. *Agave americana* L. - 40 plants, 7 sold
3. *Agave americana* L. - 40 plants, 7 sold
4. *Agave americana* L. - 40 plants, 7 sold
5. *Agave americana* L. - 40 plants, 7 sold
6. *Agave americana* L. - 40 plants, 7 sold
7. *Agave americana* L. - 40 plants, 7 sold
8. *Agave americana* L. - 40 plants, 7 sold
9. *Agave americana* L. - 40 plants, 7 sold
10. *Agave americana* L. - 40 plants, 7 sold

[illegible]

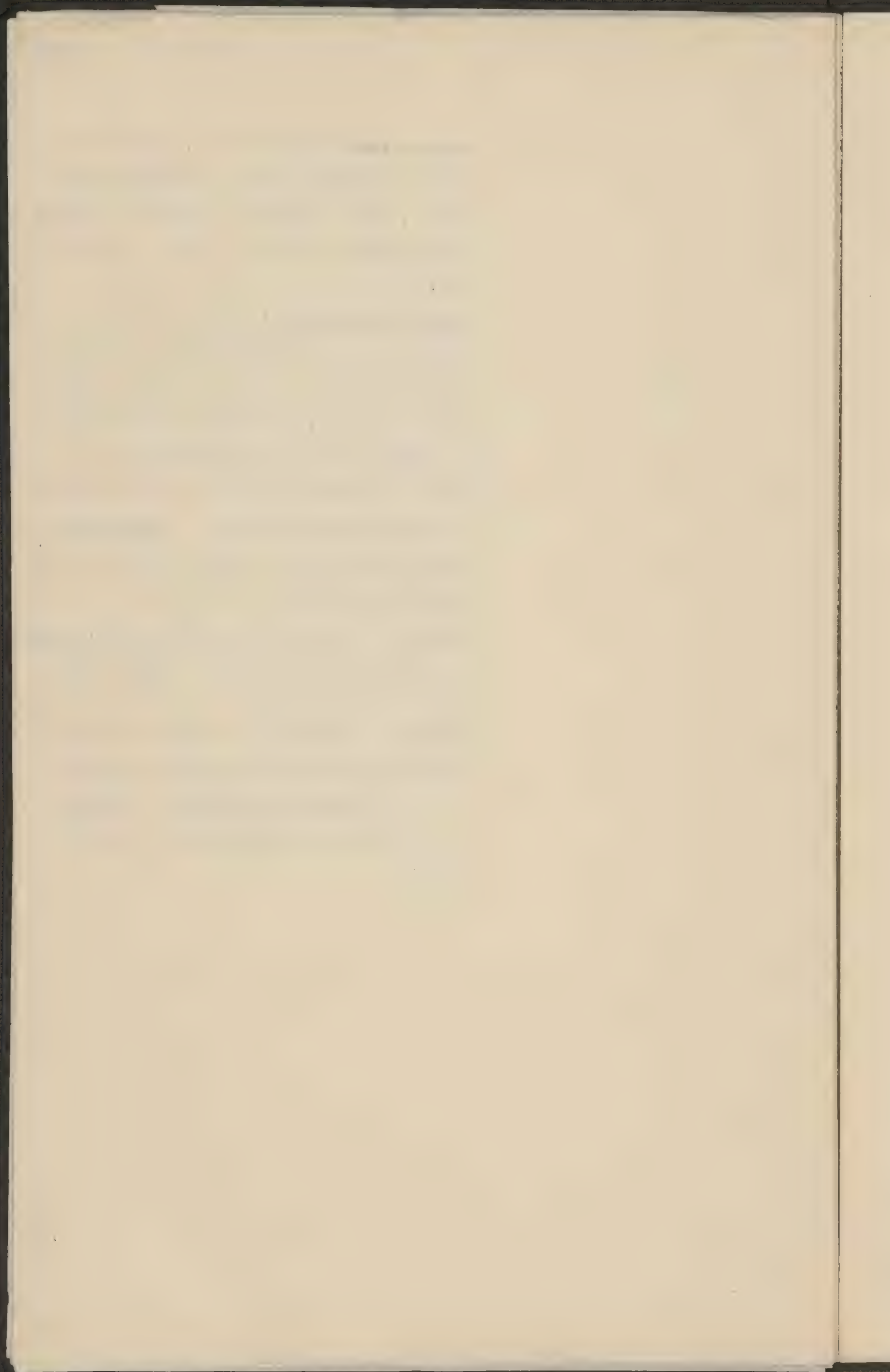

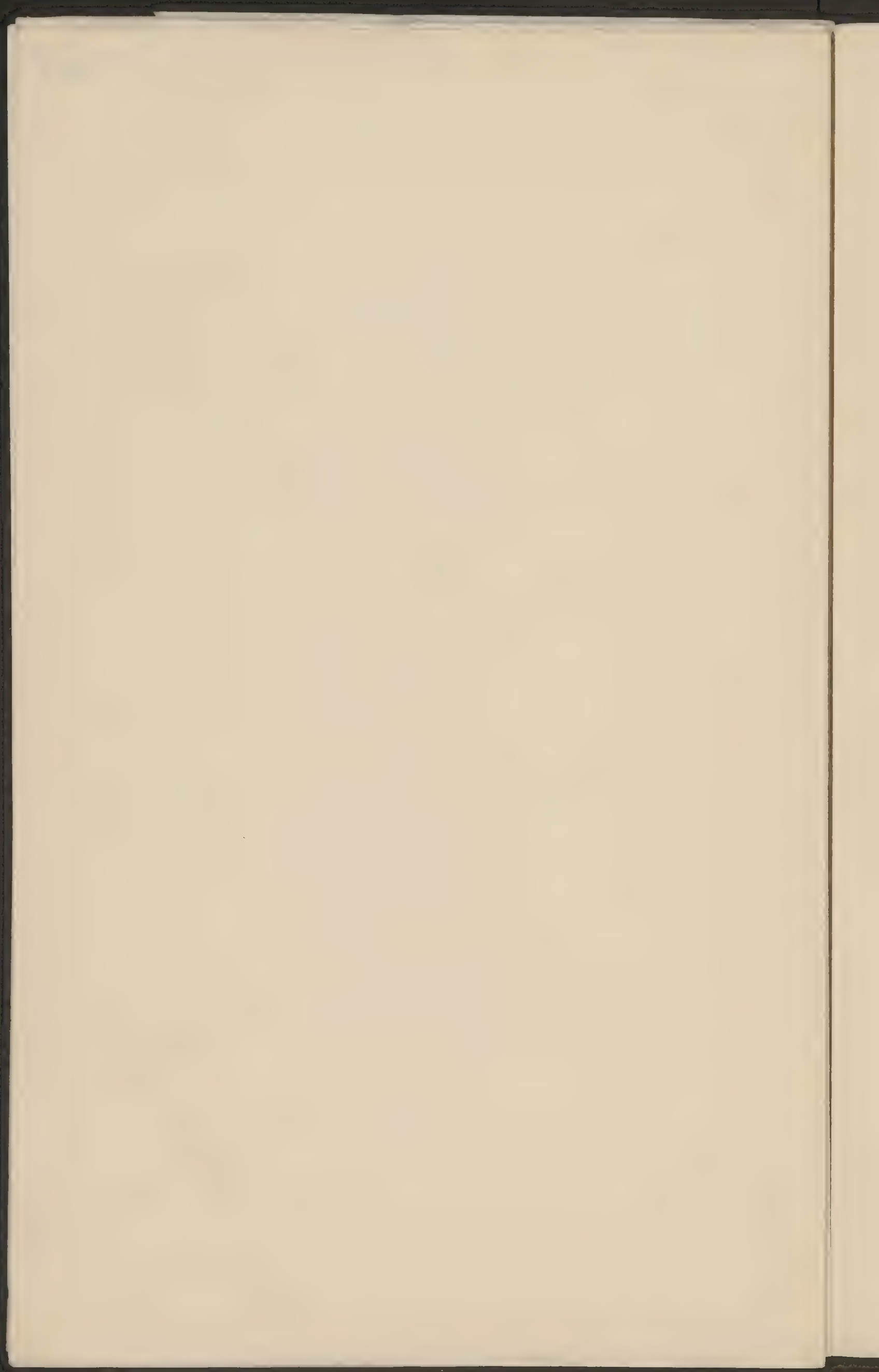

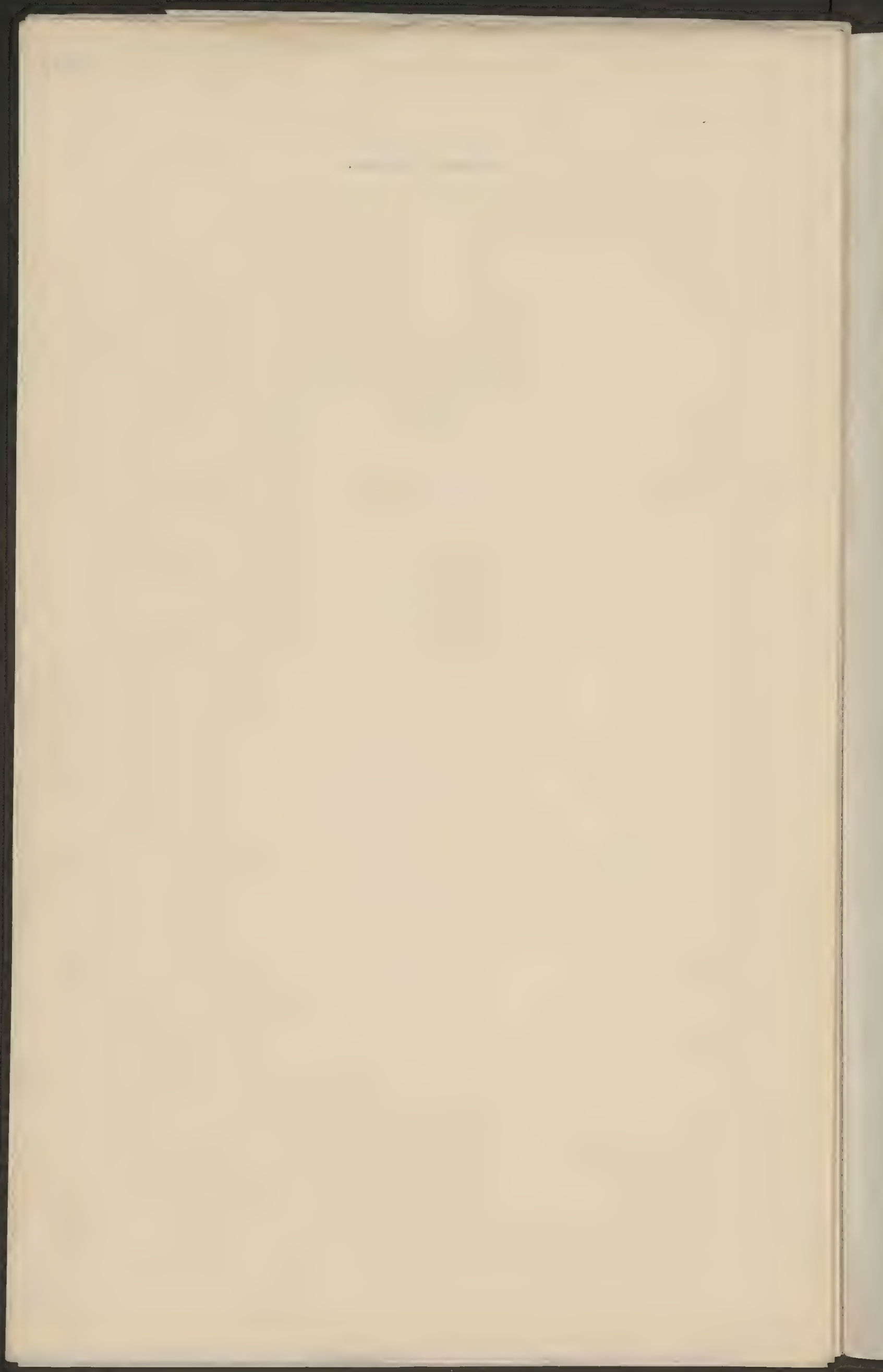

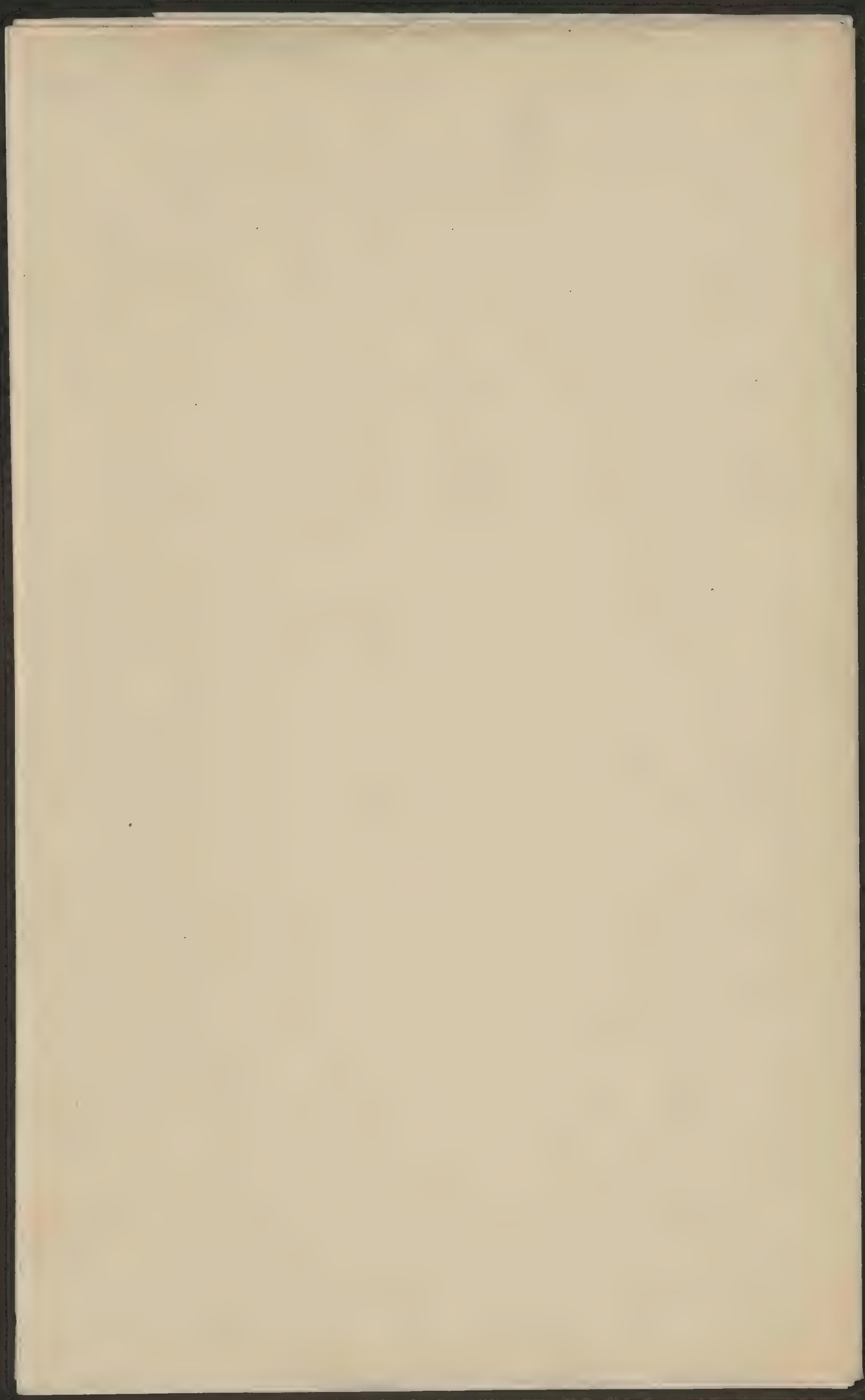

ZUSŁAN, SŁOŹOWE. -

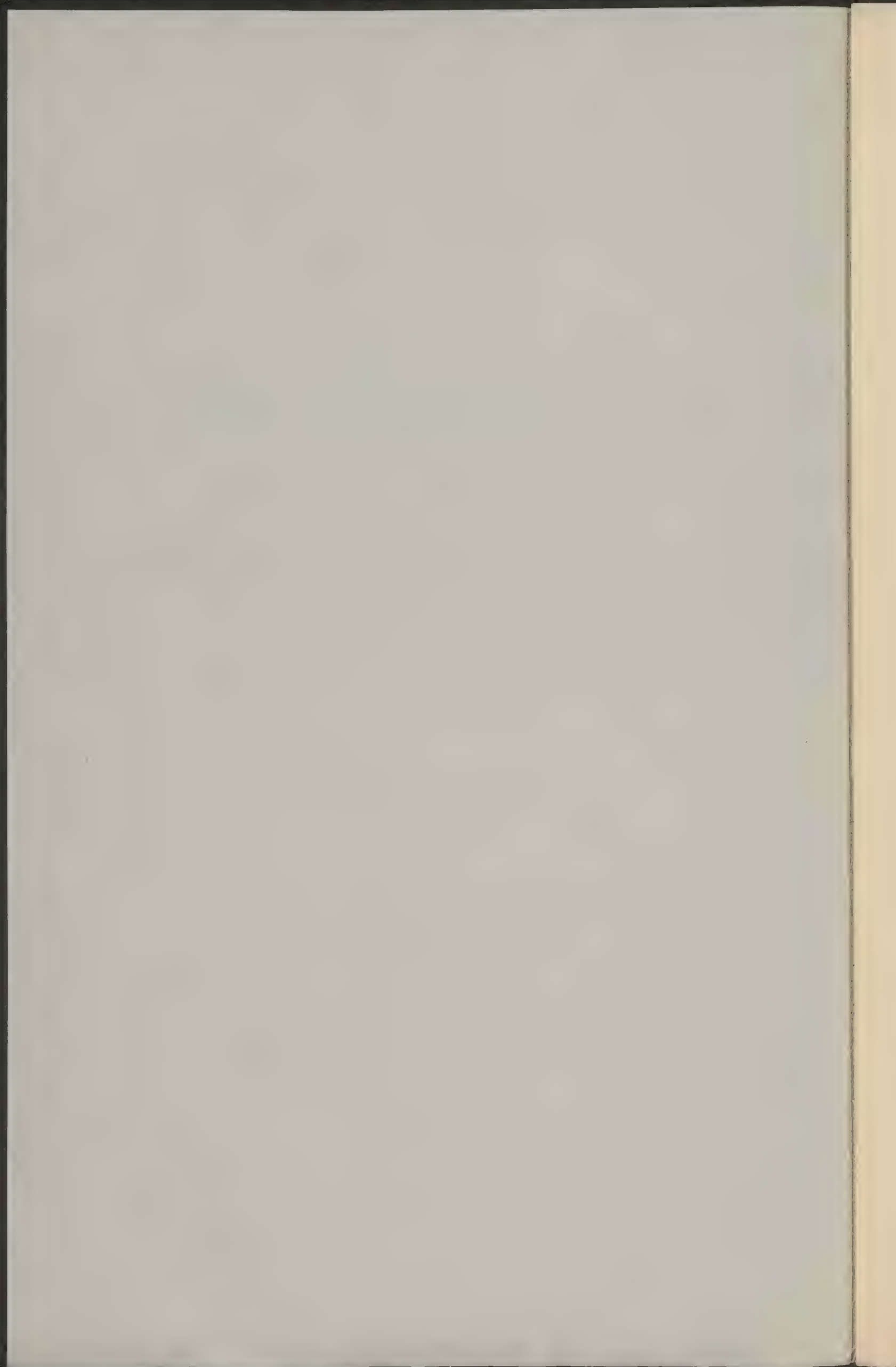

Dr. H. C. C.

Dwór królewski.

Wstrząsające zmiany w hierarchii dworskiej królestwa i dworu na początku XVI. w. były jeszcze połączone z sobą, dopiero z biegiem lat rozdzielił się urządnic, na koronnych i dworskich.^{I/}

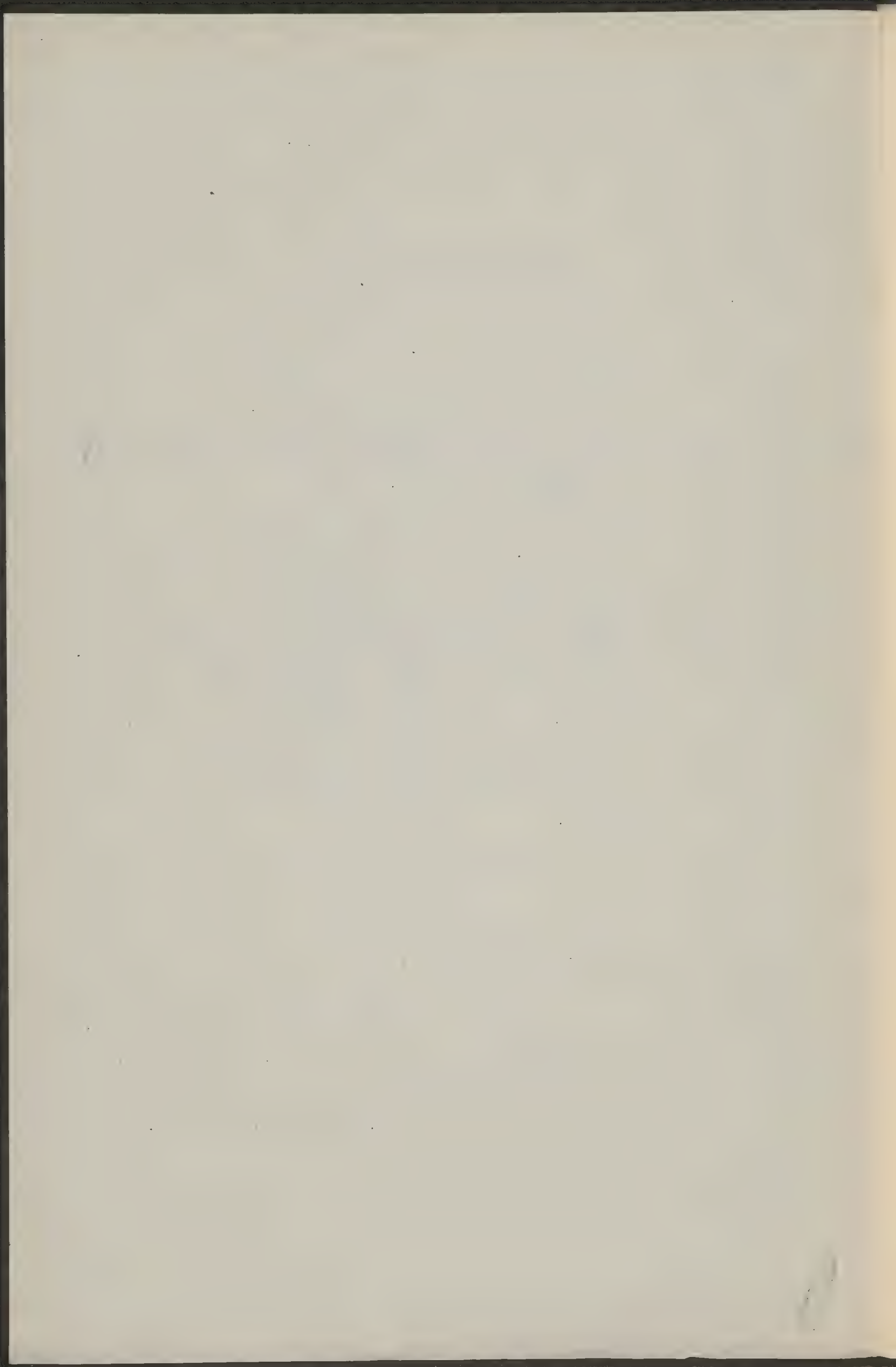
Kwestja historii tej hierarchii przekracza w zakres niniejszej pracy mającej za zadanie przedstawić fizyonomię, barwę i jego mieszkańców w w.XVI. i gospodarkę wewnętrzną.

Wiek XVI był epoką świetności naszego dworu, jak i epoką dworskiego. Dwór króla, królowej i królowych był tak liczny, że znaczna część dygnitarzy i szlacheństwa mieszkała poza Wawelnią, a przybywała do pałacu w miarę potrzeby dla spełnienia obowiązków lub studyj. Pochwała dworu Jagiellończyków nie została dotąd publikowana, lecz dane zdołał zbierać, że już na początku panowania Jagiellończyków ustabilizował się dwór ten, jak do dzisiaj, w opłotkach i rękach aż z końca XVI. w.

Głównym tłem polski powieści Henryka Wałęzy, przetrwał na wybitnym dworze, spisany po łacinie, a dotychczas po włosku, który w bibliotece paryskiej opublikował prof. Dr. S. Autauba^{2/}; daje on nam wyczerpujący obraz

I/ Wzrost dworu królewskiego za Jagiellończyków przez Dr. Stanisława Łachę w „Więściach Literackich” prof. Łachyńskiego. Kraków 1901.

2/ W „Archiwum” t. 10, t. 10, str. 345 - 406.

dworu króla z ostatnich lat panowania Zygmunta Augusta

Interesujący ten wykaz przygotowany w tłumaczeniu nieco skręconem z podaniem ważniejszych kosztów:

Marszałek, ten jest mistrzem wszelkich ceremonij dworskich i sędzią dworu, czuwa nad kuchnią i porządkami, zajmuje się gośćmi i całą służbą dworską.

Łożkownik, z 3 końmi i 3 służącymi, 1000 fl. ten ma pod swym kierunkiem pokojowych na wyszki, pałi lokajów, odzieni, kuch, krowca i pracalę i dzieł różnych.

Łożeczny, z 3 końmi, z 6 służącymi 610 fl.. Ten zawiaduje piwnicą winną i piwną królewską. Podaje w innem, woźnie kraj, jaku wino do stołu, a jak długo naj. ten przy stole zasiada, ani na krok nie odstępuje. Przechowuje srebro codziennie i ozdoby sto. one, czuwa nad srebrowym, pokojowcami i służącymi stolarzami.

Krajoz, z 3 końmi, z 6 służącymi 610 fl.

Stolarz, stolarz z 3 końmi i 3 służącymi 1001 fl. ten ma pod sobą wszystkie służb. stojące i rzemieślników także potrzebnych.

Wozniacy z 6 końmi, 5 służącymi 700 fl. ten ma pod sobą kołodziejów i stelmachów. -

Podskarbi nadworny z 3 końmi i potrzebną służbą 1000 fl. ten ma pod sobą srebro królewskie stołowe, szpulery, orony i inne ozdoby, które w s. j. królewskiej w domu i w podróży się oddają, dochoć, królowie itd.

Referendarz świecki, duchowny i instigator.

Wozzenie /gli cortegiani/ każdy z koniem - w drodze siedzą przy stole królewskim, o ile jest miejsce na nich.

Łożnik z 3 osobami i wozicą z 4 końmi -

_____

334 fl. Ten ma pod sobą kucharzą, piekarską i całą przysługę kucharską, szewską i arendarską.

Kucharska z arłowską /il centrale de cuisine/ 1251 — wóznice 60 ma według trzeciej. Ina sędzia pokoju królewskiego a podkomorzy dodaje mu odpowiednich do tego, przechowuje ubranie królewskie.

Kucharska przysługę z 8 służącymi i z wóznice z 6 końmi 808 fl.

Stokoni, halabardnicy. Halabardnicy po 20 fl. rocznie i co tydzień po 1 fl. na kuchnię i piwnicę, dalej dostają ubranie i raz do roku drugie podobne podobne listem. Na domowa dostają ubranie co 2 lata z sukna czarnego, prócz tego kirety, konie z całą orządką, co dzień miere piva i mala wiece, aby siedzieli w domu i byli zawsze gotowi do służby.

Porucznicy /gli came lni i majiori/ po 20 fl. rocznie i wikt oraz ubranie jak halabardnicy i konie. Używają ich król przy stole i przy ubieraniu się oraz do przesyłek z listami lub ustnymi poleceniami.

Włodziecy /gli pami/ dostają po 5 groszy miesięcznie wikt, ubranie i konie.

Likiercy z wóznice i 2 końmi, oraz ten rozdaje i zapisuje pivo, chleb, wiece itd.

Stanownicz, króla /kwał młodzi/ z wozem i 4 końmi, który wysuwał w podróży kwaterę i osłabiak — drugi dworak, który rajnował się kwaterami dworu.

Iskarre nadworne po 500 fl. oraz co dzień 3 korce owsa, karta wina, powóz z 6 końmi i wikt.

Włodziecy dostają na wikt 6 fl. 3, odnowo, powóz z 6 końmi.

Kontorowicz, grana /gli gioristi/ po 20 fl. rocznie. Powóz z 6 końmi.

Kapelanowie, fletniści, trębacz, bobosze, organista, kucharze, kucharki, służący kuchni, drwale, szklarze dla służby, kani bnie, rzemiełnicy, szejenni, ujeżdźca, szafarz siana, skom, kawalkaterzy, kochodzieje, forsyse, woznice, odziewni, srebrowi, szatni, strzele, leśni, służba służby.

Wielka liczba koni tkómacz się tam, że gdy król wyjeżdżał za interesami państwa, na wyprawę wojenną, polowanie, musiano zabierać ze sobą dla braku gospód wazy stnie potas, codzienne, a więc kósko, opony do obicia swater, suknoty, naczyńia kuchenne i stołowe, prowiant dla kuchni, dworu, i paszę dla koni - kawalkata taka obejmowała więc setki koni przy powozach, wozach i podnierzach.

Wócz dworzan płatnych z szkatuły królewskiej, służyło na dworze wiele szlachty na własny koszt, dla kształcenia się i dla uzyskania protekcji do urzędów. Huncyusz Ruggieri pisze w r. 1565, że w podróży nieraz do 1500 dworzan towarzyszyło królowi w podróży. Z powodu kosztów takich wypraw ograniczano je w miarę możności, jeżeli więc nie szło o paradę z powodu jakiej uroczystości, ograniczano liczbę wozów i dworzan do koniecznej potrzeby. Król Stefan Batory nie utrzymywał wprawdzie tak wielkiego dworu, jak Zygmunt August, ale różnica była nieznaczna. Dwór królewski od czasu Zygmunta I. był szkołą, w której pierwsze kroki stawiali i otrzymali poparcia wybitni potem biskupi, mężowie stanu i pisarze /Krzycki, Zębocki, Fej, Górnicki /.

Muzyka miała prawie jedyną a w każdym razie najważniejszą siedzibę w dworze królewskim - najskuteczniejsi muzycy i kompozytorowie XVI w. należeli

do składu kapeli królewskiej /Felsztyński, Leopolda.
Gomółka, Szamotulski, Zieleński/.

Koszta utrzymania całego tego dworu króla wynosiły rocznie około 100,000 florenów.

Dwór Zygmunta III. ^{I/} nie różnił się ^d od dworu poprzedników - koszt jego utrzymania wynosił w r. 1590 florenów 104,084.

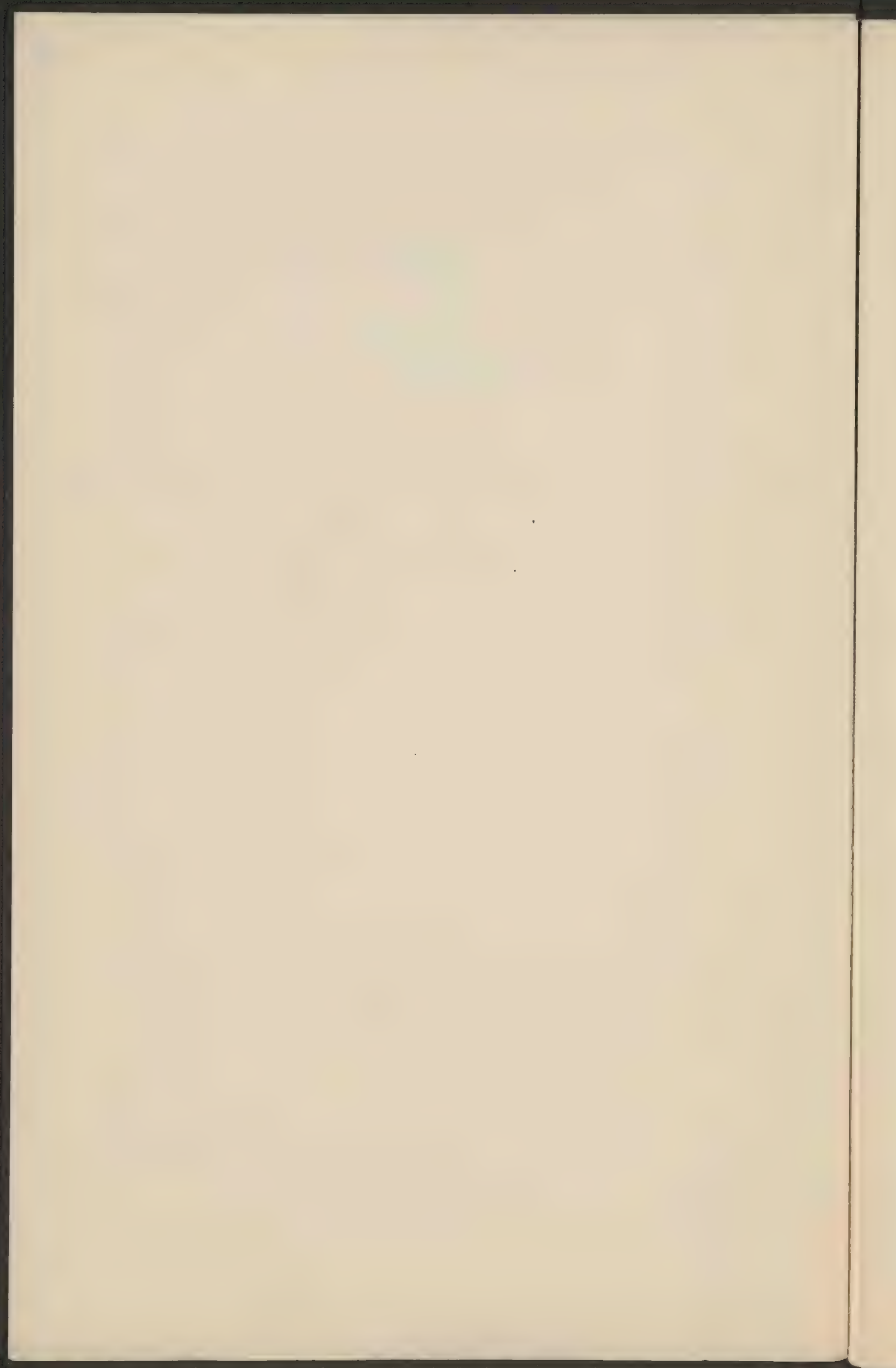

I/ Rachunek z r.1590 ogłoszony przez Ł.Gołębiowskiego w „Damy i dwory polskie”.

1. The first part of the paper is devoted to a general
discussion of the problem. It is shown that the
problem is of great importance and that it has
not been completely solved. The author then
presents a new method for solving the problem.
The method is based on the use of the
variational principle and the method of
perturbations. The author shows that the
method is very simple and that it can be
applied to a wide range of problems.

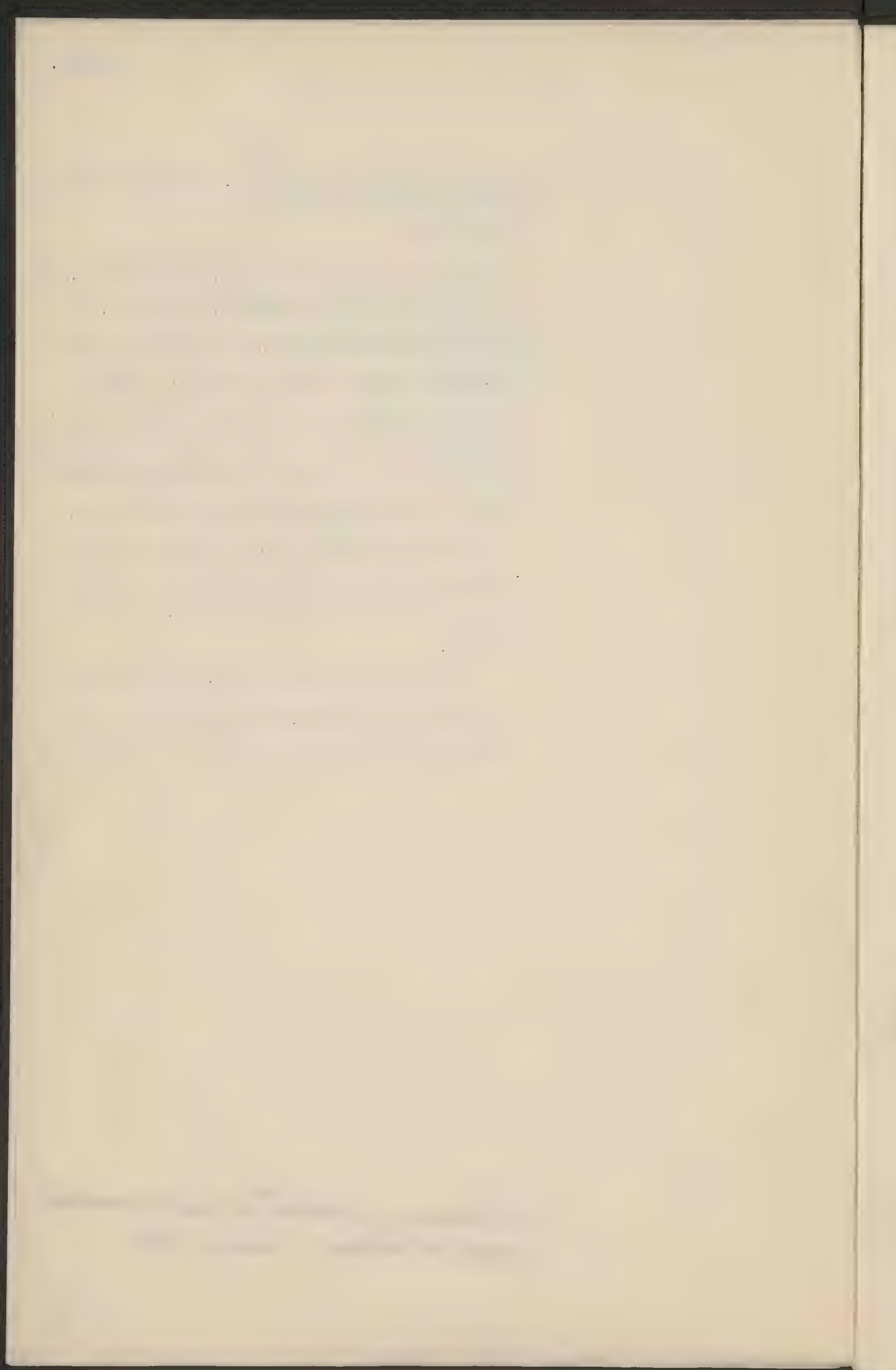
2. The second part of the paper is devoted to a
detailed discussion of the method. It is shown
that the method is very simple and that it can
be applied to a wide range of problems. The
author then presents a new method for solving
the problem. The method is based on the use
of the variational principle and the method of
perturbations. The author shows that the
method is very simple and that it can be
applied to a wide range of problems.

Że pozwany

Walerjan Zaleski

winien Elektrowni miejskiej w Krakowie zapłacić
kwotę 10 Kor. 76 z 6% zwłoki od dnia skargi

oraz zapłacić kosztu niniejszego sporu w dniach 14 pod
rygorem egzekucyi.

Pełnomocnictwo do L. prez. 8/13/12 /w a/

Koszta

1) Ułożenie skargi	3	K.	h.
2) 2 krotny odpis i napis	1	40	
3) Stemple	48		
4) Ekspedycja i zanotowanie	—	50	"
5) Porto zwrotne	—	10	"
6 Podręcznik	2	—	
7 Korespondencja	3	45	

A. Zerkowicz

1870

1871

1872

1873

1874

1875

The first part of the paper discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It is essential for the business to have a clear and concise record of all income and expenses. This will allow the business to track its financial performance over time and identify areas for improvement. The second part of the paper discusses the importance of maintaining accurate records of all assets and liabilities. This will allow the business to track its net worth over time and identify areas for improvement. The third part of the paper discusses the importance of maintaining accurate records of all debts and obligations. This will allow the business to track its financial obligations over time and identify areas for improvement. The fourth part of the paper discusses the importance of maintaining accurate records of all taxes and other legal obligations. This will allow the business to track its financial obligations over time and identify areas for improvement. The fifth part of the paper discusses the importance of maintaining accurate records of all other financial information. This will allow the business to track its financial performance over time and identify areas for improvement.

tych nazwiska są znane, nawet słynne w historii muzyki.
Był w tej kategorii artystów wirtuozowie, którzy
czarno po części do muzyków kościelnych, po części do
tak grających na różnych instrumentach. Organizmów zaś -

The first part of the paper is devoted to a
 description of the general principles of the
 method. It is then applied to the case of
 the *simplex* method, and the results are
 compared with those of the *simplex* method.
 The second part of the paper is devoted to a
 description of the *simplex* method, and the
 results are compared with those of the
simplex method. The third part of the paper
 is devoted to a description of the *simplex* method,
 and the results are compared with those of the
simplex method. The fourth part of the paper
 is devoted to a description of the *simplex* method,
 and the results are compared with those of the
simplex method. The fifth part of the paper
 is devoted to a description of the *simplex* method,
 and the results are compared with those of the
simplex method.

Światny Sądzie!

Stan
faktyczny:

P. *Małgorzata Dąbka*
pozostał dłużny Elektrowni Miejskiej w Krakowie
za skonsumowany po cenach taryfowych prąd elektry-
czny i za wynajem elektromierza

26/3 1914 . . . . . 10.76

~~za instalację~~
~~za naprawę instalacji~~

Dowód:

i należytości tej dobrowolnie zapłacić nie chce.
Okoliczności powyższe udowadnia się księgami han-
dlowymi *Małgorzata Dąbka*
Dług wyciąg z Elektrowni
ewentualnie przesłuchaniem stron.

Wniosek:

Skutkiem tego zmuszony jest wierzyciel zapoznać dłu-
żnika przed Światny Sąd z wnioskiem na wyznaczenie
audyencyi do rozprawy i zawyrokovowanie:

ADWOKAT
D^r. KLEMENS BĄKOWSKI
Syndyk stół. król. m. Krakowa.
Kraków, ul. św. Jana l. 12, II. piętro.
Telefon 492.

Do

Świętnego c. k. Sądu Powiatowego

w

Krakowie: *Bromku*

Powód

Pozwany

Elektrownia miejska
w Krakowie

Wacław Leluch
w Bromku

przez

Adw. Dr. Klemensa Bąkowskiego

Nakaz J. Cyg.
5 Bromku

Skarga

o zapłacenie 10 koron 76 h. zpn.

2 krotnie

1 napis

Peln.

20

RECEIVED BY THE DIRECTOR

18

1880

Iwotzauie

1880 :

1880 :

RECEIVED BY THE DIRECTOR
1880
1880

RECEIVED BY THE DIRECTOR
1880, 1880, 1880, 1880
1880, 1880, 1880, 1880
1880, 1880, 1880, 1880

1880

RECEIVED BY THE DIRECTOR
1880, 1880, 1880, 1880, 1880, 1880, 1880, 1880
1880, 1880, 1880, 1880, 1880, 1880, 1880, 1880

1880
1880
1880

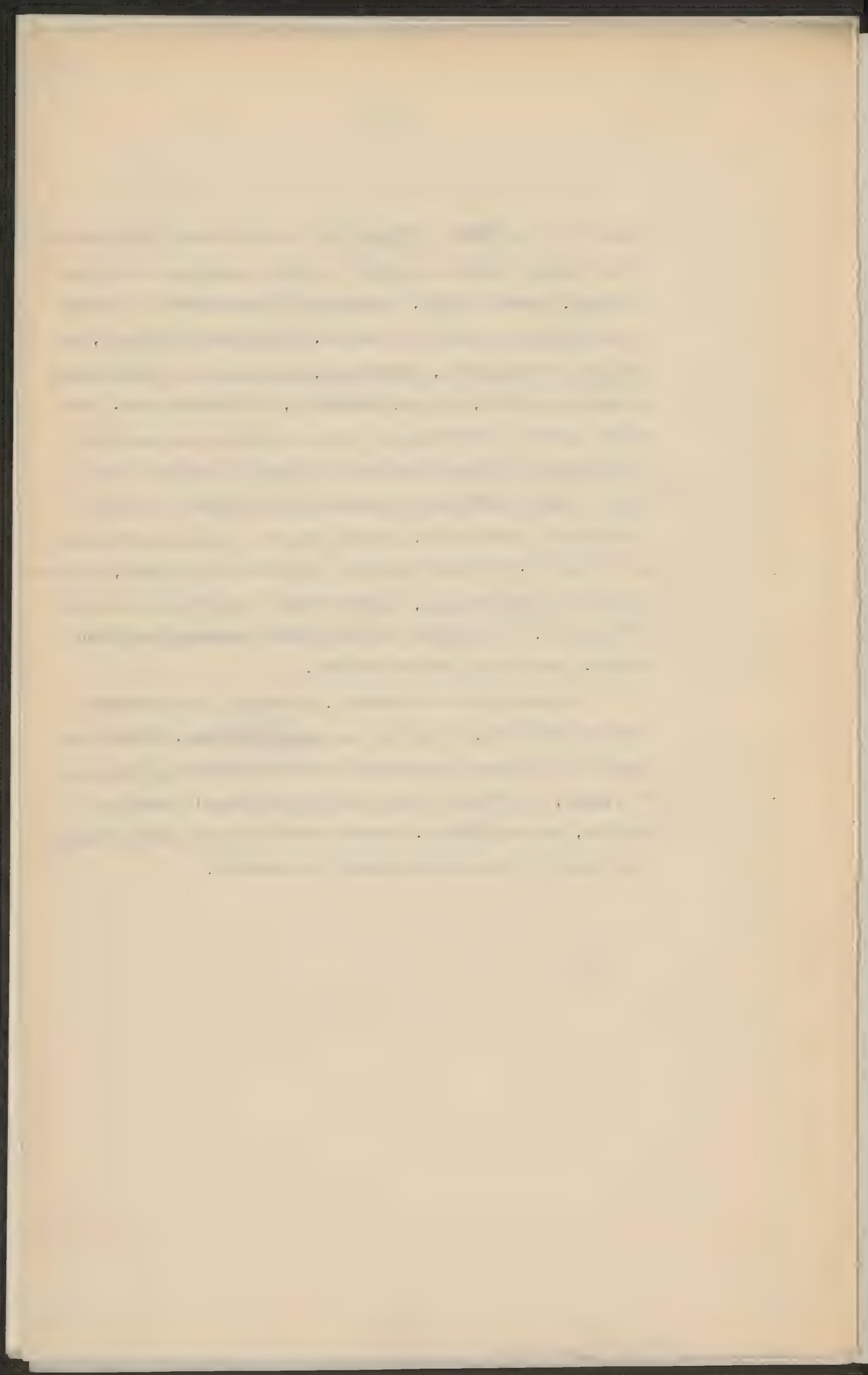

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1100 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
U.S.A.
TEL: 773-936-5000
FAX: 773-936-5000
WWW.CHICAGO.EDU
CHICAGO.EDU

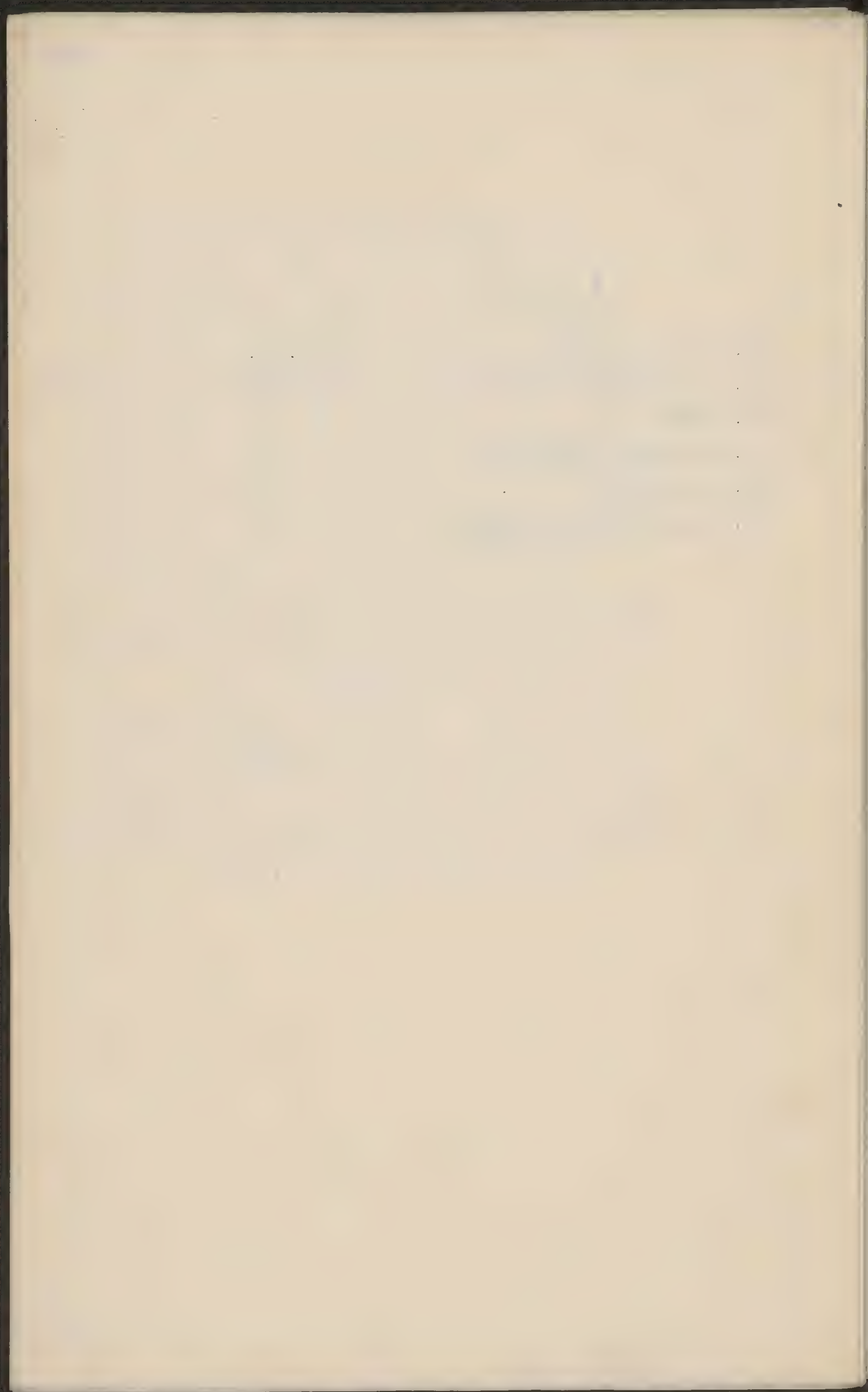

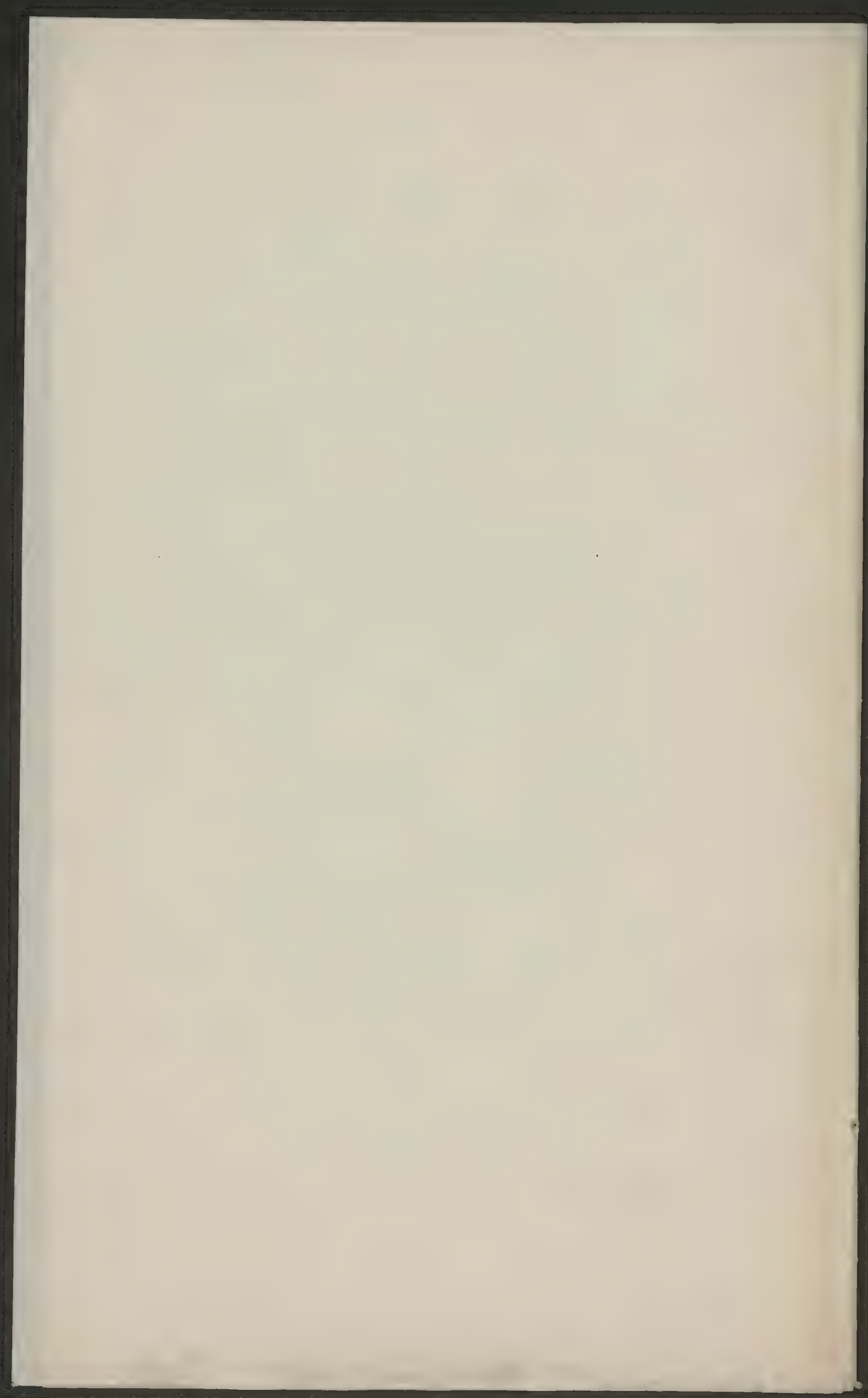
INDEX:

	ED.	R.
1/2.	1	100
1/2.	2	—
1/2.	—	100
1/2.	—	10
1/2.	2	—

Dror Krolavē

skallaþornar

THE NEW YORK

Kent

2

George Washington
to the President

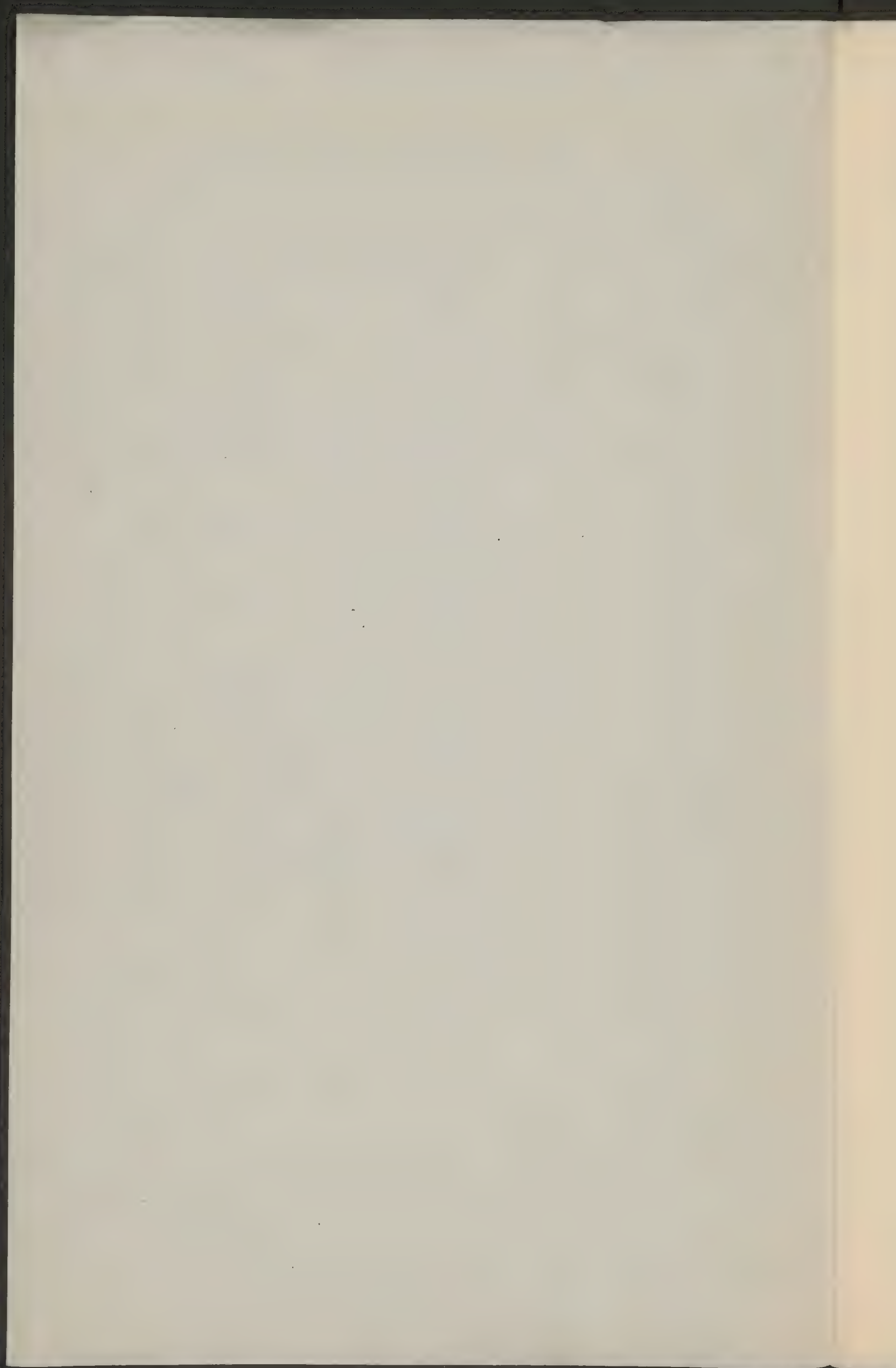

1890

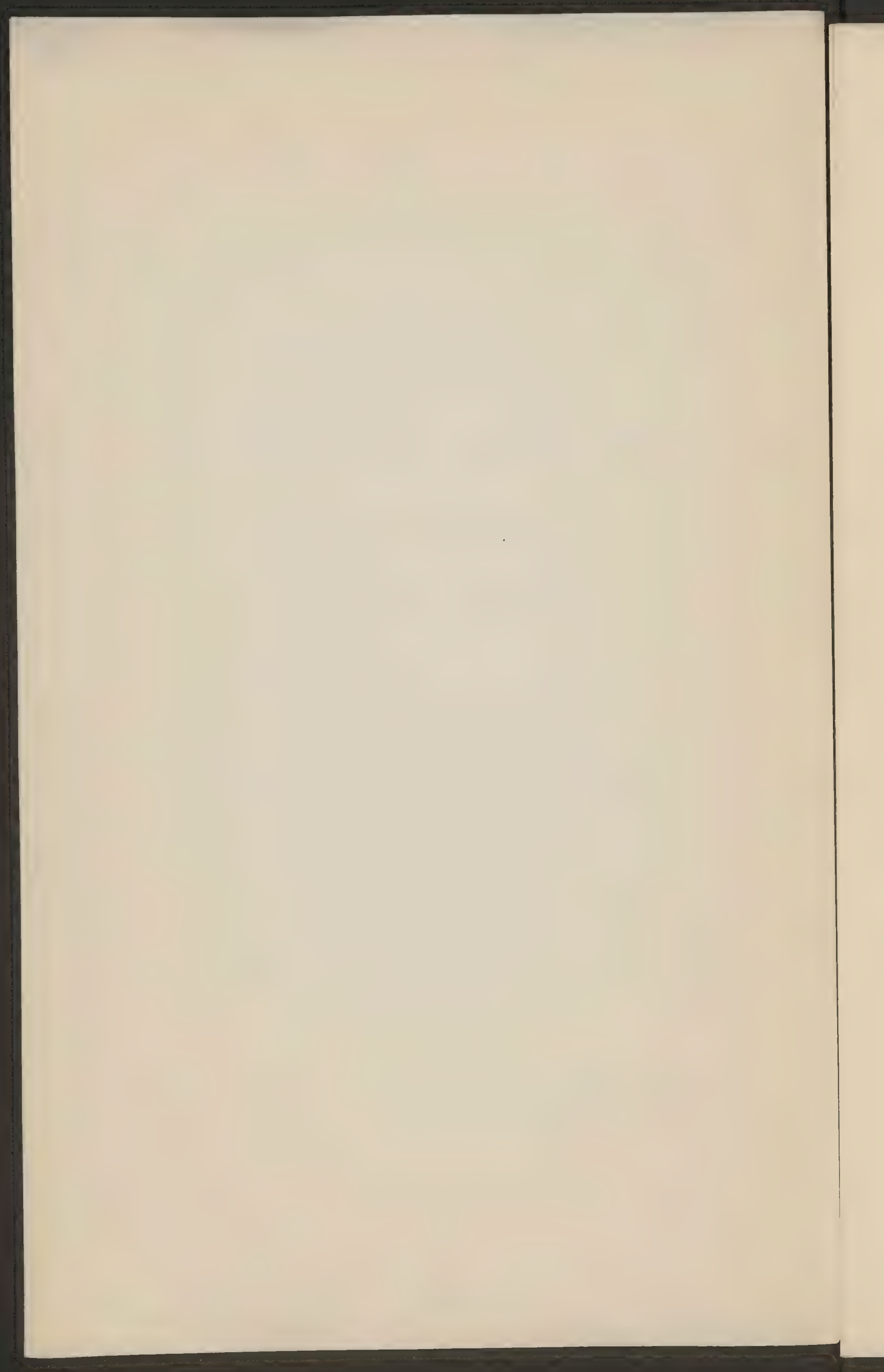
1. The first of these is the fact that the
 2. second of these is the fact that the
 3. third of these is the fact that the
 4. fourth of these is the fact that the
 5. fifth of these is the fact that the
 6. sixth of these is the fact that the
 7. seventh of these is the fact that the
 8. eighth of these is the fact that the
 9. ninth of these is the fact that the
 10. tenth of these is the fact that the

[illegible]

The above information was obtained from the files of the Department of the Interior, Bureau of Land Management, Washington, D.C., and is being furnished to you for your information.

Co do szczegółów wewnętrznego urządzenia i sposobu i kosztów życia dworu na Wawelu, przyniosą kiedyś dokładniejsze wiadomości rachunki dworu, gdy ogłoszone zostaną. Wyrzutki dotąd ogłoszone przez rozmaitych poszukiwaczy przynoszą już jednak wiele dokładnych szczegółów, szczególnie co do dworu królewych.

Rachunki Zygmunta ~~III~~ Augusta z r. 1547 I/
wymieniają w dworze królowej:

połojowych, halibardników, 5 kucharzy starszych, włoskiego kucharza, młodych kucharzy, piekarzy, kowala, fletnistów odzwiernych, szafarza, piwniczego, kazielników, służących skarbu, panien, woznice, stajennych, srebrnych, .

Spis ten nie jest kompletny, lecz obejmuje tylko te osoby, które były płatne z pewnego źródła dochodu, którego rachunki dotyczą. Najdokładniejsze wiadomości daje natomiast jednoroczny spis wydatków dworu królowej Katarzyny trzeciej żony Zygmunta Augusta z roku około 1560. 2/

Podajemy z niego główne szczegóły:

Zbiżający przy koniach 3/

Ten mistrz dworu /magister curiae / z 8 koniami,

rocznie ..... fl. 714 gr. 20

Łożoszy z końmi , ... - 446 . 20

Kuchelny stolnikow /magister dapif/

z 5 końmi ..... - 446 . 20

1/ Opublikowane przez p. Adama Chmiela: "Źródła do historii sztuki i ogóln. w Polsce Tom I. Kraków 1911.

2/ Opublikowane przez Dr. E. Santzego w Archiwum Komisji Hist. T. XI z rękopisu znajdującego się w Archiwum

Kuchmistrz z 4 ko'mi	fl. 353 gr. 10.	
4 stolnikom z 16 ko'mi	II 52n	-
Rytmkircher z 4 ko'mi	288	-
~~Legalista~~ <i>Karnobroja</i> ...	260	-
Lektor	500	-
Sekretarz	256	-
Dwaj kowelani ...	168	12
Przełożony kaplicy	66	11
Porcień i hubr. za wynagrodzeniem	256	12
Staroświecki, Łukowski, Liener ...	349	12
Paziom: Czernie'ski, Czernikowski ,		
Łukwiskiercher, Kniaz Presznar Gniewosz,		
Leśniowski	246	18
Barłowi ubranie	10	12
Łazafarzowi	305	12
Zaiwadowcy spiżarni	1000	20
Ławcowi	164	-
Łptekarzowi	69	10
Balwierzowi	82	04
Łaziebnik wi	55	21
Cześnikowi	81	06
Barthomiejowi Chathowi	68	12
Cześnikowi Michalowi	40	12
Ławłowi Shelowi	40	-

-----
w Wiedniu.

3/ Nagroski niezupelnie odpowiadają treści pod
nimi - poleją rachunek doskownie .

1. The first part of the paper discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that proper record-keeping is essential for the success of any business or organization. The author argues that without reliable records, it is impossible to make informed decisions or to identify areas for improvement.

2. The second part of the paper focuses on the challenges of record-keeping in a digital age. While technology offers many advantages, it also introduces new risks, such as data loss and security breaches. The author suggests that organizations should implement robust backup and security protocols to mitigate these risks.

3. The third part of the paper explores the role of record-keeping in legal and regulatory compliance. It notes that many industries are subject to strict regulations, and maintaining accurate records is often a legal requirement. The author provides examples of how proper record-keeping can help organizations avoid legal penalties and fines.

4. The fourth part of the paper discusses the importance of record-keeping in financial management. It explains that accurate records are necessary for preparing financial statements and for budgeting. The author also mentions that good record-keeping can help organizations identify trends and make better financial decisions.

5. The fifth part of the paper concludes by summarizing the key points and reiterating the importance of record-keeping. The author encourages organizations to take a proactive approach to record-keeping and to invest in the necessary resources to ensure the accuracy and security of their records.

Kuryerom czterem	fl. 372 gr. 3.
Alaczkowi pieców	9 . 12
Kuchmistrom trzem	224 . 10
Kucharzom dwum młodszy	76 . 11
Richardowi	b 48 . 05
Służącym kucharz, dworu	43 . 26
Pomocnikom kuchni	45 . 02
Pragatowi kuchni	52 . -
Służącym panien	58 . 22
Strzebrówym dwom	59 . 12
Filirowi zawiadowcy Maggaram	32 . 18
Służącym dwom dworzan	6 . 24
Baltazarowi służącemu panien ...	20 . -

Latruśnikom w stajni :

Rozwadowski	52 . -
Nowal wi	96 . 21
Cieli	49 . 19
Stajennemu	64 . 19
8 innym stajennym	378 . 12
Głównemu woznicy Ambrożemu	46 . 12
Woznicom 8 innym	349 . 10
Pomocnikowi woznicy Melchiorowi ..	45 . 12
7 innym pomocnikom woznic ...	298 . 10
Stróżowi wozów ciężarowych ...	32 . 11

/ wypłacano im tygodniowo /

panny towarzyszek / Virgines pedisequae /

Pani Lukowska	70 . -
" Trembecka	32 . 16
" Dłanowska	42 . 16
Katarzyna Mortini ...	30 . -
Włóczęta	32 . 09
Barbary, pieszczka	134 . 15

1. The first part of the paper discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that proper record-keeping is essential for the success of any business or organization. The author provides a detailed overview of the various methods used to collect and analyze data, highlighting the strengths and weaknesses of each approach. The paper then moves on to discuss the challenges faced by researchers in this field, such as the lack of standardized data collection procedures and the difficulty of obtaining reliable information from certain sources. Finally, the author concludes by offering suggestions for future research and improvements in the field.

2. The second part of the paper focuses on the application of these findings to real-world scenarios. It provides a series of case studies that illustrate how the principles discussed in the first part can be used to solve practical problems. The author also discusses the potential for future research in this area, suggesting that further studies should be conducted to explore the long-term effects of these interventions and to develop more effective strategies for improving data collection and analysis. The paper ends with a summary of the key findings and a call to action for researchers and practitioners alike to continue working towards more accurate and reliable data collection methods.

Uiszula ..... fl. 136 gr -

Województwo polskie : Krystynie

Chernieńskie, Dorocie i Annie Wie-

leńskie, Zofii Straszównie, Ka-

zimiście Zajączkowskiej, Annie

Baranowskiej i Felicy Potnównie .. 245 . 14

Klarym Zajączkowskiej ..... 49 . 08

Barliem Zofii i Zofii ..... 78 . 86

Zajączkowskiej ..... 74 . -

Cały wydatk roczny na dwór królewski 3360 fl. 16 gr..

Na wydatki kuchenne mięsa, oliwy, koni, zwierząt,

ryby, chleb, pieczywo, wódo i t.d. plus minus 110 fl.

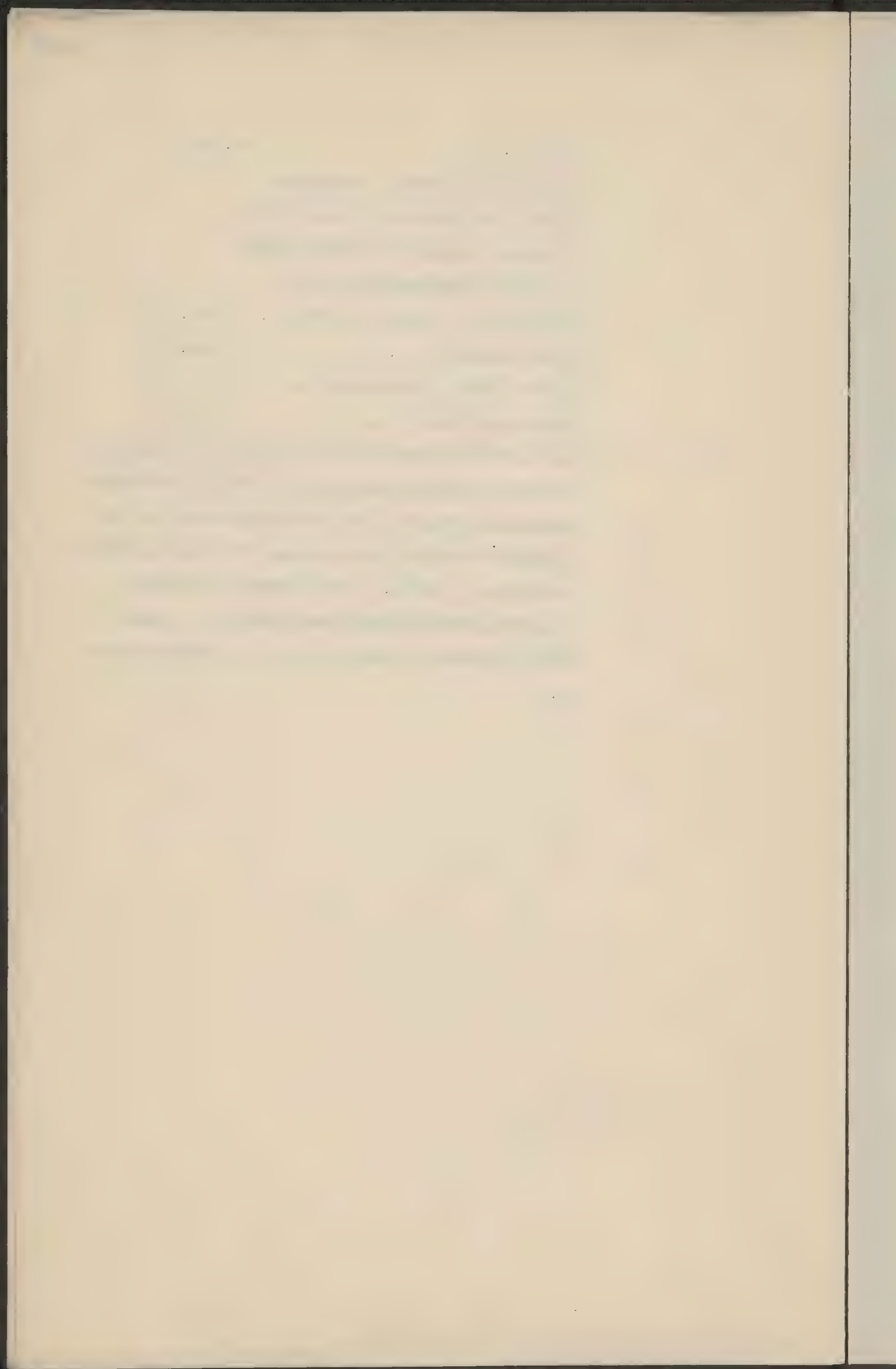
tygodniowo, rocznie 7,000 fl, wino 937 fl. 10 gr. wydatki

na szejnię 1,022 fl. - dalej wydatki na świece,

prawy, sułna, płótno, drzewo etc. etc. - razem

35461 fl. rocznie - oraz 2,000 fl. na drobne wydat-

ki.

I/

„...wydali cieżę dworu królewskiego
i...compensat...oficjal stop, dwu-
rz...i...sz...dwo...546 fl. - na wydatki
...i...ku...00. - na przyprawę I3IC -
i...oc...60. - sta...2820. - wosk / na
.../... - lipiec...z metalowych /zan-
i, ...ze...do kuli, pochrztańce, kotły,
ity. / 30. - ...6tne, bieżnia stołowa 300. -
...300. - różne wydatki 300. - razę
...2, 4 fl. ...

...sz...wydatki na różne potrzeby
...k...królowej i królowej 394 fl.

/ ...pens...dworu król. Dat razę
...tylic...
-I-...i...

283

